

ספר הזוהר

שחבר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי
עם לשון הקדש מנקד

לש"ס דף היומי מפסקת פסחים

והוא: זוהר המחולק לשבע שנים
לכמוד דף זוהר היומי עם דף גמרא היומי

זוהר ספר בראשית כרך א' וברך ב'
לפי ספר זוהר 10 כרכים (70 כרכים) עמודים ח"א תרמו עד ח"ב רכב
[מפרשת וירא דף קיח: עד פרשת וישלח דף קסו.]

סדרנו בעזרת ה' כל ספר הזוהר על פי סדר מסכתות הש"ס ללמוד
דף היומי, ללמוד 2-3 דקות ביום, ובזאת ידע ויגמין כי כל דברי חז"ל
הקדושים הם סודות נוראים (הקדמת המהר"ח לעץ חיים), ובזה יזכה להכנס
לגן עדן העליון (זוהר החדש שיר השירים - כי בלי למוד הזוהר חוזר בגלגול [זוהר, תרמ"ק,
והאר"י]). וכך יוכל לשמוע תורה מפי הקב"ה בישיבת כל מסכתות הש"ס
בעו"ם הבא (פסבאר בהקדמה), יכולים ללמוד גם את זוהר לשון הקדש (שיר
הסוד, ולשון הקדש היא לשון הקב"ה, זוהר תרמ"ה), וכך ישראל ילמדו ש"ס עם זוהר
ובזה יכנסו בתבת נח להנצל מדור המבול ומפצצת אטום. וזוהי חובה על
כל מגידי השיעורים בדף היומי, לצרף את הלמוד הקדוש הזה דף היומי
זוהר ביחד עם למוד הש"ס, ובזה יקראו מצדיקי הרבים פמוכבים לעו"ם
ועד (תפיני זוהר הקדמה, זוהר נשא כ"ד).

יו"ר ע"י מפעל הזוהר העולמי - ט"ו מנחם אב תשע"ב
רח' נחל לכיש 24/8 - בית שמש תובב"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

אלו שלא לומדים זוהר וש"ס בנחד הם מחריבים את העולם,
כדברי המהר"ח וז"ל: "... כי בלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה
ובספוריה לבדם היא לובשות בגדי אלמנותה ושק הושת פסותה
וכל האמות יאמרו לישראל "מה דודך מדוד", מה תורתכם
מתורתנו, הלא גם תורתכם ספורים בהכלי העולם. אין עלבון
תורה גדול מזה, ולכן אוי להם לבגרות מעלבונה של תורה ואינם
עוסקים בחקמות הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה, כי הם
מאריכים הגלות וכל הרעות המתרגשות לבוא בעולם, עכ"ל.

מפעל הזוהר העולמי

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש - ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

הקדמה

י'שמחו ה'לומדים ו'העוסקים ה'זוהרים, בהופעת דבר נשגב זה אשר תחזינה עיניכם, שיוצא עכשיו לאור, בעזרת ה' יתברך ויתעלה.

החיבור הזה, הינו חיבור גדול וקדוש, אשר בודאי יקרבת את הגאולה במהרה, בעת שהתחילו בעזרת ה' יתברך, אלפים ורבבות של כל קהל עדת ישראל, את לימוד הדף היומי, יחד שבטי ישראל, כולם כאחד יחד, ועת רצון הוא זה, להנחיל לאוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, בעוד דבר קדוש ונשגב, והוא שכל אחד, ביחד עם דף היומי, ילמד גם קטע זוהר בכל יום, בנוסף לדף היומי, וכך יהיה מאותם שמחזיקים את העולם, ומאלו המגינים על ארצנו, מהרשעים ימ"ש שרוצים וחפצים מאוד עפ"ל, ברוחניות ובגשמיות.

התכנית היא, שכל אחד ילמד בנוסף לדף היומי ש"ס דף היומי זוהר בשתים שלוש דקות, ובסיימו את כל הש"ס, יסיים את כל הזוהר גם כן, ויעשה סיום על שניהם יחד, ודאי שיעשה נחת רוח לה' במאוד מאוד, ובזכות הלימוד הקדוש יקבל את תפילותינו ברחמים וברצון אמון כן יהי רצון.

המוציאים לאור

פתח דבר

ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם ואמר כל העם אמן הללו-יה, כל הנשמה תהלל י-ה הללו-יה..

כל עם ישראל ששים ושמחים בשמחת התורה, בלימוד הש"ס בצירוף הזוהר, לאחר שנים שמפעל הזוהר העולמי, מנסה להחדיר בכלל ישראל את לימוד הזוהר, שכל אחד ילמד בקביעות את ספר הזוהר הקדוש, נפלה ההחלטה והיא לצרף ולאחד את לימוד הזוהר עם לימוד תלמוד בבלי, על ידי דפוסים חדשים גם ישנים שיאחדו את לימוד הגמרא והזוהר, שיהיה בבחינת וילכו שניהם יחדו, ועל ידי לימוד שניהם יזכו לערוך סיום הש"ס וסיום הזוהר יחדו, אז ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלקים, שכל עם ישראל יזכו להגיע אל המקום אשר אמר האלוקים לאברהם בגאולה העתידה במהרה.

ועל כן, אנו קוראים לכל אחינו בני ישראל, החסידים הליטאים הספרדים התימנים, וכל המגזרים, יחד שבטי ישראל, כולנו כאחד יחד, להתחיל בלימוד קדוש זה דף היומי ביחד עם הזוהר הקדוש, בקביעות יום יום ידרשון, בהתמדה בשמחה באהבה, לעשות נחת רוח ליוצרנו, וכמו שבסיום הש"ס הנוכחי היו כמאה אברכים שיודעים את כל הש"ס בעל פה יהיה בעזרת ה' בסיום הבא עוד כמאה שיודעים גם ש"ס בעל פה וגם זוהר בעל פה,

ואז נעשה כולנו סיום ענק על הגמרא ועל הזוהר יחד, כולנו כאחד יחד נשמח בפה מלא, משה רעיא מהימנא ישמח עמנו, ור' שמעון בר יוחאי ישמח עמנו, וכל התנאים הקדושים שמוזכרים בזוהר ובגמרא ישמחו עמנו.

ידוע לכל מעלת הקביעות בלימוד התורה, שכל דבר הנלמד בקביעות יש לו סיעתא דשמיא, כמו קביעות מקום לתפלה, כמו כן קביעות מקום ללימוד גמרא וזוהר, שכל אחד יקבע לו מקום לגרוס הדף היומי והזוהר היומי, בזמן

קבוע ובמקום קבוע, שכן אז בטוח שלא ישכח ללמדו אף יום, ובטוח שיזכה לגמור בסיומם של כל ישראל.

וטוב ביותר שיהיה זה בבית המדרש, או בבית הכנסת וכדומה, שממנו יראו וכן יעשו, ועל ידי קנאת סופרים תרבה חכמה, ואחרים יתחילו לעשות כמותו, וירבו הלומדים בישראל.

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, צריכים הרבה חיזוק, כמו דאיתא דברי תורה צריכים חיזוק תמיד, וכל שכן לימוד שמגרה את השטן, והוא מנסה בכל כוחו למעט את לימוד הזוהר, כמו שהכל יודעים, והוא מלביש זאת באיצטלא דרבנן, ומביא ראיות שונות ומשונות, וכמו שכל אחד יודע את כל הטענות שהוא ממציא, אבל אף על פי כן אנו נתחזק איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, האחד יעזור לשני, וכן הלאה, וכך נהיה כולנו מיוסדים וחזקים ונקרב את ביאת משיח צדקנו.

עתה בעת אשר אנחנו יוצאים עם התוכנית היחודית וכל הכלול בזה, הננו רוצים לקרוא גם כן לכל אלו שיש להם כבר סדר מיוחד לחזור על לימודם, הדף היומי שלומדים היום ומחר חוזרים, וכן לאחר שבוע וכדומה, כל סדרי החזרות, אנו קוראים לכל אלו שיחזרו גם כן על הזוהר שלמדו, שלא ישכחו את קטעי הזוהר שלמדו, ועל ידי שיחזרו יוכלו לזכור לתמיד, ויהיה לנגד עיניהם דברי הזוהר, וישאר בליבם כיתד שלא תימוט, ואם מתעוררים מקטע מסוים בזוהר ואחר מכן שוכחים, חבל על דאבדין, ולמה שלא יזכרו על ידי חזרה.

וכל אחד יערוך לעצמו חשבונותיו בזמנו הפנוי, וכן על זה הדרך ישתדל כל אחד לעשות את המקסימום שביכלתו לגמור ולסיים את הזוהר הקדוש גם כן, ויקויים בנו כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים.

ויקויים בנו מקרא שכתוב כימי צאתכם ממצרים אראנו נפלאות ויקויים

בנו עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כמי עולם וכשנים קדמוניות, ותחזינה עינינו בשובך לציון במהרה בימינו, ונזכה לגאולה שלמה, בנין בית המקדש, קיבוץ נדחי ישראל, על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

ואלו הם התכניות שעושים למען דבר זה:

תכנית מספר 1: להדפיס את הזוהר הקדוש 64 דף במסכת ברכות שיהיה לכל הלומדים דף היומי במה ללמוד את הזוהר ביחד עם לומדי דף היומי, לחלקם חינם.

תכנית מספר 2: להדפיס מסכת ברכות עם הזוהר ביחד דף זוהר ודף גמרא ממסכת ברכות, וכך יחלקו רק ללומדי זוהר יחד עם ש"ס חינם.

תכנית מספר 3: לסדר לאלו שלומדים 7 דפים גמרא ביום לסדר להם גם לימוד 7 דפים זוהר ביום.

תכנית מספר 4: לוח ללומדי דף היומי ש"ס: לעשות לוח ללומדי דף היומי ש"ס שידעו בדיוק היכן ללמוד, בכמה הוצאות הזוהר שהוצאנו לאור עד עתה, וכך יוכלו ללמוד בלי שיהיה להם הספרים החדשים, רק כל אחד לוקח איתו את הזוהר של 10 כרכים או 70 כרכים ויכול ללמוד ביחד עם לומדי הש"ס או אצלו בבית.

ופשוט, שלכל התכניות האלו צריכים להשקיע הרבה ממון. לכן כל אחד יחשב לעצמו כמה הוא יכול לתת למפעל הקדוש הזה, כדי שיוכלו להוציא את כל התכניות לאור עולם.

בכבוד רב - המוציאים לאור

וַיֵּצֵא נִשְׁמָתָם וּמִתְעַכֵּל אוֹתוֹ תִּרְוֹד רֶקֶב, וְנִשְׁאָר גּוֹף שְׁנֹבְנָה שָׁם [האור] שְׁלוֹ כְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ וּכְזֹהֵר הַרְקִיעַ, שְׁכֵתוֹב (דניאל יב) וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כְּזֹהֵר הַרְקִיעַ וְגו', וְאִזּוּ כִּסְף שָׁלֵם, גּוֹף שָׁלֵם בְּלִי עֲרֻבוּבָה אַחֲרָת.

שְׁאֲמַר רַבִּי יַעֲקֹב, גּוֹף שְׁמַאִיר יִזְרַק הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלַמֵּעֲלָה, שְׁכֵתוֹב (ישעיה כו) כִּי טַל אֹרֹתוֹ טֹלֵף, וְכֵתוֹב (שם כב) הִנֵּה ה' מְטַלְטֵלְךָ וְגו'. וְאִזּוּ יִקְרָאוּ קְדוּשִׁים עֲלִינוּנִים, שְׁכֵתוֹב (שם ד) קְדוּשׁ יֵאמַר לוֹ. וְזֵהוּ שְׁנִקְרָא תַחֲתֵת הַמֵּתִים שֶׁל הַסּוֹף, וְזֵהוּ [כִּסְף שָׁלֵם גּוֹף שָׁלֵם] [נְסִיוֹן] אַחֲרוֹן, וְלֹא יִטְעֲמוּ עוֹד טַעַם הַמְּוֹת, שְׁכֵתוֹב כִּי נִשְׁפְּעֵתִי נְאֻם ה' כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ וְגו' כִּי בְרַךְ אֲבָרְכְךָ וְגו'. וּבְאֹתוֹ זְמַן מִתְפַּלְלִים הַצַּדִּיקִים שְׁלֹא יִתְנַסּוּ כְּזֵה יוֹתֵר.

מַה כְּתוֹב? וַיֵּשֶׂא אֲבָרְהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה אֵיל וְגו'. אֵלּוּ שְׁאָר רִשְׁעֵי הָעוֹלָם שְׁנִקְרָאוּ אֵילִים, כְּמוֹ שְׁנִאֲמַר (ישעיה ס) אֵילֵי נְכוֹת יִשְׂרָתוֹנְךָ, וּמִתְרַגְּמִים: גְּדוּלֵי נְכוֹת. אַחַר נֶאֱחָז בְּסִבְךָ וְגו', כְּמוֹ שְׁנִאֲמַר וְכָל קִרְנֵי רִשְׁעִים אֲגַדֵּעַ. וַיִּלֵּךְ אֲבָרְהָם וַיִּקַּח אֶת הָאֵיל וְגו', שֶׁהֵם מְזַמְּנִים לְהִתְנַסּוֹת בְּכָל נְסִיוֹן רַע, וַיִּשְׁאָרוּ הַצַּדִּיקִים לְעוֹלָם הַבָּא כְּמוֹ מְלֹאכִים עֲלִינוּנִים קְדוּשִׁים לִיְחַד אֶת שְׁמוֹ, וְלִכְּנֹן כְּתוֹב (זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וַיִּשְׁמוּ אֶחָד וְגו'.

אָמַר לוֹ [אֲמַר לָהֶם] רַבִּי יְהוּדָה, מִכָּאֵן וְהִלְאֵה פִתְחוֹ הַפֶּתַח. נִכְנַס יוֹם אַחַר, וְנִכְנַסוּ לְפָנָיו כָּל בְּנֵי הָעִיר. אָמְרוּ לוֹ, יֵאמַר לָנוּ מִרְ דְּבָרֵי תוֹרָה בְּפִרְשָׁה שְׁקָרִינוּ בָּהּ בַּיּוֹם שִׁבְתָּ, וְהוּא פִקְדָא אֶת שְׁרָה. קָם בֵּין הָעַמּוּדִים, פִּתַח וְאָמַר, וְהוּא פִקְדָא אֶת שְׁרָה וְגו'. שְׁלֹשָׁה מִפְתָּחוֹת בִּידוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא מִסְרָם לֹא בִיד מְלֹאָךְ וְלֹא בִיד שְׁרָף: מִפְתָּח שֶׁל חַיָּה, וְשֶׁל גְּשָׁמִים, וְשֶׁל תַּחֲתֵת הַמֵּתִים. בָּא אֵלָיְהוּ וְנִטַּל הַשָּׁנִים - שֶׁל גְּשָׁמִים וְשֶׁל תַּחֲתֵת הַמֵּתִים.

גּוֹפָא דְאַתְבְּנֵי תַמָּן (נ"א נהורא) דִּילֵיהּ פְּנֵהוּרָא דְשִׁמְשָׁא וּכְזֹהֵרָא דְרַקִיעָא דְכְּתִיב, (דניאל יב) וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כְּזֹהֵר הַרְקִיעַ וְגו'. וּכְדִין בְּסַפָּא שְׁלִים, גּוֹפָא שְׁלִימָא כְּלָא עֲרֻבוּבָה אַחֲרֵינֵיהָ.

דְאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב גּוֹפָא דְנִהִיר יִרְמֵי קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא מְלַעֲיָלָא דְכְּתִיב, (ישעיה כו) כִּי טַל אֹרֹתוֹ טֹלֵף.

וּכְתִיב (ישעיה כב) הִנֵּה יְיָ מְטַלְטֵלְךָ וְגו'. וּכְדִין יִתְקַרוּן קְדִישִׁין עֲלֵאִין דְכְּתִיב, (ישעיה ד) קְדוּשׁ יֵאמַר לוֹ. וְדָא הוּא דְאַתְקָרִי תַחֲתֵית הַמֵּתִים דְבִתְרֵינֵיהָ, וְדָא הוּא (כִּסְפָא שְׁלִים גּוֹפָא שְׁלִימָא) (נ"א נְסִיוָא) בְּתַרִּינֵיהָ וְלֹא יִטְעֲמוּן עוֹד טַעֲמָא דְמוֹתָא דְכְּתִיב כִּי נִשְׁפְּעֵתִי נְאֻם יְיָ כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ וְגו' כִּי בְרַךְ אֲבָרְכְךָ וְגו'. וּבְהַהוּא זְמַנָּא מְצָלוּ צַדִּיקֵיהּ דְלֹא יִתְנַסּוּן בְּדָא נִתִיר.

מַה כְּתִיב וַיֵּשֶׂא אֲבָרְהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה אֵיל וְגו'. אֵלִין שְׁאָר חַיִּיבֵי עֲלֵמָא דְאַתְקָרוּן אֵילִים כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (ישעיה ס) אֵילֵי נְכוֹת יִשְׂרָתוֹנְךָ וּמִתְרַגְּמִין רַבְרַבֵי נְכוֹת. אַחַר נֶאֱחָז בְּסִבְךָ וְגו' כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (תהלים עה) וְכָל קִרְנֵי רִשְׁעִים אֲגַדֵּעַ. (וישִׁלַח אֲבָרְהָם וְגו) וַיִּלֵּךְ אֲבָרְהָם וַיִּקַּח אֶת הָאֵיל וְגו'. דְאֵנוּן מְזַמְּנִין לְאַתְנַסָּאָה בְּכָל נְסִיוָא בִישָׂא, וַיִּשְׁתַּאֲרוּן הַצַּדִּיקִים לְעֲלֵמָא דְאַתִּי כְּמִלְאָכִין עֲלֵאִין קְדִישִׁין לִיְחַדָּא שְׁמִיהּ, וּבְגִין כֵּן כְּתִיב, (זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וַיִּשְׁמוּ אֶחָד וְגו'.

אָמַר לֵיהּ (נ"א אֲמַר לוֹ) רַבִּי יְהוּדָה מִכָּאֵן וְלִהְלֵאָה אֲצִלְחוּ פִתְחָא. עָאל יוֹמָא אַחֲרָא עָאלוּ קַמִּיהּ כָּל בְּנֵי מְתָא, אָמְרוּ לֵיהּ לֵימָא לָן מִרְ מְלִינֵיהּ דְאוֹרֵינֵיהָ בְּפִרְשָׁתָא דְקָרִינוּן בָּהּ יוֹמָא דְשִׁבְתָּא וַיִּי פִקְדָא אֶת שְׁרָה. קָם בֵּינֵי עַמּוּדֵי, פִּתַח וְאָמַר וַיִּי פִקְדָא אֶת שְׁרָה וְגו'. שְׁלֹשׁ מִפְתָּחוֹת בִּידוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא מִסְרָם לֹא בִיד מְלֹאָךְ וְלֹא בִיד שְׁרָף. מִפְתָּח שֶׁל חַיָּה וְשֶׁל גְּשָׁמִים וְשֶׁל תַּחֲתֵית הַמֵּתִים. בָּא אֵלָיְהוּ וְנִטַּל הַשָּׁנִים וְשֶׁל גְּשָׁמִים וְשֶׁל תַּחֲתֵית הַמֵּתִים.

שָׁל שָׁם, שְׁכַתוּב (בראשית י) וּבְנֵי שָׁם עֵילָם וְאֲשׁוּר. וְשָׁם הָיָה כַּהֵן גְּדוֹל וְנִתְבָּרָךְ, שְׁנֵאמַר (שם ט) בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי שָׁם, וְהָיָה לְשֵׁם הַגְּדֹלָה וְהַבְּרָכָה עַל אַחֲיוּ, וְכַתוּב בָּם (ישעיה לו) וַיֵּצֵא מִלְאָךְ ה' וַיִּכֶה בְּמַחְנֶה אֲשׁוּר, וְעַל יְדֵי שְׁלִיחַ נַעֲשֶׂה. כָּל שְׁפָן הַמְצָרִים שֶׁהֵם מְזַהְמִים יוֹתֵר מִכָּל אֲמָה, וְאָמַר אָנִי וְלֹא מִלְאָךְ?.

אָלָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִכָּאֵן לְמַדְנֵנוּ כַּח גְּבוּרְתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמַעֲלָתוֹ שֶׁהוּא גְבוּרָה מֵעַל הַפֶּל. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֲמָה זֶה שֶׁל מְצָרִים מְזַהְמֵת וּמְטַנְפֵת, וְאֵין רְאוּי לְשַׁגֵּר מִלְאָךְ וְלֹא שְׂרָף, דְּבַר קְדוֹשׁ בֵּין רְשָׁעִים אֲרוּרִים מְטַנְפִים, אֲלָא אָנִי עוֹשֶׂה מַה שְּׂאִין כּוֹל לַעֲשׂוֹת מִלְאָךְ וְלֹא שְׂרָף וְלֹא שְׁלִיחַ. שְׂאִנִּי אֹמֵר מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁי יְהִי כֶף וּמִיד נַעֲשֶׂה, מַה שְּׂאִין הַמִּלְאָךְ יְכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

אָבֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁתוֹ אֹמֵר יְהִי כֶף - וּמִיד נַעֲשֶׂה מַה שֶׁהוּא רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת. וְלִפְיֶכֶף לֹא נַעֲשִׂית נִקְמָה זֶה עַל יְדֵי מִלְאָךְ וְשְׁלִיחַ, בְּשִׁבִיל קְלוֹן הַמְצָרִים, וְלִהְרָאוֹת גְּדוּלְתוֹ שֶׁל מְקוֹם שְׁלֹא רָצָה שִׁיכְנֶסוּ בִּינֵיהֶם דְּבַר קְדוֹשׁ. וְעַל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה נֹאמַר אָנִי וְלֹא מִלְאָךְ. אָנִי יְכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ, וְלֹא מִלְאָךְ.

בְּיוֹצֵא בּוֹ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַה זֶה שְׁכַתוּב (יונה ב) וַיֹּאמֶר ה' לְדָג? וְכַמָּה צְדִיקִים וְחֹסִידִים מִיִּשְׂרָאֵל שְׁלֹא דְבַר עֲמָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכֹא לְדַבֵּר עִם הַדָּג דְּבַר שְׂאִינוֹ מִכִּיר וְיֹדֵעַ? אֲלָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּינּוּן שְׁעֵלְתָה תְּפִלָּתוֹ שֶׁל יוֹנָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁי הַדָּג אֵת יוֹנָה אֵל הַיַּבְּשָׁה. לְמַ"ד לְדָג כְּמוֹ בְּשִׁבִיל. כְּלוּמַר, וַיֹּאמֶר ה' בְּשִׁבִיל הַדָּג שְׂקִיאָא אֵת יוֹנָה אֵל הַיַּבְּשָׁה. מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְהִי כֶף - וּמִיד נַעֲשֶׂה, מַה שְּׂאִין שְׁלִיחַ יְכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

כְּנוֹ שֶׁל שָׁם דְּכַתִּיב, (בראשית י) וּבְנֵי שָׁם עֵילָם וְאֲשׁוּר. וְשָׁם הָיָה כַּהֵן גְּדוֹל וְנִתְבָּרָךְ שְׁנֵאמַר (בראשית ט) בְּרוּךְ יי אֱלֹהֵי שָׁם. וְהָיָה לְשֵׁם הַגְּדֹלָה וְהַבְּרָכָה עַל אַחֲיוּ. וְכַתִּיב בָּם (ישעיה לו) וַיֵּצֵא מִלְאָךְ יי וַיִּכֶה בְּמַחְנֶה אֲשׁוּר. וְעַל יְדֵי שְׁלִיחַ נַעֲשֶׂה, כָּל שְׁפָן הַמְצָרִים שֶׁהֵם מְזַהְמִים יוֹתֵר מִכָּל אֲמָה, וְאָמַר אָנִי וְלֹא מִלְאָךְ.

אָלָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִכָּאֵן לְמַדְנֵנוּ כַּח גְּבוּרְתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמַעֲלָתוֹ שֶׁהוּא גְבוּרָה עַל הַפֶּל. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲמָה זֶה שֶׁל מְצָרִים מְזַהְמֵת וּמְטַנְפֵת, וְאֵין רְאוּי לְשַׁגֵּר מִלְאָךְ וְלֹא שְׂרָף, דְּבַר קְדוֹשׁ בֵּין רְשָׁעִים אֲרוּרִים מְטַנְפִים, אֲלָא אָנִי עוֹשֶׂה מַה שְּׂאִין יְכוֹל לַעֲשׂוֹת מִלְאָךְ וְלֹא שְׂרָף וְלֹא שְׁלִיחַ. שְׂאִנִּי אֹמֵר מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁי יְהִי כֶף וּמִיד נַעֲשֶׂה, מַה שְּׂאִין הַמִּלְאָךְ יְכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

אָבֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁתוֹ אֹמֵר יְהִי כֶף וּמִיד נַעֲשֶׂה מַה שֶׁהוּא רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת. וְלִפְיֶכֶף לֹא נַעֲשִׂית נִקְמָה זֶה עַל יְדֵי מִלְאָךְ וְשְׁלִיחַ, בְּשִׁבִיל קְלוֹן הַמְצָרִים, וְלִהְרָאוֹת גְּדוּלְתוֹ שֶׁל מְקוֹם שְׁלֹא רָצָה שִׁיכְנֶסוּ בִּינֵיהֶם דְּבַר קְדוֹשׁ, וְעַל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה נֹאמַר אָנִי וְלֹא מִלְאָךְ. אָנִי יְכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ וְלֹא מִלְאָךְ.

בְּיוֹצֵא בּוֹ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מְאִי דְכַתִּיב, (יונה ב) וַיֹּאמֶר יי לְדָג. וְכַמָּה צְדִיקִים וְחֹסִידִים מִיִּשְׂרָאֵל שְׁלֹא דְבַר עֲמָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכֹא לְדַבֵּר עִם הַדָּג דְּבַר שְׂאִינוֹ מִכִּיר וְיֹדֵעַ. אֲלָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כִּינּוּן שְׁעֵלְתָה תְּפִלָּתוֹ שֶׁל יוֹנָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁי הַדָּג אֵת יוֹנָה אֵל הַיַּבְּשָׁה. לְמַ"ד לְדָג כְּמוֹ בְּשִׁבִיל, כְּלוּמַר וַיֹּאמֶר יי בְּשִׁבִיל הַדָּג שְׂקִיאָא אֵת יוֹנָה אֵל הַיַּבְּשָׁה. מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, יְהִי כֶף וּמִיד נַעֲשֶׂה, מַה שְּׂאִין שְׁלִיחַ יְכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁי הַדָּג אֵת יוֹנָה אֵל הַיַּבְּשָׁה. לְמַ"ד לְדָג כְּמוֹ בְּשִׁבִיל. כְּלוּמַר, וַיֹּאמֶר ה' בְּשִׁבִיל הַדָּג שְׂקִיאָא אֵת יוֹנָה אֵל הַיַּבְּשָׁה. מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְהִי כֶף - וּמִיד נַעֲשֶׂה, מַה שְּׂאִין שְׁלִיחַ יְכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

תנבא אמר רבי שמעון מפתח של חיה בידו של הקדוש ברוך הוא, ובכבוד שהיא יושבת על המשבר, הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד אם ראוי הוא לצאת לעולם - [ויצא, ופותח דלתות בטנה ויצא, ואם לאו - סוגר דלתותיה ומתו שניהם. אם כן, לא יצא רשע לעולם? אלא כן שנינו, על שלש עברות נשים מתות וכו', [אמר רבי שמעון (הרי) ואמר רבי יצחק, למה אשה מפלת פרי בטנה?]

אלא אמר רבי יצחק הקדוש ברוך הוא רואה אותו העובר שאינו ראוי לצאת לעולם, ומקדים להמיתו במעי אמו, שנאמר (בראשית ו) הנפלים היו בארץ בימים ההם. הנפלים כתוב בלא יו"ד ראשונה, ולמה? בשביל שאחרי כן באו בני האלהים אל בנות האדם וילדו להם בנות וירבו ממזרים בעולם.

המה הגברים אשר מעולם - שאין גבור ופריץ ועריץ כמו הממזר. אנשי השם - שהכל יכירו לקרות השם הידוע ממזר. שפיון שרואים מעשיו שהוא פריץ ועריץ וגבור, הכל יקראוהו אותו שם. ומה שאמר רבי שמעון, הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד - אין לה רשע בעולם מאותם הרשעים היוצאים לעולם שאין הקדוש ברוך הוא מעיין בו ורואה אם אותו הגוף ניח בן צדיק וכשר, או שיעזיל לאדם מישראל ממיתה משנה, או שיעשה טובה אחת, ובשביל כן הקדוש ברוך הוא מוציא לעולם.

ביומו רבי יוסי היו אנון פריצי דהו משדדי בטוריא עם פריצי אומות העולם, וכד משפחי בר נש ותפשי ליה לקטליה, הו אמרין ליה מה שמך, אי הוה יודאי הו אזלין עמיה ומפקין ליה מן טוריא, ואי הוה בר נש אחרינא קטלי ליה. [והא] והוה אמר רבי יוסי אתחזון אנון בכל האי למיעל לעלמא דאתי.

תנבא אמר רבי שמעון מפתח של חיה בידו של הקדוש ברוך הוא, ובכבוד שהיא יושבת על המשבר הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד אם ראוי הוא לצאת לעולם (ויצא ו) פותח דלתות בטנה ויצא, ואם לאו סוגר דלתותיה ומתו שניהם. אי הכי לא יצא רשע לעולם. אלא הכי תנינן על שלש עבירות נשים מתות וכו' (אמר רבי שמעון והא) ואמר רבי יצחק למה אשה מפלת פרי בטנה.

אלא אמר רבי יצחק הקדוש ברוך הוא רואה אותו העובר שאינו ראוי לצאת לעולם ומקדים להמיתו במעי אמו שנאמר (בראשית ו) הנפלים היו בארץ בימים ההם. הנפלים כתיב בלא יוד ראשונה. ולמה, בשביל שאחרי כן באו בני האלהים אל בנות האדם וילדו להם בנות וירבו ממזרים בעולם.

המה הגבורים אשר מעולם. שאין גבור ופריץ ועריץ כמו הממזר. אנשי השם, שהכל יכירו לקרותו השם הידוע ממזר, דכין שרואים מעשיו שהוא פריץ ועריץ וגבור הכל יקראוהו אותו שם. ומה דאמר רבי שמעון הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד. אין לה רשע בעולם מאותם הרשעים היוצאים לעולם שאין הקדוש ברוך הוא מעיין בו ורואה אם אותו הגוף ניח בן צדיק וכשר, או שיעזיל לאדם מישראל ממיתה משנה, או שיעשה טובה אחת, ובשביל כן הקדוש ברוך הוא מוציא לעולם.

ביומו רבי יוסי הו אנון פריצי דהו משדדי בטוריא עם פריצי אומות העולם, וכד משפחי בר נש ותפשי ליה לקטליה, הו אמרין ליה מה שמך, אי הוה יודאי הו אזלין עמיה ומפקין ליה מן טוריא, ואי הוה בר נש אחרינא קטלי ליה. [והא] והוה אמר רבי יוסי אתחזון אנון בכל האי למיעל לעלמא דאתי.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, שְׁלֹשָׁה דְבָרִים
הִלְלוּ אֵינָם בָּאִים לְעוֹלָם אֶלָּא
בְּקוֹלוֹת: קוֹל חֲזָה, שְׁפָתוֹב
(בראשית א) בְּעֶצֶב תִּלְדֵי בָנִים,
וְכַתוּב (שם ל) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים
אֱלֹהִים. קוֹל גְּשָׁמִים, שְׁפָתוֹב
(תהלים כט) קוֹל ה' עַל הַמַּיִם,
וְכַתוּב (מלכים א-יח) כִּי קוֹל הַמּוֹן
הַגָּשֶׁם. קוֹל תַּחֲחִית הַמַּתִּים,
שְׁפָתוֹב (ישעיה מ) קוֹל קוֹרָא
בַּמַּדְבָּר. מַה צָּרִיךְ בָּאֵן קוֹל
בַּמַּדְבָּר?

אֶלָּא, אָמַר רַבִּי זְרִיקָא, אֵלוֹ
אוֹתָם קוֹלוֹת לְעוֹרֵר מַתִּי מַדְבָּר.
וּמִכַּאֵן שֶׁהוּא הַדִּין לְכָל הָעוֹלָם.
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הָרִי שְׁנִינוּ,
כְּשֶׁנִּכְנַס אָדָם לְקָבֵר, נִכְנַס
בְּקוֹלוֹת. כְּשֶׁיִּקְוֵמוּ בַּתַּחֲחִית
הַמַּתִּים אֵינּוּ דִּין שְׁיִקְוֵמוּ בְּקוֹלֵי
קוֹלוֹת? אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, עֲתִידָה
בַּת קוֹל לֵהִיּוֹת מִתְּפוּצָצֵת בְּבִתִּי
קְבָרוֹת וְאוֹמֶרֶת: (ישעיה כו) הַקִּיצוּ
וְרַנְּנוּ שְׂכָנֵי עַפְרָה. וְעֲתִידִים לֵהִיּוֹת
בְּטַל שֶׁל אוֹר גְּדוֹל שֶׁל מַעְלָה,
שְׁפָתוֹב (שם) כִּי טַל אִוְרוֹת טַלְף
וְאַרְצָן רְפָאִים תְּפִיל. אֲמַן כֵּן יִהְיֶה
רְצוֹן. עַד כַּאֵן מִדְּרַשׁ הַנַּעֲלָם.

וְתֵרָא שָׁרָה אֶת בֶּן הָגֵר הַמְצָרִית
אֲשֶׁר יִלְדָה לְאַבְרָהָם מִצַּחֲק. אָמַר
רַבִּי חֲזִיא, מִיּוֹם שֶׁנּוֹלַד יִצְחָק
וְהָיָה יִשְׁמַעְאֵל בְּבֵית אַבְרָהָם, לֹא
הִתְעַלָּה יִשְׁמַעְאֵל בְּשֵׁם. בְּמָקוֹם
שֶׁנֶּחֱב שׁוֹרָה, לֹא נִזְכַּר פְּסֻלַת
לְפָנָיו, וְלָכֵן אֶת בֶּן הָגֵר הַמְצָרִית,
אִישׁ שֶׁלֹּא רָאוּי לְהִזְכֹּר לְפָנָיו
יִצְחָק.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְתֵרָא שָׁרָה,
בְּעֵין שֶׁל קְלוֹן רָאֵתָה אוֹתוֹ שָׁרָה,
שֶׁלֹּא רָאֵתָה אוֹתוֹ בְּעֵין שֶׁהוּא בֶּן
אַבְרָהָם, אֶלָּא שֶׁהוּא בֶּן הָגֵר
הַמְצָרִית, וּמְשׁוּם כֵּן וְתֵרָא שָׁרָה.

שְׁרָאֵתָה שָׁרָה אוֹתוֹ בְּעֵין זוֹ וְלֹא אַבְרָהָם, שְׁאֵלוּ בְּאַבְרָהָם לֹא כְּתוּב אֶת בֶּן הָגֵר, אֶלָּא אֶת בְּנֵי
בֹא רָאָה אַחֵר כֵּן מַה כְּתוּב, וַיֵּרַע הַדְּבָר מֵאֵד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אוֹדֵת בְּנֵי. וְלֹא כְּתוּב עַל אוֹדֵת

תֵּנוּ רַבָּנָן ג' דְּבָרִים הִלְלוּ אֵינָן בָּאִין לְעוֹלָם אֶלָּא
בְּקוֹלוֹת, קוֹל חֲזָה דְכַתִּיב, (בראשית ג) בְּעֶצֶב תִּלְדֵי
בָנִים וְכַתִּיב, (בראשית ל) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֱלֹהִים. קוֹל גְּשָׁמִים
דְכַתִּיב, (תהלים כט) קוֹל יי' עַל הַמַּיִם וְכַתִּיב, (מלכים א יח) כִּי
קוֹל הַמּוֹן הַגָּשֶׁם. קוֹל תַּחֲחִית הַמַּתִּים דְכַתִּיב, (ישעיה מ)
קוֹל קוֹרָא בַּמַּדְבָּר. מַאי בְּעֵי הֵכָא קָלָא בַּמַּדְבָּרָא.

אֶלָּא אָמַר רַבִּי זְרִיקָא אֵלִין אַנּוּן קָלִיא לְאַתְעָרָא מַתִּי
מַדְבָּר, וּמִכַּאֵן דְּהוּא הַדִּין לְכָל הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי
יוֹחָנָן הָא תֵּנוּ כְּשֶׁנִּכְנַס אָדָם לְקָבֵר נִכְנַס בְּקוֹלוֹת.
כְּשֶׁיִּקְוֵמוּ בַּתַּחֲחִית הַמַּתִּים אֵינּוּ דִּין שְׁיִקְוֵמוּ בְּקוֹלֵי
קוֹלוֹת. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב עֲתִידָה בַת קוֹל לֵהִיּוֹת מִתְּפוּצָצֵת
בְּבִתִּי קְבָרוֹת וְאוֹמֶרֶת (ישעיה כ"ו) הַקִּיצוּ וְרַנְּנוּ שְׂכָנֵי עַפְרָה,
וְעֲתִידִים לֵהִיּוֹת בְּטַל שֶׁל אוֹר גְּדוֹל שֶׁל מַעְלָה דְכַתִּיב,
(ישעיה כו) כִּי טַל אִוְרוֹת טַלְף וְאַרְצָן רְפָאִים תְּפִיל. אַכִּי"ר,
(ע"ב מִדְּרַשׁ הַנַּעֲלָם).

וְתֵרָא שָׁרָה אֶת בֶּן הָגֵר הַמְצָרִית אֲשֶׁר יִלְדָה
לְאַבְרָהָם מִצַּחֲק. אָמַר רַבִּי חֲזִיא,
מִיּוֹמָא דְאַתִּילִיד יִצְחָק וְהָיָה יִשְׁמַעְאֵל בְּבֵיתָא
דְאַבְרָהָם, לֹא אֶסְתַּלַּק יִשְׁמַעְאֵל בְּשֵׁמָא, בְּאַתְר
דְּדַהֲבָא שְׂרִיא סוֹסְפִיתָא לֹא אֶדְפֵּר קַמִּיהָ,
וּבִגִּין כֵּן אֶת בֶּן הָגֵר הַמְצָרִית, גְּבֵר דִּלָּא
יִתְחַזִּי לְאַדְפֵּרָא קַמִּיהָ דִּיִּצְחָק.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק וְתֵרָא שָׁרָה, בְּעֵינָא דְקָלָנָא
חֲמַאת לִיה שָׁרָה, דִּלָּא חֲמַאת לִיה
בְּעֵינָא דְאִיהוּ בְּרָא דְאַבְרָהָם, אֶלָּא דְאִיהוּ
בְּרָא דְהָגֵר הַמְצָרִית, וּבִגִּין כֵּן וְתֵרָא שָׁרָה.
דְּשָׁרָה חֲמַאת לִיה בְּעֵינָא דָא וְלֹא אַבְרָהָם,
דְּאִילוּ בְּאַבְרָהָם לֹא כְּתִיב אֶת בֶּן הָגֵר אֶלָּא אֶת
בְּנֵי.

תָּא חֲזִי, לְבַתֵּר מַה כְּתִיב וַיֵּרַע הַדְּבָר מֵאֵד

בן הגר המצרית. משום כך ותרא שרה את בן הגר המצרית, ולא ראתה שהוא בן אברהם.

רבי שמעון אמר, הפסוק הזה תשבחת לשרה הוא. משום שראתה אותו מצחק לכוכבים ומזלות, אמרה ודאי שבן זה אינו בנו של אברהם לעשות את מעשי אברהם, אלא בן הגר המצרית הוא, חזר לחלק של אמו. לכן ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה פי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק.

וכי עלה על דעתך שקנאה לה שרה או לבן שלה? אם כן, לא היה מודה הקדוש ברוך הוא עמה, שכתוב כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה. אלא משום שראתה אותו עם כוכבים ומזלות ואמו מלמדת אותו מנהגי עבודה זרה, לכן אמרה שרה פי לא יירש בן האמה הזאת. אני יודעת שלא יירש לעולמים את חלק האמונה, ולא יהיה לו עם בני חלק לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. ולכן הודה עמה הקדוש ברוך הוא.

והקדוש ברוך הוא רצה להפריד לבדו את הנרע הקדוש כראוי, שמשום כך ברא את העולם, שהרי ישראל עלה ברצון הקדוש ברוך הוא עד שלא נברא העולם, ולכן יצא אברהם לעולם והעולם היה מתקיים בגללו, ואברהם ויצחק ואם עמדו ולא התישבו במקומם עד שיצא יעקב לעולם.

ביון שיצא יעקב לעולם, התקיימו אברהם ויצחק ועמד כל העולם, ומשם יצא העם הקדוש לעולם והתקיים הכל בגון קדוש כראוי. ולכן אמר לו הקדוש ברוך הוא כל אשר תאמר אליך

בעיני אברהם על אודות בנו. ולא כתיב על אודות בן הגר המצרית. בגין כך ותרא שרה את בן הגר המצרית. ולא חמאת דאיהו בריה דאברהם.

רבי שמעון אמר האי קרא תושבחתא דשרה איהו, בגין דחמאת ליה דקא מצחק לכוכבים ומזלות, אמרה, ודאי לאו ברא דא ברא דאברהם למעבד עובדוי דאברהם, אלא ברא דהגר המצרית איהו אהדר לחולקא דאמיה, בגין כך ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה, פי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק.

וכי סלקא דעתך דקני לה שרה או לברה, אי הכי לא אודי קדשא בריך הוא עמה, דכתיב כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. אלא בגין דחמאת ליה בכוכבים ומזלות ואמיה אולפא ליה נמוסי בכוכבים ומזלות, בגין כך אמרת שרה כי לא יירש בן האמה הזאת, אנה ידענא דלא ירית לעלמין חולקא דמהימנותא, ולא יהא ליה עם ברי חולקא לא בעלמא דין ולא בעלמא דאתי, ובגין כך אודי עמה קדשא בריך הוא.

וקודשא בריך הוא בעא לאפרשא בלחודוי זרעא קדישא כדקא יאות, דבגין כך ברא עלמא דהא ישראל סליק ברעותא דקדשא בריך הוא עד לא יברי עלמא, ובגין כך נפק אברהם לעלמא ועלמא מתקיים בגיניה, ואברהם ויצחק (לא) קיימו ולא אתיישבו בדוכתייהו עד דנפק יעקב לעלמא.

ביון דנפק יעקב לעלמא אתקיימו אברהם ויצחק ואתקיים כל עלמא, ומתמן נפק עמא קדישא לעלמא, ואתקיים כלל כגוונא קדישא כדקא יאות, ובגין כך אמר ליה

קָדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שְׂרָה שְׁמַע בְּקוֹלָהּ פּי בִּיצְחָק יִקְרָא לָךְ זָרַע, וְלֹא בִּישְׁמַעְעָל. מַה כְּתוּב אַחַר כֵּן? וּתְלִךְ וּתְתַע בְּמַדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע.

שְׂרָה שְׁמַע בְּקוֹלָהּ פּי בִּיצְחָק יִקְרָא לָךְ זָרַע, וְלֹא בִּישְׁמַעְעָל. מַה כְּתוּב אַחַר כֵּן? וּתְלִךְ וּתְתַע בְּמַדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע.

הַשְׂלֵמָה מִהַהֲשַׁמְטוֹת (סִימָן ט)
וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וּגְוַמֵּר (בְּרֵאשִׁית כ"א). רַבִּי בְּרוּקָא אָמַר, מַה זֶה שָׁם עַל שְׂכָמָה? אֵלֹא שְׁהִזְהִירָה עַל עַל הָאֲמוּנָה וְלַעֲמֹד בְּמָה שְׁהִיְתָה בְּתַחֲלָה. כְּתוּב כְּאֵן שָׁם עַל שְׂכָמָה, וְכְתוּב שָׁם (שְׁמוֹת ט"ו) שָׁם שָׁם לֹא חָק וּמִשְׁפָּט. מַה לְהִלֵּן עַל הַשְּׂכִינָה, אִף כְּאֵן עַל הַשְּׂכִינָה. מַה עֲשֵׂתָה? כִּיּוֹן שְׂרָאָתָה עֲצָמָה יוֹצֵאת מִרְשׁוֹתָי שֶׁל אַבְרָהָם, חֲזָרָה לְקַלְקוּלָהּ, שְׂכָתוּב (בְּרֵאשִׁית כ"א) וּתְלִךְ וּתְתַע. מַה זֶה וּתְתַע? שְׁתַּעֲתַעָה אַחַר עֲבוּדָה זָרָה וּגְלוּלֵי בֵּית אָבִיךָ. כְּתוּב כְּאֵן וּתְתַע, וְכְתוּב שָׁם (יִרְמִיָּה י') הִבֵּל הִמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים: עַד

הַשְׂלֵמָה מִהַהֲשַׁמְטוֹת (סִימָן ט)

וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וּכְוִי רַבִּי בְּרוּקָא אָמַר, מַהוּ שָׁם עַל שְׂכָמָה אֵלֹא שְׁהִזְהִירָה עַל עוֹל הָאֲמוּנָה וְלַעֲמֹד בְּמָה שְׁהִיְתָה בְּתַחֲלָה כְּתוּב הַכָּא שָׁם עַל שְׂכָמָה וְכְתוּב הַתָּם (שְׁמוֹת ט"ו) שָׁם שָׁם לֹא חָק וּמִשְׁפָּט. מַה לְהִלֵּן עַל הַשְּׂכִינָה, אוֹף הַכָּא עַל הַשְּׂכִינָה. מַה עֲשֵׂתָה כִּיּוֹן שְׂרָאָתָה עֲצָמָה יוֹצֵאת מִרְשׁוֹתָי שֶׁל אַבְרָהָם חֲזָרָה לְקַלְקוּלָהּ דְּכְתוּב וּתְלִךְ וּתְתַע מַהוּ וּתְתַע שְׁתַּעֲתַעָה אַחַר עֲבוּדָה זָרָה וּגְלוּלֵי בֵּית אָבִיךָ כְּתוּב הַכָּא וּתְתַע וְכְתוּב הַתָּם (יִרְמִיָּה י') הִבֵּל הִמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים: (עַד כְּאֵן מִהַהֲשַׁמְטוֹת)

כְּתוּב הַכָּא וּתְתַע וְכְתוּב הַתָּם (יִרְמִיָּה י') הִבֵּל הִמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים. וְקָדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינִיָּה דְאַבְרָהָם לֹא שָׂבִיק. לָהּ וּלְבָרָהּ. תָּא חֲזִי, בְּקַדְמִיתָא כַּד אֲזַלְתָּ מִקְמָה דְשְׂרָה מַה כְּתוּב פּי שְׁמַע יי אֵל עֲנִיָּיָה. וְהַשְּׁתָּא דְטַעֲתָא בְּתַר פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת אִף עַל גַּב דְּכְתוּב וּתְשָׂא אֶת קוֹלָהּ וּתְבַךְ. מַה כְּתוּב פּי שְׁמַע אֱלֹהִים אֵל קוֹל הַנְּעַר. וְלֹא כְּתוּב פּי שְׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹלָךְ.

כְּתוּב כְּאֵן וּתְתַע, וְכְתוּב שָׁם (יִרְמִיָּה י') הִבֵּל הִמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגִלְל אַבְרָהָם לֹא עֹזב אוֹתָהּ וְאֵת בְּנָהּ.

בֹּא רְאֵה, בְּהַתְחַלָּה פְּשֵׁהֲלָכָה מִלְּפָנֵי שְׂרָה מַה כְּתוּב? פּי שְׁמַע ה' אֵל עֲנִיָּיָה. וְכֵאֵן שְׁטַעֲתָה אַחַר פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת, אִף עַל גַּב שְׂכָתוּב וּתְשָׂא אֶת קוֹלָהּ וּתְבַךְ, מַה כְּתוּב? פּי שְׁמַע אֱלֹהִים אֵל קוֹל הַנְּעַר, וְלֹא כְּתוּב פּי שְׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹלָךְ.

בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם. הָא אוּקְמוּהָ דְלָאו בַר עוֹנָשָׁא הוּא לְגַבֵּי בֵי דִינָא דְלַעֲיִלָּא, דְהָא בֵי דִינָא דְלַתְתָּא עֲנָשִׁין מִתְלִיסַר שְׁנִין וְלַעֲיִלָּא, וּבֵי דִינָא דְלַעֲיִלָּא מַעֲשָׂרִים שְׁנִין וְלַהֲלָאָה. וְאִף עַל גַּב דְּחִיִּיבָא הוּא, לָאו בַר עוֹנָשָׁא אִיהוּ. וְהָא אוּקְמוּהָ, וְדָא הוּא דְכְּתוּב בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם.

בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם. הָא אוּקְמוּהָ דְלָאו בַר עוֹנָשָׁא הוּא לְגַבֵּי בֵי דִינָא דְלַעֲיִלָּא, דְהָא בֵי דִינָא דְלַתְתָּא עֲנָשִׁין מִתְלִיסַר שְׁנִין וְלַעֲיִלָּא, וּבֵי דִינָא דְלַעֲיִלָּא מַעֲשָׂרִים שְׁנִין וְלַהֲלָאָה. וְאִף עַל גַּב דְּחִיִּיבָא הוּא, לָאו בַר עוֹנָשָׁא אִיהוּ. וְהָא אוּקְמוּהָ, וְדָא הוּא דְכְּתוּב בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אִי הָכִי מָאן דְּאִסְתַּלַּק מֵעֲלָמָא עַד לָא מָטוּן יוֹמוֹי לְעֶשְׂרִין שָׁנִין, מָאן אַתְר אֲתַעַנְשׁ, בְּגִין דְּהָא מִתְּלִיסַר שָׁנִין וּלְתַתָּא לָאוּ בַר עוֹנָשָׁא אִיהוּ אֵילָא בְּחֻטְאֵי דְאַבּוּי. אָבַל מִתְּלִיסַר שָׁנִין וְלַעֲיִילָא מַהוּ, אָמַר לִיה קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עֲלֵיהּ דְּלִימּוֹת זַפְּאִי (וְלֹא לִימּוֹת חַיִּיב) וְיַהֲיִיב לִיה אֲגַר טַב בְּהֵוּא עֲלָמָא, וְלֹא לִימּוֹת חַיִּיב דִּיתַעַנְשׁ בְּהֵוּא עֲלָמָא וְאוּקְמוּהָ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִם כֵּן, מִי שֶׁמִּסְתַּלֵּק מִהָעוֹלָם בְּטָרֵם הַגִּיעוּ יָמָיו לְעֶשְׂרִים שָׁנָה, מֵאִיזָה מְקוֹם יֵצֵא, מִשּׁוֹם שֶׁהָיָה מְשַׁלֵּשׁ עֲשָׂרָה שָׁנִים וְמִטָּה אֵינוֹ בַר עֲנָשִׁים אֲלֵא בְּחֻטְאֵי אָבִיו, אָבַל מְשַׁלֵּשׁ עֲשָׂרָה וּמַעְלָה מַהוּ? אָמַר לוֹ, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עֲלָיו שְׂמִימּוֹת זַפְּאִי (וְלֹא יָמּוֹת חַיִּיב), וְנוֹתֵן לוֹ שְׂכָר טוֹב בְּעוֹלָם הַהוּא, וְלֹא יָמּוֹת חַיִּיב שֶׁיֵּעַנֵּשׁ בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, וּבְאַרְבֵּהָ.

אָמַר לִיה אִי חַיִּיבָא הוּא וְלֹא מָטוּן יוֹמוֹי (ד) קִיט ע"א) לְעֶשְׂרִין שָׁנִין מַהוּ כִּיּוֹן דְּאִסְתַּלַּק מֵעֲלָמָא בְּמַאי הוּא עוֹנָשִׁיָּה. אָמַר לִיה בְּדָא אֲתַקְיִים (מִשְׁלִי יג) וְיֵשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מְשַׁפְּט. דְּכַד עוֹנָשָׁא נַחִית לְעֲלָמָא אִיהוּ (דִּינָא) אַעֲרַע בְּלֹא כּוֹנָה לְעִילָא וְתַתָּא בְּהֵוּא מַחְבְּלָא וְיַתַּעַנְשׁ כַּד לֹא אֲשַׁגְּחוּ עֲלֵיהּ מְלַעֲיִילָא.

אָמַר לוֹ, אִם אֵינוֹ חַיִּיב וְלֹא הַגִּיעוּ יָמָיו לְעֶשְׂרִים שָׁנָה, כִּיּוֹן שֶׁהִסְתַּלֵּק מִהָעוֹלָם בְּמַה הוּא עֹנֵשׁ? אָמַר לוֹ, בְּזָה מִתְקִים, (מִשְׁלִי יג) וְיֵשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מְשַׁפְּט. שְׁפָשְׁעַנְשׁ יוֹרֵד לְעוֹלָם, הוּא (הַדִּין) פּוֹגַע בְּלִי כּוֹנָה לְמַעְלָה וְלִמְטָה בְּאוֹתוֹ מִשְׁחִית, וְיֵעַנֵּשׁ כְּשֶׁלֹּא מְשַׁגְּחִים עֲלָיו מִלְּמַעְלָה.

וְעֲלִיָּה פְתִיב, (מִשְׁלִי ה) עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדֵנוּ אֶת הַרְשָׁע. א"ת לְאַסְגָּאָה מָאן דְּלֹא מָטוּן יוֹמוֹי לְאַתַּעַנְשָׁא. עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדֵנוּ (אֶת הַרְשָׁע) וְלֹא בִי דִינָא דְלַעֲיִילָא, וּבְחַבְלֵי חֲטָאתוֹ יִתְמַךְ וְלֹא בִי דִינָא דְלְתַתָּא. בְּגִין כֵּן פְתִיב כִּי שְׁמַע אֱלֹהִים אֶל קוֹל הַנֶּעַר בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם.

וְעֲלִיּו כְּתוּב (שם ה) עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדֵנוּ אֶת הַרְשָׁע. אֶת - לְרַבּוֹת מִי שֶׁלֹּא הַגִּיעוּ יָמָיו לְהַעֲנִשׁ. עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדֵנוּ (אֶת הַרְשָׁע), וְלֹא בֵּית הַדִּין שֶׁלְּמַעְלָה. וּבְחַבְלֵי חֲטָאתוֹ יִתְמַךְ, וְלֹא בֵּית דִּין שֶׁלְּמַטָּה. לְכֵן כְּתוּב כִּי שְׁמַע אֱלֹהִים אֶל קוֹל הַנֶּעַר בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב. מֵלֹא בְּוָא"ו לְמָה? אֲלֵא בְּשָׁנֵי צְדָדִים הוּא [הם]. סוּד שֶׁל חֲכָמָה אַחַד. שֶׁהוּא הַסּוּד שֶׁל דְּרָגָה שֶׁל חֲכָמָה, הַמְּקוֹם שֶׁשׁוּרָה בּוֹ יַעֲקֹב. אָבַל פְּסוּק זֶה נֹאמַר עַל הַגְּלוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל. שְׁכַשְׁהֶם בְּתוֹךְ הַגְּלוּת, אוֹתוֹ זְמַן שֶׁיִּפְקְדוּ [בו] יַעֲקֹב, הֵם יִפְקְדוּ בְּסוּד שֶׁל וָא"ו, וְהוּא בְּאֶלֶף הַשְּׁשִׁי.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב. מֵלֹא בְּוָא"ו לְמָה? אֲלֵא בְּשָׁנֵי צְדָדִים הוּא [הם]. סוּד שֶׁל חֲכָמָה אַחַד. שֶׁהוּא הַסּוּד שֶׁל דְּרָגָה שֶׁל חֲכָמָה, הַמְּקוֹם שֶׁשׁוּרָה בּוֹ יַעֲקֹב. אָבַל פְּסוּק זֶה נֹאמַר עַל הַגְּלוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל. שְׁכַשְׁהֶם בְּתוֹךְ הַגְּלוּת, אוֹתוֹ זְמַן שֶׁיִּפְקְדוּ [בו] יַעֲקֹב, הֵם יִפְקְדוּ בְּסוּד שֶׁל וָא"ו, וְהוּא בְּאֶלֶף הַשְּׁשִׁי.

וְאִיהוּ בְּאֶלֶף שְׁתִּיתָאָה. וּבְפִקְדָה בְּרָזָא וָא"ו שִׁית רַגְעֵי וּפְלַג עֵידָן. וּבְזִמְנָא דְשִׁתִּין שָׁנִין לְעַבְרָא דְדָשָׁא

וּבְפִקְדָה בְּסוּד שֶׁל וָא"ו שִׁשָּׁה רַגְעִים וְחֻצֵי זְמַן. וּבְזִמְנָן שֶׁל שְׁשִׁים שָׁנִים לְבְרִיחַ הַדְּלֵת בְּאֶלֶף

הששי, יקים אלהי השמים
פקידה לבת יעקב. ומאותו זמן
עד שיהיה לה זכירה - שש שנים
וחצי. ומאותו זמן שש שנים
אחרות, והם שבעים (ושלש)
ישתים וחצי.

בששים ושש יתגלה מלך
המשיח בארץ הגליל, וכוּכב
אחד בצד מזרח יבלע שבעה
כוכבים מצד צפון, ושלֵהבת אש
שחורה תהיה תלויה ברקיע
ששים יום, וקרבות יתעוררו
בעולם לצד צפון, ושני מלכים
יפלו באותם קרבות.

ויוֹדוּגוּ כַל הַעַמִּים עַל פֶּת יַעֲקֹב
לְדַחֲוֹת אוֹתָהּ [אוֹתָם] מֵהָעוֹלָם. וְעַל
אוֹתוֹ הַזְּמַן כְּתוּב, [וְהַיְחָה] (ירמיה ל)
וְעַת צְרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה
יִנְשַׁע, וְאֵז יִסְתַּיְמוּ הַנְּפֹשׁוֹת
מֵהַגּוֹף וְרוֹצִים לְהַתְחַדֵּשׁ, וְסִימָן
לְדָבָר - [כַּל הַנְּפֹשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרֵימָה
שְׁבַעִים, וְכַתוּב] [בְּרֵאשִׁית מו] כָּל הַנְּפֹשׁ
הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרֵימָה וְגו', כָּל
נְפֹשׁ שְׁשִׁים וְשֵׁשׁ.

בשבעים ושלש כל מלכי העולם
יתפנסו לתוך העיר הגדולה של
רומי, והקדוש ברנף הוא יעורר
עליהם אש וברד ואבני אלגביש
ויאבדו מהעולם, פרט לאותם
מלכים שלא גיעו לשם ויחזרו
לעורר קרבות אחרים. ומאותו
זמן מלך המשיח יתעורר בכל
העולם, ויתפנסו עמו כמה עמים
וכמה חילות מפל סופי העולם,
וכל בני ישראל יתפנסו בכל
אותם מקומות.

עד שישלמו אותן שנים למאה.
אז וא"ו תתחבר עם ה"א, ואז
(ישעיה סו) וְהֵבִיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם
מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַיהוָה וְגו'. וּבְנֵי
יִשְׁמַעֵאל (ישראל) זְמִינִין בַּהֲהוּא זְמַנָּא לְאַתְעָרָא
זְמַן לְהַתְעוֹרֵר [עֲלֵיהֶם] עִם כָּל עַמֵּי
הָעוֹלָם לְבֹא עַל יְרוּשָׁלַיִם,
שְׁכָתוֹב (זכריה יד) וְאֶסְפַּתִּי אֶת כָּל

בְּאַלְפֵי שְׁתֵּיתָאָה יָקִים אֱלֹהִי שְׁמֵיָא פְקִידוֹ
לְבִרְתִּיהָ דְיַעֲקֹב. וּמַהֲהוּא זְמַנָּא עַד דִּיהֵא לָהּ
זְכִירָה שִׁית שָׁנִין וּפְלָגָא. וּמַהֲהוּא זְמַנָּא שִׁית
שָׁנִין אַחֲרָנִין וְאַנּוּן שְׁבַעִין (ותלת) וְתַרִּין וּפְלָגָא.
בְּשִׁיתִין וְשִׁית יִתְגַּלִּי מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּאַרְעָא
דְגָלִיל, וְכַד פְּכָבָא דְבַסְטָר מְזַרְחָ
יְבַלַּע שְׁבַע פְּכָבֵיא מְסִטָר צְפוּן, וְשְׁלֵהוּבָא
דְאַשָׁא אוּכְמָא תְהֵא תְלִיא בְרַקִּיעָא שִׁיתִין
יוֹמִין, וְקָרְבִין יִתְעָרוּן בְּעֵלְמָא לְסִטָר צְפוּן,
וְתַרִּין מְלָכִין יִפְלוּן בְּאַנּוּן קָרְבִין.

וְיִוְדוּגוּן כְּלָהוּן עַמְמֵיָא עַל בְּרִיתִיהָ דְיַעֲקֹב
לְאַדְחִיָּיא לָהּ (ליו) מְעֵלְמָא. וְעַל
הֵהוּא זְמַנָּא כְּתִיב (וְהַיְחָה) (ירמיה ל) וְעַת צְרָה הִיא
לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִנְשַׁע וְכַדִּין יִסְתַּיְמוּן נְפֹשִׁין
מִגּוּפָא וּבְעֵינִין לְאַתְחַדֵּשָׁא, וְסִימָנִיהָ [כַּל הַנְּפֹשׁ לְבֵית
יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרֵימָה שְׁבַעִים וּפְתִיב] (בְּרֵאשִׁית מו) כָּל הַנְּפֹשׁ
הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרֵימָה וְגו' כָּל נְפֹשׁ שְׁשִׁים
וְשֵׁשׁ.

בשבעין ותלת כל מלכי עלמא יתפנשו לְגו
קרְתָא רַבְתָּא דְרֹמִי, וְקַדְשָׁא בְרִיף
הוּא יִתְעַר עֲלֵיהּ אֲשָׁא וּבְרָדָא וְאַבְנֵי
אַלְגָּבִישׁ וְיִתְאַבְדוּן מְעֵלְמָא, בַּר אַנּוּן מְלָכִין
דְלֹא יִמְטוּן לְתַמָּן וְיִהְיֶדְרוּן לְאַגְחָא קָרְבִין
אַחֲרָנִין. וּמַהֲהוּא זְמַנָּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא יִתְעַר
בְּכָל עֵלְמָא, וְיִתְפַּנְשׁוּן עַמִּיהָ כְּמָה עַמִּין וְכְמָה
חַיִּילִין מִכָּל סִיפֵי עֵלְמָא, וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
יִתְפַּנְשׁוּן בְּכָל אַנּוּן אַתְרֵי.

עד דאשתלימו אנון שנין למאה, פדין וא"ו
יתחבר בה"א, וכדין (ישעיה סו) וְהֵבִיאוּ אֶת
כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַיהוָה וְגו'. וּבְנֵי
יִשְׁמַעֵאל (ישראל) זְמִינִין בַּהֲהוּא זְמַנָּא לְאַתְעָרָא
(עליהו) עִם כָּל עַמִּין דְעֵלְמָא לְמִיתֵי עַל יְרוּשָׁלַם
דְכְתִיב, (זכריה יד) וְאֶסְפַּתִּי אֶת כָּל הַגּוֹיִם אֶל

ירוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה וְגו'. וּכְתִיב, (תהלים ב) יִתְצַבּוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד עַל יְיָ וְעַל מְשִׁיחוֹ. וּכְתִיב יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק יְיָ יִלְעַג לָמוֹ.

הַגּוֹיִם אֶל יְרוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה וְגו'. וּכְתוּב (תהלים ב) יִתְצַבּוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד עַל ה' וְעַל מְשִׁיחוֹ. וּכְתוּב יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק ה' יִלְעַג לָמוֹ.

לְבַתֵּר וּא"ו זְעִירָא יִתְעַר לְאַתְחַבְּרָא וּלְחַדְשָׁא נִשְׁמַתִּין דְּהוּו עֲתִיקִין בְּגִין לְחַדְתָּא עֲלֵמָא כְּמָה דְכְתִיב, (שם קד) יִשְׁמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו וּכְתִיב יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם לְאַתְחַבְּרָא כְּדָקָא יְאוּת. יִשְׁמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו לִנְחֻתָא לִוְן לְעֲלֵמָא וּלְמַהוּי כְּלַהוּן בְּרִיּוּן חֲדַתִּין לְחַבְּרָא עֲלֵמִין כְּלַהוּ פְּחַד.

אַחַר כֵּן וּא"ו קִטְנָה תִתְעוֹרֵר לְהַתְחַבֵּר וּלְחַדֵּשׁ נִשְׁמוֹת שְׁהִיוּ יְשׁוּנוֹת כְּדִי לְחַדֵּשׁ אֶת הָעוֹלָם, כְּמוֹ שִׁפְתוּב (שם קד) יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו. וּכְתוּב יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם, לְהַתְחַבֵּר כְּרֵאוּי. יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו, לְהוֹרִיד אוֹתָם לְעוֹלָם, וְשִׁפְלָם יְהִיו בְּרִיּוֹת חֲדָשׁוֹת לְחַבְּרָא אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת יַחַד.

זְכָאִין אַנוּן כָּל אַנוּן דִּישְׁתַּאֲרוּן בְּעֲלֵמָא בְּסִיפֵי אֶלְף שְׁתִּיתָאָה לְמִיעַל בְּשִׁפְתָא, דְּהָא כְּדִין אִיהוּ יוֹמָא חַד לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלַחֲדוּי לְאַזְדוּוּגָא כְּדָקָא יְאוּת וּלְמַלְקֻט נִשְׁמַתִּין חֲדַתִּין לְמַהוּי בְּעֲלֵמָא עִם אַנוּן דְּאִשְׁתַּאֲרוּ בְּקַדְמִיתָא דְכְתִיב, (ישעיה ד) וְהָיָה הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ כָּל הַכְּתוּב לְחַיִּים בִּירוּשָׁלַם:

אֲשֶׁרֵיהֶם כָּל אוֹתָם שִׁישְׁאָרוּ בְּסוּף הָאֶלְף הַשְּׁשִׁי לְהַכְּנֵס לְשִׁבְתָּ, שְׁהָרִי אַז הוּא יוֹם אַחַד לְקַב"ה לְבַדוֹ, לְהַזְדוּגַ כְּרֵאוּי וּלְלֻקֵּט נִשְׁמוֹת חֲדָשׁוֹת שִׁיְהִיו בְּעוֹלָם עִם אוֹתָם שְׁנִשְׁאָרוּ כְּרֵאוּשׁוּנָה, שִׁפְתוּב (ישעיה ד) וְהָיָה הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ כָּל הַכְּתוּב לְחַיִּים בִּירוּשָׁלַם.

וְהָיָה אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הַגִּנִּי. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וַאֲמַר (תהלים מד) אַתָּה הוּא מַלְכֵי וְגו'. דָּא הוּא שְׁלִימוֹ דְכָל דְרַגִּין כְּחַדָּא דָּא בְּדָא.

וְהָיָה אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הַגִּנִּי. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וַאֲמַר, (תהלים מד) אַתָּה הוּא מַלְכֵי וְגו'. זוּהִי הַשְּׁלָמוֹת שֶׁל כָּל הַדְּרָגוֹת יַחַד זוֹ עִם זוֹ.

צוּה יִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב, כָּל אַנוּן שְׁלִיחַן דְּעִבְדֵי שְׁלִיחוּתָא (דף קיט ע"ב) בְּעֲלֵמָא דְלִיהוּי כְּלַהוּ מַסְטְרָא דְרַחְמֵי וְלֹא לְהוּו מַסְטְרָא דְדִינָא, בְּגִין דְּאִית מְאָרֵי שְׁלִיחַן מַסְטְרָא דְרַחְמֵי וּמַסְטְרָא דְדִינָא קִשְׂיָא. אַנוּן שְׁלִיחַן דְּאִתִּין מַסְטְרָא דְרַחְמֵי לֹא עִבְדֵי שְׁלִיחוּתָא דְדִינָא בְּעֲלֵמָא כָּלֵל.

צוּה יִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב, כָּל אוֹתָם הַשְּׁלִיחִים שְׁעוֹשִׂים שְׁלִיחוּת בְּעוֹלָם, שִׁפְלָם יְהִיו בְּצַד הַרְחָמִים וְלֹא יְהִיו מְצַד הַדִּין, מְשׁוּם שִׁישׁ בְּעֲלֵי שְׁלִיחִים מְצַד הַרְחָמִים וּמְצַד הַדִּין הַקָּשָׁה. אוֹתָם שְׁלִיחִים שְׁבָאִים מְצַד הַרְחָמִים לֹא עוֹשִׂים שְׁלִיחוּת שֶׁל דִּין בְּעוֹלָם כָּלֵל.

וְאִי תִימָא הָא מְלֹאכָא דְאַתְגְּלִי לִיהַ לְכַלְעָם הָא תַּגְּנִין שְׁלִיחָא דְרַחְמֵי הָוָה וְאַתְהַפֵּף

וְאִם תֹּאמַר, הִנֵּה הַמְּלֹאךָ שֶׁהַתְּגִלָּה לְכַלְעָם, הָרִי שְׁגִינּוּ שְׁלִיחַת שֶׁל רַחְמִים וְהַתְּהַפֵּף לְדִין - לֹא! לְעוֹלָם לֹא מִשְׁתַּנֵּה. אֵלֹא

שליח הרחמים היה להגן על ישראל ולהיות עליהם סגור, וכנגדו הוא הדין. כף דרכיו של הקדוש ברוך הוא, כשמיטיב לזה, אותו הסוד הוא דין לזה. כן השליח הזה היה של רחמים לישראל, ולבלעם התהפך לדין, משום כף צוה ישועות יעקב. אמר דוד, צוה על העולם, כאשר ישלחו שלוחים שיהיו מצד הרחמים.

רבי אבא אמר, צוה ישועות יעקב, שהם בתוך הגלות, ותמצא להם גאלה בתוך גלותם. בא ראה, המשבח של האבות היה יעקב, ואלמלא יצחק לא בא יעקב לעולם. ומשום כף, צוה ישועות יעקב - זה יצחק. שפיון שנצל יצחק, היו ישועות יעקב.

ויהי אחר הדברים האלה. רבי שמעון אמר, הנה שנינו ויהי בימי, נאמר על צער. ויהי - אף על גב שלא כתוב בימי, דפוס של צער יש בו. ויהי אחר הדברים, אחר הדרגה הפתחונית של כל הדרגות העליונות. ומהו הדברים? כמו שנאמר (שמות) לא איש דברים אנכי.

וכו' היה אחר הדרגה הזו? והאלהים נסה את אברהם. שבא יצר הרע לקטרג לפני הקדוש ברוך הוא. כאן יש להסתפל, והאלהים נסה את אברהם? את יצחק היה צריך (לכתב), שהרי יצחק היה בן שלשים ושבע, והרי אביו לא היה בר ענש שלו, שאלמלא אמר יצחק איני רוצה - לא היה נענש אביו עליו. מה הטעם והאלהים נסה את אברהם ולא כתוב נסה את יצחק?.

אלא את אברהם, ודאי שרצה להפלל עם דין, שהרי אברהם לא היה בו דין כלל מקדם לכן,

לדינא. לא. לעולם לא אשתני, אלא שליחא דרחמי הוה לאגנא עלייהו דישראל ולמהוי סניגוריא עלייהו, ולקבליה הוא דינא, וכף אורחוי דקדשא בריך הוא, פד אוטיב לדא ההוא טיבו דינא לדא. כף הא שליחא דרחמי הוה להו לישראל ולבלעם אתהפך לדינא. בגין כף צוה ישועות יעקב, אמר דוד, פקיד על עלמא כד ישתלחון שליחאה די להוין מסטרא דרחמי.

רבי אבא אמר צוה ישועות יעקב דאנון גו גלוותא וישתפח פורקנא להוין גו גלוותהוין. תא חזי, תשבחון דאבהן יעקב הוה, ואלמלא יצחק לא אתא יעקב לעלמא, ובגין כף צוה ישועות יעקב דא יצחק, דכיון דאשתזיב יצחק ישועות יעקב הוה.

ויהי אחר הדברים האלה. רבי שמעון אמר, הא תנינן ויהי בימי על צערא אתמר, ויהי אף על גב דלא פתיב בימי טפסי דצערא אית ביה. ויהי אחר, בתר דרגא תתאה דכל דרגין עלאין, ומאן איהו דברים, כמה דאת אמר (שמות ד) לא איש דברים אנכי.

ומאן הוה בתר דרגא דא, והאלהים נסה את אברהם דאתיא יצר הרע לקטרגא קמי קדשא בריך הוא. הכא אית לאסתפל לא והאלהים נסה את אברהם. את יצחק מיבעי ליה. דהא יצחק בר תלתין ושבע שנין הוה והא אבוי לאו בר עונשא דיליה הוה, דאלמלא אמר יצחק לא בעינא לא אתענש אבוי עליה. מאי טעמא והאלהים נסה את אברהם ולא כתיב נסה את יצחק.

אלא את אברהם ודאי דבעי לאתכללא בדינא, דהא אברהם לא הוה ביה דינא כלל מקדמת דנא, והשתא אתפליל מיי"א

וְכַאן נְכַלְלוּ מִיָּם עִם אֲשׁוּ, וְאַבְרָהָם לֹא הָיָה שְׁלָם עַד עַכְשָׁו, שֶׁהִתְעַטֵּר לְעִשׂוֹת דִּין וּלְהִתְקַיֵּנוּ בְּמִקְוֵמוֹ.

וְכֵן יָמֵי לֹא הָיָה שְׁלָם עַד עַכְשָׁו שֶׁנְּכַלְלוּ מִיָּם עִם אֲשׁוּ וְאֲשׁוּ עִם מִיָּם, וּמִשׁוּם כִּן וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וְלֹא אֶת יִצְחָק, שֶׁהִזְמִין אַבְרָהָם לְהַפְלִיל עִם דִּין. וְכִשְׁעָשָׂה אֶת זֶה, נִכְנַס אֲשׁוּ עִם מִיָּם וְנִשְׁלַם זֶה עִם זֶה. וְזֶה עֹשֶׂה הַדִּין לְהַפְלִיל זֶה עִם זֶה. וְאִזּוּ יֵצֵר הָרַע בֶּאֱלֻמֵּי אַבְרָהָם שֶׁלֹּא הִשְׁתַּלֵּם כִּי־אֵי עַד שִׁיעָשָׂה דִּין בְּיִצְחָק. שֶׁיֵּצֵר הָרַע הוּא אַחֵר הַדְּבָרִים וְהוּא בֶּאֱלֻמֵּי לְקַטְרֵג.

וְכֵן וְרָאָה סוּד הַדְּבָר. אִף עַל גַּב שְׂאֵמְרָנוּ שֶׁכְּתוּב אַבְרָהָם וְלֹא יִצְחָק, גַּם יִצְחָק נְכַלְלוּ בְּפִסּוּק הַזֶּה סוּד הַכְּתוּב וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם. לֹא כְּתוּב נִסָּה לְאַבְרָהָם, אֲלֵא אֶת אַבְרָהָם, אֶת דּוֹקָא, וְזֶה יִצְחָק. שֶׁהָרִי בְּאוֹתָהּ שְׁעָה בְּגִבּוֹרָה הַתְּחַתּוּנָה שׁוֹרָה. כִּי־נִזְכָּר וְהַזְדַּמֵּן בְּדִין עַל יְדֵי אַבְרָהָם כִּי־אֵי, אִזּוּ הִתְעַטֵּר בְּמִקְוֵמוֹ יַחַד עִם אַבְרָהָם וְנְכַלְלוּ אֲשׁוּ עִם מִיָּם וְעָלוּ לְמַעְלָה, וְאִזּוּ נִמְצְאָה מַחְלֶקֶת כִּי־אֵי, מִיָּם עִם אֲשׁוּ.

מִי [עֲשֶׂה] רָאָה אֵב רַחֲמָן שֶׁנֶּעְשָׂה אַכְזָר? אֲלֵא כִּי־שִׁמְצָא מַחְלֶקֶת מִיָּם עִם אֲשׁוּ וְהִתְעַטֵּר בְּמִקְוֵמוֹ (כִּי־אֵי), עַד שֶׁבֶּאֱלֻמֵּי וְהִכַּל הַתְּתַקֵּן כִּי־אֵי, וְנִעְשָׂו שְׁלֵשָׁה אַבּוֹת שְׁלָמִים וְנִתְקַנּוּ עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֵךְ. וְכִי אֵיךְ יְכוּל אַבְרָהָם שֶׁהוּא זָקֵן? אִם תֹּאמַר מִשׁוּם שֶׁיִּצְחָק לֹא יֵצֵא מִרְשׁוֹתָיו כִּלְלֵ - יִפֶּה, אֲבָל כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמַדְבָּר ב) קַח אֶת אֶהְרֹן וְאֶת

בְּאֲשׁוּ. וְאַבְרָהָם לֹא הָיָה שְׁלָם עַד הַשְּׁתָּא דְאַתְעַטֵּר לְמַעְבַּד דִּינָא וְלֹא־תִקְנָא לִיה בְּאַתְרֵיהּ.

וְכֵן יוֹמוֹי לֹא הָיָה שְׁלָם עַד הַשְּׁתָּא דְאַתְפְּלִיל מִיָּא בְּאֲשׁוּ וְאֲשׁוּ אֲבִי־א, וּבְגִין כִּן וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וְלֹא אֶת יִצְחָק, דְּאִזְמִין אַבְרָהָם לְאַתְפְּלִילָא בְּדִינָא, וְכֵן עֲבִיד דָּא, עָאֵל אֲשׁוּ אֲבִי־א וְאַשְׁתַּלִּים דָּא עִם דָּא. וְדָא עֲבִיד דִּינָא לְאַתְפְּלִילָא דָּא בְּדָא. וְכֵן יֵצֵר הָרַע אֶתְּא לְקַטְרֵגָא עֲלֵיהּ דְאַבְרָהָם דִּלֵּא אֲשְׁתַּלִּים כִּדְקָא יְאוּת עַד דִּיעֲבִיד דִּינָא בְּיִצְחָק. דִּיֵּצֵר הָרַע אַחֵר הַדְּבָרִים אִיהוּ וְאַתְּא לְקַטְרֵגָא.

וְתָא חֲזִי רְזָא דְמַלְאָה, אִף עַל גַּב דְקַאֲמָרִן דְאַבְרָהָם כְּתִיב וְלֹא יִצְחָק, יִצְחָק נָמִי אֲתְפְּלִיל בִּיה בְּהָאֵי קָרָא, רְזָא דְכְּתִיב וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם. נִסָּה לְאַבְרָהָם לֹא כְּתִיב אֲלֵא אֶת אַבְרָהָם אֶת דִּיִּיקָא וְדָא יִצְחָק. דִּהָא בְּהֵיא שְׁעַתָּא בְּגִבּוֹרָה תְּתַאָּה שְׂרִיא, כִּי־נִזְכָּר דְאַתְעַטֵּר וְאִזְדַּמֵּן בְּדִינָא עַל יְדֵי דְאַבְרָהָם כִּדְקָא יְאוּת, כִּדִּין אֲתְעַטֵּר בְּאַתְרֵיהּ בְּהֵדִיָּה דְאַבְרָהָם וְאַתְפְּלִילוּ אֲשׁוּ אֲבִי־א וְסִלְיָקוּ לְעִילָא, וְכֵן אֲשְׁתַּפַּח מַחְלוּקַת כִּדְקָא יְאוּת מִיָּא בְּאֲשׁוּ.

מִאֵן (עֲבִיד) חֲמָא אַפָּא רַחֲמָנָא דְאַתְעֲבִיד אַכְזָר. אֲלֵא בְּגִין לְאַשְׁתַּפַּח מַחְלוּקַת מִיָּא בְּאֲשׁוּ וְלֹא־תְעַטֵּרָא בְּאַתְרֵיהּ (דִּי־א לִי כִּדְקָא יְאוּת), עַד דְאַתְּא יַעֲקֹב וְאַתְתַּקֵּן כִּלְלֵא כִּדְקָא יְאוּת וְאַתְעֲבִידוּ תְּלַתָּא אַבְהָן שְׁלָמִין וְאַתְתַּקְנוּ עֲלָאֵי וְתַתָּאֵי:

וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֵךְ. וְכִי הֵיאֵךְ יְכִיל אַבְרָהָם דְאִיהוּ סְבָא. אִי תִימָא בְּגִין דִּיִּצְחָק לֹא נִפִּיק מִרְשׁוֹתֵיהּ כִּלְלֵ, יְאוּת, אֲבָל

כִּמָּה דְאַתְּ אֵמַר, (בְּמַדְבָּר ב) קַח

אֶת אֶהְרֹן וְאֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ אֱלָא בְּגִין לְאַמְשָׁא לֹון בְּמַלִּין וְלֹאדְבָרָא לֹון לְרַעוּתָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, אוּף הָכָא קַח בְּמַלִּין. אֶת בְּנֵי אֶת יְחִידָךְ אֲשֶׁר אֶהְבַּת, הָרִי פְרֻשֵׁיהּ. וְלֵךְ לֵךְ אֶל אֶרֶץ הַמִּזְרֵה, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר (שיר ד) אֵלַי לִי אֶל הַר הַמִּזְרֵה, לְתַקֵּן בְּמִקוֹם שְׂרָאוּי.

בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשְׁׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם מֵרְחוֹק. בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי, הָרִי פְרֻשֵׁיהּ. אֵלַא פִּינֹן שְׁאֵמַר וַיִּקַּם וַיֵּלֶךְ אֶל הַמִּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים, מָה הַטַּעַם בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם מֵרְחוֹק? אֵלַא מִשּׁוֹם שְׁכָתוּב פִּי בִיצְחָק יִקְרָא לֵךְ זָרַע, וְזֶהוּ יַעֲקֹב שִׁיצָא מִמֶּנּוּ, וְזֶהוּ בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי. וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם מֵרְחוֹק, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר (ירמיה לא) מֵרְחוֹק ה' נִרְאָה לִי.

וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם - זֶהוּ יַעֲקֹב, שְׁכָתוּב (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאֲבֵי הַמִּקוֹם. הַסְּתַפֵּל אַבְרָהָם בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁהוּא הַדְּרָגָה הַשְּׁלִישִׁית, וְרָאָה אֶת יַעֲקֹב שֶׁעָתִיד לְצֵאת מִמֶּנּוּ. מֵרְחוֹק, כְּמוֹ שְׁאֵמַרְנוּ מֵרְחוֹק וְלֹא לְזִמְן קָרוֹב.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, מָה שָׁבַח שֶׁל אַבְרָהָם כְּשֶׁהִסְתַּפֵּל וְרָאָה שֶׁעָתִיד לְצֵאת מִמֶּנּוּ יַעֲקֹב, שֶׁהָרִי כְּשֶׁהִלֵּךְ לַעֲקֹד אֶת יַצְחָק אֵינוֹ שָׁבַח כָּל כּוֹף שָׁלוֹ?

אָמַר לוֹ, וְדַאי [הרי] שְׂרָאָה אֶת יַעֲקֹב, שֶׁהָרִי מִקְדָּם לְכֵן יָדַע אַבְרָהָם אֶת הַחֲכָמָה, וְהִסְתַּפֵּל עֲכָשׁוּ בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהִיא דְרָגָה שְׁלִישִׁית לַעֲשׂוֹת שְׁלֵמוֹת, וְאִזּוֹ רָאָה אֶת יַעֲקֹב, שְׁכָתוּב וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם. אֲבָל עֲכָשׁוּ עֲמַד לוֹ הַדָּבָר מֵרְחוֹק, מִשּׁוֹם שֶׁהִלֵּךְ לַעֲקֹד אֶת יַצְחָק וְלֹא רָצָה לְהִרְהֵר אַחֲרֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אֶת אֶהְרֹן וְאֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ אֱלָא בְּגִין לְאַמְשָׁא לֹון בְּמַלִּין וְלֹאדְבָרָא לֹון לְרַעוּתָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, אוּף הָכָא קַח בְּמַלִּין. אֶת בְּנֵי אֶת יְחִידָךְ אֲשֶׁר אֶהְבַּת הָא (ד קכ ע"א) אוּקְמוּהָ. וְלֵךְ לֵךְ אֶל אֶרֶץ הַמִּזְרֵה כְּמָה דְאֵת אָמַר (שיר ה' שיריים) אֵלַי לִי אֶל הַר הַמִּזְרֵה. לְאֵתְקַנָּא בְּאַתְרָא דִּיתְחַזִּי:

בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשְׁׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם מֵרְחוֹק. בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי הָא אוּקְמוּהָ, אֵלַא פִּינֹן דְאֵתְמַר וַיִּקַּם וַיֵּלֶךְ אֶל הַמִּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים מָה טַעְמָא בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם מֵרְחוֹק. אֵלַא בְּגִין דְכָתִיב פִּי בִיצְחָק יִקְרָא לֵךְ זָרַע וְדָא הוּא יַעֲקֹב דְנִפְק מִנִּיהּ וְהִיא הוּא בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי. וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם מֵרְחוֹק כְּמָה דְאֵת אָמַר (ירמיה לא) מֵרְחוֹק יי נִרְאָה לִי.

וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם. דָּא הוּא יַעֲקֹב דְכָתִיב, (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאֲבֵי הַמִּקוֹם. אֶסְתַּפֵּל אַבְרָהָם בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי דְאִיהוּ דְרָגָא תְּלִיתָא וְחָמָא לִיהּ לַיַּעֲקֹב דְזִמְיָן לְמִיפְק מִנִּיהּ. מֵרְחוֹק כְּמָה דְאֵמַרְנָן מֵרְחוֹק וְלֹא לְזִמְן קָרוֹב. אָמַר לִיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר מָה שְׁבַחָא אִיהוּ לְאַבְרָהָם כִּד אֶסְתַּפֵּל וְחָמָא דְזִמְיָן לְמִיפְק מִנִּיהּ יַעֲקֹב. דִּהָא כִּד אֲזִיל לְמִיעַקֵד לִיהּ לַיַּצְחָק, לָאו שְׁבַחָא כָּל כּוֹף אִיהוּ דִּילִיהּ. אָמַר לִיהּ וְדַאי (והא) חָמָא לִיהּ לַיַּעֲקֹב דִּהָא מִקְדָּמַת דְנָא יָדַע אַבְרָהָם חֲכָמָתָא, וְאֶסְתַּפֵּל הַשְּׁתָא בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי דְאִיהוּ דְרָגָא תְּלִיתָא לְמַעַבְד שְׁלִימוֹ וּכְדִין חָמָא לִיהּ לַיַּעֲקֹב דְכָתִיב וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם. אֲבָל הַשְּׁתָא קִימָא לִיהּ מְלָה מֵרְחוֹק בְּגִין דְאֲזִיל לְמִיעַקֵד לִיהּ לַיַּצְחָק וְלֹא בָעָא לְהִרְהֵר אַבְתְּרִיהּ דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא.

מרחוק חמא ליה גו אספקלריאה דלא נהרא בלחודוי, ובגין כן חמא ליה ולא אתגלי כלא, דאלו אספקלריאה דנהרא הוה שכיח על האי אספקלריאה דלא נהרא אתקיים עליה אברהם כדקא יאות, אבל מרחוק, בלחודוי הוה, מרחוק.

מאי טעמא אסתלק מהאי מלה אספקלריאה דנהרא בגין דהאי דרגא דייעקב הוה. ובגין דייעקב עד לא אתייליד לא אשתפח השתא על האי דרגא. ותו בגין דיהו ויקבל אגרא. וירא את המקום מרחוק דא יעקב כמה דאתמר מרחוק דלא זכה ביה. (ראייה בענייני כהאי עלמא אלא מרחוק מנו האי דרגא דהא כד אתא יעקב מית הוה אברהם ואסתלק מעלמא וירא את המקום מרחוק אבל לא כראייה אחרת):

ויבאו אל המקום אשר אמר לו האלהים וגו'. רמיז (הקמא) הכא דאף על גב דאתו ליהווא ראייה וחקא לייעקב, אמר אברהם ודאי קדשא בריך הוא ידע בגוונא אחרא דאתחזי, מיד ויבן שם אברהם את המזבח וגו'. מה כתיב לעילא ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי, הא אוקמוה. אבל מאי טעמא לא אתיב ליה (מיד) מיד. אלא בגין דהא אסתלק מרחמי דאבא על ברא ובגין כן כתיב הנני בני, הנני דאסתלקו רחמי ואתהפך לדינא:

ויאמר אברהם, ולא כתיב ויאמר אביו, דהא לא קאים עליה פאבא אלא בעל מחלוקת הוה ביה. אלהים יראה לו השעה. יראה לנו מיבעי ליה, מאי יראה לו. אלא אמר ליה אלהים יראה לו לגרמיה, כד איהו יצטריך. אבל השתא בני ולא אמרא. מיד וילכו שניהם יחדו.

לעצמו כשהוא יצטרף, אבל עכשו בני, ולא כבש. מיד וילכו שניהם יחדו.

מרחוק ראה אותו בתוך האספקלריה שלא מאירה בלבדה, ולכן ראה אותו ולא התגלה הכל. שאילו הייתה מצויה האספקלריה המאירה על האספקלריה שאינה מאירה, התקיים עליה אברהם כראוי, אבל מרחוק בלבדו היה. מרחוק.

מה הטעם הסתלקה מהדבר הזה האספקלריה המאירה? משום שזו הייתה דרגתו של יעקב, ומשום שעדין לא נולד יעקב, לא נמצא פאן על הדרגה הזו. ועוד, כדי שילך ויקבל שכר. וירא את המקום מרחוק - זה יעקב, כמו שנתבאר מרחוק, שלא זכה בו. [ראייה בענייני בעולם הזה, אלא מרחוק, מתוך הדרגה הזו, שהרי כשבא יעקב, אברהם היה מות והסתלק מהעולם. וירא את המקום מרחוק, אבל לא כראייה אחרת].

ויבאו אל המקום אשר אמר לו האלהים וגו'. רמיז (ראה) פאן, שאף על גב שבאו לאותה ראייה וראה את יעקב, אמר אברהם, ודאי הקדוש ברוך הוא יודע בגון אחר שראוי, מיד ויבן שם אברהם את המזבח וגו'. מה כתוב למעלה? ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי. הרי פרשוה. אבל מה הטעם לא השיב לו [דבר] מיד? אלא משום שהרי הסתלק מרחמים של אב על בן, ולכן כתוב הנני בני, הנני שהסתלקו הרחמים והתהפך לדין.

ויאמר אברהם, ולא כתוב ויאמר אביו, שהרי לא עמד עליו פאב, אלא בעל מחלוקת היה עמו. אלהים יראה לו השעה. היה צריך (לכתב) יראה לנו, מה זה יראה לו? אלא אמר לו אלהים יראה לו לעצמו כשהוא יצטרף, אבל עכשו בני, ולא כבש. מיד וילכו שניהם יחדו.

רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיה לג) הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון. הן אראלם - אלו מלאכים עליונים, צעקו באותה שעה ורצו לעמד על אותו הדבר, שפנתוב (בראשית טו) ויוצא אתו החוצה, לכן צעקו חוצה.

מלאכי שלום - אלו אותם מלאכים אחרים שהיו עתידים ללכת לפני יעקב, ובשביל יעקב הבטיח להם שלמות הקדוש ברוך הוא, שפנתוב (שם לב) ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. ואלו נקראו מלאכי שלום, כלם בכו כשראו את אברהם שעוקד את יצחק, והודעו עליונים ותחתונים וכלם על יצחק.

ויקרא אליו מלאך ה' וגו'. מפסיק טעם ביניהם, שאין אברהם האחרון פראשון. האחרון שלם, הראשון לא שלם. כמו זה שמואל שמואל - האחרון שלם, הראשון לא שלם. האחרון נביא, הראשון לא נביא. אבל במשה משה אין הפסק טעם, משום שמיום שנולד לא זזה ממנו שכינה. אברהם אברהם. רבי חייא אמר, כדי לעוררו לרוח אחרת, במעשה אחר, בלב אחר.

רבי יהודה אמר, נבחר יצחק והתעלה ברצון לפני הקדוש ברוך הוא פריח קטרת הבשמים שמקריבים הכהנים לפניו פעמים ביום ונשלם הקרבן. שהרי צערו של אברהם היה בשעה שנאמר לו אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה, חשב שקרבנו לא נשלם ולחנם עשה וסדר הכל וקנה מזבח. מיד:

וישא אברהם את עיניו וירא

רבי שמעון פתח ואמר (ישעיה לג) הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון. הן אראלם אלין מלאכי עלאי. צעקו בההיא שעתא ובעו לקיימא על ההיא מלה דכתוב, (בראשית טו) ויוצא אותו החוצה. בגין כך צעקו חוצה.

מלאכי שלום. אלין אנון מלאכין אחרנין דהוו זמינין למיהן קמיה דיעקב ובגיניה דיעקב אבטח לון שלימו, קדשא בריך הוא. דכתיב, (בראשית לב) ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. ואלין אקרון מלאכי שלום, פלהו בכו כד חמו ליה לאברהם דעקיד ליה ליצחק, ואודעו עלאי ותתאי וכלהו עליה דיצחק:

ויקרא אליו מלאך יי וגו', פסיק טעמא בגויהו, דלאו אברהם בתראה כקדמאה. בתראה (דף קכ ע"ב) שלים קדמאה לא שלים. פגוונא דא שמואל שמואל, בתראה שלים, קדמאה לא שלים. בתראה נביא, קדמאה לא נביא. אבל משה משה, לא פסיק, בגין דמיומא דאתייליד לא אעדי מגיה שכינתא. אברהם אברהם. רבי חייא אמר בגין לאתערא ליה ברוחא אחרא בעובדא אחרא בלבא אחרא.

רבי יהודה אמר אתבריר יצחק ואסתליק ברעותא קמי קדשא בריך הוא כריחא דקטורת בוסמין דקרבין פהנייא קמיה, תרין זמנין ביומא ואשתלים קרבנא. דהא צערא דאברהם הוה בשעתא דאתמר ליה אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה. חשיב דקרביניה לא אשתלים ולמגנא עבד וסדר פלא ובנה מזבח. מיד.

וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר

וגו' הא תנינן הוא איל דאתברי בין השמשות
 הנה, וכן שנתו הנה כמה דאת אמר, (במדבר ז)
 כבש אחד בן שנתו והכי אצטריך (נ"א ואת אמרת
 בין השמשות. ותו והא יצחק לא הנה בעלמא, אלא אתפקיד וכו') (והא
 יצחק לא הנה בעלמא) ואת אמרת בין השמשות. אלא
 אתפקד חילא לאזדמנא ההוא אימרא
 בשעתא דאצטריך ליה לאברהם. כמה דכל
 אנון מלין דהוו בין השמשות אתמנא חילא
 לאזדמנא ההוא מלה (להווא זמנא) בשעתא
 דאצטריך ליה. הכי נמי האי איל דאתקריב
 תחותיה דיצחק.

פתח ואמר, (ישעיה טו) בכל צרתם לא צר ומלאך
 פניו הושיעם וגו'. תא חזי, בכל צרתם
 דישראל פד אזדמן לון עאקו, כתיב לא באל"ף
 וקרי בוא"ו, בגין דקדשא בריה הוא עמהון
 בעקו. לא באל"ף, אתר עלאה יתיר, אף על גב
 דלאו בההוא אתר רויגזא ועקו, להתם לעילא
 מטא עקתא דישראל. לא באל"ף כמא דאת
 אמר, (תהלים ק) הוא עשנו ולא אנחנו. כתיב
 באל"ף וקרי בוא"ו.

ומלאך פניו הושיעם. והא איהו עמהון
 בההוא עקו, ואת אמרת הושיעם.
 אלא מושיעם לא כתיב, אלא הושיעם
 מקדמת דנא דאיהו זמין בההוא עקו למסבל
 עמהון. תא חזי, בכל זמנא דישראל אנון
 בגלותא, שכינתא עמהון בגלותא, והא
 אוקמוה, דכתיב (דברים ל) ושב יי אלהיך את
 שבותך ורחמך וגו'.

דבר אחר ומלאך פניו הושיעם, דא
 שכינתא. דאיהי עמהון בגלותא ואת
 אמרת דאיהו הושיעם. אלא הכי הוא ודאי,
 דאלין אנון משכנותיו דקודשא בריה הוא
 בגלותא, ובגין דשכינתא עמהון קדשא בריה

והנה איל אחר וגו'. הרי שנינו,
 הוא האיל שנברא בין השמשות
 הנה, וכן שנתו הנה, כמו שנאמר
 (במדבר ז) כבש אחד בן שנתו, וכך
 צריך. [ואתה אמרת בין השמשות. ועוד, ובר
 יצחק לא הנה בעולם, אלא נפקד וכו'] [ותרי יצחק
 לא הנה בעולם] ואתה אומר שנברא
 בין השמשות? אלא נפקד כח
 שיזמן אותו האיל בשעה
 שהצטרף אותו אברהם. כמו
 שכל אותם הדברים שהיו בין
 השמשות, התמנה כח שיזדמן
 אותו דבר [לזמן ההוא] בשעה
 שצריך אותו. כך גם האיל הנה
 שהקרב תחת יצחק.

פתח ואמר, (ישעיה טו) בכל צרתם
 לא צר ומלאך פניו הושיעם וגו'.
 בא ראה, בכל צרתם של ישראל,
 כשמזדמנות להם צרות, כתוב
 לא באל"ף וקוראים בוא"ו,
 משום שהקדוש ברוך הוא עמם
 בצרה. לא באל"ף מקום יותר
 עליון, אף על גב שאין באתו
 מקום רגז וצרה, לשם למעלה
 מגיעה צרתם של ישראל. לא
 באל"ף, כמו שנאמר (תהלים ק)
 הוא עשנו ולא אנחנו. כתוב
 באל"ף וקוראים בוא"ו.

ומלאך פניו הושיעם, והרי הוא
 עמם באתה צרה, ואתה אומר
 הושיעם? אלא לא כתוב
 מושיעם, אלא הושיעם מקדם
 לכן, שהוא עתיד באתה צרה
 לסבל עמם. בא ראה, בכל זמן
 שישראל בגלות - שכינה עמם
 בגלות, והרי פרשוה שכתוב
 (דברים ל) ושב ה' אלהיך את
 שבותך ורחמך וגו'.

דבר אחר ומלאך פניו הושיעם -
 זו שכינה, שהיא עמם בגלות,
 ואתה אומר שהוא הושיעם?
 אלא כך זה בודאי, שאלה הם
 משכנותיו של הקדוש ברוך הוא
 בגלות. ומשום ששכינה עמם,

הקדוש ברוך הוא זוכר אותם להטיב להם ולהוציאם מהגלות, שכתוב (שמות ו) ואזכור את בריתי, בהתחלה. ואחר כך, ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי.

וגם ראיתי - לרבות ראה אחרת שהיא הראשונה של הכל. וכתוב (שם א) ויזכר אלהים אל בריתו, זו שכנה. את אברהם? לאברהם היה צריך לכתב. אלא את אברהם זו החברות והזוג שלה עם האבות. את אברהם - זהו מערבית דרומית. את יצחק - זהו צפונית מערבית. ואת יעקב - זהו זוג אחד, כלל אחד, זוג שלם כראוי.

כמו זה את השמים - זהו כלל של מדת לילה ביום. ואת הארץ - זו מדת יום בלילה כאחד. אף כאן בכלם את, וביעקב ואת, שהיה הכל זוג אחד שלא נפרדים זכר ונקבה לעולמים. ועתיד הקדוש ברוך הוא להכריז בכל העולם ולהשמיע קול שיאמר (ישעיה סג) ויאמר אף עמי המה בנים לא ישקרו ויהי להם למושיע. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

הוא אדפר לון לאוטבא לון ולאפקא לון מן גלותא, דכתיב, (שמות ו) ואזכור את בריתי בקדמיתא, ולבתר ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי.

וגם ראיתי. לאסגאה ראה אחרא דאיהו קדמאה דכלא, וכתיב, (שמות ב) ויזכר אלהים את בריתו דא שכנתא. את אברהם לאברהם מיבעי ליה, אלא את אברהם דא הוא חברותא וזוגא דילה באבהן. את אברהם דא הוא מערבית דרומית. את יצחק דא הוא צפונית מערבית. ואת יעקב דא הוא זוגא חדא, כלל אחד, זוגא שלים פדקא יאות.

בגזונא דא את השמים דא הוא כלל מדת לילה ביום. ואת הארץ דא מדת יום בלילה כאחד. אף הכא בכלהו את, וביעקב ואת, למהוי כלל זוגא חדא דלא מתפרשין דכר ונוקבא לעלמין. וזמין קדשא ברוך הוא לאכרזא בכל עלמא ולאשמעא קל דיימא (ישעיה סג) ויאמר אף עמי המה בנים לא ישקרו ויהי להם למושיע. ברוך ה' לעולם אמן ואמן : (עד כאן פרשת וירא) (דף קכא ע"א).

לאחר קריאת הזוהר (יאמר תפלה זו בכונת הלב)

יהי רצון מלפניך ה' אלקי ואלקי אבותי שיתקיים בנו עתה מקרא שפתוב "ואשים דברי בפיך ובצל ידי פסיתך לנטע שמים וליסד ארץ", להעלות לרומם ולתקן הריסות וחרבות השכינה הקדושה לקשוט ופזר פירא עקאה ולארמון שעל מכונו ישב להחזיר עטרה ליושנה וקיים בנו מהרה מקרא שפתוב "והיה אור הלבנה פאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים פאור שבעת הימים". וזכות הרשב"י הקדוש ובנו רבי אלעזר, וזויתם בן עזיהו, יעמוד לנו לתקן העולם מיום שנברא עד סופו פרוצונו ופרצונו יראיו. ובזכות היותנו עסוקים בחקמה הזאת, על ידה תתקרב הגאולה, וישועתה מהרה תצמיח, לעלוי שכינת עווננו במהרה בימינו. ויקיים בנו מקרא שפתוב "ויאמר אלקים יהי אור", ויארר עלינו אור ה', ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, אמן נצח סלה ועד. (נפח התפלה מתוך לשונו הקדוש של רבי חיים וישאל זיע"א)

מודה אני לפניך השם אלוקי ואלקי אבותי שזפיתני ללמוד ולהגות בספר הקדוש הזה ויהרה עליך, וזכות התנאים הקדושים שלמדנו תורתם יעמוד לנו ולזרענו ונזכה להבטחת הנביא (ישעיה נט, כ-כא) ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב נאם ה'. ואני זאת בריתי אותם אמר יהוה רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיך לא מושוו מפיך ומפי זרע זרע אמר ה' מעתה ועד עולם. ויתקיים בנו הנבואה (ישעיה נא, טז) ואשים דברי בפיך ובצל ידי פסיתך לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי אתה. ופרפת מושא רעיא מהימנא ותגלה במהרה דיך, ה' בדרך ינחנו ואין עמו אל נכר, יראו עינינו וישמח לבנו ותגל נפשנו בישועתך באמת באמר לציון מלך אלקיך, ברוך ה' לעולם אמן ואמן. (סוד ה')

אלהינו ואלהי אבותינו מלך רחמן רחם עלינו טוב ומטיב הדרש לנו. שובה אלינו [עלינו] בהמון רחמיה בגלל אבות שעשו רצונה. בנה ביתך כבתחלה וכוונן מקדשך על מכונו. והראנו בבנינו ושמחנו בתקונו. והשב שכינתך לתוכו, והשב פהנים לעבודתם ולזוים לדוכנם לשרים ולזמרים. והשב ישראל לנויהם. ומלאה הארץ דעה את ה' ליראה ולאהבה את שמה הגדול הגבור והנורא אמן בן יהי רצון.

הקדיש לעלוי הנשמה: הקדיש הוא שבח גדול לבורא עולם על כן יש בזה עלוי נשמה גדול לנפטר במיחד בזה שגורם לצבור לענות אמן, שהוא עלוי נשמה גדול עד מאד ונחת רוח לנשמה. מלבד מה שמציל את הנפטר מדינה של גיהנם. מעלה אותו בדרגות נוספות בגן עדן (עיינו פה חסידים שפתח לומר בכל ליל שבת קדיש אפילו אחר מאה שנה שעולה מעלה מעלה, וע"פ פלא יועץ).

מעלת לימוד הזוהר לעלוי הנשמה: כתבו המקבילים: לימוד הקבלה והזוהר (תורת הרשב"י) יש בו תועלת לנשמה יותר משאר למודים. כי לכן נקרא זוהר שהוא מזוהר הנשמה... ובימים שבת קודש ששעה אחת לימוד הזוה"ק שווה אלף שנה, ובשמחה מליון שנה עלוי להשתדל יותר בלימוד הזוה"ק כי הוא מבחינת היום, קדוש הוא אלהיו... ומה גדלה מעלת לימוד הזוהר הקדוש בגבתי מרומים ובמיחד ביום הקדוש יום השבת שאין ערך להשגתו, ובנדאי למודו בעד עלוי נשמת אביו או אמו ע"ה, אין קץ למעלתו ואין קץ לעלוי נשמת אביו או אמו ע"ה, ומעטרים לנשמה בעטרה ובלבוש מיחד בזכות למודו. וכן לחמיו וחמותו ע"ה (ועיני קב הישר) והנה ושכרו אתו, כפול ומכפל שבעתים, בבחינת מכבודו במותו וכו', (ועיני פלא יועץ ערך פביר אב נאם).

פֶּרֶשֶׁת וַיְהִי חַי שָׂרָה

פֶּרֶשֶׁת וַיְהִי חַי שָׂרָה

וַיְהִי חַי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים, רַבִּי יוֹסִי פֶּתַח וְאָמַר, (יונה א) וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם וַיַּעֲמֵד הַיָּם מִזְעָפוֹ. כָּאֵן יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל מֵהַטַּעַם הַרְעִישׁ הַיָּם עַל יוֹנָה וְלֹא הַרְעִישָׁה הָאָרֶץ עֲלָיו, כִּיּוֹן שֶׁהִיָּה הוֹלֵךְ כְּדִי שְׂלֵא תִשָּׂרָה עֲלָיו הַשְּׂכִינָה? לְמָה הַיָּם (הַעֲלִין) הִיָּה אוֹחֵז בּוֹ כְּשֶׁהִיָּה הוֹלֵךְ?

אָרְא וּדְאִי הִיָּה הַדְּבָר בְּמַקְמוֹ. יָם וְשָׁנִינּוּ, הַיָּם דּוֹמָה לְרַקִּיעַ, וְהַרְקִיעַ לְכֶסֶף הַכְּבוֹד, וּמִשּׁוּם כֶּף הַיָּם אֲחִז בּוֹ וְנִטַּל אוֹתוֹ (מִשּׁוּם שֶׁהָיָה בּוֹרַח) בְּרַח מִלְּפָנֵי הַיָּם (נ"א וּמִלְּפָנֵי הַיָּם בּוֹ שִׂרְתָּה יִרְאָה בְּמַקְוִינּוֹ), וְרַק הַיָּם בּוֹ יָד בְּמַקְוִמוֹ (נ"א תִּשְׂרָה הַיָּד בְּמַקְוִמָּה).

וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם. לְמַדְנָה, כְּשֶׁהִיָּה נוֹטְלִים אוֹתוֹ וּמִטְבָּעִים אֶת יִרְכִיו בְּיָם - הַיָּם הִיָּה שׁוֹכֵף. מְרִימִים אוֹתוֹ - וְהַיָּם רוֹעֵשׁ. כָּל מָה שְׁמִטְבָּעִים אוֹתוֹ - כֶּף הִיָּה הַיָּם שׁוֹכֵף. עַד שֶׁהוּא אָמַר שְׂאוּנִי וְהִטִּילְנִי אֶל הַיָּם. מִיָּד וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם. כִּיּוֹן שֶׁנִּזְרַק בְּיָם, פֶּרַחָה מִמֶּנּוּ נִשְׁמְתוּ וְעֲלָתָה עַד כֶּסֶף הַמְּלָךְ וְנִדְוָנָה לְפָנָיו, וְחִזְרָה לוֹ נִשְׁמְתוּ, וְנִכְנַס בְּפִי הַדָּג הַהוּא וּמַת הַדָּג. לְאַחַר מִכֵּן הַתְּקִים אוֹתוֹ הַדָּג, וּפְרָשׁוּהָ.

בֵּא רָאָה, בְּשַׁעַה שְׂאָדָם עוֹלָה עַל מִשְׁתּוֹ בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה, נִשְׁמְתוּ יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ וְנִדְוִיָּת לְפָנֵי בֵּית הַדִּין שֶׁל הַמְּלָךְ. אִם זָכָא לְהַתְּקִים - חוֹזֶרֶת לְעוֹלָם הַיָּהָה.

וְהַדִּין הוּא בְּשָׁנֵי גִּנּוּיִם, שְׁהָרִי אֵין דְּנִים אֶת הָאִישׁ עַל הַרְעוֹת שֶׁהוּא עֲתִיד וּמְזַמֵּן לַעֲשׂוֹת, שְׁכַתּוֹב (בְּרֵאשִׁית כֵּא) כִּי שְׁמַע אֱלֹהִים וְגוֹ' בְּאֶשֶׁר הוּא שֵׁם. וְלֹא תֹאמַר שְׁדָנִים אוֹתוֹ עַל הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה לְחֹד, אֲלֵא לְהִיטִיב לוֹ עַל אוֹתָם טוֹבוֹת שֶׁל עֶכְשָׁו, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר. וְדָנִים אוֹתוֹ עַל זְכוֹיֹת שֶׁעֲתִיד לַעֲשׂוֹת,

וַיְהִי חַי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים, רַבִּי יוֹסִי פֶּתַח וְאָמַר, (יונה

א) וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם וַיַּעֲמֵד הַיָּם מִזְעָפוֹ. הֶכָּא אֵיִת לְאַסְתַּפְּלָא, מְאִי טַעְמָא אֲרַעִישַׁת יַמָּא עֲלֵיהָ דְיוֹנָה, וְלֹא אֲרַעִישַׁת עֲלֵיהָ אֲרַעָא, כִּיּוֹן דְּהָיָה אֲזִיל בְּגִין דְּלֹא תִשָּׂרִי עֲלֵיהָ שְׂכִינְתָא, יַמָּא (עֲלָהָה) אֲמֵאִי אֲחִיד בֵּיה כְּד הָיָה אֲזִיל.

אָרְא וּדְאִי מְלָה בְּאַתְרֵיהָ הָיָה. יָם, תְּנִן יָם דְּמְאִי לְרַקִּיעַ וְרַקִּיעַ לְכֶסֶף הַכְּבוֹד, וּבְגִין כֶּף יַמָּא אֲחִיד בֵּיה וְנִטַּל לִיָּה (כִּיּוֹן דְּהָיָה עֲרִיק) מִקְמֵי יַמָּא עֲרִיק (נ"א וּמִקְמֵי יַמָּא בֵּיה שְׂרָא יִרְאָה בְּדוֹכְתֵיהָ), שְׂדֵי יַמָּא יָדָא בֵּיה בְּדוֹכְתֵהָ (נ"א תִּשְׂרִי יָדָא בְּדוֹכְתֵהָ).

וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם. אוֹלִיפְנָא כְּד הוּוּ נְטִילִי לִיָּה וְטְבָעִי יִרְכִיו בְּיַמָּא, הָיָה יַמָּא שְׂכִיף, זְקָפִין לִיָּה, אֲתַרְעִישׁ יַמָּא, כָּל מָה דְּטְבָעִי לִיָּה הִכִּי אֲשַׁתְּכִיף יַמָּא, עַד דְּאִיהוּ אָמַר שְׂאוּנִי וְהִטִּילוּנִי אֶל הַיָּם, מִיָּד וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם.

כִּיּוֹן דְּאַתְרָמִי בְּיָם פֶּרַחָה מְגִיָּה נִשְׁמְתִיָּה, וְסִלְקָא עַד כְּרִסְיָא דְּמִלְּפָא, וְאַתְדַּנְתַּת קְמִיָּה, וְאַהֲדַרְתַּת לִיָּה נִשְׁמְתִיָּה, וְעֵאל בְּפוּמָא דְּהַהוּא נוּנָא, וּמִית נוּנָא, לְבַתָּר אֲתַקְיִים הַהוּא נוּנָא, וְאוּקְמוּהָ. (דף קבא ע"א).

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נֶשׁ סְלִיק בְּעַרְסִיָּה כָּל לַיְלָא וְלַיְלָא, נִשְׁמְתִיָּה נִפְקַת מְגִיָּה וְאַתְדַּנְתַּת קְמִי בִּי דִּינָא דְּמִלְּפָא, אִי זְכָאָה לְאַתְקִיָּמָא, אֲתַהֲדַרְתַּת לְהֵאִי עֲלִמָּא.

וְדִינָא הוּא בְּתַרִּין גְּוֹוִינִן, דְּהָא לָא דִּיִּינִין לִיָּה לְבַר נֶשׁ עַל בִּישְׁיָן דְּאִיהוּ עֲתִיד וְזַמִּין לְמַעְבַּד דְּכַתִּיב (בְּרֵאשִׁית כֵּא) כִּי שְׁמַע אֱלֹהִים וְגוֹ' בְּאֶשֶׁר הוּא שֵׁם. וְלֹא תִימָא

ובשבילם הוא נצול, אף על גב שהוא כעת רשע. משום שהקדוש ברוך הוא עושה חסד עם כל הבריות, וכל דרכו שהוא עושה - להטיב לכל, ולא דן את האדם על הרעות שהוא עתיד לעשות, ומשום כך נדון האדם לפני הקדוש ברוך הוא.

בא ראה, פיון שהטילו את יונה לים מה כתוב? ויעמד הים מזעפו. הים העליון. מה זה ויעמד? שעמד בקיומו פראוי. הוא בעמידה כשהרגז שוכף. בשעה שהדין שרוי בעולם, אותו בית הדין הוא כמו אשה שמתעברת ומקשה ללדת, וכשמולידה, שוכף הרגז. כך גם כשהדין שורה בעולם, לא שוכף ולא נח עד שנעשה הדין ברשעים, ואז הוא המנוחה שלו, לעמד במקום שלם ולעמד בקיומו. זהו שכתוב (משלי יא) ובאבד רשעים רנה. וזה בארנו. באבד רשעים רנה. והרי כתוב (חזקאל יח) החפץ אהפץ מות רשע? והרי אין נחת לפני הקדוש ברוך הוא כשנעשה דין ברשעים? אלא כאן קדם שנשלמה הסאה - וכאן אחר שנשלמה הסאה [יש לו נחת].

תוספתא

ויהיו חיי שרה. גוף המשנה, אנו קרובים היינו, שמענו קול מתהפך ממעלה למטה מתפשט בעולם, קול משבר הרים ומשבר סלעים חזקים, רוחות חזקות עולות. אזנינו פתוחות.

היה אומר במסעיו, אקיץ בקוץ הישנים הדוממים. שנה בחוריהם (בעיניהם), עומדים על עמדם. המלך שמדבר, ולא עברו, נמצאו שומרי השערים, שלטון של חילות רבים עומד על עמדו.

בכלם לא מרגישים ולא יודעים, שהספר פתוח ובשם נכתבים,

דנין ליה על טבין דעביד לחוד, אלא לאוטבא ליה על אינון טבין דהשתא כמה דאתמר, ודנין ליה על זכין דאיהו זמין למעבד, ובגינייהו אשתזיב אף על גב דאיהו השתא חייבא. בגין דקדשא בריך הוא עביד טיבו עם כל בריין וכל ארחוי דאיהו עביד לאוטבא לכלא, ולא דאין לבר נש על בישין דאיהו זמין למעבד, ובגין כך אתדן בר נש קמי קדשא בריך הוא.

תא חזי, פיון דאטילו ליה ליונה בימא, מה כתיב, ויעמד הים מזעפו. הים עלאה, מאי ויעמד, דקאים בקיומיה פדקא יאות, בעמידה איהו כד רוגזא שכיף, בשעתא דינא שריא בעלמא, ההוא בי דינא איהו כאתתא דמתעברא, וקשיא לאולדא, וכד אולידת שכיף רוגזא. הכי נמי כד דינא שריא בעלמא, לא שכיף ולא נח עד דאתעביד דינא בחייביא, פדין הוא נייחא דיליה, למיקם בדוכתא שלים, ולמיקם בקיומיה, הדא הוא דכתיב, (משלי יא) ובאבד רשעים רנה. והא אוקימנא.

באבד רשעים רנה. והכתיב (חזקאל יח) החפץ אהפץ מות רשע והא לית נייחא קמי קדשא בריך הוא כד אתעביד דינא ברשיעייא. אלא כאן קודם דאשתלים קיסטא, כאן לבתר דאשתלים קיסטא (אית ליה נייחא):

תוספתא

ויהיו חיי שרה. גופא דמתניתין, אנו קריבין הוינא, שמענא קלא מתהפך מעילא לתתא, אתפשטת בעלמא, קל מתבר טורין, ומתבר טורין תקיפין, עלעולין רברבין סלקין, אודננא פתיחין.

הוה אמר במטלנוי. קוץ קוציתא, דמיכן. דמימין. שינתא בחוריהון, קנימין בקיומיהון. מלפא דממלל, (ולא אעברו, אשתכחו) נטרי תרעין, שליטא דחילין סגיאין קם בקיומיה.

פלהו לא מרגשון ולא ידעי דספרא פתיח ובשמא אכתוב, ודומה קאים ונטיל בחושבנא, ודיירי עפרא

ודומה עומד ונוטל בְּחֻשְׁבוֹן, וְשׁוֹכְנֵי עֶפְרַיִם לְחֻוּץ, וְקָרַב טוֹב לְהִמָּנֹת בָּהֶם, אִינֶם חוֹשְׁקִים בְּגִלְגּוּל וְהַפּוֹף.

נוֹפְלִים וְלֹא עוֹמְדִים, נִמְחִים הַחֲיִבִּים מִסְפְּרוֹ שֶׁל דּוּמָה, מִי בִּכְשׁ אוֹתָם וּמִי יֵשֵׁב בְּחֻשְׁבוֹנוֹתֵיהֶם. אוֹי לָהֶם! אוֹי לְחֵייהֶם! אוֹי לְרִגְשׁוֹת שְׁלֵהֶם [לְנַפְשׁוֹתָם]! בְּשִׁבְלֵם נֶאֱמַר (תהלים ט) יִמְחוּ מִסְפֵּר חַיִּים וּגְוֹ.

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה. מֵה שׁוֹנֶה פֶּאֶן שְׁכִתּוּבָה מִיתְתָּהּ בַּתּוֹרָה מִכָּל גִּשׁוֹת הָעוֹלָם שֶׁלֹּא כְּתוּבָה כֶּף מִיתְתָּן בַּתּוֹרָה? אָמַר רַבִּי חֵייא, וְלֹא?! וְהִנֵּה כְּתוּב (בראשית לה) וַתָּמָת רַחֵל וַתִּקְבֹּר בְּדֶרֶךְ אֶפְרַתָּה, וְכָתוּב (במדבר כ) וַתָּמָת שָׁם מְרִים וּגְוֹ, וְכָתוּב (בראשית לה) וַתָּמָת דְּבֹרָה מִיִּנְקַת רַבָּקָה, וְכָתוּב (בראשית לח) וַתָּמָת בַּת שׁוּעַ אִשֶּׁת יְהוֹדָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּכֻלָּם לֹא כְּתוּב כְּמוֹ שְׁכִתּוּב בְּשָׂרָה, שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה. שְׁהָרִי בְּכֻלָּם לֹא נִמְנוּ יָמִים וְשָׁנִים כְּמוֹ לְשָׂרָה, וּבְכֻלָּם לֹא כְּתוּב פְּרֻשָׁה אַחַת לְבִדָּה כְּמוֹ לְשָׂרָה. אֲלֵא סוּד הוּא, מִשׁוּם אוֹתָהּ הִדְרָגָה שְׁכָל הַיָּמִים וְהַשָּׁנִים שֶׁל אָדָם תְּלוּיִים בָּהּ [שָׁו] הִיא ה"א הַחֲמוּרָה].

פֶּתַח וְאָמַר, (קהלת ה) וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ בְּכָל הַיָּמִים מִלֶּךְ לְשָׂדֵה נַעֲבָד. וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ בְּכָל הַיָּמִים שְׁהָרִי מִשָּׁם יוֹצְאוֹת הַרוּחוֹת וְהַנְּשֻׁמוֹת וְתוֹעֵלֶת לְעוֹלָם. מִלֶּךְ לְשָׂדֵה נַעֲבָד, מִי הַמֶּלֶךְ? זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. לְשָׂדֵה נַעֲבָד, כְּשֶׁהוּא נִתְקַן פְּרָאוּי. וּמִלֶּךְ זֶה הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן שְׁמֵתְחַבֵּר לְשָׂדֵה כְּשֶׁהוּא נַעֲבָד. מִי הַשָּׂדֵה? זֶה הַשָּׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה', שְׁכִתּוּב (בראשית כ) כְּרִיחַ שָׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ

ה'. שְׁכֻשָּׁהוּא [נַעֲשָׂה] נַעֲבָד וְנִתְקַן בְּכָל מַה שְּׁצָרִיף לוֹ פְּרָאוּי, אִזּוּ הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן מִתְחַבֵּר עִמּוֹ. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, מִלֶּךְ לְשָׂדֵה נַעֲבָד - כְּמֵה גּוֹנִים סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים פֶּאֶן. מִלֶּךְ - זֶה הַשְּׁכִינָה שְׁאִין

וַיִּבִּין לְבַר, וְקָרִיב טַב לְאַתְמָנָאָה בְּהוּ, לֹא תֵאִיבִין גִּלְגּוּלָא וְהַפּוֹף.

נְפִלִין וְלֹא קְיִימִין, אַתְמָחוּן חַיִּיבִין מִסְפְּרָא דְדוּמָה, מֵאֵן יִתְבַּע לוֹן, וּמֵאֵן יִתִּיב בְּחוֹשְׁבְּנֵהוּן, וְוִי לוֹן, וְוִי לְחַיֵּיהוּן, וְוִי לְרִגְשֵׁיהוּן, (ס"א לְנַפְשֵׁיהוּן) בְּגִינְהוּן אַתְקָרִי (תהלים ט) יִמְחוּ מִסְפֵּר חַיִּים וּגְוֹ (עַד פֶּאֶן הַחוּסְפָּתָא):

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה. מֵאֵי שָׂנָא הָכָא שָׂרָה דְכָתִיב מִיתְתָּהּ בְּאוֹרֵייתָא מִכָּל נְשִׁי דְעֻלְמָא דְלֹא כְּתִיב הָכִי מִיתְתָּהוּן בְּאוֹרֵייתָא. אָמַר רַבִּי חֵייא וְלֹא, וְהַכְּתִיב (בראשית לה) וַתָּמָת רַחֵל וַתִּקְבֹּר בְּדֶרֶךְ אֶפְרַתָּה. וּפְתִיב, (במדבר כ) וַתָּמָת שָׁם מְרִים וּגְוֹ. וְכָתִיב, (בראשית לה) וַתָּמָת דְּבֹרָה (דף קכב ע"א) מִיִּנְקַת רַבָּקָה. וְכָתִיב, (בראשית לח) וַתָּמָת בַּת שׁוּעַ אִשֶּׁת יְהוֹדָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּכֻלָּהוּ לֹא פְתִיב כְּמֵה דְכָתִיב בְּשָׂרָה דְאַתְמָר וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה. דְּהָא בְּכֻלָּהוּ לֹא אַתְמָנוּן יוֹמִין וְשָׁנִין כְּמוֹ לְשָׂרָה. בְּכֻלָּהוּ לֹא כְּתִיב פְּרֻשָׁתָא חֲדָא בְּלַחוּדָהָא כְּמוֹ לְשָׂרָה. אֲלֵא רְזָא אִיהוּ בְּגִין הַהוּא דְרָגָא דְכָל יוֹמִין וְשָׁנִין דְּבַר נֶשׁ בִּיהַּ תְּלִיין (דָּא הִיא ה"א בְּתַרְאָה).

פֶּתַח וְאָמַר, (קהלת ה) וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ בְּכָל הַיָּמִים מִלֶּךְ לְשָׂדֵה נַעֲבָד. וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ בְּכָל הַיָּמִים דְּהָא מִתְמָן נִפְקִין רוּחִין וְנִשְׁמָתִין וְתוֹעֵלְתָא לְעֻלְמָא. מִלֶּךְ לְשָׂדֵה נַעֲבָד, מֵאֵן מִלֶּךְ דָּא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא. לְשָׂדֵה נַעֲבָד כַּד אִיהוּ אַתְמָקָן כְּדָקָא יָאוּת. וּמִלֶּךְ, דָּא, מִלֶּךְ עֲלָאָה דְאַתְחַבֵּר לְשָׂדֵה כַּד אִיהוּ נַעֲבָד. מֵאֵן שָׂדֵה, דָּא שָׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי. דְכָתִיב, (בראשית כז) כְּרִיחַ שָׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי. דְכַד אִיהוּ נַעֲבָד (אַתְעַבַד) וְאַתְמָקָן בְּכָל מַה דְאַצְטְרִיף לִיהַּ כְּדָקָא יָאוּת, כְּדִין מִלֶּךְ עֲלָאָה אַתְחַבֵּר עִמִּיהַּ.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, מִלֶּךְ לְשָׂדֵה נַעֲבָד. כְּמֵה גּוֹנִי

ה'. שְׁכֻשָּׁהוּא [נַעֲשָׂה] נַעֲבָד וְנִתְקַן בְּכָל מַה שְּׁצָרִיף לוֹ פְּרָאוּי, אִזּוּ הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן מִתְחַבֵּר עִמּוֹ. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, מִלֶּךְ לְשָׂדֵה נַעֲבָד - כְּמֵה גּוֹנִים סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים פֶּאֶן. מִלֶּךְ - זֶה הַשְּׁכִינָה שְׁאִין

שורה בבית להפקן בה אלא בזמן שנשא אדם ומזדוג עם אשתו להוליד ולעשות פרות, והיא מוציאה נשמות להשרות בה, ומשום כך לשדה נעבד ולא לאחר.

דבר אחר, מלך - זו אשה יראת ה', כמו שנאמר (משלי לא) אשה יראת ה' היא תתהלל. לשדה נעבד - זו אשה זרה, כמו שנאמר (שם י) לשמרך מאשה זרה. משום שיש שדה ויש שדה. יש שדה שכל הברכות והקדשות בו שורות, כמו שנאמר פריח שדה אשר ברכו ה', ויש שדה שכל חרבן וטמאה וכליון והרג וקרכות שרויים בו, והמלך הזה לפעמים שהוא נעבד לשדה הזו, שכתוב (שם ט) תחת שלוש רגזה ארץ וגו' תחת עבד כי ימלוך וגו' ושפחה כי תירש גברתה. והמלך הזה מתפסה אורו ונחשף עד שנטהר ומתחבר למעלה.

ומשום כך השעיר של ראש חודש, משום שנפרד השדה שהוא מן המלך הקדוש ולא שורות בשדה הזו ברכות מן המלך הזה. וכשהוא נעבד לשדה הזו, אז כתוב (דברים כב) כי בשדה מצאה וגו'. כי בשדה, כמו שנתבאר.

בא ראה, באה חנה לעולם ונדבקה בנחש הזה, והטיל בה זמה, וגרמה מות לעולם ולבעלה. באה שרה וירדה ועלתה ולא נדבקה בו, כמו שנאמר (בראשית יג) ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו. בא נח לעולם, מה כתוב? (שם ט) וישת מן היין וישפר ויתגל וגו'.

ומשום שאברהם ושרה לא נדבקו בו, משום כך זכתה לחיים עליונים לה ולבעלה ולבניה

(ישעיה נא) הביטו אל צור

רזין עלאין הקא. מלך. דא שכנתא דלא שריא בביתא לאתפקנא בה אלא בזמנא דאתנסיב בר נש ואזדוג באנתתיה לאולדא ולמעבד איבין, ואיהי אפיקת נשמתין לאשראה בה, ובגין כך לשדה נעבד ולא לאחרא.

דבר אחר מלך דא אשה יראת יי כמה דאת אמר, (משלי לא) אשה יראת יי היא תתהלל. לשדה נעבד דא אשה זרה כמה דאת אמר, (משלי י) לשמרך מאשה זרה. בגין דאית שדה ואית שדה. אית שדה דכל ברכאן וקדושין ביה שריין כמה דאת אמר פריח שדה אשר ברכו יי. ואית שדה דכל חירוב ומסאבו ושיצאה וקטולין וקרבין ביה שריין. והאי מלך זמנין דאיהו נעבד להאי שדה דכתיב, (משלי ל) תחת שלש רגזה ארץ (דף קכב ע"ב) וגו', תחת עבד כי ימלוך וגו' ושפחה כי תירש גברתה. והאי מלך אתפסיא נהוריה ואתחשף עד דאתדפי ואתחבר לעילא.

ובגין כך שעיר דראש חודש, בגין דאתפרש ההוא שדה ממלכא קדישא ולא שריין בהאי שדה ברכאן מהאי מלך. וכד איהו נעבד להאי שדה כדין כתיב, (דברים כב) כי בשדה מצאה וגו'. כי בשדה כמה דאתמר.

תא חזי, אתת חוה לעלמא אתדבקת בהאי חויה ואטיל בה זמהא. וגרמא מותא לעלמא ולבעלה. אתת שרה ונתת וסלקת ולא אתדבקת ביה כמה דאת אמר, (בראשית יג) ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו. אתא נח לעלמא מה כתיב (בראשית ט) וישת מן היין וישפר ויתגל וגו'.

ובגין דאברהם ושרה לא אתדבקו ביה, בגין כך שרה זכתה לחיים עלאין לה ולבעלה ולבניה ואתא נח לעלמא מה כתיב (בראשית ט) וישת מן היין וישפר ויתגל וגו'.

ולבעלה ולבניה בתראה הדא הוא דכתיב

חוצצבתם ואל מקבת בור נוקרתם. ועל דא ויהיו חיי שרה דזכתה בהו בכלהו, ולא כתיב בכלהו נשי ויהיו חיי חנה, וכן בכלא, היא אתדבקת בחיין, ועל דא דילה הו חייין:

תוספתא

זכאה איהו מאן דאזעיר גרמיה בהאי עלמא. כמה איהו רב ועלאה בההוא עלמא. והכי פתח רב מתיבתא מאן דאיהו זעיר רב. מאן דאיהו רב איהו זעיר. דכתיב ויהיו חיי שרה וגו' מאה דאיהו חושפן רב פתיב ביה שנה, זעירו דשנין חד אזעיר ליה. שבע דאיהו חושפן זעיר אסגי ליה ורבי ליה דכתיב שנים.

תא חזי, דלא רבי קדשא ברין הוא אלא לדאזעיר, ולא אזעיר אלא לדרבי. זכאה איהו מאן דאזעיר גרמיה בהאי עלמא, כמה איהו רב בעלויא לההוא עלמא. עד פאן. מאן דפסק יתפסק. מאן דקצר יתקצר. מאן דקצר יתארף. רצונו לומר מאן דפסק מלין דאורייתא על מלין בטלין יתפסקון חיהי מהאי עלמא ודיניה קיימא בההוא עלמא. מאן דקצר אמן ולא מאריף גו נייחא יתקצר מחיין דהאי עלמא. מאן דאמר אחד אצטרין לחטפא אלף וילקצר קריאה דיליה ולא יעכב בהאי אות כלל, ומאן דיעביד דא יתארכוני חיינו. (אלו הם חידושים שהגירסא לרבי שמעון בר יוחאי בישיבה של מעלה), (עד כאן התוספתא)

ויהיו חיי שרה. אינון חייין פלהו לעילא, מאה שנה לעילא. ועשרים שנה לעילא, ושבע שנים לעילא, פלהו הו פדקא יאות.

אמר רבי שמעון (דף קכב ע"א) **תא חזי רזא דמלה, מאי שנא בכלהו דאמר שנה שנה, ובאינון שבע דאמר שנים. דכתיב מאה שנה ועשרים שנה, ולבתר שבע שנים. אלא כלא חד. מאה שנה כללא דכלא** (נ"א בלא כחדא כדרא דמאה ברבאן ככל יומא. וכן עשרים שנה דאתכליל עלאה סתימא דכל סתימין, ובגין כך כתיב שנה רזא דחודא). **קדשא ברין הוא דאתכליל מאתר עלאה סתימא דכל סתימין**

אמר רבי שמעון, בא ראה את סוד הדבר, מה שונה בכלם שאמר שנה שנה, ובאותם שבע אמר שנים, שפתיב מאה שנה ועשרים שנה, ואחר כך שבע שנים? אלא הכל אחד. מאה שנה - הכלל

אחריה. זהו שכתוב (ישעיה נא) הפיטו אל צור חצבתם ואל מקבת בור נקרתם. ועל כן ויהיו חיי שרה, שזכתה בהם בכלם. ולא כתוב בכל הנשים ויהיו חיי חנה, וכן בכלם. היא נדבקה בחיים, ועל כן שלה היו החיים.

תוספתא

אשרי מי שמקטין את עצמו בעולם. כמה הוא גדול ועליון בעולם ההוא. וכך פתח ראש הישיבה: מי שהוא קטן - הוא גדול. מי שהוא גדול - הוא קטן. שפתיב ויהיו חיי שרה וגו'. מאה שנה חשבון גדול, כתוב בו שנה. קטן השנים אחד הקטין אותו. שבע שהוא חשבון קטן, הגדיל אותו ורבה אותו, שפתיב שנים.

בא ראה שאינו מגדל הקדוש ברין הוא אלא למי שמקטין, ולא מקטין אלא למתגדל. אשרי הוא מי שמקטין את עצמו בעולם הזה, כה הוא גדול בעלוי לאותו העולם. עד פאן. מי שפסק יפסק. מי שקצר יתקצר. מי שקצר יתארף. רצונו לומר, מי שפוסק בדברי תורה על דברים בטלים - יפסקו חיינו מן העולם הזה, ודינו קיים בעולם ההוא. מי שמקצר באמן ולא מאריף תוף מנוחה - יתקצר מהחיים של העולם הזה. מי שאמר אחד, צריך לחטף האלף וילקצר את הקריאה שלה, ולא יתעכב באות הזו כלל, ומי שיעשה את זה יתארכוני חיינו. (אלו הם חידושים שהגירסא לרבי שמעון בר יוחאי בישיבה של מעלה), [ע"כ התוספתא]

ויהיו חיי שרה. אותם החיים כלם למעלה. מאה שנה למעלה, ועשרים שנה למעלה, ושבע שנים למעלה, כלם היו פראוי.

אמר רבי שמעון, בא ראה את סוד הדבר, מה שונה בכלם שאמר שנה שנה, ובאותם שבע אמר שנים, שפתיב מאה שנה ועשרים שנה, ואחר כך שבע שנים? אלא הכל אחד. מאה שנה - הכלל

שֶׁל הַכֵּל [ג"א הכל כְּאֵהָר בְּסוּד שֶׁל מֵאָה
בְּרֻכּוֹת בְּכָל יוֹם. וְכֵן עֲשָׂרִים שָׁנָה, שֶׁנִּכְלָל הָעֲלִיּוֹן,
הַנְּסָתָר שֶׁל כָּל הַנְּסָתָרִים. וּמִשּׁוּם כֵּךְ כְּתוּב שָׁנָה,
הַסּוּד שֶׁל הַיְחוד]. הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
שֶׁנִּכְלָל מִמְקוֹם עֲלִיּוֹן, הַנְּסָתָר
שֶׁל כָּל הַנְּסָתָרִים בְּמֵאָה, בְּסוּד
שֶׁל מֵאָה בְּרֻכּוֹת שֶׁל כָּל יוֹם, וְכֵן
עֲשָׂרִים שָׁנָה. וּמִשּׁוּם כֵּךְ כְּתוּב
שָׁנָה, סוּד הַיְחוד, שֶׁלֹּא נִפְרָדִים
הַמִּחְשָׁבָה וְהַיּוֹבֵל לְעוֹלָמַיִם.

שֶׁבַע הַשָּׁנִים הַלְלוּ הַתְּפִרְדוֹ
וַיִּצְאוּ מִכֵּל הַנְּסָתָר שֶׁלְמַעְלָה.
וְאֵף עַל גַּב שֶׁהַכֵּל יְחוד אַחַד,
אֲבָל נִפְרָדִים בְּדִין וּרְחָמִים
בְּכַמָּה צְדָדִים וּדְרָכִים מֵהַ שֶׁלֹּא
הָיָה כֵּךְ לְמַעְלָה. וּמִשּׁוּם כֵּךְ
כְּתוּב שָׁנָה, סוּד הַיְחוד שֶׁלֹּא
נִפְרָד לְעוֹלָמַיִם. שֶׁבַע הַשָּׁנִים
הַלְלוּ נִפְרָדִים בְּדִין וּרְחָמִים
בְּכַמָּה צְדָדִים וּדְרָכִים מֵהַ שֶׁאֵין
כֵּן לְמַעְלָה. וּמִשּׁוּם כֵּךְ בְּשֶׁבַע
הַשָּׁנִים הַלְלוּ כְּתוּב בְּהֵם שָׁנִים
וְלֹא שָׁנָה. וְכֵלָם נִקְרָאִים חַיִּים.
וַיְהִי חַיִּי שָׁרָה, שֶׁהָיָה מִמֶּשׁ,

שֶׁנִּבְרָאוּ וְהַתְקַיְמוּ לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי חַיִּיא, הִנֵּה פְּרֻשָׁה,
שֶׁהָיָה כְּאֵשֶׁר נֶעְקַד יִצְחָק, הוּא
הָיָה בֶן שְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנִים,
וְכִיּוֹן שֶׁנֶּעְקַד, מֵתָה שָׁרָה,
שֶׁכְּתוּב וַיָּבֵא אַבְרָהָם לְסֹפֵד
לְשָׂרָה וְלִבְכַתְּהָ. מֵאַיִן בָּא? מֵהַר
הַמְרִיָּה בָּא, מִלְּעֵקֶד אֶת יִצְחָק.
וְאוֹתָם שְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנִים מִיּוֹם
שֶׁנּוּלַד יִצְחָק וְעַד הַשְּׁעָה שֶׁנֶּעְקַד,
הֵם הָיָה חַיִּי שָׁרָה. וְדַאי כִּחְשָׁבוֹן
וַיְהִי"ו בְּגִימַטְרִיא שְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע
שָׁנִים הָיָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּרַר,
מִשְׁנוּלַד יִצְחָק וְעַד שֶׁנֶּעְקַד.

רַבִּי יוֹסִי פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים צח)
מִזְמוֹר שִׁירוֹ לַה' שִׁיר חֲדָשׁ כִּי
נִפְלְאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ
וְזָרוּעַ קָדְשׁוֹ. הַפְּסוּק הַזֶּה
בְּאֵרוֹהוּ הַחֲבָרִים שֶׁהַפְּרוֹת אָמְרוּ
אוֹתוֹ, כְּכַתּוּב (שמואל א' - 10) וַיִּשְׁרְנָה הַפְּרוֹת בְּדֶרֶךְ, שֶׁהָיָה אוֹמְרוֹת שִׁירָה חֲדָשָׁה. וַאֲיִזוֹ שִׁירָה הֵן אָמְרוּ?

בְּמֵאָה בְּרֻזָּא דְמֵאָה בְּרֻכָּאן דְכָל יוֹמָא, וְכֵן
עֲשָׂרִים שָׁנָה, וּבְגִין כֵּךְ כְּתִיב שָׁנָה רֻזָּא
דִּיחודָא דְלֹא אֶתְפְּרֵשׁ מִחְשָׁבָה וַיּוֹבֵלָא
לְעֲלָמִין.

שֶׁבַע שָׁנִים אֵלִין אֶתְפְּרֵשׁ וְנִפְקָאן מִכֵּלָּא
סְתִימָאָה דְלְעִילָא. וְאֵף עַל גַּב דְכֵלָּא
יְחודָא חֲדָא, אֲבָל מִתְפְּרֵשׁן בְּדִינָא וּרְחָמִי
בְּכַמָּה סְטָרִין וְאוֹרְחִין מֵהַ דְלֹא הָיָה הַכִּי
לְעִילָא. וּבְגִין כֵּךְ כְּתִיב שָׁנָה רֻזָּא דִּיחודָא
דְלֹא אֶתְפְּרֵשׁ לְעֲלָמִין. שֶׁבַע שָׁנִים אֵלִין
אֶתְפְּרֵשׁאן בְּדִינָא וּרְחָמִי בְּכַמָּה סְטָרִין
וְאוֹרְחִין מֵהַ דְלֹא הָיָה הַכִּי לְעִילָא. וּבְגִין כֵּךְ
בְּאֵלִין שֶׁבַע שָׁנִים כְּתִיב בְּהוֹ שָׁנִים וְלֹא שָׁנָה,
וְכֵלָּהוּ אֶקְרוּן חַיִּים. וַיְהִי חַיִּי שָׂרָה, דְהָיָה
מִמֶּשׁ דְאֶתְבְּרִיאָו וְאֶתְקַיְיְמוּ לְעִילָא.

אָמַר רַבִּי חַיִּיא הָא אוֹקְמוּהָ דְהָא כַּד אֶתְעַקַּד
יִצְחָק בַּר תְּלָתִין וְשֶׁבַע שָׁנִים הָיָה,
וְכִיּוֹן דְאֶתְעַקַּד יִצְחָק מִיתַת שָׂרָה, דְכְּתִיב
וַיָּבֵא אַבְרָהָם לְסֹפֵד לְשָׂרָה וְלִבְכַתְּהָ. מֵאַיִן
בָּא, מֵהַר הַמְרִיָּה בָּא מִלְּמַעְקַד לִיָּה לְיִצְחָק,
וְאִינּוֹן תְּלָתִין וְשֶׁבַע שָׁנִין מִיּוֹמָא דְאֶתְיִילִיד
יִצְחָק עַד שֶׁעָתָא דְאֶתְעַקַּד אִינּוֹן הָיָה חַיִּי שָׂרָה
וְדַאי כִּחְשָׁבוֹן וַיְהִי"ו בְּגִימַטְרִיא דְתְּלָתִין
וְשֶׁבַע שָׁנִין הָיָה כְּמָה דְאֶתְמַר מִדְאֶתְיִילִיד
יִצְחָק עַד דְאֶתְעַקַּד.

רַבִּי יוֹסִי פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים צח) מִזְמוֹר שִׁירוֹ
לַיְי שִׁיר חֲדָשׁ כִּי נִפְלְאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה
לוֹ יְמִינוֹ וְזָרוּעַ קָדְשׁוֹ. הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ
חֲבָרִיא, דְּפְרוֹת אָמְרוּהָ. כְּמָה דְכְּתִיב, (שמואל א' 10)
וַיִּשְׁרְנָה הַפְּרוֹת בְּדֶרֶךְ. מֵאִי וַיִּשְׁרְנָה, דְהָיָה
אָמְרִי שִׁירָתָא חֲדָתָא. וּמֵאִי שִׁירָה אָמְרוּ.
מִזְמוֹר שִׁירוֹ לַיְי שִׁיר חֲדָשׁ כִּי נִפְלְאוֹת עָשָׂה.

אוֹתוֹ, כְּכַתּוּב (שמואל א' - 10) וַיִּשְׁרְנָה הַפְּרוֹת בְּדֶרֶךְ, שֶׁהָיָה אוֹמְרוֹת שִׁירָה חֲדָשָׁה. וַאֲיִזוֹ שִׁירָה הֵן אָמְרוּ?

מזמור שירו לה' שיר חדש פי
נפלאות עשה.

באן יש להסתפל, שפל מה
שברא הקדוש ברוך הוא בעולם,
כלם אומרים שירה ותשבחות
לפניו, בין למעלה בין למטה.
ואם תאמר שהם מעצמם [ר"א הו]
אומרים את השירה הזו - כך זה
ודאי! שזהו סוד עליון. אבל
אלו, הארון היה על גבן. וכיון
שהארון נשקל עליהם ושמוהו
למעלה, הן שרו [נ"א לא שכחו]
שירה, שהרי כיון שנגטל מהן
הארון, היו גועות בדרך שאר
הפרות של העולם ולא אמרו
שירה. ודאי שהארון שעל גבן
עשה אותן לזמר.

מזמור. הרי בארנו, ונתבאר,
ובכל פתוב מזמור לדוד או לדוד
מזמור, וכאן לא אמר דוד כלל.
אלא מזמור, שעתידה רוח
הקדש לזמר אותו בזמן שיקים
הקדוש ברוך הוא את ישראל מן
העפר, ואז שירו לה' שיר חדש.
אז הוא חדש. שהרי שירה כזו
לא נאמרה מיום שנברא העולם.

תוספתא

רבי יוסי בן יהודה הלך
לראות את רבי חייא. אמר לו,
יאמר מר אם שמע את הפרשה
הזו, איך אמרו בעלי הברייתא
שפרשה בענין הנשמה. אמר,
אשרי חלקם של הצדיקים
בעולם הבא, שכף התורה היא
בלבם כמעין גדול של מים,
שאף על גב שסותמים אותו -
מרב המים פותחים מעינות
שנובעים לכל עבר.

בא תשמע, רבי יוסי, אהוב
אתה. אני אמר לך בפרשה הזו,
לעולם אין גוף האדם נכנס
בחשבון הצדיקים על יד דומה,
עד שתראה הנשמה פנקס

הבא אית לאסתפלא, דכל מה דברא קדשא
ברוך הוא בעלמא כלהו אמרי תשבחו
ושירתא קמיה בין לעילא בין לתתא, ואי
תימא דאינהו מגרמיהו (ר"א ל"ג הו) אמרי
שירתא דא, הכי הוא ודאי דרזא עלאה איהו,
אבל הני, ארונא הוה על גבייהו, וכיון
דארונא אשתקיל עלייהו ושיויה לעילא
אינון שרירו (נ"א לא שכחו ב) שירתא, דהא כיון
דאתנטיל מנייהו ארונא הוה געאן פאורח
שאר פרות דעלמא ולא אמרו שירתא. ודאי
ארונא (דף קבג ע"ב) דעל גבייהו עביד לון
לזמרא.

מזמור. הא אוקימנא, ואתמר בכלא כתיב
מזמור לדוד או לדוד מזמור. והכא
לא אמר דוד כלל. אלא מזמור דרוח קדשא
זמין לזמרא ליה לזמנא דיוקים קדשא בריך
הוא לישראל מעפרא. וכדין שירו ליי שיר
חדש, כדין איהו חדש, דהא שירתא כהאי
לא אתמר מיומא דאתברי עלמא.

תוספתא

רבי יוסי בן יהודה אזיל למיחמי לרבי חייא, אמר
ליה לימא מר אי שמע האי פרשתא הך אמרו
מארי מתניתא דפרשה בענינא דנשמתא. אמר ופאה
חולקיהון דצדיקיא בעלמא דאתי, דכך היא אורייתא
בלבהון כמבועא רבא דמיא, דאף על גב דמסתמיין
ליה, מסגיאות מיא פתחי מבועין דנבעין לכל עיבר.

תא שמע רבי יוסי רחיקא את, אנא אימא לך בהאי
פרשתא, לעולם אין גוף האדם נכנס בחשבון
הצדיקים על יד דומה, עד שתראה הנשמה פנקס
סימנא שנותנין לה הכרובים בגן עדן.

עד שתראה הנשמה פנקס סימן שנותנים לה הכרובים בגן עדן.

אמר רבי יוסי, אני שמעתי שהנה הנשמה, אחר שנכנסת לשם, היא הולכת לעלות למקומה למעלה, ולא לרדת למטה. אבל קדם שתעלה ותכנס, נעשית אפטרופוס הגוף על יד דומה, ומראה לו שראוי הוא לקבל שכר ארבע מאות עולמות.

אמר רבי חייא, הנה רבי אלעזר אמר, שהרי דומה יודע קדם, משום שמכריזים עליה בגן עדן. אבל אני כף שמעתי - שבזמן שנותנים לה פנקס, חוזרת על הגוף להכניסו בפתק של הצדיקים על ידי דומה. זהו שכתוב אך אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני. מה זה כסף השדה? זה הכסוף של ארבע מאות העולמות שנותנים לו לירשה.

בשרב יוסף היה שומע הפרשה הזו מראשי הישיבה, היה אומר: מי שהוא עפר, מה הוא [ריק] זוכה לזה? מי יזכה ומי יקום? זהו שכתוב (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' וגו'.

אמר רבי אבא, בא ראה מה שכתוב, וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרון את הכסף. זהו הכסוף הגדול שהם עולמות וכסופים. ארבע מאות שקל כסף - ארבע מאות עולמות והנאות וכסופים. עבר לסחר - רב נחמן אמר, שיעבר כל שערי שמים וירושלים של מעלה, ואין מוחה בידו.

בא ראה מה כתוב, ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו. ונמנה עם שאר הצדיקים בחבורתם מפתק של המנה על ידי דומה. אמר רבי יצחק, כף למדנו, כל אותם שכתובים בידי דומה וממנים על ידו, יקומו לזמן שעתיד להחיות שוכני עפר. אוי לרשעים שאינם כתובים על ידו בפתק, שיאבדו בגיהנם לעולמים, ועל זה נאמר (דניאל יב) ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר, (עד כאן תוספתא)

אמר רבי יוסי אנה שמענא דהא נשמתא בתר דעזילת תמן היא אזלת לסלקא לאתרה לעילא ולא למיחת לתתא, אבל קודם שתעלה ותכנס אפטרופוס הגוף על יד דומה ומראה לו שראוי הוא לקבל שכר ארבע מאות עולמות.

אמר רבי חייא הא רבי אלעזר אמר, דהא דומה ידע קודם משום דמכריז עליה בגנתא דעדן. אבל אנה כף שמענא, די בעדנא דיהבין ליה פנקסא חזר על גופא לאעיל ליה בפתקא דצדיקיא על ידי דדומה. הך הוא דכתיב אך אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני. מהו כסף השדה, דא כסופא דעלמין ארבע מאות דיהבין ליה לאחסנא.

רב יוסף פד הוה שמע פרשתא דא ממאריהון דמתיבתא, הוה אמר, מאן דאיהו עפרא מאי קא (ריקנא) זכי להאי. מאן יזכה ומאן יקום הך הוא דכתיב, (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' וגו'.

אמר רבי אבא תא חזי מאי דכתיב וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרון את הכסף, דא הוא כסופא רבתא דאינון עלמין וכסופין. ארבע מאות שקל כסף, ארבע מאות עולמות והנאות וכסופין. עובר לסוחר. רב נחמן אמר שיעבור כל שערי שמים וירושלים של מעלה ואין מוחה בידה.

תא חזי מה כתיב ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, ונמנה עם שאר הצדיקים בחבורתם מפתקא דממנא על ידי דדומה. אמר רבי יצחק הכי גמירנא כל אינון דכתיבין בידוי דדומה וממנן על ידי יקומון לזמנא דזמין לאחיא דיירי עפרא. ווי להון לרשיעיא דלא כתיבין על ידי בפתקא, שיאבדו בגיהנם לעלמין, ועל דא נאמר (דניאל יב) ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר, (עד כאן תוספתא)

אמר רבי יצחק, כף למדנו, כל אותם שכתובים בידי דומה וממנים על ידו, יקומו לזמן שעתיד להחיות שוכני עפר. אוי לרשעים שאינם כתובים על ידו בפתק, שיאבדו בגיהנם לעולמים, ועל זה נאמר (דניאל יב) ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר. עד כאן תוספתא

זהר:

אָמַר רַבִּי חֲזִיא כְּתִיב, (קהלת א) אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. וְהָכֵא שִׁירְתָּא דָּא אִיהִי חֲדָשׁ וְאִיהִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, דְּהָא תַּחֲוֹת שְׁמַשָּׁא לְהוּי. וּמֵאִי אִיהוּ דָּא סִיְהָרָא, וּכְדִין הוּי חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. מָאִי טַעְמָא בְּגִין כִּי נַפְלְאוֹת עָשָׂה. וּמֵאֵן אֵינּוֹן נַפְלְאוֹת, הָאִי דְכְּתִיב הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוּ וְזִרְעֵ קְדָשׁוֹ. הוֹשִׁיעָה לּוֹ. לְמֵאֵן (דף קכד ע"א) לְהֵהוּא דְרַגָּא דְאָמַר שִׁירְתָּא דָּא, בְּגִין דְּבִהּוּ אֶסְתַּמְיָהּ בִּימִינָא וּבְשַׁמְאֵלָא. הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוּ, וְדָאִי לְהֵהוּא דְרַגָּא דְהָאִי מְזִמּוֹר, אֵימְתִי בְּזִמְנָא דִּיקוּמוֹן מְתִי עֲלֵמָא וְיִתְעֲרוֹן מַעְפְּרָא, כְּדִין יְהֵא חֲדָשׁ מַה דְלֵא אֶתְעֵבִיד בְּהָאִי עֲלֵמָא.

זהר:

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, כְּתוּב (קהלת א) אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, וְכֵאן שִׁירָה זוּ הִיא חֲדָשׁ, וְהִיא תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, שְׁהִירִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ הִיא, וּמִי הִיא? זוּ הִלְבְּנָה. וְאֵז יֵשׁ חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם כִּי נַפְלְאוֹת עָשָׂה. וּמִי הֵם הַנַּפְלְאוֹת? זֶה שְׁכַתוּב הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוּ וְזִרְעֵ קְדָשׁוֹ. הוֹשִׁיעָה לּוֹ, אֵת מִי? אֵת אוֹתָהּ הַדְּרָגָה שְׁאִמְרָה אֵת הַשִּׁירָה הַזֶּה, מִשּׁוּם שְׁבָהֶם נִסְמְכָה בִּימִין וּבְשַׁמְאֵל. הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוּ, וְדָאִי לְאוֹתָהּ הַדְּרָגָה שֶׁל הַמְּזִמּוֹר הַזֶּה. מְתִי? בְּזִמְן שְׁקִימוֹ מְתִי עוֹלָם וְיִתְעֲרוּרֵי מִן הַעֶפְרָא, וְאֵז יְהִיָּה חֲדָשׁ מַה שְּׁלֵא נַעֲשָׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בְּזִמְן שְׁיַעֲשֵׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְמוֹת בְּעוֹלָם בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל, אֵז תֵּאמַר הַשִּׁירָה [הוּו], שְׁהִירִי אַחַר כֶּף יִתְעֲרוּרֵי מִן הַעֶפְרָא הַמְּתִים שֶׁל הָעוֹלָם וְיִתְחַדֵּשׁ הָעוֹלָם בְּקִיּוּם שְׁלָם, שְׁלֵא יִהְיֶה [בְּבַחֲחֵלָה שְׁהַמּוֹת שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם, מִשּׁוּם שְׁהַנְחֵשׁ] [נִיא כְּרַת וּמִיָּהּ בְּעוֹלָם, וְעֵבֶר הַנְּחֵשׁ מִהָעוֹלָם שְׁהוּא גְרָם] גְּרָם מְוֹת בְּעוֹלָם לְכָל, וְנִטְמָא הָעוֹלָם וְנַחֲשָׁכוּ פְּנֵיו.

בֵּא רָאָה, כְּתוּב (בראשית א) וְאִיבָה אֲשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאֲשָׁה. מַה זֶה וְאִיבָה? כְּפִתּוּב (איוב ט) חֲלַפּוֹ עִם אֲנִיּוֹת אָבָה. שְׁהֵנָּה כְּמַה אֲנִיּוֹת וּסְפִינוֹת מְשׁוּטְטוֹת בְּתוֹךְ הַיָּם הַגְּדוֹל, וְיֵשׁ אֲנִיּוֹת וּסְפִינוֹת נִפְרָדוֹת זוּ מִזּוֹ. וְאוֹתָן הָאֲנִיּוֹת שְׁהַנְחֵשׁ הַזֶּה שֵׁט בְּתוֹכָן, נִקְרְאוֹת אֲנִיּוֹת אָבָה.

בֵּינְךָ וּבֵין הָאֲשָׁה - זוּ אֲשָׁה יִרְאֵת ה'. וּבֵין זֶרַעַךְ - אֵלוֹ שְׂאֵר עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. וּבֵין זֶרַעַךְ - אֵלוֹ יִשְׂרָאֵל. הוּא יִשׁוּפְךָ רֵאשׁ - זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ

רַבִּי יוֹסִי אָמַר בְּזִמְנָא דִּיעֵבִיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא נוֹקְמִין בְּעֲלֵמָא בְּגִינֵיהּוּ דִּישְׂרָאֵל, כְּדִין יִתְאָמַר שִׁירְתָּא, דְּהָא לְבַתֵּר יִתְעֲרוֹן מַעְפְּרָא מְתִי עֲלֵמָא וְיִתְחַדֵּשׁ עֲלֵמָא בְּקִיּוּם שְׁלָם דְלֵא לִיהוּי (בְּקַרְמוּתָא דְשְׁלִיט מוּתָא בְּעֲלֵמָא בְּגִין דְחֻוּיָא) (נ"א כְּרַת וּמִיָּהּ בְּעֲלֵמָא וְיִתְעֲבֵר חֻוּיָא מַעְלָמָא דְגְרִים) גְּרִים מוּתָא בְּעֲלֵמָא לְכָלָא וְאֶסְתַּאֲב עֲלֵמָא וְאֶתְחַשִּׁיף אַנְפוּי.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב, (בראשית ג) וְאִיבָה אֲשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאֲשָׁה. מָאִי וְאִיבָה כְּדְכְּתִיב (איוב ט) חֲלַפּוֹ עִם אֲנִיּוֹת אָבָה. דְּהָא כְּמַה אַרְבִּין שְׁטָאן גּוֹ יִמָּא רַבָּא, וְאִית אַרְבִּין וּסְפִינָן מְתַפְּרָשֵׁן דָּא מִן דָּא. וְאֵינּוֹן אַרְבִּין דְּהָאִי נַחֲשׁ שְׂאֵט בְּגוּוּיָהּוּ אַקְרוּן אֲנִיּוֹת אָבָה.

בֵּינְךָ וּבֵין הָאֲשָׁה. דָּא אֲשָׁה יִרְאֵת יי. וּבֵין זֶרַעַךְ, אֵלִין שְׂאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. וּבֵין זֶרַעַךְ, אֵלִין יִשְׂרָאֵל. הוּא יִשׁוּפְךָ רֵאשׁ, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְזִמְיִן לְבַעֲרָא לִיהֵא מַעְלָמָא דְכְּתִיב, (ישעיה כה) בַּלַּע

הַמּוֹת לְנֶצַח. וְכַתִּיב, (זכריה יג) וְאֵת רוּחַ הַטְּמֵאָה אֶעְבִּיר מִן הָאָרֶץ.

ראש, דא לזמנא דאתי דיתערוין מתנא. דהא כדין להוי עלמא רא"ש, דיתקיים ברא"ש דאיהו עלמא עלאה. ואתה תשופנו עקב. דא בהאי עלמא השתא דאיהו עקב ולאו איהו בקיומא וההוא חוץ נשיף לעלמא ואחשיף אנפוי בריין.

תא חזי, יומין דבר נש אתפריאו וקיימו באינון דרגין עלאין, פיון דמסיימו לאתקיימא באינון דרגין דכתיב, (תהלים ז) ימי שנותינו בהם שבעים שנה וגו', מפאן ולהלאה לית דרגא לאתקיימא. ובגין כף ורהב"ם עמל ואון. ואינון פלא הוו.

אבר אינון יומין דצדיקיא (דף קכד ע"ב) הוו ואתקיימו כמה דאת אמר ויהיו חיי שרה. וכן ואלה ימי שני חיי אברהם. ואי תימא הכי נמי כתיב בישמעאל דכתיב, (בראשית כה) שני חיי ישמעאל. אלא בתשובה אהדר, ועל דא קרי ביומוי ויהיו:

ותמת שרה בקרית ארבע. רפי אפא אמר פגוונא דא לא הוו בכל נשי עלמא דהא אתמר חושפן יומהא ושנהא וקיימהא בעלמא וההוא אתר דאתקברת ביה. אלא לאחזאה דלא הוה כשרה בכל נשי עלמא.

ואי תימא הא מרים דכתיב (במדבר כ) ותמת שם מרים ותקבר שם. בגין לאחזאה סרחנא דישראל קא אתא, דהא מייא לא אזלי להו בישראל אלא בזכותא דמרים. אבל לא אתמר במיתתה כמה דאתמר בשרה.

רבי יהודה פתח (קהלת י) אשריך ארץ שמלכך

הוא שעתידי לבער אותו מן העולם, שפתיב (ישעיה כד) בלע המות לנצח, וכתוב (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ. ראש - זה לעתיד לבא כשיתעוררו המתים, שהרי אז העולם יהיה רא"ש, שיתקיים ברא"ש, שהוא העולם העליון. ואתה תשופנו עקב - זה בעולם הזה, כעת שהוא עקב ואינו בקיום, ואותו הנחש נושף את העולם ומחשיף פני הכריות.

בא ראה, הימים של אדם נבראו ועמדו באותם הדרגות העליונות, פיון שהסתימו להתקיים באותן הדרגות, שפתיב (תהלים ז) ימי שנותינו בהם שבעים שנה וגו'. מפאן והלאה אין דרגה להתקיים, ומשום כף ורהב"ם עמל ואון, והם פלא היו.

אבר אותם הימים של הצדיקים היו והתקיימו, כמו שנאמר ויהיו חיי שרה, וכן ואלה ימי שני חיי אברהם. ואם תאמר, כף גם פתיב בישמעאל, שפתיב (בראשית כה) שני חיי ישמעאל? אלא שחזר בתשובה, ועל כן קרא ביימוי ויהיו.

ותמת שרה בקרית ארבע. רפי אפא אמר, כמו זה לא היו בכל נשות העולם, שהרי נאמר חשבון ימיה ושנותיה וקיימה בעולם ואותו המקום שבו היא נקברה. אלא להראות שלא היתה כמו שרה בכל נשות העולם.

ואם תאמר הנה מרים, שפתיב (במדבר כ) ותמת שם מרים ותקבר שם - זה בא להראות את סרחונם של ישראל, שהרי המים לא הלכו בישראל אלא בזכות מרים. אבל לא נאמר במיתתה כמו שנאמר בשרה.

רבי יהודה פתח, (קהלת י) אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושניך בעת יאכלו. הפסוק הזה בארוהו

החברים, אכל יש לנו להסתפל בו, שאשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורה לדעת כל הדרכים הנספרות ולגלות להם סודות עליונים, והרי זה נתבאר. אשריך ארץ - זו ארץ החיים, משום שהמלך שלה מזמין לה כל הברכות שהתברכה מהאבות העליונים, הסוד של וא"ו, שהוא עומד להריק עליה ברכות תמיד, והוא בן חורים, בן היובל שמוציא את העבדים לחרות, בן העולם העליון שמוציא תמיד את כל החיים וכל האור וכל שמן משחה, והכל משפיע הבן הבכור הנה לארץ הזו, כמו שנאמר (שמות ד) בני בכרי ישראל, ומשום כף אשריך ארץ.

ומה שנאמר אי לך ארץ שמלכך נער, כמו שבארוה, שהארץ התחתונה הזו והעולם העליון לא יונקים אלא מתוך שלטון [של מעלה] של הערלה, והכל מאותו המלך שנקרא נער, כמו שבארוה - אוי לארץ שצריכה לינק כף.

בא ראה, הנער הנה אין לו מעצמו כלום, רק פשוט ברכות לעתים ידועים, וכל הפעמים שנמנעו ממנו, ונכמה הלכנה ונחשקת, והברכות נמנעות ממנו. אוי לעולם שצריך לינק בשעה הזו. ועוד, בכמה דינים נדון העולם הנה טרם יונק ממנו, שהכל מתקיים בדין ונעשה, ונתבאר [כד].

בא ראה, ותמת שרה בקרית ארבע - סוד הוא, משום שלא היתה מיתתה על ידי אותו הנחש עקלתון, ולא שלט בה כמו שאר בני העולם ששולט בהם, ועל ידו מתו בני העולם מיום שגרם להם אדם, פרט למש"ה ואהר"ן

בן חורים ושריך בעת יאכלו. האי קרא (צח ב) אוקמוה חבריך, אבל אית לן לאסתפלך ביה, דזכאין אינון ישראל דקודשא בריך הוא יתב לון אורייתא למנדע כל אורחין סתימין ולא תגלייא לון רזין עלאין והא אתמר.

אשריך ארץ, דא ארץ החיים, בגין דמלכא דילה אזמין לה כל ברכאן דאתברכא מאבהן עלאין, רזא דוא"ו דאיהו קיימא לארקא עליה ברכאן תדיר, ואיהו בן חורים בן יובל דאפיק עבדין לחירו, ברא דעלמא עלאה דאפיק תדיר כל חיין וכל נהירו וכל משח רבות, וכלא אנגיד האי

ברא בוכרא להאי ארץ כמה דאת אמר (שמות ד) בני בכרי ישראל, ובגין כף אשריך ארץ.

ומה דאתמר אי לך ארץ שמלכך נער כמה דאוקמוה, דהאי ארץ תתאה ועלמא תתאה לא ינקא אלא מגו שלטנותא (דעילא) דערלה. וכלא מההוא מלכא דאקרי נער כמה דאוקמוה. ווי לארעא דאצטריך לינקא הכי.

תא חזי, האי נער (דף קכה ע"א) לית ליה מגרמיה כלום בר פד נטיל ברכאן לזמנין ידיען, וכל זמנין דאתמנעו מגיה ואתפגים סיהרא ואתחשף וברכאן אתמנעו מגיה, ווי לעלמא דאצטריך לינקא בההיא שעתא. ועוד בכמה דינין אתדן האי עלמא עד לא ינקא מגיה, דכולא בדינא אתקיים ואתעבד ואוקמוה (הכ"ב).

תא חזי, ותמת שרה בקרית ארבע. רזא איהו, בגין דלא הוה מיתתה על ידא דההוא נחש עקימאה, ולא שלט בה כשאר בני עלמא דאיהו שליט בהו. ועל ידיה מתו בני עלמא מיומא דגרים לון

בני עלמא דאיהו שליט בהו. ועל ידיה מתו בני עלמא מיומא דגרים לון

ומרז"ם, שכתוב בהם על פי ה'. ומשום כבוד השכינה לא כתוב במרז"ם על פי ה'.

אבל בשרה כתוב בקרית ארבע. הסוד של קרית ארבע בסוד עליון, ולא על ידי אחר. בקרית ארבע, ולא בנחש. בשרה ארבע, היא חבורן. שהתחבר דוד המלך עם האבות, ועל כן לא היתה מיתתה ביד אחר אלא בקרית ארבע.

בא ראה, פאשר הימים של אדם התקיימו בדרגות עליונות, מתקנים האדם בעולם. כיון שלא מתקנים בדרגות העליונות, יוצאים ויורדים למטה, עד שקרבים לדרגה הזו שבה שורה המות. ואז נוטלת רשות להוציא הנשמה, וטסה העולם בפעם אחת ונוטלת הנשמה, ומטמא את הגוף ונשאיר טמא. אשרי הצדיקים שלא נטמאו ולא נשארה בהם טמאה.

ובא ראה, באמצע הרקיע נקשר דרך אחד מביהיק, והוא נחש הרקיע, שכל הפוכבים הדקים כלם קשורים בו ועומדים בו תלי תלים, והם ממנים [בצד] על מעשי בני העולם שבסתר.

בדגמת זה כמה קבוצות מלאכי דין יוצאות לעולם מזה הנחש העליון הקדמון שהתפתח בו אדם, וכלם ממנים בסתר מעשי העולם, ומשום כך, בא אדם להטהר - מסייעים אותו מלמעלה, והסיוע של רבו מקיף אותו ונשמר ונקרא קדוש.

בא האדם להטמא - כמה חבילות של אורות מזדמנים לו, וכלם [סוכבים] שורים בו ומסוכבים אותו ומטמאים אותו, ונקרא טמא. וכלם הולכים ומכריזים לפניו טמא טמא, כמו שנאמר (ויקרא יא) וטמא טמא יקרא. וכלם קשורים

אדם בר מש"ה ואהר"ן ומרז"ם דכתיב בהו על פי יי. ובגין יקרא דשכינתא לא כתיב במרז"ם על פי יי.

אבל בשרה כתוב בקרית ארבע, רזא דקרית ארבע ברזא עלאה, ולא על ידא אחרא. בקרית ארבע, ולא בנחש. בקרית ארבע היא חבורן, דאתחבר דוד מלפא באבהו, ועל דא לא הוה מיתתה בידיא אחרא אלא בקרית ארבע.

תא חזי, פד יומין דבר נש אתקיימו בדרגין עלאין, אתקיים בר נש בעלמא. כיון דלא אתקיים בדרגין עלאין, נפקי ונחתי לתתא עד דקריבו להאי דרגא דמותא שריא ביה, וכדין נטיל רשו לאפיק נשמתא וטאס עלמא בזמנא חדא ונטיל נשמתא וסאיב ליה לגופא ואשתאר מסאבא. זכאין אינון צדיקיא דלא אסתאבו ולא אשתאר בהו מסאבותא.

ותא חזי באמצעות דרקיעא אתקטר חד אורחא קסטריא ואיהו חויה דרקיעא דכל ככבין דיקיין פלהו קטירין ביה וקיימי ביה תלי תלין, ואינון ממנן בסתירו (ס"א בסטירו) עובדי בני עלמא.

בגוונא דא כמה חבילי טהירין נפקי לעלמא מהאי חויה עלאה קדמאה דאתפתא ביה אדם, וכלהו ממנן בסתירו עובדי (דף קכה ע"ב) עלמא, ובגין כך אתי בר נש לאתדפאה, מסייעין ליה מלעילא, וסיועא דמאריה סחרא ליה ואסתמר ואקרי קדוש. אתי בר נש לאסתאבא, כמה חבילין טהירין אזדמנו ליה. וכלהו (פחרו) שריין ביה ומסחרין ליה ומסאבין ליה ואקרי טמא, וכלהו אזלי ומכריזי קמי, טמא

טמא כמה דאת אמר, (ויקרא

באותו הנחש הקדמוני ונסתרים בכמה מעשים של העולם.

רבי יצחק ורבי יוסי היו הולכים מטבריא ללוד. אמר רבי יצחק, תמהני על אותו בלעם הרשע, שכל מעשי אותו הרשע היו מצד הטמאה, וכאן למדנו סוד אחר - שכל מיני נחשים של העולם, כלם קשורים ויוצאים מאותו הנחש הקדמוני, שהוא רוח טמאה מזדמת. ומשום כך כל הנפשים של העולם נקראים בשם הזה נחשים [ועקרים], וכלם יוצאים מן הצד הזה. ומי שנמשך לזה, הנה הוא נטמא.

ולא עוד, אלא שרוצה להטמא כדי למשך עליו אותו הצד של רוח טמאה. שהרי שנינו, כמו שמעורר האדם - כך גם מושך עליו מלמעלה. אם הוא מעורר בצד הקדושה - מושך עליו קדושה מלמעלה ומתקדש. ואם הוא מעורר בצד הטמאה - כך מושך עליו רוח הטמאה ונטמא. שהרי נאמר על מה ששנינו, בא אדם להטמא - מטמאים אותו.

משום כך אותו בלעם הרשע, כדי למשך עליו רוח טמאה מאותו הנחש העליון, היה נטמא בכל לילה עם אתונו, והיה עושה עמה מעשי אישות כדי להטמא ולמשך עליו רוח טמאה, ואז עשה כשפיו ומעשיו.

וראשית מעשיו היה נוטל נחש מאותם נחשים, וקושר אותו לפניו, וקורע את ראשו, ומוציא את לשונו, ונוטל עשבים ידועים ושורף הכל, ועושה ממנו קטרת אחת. אחר כך נוטל את ראש אותו הנחש וקורע אותו לארבעה צדדים, ועושה ממנו קטרת אחרת.

(א) וטמא טמא יקרא. וכלהו קטירין ביהויה חיויא קדמאה וסתירין בכמה עובדי עלמא. רבי יצחק ורבי יוסי הוו אזלי מטבריא ללוד. אמר רבי יצחק תוהנא על ההוא רשע דבלעם דכל עובדוי דההוא רשע הוו מסטרא דמסאבא. והכא אוליפנא רזא חדא, דכל זייני נחשיא דעלמא כלהון מתקטרין ונפקין מההוא נחש קדמוני דאיהו רוח מסאבא מזוהמא, ובגין כך פל חרשין דעלמא אקרון על שמא דא נחשים (ועקרים) וכלהו מהאי סטרא נפקי. ומאן דאתמשך ביהאי, הא אסתאב.

ולא עוד אלא דבעי לאסתאבא בגין לאמשכא עליה ההוא סטרא דרוח מסאבא. דהא תנינן כגוונא דאתער בר נש הכי נמי אמשיך עליה מלעילא, אי איהו אתער בסטרא דקדושה אמשיך עליה קדושה מלעילא ואתקדש. ואי איהו אתער בסטרא דמסאבא הכי אמשיך עליה רוח מסאבא ואסתאב. דהא אתמר על מה דתנינן אתי בר נש לאסתאבא מסאבין ליה.

בגין כך ההוא רשע דבלעם, בגין לאמשכא עליה רוח מסאבא מההוא נחש עלאה, הוה אסתאב בכל ליליא באתניה, והוה עביד עמה עובדי אישות בגין לאסתאבא ולאמשכא עליה רוח מסאבא, וכדין עביד חרשוי ועובדוי.

ושירותא דעובדוי הוי נטיל נחש מאינון חוין וקטיר ליה קמיה ובזע (ד) קכו (א"ע) רישיה ואפיק לישניה ונטיל עשבין ידיען ואוקיד פלא ועביד מניה קטרפתא חדא, לבתר נטיל רישא דההוא חוין ובזע ליה לארבע סטירין ועביד מניה קטרפתא אחרא.

וְעוֹשָׂה עֲגוּלָא אֶחָד, וְהִיא אוֹמֵר דְּבוּרִים וְעוֹשָׂה מַעֲשִׂים אֲחֵרִים, עַד שֶׁמֶשֶׁךְ עָלָיו רוּחוֹת טְמֵאוֹת וּמוֹדִיעוֹת לוֹ מֵה שְׁצָרֶיךָ, וְעוֹשָׂה בָהֶם מַעֲשִׂים כְּפִי מֵה שֶׁהֵם יוֹדְעִים מִצַּד אוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ שֶׁל הַרְקִיעַ. מִשֶּׁם נִמְשָׁךְ בְּמַעֲשָׂיו וּבְכַשְׁפָּיו, עַד שֶׁמֶשֶׁךְ עָלָיו רוּחַ מֵאוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ הַקְּדוֹמָנִי.

וּמִכַּאֲן הָיָה יוֹדֵעַ יְדִיעוֹת וּכְשָׁפִים וּקְסָמִים. וּמִשׁוּם כִּךָ כְּתוּב, וְלֹא הֵלֶךְ כְּפַעַם כְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחֹשִׁים. נְחֹשִׁים וְדָאִי. וְהַעֲקָר וְהַשְׂרֵשׁ בְּטַמְאָה הוּא כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר, וְאַחֵר כִּךָ רֵאשִׁית הַכֹּל אֵינוֹ אֶלָּא בְּנְחֹשׁ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לְמָה כָּל מִינֵי כְשָׁפִים וּקְסָמִים לֹא נִמְצְאוּ אֶלָּא בְּנְשִׁים? אָמַר לוֹ, כִּךָ לְמַדְנוּ, מִשְּׁבָא נְחֹשׁ עַל חוּהָ, הַטִּיל בָּהּ זֶה־הֵמָּה. הַטִּיל בָּהּ וְלֹא בְּכַעֲלָהּ. אָמַר, כִּךָ זֶה וְדָאִי! בָּא רַבִּי יוֹסִי וְנִשְׁקַל לְרַבִּי יִצְחָק. אָמַר, כְּמָה פְּעָמִים שְׁאַלְתִּי עַל הַדְּבָר הַזֶּה וְלֹא זָכִיתִי בוֹ, אֶלָּא כַּעַתָּה.

אָמַר לוֹ, כָּל הַמַּעֲשִׂים הַלְלוּ וְכָל מֵה שְׂיַדַע בַּלְעָם, מֵאִיזָה מְקוֹם לְמַד אוֹתָם? אָמַר לוֹ, מֵאֲבִיו. אֲבָל בְּאוֹתָם הִרְרִי קָדָם, שֶׁהִיא אֶרֶץ קָדָם, לְמַד כָּל הַכְּשָׁפִים וְכָל מִינֵי קְסָמִים, מִשׁוּם שְׁבָאוֹתָם הַהֵרִים הֵם הַמְּלָאכִים עֲזָ"א וְעֲזָ"ל שֶׁהִפִּיל אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִן הַשָּׁמַיִם, וְהֵם קְשׁוּרִים בְּשִׁלְשָׁלוֹת שֶׁל בְּרוּל, וּמוֹדִיעִים כְּשָׁפִים לְבָנֵי אָדָם. וּמִשֶּׁם הָיָה יוֹדֵעַ בַּלְעָם, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר מִן אַרְם יִנְחֲנִי בְּלֶק מְלֶךְ מוֹאָב מֵהַרְרֵי קָדָם.

אָמַר לוֹ, וְהָרִי כְּתוּב וְלֹא הֵלֶךְ כְּפַעַם כְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחֹשִׁים וַיִּשֶׁת אֶל הַמַּדְבָּר פָּנָיו. אָמַר לוֹ, הַצַּד הַתַּחְתּוֹן שְׁבָא מְרוּחַ הַטַּמְאָה שֶׁלְמַעְלָה הִיא רוּחַ

וְעֵבִיד עֲגוּלָא חַד, וְהָיָה אָמַר מְלִין וְעֵבִיד עוֹבְדִין אֲחֵרִין, עַד דְּאִמְשִׁיךְ עָלֶיהָ רוּחִין מְסֻאָבִין, וְאוֹדִיעִין לִיהָ מֵה דְּאִצְטְרִיךְ, וְעֵבִיד בְּהוּ עוֹבְדוֹי כְּפּוּם מֵה דְּאִינוּן יוֹדְעֵי מְסֻטְרָא דְּהַהוּא חוּיָא דְּרַקִּיעָא. מִתְמַן אֲתַמְשִׁךְ בְּעוֹבְדוֹי וְחֵרְשׁוֹי עַד דְּאִמְשִׁיךְ עָלֶיהָ רוּחַ מֵהַהוּא נְחֹשׁ קְדוֹמָא.

וּמִהֲבָא הָוּה יוֹדֵעַ וְחֵרְשִׁין וּקוֹסְמִין. וּבְגִין כִּךָ כְּתִיב וְלֹא הֵלֶךְ כְּפַעַם כְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחֹשִׁים, נְחֹשִׁים וְדָאִי, וְעֲקָרָא וְשֵׁרָשָׁא בְּמְסֻאָבוֹתָא אִיהוּ כְּמָה דְּאֲתַמְר, וּלְבַתֵּר שִׁירוֹתָא דְּכָלָא לָאו אִיהוּ אֶלָּא בְּנְחֹשׁ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי אֲמַאי כָּל זַיְיָנֵי חֲרָשִׁין וּקוֹסְמִין לֹא אֲשַׁתְּכַחוּ אֶלָּא בְּנְשִׁיאַ. אָמַר לִיהָ הָכִי אוֹלִיפְנָא מִדְּאֲתָא נְחֹשׁ עַל חוּהָ הַטִּיל בָּהּ זֶה־הֵמָּה, בָּהּ אֲטִיל וְלֹא בְּכַעֲלָהּ. אָמַר הָכִי הוּא וְדָאִי, אֲתָא רַבִּי יוֹסִי וְנִשְׁקִיָּה לְרַבִּי יִצְחָק, אָמַר כְּמָה זְמַנִּין שְׁאַלְיָנָא הָאִי מְלָה וְלֹא זָכִינוּא בָּהּ אֶלָּא הַשְּׁתָּא.

אָמַר לִיהָ כָּל הַנֵּי עוֹבְדִין וְכָל מֵה דִּידַע בַּלְעָם מֵאֵן אֲתֵר אוֹלִיף לִיהָ. אָמַר לִיהָ מֵאֲבִיו. אֲבָל בְּאִינוּן הַרְרֵי קָדָם דְּאִיהוּ אֶרֶץ קָדָם אוֹלִיף כָּל חֲרָשִׁין וְכָל זַיְיָ קוֹסְמִין. בְּגִין דְּבְּאִינוּן טוּרֵי אִינוּן מְלָאכִי עֲזָ"א וְעֲזָ"ל, דְּאִפִּיל לוֹן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִן שְׁמַיָּא וְאִינוּן קְטִירִין בְּשִׁלְשָׁלָאִי דְּפְרִזְלָא וְאוֹדִיעִין חֲרָשִׁין לְבָנֵי נְשָׂא, וּמִתְמַן הָוּה יוֹדֵעַ בַּלְעָם כְּמָה דְּאֲתָא אָמַר מִן אַרְם יִנְחֲנִי בְּלֶק מְלֶךְ מוֹאָב מֵהַרְרֵי קָדָם.

אָמַר לִיהָ וְהָא כְּתִיב וְלֹא הֵלֶךְ כְּפַעַם כְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחֹשִׁים וַיִּשֶׁת אֶל הַמַּדְבָּר פָּנָיו. אָמַר לִיהָ, סְטֻרָא תַתָּאָה דְּאֲתִיָּא מְרוּחַ מְסֻאָבָא דְּלַעֲלָא, הוּא רוּחַ מְסֻאָבָא דְּשִׁלִּיט בְּמַדְבָּרָא

טמאה ששולטת במדבר, כשעשו בני ישראל את העגל כדי להטמא עמו, שהוא תחתון. ובכל עשה את כשפיו, כדי שיוכל לעקר את ישראל, ולא יכל.

אמר רבי יוסי, מה שאמרת בראשונה, שפאשר הנחש בא על חנה הטיל בה זהמא - זה יפה. אבל הרי שנינו, שפאשר עמדו ישראל על הר סיני, פסקה מהם הזהמא. וכשישראל קבלו תורה, פסקה מהם הזהמא. אבל שאר העמים עובדי עכו"ם שלא קבלו התורה, לא פסקה מהם הזהמא.

אמר לו, יפה אמרת! אבל בא ראה, התורה לא נתנה אלא לזכרים, שכתוב (דברים ד) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. שהרי נשים פטורות ממצוות התורה.

ועוד, שכלם חזרו לזהמתן כמו בראשונה אחר שחטאו, ומהאשה קשה להפריד את הזהמא יותר מהגבר, ומשום כך נמצאו נשים בכשפים ובזהמא הזו יותר מאשר בגברים. שהרי הנשים באות מצד השמאל ודבוקות בדין הקשה, והצד הזה נדבק בהם יותר מבגברים, כמו שנתבאר, משום שבאות מצד הדין הקשה, והכל נדבק והולך אחר מינו.

בא ראה שכתב הוא כמו שאמרת - שבלעם היה נטמא בראשונה כדי להמשיך עליו רוח של טמאה. כמו זה האשה בימי טמאתה יש לאדם להשמר ממנה, משום שנדבקות ברוח של טמאה, ובאותו הזמן אם היא תעשה כשפים - יצליחו בידיה יותר מבזמן אחר, שהרי רוח טמאה שורה עמה, ועל פן לכל

כד עבדו בני ישראל ית עגלא בגין לאסתאבא בהדיה דאיהו תתאה, ובכלא (ד) קבו ע"ב) עבד חרשוי בגין דיכול לאעקרא לון לישראל ולא יכיל.

אמר רבי יוסי האי דאמרת בקדמיתא דכד נחש אתא על חנה אטיל בה זזהמא שפיר, אבל הא תנינן דכד קאימו ישראל על טורא דסיני פסק מנייהו זזהמא. ישראל דקבילו אורייתא פסק מנייהו זזהמא, אבל שאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות דלא קבילו אורייתא לא פסקא זזהמא מנייהו.

אמר ליה שפיר קאמרת, אבל תא חזי, אורייתא לא אתייהבת אלא לדכורי דכתיב, (דברים ד) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. דהא נשי פטירין מפקודי אורייתא.

ועוד דאהדרו כלהו לזזהמתן בקדמיתא בתר דחטו, ואתתא קשיא לאתפרשא זזהמא מנה יתיר מגברא. ובגין כך אשתפחו נשין בתרשיא ובזזהמא דא יתיר מגוברין. דהא נשיא מסטרא דשמאלא קא אתין ואתדבקו בדינא קשיא, וסטרא דא אתדבק בהו יתיר מגוברין כמה דאתמר בגין דאתיא מסטרא דדינא קשיא, וכלא אתדבק ואזיל בתר זיניה.

תא חזי, דהכי הוא כמה דאמינא, דבלעם הוה אסתאב בקדמיתא בגין לאמשכא עליה רוחא מסאבא. כגוונא דא אתתא ביומי דמסאבו דילה אית ליה לבר נש לאסתמרא מנה, בגין דברוח מסאבא אתדבקת ובההוא זמנא אי איהי תעביד חרשין אצלחו בידיה יתיר מזמנא אחרא, דהא רוח מסאבא שריא

מה שמתקרבת - גטמא, כל שפן מי שקרב אליה. אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורה ואמר להם (ויקרא יח) ואל אשה בנות טמאתה לא תקרב לגלות ערותה אני ה'.

אמר לו, מי שמסתכל בצפצופי העופות למה נקרא נחש? אמר לו, שהנה מאותו הצד באה, שרוח טמאה שורה על העוף שהוא ומודיע דברים בעולם. וכל רוח טמאה דבוקים בנחש ובאות לעולם, ואין מי שינצל ממנו בעולם, שהרי הוא נמצא עם הכל עד הזמן שעתידי הקדוש ברוך הוא להעבירו מן העולם, כמו שנאמר, שכתוב (ישעיה כה) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וגו'. וכתוב (זכריה א) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ וגו'.

רבי יהודה אמר, אברהם ידע באותה המערה סימן, ולבו ורצונו היו שם, משום שמקדם לכן נכנס לשם וראה את אדם וחוה טמונים שם. ומנין היה יודע שהם היו? אלא ראה דמותו והסתפל, ונפתח לו פתח אחד של גן עדן שם, ואותה דמות של אדם היתה עומדת אצלו.

ובא וראה, כל מי שמסתכל בדמותו של אדם, אינו נצול ממיתה לעולמים, משום שהנה בשעה שאדם מסתלק מן העולם, הוא רואה את אדם, ובאותו הזמן מת. אבל אברהם הסתפל בו וראה דמותו והתקיים, וראה האור שמאיר במערה, ונר אחד דולק. אז התאנה אברהם למדורו במקום שהוא, ולבו ורצונו היו תמיד במערה.

בא ראה, פעת אברהם עשה בחכמה בזמן שבקש קבר

ועל דא בכל מה דקריבת אסתאב, כל שפן מאן דקריב בהדה. זכאין אינון ישראל דקודשא בריה הוא זיהב לון אורייתא ואמר לון (ויקרא יח) ואל אשה בנות טמאתה לא תקרב לגלות ערותה אני יי.

אמר ליה האי מאן דאסתפל בצפצופי דעופי אמאי אקרי נחש. אמר לו דהא מההוא סטרא קאתי דרוח מסאבא שריא על ההוא עופא (דף קכו ע"א) ואודע מלין בעלמא. וכל רוח מסאבא בנחש אתדבקו ואתיין לעלמא ולית מאן דישתזיב מניה בעלמא, דהא איהו אשתפח עם פלא, עד זמנא דזמין קדשא בריה הוא לאעברא ליה מעלמא כמה דאתמר דכתיב, (ישעיה כה) בלע המות לנצח ומחה יי אלהים דמעה מעל כל פנים וגו'. וכתוב, (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ וגו'.

רבי יהודה אמר, אברהם ידע בההיא מערתא סימנא, ולביה ורעותיה תמן הוה, בגין דמקדמת דנא עאל לתמן וחקא לאדם וחוה טמירין תמן. ומנא הוה ידע דאינון הוו. אלא חמא דיוקניה, ואסתפל ואתפתח ליה חד פתחא דגנתא דעדן תמן וההוא דיוקנא דאדם הוה קאים לגביה.

ותא חזי כל מאן דאסתפל בדיוקנא דאדם לא אשתזיב לעלמין ממיתה, בגין דהא בשעתא דבר נש אסתלק מעלמא חמי ליה לאדם ובההוא זמנא מית. אבל אברהם אסתפל ביה וחקא דיוקניה ואתקיים, וחקא נהורא דנהיר במערתא וחד שרגא דליק, פדין תאיב אברהם דיוריה בההוא אתר, ולביה ורעותיה הוה תדיר במערתא.

תא חזי, השתא אברהם בחכמתא עבד

לשרה, שהרי כשבקש, לא בקש את המערה באותו זמן, ולא אמר שרוצה להפריד מהם, אלא אמר, תנו לי אחוזת קבר עמכם ואקברה מתי מלפני. ואם תאמר שעפרון לא היה שם - הוא היה שם, שפיתוב ועפרון יושב בתוך בני חת. ואברהם לא אמר לו באותה שעה כלום.

א"ל מה שאמר להם אמר, כמו שפיתוב וידבר אל בני חת וגו'. וכי עולה בדעתך שאברהם רצה להקבר ביניהם בין הטמאים, או שתשוקתו היתה עמהם? אלא עשה בחכמה.

ולמדנו פאן דרף ארץ במה שעשה אברהם, שהרי משום שתשוקתו ורצונו היו במערה הריא - אף על גב שהיה שם, לא רצה לבקש אותו מיד אותו הרצון שהיה לו במערה, ובקש בתחלה מה שלא צריך לאותם אחרים ולא לעפרון.

בין שאמרו לו לפני עפרון, שמענו אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו וגו' - מה פתוב? ועפרון יושב בתוך בני חת. פתוב יושב מראשית הדברים שאמר אברהם שם היה. אז אמר, שמעוני ופגעו לי בעפרון בן צחר, ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו וגו'. ואם תאמר בשביל כבודי, יותר מכם אני עושה, שלא רציתי בכם. בתוככם - פדי להקבר ביניכם, שרציתי בכם, פדי שלא אפרד מכם.

רבי אלעזר אמר, בשעה שנכנס אברהם למערה, איך נכנס? משום שהיה רץ אחר אותו העגל, שפיתוב ואל הפקר רץ אברהם וגו', ואותו בן פקר ברח עד אותה המערה, ונכנס אחריו, וראה מה שראה.

בזמנא דתבע קברא לשרה, דהא פד תבע לא תבע למערתא בהווא זמנא, ולא אמר דבעי לאתפרשא מנייהו. אלא אמר, תנו לי אחוזת קבר עמכם ואקברה מתי מלפני. ואי תימא דלא הוה עפרון תמן. תמן הוה, דכתיב ועפרון יושב בתוך בני חת, ואברהם לא אמר ליה בההיא שעטא כלום.

א"ל מה דאמר לון אמר, פמה דכתיב וידבר אל בני חת וגו'. וכי סלקא דעתך דאברהם בעא לאתקברא ביני מסאבין או דתאובתיה הוה עמהון, אלא בחכמה עבד.

וילפינן (דף קכו ע"ב) אורח ארעא הכא במה דעבד אברהם, דהא בגין דתאובתיה ורעותיה הוה בההיא מערתא, אף על גב דהוה תמן, לא בעא למשאל ליה מיד ההוא רעותא דהוה ליה במערתא, ושאל בקדמיתא מה דלא אצטריך ליה לאינון אחרנין ולא לעפרון.

בין דאמרו ליה קמי עפרון שמענו אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו וגו'. מה כתיב ועפרון יושב בתוך בני חת. יושב פתיב, משירותא דמלין דאמר אברהם תמן הוה. פדין אמר שמעוני ופגעו לי בעפרון בן צחר ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו וגו'. ואי תימא בגין יקרא דילי יתיר מנייכו אנא עביד דלא רעינא ככו. בתוככם, בגין לאתקברא בינייכו דרעינא פכו בגין דלא אתפרש מנייכו.

רבי אלעזר אמר בשעטא דעאל אברהם במערתא הוה עאל. בגין דהוה רהיט אבתריה דהוה עגלא דכתיב ואל הפקר רץ אברהם וגו'. והוה בן פקר ערק עד ההוא מערתא ועאל אבתריה וחמא מה דחמא.

תו בגין דאיהו צלי כל יומא ויומא והנה נפיק עד ההוא חקל דהנה סליק ריחין עלאין, וחמא נהורא דנפיק מגו מערתא וצלי תמן, ותמן מליל עמיה קדשא ברין הוא, ובגין כך בעא ליה, דתאובתיה הוה בההוא אתר תדיר.

ואי תימא אי הכי אמאי לא בעא לה עד השתא, בגין דלא ישגחון עליה הואיל ולא אצטרין ליה. השתא דאצטרין ליה, אמר, הא שעתא למתבע ליה.

תא חזי, אי עפרון הוה חמי במערתא מה דהוה חמי אברהם בה, לא יזבין לה לעלמין. אלא ודאי לא חמא בה ולא כלום, דהא לית מלה אתגליא אלא למאריה, ובגין כך לאברהם אתגליא ולא לעפרון. לאברהם אתגליא דיליה הוה, (דף קכח ע"א) לעפרון לא הות אתגליא ליה דלא הוה ליה חולקא ביה. ובגין כך לא אתגלי לעפרון כלום, ולא הוה חמי אלא חשוכא, ועל דא זבין לה.

ומה דלא תבע אברהם בקדמיתא דיזבין ליה זבין, דהא אברהם לא קאמר אלא ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו וגו'. בכסף מלא יתננה לי וגו', ואיהו אמר השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה וגו'. בגין דכלא הוה מאיס עליה דעפרון דלא ידע מה היא.

ותא חזי, פד עאל אברהם במערתא בקדמיתא, חמא תמן נהורא, ואתרמי עפרא קמיה, ואתגלא ליה תרין קברין אדהכי אסתלק אדם בדיוקניה וחמא ליה לאברהם וחייה, וביה (תוה) ידע אברהם דתמן (תוה) הוא זמין לאתקברא.

אמר ליה, אברהם, במטו מינך, קוסטרא

עוד, משום שהוא התפלל כל יום ויום, והיה יוצא עד אותה השדה שהיתה מעלה ריחות עליונים, וראה האור שיוצא מתוך המערה והתפלל שם, ושם דבר עמו הקדוש ברוך הוא. ומשום כך רצה אותה, שתשוקתו היתה תמיד באותו המקום.

ואם תאמר, אם כך, למה לא רצה אותה עד עכשו? כדי שלא יבחינו בו, הואיל ולא צריך אותה. פעת שהצטרף אותה, אמר, הנה השעה לבקש אותה. בא ראה, אם עפרון היה רואה במערה מה שראה בה אברהם, לא היה מוכר אותה לעולמים, אלא ודאי לא ראה בה ולא כלום, שהרי אין הדבר נגלה אלא לבעליו, ומשום כך לאברהם התגלתה ולא לעפרון. לאברהם התגלתה - שלו היתה. לעפרון לא היתה מתגלה - שלא היה לו בה חלק. ומשום כך לא התגלה לעפרון כלום, ולא היה רואה אלא חשכה, ועל פן מכר אותה.

ומה שלא בקש אברהם בראשונה שימכר לו מכר, שהרי אברהם לא אמר אלא - ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו וגו', בכסף מלא יתננה לי וגו'. והוא אמר, השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה וגו'. משום שהכל היה מאוס על עפרון, שלא ידע מה היא.

ובא וראה, כשנכנס אברהם בתחלה למערה, ראה שם אור, ונזרק לפניו עפר, והתגלו לו שני קברים. בינתיים עלה אדם בדמותו, וראה את אברהם וחייה, וכו' (היה) ידע אברהם ששם (היה) הוא עתיד להקבר.

אמר לו אברהם: בבקשה ממך,

האם טירה שאינה מקרה יש פאן? אמר לו הקדוש ברוך הוא, הטמין אותי פאן, ומאותו הזמן עד עכשו נטמנתי כמו דג בחפירה עד שאתה באת לעולם. עכשו מכאן ואילך הנה קיום לי ולעולם יש בשבילך.

ראה מה פתוב - ויקם השדה והמערה אשר בו. ממש קימה היתה לה מה שלא היתה לה עד עתה. רבי אבא אמר, ויקם השדה - ודאי קימה ממש, שקם והתעלה לפני אברהם, משום שעד עכשו לא נראה שם כלום, ועכשו, מה שהיה טמון - קם והתעלה, ואז קם הכל כמשפטו. אמר רבי שמעון, בשעה שנכנס אברהם למערה והכניס לשם את שרה, קמו אדם וחוה, ולא קבלו להקבר שם. אמרו: ומה אנו בבושה לפני הקדוש ברוך הוא באותו העולם משום אותו החטא שגרמנו, וכעת תתוסף לנו בושה אחרת - מפני המעשים טובים שבכם?

אמר אברהם: הריני מזמן לפני הקדוש ברוך הוא עבורך שלא תתביש לפניו לעולמים. מיד - ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו. מה זה ואחרי כן? אחר שקבל עליו אברהם את הדבר הזה.

אדם נכנס למקומו - חנה לא נכנסה, עד שקרב אברהם והכניס אותה אצל אדם וקבל אותה בשבילו. זהו שכתוב ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, ולא כתוב לשרה, אלא את שרה, לרבות חנה. ואז התלשבו במקומם פראוי. זהו שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ושנינו באברהם.

תולדות השמים והארץ - זה

קטיר אית הקא. אמר ליה קדשא בריה הוא טמרני הקא ומההוא זמנא עד השתא אתטמרנא כגילדא דקירטא עד דאתית אנת בעלמא, השתא מכאן ואילך הא קיימא לי ולעלמא הוה בגינך.

חמי מה כתיב ויקם השדה והמערה אשר בו, קימה ממש הוה ליה מה דלא הוה ליה עד השתא. רבי אבא אמר ויקם השדה, ודאי קימה ממש דקם ואסתלק קמיה דאברהם בגין דעד השתא לא אתחזי תמן כלום, והשתא מה דהוה טמיר קם ואסתליק וכדין קם פלא בנמוסוי.

אמר רבי שמעון בשעתא דעאל אברהם במערתא ואעיל שרה תמן, קמו אדם וחוה ולא קבילו לאתקברא תמן, אמרו ומה אנן בכסופא קמי קדשא בריה הוא בההוא עלמא בגין ההוא חובא דגרימנא והשתא יתוסף לן כסופא אחרא מקמי עובדין טבין דכבו.

אמר אברהם הא אנא זמין קמי קדשא בריה הוא בגינך דלא תכסוף קמיה לעלמין.

מיד ואחרי כן קבר אברהם את (דף קכח ע"ב) שרה אשתו, מאי ואחרי כן. בתר דקביל אברהם עליה מלה דא.

אדם עאל בדוכתיה חנה לא עאלת, עד דקריב אברהם ואעיל לה לגבי אדם וקביל לה בגיניה, הדא הוא דכתיב ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, לשרה לא כתיב אלא את שרה לאסגאה חנה, וכדין אתיישבו בדוכתייהו כדקא יאות, הדא הוא דכתיב, (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ותנינן באברהם.

תולדות השמים והארץ דא אדם וחוה.

אדם וחוה. לא כתוב אלה השמים והארץ, אלא תולדות השמים והארץ, ולא תולדות בן אדם. והם התקיימו בשביל אברהם. ומנין לנו שהתקיימו בשביל אברהם? שכתוב ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם. ועד שבא אברהם לא התקיימו אדם וחוה במקומם באותו העולם.

רבי אלעזר שאל את רבי שמעון אביו. אמר, המערה הזו אינה כפולה, שהרי כתוב מערת המכפלה, ואחר כך הכתוב קרא לה מערת שדה המכפלה. מכפלה הוא קרא לשדה.

אמר לו, כך קורא לה - מערת המכפלה, כמו שנאמר ויתן לי את מערת המכפלה, אבל ודאי, חייך, המערה היא מכפלה, ולא השדה נקרא מכפלה. אלא השדה והמערה נקראים על שם מכפלה, שדה המכפלה ודאי, ולא המערה, שהרי המערה היא בשדה, ואותו השדה עומד בדבר אחר.

בא ראה, תחת ירושלים נכפלה כל ארץ ישראל, והיא עומדת למעלה ולמטה. כמו כן ירושלים למעלה - ירושלים מטה. אחוזה למעלה ואחוזה למטה. ירושלים למעלה אחוזה בשני צדדים - למעלה ולמטה (ירושלים למטה אחוזה בשני צדדים - למעלה ולמטה), ומשום כך היא כפולה.

ועל כן השדה הזו מאותה מכפלה היא שבו היא שורה. כמו כן כתוב כריח השדה אשר ברכו ה', למעלה ולמטה, ומשום כך שדה המכפלה ודאי, ולא שדה כפול.

עוד סוד הדבר - שדה המכפלה ודאי. מי המכפלה? (ה) שבשם הקדוש שהיא מכפלה. הכל עומד יחד, ובשבילה אמר בדרך נסתר

אלה השמים והארץ לא כתוב, אלא תולדות השמים והארץ ולא תולדות בר נש. ואינון אתקיימו בגיניה דאברהם. ומנא לן דאתקיימו בגיניה דאברהם. דכתיב ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם. ועד דאתא אברהם לא אתקיימו אדם וחוה בדוכתייהו בההוא עלמא.

רבי אלעזר שאיל לרבי שמעון אבוי, אמר האי מערתא לאו איהו כפילתא, דהא כתיב מערת המכפלה, וקרא קרי לה לבתר מערת שדה המכפלה, מכפלה קא קרי ליה לשדה.

אמר ליה הכי קארי ליה מערת המכפלה כמה דאת אמר ויתן לי את מערת המכפלה, אבל ודאי חייך לאו מערתא איהו מכפלה. ולא שדה אקרי מכפלה, אלא האי שדה ומערתא על שום מכפלה אקרון שדה המכפלה ודאי ולא מערתא, דהא מערתא בשדה איהי, וההוא שדה קאים במלה אחרא.

תא חזי, ירושלים כל ארעא דישראל אתכפל תחותיה. ואיהי קיימא לעילא ותתא, כגוונא דא ירושלים לעילא ותתא, אחידא לעילא ואחידא לתתא, ירושלים לעילא אחידת בתרין סטרין לעילא ותתא (ירושלים לתתא אחידת בתרין סטרין לעילא ותתא) ובגין כך כפלתא היא.

ועל דא האי שדה מההיא כפלתא איהו דביה שריא. כגוונא דא כתיב כריח שדה אשר ברכו יי לעילא (ד) (קכט ע"א) ותתא, ובגין כך שדה המכפלה ודאי ולא שדה כפול.

תו רזא דמלה שדה המכפלה ודאי, מאן מכפלה, ה' דבשמא קדישא

ה' מִכְפֶּלֶה, שְׁלֹא הֵיטָה בְּשֵׁם
הַקְדוּשׁ אוֹת אַחֲרֵת מִכְפֶּלֶה
פָּרַט לָזֶה.

וְאִם עַל גַּב שְׁמֵעֲרַת הַמְכַפֶּלֶה
הֵיטָה וְדַאי, שֶׁהִיא מְעַרָה בְּתוֹךְ
מְעַרָה, אֲבָל עַל שֵׁם אַחֵר
נִקְרָאת מְעַרַת הַמְכַפֶּלֶה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר. וְאַבְרָהָם יָדַע,
וְכִשְׁאָמַר לְבִנֵי חַת, כִּסֶּה אֶת
הַדָּבָר, וְאָמַר וַיִּתֵּן לִי אֶת מְעַרַת
הַמְכַפֶּלֶה, עַל שֵׁם שֶׁהִיא מְעַרָה
כְּפוּלָה, וְהַתּוֹרָה לֹא קִרְאָהּ לָהּ
אֶלָּא מְעַרַת שְׁדֵה הַמְכַפֶּלֶה
כְּרֵאוּי.

וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה אֶת
הַכֹּל שִׁמְצָא הָעוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ
שֶׁלְמַעֲלָה, וְלִהְדַבֵּיק זֶה עִם זֶה
שֶׁיְהִיָּה כְבוֹדוֹ לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה.
אֲשֶׁרִי חֲלַקְתָּם שֶׁל הַצְּדִיקִים
שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְרַצָּה
בָּהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.
וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וְה'
בְּרוּךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל רִבִּי
יְהוּדָה פֶּתַח, (תהלים סח) אֲשֶׁרִי
תִבְחַר וּתִקְרַב יִשְׁכַּן חֲצֵרֶיךָ.
הַפְּסוּק הַזֶּה נִתְבָּאֵר, אֲבָל אֲשֶׁרִי
הָאִישׁ שֶׁדָּרְכָיו כְּשֵׁרוֹת לִפְנֵי
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא
הַתְרַצָּה בּוֹ לְקִרְבוֹ אֵלָיו.

בֵּא רֵאָה, אַבְרָהָם הַתְּקַרֵּב
אֵלָיו, וַתִּשְׁוֹקְתוּ הֵיטָה כָּל יוֹם
בְּזֶה. וְלֹא הַתְּקַרֵּב אַבְרָהָם בְּיוֹם
אֶחָד אוֹ בַּפֶּעַם אַחַת, אֶלָּא
מְעַשְׂיוֹ קְרִיבוֹהוּ בְּכָל יָמָיו
מִדְרָגָה לְדְרָגָה, עַד שֶׁהִתְעַלָּה
בְּדְרָגָתוֹ.

בְּשִׁהְיָה זָקֵן וְנִכְנַס לְדְרָגוֹת
עֲלִיּוֹנוֹת כְּרֵאוּי, שְׁכַתוֹב
וְאַבְרָהָם זָקֵן, וְאִז בָּא בַּיָּמִים,
בְּאוֹתָם יָמִים עֲלִיּוֹנִים, בְּאוֹתָם
יָמִים יְדוּעִים בְּסוֹד הָאֱמוּנָה.
וְה' בְּרוּךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל.
שְׁמֵשׁ יוֹצֵאוֹת כָּל הַבְּרָכוֹת
וְכָל טוֹב.

דְּאִיהִי מִכְפֶּלֶה. וְכֹלָא קִיַּימָא כְּחַד, וּבִגְיִינִיה
קָאָמַר בְּאוֹרְחָ סְתִימִים ה' מִכְפֶּלֶה דְלָא הָוִי
בְשָׂמָא קִדְיִשָּׁא אֶת אַחְרָא מִכְפֶּלֶה בַר אִיהִי.

וְאִם עַל גַּב דְּמְעַרְתָּא כְּפִלְתָּא הוּוּה וְדַאי
דְּאִיהִי מְעַרְתָּא גּוּ מְעַרְתָּא, אֲבָל עַל שׁוּם
אַחְרָא אֶקְרִי מְעַרַת שְׁדֵה הַמְכַפֶּלֶה כְּמָה
דְּאַתְמָר. וְאַבְרָהָם יָדַע, וְכַד אָמַר לְבִנֵי חַת פְּסִי
מְלָה וְאָמַר וַיִּתֵּן לִי אֶת מְעַרַת הַמְכַפֶּלֶה, עַל
שׁוּם דְּאִיהִי מְעַרְתָּא כְּפִלְתָּא, וְאוֹרִייתָא לָא
קִרִי לָהּ אֶלָּא מְעַרַת שְׁדֵה הַמְכַפֶּלֶה כְּדָקָא
יָאוּת.

וְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֹבֵד פְּלֵא לְאַשְׁתַּכְּחָא
הָאִי עַלְמָא פְּגוּוֹנָא דְלַעֲיִלָא,
וְלֹא תִדְבַקָא דָּא בְּדָא, לְמַהוּי יְקָרִיָּה לְעִילָא
וְתַתָּא. זַפְאָה חוּלְקִיָּהוּן דְּצְדִיקָיָא דְקוֹדֶשָׁא
בְּרִיךְ הוּא אַתְרַעֲי בְּהוּ בְּהָאִי עַלְמָא וּבְעַלְמָא
דְּאַתִּי:

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיִּי בְּרוּךְ אֶת אַבְרָהָם
בְּכָל רִבִּי יְהוּדָה פֶּתַח (תהלים סח)

אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתִקְרַב יִשְׁכַּן חֲצֵרֶיךָ, הָאִי קִרְא
אַתְמָר, אֲבָל זַפְאָה הוּא בַר נֶשׁ דְּאוֹרְחוּי
אַתְכַּשְׁרֵן קִמִּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִיהוּ אַתְרַעֲי
בִּיה לְקִרְבָּא לִיה לְגַבִּיָּה.

תָּא חֲזִי, אַבְרָהָם אַתְקִרִיב לְגַבִּיָּה וְתַאוּבַתִּיה
דִּילִיָּה הוּוּה כָּל יוֹמוּי בְּהָאִי, וְלֹא אַתְקִרִיב
אַבְרָהָם בְּיוֹמָא חָדָא אוֹ בְּזַמְנָא חָדָא, אֶלָּא
עוֹבְדוּי קְרִיבוּ לִיה בְּכָל יוֹמוּי מִדְרָגָא לְדְרָגָא,
עַד דְּאַסְתַּלַּק בְּדְרָגוּי.

בַּר הוּוּה סִיב וְעָאֵל בְּדְרָגִין עַלְאִין פְּדָקָא חֲזִי
דְּכַתִּיב וְאַבְרָהָם זָקֵן, וְכַדִּין בָּא בַּיָּמִים
בְּאִינּוֹן יוֹמִין עַלְאִין בְּאִינּוֹן יוֹמִין יְדִיעָאן
בְּרָזָא דְמַהִימְנוּתָא. וַיִּי בְּרוּךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל.
דְּמַתְמֵן נְפָקִין כָּל בְּרָכָאן וְכָל טִיבוּ.

אשריהם בעלי התשובה, שהרי
 בשעה אחת ביום אחד [בפעם אחת]
 ברגע אחד קרבים לקב"ה, מה
 שלא היה כף אפלו לצדיקים
 גמורים שהתקרבו לקב"ה בכמה
 שנים. אברהם לא נכנס באותם
 הימים העליונים עד שהיה זקן,
 כמו שנאמר. וכן דוד, שכתוב
 (מלכים א-א) והמלך דוד זקן בא
 בימים. אבל בעל התשובה מיד
 נכנס ונדבק בקב"ה.

רבי יוסי אמר, שנינו, המקום
 שבעלי התשובה עומדים בעולם
 ההוא, אין לצדיקים גמורים רשות
 לעמד בו, משום שהם קרובים
 למלך יותר מכלם, והם מושכים
 עליהם ברצון הלב יותר ובכח רב
 להתקרב למלך.

בא ראה, כמה מקומות מתקנים
 לקב"ה בעולם ההוא, ובכלם בית
 מושבים לצדיקים, כל אחד ואחד
 לפי דרגתו כראוי לו.

בתוב (תהלים סח) אשרי תבחר
 ותקרב ישפן חצריך, שהקדוש
 ברוך הוא מקרב אותם אליו,
 שעולים אותם הנשמות מטה
 למעלה ולהאחז בנחלתם שנתקנה
 להן. ישפן חצריך - אלו המקומות
 והדרגות שפחוץ, ומי הם? כמו
 שנאמר (זכריה א) ונתתי לך מהלכים
 בין העמדים האלה. זוהי דרגה
 בין קדושים עליונים.

ומי שזכאים לדרגה הזו הם
 שליחים של רבון העולם, כמו
 אותם המלאכים, ותמיד עושים
 שליחות ברצון רבונם, משום
 שאלו [התקדשו] תמיד בקדשה ולא
 נטמאו. כמו כן מי שנטמא בעולם
 הזה, הוא מושפך עליו רוח טמאה,
 וכשיוצאת ממנו נשמתו, מטמאים
 אותו, ומדורו בין אותם הטמאים,
 ואלו הם המזיקים של העולם.

בגוונא דא, מאן דאסתאב בהאי עלמא איהו משיף עליה רוח מסאב,

זכאין אינון מאריהון דתשובה דהא
 בשעתא חדא ביומא חדא ברגעא
 חדא (דף קכט ע"ב) קריבין לגבי קדשא בריך
 הוא, מה דלא הוה הכי אפילו לצדיקים
 גמורים דאתקריבו גבי קדשא בריך הוא
 בכמה שנין. אברהם לא עאל באינון יומין
 עלאין עד דהוה סיב כמה דאתמר. וכן דוד
 דכתיב (מלכים א א) והמלך דוד זקן בא בימים.
 אבל מאריה דתשובה מיד עאל ואתדבק
 ביה בקודשא בריך הוא.

רבי יוסי אמר תנינן אתר דמאריהון
 דתשובה קיימי ביה, בההוא עלמא,
 צדיקים גמורים לית לון רשו לקיימא ביה,
 בגין דאינון קריבין למלפא תיר מפלהו,
 ואינון משכי עליהו ברעותא דלפא תיר
 ובחילא סגיא לאתקרבא למלפא.

תא חזי, כמה אתרין מתוקנין ליה לקודשא
 בריך הוא בההוא עלמא, ובכלהו בי
 מותבי לון לצדיקים. כל חד וחד לפום
 דרגיה פדקא חזי ליה.

בתיב, (תהלים סח) אשרי תבחר ותקרב ישפן
 חצריך, דקדשא בריך הוא קריב לון
 לגביה דסלקין אינון נשמתין מתתא לעילא
 ולא תאחדא באחסנתיהון דאתתקנון להו.
 ישפן חצריך, אלין אתרין ודרגין לבר, ומאן
 אינון, כמה דאתאמר (זכריה א) ונתתי לך
 מהלכים בין העומדים האלה. והאי הוא
 דרגא בין קדישין עלאין.

ומאן דזכאין לדרגא דא, אינון שליחן
 דמארי עלמא כאינון מלאכין ועבדין
 שליחותא תדיר ברעותא דמאריהון, בגין
 דאלין [אתקדשו] תדיר בקדושה ולא אסתאבו.

כמו שמשפיע אדם את עצמו בעולם הזה - כך הוא מדורו ונמשך באותו העולם [ואותן רוחות הטמאות מטמאות אותו ומכניסות אותו לגיהנום].

בא ראה, מי שמתקדש ושומר את עצמו בעולם הזה שלא יטמא, מדורו בעולם ההוא בין אותם קדושים עליונים ועושים תמיד שליחות, ואלו עומדים בחצר, כמו שנאמר (שמות כז) את חצר המשכן.

יש אחרים שהם בפנים יותר שאינם בחצר, אלא בבית, כמו שנאמר (תהלים סה) נשבעה בטוב ביתך. אמר דוד, נשבעה בטוב ביתך. כיון שאמר ישכן חצריך, למה כתוב נשבעה בטוב ביתך? ישבע בטוב ביתך היה צריך להיות, כמו שכתוב ישכן! אלא הרי שנינו, אין ישיבה בעזרה אלא למלכי דוד לבדם.

יש מקום לחסידים עליונים שנכנסים לפנים, ומי הם? כפתיב (במדבר א) והחנים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מרחה משה ואהרן ובניו וגו'. וכמה מדורים על מדורים ואורות על אורות נפרדים בעולם ההוא, וכל אחד מתבייש מאור חברו. כמו שהמעשים נפרדים בעולם הזה, כך גם מקומות ואורות נפרדים בעולם ההוא.

ובא וראה, הרי נאמר שאפלו בעולם הזה, כשאדם ישן על מטתו והנשמות צריכות לשוטט בעולם ויצאו מתוך הגוף, אין כל נשמה ונשמה עולה ומשוטטת לראות בכבוד סבר פני עתיק הימים, אלא כמו שנמשך תמיד וכפי המעשים, כך נשמתו עולה.

וכד נפק נשמתיה מניה מסאבין ליה ומדוריה בין אינון מסאבין ואלין אינון מזיקין דעלמא. כמה דאתמשך בר נש גרמיה בהאי עלמא הכי הוא מדוריה ואתמשך בההוא עלמא (נ"א ואינון רוחי מסאבי מסאבין ליה ואעלין ליה לגיהנום).

תא חזי מאן דאתקדש ונטיר גרמיה בהאי עלמא דלא אסתאב. מדוריה בההוא עלמא בין אינון קדישין (ד קל ע"א) עלאין ועבדין שליחותא תדיר, ואלין קיימי בחצר כמא דאת אמר, (שמות כז) את חצר המשכן.

ואית אחרנין דאינון לגו יתיר, דלאו אינון בחצר אלא בביתא כמא דאת אמר, (תהלים סה) נשבעה בטוב ביתך. אמר דוד נשבעה בטוב ביתך, כיון דאמר ישכן חצריך, אמאי פתיב נשבעה בטוב ביתך, ישבע בטוב ביתך מיפעי ליה כמה דכתיב ישכן. אלא הא תנינן לית ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלחודדיהו.

ואית אתר לחסידי עליונין דעיילי לגו, ומאי אינון, כדכתיב, (במדבר א) והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מרחה משה ואהרן ובניו וגו'. וכמה מדורין על מדורין ונהורין על נהורין מתפרשן בההוא עלמא, וכל חד אכסיף מנהורא דחבריה, כמה דעובדין אתפרשן בהאי עלמא הכי נמי דוכתיב ונהורין מתפרשן בההוא עלמא.

ותא חזי הא אתמר דאפילו בהאי עלמא כד בר נש נאים על ערסיה, ונשמתין אצטריכו לאתשוטטא בעלמא ונפקו מגו גופא, לאו כל נשמתא ונשמתא סלקא ושטיא למחזי ביקר סבר אפי דעתיק יומין, אלא כמא דאתמשך תדיר וכפום עובדי הכי נשמתיה סלקא.

אִי אֶסְתָּאב אִיהוּ נָאִים וְנִשְׁמַתָּא נִפְקָא וְכָל
 אֵינּוּן רִוּחִין מְסַאֲבִין נִקְטִין לָהּ וְאֵתְדִבְקַת
 בְּהוּ בְּאֵינּוּן דְּרָגִין תְּתַאֲיִן דְּשִׁטְיִין בְּעֵלְמָא
 וְאֵינּוּן מוֹדִיעִין לָהּ מַלְיִן דְּאֵינּוּן קְרִיבִין
 לְמִיתֵי בְּעֵלְמָא, וְלִזְמַנִּין דְּמוֹדְעִין לָהּ מַלְיִן
 כְּדִיבָן וְחֵיִיכָן בְּהּ וְהָא אִוְקְמוּהָ.

וְאִי זְכִי בַר נֶשׁ כַּד אִיהוּ נָאִים, וְנִשְׁמַתִּיה
 סְלָקָא אֲזֵלָא וְשִׁטְיָא וּבְקַעָא בֵּין אֵלִין
 רִוּחִין מְסַאֲבִין, וְכִלְהוּ מְכַרְיִזִין וְאַמְרִין, פְּנּוּן
 אַתְר פְּנּוּן, לָאוּ דָא מְסַטְרָנָא, וְאִיהִי סְלָקָא בֵּין
 אֵינּוּן קְדִישִׁין וּמוֹדְעֵי לָהּ מְלָה חֲדָא דְקָשׁוּט.

וְכַד נִחְתָּא כָּל אֵינּוּן חֲבִילִין טְרִיקִין בְּעָאן
 לְאֵתְקַרְבָּא בַּהֲדָה לְמַנְדַּע הֵהִיא מְלָה,

וְאֵינּוּן מוֹדְעִין לָהּ מַלְיִן אַחֲרָנִין, וְהֵהִיא מְלָה

דְּנִטְלָא גּוּ אֵינּוּן קְדִישִׁין בֵּין אֵינּוּן (דף קל ע"ב)

אַחֲרָנִין אִיהוּ כְּעַבְרָא גּוּ תִיבְנָא. וְהָאִי (מ"א)

אִיהוּ דְזְכִי יִתִּיר בְּעוֹד דְּאִיהוּ קָאִים וְנִשְׁמַתָּא
 קִיָּמָא בְּהָאִי עֵלְמָא.

בְּגוֹזְנָא דָא כַּד נִפְקִין נִשְׁמַתִּין מִגּוּפָא מְהָאִי
 עֵלְמָא, בְּעָאן לְסְלָקָא, וְכַמְה תְּרַעֲיִן

חֲבִילֵי טְהִירִין קִיָּמִי, (1) אִי אֵינּוּן מְסַטְרִיִּיהוּ
 כְּלָהוּ אַחֲדִין בְּהוּ בְּאֵינּוּן נִפְשָׁאן וּמְסַרִי לוֹן
 בִּידָא דְדוּמָה לְאַעְלָא לוֹן בְּגִיהֶנּם.

וְלִבְתַּר סְלָקָן וְאַחֲדָן בְּהוּ וְאֵינּוּן נְטִילֵי לְהוֹן
 וּמְכַרְזֵי בְּהוּ אֵלִין אֵינּוּן דְּעַבְרוּ עַל

פְּקוּדֵי דְמֵאֲרִיהוֹן, וְכֵן שִׁטְיִין בְּכָל עֵלְמָא.

וְלִבְתַּר מְהִירֵי לְהוּ לְגִיהֶנּם, וְכֵן עַד תְּרִיסַר
 יָרְחֵי. לִבְתַּר תְּרִיסַר יָרְחֵי מִשְׁתַּכְּכִי בַּהֲהוּא

אַתְר דְּאֵתְחִזִי לוֹן. אֵינּוּן נִשְׁמַתִּין דְּזָכוּ סְלָקֵי
 לְעֵילָא כְּמָה דְאַתְמַר וְזָכָאן בְּדוּכְתִיִּיהוּ.

תָּא חֲזִי, זָכָאִין אֵינּוּן צְדִיקָא דְאַתְגְּנִזֵי לְהוּ
 כְּמָה טְבִין לְהֵהוּא עֵלְמָא, וְלִית אַתְר

בָּא רָאָה, אֲשֶׁרִי הַצְדִיקִים שֶׁנִּגְנְזוּ לָהֶם כְּמָה טוֹבוֹת לְעוֹלָם הֵהוּא, וְאֵין מְקוּם פְּנִימִי בְּכָל אוֹתָם

אִם נְטִמָּא - הוּא יִשְׁן וְהִנְשְׁמָה
 יוֹצֵאת, וְכָל אוֹתָן רִוּחוֹת טְמֵאוֹת
 לּוֹקְחוֹת אוֹתָהּ, וְנִדְבְּקַת בְּהֵן
 בְּאוֹתָן הַדְּרָגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת
 שְׁמוֹטְטוֹת בְּעוֹלָם, וְהֵם
 מוֹדִיעוֹת לָהּ דְּבָרִים שְׁקֵרוּבִים
 לְבָא לְעוֹלָם. וְלַפְעָמִים
 שְׁמוֹדִיעִים לָהּ דְּבָרִים כּוֹזְבִים
 וְצוֹחֲקִים עָלֶיהָ, וְהָרִי פְּרוּשָׁה.

וְאִם זוֹכָה אָדָם, כְּשֶׁהוּא יִשְׁן
 וְנִשְׁמַתוּ עוֹלָה, הוֹלֶכֶת וְשִׁטָּה
 וּבוֹקֵצֶת בֵּין הַרְוּחוֹת הַטְּמֵאוֹת
 הַלְלוּ, וְכֹלֵם מְכַרְיִזִים וְאוֹמְרִים:
 פְּנּוּ מְקוּם, פְּנּוּ. זֶה אֵינוֹ מְצַדְנּוּ!
 וְהִיא עוֹלָה בֵּין אוֹתָם הַקְּדוּשִׁים,
 וּמוֹדִיעִים לָהּ דְּבַר אַחַד אָמֵת.

וּבְשִׁירְדָתָהּ, כָּל אוֹתָם מַחְנוֹת שֶׁל
 עֲרֻבּוֹב רוֹצִים לְהִתְקַרֵּב אֵלֶיהָ
 לְדַעַת אוֹתוֹ הַדְּבַר, וְהֵם מוֹדִיעִים
 לָהּ דְּבָרִים אַחֲרִים. וְהַדְּבוּר הֵהוּא
 שְׁנוּטְלָת בַּתוּף אוֹתָם קְדוּשִׁים
 בֵּין אוֹתָם הָאֲחֵרִים הוּא כְּתוּבָא
 בַּתוּף הַתְּבִין. וְזֶה (מ"א) הוּא זוֹכָה
 יוֹתֵר בְּעוֹד שֶׁהוּא עוֹמֵד וְהִנְשְׁמָה
 עוֹמֵדָת בְּעוֹלָם הַזֶּה.

כְּמוֹ כֵן כְּשִׁיוְצָאוֹת הַנְּשָׁמוֹת
 מִהַגּוּף מִהָעוֹלָם הַזֶּה, רוֹצוֹת
 לְעֵלוֹת, וְכַמְה שׁוּמְרֵי הַפֶּתַח
 וּמַחְנוֹת מְזִיקִים נִמְצְאִים. אִם הֵם
 מְצַדְּם - כֹּלֵם אוֹחֲזִים בָּהֶם
 בְּאוֹתָן הַנְּפִשׁוֹת, וּמוֹסְרִים אוֹתָם
 בִּיד דוּמָה לְהַכְנִיסֵם לְגִיהֶנּם.

וְאַחַר כֵּן עוֹלוֹת וְאוֹחֲזִים בָּהֶם,
 וְהֵם נוֹטְלִים אוֹתָם, וּמְכַרְיִזִים
 בָּהֶם: אֵלוֹ הֵם שְׁעַבְרוּ עַל מְצוֹת
 רְבוּנָם. וְכֵן מְשׁוֹטְטוֹת בְּכָל
 הָעוֹלָם. וְאַחַר כֵּן מְחִזְרִים אוֹתָם
 לְגִיהֶנּם, וְכֵן עַד שְׁנַיִם עָשָׂר
 חֲדָשִׁים. אַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשִׁים
 הֵם שׁוֹכְכִים בְּאוֹתוֹ מְקוּם שְׂרָאוִי
 לָהֶם. אוֹתָם הַנְּשָׁמוֹת שְׁזָכוּ
 עוֹלוֹת לְמַעְלָה, כְּמוֹ שְׁנַתְּבָאָר,
 וְזוֹכוֹת בְּמְקוֹמוֹתֵיהֶם.

וְאֵין מְקוּם פְּנִימִי בְּכָל אוֹתָם

פְּנִימָאָה בְּכָל אֵינּוֹן פְּאִינּוֹן דִּידְעֵי רְזָא
 דְּמֵאֲרִיהוֹן וַיְדַעֵי לְאַתְדַּבְּקָא בְּהוּ בְּכָל יוֹמָא,
 עַל אֲלִין פְּתִיב, (ישעיה סד) עֵין לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים
 זֹלְתָךְ, יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לּוֹ.
 מַה זֶה לְמַחֲכָה לּוֹ? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 (איוב לב) חֲכָה אֶת אֵיּוֹב בְּדַבְרָיִם.
 וְאֵלּוּ הֵם שְׂדוּחִיקִים לְדַבְּרֵי שֶׁל
 חֲכָמָה וּמְדִיקִים אוֹתָהּ וּמְחַפְּסִים
 לְדַעַת אֶת בְּרוּר הַדְּבָר, וְהֵם
 מְפָרִים לְרִבּוֹנָם. אֵלּוּ הֵם שְׂרִבּוֹנָם
 מִשְׁתַּבַּח בְּהֵם בְּכָל יוֹם. אֵלּוּ הֵם
 שְׁנַכְנְסִים בֵּין עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים,
 וְאֵלּוּ נִכְנְסִים בְּכָל הַשְּׁעָרִים
 שְׁלֹמְעֵלָה, וְאֵין מִי שִׁמְחָה
 בְּיָדָם. אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם בְּעוֹלָם הַזֶּה
 וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בֹּא רְאֵה, אֲבָרְהָם נִכְנַס לְדַעַת
 וְלַהֲדַבֵּק בְּרִבּוֹנוֹ כְּרֹאוֹי לְאַחַר
 שֶׁהִקְדִּים אֶת מַעֲשָׂיו שֶׁבְּרֹאשׁוֹנָה,
 וְזָכָה לְאוֹתָם הַיָּמִים הַעֲלִיוֹנִים,
 וְהַתְּבָרָךְ מִהַמְּקוֹם שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת
 יוֹצְאוֹת מִשָּׁם, שֶׁכְּתוּב וְה' בְּרַךְ
 אֶת אֲבָרְהָם בְּכָל. מַה זֶה בְּכָל?
 הַמְּקוֹם שֶׁל הַנְּהַר שְׁאִין פּוֹסְקִים
 מִיָּמָיו לְעוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, בֹּא רְאֵה
 שְׂאֲבָרְהֵם לֹא רָצָה לְהַתְּעַרֵב עִם
 גִּשְׁוֹת הָעוֹלָם וְלַהֲדַבֵּק בְּשֵׁאֵר
 הָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת,
 מִשּׁוּם שֶׁגִּשְׁוֹת שְׁאֵר הָעַמִּים
 עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת הֵם
 מְטַמְּאוֹת אֶת הַגְּבָרִים שְׁלֵהֶם
 וְלֹאֹתָם שְׁנֹדְבָקִים בְּהֵם. מִשּׁוּם
 שֶׁכְּשֶׁאֲבָרְהֵם יָדַע אֶת הַחֲכָמָה,
 יָדַע הָעֶקֶר וְהַשְּׂרֵשׁ, וּמֵאִיזָה
 מְקוֹם יוֹצְאוֹת וּמִשׁוֹטְטוֹת רִחוֹת
 טְמֵאוֹת בְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן הִשְׁבִּיעַ
 אֶת עַבְדּוֹ שְׁלֹא יִקַּח אִשָּׁה לְבָנוֹ
 מִשְׁאֵר הָעַמִּים.

מְדַרְשׁ הַנַּעֲלָם

וַיְהִי־וַיִּבְרָאוּ רַבּוֹתֵינוּ פִּתְחוֹ בְּפִסּוּק הַזֶּה
 (שיר ז) לְכָה דוּדֵי נִצָּא הַשְּׂדֵה נְלִינָה
 בְּכַפְרִים. שְׁנוֹ רַבּוֹתֵינוּ, הַיּוֹצֵא
 לְדָרְךְ יִתְפַּלֵּל שְׁלֹשׁ תְּפִלוֹת:

פְּנִימָאָה בְּכָל אֵינּוֹן פְּאִינּוֹן דִּידְעֵי רְזָא
 דְּמֵאֲרִיהוֹן וַיְדַעֵי לְאַתְדַּבְּקָא בְּהוּ בְּכָל יוֹמָא,
 עַל אֲלִין פְּתִיב, (ישעיה סד) עֵין לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים
 זֹלְתָךְ, יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לּוֹ.

מַאי לְמַחֲכָה לּוֹ, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (איוב לב) חֲכָה
 אֶת אֵיּוֹב בְּדַבְרָיִם. וְאֲלִין אֵינּוֹן דִּידְחִקִין
 לְמַלְּהָ דְּחֲכָמְתָא, וְדִיִּיקִין לָהּ, וּמְחַפְּאֵן לָהּ
 לְמַנְדַּע בְּרִירָא דְּמַלְּהָ, וְאֲשֶׁתְּמוֹדַּעָא
 לְמֵאֲרִיהוֹן, אֲלִין אֵינּוֹן דְּמֵאֲרִיהוֹן מִשְׁתַּבַּח
 בְּהוֹן בְּכָל יוֹמָא, אֲלִין אֵינּוֹן דְּעֵאלִין בֵּין
 עֲלֵאִין קְדִישִׁין, וְאֲלִין עֲאֲלִין כָּל תְּרַעֵי
 דְּלַעֲיֵלָא וְלִית מָאן דִּימְחֵי בִידְהוֹן, זַכָּאָה
 חוֹלְקִיהוֹן בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְּאֵתֵי.

תָּא חֲזִי, אֲבָרְהָם עָאֵל לְמַנְדַּע וְלַאֲתַדְּבַקָא
 בְּמֵאֲרִיָּה פְּדָקָא יְאוֹת לְבַתֵּר דְּאֶקְדִּים
 עוֹבְדוֹי בְּקַדְמִיתָא, וְזָכָה בְּאֵינּוֹן יוֹמִין עֲלֵאִין,
 וְאַתְבָּרַךְ מֵאַתֵּר דְּכָל בְּרַכָּאֵן נְפָקֵי מִתְּמָן,
 דְּכְתִיב וַיִּבְרַךְ אֶת אֲבָרְהָם בְּכָל. מַאי בְּכָל.
 אֵתֵר דְּנַהֲרָא דְּלֹא פְּסָקֵי מִיָּמוֹי לְעֵלְמִין.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא תָּא חֲזִי, דְּאֲבָרְהָם לֹא בְּעָא
 לְאַתְעַרְבָא בְּנָשֵׁי עֵלְמָא וְלַאֲתַדְּבַקָא
 בְּשֵׁאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, בְּגִין
 דְּנִשְׁפִּיא דְּשֵׁאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים
 וּמַזְלוֹת אֵינּוֹן סָאֲבִין לְגוֹבְרִיָּהוּ וְלֵאֵינּוֹן
 דְּמִתְּדַבְּקִין בְּהוֹן, בְּגִין דְּכַד אֲבָרְהָם יָדַע
 חֲכָמְתָא, יָדַע עֲקָרָא וְשֵׁרֶשׁא וּמָאֵן אֵתֵר נְפָקֵי
 וְשִׁטְיִין רוּחֵי מְסָאֲבִין בְּעֵלְמָא, וְעַל דָּא אוּמֵי
 לְעַבְדֵיהּ דְּלֹא יִסְבּ אֶתְתָא לְבְרִיָּה מִשְׁאֵר עַמִּין.

מְדַרְשׁ הַנַּעֲלָם

וַיִּבְרָאוּ רַבּוֹתֵינוּ פִּתְחוֹ בְּהַאי קָרָא, (שיר השירים ז) לְכָה דוּדֵי
 נִצָּא הַשְּׂדֵה נְלִינָה בְּכַפְרִים. תְּנוּ רַבּוֹתֵינוּ הַיּוֹצֵא
 לְדָרְךְ יִתְפַּלֵּל שְׁלֹשׁ תְּפִלוֹת, תְּפִלָּה שֶׁהִיא חוֹבָה שֶׁל יוֹם.

ותפלת הדרף על הדרף שהוא עושה. ותפלה שיחזור לביתו לשלום. ולימא להו להני שלשה, אפילו באחד יכיל למעבדיה, דתנינן כל שאלותיו של אדם יכיל למכללינהו בשומע תפלה.

אמר רבי יהודה כל עובדוי דבר נש פתיבין בספרא, הן טב הן ביש, ועל כלהון עתיד למיתן דינא, דתנינן אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב, (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך, אותם הדברים שעשה הגולם שאינו משגיח בעולם הבא, פולם ראו עיניך שעמינת בהם. ועל ספרך פולם יכתבו, ליתן עליהם דין וחשבון לעולם הבא, הלכך יקדים אדם תפלתו תמיד ויועיל ליה.

אמר רבי יצחק אין אדם עושה עבירות אלא מי שהוא גולם ולא אדם, והיניו ההוא דלא מסתפל בנשמתא קדישא, אלא כל עובדוי כהאי בעירא דלא משגחת ולא ידעת. אמר רבי בון, וכי גולם מתקרי דוד דאמר האי פסוקא.

אמר לו רבי יצחק אדם הראשון אמרו, גלמי ראו עיניך, קודם שזרקת בי נשמה, ראו עיניך למעבד בדיוקני בני נשא דדמו לי. ועל ספרך פולם יכתבו, מאן אינון. ימים יוצרו, כהאי צורה דידי. ולא אחד בהם דלא אשתאר חד מנהון.

אמר רבי בון, למה. אמר ליה תא חזי, פלהו דדמו ליה או ברמיזא דיליה, לא מתו במיתת נפשהון, וכלהו לקו כההוא עניינא ממש.

תא חזי, אמר רבי יהודה דיוקניה דאדם הראשון ושפירוניה הוה כזהרא דרקיעא עלאה דעל גבי שאר רקיעי, וכההוא נהורא דגניז קדשא בריך הוא לצדיקייא לעלמא דאתי, וכל אינון דהוו רמיזא ביה מדיוקניה דאדם הראשון ביה לקו ומיתו.

דמותו של אדם הראשון ויפיו היה כזהר הרקיע העליון שעל גבי שאר הרקיעים, וכאותו האור שגנז הקדוש ברוך הוא לצדיקים לעולם הבא. וכל אותם שהיו רמוזים בו מדמותו של אדם הראשון, בו הם לקו ומתו.

תפלה שהיא חובה של יום, ותפלת הדרף על הדרף שהוא עושה, ותפלה שיחזור לביתו לשלום. ויאמר את השלשה האלו, אפלו באחד יכול לעשותו, ששנינו, כל שאלותיו של אדם יכול לכלל אותן בשומע תפלה.

אמר רבי יהודה, כל מעשיו של אדם כתובים בספר, הן טוב והן רע, ועל כלם עתיד לתת את הדין. ששנינו, אמר רב יהודה אמר רב, מה שכתוב (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך - אותם הדברים שעשה הגולם, שאינו משגיח בעולם הבא, פולם ראו עיניך שעמינת בהם. ועל ספרך פולם יכתבו - לתן עליהם דין וחשבון לעולם הבא. הלכך יקדים אדם תפלתו תמיד ויועיל לו.

אמר רבי יצחק, אין אדם עושה עבירות אלא מי שהוא גולם ולא אדם, והיניו אותו שלא מסתפל בנשמה הקדושה, אלא כל מעשיו ככהמה הזו שאין משגחת ואין יודעת. אמר רבי בון, וכי גולם נקרא דוד שאמר את הפסוק הזה?

אמר לו רבי יצחק, אדם הראשון אמרו, גלמי ראו עיניך. קדם שזרקת בי נשמה, ראו עיניך לעשות בדמותי בני אדם שידמו לי. ועל ספרך פולם יכתבו, מי הם? ימים יצרו, בצורה הזו שלי. ולא אחד בהם, שלא נשאר אחד מהם.

אמר רבי בון, למה? אמר לו, בא ראה, כלם שדמו לו או ברמז שלו, לא מתו במיתת נפשם, וכלם לקו באותו ענין ממש.

בא ראה, אמר רבי יהודה,

דמותו של אדם הראשון ויפיו היה כזהר הרקיע העליון שעל גבי שאר הרקיעים, וכאותו האור שגנז הקדוש ברוך הוא לצדיקים לעולם הבא. וכל אותם שהיו רמוזים בו מדמותו של אדם הראשון, בו הם לקו ומתו.

שָׂבֵךְ דָּרְכוּ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - נוֹתֵן עֶשֶׂר לְאָדָם, לְמָה? לְזוּן אֶת הַעֲנִיִּים וְלַעֲשׂוֹת מִצְוֹתַי. אֵינוֹ עוֹשֶׂה אֶת זֶה וּמִתְגַּאֵה [באם נתגלה בו] בַּעֲשֵׂר הַהוּא - בּוֹ יִלְקָה, שְׁפָתוֹב (קהלת ה) עֶשֶׂר שְׁמוֹר לְבַעֲלֵיו לְרַעְתּוֹ. נוֹתֵן לוֹ בְּנִים, לְמָה? לְלַמֵּד אוֹתָם דֶּרֶךְ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִשְׁמֵר מִצְוֹתָיו, כְּמוֹ שְׁאֲמֹר בְּאַבְרָהָם (בראשית יח) כִּי יִדְעֵתִי לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת בְּנָיו וְאֵת כָּל בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשְׁמָרוּ דֶּרֶךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְגו'. הוּא לֹא עוֹשֶׂה אֶת זֶה וּמִתְגַּאֵה בָהֶם - בָּהֶם הוּא לוֹקָה, שְׁפָתוֹב (איוב יח) לֹא נִין לוֹ וְלֹא נָכַד בַּעֲמוֹ וְגו'. וְכֵן כְּמוֹ זֶה, כְּשֶׁנוֹתֵן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִפִּי טוֹב עֲלִיוֹן שֶׁל אָדָם הַרְאֵשׁוֹן לָהֶם, לְמָה? כְּדֵי לִשְׁמֵר מִצְוֹתָיו וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ. לֹא עֲשׂוּ כֶּף אֶלֶּא הִתְגַּאוּ בּוֹ - בּוֹ לוֹקִים, כִּיפִי הִזָּה.

אָמַר רַב יְהוּדָה, כְּשֶׁבָרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם הַרְאֵשׁוֹן, הִזָּה גִלְמֵ טָרְס שְׁזָרַק בּוֹ נְשָׁמָה, וְקָרָא לְאוֹתוֹ הַמְלָאָךְ הַמְמַנְהָ עַל צוּרוֹת בְּנֵי אָדָם, וְאָמַר לוֹ: עֵינַי וְצַר בְּדַמּוֹת הַזֵּה שֶׁשָּׂה בְּנֵי אָדָם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (בראשית ה) וַיּוֹלֵד בְּדַמּוֹתוֹ כְּצִלְמוֹ וַיְקַרָּא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת, כְּלוֹמַר שֵׁתָא שֵׁשׁ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֵאוֹתוֹ עֶפְרַיִם מִמֶּשׁ שֶׁנִּבְרָא אָדָם הַרְאֵשׁוֹן, לְקַח הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָרָא אֶת שֵׁשֶׁת אֱלֹהִים, וְקָרָא לוֹ שֵׁת שֵׁשׁ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיּוֹלֵד בְּדַמּוֹתוֹ כְּצִלְמוֹ, מֵאוֹתָהּ הֶעֱפָה שֶׁנִּבְרָא הַגִּלְמֵ שְׁלוֹ. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר גִּלְמֵי רָאוּ עֵינֵיהֶם, וְעֵינֵיהֶם בּוֹ לַעֲשׂוֹת [בב] שְׁדוּמִים לוֹ. וְעַל סִפְרָךְ כָּלֶם שְׁדוּמִים לוֹ. וְעַל סִפְרָךְ כָּלֶם לָהֶם וְנִטְרְדוּ מִן הָעוֹלָם [גמראו

דְּכַף אוֹרְחוּי דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, יְהִיב עוֹתְרָא לְבַר אֵינִישׁ, לְמָה, לְמִיזַן עֲנִיִּין וְלְמַעַבְד פְּקוּדוּי. לֹא עֵבִיד הָאִי וְאִתְגַּאֵי (וְאִי אִתְגַּלֵּי בֵּיה) בְּהֵוָה עוֹתְרָא, בֵּיה יִלְקִי דְכְּתִיב, (קהלת ה) עֶשֶׂר שְׁמוֹר לְבַעֲלֵיו לְרַעְתּוֹ. יְהִיב לֵיה בְּנִין, לְמָה, לְמִילָךְ לְהוֹ אוֹרְחוּי דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְלְמִיטְר פְּקוּדוּי כְּדֵאֲמֹר בְּאַבְרָהָם (בראשית יח) כִּי יִדְעֵתִי לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת בְּנָיו וְאֵת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשְׁמָרוּ דֶּרֶךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְגו'. לֹא עֵבִיד הָאִי וּמִתְגַּאֵה בְּהוּ, בְּהוּ לְקִי דְכְּתִיב, (איוב יח) לֹא נִין לוֹ וְלֹא נָכַד בַּעֲמוֹ וְגו'. וְכֵן כְּהִי גְוֹנָא כַּד יְהִיב קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא מִשְׁפִּירוֹתָא טְבָא עֲלָאָה דְאָדָם הַרְאֵשׁוֹן לְהוּ, לְמָה, בְּגִין לְמִיטְר פְּקוּדוּי וְלְמַעַבְד רַעוּתֵיהּ, לֹא עֵבְדוּ כְּדִין אֶלֶּא אִתְגַּאוּ בֵּיה. בֵּיה לְקוּ בְּהִי שְׁפִירוֹתָא.

אָמַר רַב יְהוּדָה, כַּד בָּרָא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא אָדָם הַרְאֵשׁוֹן, הִזָּה גִלְמֵ עַד לֹא זָרִיק בֵּיה נְשָׁמָתָא, וְקָרָא לְהֵוָה מְלָאָכָא דְהוּא מְמוּנָה עַל דִּיּוֹקְנָא דְבְנֵי נְשָׂא, וְאָמַר לוֹ עֵינֵי וְצַר בְּדִיּוֹקְנָא דְדִין שֵׁתָא בְּנֵי נְשָׂא, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית ה) וַיּוֹלֵד בְּדַמּוֹתוֹ כְּצִלְמוֹ וַיְקַרָּא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת, כְּלוֹמַר שֵׁתָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מֵהֵוָה עֶפְרַיִם מִמֶּשׁ דְּאִתְבְּרִי אָדָם הַרְאֵשׁוֹן נְסִיב קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְאִתְבְּרָאָה אֱלִין שֵׁתָא, וְקָרָא לֵיה שֵׁת, שֵׁתָא, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב וַיּוֹלֵד בְּדַמּוֹתוֹ כְּצִלְמוֹ מֵאוֹתָהּ הֶעֱפָה שֶׁנִּבְרָא הַגִּלְמֵ שְׁלוֹ, וְעַל כֵּן נֶאֱמַר גִּלְמֵי רָאוּ עֵינֵיהֶם וְעֵינֵיהֶם בּוֹ לַעֲשׂוֹת (ר"א ל"ג ב) דְּדָאֵמוּ לֵיה. וְעַל סִפְרָךְ כָּלֶם יְכַתְּבוּ, מֵאֵן אֵינּוּן, כְּלֵהוּ דְלֹא נִטְרְדוּ מֵאִי דְיָהֵב קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לוֹן וְאִתְטְרְדוּ מִן עֲלָמָא (וְאִתְרְבוּ בְּהוּא דִּנְא).

תַּנּוּן הַתָּם אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אֲשֶׁכְּחָנָא דְתַלְתַּל מְטָרָן הָוִי לִילֵיא, וְכָל חַד וְחַד אֵית עֲנִינָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ

יְכַתְּבוּ, מִי הֵם? כָּלֶם שְׁלֹא שְׁמָרוּ מַה שֶׁנִּתֵּן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

הַרְיָן.

שְׁנִינּוּ שֵׁם, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִצְאָנוּ שֶׁשְׁלֹשׁ מִשְׁמְרוֹת הוּא הַלֵּילָה, וְלְכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ עֲנִין לְקַבֵּ"ה בְּאָדָם, כְּשִׁיּוֹצֵאת נְשָׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ וְנִשְׁאַר אוֹתוֹ גִלְמֵ יֵשׁ עַל מִטָּתוֹ, וְנִשְׁמָתוֹ עוֹלָה בְּכָל

לילה לפני הקדוש ברוך הוא. אמר רבי יצחק, אם היא צדיקה - שמחים עמה, ואם לא - דוחים אותה החוצה. אמר רב יהודה אמר רב, מה שכתוב (שיר ה) השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני.

אמר רבי פנחס אמר רבי יהודה, השבעתי אתכם בנות ירושלים - הנשמה אומרת לאותם הנשמות הזכות להפגס לירושלים של מעלה, והם הנקראות בנות ירושלים על שזכות לפגס שם, ולפיכך הנשמה אומרת להם השבעתי אתכם בנות ירושלים, אם תמצאו את דודי - זה הקדוש ברוך הוא. רב אמר, זה זיו האספקלריה של מעלה. מה תגידו לו שחולת אהבה אני, להנות מהזיו שלו ולהסתופף בצלו.

רב הונא אמר, שחולת אהבה אני - אותה התשוקה והפסוף שפספתי בעולם על הכל, לפיכך אני חולה. רבי יהודה אמר, זו אהבה שאהבת הנשמה לגוף. שפנין שנשלים קצו של גוף, אותם הימים שנגזרו עליו, כמו שנאמר ויהיו חיי שרה, מה פתוב? ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'.

אמר רב יהודה אמר רב, מה פתוב בפסוק קדם זה? שפתוב ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון בארץ פנען.

רבי יצחק אמר רבי יוחנן, ברא הקדוש ברוך הוא את האדם והכניס בו ארבעה דברים הנחלקים בגוף. אמר רבי יהודה, המחברים בגוף. רבי יצחק אמר הנחלקים בגוף, שהם חולקים ליסודו להתפרש כל אחד ליסודו כשיצא האדם מן העולם הזה. רבי יהודה אמר, המחברים בגוף בחייו, משמע מהפסוק שכתוב

הוא כבר נש. פד נפיק נשמתיה מיניה ואשתאר ההוא גולמא נאים על ערסיה, ונשמתיה סלקא בכל ליליא קמי קדשא בריהו הוא, אמר רבי יצחק אי זכאה היא חדאן עמה, ואי לא דחנין לה לבר. אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב, (שיר השירים ה) השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני.

אמר רבי פנחס אמר רבי יהודה השבעתי אתכם בנות ירושלים, הנשמה אומרת לאותם הנשמות הזכות ליפגס לירושלים של מעלה, והם הנקראות בנות ירושלים על שזכות ליפגס שם, ולפיכך הנשמה אומרת להם השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי דא קדשא בריהו הוא. רב אמר זה זיו אספקלריאה של מעלה. מה תגידו לו שחולת אהבה אני, להנות מזיו שלו ולהסתופף בצלו.

רב הונא אמר שחולת אהבה אני, והפסוף שפספתי בעולם על הכל לפיכך אני חולה. רבי יהודה אמר זו אהבה שאהבת הנשמה לגוף, דכיון שנשלים קצו של גוף אותם הימים שנגזרו עליו כמה דאת אמר ויהיו חיי שרה, מה כתיב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'.

אמר רב יהודה אמר רב מה פתיב בפסוק קודם זה דכתיב ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון בארץ פנען.

רבי יצחק אמר רבי יוחנן ברא קדשא בריהו הוא לאדם והכניס בו ארבעה דברים הנחלקים בגוף. אמר רבי יהודה המחוברים בגוף. רבי יצחק אמר הנחלקים בגוף שהם חולקים להתפרש כל אחד ליסודו כשיצא האדם מן העולם הזה. רבי יהודה אמר המחוברים בגוף בחייו, משמע מקרא דכתיב ותמת שרה, זה הגוף בקרית ארבע, אלו הארבע יסודות. היא חברון, שהיו כשיצא האדם מן העולם הזה. רבי יהודה אמר, המחברים בגוף בחייו, משמע מהפסוק שכתוב

ותמת שרה - זה הגוף. בקרית ארבע - אלו ארבעה היסודות. היא חברון - שהיו מחברים בגופו בחייו. בארץ פנען - בעולם הזה הבורח אדם בזמן מועט.

ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה. היינו [שכתוב] ששנינו, כל שבעת הימים נפשו של אדם פוקדת לגופו ומתאבלת עליו. זהו שכתוב (איוב ט) אף בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל. כמו זה, ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה. ויבא אברהם - זו היא הנשמה. לספד לשרה - זה הגוף.

אמר רבי יצחק, בשעה שהנשמה זוכה ועולה למקום מעלתה, הגוף שוכב בשלום וינחת על משכבו. זהו שכתוב (ישעיה טו) יבוא שלום ינחתו על משכבותם הלך נחתו. מה זה הלך נחתו?

אמר רבי יצחק, הנשמה הלך נחתו למקום העדן הגנוז לה. מה משמיע? אמר רבי יהודה, מזה נשמע נכחה כתוב בה"א. ובשעה שאינה זוכה, והיא ראויה לקבל ענשה, הולכת משוממת ומבקרת בכל יום את הגוף ואת הקבר.

אמר רבי יוסי, עצם הקולית [יד] הקשה הנה, כשהולך בסריחות לכאן ולכאן, הולך ומבקר את מקומו שנים עשר חדשים. כף הנשמה היא שראויה לקבל ענש, הולכת בחוץ בעולם, ופוקדת את מקומה שנים עשר חדשים בבתי הקברות ובעולם. אמר רבי יהודה, בא ראה

שכתוב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'. אמר רבי אבא, והרי שנינו שכאשר הנשמה היא בשלמות עליונה, נוספת לה ה"א, ונקראת אברהם בשלמות פאשר אינו צדיק כל כף, שכתוב ויקם אברהם. עשית שמי שיושב בכסא יורד לתוך קטן תחתון?

מחברים בגופו בחייו. בארץ פנען, בעולם הזה הבורח אדם בזמן מועט:

ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה. היינו (דכתיב) דתנן כל שבעת הימים נפשו של אדם פוקדת לגופו ומתאבלת עליו, הדין הוא דכתיב, (איוב ט) אף בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל. פהאי גוונא ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה. ויבא אברהם, זו היא הנשמה. לספד לשרה, זה הגוף.

אמר רבי יצחק בשעה שהנשמה זוכה ועולה למקום מעלתה, הגוף שוכב בשלום וינחת על משכבו הדין הוא דכתיב, (איוב טו) יבא שלום ינחתו על משכבותם, הלך נחתו. מאי הולך נכחה.

אמר רבי יצחק הנשמה הולך נכחה למקום העדן הגנוז לה. מאי משמע. אמר רבי יהודה מהאי משמע, נכחה כתיב, בה"א. ובשעה שאינה זוכה והיא ראויה לקבל עונשה הולכת משוממת ומבקרת בכל יום לגוף ולקבר.

אמר רבי יוסי האי קוליתא דקרדינותא, פד אזיל בסריחותא לכאן ולכאן אזל ומבקר לה לאתרה תריסר ירחי. כף נשמתא ההיא דאתחזיא לקבלא ענשא, אזלה לבר בעלמא ומפקדת לה לאתרה תריסר ירחי בבתי קברי ובעלמא.

אמר רבי יהודה תא חזי, דכתיב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו', אמר רבי אבא והא תנן דכד נשמתא היא בתשלומא עלאה, ניתוסף בה ה' ונקראת אברהם בתשלומא עלאה. והכא את אמר דכד ליתא זכאה כל כף דכתיב ויקם אברהם. עבדת מאן דיתיב בפרסייא נחית בגו זוטרי תתאה.

שכתוב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'. אמר רבי אבא, והרי שנינו שכאשר הנשמה היא בשלמות עליונה, נוספת לה ה"א, ונקראת אברהם בשלמות פאשר אינו צדיק כל כף, שכתוב ויקם אברהם. עשית שמי שיושב בכסא יורד לתוך קטן תחתון?

אֵלָּא הָכִי גִזְרֵנָא וְיָקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ, דְאָמַר רַבִּי בּוֹ אָמַר רַבִּי זְרִיקָא כְּשֶׁהִנְשָׂמָה רְאוּיָה לְעֻלּוֹת לְמָקוֹם עֲדָנָה, קוֹדֵם מְגִינָה עַל הַגּוֹף הַקְּדוֹשׁ שְׂיוּצָאֵת מִשָּׁם וְאַחַר כֶּף עוֹלָה לְמָקוֹם מַעְלָתָה, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב וְיָקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ זֶהוּ הַגּוֹף.

וַיְדַבֵּר אֶל בְּנֵי חַת אֱלוֹ שְׂאֵר גּוֹפּוֹת הַצְּדִיקִים שְׁהֵם (ד"א ל"ג ב"ג) חַתְחַתִּים וְנִהְלָמִים בְּעוֹלָם לְמַעַן יֵרָאֵת קוֹנָם, חַתִּים עַל שְׁהֵם שׁוֹכְנֵי עָפָר, וְאַמְאֵי צְרִיכָה לָהּ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כִּלְאֵ בְּמַנְיֵינָא כְּתִיבִין, וְעַל (דְּהוּ ד"א דא הוּי הוּא) גּוֹפָא בְּמַנְיֵינָא עֲמַהוּן. וּמָה אָמַר לָהּ בְּדַרְךְ פִּיּוּס וּבְדַרְךְ כְּבוֹד.

גַּר וְתוֹשֵׁב אֲנֹכִי עִמָּכֶם וְגו' דְהָאֵי גּוֹפָא יְהוּי בְּמַנְיֵינָא חַד עִמָּכוֹן בְּחַבְרָא דָא. אָמַר רַבִּי רְאָה מָה כְּתִיב וַיַּעֲנוּ בְנֵי חַת אֶת אַבְרָהָם וְגו'. כְּמוֹ כֵן בְּדַרְךְ כְּבוֹד בְּדַרְךְ פִּיּוּס, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב שְׁמַעְנוּ אֲדוֹנֵי נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתָּה בְּתוֹכְנוּ.

מֵאֵי נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתָּה. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס קוֹדֵם שְׂיַצָּא הַצְּדִיק מִן הָעוֹלָם, בַּת קוֹל יוֹצֵאת בְּכָל יוֹם עַל אוֹתָם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן הִכִּינוּ מְקוֹם לְפָלוּנֵי שְׂיַבָּא לְכָאן. וְעַל כֵּן הֵם אוֹמְרִים מֵאֵת אֱלֹהִים מְלַמְעֵלָה אַתָּה נְשִׂיא בְּכָל יוֹם בְּתוֹכְנוּ, בְּמַבְחָר קְבָרֵינוּ בְּמַבְחָר הַצְּדִיקִים בְּחַבְרַת הַצְּדִיקִים הַמּוּבַחְרִים מְנָה אוֹתוֹ הַכְּנִיסָהוּ בְּחֻשְׁבוֹן עֲמָנוּ, וְאִישׁ מִמֶּנּוּ לֹא יִמְנַע אֶת הַמְּנִיץ כִּי כוֹלְנוּ שְׂמַחִים בּוֹ וּמְקַדְּמִים לוֹ שְׁלוֹם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶן (דף קכד ע"א) פְּזִי תָא קִזִּי, כִּיּוֹן שְׁהִנְשָׂמָה פּוֹגַעַת בָּהֶם וְתִדּוֹן, לְאַחַר כֶּף פּוֹגַעַת לְאוֹתוֹ הַמְּלֵאף הַמְּמַנָּה עֲלֵיהֶם דִּתְנֵן מְלֵאף מְמַנָּה עַל בְּתֵי קְבָרֵי וְדוּמָה שְׁמוֹ, וְהוּא מְכָרִיז בִּינֵיהֶם בְּכָל יוֹם עַל הַצְּדִיקִים הָעֵתִידִים לִכְפֹּס בִּינֵיהֶם, וּמִיָּד פּוֹגַעַת בּוֹ כְּדֵי לְשַׁכֵּן הַגּוֹף בְּהִשְׁקָט וּבְכַטְחָה וּבְמִנוּחָה וּבְהִנָּאָה, (עֲלֵאָה) הִדָּא הוּא דְכְּתִיב וַיְדַבֵּר אֶל עַפְרוֹן.

וְדוּמָה שְׁמוֹ, וְהוּא מְכָרִיז בִּינֵיהֶם בְּכָל יוֹם עַל הַצְּדִיקִים הָעֵתִידִים לְכַפֵּס בִּינֵיהֶם, וּמִיָּד פּוֹגַעַת בּוֹ כְּדֵי לְשַׁכֵּן הַגּוֹף בְּהִשְׁקָט וּבְכַטְחָה וּבְמִנוּחָה וּבְהִנָּאָה (עֲלֵינָהּ). זֶהוּ שְׂכַתוּב וַיְדַבֵּר אֶל עַפְרוֹן.

אֵלָּא כֶּף גִּזְרֵתִי - וְיָקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ. שְׂאֵמַר רַבִּי בּוֹ אָמַר רַבִּי זְרִיקָא, כְּשֶׁהִנְשָׂמָה רְאוּיָה לְעֻלּוֹת לְמָקוֹם עֲדָנָה, קוֹדֵם מְגִינָה עַל הַגּוֹף הַקְּדוֹשׁ שְׂיוּצָאֵת מִשָּׁם, וְאַחַר כֶּף עוֹלָה לְמָקוֹם מַעְלָתָה. זֶהוּ שְׂכַתוּב וְיָקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ, זֶה הַגּוֹף. וַיְדַבֵּר אֶל בְּנֵי חַת - אֱלוֹ שְׂאֵר גּוֹפּוֹת הַצְּדִיקִים שְׁהֵם (ד"א ב"ג) חַתְחַתִּים וְנִהְלָמִים בְּעוֹלָם לְמַעַן יֵרָאֵת קוֹנָם, חַתִּים עַל שְׁהֵם שׁוֹכְנֵי עָפָר. וְלָמָּה צְרִיכָה אוֹתָם? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַכֹּל כְּתוּבִים בְּמַנְיָן, וְעַל [שְׁמַחֵת, ד"א זָה הִיא אוֹתוֹ] הַגּוֹף בְּמַנְיָן עֲמָהֶם. וּמָה אָמַר לָהֶם בְּדַרְךְ פִּיּוּס וּבְדַרְךְ כְּבוֹד? גַּר וְתוֹשֵׁב אֲנֹכִי עִמָּכֶם וְגו'. שְׁהַגּוֹף הַזֶּה יִהְיֶה בְּמַנְיָן אֶחָד עִמָּכֶם בְּחַבּוּר הַזֶּה. אָמַר רַבִּי, רְאָה מָה כְּתוּב, וַיַּעֲנוּ בְנֵי חַת אֶת אַבְרָהָם וְגו'. כְּמוֹ כֵן בְּדַרְךְ כְּבוֹד, בְּדַרְךְ פִּיּוּס. זֶהוּ שְׂכַתוּב שְׁמַעְנוּ אֲדוֹנֵי נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתָּה בְּתוֹכְנוּ. מָה זֶה נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתָּה? אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, קוֹדֵם שְׂיַצָּא הַצְּדִיק מִן הָעוֹלָם, בַּת קוֹל יוֹצֵאת בְּכָל יוֹם עַל אוֹתָם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן: הִכִּינוּ מְקוֹם לְפָלוּנֵי שְׂיַבָּא לְכָאן. וְעַל כֵּן הֵם אוֹמְרִים, מֵאֵת אֱלֹהִים מְלַמְעֵלָה אַתָּה נְשִׂיא בְּכָל יוֹם בְּתוֹכְנוּ. בְּמַבְחָר קְבָרֵינוּ, בְּמַבְחָר הַצְּדִיקִים, בְּחַבְרַת הַצְּדִיקִים הַמּוּבַחְרִים מְנָה אוֹתוֹ, הַכְּנִיסָהוּ בְּחֻשְׁבוֹן עֲמָנוּ, וְאִישׁ מִמֶּנּוּ לֹא יִמְנַע אֶת הַמְּנִיץ, כִּי כֻלְנוּ שְׂמַחִים בּוֹ וּמְקַדְּמִים לוֹ שְׁלוֹם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶן פְּזִי, בָּא רְאָה, כִּיּוֹן שְׁהִנְשָׂמָה פּוֹגַעַת בָּהֶם וְתִדּוֹן, לְאַחַר כֶּף פּוֹגַעַת לְאוֹתוֹ הַמְּלֵאף הַמְּמַנָּה עֲלֵיהֶם. שְׁשִׁינּוּ, מְלֵאף הַמְּמַנָּה עַל בְּתֵי הַקְּבָרוֹת וְדוּמָה שְׁמוֹ, וְהוּא מְכָרִיז בִּינֵיהֶם לְכַפֵּס בִּינֵיהֶם, וּמִיָּד פּוֹגַעַת בּוֹ כְּדֵי לְשַׁכֵּן הַגּוֹף בְּהִשְׁקָט וּבְכַטְחָה וּבְמִנוּחָה וּבְהִנָּאָה (עֲלֵינָהּ). זֶהוּ שְׂכַתוּב וַיְדַבֵּר אֶל עַפְרוֹן.

מהו השדה נתתי לך והמערה אשר בו. אמר רבי יוסי הפקדא דשלוה ומנוחה רבה. אמר רבי שלום בר מניומי אין לך כל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה שאין לו מאתים עולמות וכסופים בשביל התורה הדין הוא דכתיב, (שיר השירים ח) ומאתים לנוטרים את פריו, ומאתים על שמוסרים עצמם בכל יום פאילו נהרגו על קדושת שמו, נצחו פהאי פסוקא (ג"א ופך אמרו ביהאי פסוקא) דכתיב וְאַהֲבַתְּ אֶת יְיָ וְגו'.

ותאנא כל המכוין לבו ביהאי פסוקא כדי למסור נפשו על קדושת שמו מעלה עליו הכתוב

פאלו נהרג בכל יום עליו, הדין הוא דכתיב, (תהלים מד) פי עליך הורגנו כל היום. אמר רב נחמן כל המוסר נפשו ביהאי פסוקא נוחל ארבע מאות עולמות לעולם הבא. אמר רב יוסף והא תנן מאתים. אמר רב נחמן מאתים על התורה, ומאתים על שמוסר עצמו בכל יום על קדושת שמו.

ותאנא זקן בא בימים וגו'. מתניתין. אמר רבי אלעזר על כל פנים כף הוא דהאי מתניתין שפיר, דאתעביד נשמטא ההוא דכתיב ביה (יחזקאל א) והנה אופן אחד בארץ אצל החיות לארבעת פניו. כדאמור ביהיא מתניתא קמייטא.

אמר ליה רבי אבא לימא לן מר מהייתא מתניתין אמר ליה הכי אתפרש בתלת עשר מכילן דרחמי בפרשתא דיליה, אבל הכא אית לן למימר. פתח ואמר (שיר השירים ו) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה וגו'. אמר רבי אלעזר מאי היא דאנן קרינן הכא בשיר השירים לישנא דנוקבתא, והתם באורייתא לישנא דדכורא.

אלא אמר רבי אלעזר הכא בתורה נקרא בלשון זכר אצל הגוף מפני שהגוף אצל הנשמה כאשה אצל הזכר, והנשמה לגבי מעלה, כנקבה בפני הזכר וכל אחד מעלתו יורש.

אלא אמר רבי אלעזר, פתח ואמר, (שיר ו) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה וגו'. אמר רבי אלעזר, מה היא שאנו קוראים כאן בשיר השירים לשון נקבה, ושם בתורה לשון זכר?

אמור רבי אלעזר, כאן בתורה נקרא בלשון זכר אצל הגוף, מפני שהגוף אצל הנשמה כאשה אצל הזכר, והנשמה כלפי מעלה כנקבה בפני הזכר, וכל אחד יורש מעלתו.

תנן הַתָּם בְּאַרְבַּעַת פְּעָמִים (נ"א בְּשָׁנָה) בְּשַׁעַת בְּכָל יוֹם, עֵדָן מְנַטֵּף עַל הַגֶּן, וְיוֹצֵא מֵאוֹתָם הַטְּפוֹת נֶהָר גְּדוֹל הַמִּתְחַלֵּק לְאַרְבַּעַת רְאשִׁים, וְשִׁמְנָה וְאַרְבָּעִים טְפוֹת מְנַטֵּף בְּכָל יוֹם, וּמִשָּׁם שְׁבַעִים אֵילָנֵי הַגֶּן. זֶהוּ שְׁכָתוּב (תהלים קד) יִשְׁבְּעוּ עֲצֵי ה'. רַבִּי תַנְחוּם אָמַר, מִכָּאן (סו) מִשְׁקָה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו. אִיזוּ הִיא עֲלִיָּה? זֶהוּ עֵדָן. וְעֵדָן בְּאִיזָה מְקוֹם הוּא? רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, לְמַעַלָּה מֵעֲרֹבוֹת הוּא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בְּעֲרֹבוֹת הוּא, שְׁהָרֵי שְׁנִינּוּ, שֵׁם גִּנְזֵי חַיִּים טוֹבִים בְּרֻכָּה וְשָׁלוֹם וְנִשְׁמָתָן שֶׁל צְדִיקִים, וְהַגְנוּ הָעֲלִיּוֹן. הוּא עֵדָן לְמַטָּה מִכּוֹן כְּנַגְדּוֹ גֵּן בְּאַרְץ נוֹטֵל מִמֶּנּוּ שְׁפַע בְּכָל יוֹם.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ, שְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים נְבִיאִים עָמְדוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, וְכָל אֶחָד נָטַל בְּחֻלְקוֹ תְּמִצִּית טְפָה אַחַת מֵאוֹתָם טְפוֹת שֶׁל עֵדָן, שֶׁהֵם שְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים טְפוֹת. וְמָה אִם כָּל נְבִיאֵי שְׁנֵטֵל טְפָה אַחַת מִהֵן הֵיטָה מֵעֲלֹתוֹ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל כָּל הַשָּׂאָר - אָדָם הִרְאִישׁוֹן שֶׁהִיָּה מְקַבֵּל מִשְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים לֹא כָּל שֶׁפֶן. מִכָּאן אֵתָּה לְמַד כְּמָה הֵיטָה חֻקְמָתוֹ.

רַבִּי בָּא אָמַר רַב כְּהֵנָּא, וְכִי מֵאִין הֵיָּה לָהֶם לְנְבִיאִים מֵאוֹתָן הַטְּפוֹת? אֶלָּא כִּף שְׁנִינּוּ, בְּכָל טְפָה וְטְפָה הַיּוֹצֵאת מֵעֵדָן, רִיחַ חֻקְמָה יּוֹצֵאת עִמּוֹ, וְעַל כֵּן נִגְזַר בְּמִשְׁנָה: יֵשׁ מִים שְׁמֹגְדָלִים חֻקְמִים, וְיֵשׁ מִים שְׁמֹגְדָלִים טְפָשִׁים. וְאוֹתָם הַמִּים שְׁמֹגְדָלִים חֻקְמִים, אוֹתָם הַמִּים הֵיוּ מִטְּפוֹת שֶׁל עֵדָן.

שָׂאֵמַר רַבִּי יוֹסִי, הַמִּים שֶׁבָּהֶם טְפוֹת יוֹשְׁבִים [נ"א יִתְרִים] מִכָּל אוֹתָם אַרְבַּעַת הַנְּהַרּוֹת הִרְאִישׁוּנִים, הוּא שְׁכָתוּב (בראשית ב) שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן. מָה זֶה שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן? הַמְיָחַד מִכָּל פִּישׁוֹן, וְהוּא הַנוֹפֵל בְּאַרְץ מִצְרַיִם, וְלִפְיֶכֶף הֵיטָה חֻקְמַת (לְיִשְׂרָאֵל) מִצְרַיִם יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם.

תַּנְּנָן הַתָּם בְּאַרְבַּעַת פְּעָמִים (נ"א בְּשָׁנָה) בְּשַׁעַת בְּכָל יוֹם, עֵדָן מְנַטֵּף עַל הַגֶּן, וְיוֹצֵא מֵאוֹתָם הַטְּפוֹת נֶהָר גְּדוֹל הַמִּתְחַלֵּק לְאַרְבַּעַת רְאשִׁים, וְשִׁמְנָה וְאַרְבָּעִים טְפוֹת מְנַטֵּף בְּכָל יוֹם, וּמִשָּׁם שְׁבַעִים אֵילָנֵי הַגֶּן הִדָּא הוּא דְכַתִּיב, (תהלים קד) יִשְׁבְּעוּ עֲצֵי יְיָ. רַבִּי תַנְחוּם אָמַר מִהֵכָּא (תהלים קד) מִשְׁקָה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו, אִיזוּ הִיא עֲלִיָּה זֶהוּ עֵדָן. וְעֵדָן בְּאִיזָה מְקוֹם הוּא. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר לְמַעַלָּה מֵעֲרֹבוֹת הוּא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר בְּעֲרֹבוֹת הוּא, דְּהָא תַנְּנָן שֵׁם גִּנְזֵי חַיִּים טוֹבִים, בְּרֻכָּה וְשָׁלוֹם וְנִשְׁמָתָן שֶׁל צְדִיקִים וְהַגְנוּ הָעֲלִיּוֹן הוּא עֵדָן, לְמַטָּה מִכּוֹן כְּנַגְדּוֹ גֵּן בְּאַרְץ נוֹטֵל מִמֶּנּוּ שְׁפַע בְּכָל יוֹם.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ שְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים נְבִיאִים עָמְדוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל וְכָל אֶחָד נָטַל בְּחֻלְקוֹ תְּמִצִּית טְפָה אַחַת מֵאוֹתָם טְפוֹת שֶׁל עֵדָן שֶׁהֵם שְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים טְפוֹת. וְמָה אִם כָּל נְבִיאֵי שְׁנֵטֵל טְפָה אַחַת מִהֵן הֵיטָה מֵעֲלֹתוֹ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל כָּל הַשָּׂאָר. אָדָם הִרְאִישׁוֹן שֶׁהִיָּה מְקַבֵּל מִשְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים לֹא כָּל שֶׁפֶן, מִכָּאן אֵתָּה לְמַד כְּמָה הֵיטָה חֻקְמָתוֹ.

רַבִּי בָּא אָמַר רַב כְּהֵנָּא וְכִי מֵאִין הֵיָּה לָהֶם לְנְבִיאִים מֵאוֹתָם הַטְּפוֹת, אֶלָּא הִכִּי תַנְּנָן, בְּכָל טְפָה וְטְפָה הַיּוֹצֵאת מֵעֵדָן רִיחַ חֻקְמָה יּוֹצֵא עִמּוֹ, וְעַל כֵּן אֶתְגַּזֵּר בְּמִתְנִיתִין, אֵיִת מִזָּא מְגַדְלָן חִפְמִינ, וְאֵיִת מִזָּא מְגַדְלָן טְפָשִׁין, וְאִינּוֹן מִזָּא דְּמְגַדְלָן חִפְמִינ אִינּוֹן מִזָּא הוּוּ מִטְּפִין דְּעֵדָן.

דְּאָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִזָּא דְּבִיָּה טְפִין יְתִבִּין (נ"א יִתְרִיו) מִכָּל אִינּוֹן אַרְבַּע נְהָרֵי קְדָמָּה הוּא דְכַתִּיב, (בראשית ב) שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן. מָה שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן. הַמְיָחַד מִכּוֹלָם פִּישׁוֹן וְהוּא הַנוֹפֵל בְּאַרְץ מִצְרַיִם, וְלִפְיֶכֶף הֵיטָה חֻקְמַת (לְיִשְׂרָאֵל) מִצְרַיִם יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם.

שָׂאֵמַר רַבִּי יוֹסִי, הַמִּים שֶׁבָּהֶם טְפוֹת יוֹשְׁבִים [נ"א יִתְרִים] מִכָּל אוֹתָם אַרְבַּעַת הַנְּהַרּוֹת הִרְאִישׁוּנִים, הוּא שְׁכָתוּב (בראשית ב) שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן. מָה זֶה שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן? הַמְיָחַד מִכָּל פִּישׁוֹן, וְהוּא הַנוֹפֵל בְּאַרְץ מִצְרַיִם, וְלִפְיֶכֶף הֵיטָה חֻקְמַת (לְיִשְׂרָאֵל) מִצְרַיִם יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם.

וּמִשְׁנֵגְזֵרָה גְזֵרָה שְׁאֵבְדָה חֻכְמַת מִצְרַיִם, נִטְלָה קִדְשָׁא בְרִיף הוּא אוֹתָם טְפִינן זְרִיק לֹזֵן בְּהֵוֹא גְנָא, בְּהֵוֹא נִהְרָא דְגִנְתָּא דְעֵדָן דְכְּתִיב, (בראשית ב) וְנִהָר יוֹצֵא מֵעֵדָן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. וְזֶה הָיָה מוֹלִיד אַרְבָּעָה אַחֲרִים וְהָאֶחָד הַמְּיֻחָד הַנוֹלָד מִמֶּנּוּ פִישׁוֹן הָיָה. מִשְׁנֵטְלוּ אֵלּוּ הַטְּפוֹת שְׁלֵא יֵצְאוּ מֵהֶגֶן אֲבָדָה הַחֻכְמָה מִמִּצְרַיִם.

וּמֵאוֹתוֹ הַרוּחַ שֶׁהָיָה יוֹצֵא מֵעֵדָן, תִּמְצֹו (נ"ל ימצו) כָּל נְבִיא וְנְבִיאָא, וְהֵינּוּ דְכְּתִיב מִתְהַלֵּף בְּגֵן לְרוּחַ הַיּוֹם. וְגִנּוּ זֶה בְּגֵן עֵדָן לְעֵתִיד לְבוֹא, וְזֶה הוּא הַנִּהָר שְׂרָאָה יַחְזִקָאֵל בְּנִבְוֵאָתוֹ. וְעַל כֵּן אָמַר הַכְּתוּב (ישעיה יא) כִּי מְלֶאכֶה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת יְיָ וְגו'. שְׁאוֹתָם מִיָּם תִּמְיֵד מְגִדְלִים הַיְדִיעָה בְּעוֹלָם.

תִּנּוּ רַבָּנָן כָּל נִשְׁמָתָן שֶׁל צְדִיקִים לְמַעְלָה בְּעֵדָן הֵן. וּמָה מִמָּה שִׁיּוּרְד מֵעֵדָן יִשְׁגָּא הַחֻכְמָה בְּעוֹלָם, לְעוֹמְדִים בּוֹ וְיִהְיֶינּוּ מִהֵנְאוֹתָיו וְכִסּוּפָיו, עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בִּינוֹן שֶׁהַנִּשְׁמָה זוֹכָה לִכְנֶס בְּשַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה. מִיכָא"ל הַשֵּׁר הַגְּדוֹל הוֹלֵף עִמָּה וּמְקַדִּים לָהּ שְׁלוֹם. מְלֶאכֶי הַשֶּׁרֶת תִּמְהִים בָּהּ וְשׁוֹאֲלִים עָלֶיהָ (שיר השירים ג) מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר. מִי זֹאת עוֹלָה בֵּין הָעֲלִיוֹנִים מֵהַגּוֹף הַחֶרֶב שְׂדוּמָה לְהֵבֵל דְכְּתִיב, (תהלים קמד) אָדָם לְהֵבֵל דָּמָה. הוּא מְשִׁיב וְאוֹמֵר (שיר השירים ו) אַחַת הִיא יוֹנְתִי תִמְתִּי, אַחַת הִיא מְיֻחָדָת הִיא. אַחַת הִיא לְאִמָּה, לְאִמָּה זֶה הִיא כֶּסֶף הַכְּבוֹד שֶׁהִיא אִם לְנִשְׁמָה וְיוֹלָדָת לָהּ שְׁנֵגְזֵרָה מִמֶּנָּה.

רְאוּהָ בְּנוֹת וְיִאֲשְׁרוּהָ. אֵלּוּ שְׂאָר הַנִּשְׁמוֹת שֶׁהֵן בְּמַעְלָתָן לְמַעְלָה וְהֵם הַנִּקְרָאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי הָא חֲזַרְנָא עַל מָה דְאִמְרֵן אֵלּוּ נִקְרָאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, וְהָאֲחֵרוֹת נִקְרָאוֹת בְּנוֹת לוֹט. רְאוּהָ בְּנוֹת וְיִאֲשְׁרוּהָ. שְׂאָר הַנִּשְׁמוֹת מִשְׁבָּחוֹת לָהּ, וְאוֹמְרוֹת שְׁלוֹם

רְאוּהָ בְּנוֹת וְיִאֲשְׁרוּהָ - אֵלּוּ שְׂאָר הַנִּשְׁמוֹת שֶׁהֵן בְּמַעְלָתָן לְמַעְלָה, וְהֵם הַנִּקְרָאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הִנֵּה חֲזַרְנּוּ עַל מָה שְׁאִמְרֵנוּ - אֵלּוּ נִקְרָאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, וְהָאֲחֵרוֹת נִקְרָאוֹת בְּנוֹת לוֹט. רְאוּהָ בְּנוֹת וְיִאֲשְׁרוּהָ - שְׂאָר הַנִּשְׁמוֹת מִשְׁבָּחוֹת לָהּ וְאוֹמְרוֹת שְׁלוֹם בּוֹאֵף. מְלָכוֹת וּפִילְגָשִׁים - מְלָכוֹת אֵלּוּ הָאֲבוֹת שֶׁהֵם מְלָכוֹת, וּפִילְגָשִׁים הֵם גְּרֵי הַצֵּדֵק. כָּלֵם מִשְׁבָּחוֹת וּמְקַלְסוֹת אוֹתָהּ עַד

וּמִשְׁנֵגְזֵרָה גְזֵרָה שְׁאֵבְדָה חֻכְמַת מִצְרַיִם, נִטְלָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא אוֹתָם הַטְּפוֹת וְזִרְק אוֹתָם בְּאוֹתוֹ הַגֶּן, בְּאוֹתוֹ הַנִּהָר שֶׁל גֵּן עֵדָן, שְׁכַתוּב (סו) וְנִהָר יוֹצֵא מֵעֵדָן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. וְזֶה הָיָה מוֹלִיד אַרְבָּעָה אַחֲרִים, וְהָאֶחָד הַמְּיֻחָד הַנוֹלָד מִמֶּנּוּ פִישׁוֹן הָיָה. מִשְׁנֵטְלוּ אֵלּוּ הַטְּפוֹת שְׁלֵא יֵצְאוּ מֵהֶגֶן, אֲבָדָה הַחֻכְמָה מִמִּצְרַיִם.

וּמֵאוֹתָהּ הַרוּחַ שֶׁהָיָה יוֹצֵא מֵעֵדָן, תִּמְצֹו [ימצו] כָּל נְבִיא וְנְבִיאָא, וְהֵינּוּ שְׁכַתוּב מִתְהַלֵּף בְּגֵן לְרוּחַ הַיּוֹם. וְגִנּוּ זֶה בְּגֵן עֵדָן לְעֵתִיד לְבוֹא, וְזֶה הוּא הַנִּהָר שְׂרָאָה יַחְזִקָאֵל בְּנִבְוֵאָתוֹ, וְעַל כֵּן אָמַר הַכְּתוּב (ישעיה יא) כִּי מְלֶאכֶה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה' וְגו'. שְׁאוֹתָם מִיָּם תִּמְיֵד מְגִדְלִים הַיְדִיעָה בְּעוֹלָם.

שְׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, כָּל נִשְׁמָתָן שֶׁל צְדִיקִים לְמַעְלָה, בְּעֵדָן הֵן. וּמָה מִמָּה שִׁיּוּרְד מֵעֵדָן יִשְׁגָּא הַחֻכְמָה בְּעוֹלָם - לְעוֹמְדִים בּוֹ וְיִהְיֶינּוּ מִהֵנְאוֹתָיו וְכִסּוּפָיו עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בִּינוֹן שֶׁהַנִּשְׁמָה זוֹכָה לְכַנֵּס בְּשַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, מִיכָא"ל הַשֵּׁר הַגְּדוֹל הוֹלֵף עִמָּה וּמְקַדִּים לָהּ שְׁלוֹם. מְלֶאכֶי הַשֶּׁרֶת תִּמְהִים בָּהּ וְשׁוֹאֲלִים עָלֶיהָ (שיר ג) מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר. מִי זֹאת עוֹלָה בֵּין הָעֲלִיוֹנִים מֵהַגּוֹף הַחֶרֶב שְׂדוּמָה לְהֵבֵל, שְׁכַתוּב (תהלים קמד) אָדָם לְהֵבֵל דָּמָה. הוּא מְשִׁיב וְאוֹמֵר (שיר ו) אַחַת הִיא יוֹנְתִי תִמְתִּי, אַחַת הִיא מְיֻחָדָת הִיא. אַחַת הִיא לְאִמָּה - לְאִמָּה זֶה הִיא כֶּסֶף הַכְּבוֹד שֶׁהִיא אִם לְנִשְׁמָה וְיוֹלָדָת לָהּ, שְׁנֵגְזֵרָה מִמֶּנָּה.

רְאוּהָ בְּנוֹת וְיִאֲשְׁרוּהָ - אֵלּוּ שְׂאָר הַנִּשְׁמוֹת שֶׁהֵן בְּמַעְלָתָן לְמַעְלָה, וְהֵם הַנִּקְרָאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הִנֵּה חֲזַרְנּוּ עַל מָה שְׁאִמְרֵנוּ - אֵלּוּ נִקְרָאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, וְהָאֲחֵרוֹת נִקְרָאוֹת בְּנוֹת לוֹט. רְאוּהָ בְּנוֹת וְיִאֲשְׁרוּהָ - שְׂאָר הַנִּשְׁמוֹת מִשְׁבָּחוֹת לָהּ וְאוֹמְרוֹת שְׁלוֹם בּוֹאֵף. מְלָכוֹת וּפִילְגָשִׁים - מְלָכוֹת אֵלּוּ הָאֲבוֹת שֶׁהֵם מְלָכוֹת, וּפִילְגָשִׁים הֵם גְּרֵי הַצֵּדֵק. כָּלֵם מִשְׁבָּחוֹת וּמְקַלְסוֹת אוֹתָהּ עַד

שנכנסת למעלה, ואזי הנשמה במעלתה ומתקיימת אריכות ימים. זהו שפתוב ואברהם זקן בא בימים. נכנס באריכות ימים לעולם הבא.

רבי אבא הזקן קם על רגליו ואמר, מנוחה ושלום עצמות יהיו לך, רבי שמעון, שהחזרת עטרה לישנה. ששינינו בפריאת הראשונה, שפיון שהנשמה היא בשלמותה במקום עליון (למן אחר נכנסים), לא שבה לגוף, אלא נבראות ממנה נשמות אחרות שיוצאות ממנה, והיא נשארת בקיום, עד שבא רבי שמעון בן יוחאי ודרש, ומה אם בעולם הזה שהוא הבל, והגוף שהוא טפה סרוחה, נכנסת בו אותה הנשמה - לעתיד לבא שייצרפו כלם ויהיה הגוף מבחר בקיום ותשלום יותר, אינו דין להפגס אותה הנשמה בו בכל התשלומים והעלויים שבה?

אמר רבי אחא, אותה הנשמה (בו) ככל התשלומים (העלויים שבה) ממש, ואותו הגוף ממש עתיד הקדוש ברוך הוא להעמידן בקיום לעתיד לבא, אבל שניהם יהיו שלמים בתשלום הדעת להשיג מה שלא השיגו בעולם הזה.

ואברהם זקן בא בימים וגו'. רבי בו אמר רבי יוחנן, (באותם הימים) באותו עולם שהוא ימים, ולא בעולם הזה שהוא לילה. אמר רבי יעקב, באותם העולמות שהם ימים, באותם ההנאות והכפופים שהוא נוחל. וה' ברוך את אברהם בכל. באותה המשנה (ניא המעשר) שנתן לו הקדוש ברוך הוא משמו, שהיא אות ה"א, שבה נברא העולם.

ולמדנו, אמר רבי יוחנן, מטטרו"ן שר הפנים, שהוא נער עבד מרבו האדון המושל עליו, ממה על הנשמה בכל יום להספיק לה מאותו האור שנצטווה,

בואו. מלכות ופלאגשים, מלכות אלו האבות שהם מלכות. ופלאגשים, הן גירי הצדק. פולם משבחחות ומקלסות אותה עד שנכנסת למעלה, ואזי הנשמה במעלתה ומתקיימת אריכות הימים הדיא הוא דכתיב ואברהם זקן בא בימים. נכנס באריכות הימים לעולם הבא.

רבי אבא סבא קם על רגליו ואמר, מנוחה ושלום גרמין יהא לך רבי שמעון בן יוחאי דחזרת עטרה ליושנה. דתנינן במתניתא קדמא דכיון שהנשמה היא בתשלומה באתר עלאה (למנא בתרא עליו) לא תבאת לגופא, אלא אתבריאת מנה נשמי אתרנין דנפקי מנה ואיהי אשתארת בקיומא, עד דאתא רבי שמעון בן יוחאי ודרש ומה אם בעולם הזה שהוא הבל והגוף שהוא טפה סרוחה נכנסת בו אותה הנשמה. לעתיד לבא שייצרפו כולם ויהיה הגוף מוכחר בקיום ותשלום יותר, אינו דין להפגס אותה הנשמה בו בכל התשלומין והעלויין שבה.

אמר רבי אחא אותה הנשמה (בו) ככל התשלומין והעלויין שבה) ממש ואותו הגוף ממש עתיד הקדוש ברוך הוא להעמידן בקיומן לעתיד לבא, אבל שניהם יהיו שלמים בתשלום הדעת להשיג מה שלא השיגו בעולם הזה:

ואברהם זקן בא בימים וגו'. רבי בו אמר רבי יוחנן (באותם הימים) באותו העולם שהוא ימים, ולא

בעולם הזה שהוא לילה. אמר רבי יעקב באותם העולמות שהם ימים באותם ההנאות והכפופים שהוא נוחל: ויי ברוך את אברהם בכל. באותו המשנה (ניא המעשר) שנתן לו הקדוש ברוך הוא משמו, שהיא אות ה"א, שבו נברא העולם.

ותניא אמר רבי יוחנן מטטרו"ן שר הפנים שהוא נער עבד מרבו האדון המושל עליו, ממונה על הנשמה בכל יום להספיק לה מאותו האור שנצטווה, עבד מרבו האדון המושל עליו, ממה על הנשמה בכל יום להספיק לה מאותו האור שנצטווה,

והוא עתיד לקחת חשבון פתק בכתי הקברות מדומה, ולהראות אותו לפני רבו, והוא עתיד לעשות שאור אותו העצם תחת הארץ, לתקן את הגופות ולקיימם בשלמות של גוף בלי הנשמה, [במין] שהקדוש ברוך הוא ישלח אותה למקומה.

אמר רבי יצחק, באותה שעה מה פתוב? ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל וגו'. מהו אל עבדו? אם בחכמה הזו נסתפל, מה זה אל עבדו? אמר רבי נהוראי, לא נסתפל אלא במה שאמר עבדו, עבדו של מקום, [זקן ביתו] הקרוב לעבודתו, ומי הוא? זה מטטרו"ן, כפי שאמרנו. שהוא עתיד ליפות את הגוף בכתי הקברות.

זהו שכתוב ויאמר אברהם אל עבדו, זה מטטרו"ן עבדו של מקום. זקן ביתו, שהוא תחלת בריותיו של מקום. המשל בכל אשר לו, שנתן לו הקדוש ברוך הוא ממשלה על כל צבאותיו.

ורמנו, אמר רבי שמעון אמר רבי יוסי אמר רב, כל צבאותיו של אותו עבד נוטלים אור ונהנים מזיו הנשמה. שלמדנו, אור הנשמה לעולם הבא גדול מאור הפסא. והרי מהפסא נטלה הנשמה? אלא זה לפי הראוי לו, וזה לפי הראוי לו. רב נחמן אמר, גדול מאור הפסא ממש, שפתוב [יחזקאל א] דמות פמראה אדם עליו מלמעלה. מה זה עליו? על זהו.

וכשהוא הולך לעשות שליחותו, כל צבאותיו והמרפכה שלו נזונים מאותו הזהר. זהו שהנשמה אומרת לו, [שכתוב] שים נא ידך, פלומר סיעתך. תחת ירכי - זהו אור הנשפע מן הנשמה עליהם.

אמר רבי יהודה ברבי שלום, כף קבלנו, בשעה שזה הולך בשליחותו של מקום, הקדוש ברוך הוא מניע כל צבאותיו של מעלה באות אחת משמו. אמר רב הונא, כף ירכי בגימטריא ר"ם.

והוא עתיד למיסב חושבן פתקא בכתי קברי מן דומה ולאחזאה ליה קמי מאריה, והוא זמין למעבד חמיר ההוא גרמא תחות ארעא לתקנא לגופייה ולקיימא לון בשלימותא דגופא בלא נשמתא [בומא] דקודשא בריה הוא ישדר לה לאתרה.

אמר רבי יצחק באותה שעה מה כתיב, ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל וגו'. מהו אל עבדו, אי בחכמתא דא נסתפל מהו אל עבדו. אמר רבי נהוראי לא נסתפל אלא במה שאמר עבדו, עבדו של מקום. [זקן ביתו] הקרוב לעבודתו, ומאן איהו, זה מטטרו"ן כדקאמרן, דאיהו עתיד ליפות לגוף בכתי קברי.

הרא הוא דכתיב ויאמר אברהם אל עבדו, זה מטטרו"ן עבדו של מקום. זקן ביתו, שהוא תחלת בריותיו של מקום. המושל בכל אשר לו, שנתן לו קדשא בריה הוא ממשלה על כל צבאותיו.

ותאנא אמר רבי שמעון אמר רבי יוסי אמר רב, כל צבאותיו של אותו עבד נוטלים אור ונהנין מזיו הנשמה, דתאנא אור הנשמה לעולם הבא גדול מאור הפסא. והא מהפסא נטלה הנשמה. אלא זה לפי הראוי לו וזה לפי הראוי לו. רב נחמן אמר גדול מאור הפסא ממש דכתיב, [יחזקאל א] דמות פמראה אדם עליו מלמעלה, מאי עליו על זהו.

וכשהוא הולך לעשות שליחותו כל צבאותיו והמרפכה שלו נזונים מאותו הזהר. הדיא הוא שהנשמה אומרת לו [דכתיב] שים נא ידך, פלומר סיעתך, תחת ירכי, זהו אור הנשפע מן הנשמה עליהם.

אמר רבי יהודה ברבי שלום כף קבלנו בשעה שזה הולך בשליחותו של מקום, קדשא בריה הוא

נזונים מאותו הזהר. זהו שהנשמה אומרת לו, [שכתוב] שים נא ידך, פלומר סיעתך. תחת ירכי - זהו אור הנשפע מן הנשמה עליהם.

כְּלוֹמַר, הַנְּשֻׁמָּה אוֹמֶרֶת שִׁים נֶאֱמַר
 יָדָהּ, סִיעֶתָּךְ, תַּחַת מַעְלָתוֹ שֶׁל רַם
 וְנִשְׂא הַמּוֹשֵׁל עַל הַכֹּל. וְלֵאחֶר
 שְׂצוּהָ סִיעַת הָעֲלִיּוֹנִים תַּחַת יָדוֹ,
 אֲנִי מִשְׁבִּיעֶיךָ שְׁבוּעָה גְדוֹלָה בּוֹ.
 אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם
 וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ - הוֹאִיל וְאָמַר בְּה'
 שֶׁהוּא הַכֹּל, לָמָּה נֶאֱמַר אֱלֹהֵי
 הַשָּׁמַיִם? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שֶׁהוּא
 אֶדוֹן עַל הַכֹּל. בְּבַת אַחַת וּבְרַגְעַ
 אֶחָד הוּא מְנִיעַ לְכָל, וְכֹלֶם כְּאִין
 נִגְדוּ. רַבִּי יִצְחָק אוֹמֵר עַל שְׁתֵּי
 אוֹתוֹת מִשְׁמוֹ, לְהוֹרוֹת שֶׁהוּא
 הַכֹּל וְאִין אַחֵר בְּלֵתוֹ.

וְאִשְׁבִּיעֶיךָ בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם
 וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ. אָמַר רַב הוֹנָא,
 וְאִם הֵייתִי עִמָּהֶם שֶׁל בְּעֲלֵי
 הַבְּרִיתָא כְּשֶׁגָּלוּ הַסּוּד הַזֶּה, לֹא
 נִפְרָד הֵייתִי מֵהֶם כִּף, שֶׁהָרִי אֲנִי
 רוֹאֶה עִמָּקִים רַבִּים בְּפִיהֶם שֶׁגָּלוּ
 וְלֹא רְאוּיִים לְכָל אָדָם. בֵּא רְאֵה,
 שְׁבוּעַת הַבְּרִית הַזֹּאת נִשְׁבַּעַת
 הַנְּשֻׁמָּה, שְׁכַתּוּב אֲשֶׁר לֹא תִקַּח
 אִשָּׁה לְבָנִי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִכַּאן מִשְׁמַע,
 שֶׁהוֹאִיל וְאִתָּה הוֹלֵךְ בְּשְׁלִיחוֹת
 זוֹ, לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי. כְּלוֹמַר
 שֶׁלֹּא תִקַּח גּוֹף לְבָנִי [לְבָנִי] לְהַכְנִס
 בְּגוֹף אַחֵר, בְּגוֹף זָר, בְּגוֹף שְׂאִינוֹ
 רְאוּי לּוֹ, אֲלֵא בְּהוּא מִמֶּשׁ
 שֶׁהוּא שְׁלִי, בְּהוּא מִמֶּשׁ
 שְׂיִצְאֵתִי מִמֶּנּוּ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב כִּי
 אִם אֶל אֶרֶץ וְאֶל מוֹלַדְתִּי תֵלֵךְ.
 אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵהוּ וְלִקְחָתָא אִשָּׁה
 לְבָנִי לִיִצְחָק? אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
 אוֹתוֹ הַגּוֹף שֶׁנִּצְטַעַר עִמִּי בְּאוֹתוֹ
 הָעוֹלָם וְלֹא הִזְיָה לוֹ הַנְּאָה וְכִסּוּף
 בּוֹ מִפְּנֵי יִרְאַת קוֹנוֹ, אוֹתוֹ הַגּוֹף
 מִמֶּשׁ תִּקַּח לְצַחֵק עִמּוֹ בְּשִׁמְחַת
 הַצְּדִיקִים הַזֶּה, לְצַחֵק עִמּוֹ
 בְּשִׁמְחַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 לְצַחֵק עִמּוֹ שְׁעַכְשׁוֹ עֵת שְׁחוּק

בְּעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (תְּהִלִּים קכז) אֲזַ יִמְלֵא שְׁחוּק פִּינוֹ וְגו'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַי יִצְחָק, בֵּא תִשְׁמַע, אִין מִלְאָךְ אֶחָד עוֹשֶׂה אֲלֵא שְׁלִיחוֹת אַחַת, וְלֹא שְׁתֵּי

מְנִיעַ כָּל צְבָאוֹתָיו שֶׁל מַעְלָה בְּאוֹת אַחַת מִשְׁמוֹ. אָמַר
 רַב הוֹנָא כִּף יִרְכִי בְּגִימְטְרִיא ר"ם. כְּלוֹמַר הַנְּשֻׁמָּה
 אוֹמֶרֶת שִׁים נֶאֱמַר יָדָהּ סִיעֶתָּךְ תַּחַת מַעְלָתוֹ שֶׁל רַם וְנִשְׂא
 הַמּוֹשֵׁל עַל הַכֹּל וְלֵאחֶר שְׂצוּהָ סִיעַת עֲלִיּוֹנִים תַּחַת יָדוֹ
 אֲנִי מִשְׁבִּיעֶיךָ שְׁבוּעָה גְדוֹלָה בּוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ. הוֹאִיל
 וְאָמַר בְּיָי שֶׁהוּא הַכֹּל, לָמָּה נֶאֱמַר אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם,
 אָמַר רַבִּי יְהוּדָה שֶׁהוּא אֶדוֹן עַל הַכֹּל, בְּבַת אַחַת וּבְרַגְעַ
 אֶחָד הוּא מְנִיעַ לְכָל וְכֹלֶם כְּאִין נִגְדוּ. רַבִּי יִצְחָק אוֹמֵר
 עַל שְׁתֵּי אוֹתוֹת מִשְׁמוֹ לְהוֹרוֹת שֶׁהוּא הַכֹּל וְאִין אַחֵר
 בְּלֵתוֹ:

וְאִשְׁבִּיעֶיךָ בְּיָי אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ. אָמַר רַב
 הוֹנָא וְאִי הוֹינָא עִמָּהוֹן דְּמֵאֲרִי מִתְנִיתָא כּד
 גָּלוּ רְזָא דְנָא לָא אִיפְרָשְׁנָא מִנְהוֹן הָכִי, דְּהָא אָנָא חֲזִי
 עִמִּיקִין סְגִיאיִן בְּפוּמִיָּהוּ דְגָלוּ וְלֹא אִתְחַזְיִין לְכָל
 אִינִישׁ. תָּא חֲזִי, שְׁבוּעַת קְנִימָא דָּא אוֹמֵי לָהּ נִשְׁמַתָּא
 דְכַתִּיב אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִהֶכָּא מִשְׁמַע שֶׁהוֹאִיל וְאִתָּה הוֹלֵךְ
 בְּשְׁלִיחוֹת זֶה לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי, כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא
 תִקַּח גּוֹף לְבָנִי (ר"א לְבָנִי) לְיַכְנִס בְּגוֹף אַחֵר בְּגוֹף זָר בְּגוֹף
 שְׂאִינוֹ רְאוּי לוֹ, אֲלֵא בְּהוּא מִמֶּשׁ שֶׁהוּא שְׁלִי, בְּהוּא
 מִמֶּשׁ שְׂיִצְאֵתִי מִמֶּנּוּ, הָדָא הוּא דְכַתִּיב כִּי אִם אֶל אֶרֶץ
 וְאֶל מוֹלַדְתִּי תֵלֵךְ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי מֵהוּ וְלִקְחָתָא אִשָּׁה לְבָנִי לִיִצְחָק. אָמַר רַבִּי
 יִצְחָק אוֹתוֹ הַגּוֹף שֶׁנִּצְטַעַר עִמִּי בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם,
 וְלֹא הִזְיָה לוֹ הַנְּאָה וְכִסּוּף בּוֹ מִפְּנֵי יִרְאַת קוֹנוֹ, אוֹתוֹ
 הַגּוֹף מִמֶּשׁ תִּקַּח לִיִצְחָק עִמּוֹ בְּהָאִי שְׁמִיחַת הַצְּדִיקִים.
 לִיִצְחָק עִמּוֹ בְּשִׁמְחַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, לִיִצְחָק עִמּוֹ
 דְעַכְשָׁיו עֵת שְׁחוּק בְּעוֹלָם הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (תְּהִלִּים קכז)
 אֲזַ יִמְלֵא שְׁחוּק פִּינוֹ וְגו'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַי יִצְחָק תָּא שְׁמַע אִין מִלְאָךְ אֶחָד

בְּעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכַתּוּב

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַי יִצְחָק, בֵּא תִשְׁמַע, אִין מִלְאָךְ אֶחָד עוֹשֶׂה אֲלֵא שְׁלִיחוֹת אַחַת, וְלֹא שְׁתֵּי

עושה אלא שליחות אחד, ולא ב' שליחות בבת אחת. ותניא אמר רבי אבא מלאך אחד אשר קסת הסופר במתניו עתיד להרשים כל אחד ואחד על מצחו, ולאחר כן השר הגדול הולך לתקן כל אחד ואחד ולהעמידו לקבל נשמתו, הדין הוא דכתיב הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה, מאי לפניך לפני שליחותך.

רבי [אלעזר] אליעזר הלך לראות את רבן יוחנן בן זכאי רבו, ואתו היום היה ראש חדש. כשהגיע אליו, אמר לו, הבאר שמנקה מכל טנפת, וממלאים אותו ונובע משלו יותר, מה רוצה כאן? אמר לו, חייב אדם להקביל פני רבו. אמר לו, לא כף אמרתי, אלא אני רואה בפניך שדבר חדש יש אצלך מאותם העמקים שאפה עתיד לשאל.

אמר לו, ראיתי את האור הראשון הזה שמסעותיו עשרה, ונוסע בעשרה, ובסוד של עשרה מנהיג את הכל, ובאותיות של עשרה עושה את מעשיו. ולמדנו, עשרה פתקים, עשרה מפתחות של בית חולים בידו, ועשרה פתקים נוטל בגן עדן להתקין ארץ על גופות הצדיקים.

אמר לו, אליעזר בני, היית רואה יותר ממלאך קדוש של העולם, בעשרה נכרא, בעשרה מנהג. בעשרה הפסא הקדוש. בעשרה התורה, הוא בעשרה מסעותיו. בעשרה עולמות. עליונים [בעשרה]. ואחד עליון על הכל ברוך הוא.

ואמר לך דבר, דעתו של בעל המשנה היתה בזה. מה כתוב? ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו ולפסוק הזה, אבל וכל טוב אדניו בידו מהו? אמר לו, הוא שמו של רבו שהלך אליו להכניסו ולהנהיג [ולחנן] אותו. אמר, זהו ודאי, כי שמי בקרבו.

עושה אלא שליחות אחד, ולא ב' שליחות בבת אחת. ותניא אמר רבי אבא מלאך אחד אשר קסת הסופר במתניו עתיד להרשים כל אחד ואחד על מצחו, ולאחר כן השר הגדול הולך לתקן כל אחד ואחד ולהעמידו לקבל נשמתו, הדין הוא דכתיב הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה, מאי לפניך לפני שליחותך.

רבי [אלעזר] אליעזר אזל למחמי לרבן יוחנן בן זכאי רביה, וההוא יומא ריש ירחא הוה, כד מטא גביה אמר ליה בירא דלסריין, ומליין ליה, וההוא נביע מדידיה יתיר, מאי בעא הכא. אמר ליה חייב אדם להקביל פני רבו. אמר ליה לאו על כף אמרית. אלא אנא חמי באנפך דמלה חדתא אית גבך מאינון עמיקין דאת עתיד למתבע.

אמר ליה, חמינא האי אור הראשון דמטלנוי עשרה ובעשרה נטיל, וברזא דעשרה נהיג לכלא, ובאתוותא דעשרה עביד עובדוי. ותאנא עשרה פתקין עשרה מפתחן דבי קצרי בידוי, ופתקין עשרה נטיל בגינתא דעדן לאתקנא ארעא על גופיהון דצדיקיא.

אמר ליה אליעזר ברי חמית הוית יתיר ממלאכא קדישא דעלמא, בעשרה אתברי, בעשרה אתנהיג. בעשרה פרסיא קדישא, בעשרה אורייתא, הוא בעשרה מטלנוי, בעשרה עלמין עלאין [בעשרה] וחד עלאה על כלא בריך הוא.

ואימא לך מלה דעתיה דמארי דמתניתא הוה כהאי מה כתיב ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו וילך. אמר ליה רבי זכיןא לפסוקא דא, אבל וכל טוב אדניו בידו מהו. אמר ליה הוא שמיה דמאריה דאזיל גבי לאעלא ליה ולאנהגא [ולאנא] ליה, אמר דא ודאי הוא כי שמי בקרבו.

המשנה היתה בזה. מה כתוב? ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו ולפסוק הזה, אבל וכל טוב אדניו בידו מהו? אמר לו, הוא שמו של רבו שהלך אליו להכניסו ולהנהיג [ולחנן] אותו. אמר, זהו ודאי, כי שמי בקרבו.

שנינו, אמר רבי אבהו, בא ראה, מי שיודע את שמו על בריו, יודע שהוא ושמו אחד, הקדוש ברוך הוא ושמו אחד, שכתוב (זכריה יד) ה' אחד וגו'. [כלם] כלומר, השם והוא אחד.

אמר רבי אבא, יש להסתפל בפרשה הזו: ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים. אמר רבי אבא, מחוץ לעיר - זהו בית הקברות. אל באר המים - שלמדנו, הנקדמים בכתבי הקברות - אותם שנשאנו ונתנו בתורה. שהרי שנינו, כשנכנס אדם לקבר, מה ששאלו אותו בתחלה - אם קבע עתים לתורה, שכתוב (ישעיה לג) והיה אמונת עתך וגו'. וכשיצא, אינו דין להקימם בתחלה.

אמר רבי אבא, לעת ערב - זהו יום ששי, שהוא ערב השבת, שאז הזמן להעמיד את המתים. מה משמע? ששנינו. ששת אלפי שנים הוא העולם, והוא אלה הששי שהוא סיום הכל. והינו לעת ערב, זמן סיום הכל. לעת צאת השאבת - אלו הם תלמידי חכמים השואבים מימיה של תורה, שהוא עת לצאת ולהתנער מן העפר.

ואמר רבי אבא, עוד יש לדעת, ששנינו, אותם המתעסקים לדעת את בוראם בעולם הזה ונשמתם בתשומה לעולם הבא, זכו לצאת משבועות הנשמה, הולך לדעת מי הוא גופה ממש ומה הוא. הנה אנכי נצב על עין המים, אף על גב שתלמיד חכם הוא, הולך אחר התשלים, שכתוב והיה העלמה

היצאת לשאב ואמרתי אליה השקיני נא מעט מים מכדך - אמר לי רמז ידיעתו ממה שהשגת. ואמרה אלי גם אתה שתה - אף אתה עבד [כמוך] כמוני, ולא נתחלף לי [על] ידיעתך בידיעתו של מקום ברוך הוא, וצריך אתה להשיג שאתה נברא כמוני.

תנן אמר רבי אבהו תא חזי, מאן דיודע שמיה על ברייה, ידע דהוא ושמיה חד הוא, קדשא בריך הוא ושמיה חד דכתיב, (זכריה יד) "אחד וגו' (בלהו) כלומר השם והוא אחד.

אמר רבי אבא אית לאסתפלא בפרשתא דא: ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים. אמר רבי אבא מחוץ לעיר, דא הוא בי קברי. אל באר המים, דתניא הנקדמים בכתבי קברי אותם שנשאנו ונתנו בתורה, דהא תנן כשנכנס אדם לקבר מה דשאלו ליה תחילה אם קבע עתים לתורה דכתיב, (ישעיה לג) והיה אמונת עתך וגו'. וכשיצא אינו דין להקימם בתחלה.

אמר רבי אבא לעת ערב זהו יום ששי שהוא ערב השבת שאז הזמן לקיימא מתקיא, מאי משמע דתנן שיתא אלפי שנין הוי עלמא, והוא אלה הששי שהוא סיום הכל, והינו לעת ערב, זמן סיום הכל. לעת צאת השואבות, אלו הם תלמידי חכמים השואבים מימיה של תורה שהוא עת לצאת ולהתנער מן העפר.

ואמר רבי אבא עוד יש לדעת דתנן אותם המתעסקים לדעת את בוראם בעולם הזה ונשמתם בתשומה לעולם הבא זכו לצאת משבועות הנשמה הולך לדעת מי הוא גופה ממש ומאי הוא. הנה אנכי נצב על עין המים אף על גב שתלמיד חכם הוא הולך אחר התשלים, דכתיב והיה העלמה היוצאת לשאוב ואמרתי אליה השקיני נא מעט מים מכדך אמור לי רמז ידיעתו ממה שהשגת.

ואמרה אלי גם אתה שתה, אף אתה עבד (כמוך) כמוני ולא נתחלף לי (על) ידיעתך בידיעתו של מקום ברוך הוא, וצריך אתה להשיג שאתה נברא כמוני.

וְגַם לְגַמְלִיךָ אֲשָׁאב, כְּלוֹמֵר - כְּלוֹמֵר, יְדִיעַת הַשְּׁגָתִי שְׁלֵא הַשִּׁיגוֹ סִיעָתְךָ, וְיִדְעֵתִי כִּי מַעֲלָה יֵשׁ לִי עֲלֶיךָ וְהִיאֲךָ נִבְרָא אֶתָּה מִזִּי הַנִּתּוֹן אֶצְלֶךָ. אִם הוּא אֹמֵר סִימָן זֶה יְהִי מְסוּר בְּיָדִי עַל כָּל דְּבָרִים אֱלוֹ, וְאִדְעֵה שֶׁהִיא הָאִשָּׁה הוּא הַגּוֹף מֵאוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה שֶׁהַשְּׂבִיעֵנִי:

וַיְהִי הוּא טָרָם כְּלָה לְדַבֵּר וְגו'. רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּעוֹד שְׂפָל הָעֲנִינִים הוּא רוֹצֵה לְנִסּוֹת עַל הַגּוֹף, מַה כְּתוּב? וְהִנֵּה רִבְקָה יִצְאָתָּה, זֶה הַגּוֹף קְדוֹשׁ שֶׁנִּתְעַסַּק בְּדַבְרֵי תוֹרָה וְכַתּוּב גּוֹפּוֹ לְהַשִּׁיג וְלָדַעַת אֶת קוֹנוֹ. אֲשֶׁר יִלְדָה לְכַתּוּבָל - אָמַר רַב יְהוּדָה, בְּתוֹ שֶׁל אֵל. בֶּן מַלְכָּה - בֶּן מַלְכָּה שֶׁל עוֹלָם. אֲשֶׁת נַחֲוֹר אַחֵי אַבְרָהָם - חֲבֵרַת הַשְּׂכָל, גּוֹף שֶׁנִּדְבַּק בְּשָׂכָל, וְהִיא אַח הַנְּשָׁמָה. וְכִדָּה עַל שְׂכָמָה - מִשָּׂא הַחֲכָמָה עֲלֶיהָ. וַיִּרְץ הָעֶבֶד לְקַרְאָתָהּ - זֶה מִטְטְרוֹ"ן. וַיֹּאמֶר הַגְּמִיאֲנִי מֵעַט מִמֶּנִּי - אָמַר לִי רְמֹז חֲכָמָה בִּידִיעַת בּוֹרְאָךְ מִמָּה שֶׁעֲסַקְתָּ בְּעוֹלָם שֶׁיִּצְאָתָּה מִמֶּנּוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא כְּדַפְרֵשִׁינוּ, אַחֵר כָּל זֶה מַה כְּתוּב וְאֲשִׁים הַנִּזְּם עַל אִפְּהָ וְהַצְּמִידִים עַל יְדֵיהָ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, אוֹתָם הַעֲצָמוֹת שֶׁנִּפְזְרוּ לְכָאן וּלְכָאן, הוּא צוֹמֵד אוֹתָם וְשׁוֹקְלָם זֶה עַל זֶה כְּמָה דְאֵתָּה אָמַר, (ישעיה נח) וְעֲצָמוֹתֶיךָ יִחְלִיץ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּאוֹתָהּ שֶׁעָה אוֹתוֹ הַגּוֹף עוֹמֵד בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְשֵׁם נִכְנָס בּוֹ נִשְׁמָתוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מִי מוֹלִיךְ הַגּוֹף לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל? אָמַר רַבִּי זִירָא, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה מַחְלוֹת תַּחַת הָאֶרֶץ, וְהֵם מִתְגַּלְגְּלִים וְהוּא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׂכָתוּב (שם כו) וְאֶרֶץ רְפָאִים תְּפִיל.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, גְּבִרְיָא"ל מוֹלִיךְ אוֹתָם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִנֵּינ לָנוּ? שְׂכָתוּב (בראשית כד) הַתְּלָכִי עִם הָאִישׁ הַזֶּה, וְהָאִישׁ הַזֶּה, וְהָאִישׁ גְּבִרְיָאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מַהוּ שְׂכָתוּב וְלִרְבִּיקָה אֶח וְשָׂמוּ

וְגַם לְגַמְלִיךָ אֲשָׁאב, כְּלוֹמֵר יְדִיעַת הַשְּׁגָתִי שְׁלֵא הַשִּׁיגוֹ סִיעָתְךָ, וְיִדְעֵתִי כִּי מַעֲלָה יֵשׁ לִי עֲלֶיךָ וְהִיאֲךָ נִבְרָא אֶתָּה מִזִּי הַנִּתּוֹן אֶצְלֶךָ. אִם הוּא אֹמֵר סִימָן זֶה יְהִי מְסוּר בְּיָדִי עַל כָּל דְּבָרִים אֱלוֹ, וְאִדְעֵה שֶׁהִיא הָאִשָּׁה הוּא הַגּוֹף מֵאוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה שֶׁהַשְּׂבִיעֵנִי:

וַיְהִי הוּא טָרָם כְּלָה לְדַבֵּר וְגו'. רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּעוֹד שְׂפָל הָעֲנִינִים הוּא רוֹצֵה לְנִסּוֹת עַל הַגּוֹף, מִי כְּתוּב וְהִנֵּה רִבְקָה יִצְאָתָּה, זֶהוּ הַגּוֹף קְדוֹשׁ שֶׁנִּתְעַסַּק בְּדַבְרֵי תוֹרָה וְכַתּוּב גּוֹפּוֹ לְהַשִּׁיג וְלָדַעַת אֶת קוֹנוֹ. אֲשֶׁר יִלְדָה לְכַתּוּבָל, אָמַר רַב יְהוּדָה בְּתוֹ שֶׁל אֵל. בֶּן מַלְכָּה, בֶּן מַלְכָּה שֶׁל עוֹלָם. אֲשֶׁת נַחֲוֹר אַחֵי אַבְרָהָם. חֲבֵרַת הַשְּׂכָל גּוֹף שֶׁנִּדְבַּק בְּשָׂכָל וְהִיא אַח הַנְּשָׁמָה. וְכִדָּה עַל שְׂכָמָה, מִשָּׂא הַחֲכָמָה עֲלֶיהָ.

וַיִּרְץ הָעֶבֶד לְקַרְאָתָהּ. זֶה מִטְטְרוֹ"ן. וַיֹּאמֶר הַגְּמִיאֲנִי נָא מֵעַט מִמֶּנִּי מִפְּדָךְ, אָמַר לִי רְמֹז חֲכָמָתָא בִּידִיעַת בּוֹרְאָךְ מִמָּה שֶׁעֲסַקְתָּ בְּעוֹלָם שֶׁיִּצְאָתָּה מִמֶּנּוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא כְּדַפְרֵשִׁינוּ, אַחֵר כָּל זֶה מַה כְּתוּב וְאֲשִׁים הַנִּזְּם עַל אִפְּהָ וְהַצְּמִידִים עַל יְדֵיהָ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא אוֹתָם הַעֲצָמוֹת שֶׁנִּפְזְרוּ לְכָאן וּלְכָאן, הוּא צוֹמֵד אוֹתָם וְשׁוֹקְלָם זֶה עַל זֶה כְּמָה דְאֵתָּה אָמַר, (ישעיה נח) וְעֲצָמוֹתֶיךָ יִחְלִיץ. אָמַר רַבִּי אַבָּא בְּאוֹתָהּ שֶׁעָה אוֹתוֹ הַגּוֹף עוֹמֵד בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְשֵׁם נִכְנָס בּוֹ נִשְׁמָתוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִי מוֹלִיךְ הַגּוֹף לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אָמַר רַבִּי זִירָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עוֹשֶׂה מַחְלוֹת תַּחַת הָאֶרֶץ וְהֵם מִתְגַּלְגְּלִים וְהוּא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָדָא הוּא דְכַתְּיב, (ישעיה כו) וְאֶרֶץ רְפָאִים תְּפִיל.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק גְּבִרְיָא"ל מוֹלִיךְ אוֹתָם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִנָּא לָן דְכַתְּיב, (בראשית כד) הַתְּלָכִי עִם הָאִישׁ הַזֶּה,

לְבָן? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵינִי יֹצֵר הָרַע בְּטַל מִן הָעוֹלָם. אָף עַל פִּי שְׂפָלוֹ לֹא נִמְצָא - קִצְתוֹ נִמְצָא. **ב**א רָאָה, בַּתְּחִלָּה כְּשֶׁהָיָה מִטַּל בְּעוֹלָם הַזֶּה, נִקְרָא לוֹט. לְעוֹלָם הַבָּא [יְבֻדֵּל] יִבְטַל מִן הָעוֹלָם, אָבֵל [לְעֵתִיד לְבָא] לֹא כָלוּ, וְנִקְרָא לְבָן, לֹא מְנוּחַל כְּבָרָא שׁוֹנָה, אֲלֵא כְּמִי שְׂרוּחִץ מְנוּחִלוֹ. לְמָה צְרִיף לְבָן? אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לְעֵשׂוֹת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה צְרִיף. שְׂאֵמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אִם אֵינִי יֹצֵר הָרַע נִמְצָא, פְּרִיָּה וּרְבִיָּה אֵינִי מְצוּי.

בא תִּשְׁמַע, פִּינֵן שֶׁהַגּוֹף נִבְנָה וְעוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ, מַה כְּתוּב? וַיִּשְׁלַחוּ אֶת רַבְּקָה אַחֲתָם וְגו'. מַה זֶה וְאֵת מִנְקַתָּה? זֶה כַּח הַח הַתְּנוּעָה. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, זֶה כַּח הַגּוֹף.

רַבִּי אֲבָהוּ פָּתַח בְּפֶסוּק הַזֶּה, (שִׁיר ד' אֲתִי מִלְּבַנּוֹן כִּינּוֹן תְּבֹאִי וְגו'). אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, פִּינֵן שֶׁהַגּוֹף נִבְנָה עַל קִיּוּמוֹ וּמְבִיאִין אוֹתוֹ לְקַבֵּל נִשְׁמָתוֹ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, הַנִּשְׁמָה מִמְּתַנַּת אֵלָיו וַיּוֹצֵאת לְקִרְאָתוֹ, כְּמוֹ שְׂנֵאֲמַר וַיּוֹצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשׂדֵה. זֶהוּ שְׂפָתוֹב אֲתִי מִלְּבַנּוֹן כִּינּוֹן, זֶה הִיא הַנִּשְׁמָה. תְּשׁוּרֵי מִרְאֵשׁ אֲמָנָה, הִינּוּ שְׂכָתוֹב וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם הַנִּשְׁמָה הִיא, יָפָה אֲבָרְהָם כְּפִי שְׂאֲמָרְנוּ. אָבֵל מַה זֶה יִצְחָק? אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הִנֵּה הַחֲבָרִים אָמְרוּ שְׂעַכְשׁוֹ נִקְרָא יִצְחָק עַל שֵׁם הַשְּׂמִחָה הַרְבֵּה שֶׁבְּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בַּתְּחִלָּה נִקְרָאת הַנִּשְׁמָה אֲבָרְהָם וְהַגּוֹף שְׂרָה. עַכְשָׁיו נִקְרָאת הַנִּשְׁמָה יִצְחָק וְהַגּוֹף רַבְּקָה. שְׁנִינֵי בַּמִּשְׁנָה, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲרַבְעִים יוֹם קָדָם קִיּוּם הַגּוֹף מִמְּתַנַּת הַנִּשְׁמָה לְגוֹף בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. בְּאִיזָה מְקוֹם הַמְּקַדָּשׁ.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בֵּא רָאָה, וַיִּקַּח אֶת רַבְּקָה וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה וַיֵּאֱהָבָהּ וַיִּנָּחֵם יִצְחָק אַחֲרֵי אָמוֹ. אוֹהֵב

וְכַתִּיב הָתָם (דְּבִיאל ט) וְהָאִישׁ גְּבָרִיאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי מָאִי דְכַתִּיב וּלְרַבְּקָה אָח וַשְּׁמוֹ לְבָן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק אֵינִי יֹצֵר הָרַע בְּטַל מִן הָעוֹלָם, אָף עַל פִּי שְׂפָלוֹ לֹא נִמְצָא קִצְתוֹ נִמְצָא.

תא חֲזִי, בַּתְּחִלָּה כְּשֶׁהָיָה מוּטַל בְּעוֹלָם הַזֶּה נִקְרָא לוֹט, לְעוֹלָם הַבָּא [יְבֻדֵּל] יִבְטַל מִן הָעוֹלָם, אָבֵל [לְעֵתִיד לְבָא] לֹא כָלוּ, וְנִקְרָא לְבָן לֹא מְנוּחִל כְּבָרָא שׁוֹנָה אֲלֵא כְּמֵאן דְּסָחִי מְנוּחִלוֹ. לְבָן לְמָאִי אֲצִטְרִיף. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְמַעַבְד פְּרִיָּה וּרְבִיָּה אֲצִטְרִיף, דְּאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן אִם אֵינִי יֹצֵר הָרַע נִמְצָא, פְּרִיָּה וּרְבִיָּה אֵינִי מְצוּי.

תא שְׁמַע פִּינֵן שֶׁהַגּוֹף נִבְנָה וְעוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ, מָאִי כְּתִיב וַיִּשְׁלַחוּ אֶת רַבְּקָה אַחֲוֹתָם וְגו'. מָאִי (תו') וְאֵת מִנְקַתָּה, זֶה כַּח הַתְּנוּעָה. רַבִּי יִצְחָק אָמַר זֶה כַּח הַגּוֹף.

רַבִּי אֲבָהוּ פָּתַח בְּהַאי קִרְא (שִׁיר הַשִּׁירִים ד') אֲתִי מִלְּבַנּוֹן כִּינּוֹן אֲתִי מִלְּבַנּוֹן תְּבֹאִי וְגו', אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ כִּינּוֹן שֶׁהַגּוֹף נִבְנָה עַל קִיּוּמוֹ וּמְבִיאִין אוֹתוֹ לְקַבֵּל נִשְׁמָתוֹ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, הַנִּשְׁמָה מִמְּתַנַּת אֵלָיו וַיּוֹצֵאת לְקִרְאָתוֹ כְּמָה דְאֵת אָמַר וַיּוֹצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשׂדֵה. הַדָּא הוּא דְכַתִּיב אֲתִי מִלְּבַנּוֹן כִּינּוֹן. זֶה הִיא הַנִּשְׁמָה. תְּשׁוּרֵי מִרְאֵשׁ אֲמָנָה, הִינּוּ דְכַתִּיב וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אִם הִיא הַנִּשְׁמָה, תִּינַח אֲבָרְהָם כְּפִי שְׂאֲמָרְנוּ. אָבֵל יִצְחָק מַהוּ. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ הָא חֲבָרִיאָא אָמְרוּ דְעַכְשָׁיו אֲתִקְרִי יִצְחָק עַל שׁוּם חֲדוּוֹתָא סְגִיאָה דְבְּעֵלְמָא.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ בַּתְּחִלָּה נִקְרָאת הַנִּשְׁמָה אֲבָרְהָם וְהַגּוֹף שְׂרָה, עַכְשָׁיו נִקְרָאת הַנִּשְׁמָה יִצְחָק וְהַגּוֹף רַבְּקָה. תַּנּוּן כְּמִתְנִיתִין, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן אֲרַבְעִים שָׁנָה קוּדָם קִיּוּם הַגּוֹף מִמְּתַנַּת הַנִּשְׁמָה לְגוֹף בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. בְּאִיזָה מְקוֹם בְּמְקוֹם הַמְּקַדָּשׁ.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ תֵא חֲזִי, וַיִּקַּח אֶת רַבְּקָה וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה וַיֵּאֱהָבָהּ וַיִּנָּחֵם יִצְחָק אַחֲרֵי אָמוֹ. אוֹהֵב

את אותו הגוף ומתנחם עמו, והוא עת לשחוק והחדרה בעולם. אמר רבי יהודה, הרי כל הפרשה הזו התבררה לנו, אבל לא יכלנו לדעת מהו. ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. ולשקול הדעת כל הפרשה הזו לסתר.

בשבא רב דימי, אמר, הפרשה הזו שמעתי ולא נזכרתי. אמרו שעליונים תקיפים לא זמנוה לגלות, ואנו מה נאמר? קם רבי יהודה ואמר, משיבת חברינו בעלי המשנה גלויה.

קמו והלכו הוא ורבי ייסא ורבי חייא. מצאו את רבי אלעזר ברבי שמעון, והיה מגלה את סודות התפלין. נכנסו לפניו ואמרו, במה מתעסק מר? אמר להם, את טעם התפלין אמרתי, שהרי אשרי האיש שמניח תפלין ויודע את הטעם שלהן.

אמרו, אם נזח לפני מר, יאמר לנו הדבר. אמרו, שמענו מאביך, שהקדוש ברוך הוא באהבה רבה שהיתה לו עם ישראל אמר להם לעשות לו בית משכן כמו המרכבה העליונה שלמעלה, ויביא את דיורו עמהם. זהו שכתוב (שמות כה) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ושמענו מאביך, שפאן סתום הטעם של התפלין בפסוק הזה.

אמר לו, בא ראה, כמו העליון נעשה המקדש במרכבותיו הקדושות, ואחר כך השרה הקדוש ברוך הוא את דיורו עמהם פענן הזה. וכמו כן התעוררו החברים בעלי המשנה בטעם התפלין, שיהיה אותו האיש דגמא של המרכבות העליונות, מרכבה תחתונה מרכבה עליונה, להביא את מלכותו וישרה דיורו עליו. ושנינו, יש בו סודות עליונים ודגמתם, ויש בו שלש מרכבות, דגמת העליונים הקדושים סודות

ויאהבה וינחם יצחק אחרי אמו. אוהב לאותו הגוף ומתנחם עמו, והוא עת לשחוק והחדרה בעולם.

אמר רבי יהודה הא כל פרשתא דא אתברר לן, אבל לא יכילנא למנדע מהו: ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. ולשקולא דדעתא כל פרשתא דא ליסתורי.

כד אתא רב דימי, אמר, האי פרשתא דא שמענא ולא אדברנא, אמרו דעלאין תקיפין לא זמנוה לגלאה ואנן מאי נימא. קם רבי יהודה ואמר ממתבתא דחברנא מארי מתניתא גליא.

קמו ואזלו הוא ורבי ייסא ורבי חייא, אשפחוה לרבי אלעזר ברבי שמעון והיה מגלה רזין דתפילין. עאלו קמיה ואמרו במאי אתעסק מר. אמר לון טעמא דתפילין אמינא, דהא זבאה הוא בר נש דמנח תפילין וידע טעמא דידיהו.

אמרו אי ניחא קמיה דמר לימא לן מלה. אמרו שמענא מאבוך דקודשא בריך הוא ברחימו סגיאה דהיה ליה עם ישראל אמר לון למעבד ליה בי משכנא פגוונא דרתיכא עלאה דלעילא וייתי דינריה עמהון הדא הוא דכתיב, (שמות כה) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ושמענא מאבוך דהכא סתים טעמא דתפילין בהאי פסוקא.

אמר ליה תא חזי, פגוונא עלאה אתעבד מקדש ברתוכי קדישין, ובתר פן אשרי קדשא בריך הוא דינריה עמהון, פעננינא דא, ובגוונא דא אתעררו חבריאי מארי מתניתא בטעמא דתפלין, למיהוי ההוא גברא דוגמא דרתיכי עלאין, רתיכא תתאה רתיכא עלאה, למיתי מלכותא דיליה וישרי דינריה עלויה.

ותנינן אית ביה רזין עלאין ודוגמיהון, ואית ביה תלת העליונות, מרכבה תחתונה מרכבה עליונה, להביא את מלכותו וישרה דיורו עליו. ושנינו, יש בו סודות עליונים ודגמתם, ויש בו שלש מרכבות, דגמת העליונים הקדושים סודות

שֶׁל שְׁלֹשׁ אוֹתוֹת שֶׁל הַשְּׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים, שְׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת, מְרַכְּבוֹת שְׁלֹשׁ אוֹתוֹת, אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת שׁוֹלֵט עַל אַרְבַּע. וְעַל כֵּן סוּד הַשִּׁי"ן שֶׁל שְׁלֹשָׁה כְּתָרִים, וְשִׁי"ן שֶׁל אַרְבַּעַה כְּתָרִים, שְׁלֹשָׁה מְלָכִים שׁוֹלְטִים בְּגוֹף, תְּפִלִּין עֲלָיו, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעֲלָה. אֵלּוּ תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. הַתְּפִלִּין שֶׁל זְרוּעַ אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת. הַלֵּב רוֹכֵב, דְּגָמָא שֶׁל הַמְרַכְּבָה הַתְּחַתּוֹנָה, וְהַתְּחַתּוֹן רוֹכֵב. עוֹד שְׁנֵינּוּ, זֶה הַרְּכָב שֶׁל הַזְרוּעַ לְמַטָּה. וְהַלֵּב רוֹכֵב, דְּגָמָא שֶׁהוּא לְמַטָּה, וְנִמְסְרוּ בִידוֹ לְהַכְנִיס אוֹתָם כָּל חֵילוֹת הַשָּׁמַיִם. כִּף הַלֵּב רוֹכֵב לְמַטָּה, וְנִמְסְרוּ בִידוֹ כָּל אֵיבָרֵי הַגּוֹף.

וּמַעֲדָיו אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת עַל הַמַּח, שֶׁהוּא הָרֹאשׁ. אֲבָל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלִיט עֲלֵינוּ, הַמְּלַךְ מֵהַפֵּל. ^[ור"ח] וְסוּד הַחֲכֵמָה הַזֶּה הוּא כְּמוֹ שֶׁהַמְּקַדֵּשׁ, שֶׁכְּתוּב וַעֲשֵׂה כְרוֹב אֶחָד מְקַצֵּה מִזֶּה וּכְרוֹב אֶחָד מְקַצֵּה. וְעַלֵּיהֶם דִּיּוֹר הַמְּלַךְ בְּאַרְבַּע אוֹתוֹת שְׁתֵּי מְרַכְּבוֹת. וּכְמוֹ זֶה הַלֵּב וְהַמַּח, הַלֵּב מְכַאֵן וְהַמַּח מְכַאֵן, וְעַלֵּיהֶם מְדוּרוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַרְבַּע ^[ארבע] פְּרָשִׁיּוֹת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מְכַאֵן וְהַלָּא סוּדוֹת הַכְּתָרִים, הָאוֹתוֹת וְהַפְּרָשִׁיּוֹת בְּגוֹפֵם וּבְרַצוּעוֹתֵיהֶם. הֲלֹכָה לְמִשָּׁה מְסִינִי וְהִרְמִזוּ שְׁלָהֶם הַתְּגָלָה, וְהִטְעֵם שֶׁל הַפֵּל בְּשֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה מְדוּת ^[תרחמים].

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵלְמָלָא לֹא בִּאתִי אֶלָּא עֲבוּר הַסּוּד הַזֶּה - דִּי לִי. אָמְרוּ לוֹ, אֲשֶׁרִי חֵלְקֵךְ בְּעוֹלָם הַבָּא, שְׁפַל רְזַ אֵינּוּ אָנוּס לָךְ. אָמְרוּ לוֹ, בְּאֵנוּ לְפָנֶי מַר לְדַעַת אֵת סוּד הַפְּסוּק הַזֶּה, וְיִסְף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשָׁמָה קְטוּרָה.

אָמַר, פְּרוּשׁ שֶׁל הַפְּסוּק הַזֶּה כְּמוֹ שֶׁגָּלוּ חֲבָרֵינוּ בְּעַלֵּי הַמְּשֻׁנָה, שֶׁכָּאֲשֶׁר הִנְשָׁמָה תְּבוּא בְּאוֹתוֹ הַגּוֹף הַקְּדוֹשׁ שְׁלָה, הִנֵּה הַדְּבָרִים הֵיוּ עַל הַרְשָׁעִים שֶׁיִּקְוָמוּ וַיִּכְשִׁירוּ אֵת מַעֲשֵׂיהֶם, וַיִּתֵּן לָהֶם מִזֵּיו

רְתִיבִין, הַדְּגָמָה עֲלָאִין קְדִישִׁין רְזִין דְּתֵלַת אַתּוּתָא, דְּשִׁמְהֵן קְדִישִׁי, עֲלָמִין תֵּלַת, רְתִיבִין תֵּלְתָא אַתּוּתָא, אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת שְׁלִיט עַל אַרְבַּע, וְעַל כֵּן רְזַא דְּשִׁי"ן דְּתֵלַת כְּתָרִין, וְשִׁי"ן דְּאַרְבַּע כְּתָרִין, תֵּלְתָא מְלָכִין שְׁלִיטִין בְּגוֹפָא תְּפִלִּין עֲלָיו קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָא, אֵלּוּ תְּפִלִּין דְּרִישָׁא, תְּפִלִּין דְּזְרוּעָא אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹן.

לְבָא רְכִיב הַדְּגָמָה דְּרְתִיבָא תְּתָא וְתְּתָא רְכִיב. עוֹד תְּנִינָן דָּא רְכִיבָא דְּזְרוּעָא לְתְּתָא. וְלְבָא רְכִיב, הַדְּגָמָה דְּאִיהוּ לְתְּתָא וְאַתְּמַסְרוֹן בִּידֵיהּ לְאַעֲלָא לֹון כָּל חֵילֵי שְׁמַיָא, כִּף לְבָא הוּא רְכִיב לְתְּתָא וְאַתְּמַסְרוֹ בִּידֵיהּ כָּל אַבְרֵי גוֹפָא.

וְעֵילָא מְנִיָּה אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹן עַל מוּחָא דְּרִישָׁא אִיהוּ, אֲבָל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁלִיטָא עֲלָאָה מְלָכָא מְפִלָא. ^[ור"ח] וְרְזַא דְּחֲכֵמָתָא דָּא, הוּא פְּגוּוּנָא דְּמְקַדֵּשָׁא דְּכְתִיב וַעֲשֵׂה כְרוֹב אֶחָד מְקַצֵּה מִזֶּה וּכְרוֹב אֶחָד מְקַצֵּה. וְעַלֵּיהֶוּ דִּיּוּרֵיהּ דְּמְלָכָא בְּאַרְבַּע אַתּוּן תְּרִין רְתִיבִין.

וּבְהַאי גּוּוּנָא לְבָא וּמוּחָא, לְבָא מְכַאֵן וּמוּחָא מְכַאֵן וְעַלֵּיהֶוּ מְדוּרֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְבַּע ^[ר"א ארבע] פְּרָשִׁיּוֹן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מְכַאֵן וְהַלָּאָה רְזִי דְּכְתָרֵי אַתּוּתָא וּפְרָשִׁיּוֹן בְּגוֹפֵיהֶוּ וּרַצוּעוֹתֵיהֶוּן. הֲלֹכָה לְמִשָּׁה מְסִינִי וְרִמִּזָּא דְּלֵהוֹן אַתְּגְלִי וְטַעְמָא דְּכֵלָא בְּתֵלַת עֶשְׂרֵה מְכִילָן ^[תרחמים].

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵלְמָלָא לֹא אֶתִּינָא אֶלָּא בְּדִיל רְזַא דָּא דִּי. אָמְרוּ לֵיהּ זְכָאָה חוּלְקֵךְ לְעֵלְמָא דְּאֵתִי דְּכָל רְזַ לֹא אָנוּס לָךְ. אָמְרוּ לֵיהּ אֶתִּינָא קַמֵּיהּ דְּמַר לְמַנְדַּע רְזַא דְּהַאי פְּסוּקָא וְיִסְף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשָׁמָה קְטוּרָה.

אָמַר פִּירוּשָׁא דְּהַאי פְּסוּקָא כְּמָה דְּגָלוּ חֲבָרָנָא מְאָרִי מִתְּנִיתִין, דְּכַד נִשְׁמַתָּא יִתִּי בְּהַוָּא גּוֹפָא קְדִישָׁא

כבודו שידעו וישובו ויזכו זכות שלמה.

ובשראה את זה שלמה, היה ותמה הרבה [הרבה ואמר, (קהלת ח) ובכן ראיתי וישעים קברים ובאו וממקום קדוש יהלכו, שיבאו ויחיו ממקום קדוש].

ושנינו. אמר רבי אבא אמר רבי יוחנן, כתוב (ירמיה א) היתהפך פושי עורו ונמר חברברתיו. כף הרשעים שלא זכו לשוב בעולם הזה ולהקטיר מעשים טובים, לעולם לא יקטירו בעולם הבא. ראה מה כתוב, ויסף אברהם ויקח אשה, ושרוזה לעשות להם נשמה לגופם ולקרבם בתשובה, כמו שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן.

אמר רבי אלעזר, בא ראה מה כתוב, ותלד לו את זמרן ואת יקשן. הרבה מעשים רעים עד שנגרשים מן העולם, שכתוב וישלחם מעל יצחק בנו. ועליהם נאמר (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו וגו'. ועל האחרים נאמר והמשפלים יזהירו כזהר הרקיע וגו'.

אמר רבי יהודה, זה משמע על הפרשה, ומשמע שאותו זמן [נקרא] [אבד] שם [הנשמה] אברהם, ובמקומו נקראת יצחק, כפי שאמרנו. זהו שכתוב ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו וישב יצחק עם באר לחי ראי. עם ידיעת החי שהוא חי העולמים, לדעת ולהשיג מה שלא השיג בעולם הזה. זהו שכתוב (ישעיה יא) כי מלאה הארץ דעה את ה'.

זהו: רבי יצחק פתח ואמר, (קהלת יב) וישב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. בא ראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את

דילה, הא מיליאי הו' על חייביא דיקומון ויכשרון עובדין ויתן להו מזיוא יקרא דיליה דינדעון ויתובון ויזכו זכותא שלימתא.

וכר חמא שלמה דא הוה סגי (ד"א תוה סגי) ואמר (קהלת ח) ובכן ראיתי וישעים קברים ובאו וממקום קדוש יהלכו, שיבאו ויחיו ממקום קדוש.

ותנינן אמר רבי אבא אמר רבי יוחנן פתיב, (ירמיה א) היתהפך פושי עורו ונמר חברברתיו, כף הרשעים שלא זכו לשוב בעולם הזה ולהקטיר מעשים טובים לעולם, לא יקטירו בעולם הבא. ראה מה כתוב ויסף אברהם ויקח אשה, ושרוזה לעשות להם נשמה לגופם ולקרבם בתשובה, כמה דאת אמר ואת הנפש אשר עשו בחרן.

אמר רבי אלעזר פא חזי, מה כתיב ותלד לו את זמרן ואת יקשן, הרבה מעשים רעים עד שנגרשים מן העולם דכתיב וישלחם מעל יצחק בנו. ועליהם נאמר (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו וגו', ועל האחרים נאמר והמשפלים יזהירו כזהר הרקיע וגו'.

אמר רבי יהודה האי משמע על פרשתא, ומשמע דאותו זמן [נקרא] (ס"א אבד) שם [הנשמה] אברהם, ובמקומו נקראת יצחק פדקאמרן, הדא הוא דכתיב ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו, וישב יצחק עם באר לחי ראי. עם ידיעת החי שהוא חי העולמים לדעת ולהשיג מה שלא השיג בעולם הזה הדא הוא דכתיב, (ישעיה יא) כי מלאה הארץ דעה את ה'.

(עד כאן מדרש הנעלם)

זהו:

רבי יצחק פתח ואמר, (קהלת יב) וישב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. פא חזי, פד ברא קדשא בריך הוא לאדם, נטל עפריה מאתר דמקדשא, וכנה גופיה מארבע סטרין

דְּעַלְמָא, דְּכִלְהוּ יְהִיבוּ לִיהּ חֵילָא, לְבַתָּר אַתְרָק
עֲלִיהּ רוּחָא דְחַיֵּי כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (בראשית ב)
וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נְשָׁמַת חַיִּים וְגו' לְבַתָּר קָם וַיֵּדַע
דְּאִיהוּ מַעִילָא וְתַתָּא, וַיְכַדִּין אַתְדַּבֵּק וַיֵּדַע
חֻכְמָה עֲלָאָה.

בְּגוּזְנָא דָּא כָּל בַּר נֶשׁ דְּעַלְמָא אִיהוּ כָּלִיל
מַעִילָא וְתַתָּא, וְכָל אֵינוֹן דִּידְעִין
לְאַתְקַדְשָׁא בְּהַאי עַלְמָא כְּדָקָא יְאוּת, כַּד
אוֹלִידוּ בַר, מְשַׁכִּין עֲלִיהּ רוּחַ קְדִישָׁא מֵאַתְר
דְּכָל קְדִישֵׁי נַפְקִין מִנֵּיהּ, וְאַלִּין אַקְרוּן בְּנִין
לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין דְּגוּפָא אַתְעַבִּיד
בְּקַדוּשָׁה כְּדָקָא יְאוּת, הַכִּי נִמְי יְהִיבִין לִיהּ
רוּחָא מֵאַתְר עֲלָאָה קְדִישָׁא כְּדָקָא חֲזִי וְהָא
אַתְמַר.

הָא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְזַמִּין בַּר נֶשׁ לְמִיָּהֵב
חוּשְׁבִין עוֹבְדוּי עַד לָא יִפּוּק מַעַלְמָא,
הֵהוּא יוֹמָא, יוֹמָא דְחוּשְׁבִין אִיהוּ, דְּגוּפָא
וְנִשְׁמַתָּא יְהִיבֵי חוּשְׁבָנָא. לְבַתָּר נִשְׁמַתָּא
אַתְפְּרָשָׁא מִיְנֵיהּ, וְגוּפָא תֵב לְאַרְעָא, וְכֹלָא תֵב
לְאַתְרֵיהּ דְּאַתְנַסִּיב מִתַּמָּן וְהָא אוּקְמוּהָ, עַד
זַמְנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְאַחֲרֵיא מִתִּיָּא
כֹּלָא גְנִיז קַמֵּיהּ.

וְהָהוּא גוּפָא מִמָּשׁ וְהֵיָא נִשְׁמַתָּא מִמָּשׁ
זַמִּין קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַתְבָּא
לְעַלְמָא כְּמַלְקַדְמִין וּלְחַדְתָּא אַנְפֵי עַלְמָא
הָדָא הוּא דְכָתִיב, (ישעיה כו) יַחֲיוּ מִתִּיךְ נְבִלְתֵי
יְקוּמוּן. וְהֵיָא נִשְׁמַתָּא מִמָּשׁ גְּנִיזָא קַמֵּי
קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא וְתֵבַת לְאַתְרָהּ כְּפּוּם אַרְחָהָא
כְּמָה דְאַתָּ אָמַר וְהַרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים
אֲשֶׁר נִתְּנָה. וְלְזַמְנָא דְזַמִּין קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְאַחֲרֵיא מִתִּיָּא, זַמִּין אִיהוּ לְאַרְקָא טְלָא
מְרִישֵׁיהּ עֲלֵיהּ, וּבְהָהוּא טְלָא יְקוּמוּן כֹּלָא
מַעַפְרָא.

הָאָדָם, נָטַל עֲפָרוֹ מִמְקוּם
הַמְקַדָּשׁ, וּבָנָה אֶת גּוּפוֹ מֵאַרְבַּעַת
הַצְּדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם, שְׁפָלָם נִתְּנוּ
לוֹ כַּחַת. אַחֵר כִּף הַרִיק עָלָיו רוּחַ
חַיִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) וַיִּפַּח
בְּאַפִּיו נְשָׁמַת חַיִּים וְגו'. אַחֵר כִּף
קָם וַיֵּדַע שֶׁהוּא מִמַּעַלָּה וּמִטָּה,
וְאָז נִדְבַק וַיֵּדַע אֶת הַחֻכְמָה
הָעֲלִיוֹנָה.

כְּמוֹ זֶה כָּל אָדָם שֶׁבְּעוֹלָם הוּא
כָּלוּל מִמַּעַלָּה וּמִטָּה, וְכָל אוֹתָם
שֶׁיּוֹדְעִים לְהַתְקַדֵּשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה
כְּרְאוּי, כְּשֶׁמוֹלִידִים בֶּן, מוֹשָׁכִים
עָלָיו רוּחַ קְדִישָׁה מִהַמְקוּם שֶׁכָּל
הַקְדוּשִׁים יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ, וְאֵלוֹ
נִקְרָאִים בְּנִים לְכַבְיָהּ. מִשׁוּם
שֶׁהַגּוּף נֶעֱשֶׂה בְּקַדְשָׁה כְּרְאוּי, כִּף
גַּם נוֹתְנִים לוֹ רוּחַ מִמְקוּם עֲלִיוֹן
קְדוֹשׁ כְּרְאוּי, וְהַרִי זֶה נִתְבָּאָר.

בֵּא רְאָה, בְּשַׁעֲהַ שְׁעִתִּיד אָדָם
לְתַת חֻשְׁבוֹן מַעֲשָׂיו טָרַם יֵצֵא מִן
הָעוֹלָם, אוֹתוֹ הַיּוֹם הוּא יוֹם
הַחֻשְׁבוֹן שֶׁגּוּף וּנְשָׁמָה נוֹתְנִים
חֻשְׁבוֹן. אַחֵר כִּף הַנְּשָׁמָה נִפְרָדַת
מִמֶּנּוּ, וְהַגּוּף שָׁב לְאַרְץ, וְהַכֹּל
שָׁב לְמִקְוָמוֹ שֶׁנִּלְקַח מִשָּׁם, וְהַרִי
פְּרֻשָׁה. עַד הַזְּמַן שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא עֲתִיד לְהַחֲיוֹת מֵתִים, הַכֹּל
גְּנוּז לְפָנָיו.

וְאוֹתוֹ גּוּף מִמָּשׁ וְאוֹתָהּ נִשְׁמָה
מִמָּשׁ עֲתִיד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְהַשִּׁיב לְעוֹלָם כְּמוֹ מִקְדָּם
וּלְחַדֵּשׁ אֶת פְּנֵי הָעוֹלָם. זֶהוּ
שְׁפָתוֹב (ישעיה כו) יַחֲיוּ מִתִּיךְ
נְבִלְתֵי יְקוּמוּן. וְאוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה
מִמָּשׁ גְּנוּזָה לְפָנָיו הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וְשָׁבָה לְמִקְוָמָהּ כְּפִי דְרַפְּהָ,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְהַרוּחַ תָּשׁוּב אֶל
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה. וּבְזַמֵּן
שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲתִיד
לְהַחֲיוֹת מֵתִים, עֲתִיד הוּא לְהַרִיק
טַל מֵרָאשׁוֹ עֲלֵיהֶם, וּבְאוֹתוֹ הַטַּל
כֹּלָם יְקוּמוּ מִהַעֲפָר.

זְהוּ שְׁכַתוּב (שם) כִּי טַל אֲוֵרוֹת טַלְדָּה. מִה זֶה טַל אֲוֵרוֹת? אֲוֵרוֹת מִמָּשׁ מֵאוֹתָם הָאֲוֵרוֹת שֶׁל מַעְלָה שֶׁבָּהֶם עֲתִיד לְהִירֵק חַיִּים לְעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁעֵץ הַחַיִּים יִרֵק חַיִּים שְׁלֵא פּוֹסְקִים לְעוֹלָמִים. שְׁהָרִי עֲכָשׁוּ פּוֹסְקִים מִשּׁוּם שֶׁהִנְחַשׁ הָרַע הִזָּה שׁוֹלֵט וְהַלְבְּנָה מִתְּפֹסָה. וּמִשּׁוּם כֶּף פְּכִיכּוֹל פּוֹסְקִים מִיָּמִו, וְהַחַיִּים לֹא שׁוֹלְטִים בְּעוֹלָם כְּרֵאוּי.

וּבְאוֹתוֹ זְמַן אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע, שֶׁהוּא הִנְחַשׁ הָרַע, יִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם, וְהַקְדוּשׁ כְּרוּף הוּא יַעֲבִיר אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה יג) וְאֵת רוּחַ הַטְּמֵאָה אֲעֲבִיר מִן הָאָרֶץ. וְאֲחֵר שֶׁהוּא יַעֲבִיר מִן הָעוֹלָם, הַלְבְּנָה לֹא תִתְּפֹסָה. וְהַנְּהַר שֶׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא, לֹא יִפְסְקוּ מַעֲיָנָיו. וְאֵז כְּתוּב (ישעיה ל) וְהִזָּה אוֹר הַלְבְּנָה כְּאוֹר הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַעֲתַיִם כְּאוֹר שְׁבַעַת הַיָּמִים וְגו'.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, אִם תֵּאמַר שֶׁכֵּל הַגּוֹפּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם יִקּוּמוּ וְיִתְעוֹרְרוּ מִן הָעֶפֶר - אוֹתָם הַגּוֹפּוֹת שֶׁנִּשְׁטְעוּ בְּנִשְׁמָה אַחַת מִה יִהְיֶה מֵהֶם? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אוֹתָם הַגּוֹפּוֹת שֶׁלֹּא זָכוּ וְלֹא הִצְלִיחוּ, הָרִי הֵם כֵּלָּא הָיוּ. כְּמוֹ שֶׁהָיוּ עֵץ יָבֵשׁ בְּעוֹלָם הַהוּא, כֶּף גַּם בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן. וְהַגּוֹף הַאֲחֵרוֹן שֶׁנִּשְׁטַע וְהַצְּלִיחַ וְנִטַּל שְׁרָשׁוֹ כְּרֵאוּי יָקוּם.

וְעֲרִי כְּתוּב (ירמיה יז) וְהִזָּה כְּעֵץ שְׁתוּל עַל מַיִם וְגו' וְהִזָּה עֲלֵהוּ רַעַן וְגו'. שֶׁעֲשֵׂה פְרוֹת וְנִטַע שְׁרָשִׁים וְהַצְּלִיחַ כְּרֵאוּי. וְעַל אוֹתוֹ גּוֹף רֵאשׁוֹן שֶׁלֹּא עָשָׂה פְרוֹת וְלֹא נִטַע שְׁרָשִׁים [ולא נָבַח ולא הִצְלִיחַ], כְּתוּב (שם) וְהִזָּה כְּעֶרְעֵר כְּעֶרְבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא טוֹב וְגו'. כִּי יָבֹא טוֹב - זוֹ תַחֲחִית הַמַּתִּים.

הָרָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה כו) כִּי טַל אֲוֵרוֹת טַלְדָּה. מֵאֵי טַל אֲוֵרוֹת, אֲוֵרוֹת מִמָּשׁ מֵאֵינִוֵן נְהוּרִין דְּלַעֲיֵלָא דְּבַהוֹן זְמִין לְאַרְקָא חַיִּין לְעֵלְמָא, בְּגִין דְּאֵילְנָא (ד קלא ע"א) דְּחַיִּי יִרֵק חַיִּין דְּלֵא פְּסִקִין לְעֵלְמִין, דְּהָא הַשְׁתָּא פְּסִקִין בְּגִין דְּהָא חוּיָא בִישָׂא שְׁלֵטָא וְאִתְּכַפִּי סִיְהָרָא. וּבְגִין כֶּף פְּכִיכּוֹל פְּסִקִין מִיָּמוֹי וְחַיִּין לֹא שְׁלֵטִין בְּעֵלְמָא כְּדָקָא יָאוּת.

וּבְתַהוּא זְמַנָּא הַהוּא יֵצֵר הָרַע דְּאִיהוּ חוּיָא בִישָׂא יִסְתַּלַּק מִמָּעֵלְמָא וְיַעֲבִיר לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָה דְּאִתְּמַר (זכריה יג) וְאֵת רוּחַ הַטְּמֵאָה אֲעֲבִיר מִן הָאָרֶץ. וְלִבְתַּר דְּאִיהוּ יִתְעַבֵּר מִמָּעֵלְמָא, סִיְהָרָא לֹא אִתְּפַסְיָא, וְנְהָרָא דְנִגִּיד וְנִפְיָק לֹא יִפְסְקוֹן מִבּוֹעוּי, וּכְדִין פְּתִיב, (ישעיה ל) וְהִזָּה אוֹר הַלְבְּנָה כְּאוֹר הַחֲמָה וְאוֹר הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַעֲתַיִם כְּאוֹר שְׁבַעַת הַיָּמִים וְגו'.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה אֵי תִימָא דְכָל גּוֹפִין דְּעֵלְמָא יִקּוּמוּן וְיִתְעוֹרוּן מִמַּעְפְּרָא, אֵינִוֵן גּוֹפִי דְּאִתְּנַטְיַעוּ בְּנִשְׁמָתָא חָדָא מִה תְּהֵא מְנַיְהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי אֵינִוֵן גּוֹפִין דְּלֵא זָכוּ וְלֹא אֲצֻלְחוּ הָרִי אֵינִוֵן כְּלָא הוּוּ, כְּמָה דְּהוּוּ עֵץ יָבֵשׁ בְּהֵיָא עֵלְמָא הַכִּי נְמִי בְּהֵוּא זְמַנָּא, וְגוֹפָא בְּתֵרָאָה דְּאִתְּנַטַע וְאֲצֻלַח וְנִטַּל שְׁרָשׁוֹי כְּדָקָא יָאוּת יָקוּם.

וְעֲלִיָּה פְתִיב, (ירמיה יז) וְהִזָּה כְּעֵץ שְׁתוּל עַל מַיִם וְגו' וְהִזָּה עֲלֵהוּ רַעַן וְגו'. דְּעַבְדַּי אֵיבִין וְנִטַע שְׁרָשִׁין וְאֲצֻלַח כְּדָקָא יָאוּת. וְעַל הַהוּא גּוֹפָא קְדָמָאָה דְּלֵא עַבְדַּי אֵיבִין וְלֹא נִטַע שְׁרָשִׁין (ולא נָבַח ולא אֲצֻלַח) פְּתִיב, (ירמיה יז) וְהִזָּה כְּעֶרְעֵר כְּעֶרְבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא טוֹב וְגו'. כִּי יָבֹא טוֹב דָּא תַחֲחִית הַמַּתִּים.

וַיֹּאֲרֶה אֹתוֹ הָאוֹר שֶׁעֲתִיד לְהֵאֲרֹךְ
 לְצַדִּיקִים שֶׁהָיָה גָנוּז לְפָנָיו מִיּוֹם
 שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, שֶׁכְּתוּב (בראשית א)
 וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב.
 וְאֵז עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְהַחְיֹת הַמֵּתִים, וְכְתוּב (מלאכי ג)
 וְזָרְחָה לָכֶם יְרֵאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ
 צִדְקָה וְגו'. וְאֵז יִתְגַּבֵּר הַטּוֹב
 בְּעוֹלָם, וְאוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא רַע יַעֲבֹר
 מִן הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ, וְאֵז
 אוֹתָם הַגּוֹפִים הִרְאֵשׁוּנִים יִהְיוּ
 פְּלֵא הֵיוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא לְהַרְיֵק עַל אוֹתָם
 הַגּוֹפִים רוּחוֹת אַחֲרוֹת, וְאִם
 זֹכִים בָּהֶם - יִקּוּמוּ בְּעוֹלָם
 כְּרֵאוּי, וְאִם לֹא - יִהְיוּ אֶפֶר תַּחַת
 רַגְלֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁכְּתוּב (דניאל יב)
 וְרַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל אֲדַמַּת עִפּוֹר יִקְיֻצּוּ
 וְגו', וְהַפֶּל יוֹקֵם וַיִּוָּעַד לְפָנָי
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהֵם כָּלֵם
 בְּמִנְיָן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מ)
 הַמוֹצֵא בְּמִסְפָּר צְבָאָם וְגו'.

בֵּא רְאֵה, הֲרִי נֶאֱמַר, כֹּל אוֹתָם
 הַמֵּתִים שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יִקּוּמוּ
 כְּרֵאוּשׁוֹנָה, מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא יִתְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם וַיִּקֵּם אוֹתָם.
 עֲלֵיהֶם כְּתוּב יַחֲיוּ מִתִּיד. אֵלֹהִים
 שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִבְלְתֵי יְקוּמוּן -
 אֵלֹהִים הֵם שֶׁבְּתוֹךְ אֲרָצוֹת אַחֲרוֹת,
 שֶׁלֹּא כְּתוּבָה בָּהֶם תַּחֲיָה, אֲלֵא
 קִימָה. שֶׁהָרִי רוּחַ הַחַיִּים לֹא
 תִּשְׁרָה אֲלֵא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
 הַקְּדוֹשָׁה, וּמִשּׁוּם כֵּן כְּתוּב בָּהֶם
 יַחֲיוּ מִתִּיד, וְאוֹתָם שֶׁבְּחוּץ יִבְרָא
 הַגּוֹף שְׁלֵהֶם, וַיִּקּוּמוּ גוֹף בְּלִי
 רוּחַ. אַחַר כֵּן יִתְגַּלְּגְלוּ תַּחַת
 הָעֶפֶר עַד שֶׁיִּגְיֻעוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
 וְשֵׁם יִקְבְּלוּ נְשָׁמָה, וְלֹא בְּרִשׁוֹת
 אַחֲרָת, כְּדִי שִׁיתְקַיְמוּ בְּעוֹלָם
 כְּרֵאוּי.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יִיסָא הֵיוּ
 יוֹשְׁבִים לִילָה אֶחָד וְעוֹסְקִים
 בַּתּוֹרָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֵּא

וַיִּתְנַחֵר הַהוּא נְהוֹרָא דְזַמִּין לְאַנְהָרָא לְהוּ
 לְצַדִּיקָא דְהוּה גְּנִיז קַמִּיה מִיּוֹמָא
 דְּאַתְבְּרִי עֲלֵמָא דְכְּתִיב, (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים
 אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וּכְדִין זַמִּין קַדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא לְאַחֲיָא מִתְיָא, וְכְתִיב, (מלאכי ג) וְזָרְחָה
 לָכֶם יְרֵאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צִדְקָה וְגו', וּכְדִין
 יִתְגַּבֵּר טוֹב בְּעֲלֵמָא, וְהַהוּא דְאַתְקְרִי רַע
 יִתְעַבֵּר מִעֲלֵמָא כְּדַאמְרֵן. וּכְדִין אֵינוֹן גּוֹפִין
 קַדְמָאֵי לְהוּוּ פְּלֵא הוּוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק זַמִּין קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 לְאַרְקָא עֲלֵייהוּ עַל אֵינוֹן גּוֹפִין רוּחִין
 אַחֲרֵינִין, וְאֵי זְכָאן בְּהוּן יְקוּמוּן בְּעֲלֵמָא כְּדָקָא
 יְאוּת, וְאֵי לֹאוּ יְהוּן קַטְמָא תַּחוֹת רַגְלֵיהוּן
 דְּצַדִּיקָא דְכְּתִיב (דניאל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל אֲדַמַּת
 עִפּוֹר יִקְיֻצּוּ וְגו'. וְכֹלֵא אֲתַקֵּם וְאַתְעַתֵּד קַמִּי
 קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֹלֵהוּ בְּמִנְיָנָא הוּוּ כְּמָה
 דְּאַתְ אָמַר (ישעיה מ) הַמוֹצֵא בְּמִסְפָּר צְבָאָם וְגו'.

תָּא חֲזִי, הָא אֲתַמַּר כֹּל אֵינוֹן מִתִּין דְּבִאֲרַעָא
 דִּישְׂרָאֵל יְקוּמוּן בְּקַדְמִיתָא, בְּגִין
 דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְעַר עֲלֵייהוּ וַיִּוִּקֵּם לוֹן,
 עֲלֵייהוּ כְּתִיב יַחֲיוּ מִתִּיד, אֵלִין אֵינוֹן דִּי
 בְּאֲרַעָא דִּישְׂרָאֵל. נִבְלְתֵי יְקוּמוּן, אֵלִין אֵינוֹן
 דְּבַגּוּ אֲרַעָאן אַחֲרֵינִין, דְּלֹא כְּתִיב בְּהוּ תַּחֲיָה
 אֲלֵא קִימָה. דְּהָא רוּחָא דְחַיִּי לֹא תִשְׁרִי אֲלֵא
 בְּאֲרַעָא קַדִּישָׁא דִּישְׂרָאֵל, וּבְגִין כֵּן כְּתִיב בְּהוּ
 יַחֲיוּ מִתִּיד, וְאֵינוֹן דְּלִבְר, יִתְבְּרִי גּוֹפָא דְלַהוּן
 וַיִּקּוּמוּן גּוֹפָא בְּלֵא רוּחָא. וְלִבְתַּר יִתְגַּלְּגְלוּן
 תַּחוֹת עֶפֶרָא עַד דִּימִטוּן לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְתַמָּן
 יִקְבְּלוּן נְשָׁמָתָא, וְלֹא בְּרִשׁוּ אַחֲרָא, בְּגִין
 דִּיתְקַיְמוּן בְּעֲלֵמָא כְּדָקָא חֲזִי.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יִיסָא הֵיוּ יִתְבִּי לִילָא חַד
 וְעוֹסְקֵי בְּאוּרִייתָא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר תָּא
 חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין

ראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא עתיד להחיות את המתים, כל אותם הנשמות שיתעוררו לפניו, כלם עומדות דמיות דמיות לפניו, באותה דמות ממש שהיו בעולם הזה, ויוריד אותם הקדוש ברוך הוא ויקרא להם בשמות, כמו שנאמר (שם) לכלם בשם יקרא. וכל נשמה תפגס למקומה, ויקומו בקיים בעולם פראוי, ואז יהיה העולם שלם. ועל אותו הזמן כתוב (שם כה) וחרפת עמו יסיר וגו'. מה זה וחרפת עמו יסיר? זה יצר הרע שמחשיף את פני הבריות ושולט בהם.

אמר רבי יוסי, הרי ראינו, כל זמן שאדם עומד ברוח הזו - אינו טמא. יצאה נשמתו ממנו - הוא טמא. אמר לו, ודאי שנה פך, וכך נאמר, שהרי אותו יצר הרע, כשנוטל את הרוח של האדם, הוא מטמא אותו, ונשאר גוף טמא. ושאר עמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, כשהם בחייהם הם טמאים, שהרי יש להם נשמות מצד הטמאה, וכשמתרוקנת ממנו אותה טמאה, נשאר הגוף בלי טמאה כלל.

כשם כן מי שנדבק באשה של שאר העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, הוא נטמא, ואותו בן שיולד לו יקבל עליו רוח של טמאה. ואם תאמר, הרי מצד אביו הוא בא מישראל, למה יקבל עליו רוח טמאה?

בא ראה, שהרי בראשונה נטמא אביו בשעה שנדבק עם אותה אשה שהיא טמאה, וכיון שהאב נטמא באותה אשה שהיא טמאה, כל שפן שאותו הבן שנולד ממנה יקבל עליו רוח טמאה. ולא עוד, אלא שעבר על התורה, שכתוב (שמות לד) כי לא תשתחוה לאל אחר, כי ה' קנא

לאחייא מתייא, כל אינון נשמתין דיתערוך קמיה פלהו קיימין דיוקנין דיוקנין קמיה בהווא דיוקנא ממש דהווי בהאי עלמא, ונחית לון קדשא בריה הוא, ויקרי לון בשמהן כמה דאת אמר, (ישעיה נח) לכלם בשם יקרא. וכל נשמתא תיעול לדוכתה, ויקומון בקיומא בעלמא כדקא חזי, וכדין יהא עלמא שלים, ועל ההוא זמנא כתיב, (ישעיה כה) וחרפת עמו יסיר וגו', מאי וחרפת עמו יסיר. דא יצר הרע דאחשיף אנפי בריין ושליט בהו.

אמר רבי יוסי הא חמינן כל זמנא דבר נש קאים ברוחא דא. לאו איהו מסאב, נפקא נשמתיה מגיה איהו מסאב. אמר ליה ודאי הכי הוא, והכי אתמר דהא ההוא יצר הרע פד נטיל רוחא דבר נש סאיב ליה ואשתאר גופא מסאב, ושאר עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות פד אינון בחייהון אינון מסאבין דהא מסטרא מסאבא אית לון נשמתין, וכד אתריק מגיה ההוא מסאבו אשתאר גופא בלא מסאבו כלל.

בגין כן (דף קלא ע"ב) מאן דאתדבק באתתא דשאר עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות אסתאב איהו. וההוא ברא דאתיליד ליה יקבל עליה רוח מסאבא. ואי תימא הא בסטרא דאבוי מישראל קא אתיא, אמאי יקבל עליה רוח מסאבא.

תא חזי, דהא בקדמיתא אסתאב אבוי בשעתא דאתדבק בהייתא אתתא דאיהי מסאבא, וכיון דאב איהו אסתאב בהייתא אתתא דאיהי מסאבא, כל שפן דאיהו ברא דאתיליד מינה יקבל עליה רוח מסאבא. ולא עוד אלא דעבר על אורייתא דכתיב,

שָׁמוּ, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא מְקַנָּא עַל בְּרִית הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֵּא רְאָה, שֶׁהָרִי גָאֵר שְׂכִינָן שְׂדֵעַ אַבְרָהָם אֲבִינוּ חֲכָמָה, רְצָה לְהַפְרֹד מִכָּל שְׂאֵר הָעַמִּים וְלֹא לְהַדְבִּיק בָּהֶם, וּמִשּׁוֹם כִּפָּךְ כְּתוּב: וְאַשְׁבִּיעֶךָ בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנֵי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְגו'. מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְדֹאֵי. [מה] סוּד הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָאכִי ב) וּבְעַל בֵּית אֵל נָכַר. אֲשֶׁר אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ, אֲנֹכִי בְּמִדְיָן. כְּתוּב כֵּן אֲשֶׁר אֲנֹכִי, וְכְתוּב שֵׁם (יִשְׁעִיָּה מִד) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אָרֶץ. וְכָל זֶה כְּדֵי לֹא לְהִטָּמֵא עִמָּהֶם.

בֵּא רְאָה, מִי שֶׁמְכַנֵּס אֶת הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה בְּאִשָּׁה הֵיחָא שֶׁל שְׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמִזְלוֹת, גּוֹרֵם לְטָמֵא מְקוֹם אַחֵר, וְעַל זֶה כְּתוּב (מִשְׁלִי ל) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רִגְזָה אָרֶץ וְגו'. וְאַף עַל גַּב שֶׁהִשְׁבִּיעַ אוֹתוֹ בְּבְרִית הַזֶּה, לֹא כִטַּח בּוֹ אַבְרָהָם, עַד שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאָמַר, ה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְגו', הוּא יִשְׁלַח מְלָאכָו. וְדֹאֵי זֶה מְלָאָךְ הַבְּרִית כְּדֵי שִׁישְׁמַר הַבְּרִית הַזֶּה וְלֹא יִטָּמֵא בֵּין אוֹתָם הָעַמִּים.

רַק אֶת בְּנֵי לֹא תִשָּׁב שְׁמָה. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁיִּדְעַ אַבְרָהָם שֶׁהֵנָּה בְּכֻלָּם לֹא הָיָה מִי שֶׁהִפִּיר אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, רַק הוּא לְבָדוֹ, וְלֹא רְצָה שִׁיְהִי מְדוּרוֹ שֶׁל יִצְחָק בִּינְיָהִם, אֲלֵא שִׁיְהִי מְדוּרוֹ עִמּוֹ, וְיִצְחָק? לְמַד מִמֶּנּוּ תְּמִיד אֶת דְּרָךְ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא יִסְטֵה זְמִינָה וּשְׂמָאלָה, וְעַל כֵּן לֹא רְצָה אַבְרָהָם שֶׁמְדוּרוֹ שֶׁל יִצְחָק יִהְיֶה שֵׁם.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, וְדֹאֵי שְׁזָכוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם הִיטָה לְפָנֵי הָעֶבֶד הַהוּא, שֶׁהָיָה הַהוּא יִצָא, וּבְאוֹתוֹ הַיּוֹם

(שְׁמוֹת לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר, כִּי יִי קִנָּא שְׁמוֹ בְּגִין דְּקִנֵּי עַל הָאֵי בְּרִית קְדִישָׁא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר תָּא חֲזִי דְהָא אֲתָמַר דִּכְיוֹן דִּידְעַ אַבְרָהָם אֲבִינוּ חֲכָמָתָא בְּעָא לְאַתְפָּרְשָׁא מִכָּל שְׂאֵר עַמִּין וְלֹא לְאַתְדַּבְּקָא בְּהוּ, וּבְגִין כִּפָּךְ כְּתִיב וְאַשְׁבִּיעֶךָ בֵּין אֱלֹקֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹקֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנֵי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְגו', מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְדֹאֵי, (מְאִי) רְזָא אִיהוּ כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (מְלָאכִי ב) וּבְעַל בֵּית אֵל נָכַר. אֲשֶׁר אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ. אֲנֹכִי דִיִּיקָא כְּתִיב הֲכָא אֲשֶׁר אֲנֹכִי, וּכְתִיב הֲתָם (יִשְׁעִיָּה מִד) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אָרֶץ. וְכָל דָּא בְּגִין דְלֹא לְאַסְתָּאבָא בְּהוּ.

תָּא חֲזִי, הָאֵי מָאן דְאַעִיל הָאֵי בְּרִית קְדִישָׁא בְּהֵיחָא אֲתָתָא דְשְׂאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמִזְלוֹת, גְּרִים לְאַסְתָּאבָא אֲתַר אַחֲרָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (מִשְׁלִי ל) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רִגְזָה אָרֶץ וְגו'. וְאַף עַל גַּב דְּאוּמֵי לִיָּה בְּהָאֵי בְּרִית, לֹא אֲבִטַח בֵּיהּ אַבְרָהָם עַד דְּצִלֵי צְלוֹתִיה קָמֵי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאָמַר יִי אֱלֹקֵי הַשָּׁמַיִם וְגו', הוּא יִשְׁלַח מְלָאכָו, וְדֹאֵי דָא מְלָאָךְ הַבְּרִית, בְּגִין דִּיתְנַטִּיר הָאֵי בְּרִית וְלֹא יִסְתָּאב בֵּין אֵינוֹן עַמִּין:

רַק אֶת בְּנֵי לֹא תִשָּׁב שְׁמָה. מְאִי טַעְמָא, בְּגִין דִּידְעַ אַבְרָהָם דְהָא בְּכֻלָּהוּ לֹא הוּוּ מָאן דְאַשְׁתַּמּוּדְעַ לִיָּה לְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרֵי אִיהוּ בְּלַחוּדוּי, וְלֹא בְּעָא דְלֵהוּוּ מְדוּרִיָּה דִּיִּצְחָק בִּינְיָהוּ, אֲלֵא דִיָּהּ מְדוּרִיָּה עִמִּיהּ, וְיִצְחָק יוֹלִיף מְנִיָּה תְּדִיר אֲרַחוּי דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלֹא יִסְטֵי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. וְעַל דָּא לֹא בְּעָא אַבְרָהָם דְלֵהוּוּ מְדוּרִיָּה דִּיִּצְחָק תַּמָּן.

אָמַר רַבִּי יִיסָא וְדֹאֵי זְכוּתִיה דְאַבְרָהָם אֲעֲרַע קָמִיָּה דְהָהוּא עַבְדָּא, דְהָהוּא יוֹמָא

הגיע לעין המים, שכתוב ואבא היום אל העין. והנה פשוטה.

רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. כמה טפשים האנשים שלא יודעים ולא מסתכלים להשתדל בתורה, משום שהתורה כל החיים וכל החרות וכל הטוב בעולם הזה ובעולם הבא. (החרות תהיא של העולם הזה ושל הבא היא) (ג'א חרות תהיא של העולם הבא היא חיים בעולם הזה) החיים הם בעולם הזה, שיזכו לימים שלמים בעולם הזה, כמו שנאמר (שמות כג) את מספר ימך אמלא. ולימים ארפים בעולם הבא, משום שהם חיים שלמים, הם חיים של שמחה, חיים בלי עצבות, חיים שהם חיים. חרות בעולם הזה, חרות של הכל. שכל מי שמשתדל בתורה, אין יכולים לשלט עליו כל העמים של העולם.

ואם תאמר, אותם בני השמד? גזרה היא מלמעלה, כמו רבי עקיבא וחבריו, וכך עלתה במחשבה. חרות של מלאך המות שלא יכול לשלט עליו, וכך זה ודאי. שאם אדם היה נדבק בעץ החיים, שהיא התורה, לא היה גורם מות לו ולכל העולם.

ומשום כך, כשנתן הקדוש ברוך הוא תורה לישראל, מה כתוב בה? חרות על הלחח, והרי פשוטה. ואלמלא הם לא חטאו ועזבו את עץ החיים, לא היו גורמים מות לעולם כבתחלה. והקדוש ברוך הוא אמר, (תהלים פב) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם. חבלתם גרמיכון אכן כאדם תמותון וגו'. ועל כן, כל מי שמשתדל בתורה, אין יכול לשלט עליו הנחש הרע שהוא שהחשיף את העולם.

נפק, וההוא יומא מטא לעינא דמיא, דכתיב ואבא היום אל העין. והא אוקמוה.

רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. כמה אינון בני נשא טפשיין דלא ידעין ולא מסתכלין לאשתדלא באורייתא, בגין דאורייתא כל חיין וכל חירו וכל טוב בעלמא דין ובעלמא דאתי.

(ג'א תהוא חירו דעלמא דאתי איהו חיינ בעלמא דין). חיינ אינון בעלמא דין דיזכון ליומין שלמין בהאי עלמא כמה דאת אמר, (שמות כג) את מספר ימך אמלא. וליומין אריכין בעלמא דאתי. בגין דאינון חיינ שלימין, אינון חיינ דחידו, חיי בלא עציבו, חיינ דאינון חיינ. חירו בעלמא דין חירו דכלא, דכל מאן דאשתדל באורייתא לא יכלין לשלטאה עלוי כל עמין דעלמא.

ואי תימא אינון בני שמד. גזרה היא מלעילא כגון רבי עקיבא וחבריו, וכך סליק במחשבה. חירו דמלאך המות דלא יכיל לשלטאה עלוי, והכי הוא ודאי דאי אדם הוה אתדבק באילנא דחיי דאיהו אורייתא, לא גרים מותא ליה ולכל עלמא.

ובגין כך פד יחב קדשא בריך הוא אורייתא לישראל מה כתיב בה חרות על הלוחות והא אוקמוה. ואלמלא אינון לא חטו ושבקו אילנא דחיי, לא גרמו מותא לעלמא כמלקדמין. וקדשא בריך הוא אמר (תהלים פב) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם. חבלתון גרמיכון אכן כאדם תמותון וגו'. ועל דא כל מאן דאשתדל באורייתא לא יכיל לשלטאה עלוי תהוא חויה בישא דאחשיף עלמא.

אָמַר רַבִּי יִיסָא אִי הָכִי מִשָּׁה אַמַּאי מִית, דָּאִי
הָכִי כִּינּוּן דְּלָא חָב לָא יְמוּת (ואמאי ימות).
אָמַר לִיה וּדְאִי מִית, אָבֵל לָא שְׁלָטָא בֵּיה
קְאֻמְרִינָן, אָלָא לָא מִית עַל יְדוּי וְלָא אֶסְתָּאֵב
בֵּיה, וְלָא מִית (דף קלב ע"א) וּדְאִי אָלָא אֶתְדַבֵּק
בְּשִׁכְנֵתָא וְאָזִיל לַחֲיֵי עֲלֵמָא.

וְהָא חֵי אַקְרִי, כְּמָה דְאוּקִימְנָא דְכְתִיב (שמואל
ב כג) וּבִנְיָהוּ בְּן יְהוֹדָע בְּן אִישׁ חֵי וְגו'.
וְעַל דָּא כָּל מָאן דְּאֶשְׁתַּדַּל בְּאוּרִייתָא חִירו
אִית לִיה מַפְלָא בְּעֲלֵמָא דִּין מִשְׁעֻבּוּדָא דְשָׂאָר
עַמִּין עוּבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת. חִירו
בְּעֲלֵמָא דְאִתִּי בְּגִין דְּלָא יִתְבַּעוֹן מַנְיָה דִּינָא
בְּהָהוּא עֲלֵמָא כָּלָל.

בָּא רָאָה כְּמָה סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים יֵשׁ
בַּתּוֹרָה, מִשּׁוּם כְּף כְּתוּב (משלי א)
יְקָרָה הִיא מַפְנִינִים. כְּמָה גְנוּזִים
טְמוּנִים יֵשׁ בָּהּ. וְעַל כֵּן,
כְּשֶׁהִסְתַּפַּל דְּוֹד בְּרוּחַ שְׁל
הַחֲכֻמָּה וַיִּדַע כְּמָה נִפְלְאוֹת
וַיִּצְאִים מִן הַתּוֹרָה.

פְּתַח וְאָמַר (תהלים קיט) גַּל עֵינֵי
וְאִבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ. בָּא
רָאָה, וַיְהִי הוּא טָרַם כְּלָה לְדַבֵּר
וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת. יֹצֵאת? בָּאָה
הִיא צְרִיף לְהִיּוֹת! מַה זֶה יֹצֵאת?
שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּחַ הוּא הוֹצִיא אוֹתָהּ
מִכָּל אוֹתָם בְּנֵי הָעִיר, שְׁכָלָם
רְשָׁעִים, וְהִיא יֹצֵאת מִהַכָּלֵל
שְׁלָהֶם. וַתֵּרֶד הָעֵינָה כְּתוּב
כְּ"א, סוּד הוּא שְׁפָגְשָׁה שָׁם אֶת
בָּאָר מַרְיָם, וּמִשּׁוּם כְּף כְּתוּב
הָעֵינָה כְּ"א, וְעַל לָהּ הַמִּים.

דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת,
כְּפְתוּב יֹצֵאת לְשֹׁאֵב מַיִם. לְמָה
יֹצֵאת וְלֹא הוֹלְכוֹת וְלֹא בָאוֹת?
אָלָא מִשּׁוּם שְׁטֻמוּנוֹת הָיוּ כָּל
הַיּוֹם, וּבָאוֹתָהּ שְׁעָה יֹצֵאת
לְשֹׁאֵב מַיִם. וְסִימָן לְקַח בְּיָדוֹ.

בָּא רָאָה, כְּשֶׁהִגִּיעַ הָעֶבֶד לְחָרָן
וּמִצָּא אֶת רִבְקָה לְעֵת עֶרֶב, הִנֵּה
זְמַן תְּפִלַּת הַמְּנַחֵה. בָּאוֹתָהּ שְׁעָה

אָמַר רַבִּי יִיסָא אִי הָכִי מִשָּׁה אַמַּאי מִית, דָּאִי
הָכִי כִּינּוּן דְּלָא חָב לָא יְמוּת (ואמאי ימות).
אָמַר לִיה וּדְאִי מִית, אָבֵל לָא שְׁלָטָא בֵּיה
קְאֻמְרִינָן, אָלָא לָא מִית עַל יְדוּי וְלָא אֶסְתָּאֵב
בֵּיה, וְלָא מִית (דף קלב ע"א) וּדְאִי אָלָא אֶתְדַבֵּק
בְּשִׁכְנֵתָא וְאָזִיל לַחֲיֵי עֲלֵמָא.

וְהָא חֵי אַקְרִי, כְּמָה דְאוּקִימְנָא דְכְתִיב (שמואל
ב כג) וּבִנְיָהוּ בְּן יְהוֹדָע בְּן אִישׁ חֵי וְגו'.
וְעַל דָּא כָּל מָאן דְּאֶשְׁתַּדַּל בְּאוּרִייתָא חִירו
אִית לִיה מַפְלָא בְּעֲלֵמָא דִּין מִשְׁעֻבּוּדָא דְשָׂאָר
עַמִּין עוּבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת. חִירו
בְּעֲלֵמָא דְאִתִּי בְּגִין דְּלָא יִתְבַּעוֹן מַנְיָה דִּינָא
בְּהָהוּא עֲלֵמָא כָּלָל.

תָּא חֲזִי, בְּאוּרִייתָא כְּמָה רְזִין עֲלֵאִין סְתִימִין
אִית בָּהּ, בְּגִין כְּף כְּתִיב, (משלי ג) יְקָרָה הִיא
מַפְנִינִים. כְּמָה גְנוּזִין טְמוּרִין אִית בָּהּ, וְעַל
דָּא כַּד אֶסְתַּפַּל דְּוֹד בְּרוּחָא דְחֲכֻמָּתָא וַיִּדַע
כְּמָה פְּלִיאָן נִפְקִין מְאוּרִייתָא

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קיט) גַּל עֵינֵי וְאִבִּיטָה
נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ. תָּא חֲזִי, וַיְהִי הוּא
טָרַם כְּלָה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת. יֹצֵאת,
בָּאָה מִיבְעֵי לִיה, מָאִי יֹצֵאת. דְּקָדְשָׁא בְּרִיף
הוּא אֶפִיק לָהּ מִכָּל אֵינוֹן בְּנֵי מִתָּא דְכָלְהוּ
חֲיִיבִין, וְהִיא יֹצֵאת מִכָּלֵל דְּלֵהוּן. וַתֵּרֶד
הָעֵינָה כְּתִיב בְּ"א, רְזָא אִיהוּ דְאַעְרַעַת תַּמָּן
בִּירָא דְמַרְיָם, וּבְגִין כְּף כְּתִיב הָעֵינָה בְּ"א
וְסִלְקוּ לָהּ מַיָּא.

דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת כְּמָה דְכְתִיב
יֹצֵאת לְשֹׁאֵב מַיִם, אַמַּאי יֹצֵאת
וְלֹא הוֹלְכוֹת וְלֹא בָאוֹת. אָלָא בְּגִין דְּטְמוּרִין
הָיוּ כָּל יוֹמָא וּבְהָהוּא שְׁעָתָא נִפְקִין לְשֹׁאֵבָא
מַיָּא, וְסִימְנָא נְקִיט בִּידֵיהּ.

תָּא חֲזִי, כַּד מָטָא עֲבָדָא לְחָרָן וְאֶשְׁפַּח לָהּ

שהגיע יצחק להתפלל תפלת מנחה, באותה שעה הגיע העבד אל רבקה. ובשעה ההיא שהגיע יצחק לתפלת מנחה כבתחלה, הגיעה רבקה אליו, שהכל ימצא במקומו שצריך פראוי, והכל הגיע בסוד החכמה, ועל פן בא העבד לבאר המים, סוד הכתוב (שיר ד) מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. ובארנוהו, והכל הוא סוד. רבי שמעון בא לטבריה והיה עמו רבי אבא. אמר רבי שמעון לרבי אבא, גלף, שהרי אנו ראינו שאיש אחד גיע פעת אליו ודברים חדשים בפיו, והם דברי תורה. אמר רבי אבא, הגה ידעתי שבכל מקום שמר הולף, הקדוש ברוך הוא שולח לו מלאכים טסים בכנפים להשתעשע בו.

בעודם הולכים, הרים רבי שמעון את עיניו, וראה איש שהיה רץ והולך. ישבו רבי שמעון ורבי אבא. כשהגיע אליהם, אמר לו רבי שמעון, מי אתה? אמר לו, אני יהודי, ובאתי מקפוטקיא, ואני הלכתי לסתרו [לאהל] של בר יוחאי, שנמנו הדברים בדברים ידועים ושלחוני אליו. אמר לו, אמר בני. אמר לו, אתה בר יוחאי? אמר לו, אני בר יוחאי.

אמר לו, הרי אמרנו שלא יפסיק אדם בתפלתו בינו לבין הכתל, ככתוב (ישעיה לח) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר וגו'. ומי שמתפלל, אסור לעבר ארבע אמות סמוך לו, ובארו לארבע האמות הללו לכל צד, פרט לפניו. ואמרו שלא יתפלל אדם מאחורי רבו וכו', ונמנו בכל הדברים הללו.

בצלוחתיה ביניה לבין כותל אסיר למעבר ארבע אמות סמיה ליה, ואוקמוה להני ארבע אמות לכל סטר בר לקמיה. ואוקמוה דלא יצלי בר נש אחורי רביה וכו' ואתמנון בכל הני מילי.

לרבקה לעת ערב הוה עידן צלותא דמנחה. בההיא שעתא דמטא יצחק לצלחה צלותא דמנחה, בההיא שעתא מטא עבדא לגבה דרבקה. ובההיא שעתא דמטא יצחק לצלותא דמנחה כמלקדמין מטאת רבקה לגביה. לאשתפחא כלא באתריה דאצטריך פדקא יאות, וכלא מטא ברזא דחכמתא, ועל דא אתא ההוא עבדא לבאר המים רזא דכתיב (שיר השירים ד) מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון, ואוקימנא, וכלא רזא איהו.

רבי שמעון הוה אתי לטבריה והוה עמיה רבי אבא. אמר רבי שמעון לרבי אבא גזיל, דהא אנן חמינן דבר נש חד ימטי השתא לגבן ומלין חדתין בפומיה ואינון מלין דאורייתא. אמר רבי אבא הא ידענא דבכל אתר דמר אזיל, קדשא בריה הוא משדר ליה מלאכין טסין בגדפין לאשתעשעא ביה.

עד דהוו אזלי, סליק רבי שמעון עינוי, וחקא בר נש דהוה רהיט ואזיל. יתבו רבי שמעון ורבי אבא. פד מטא גבייהו, אמר ליה רבי שמעון מאן אנת. אמר ליה יודאי אנא ומקפוטקיא קאתינא ואנא אזילנא אטיטריה דבר יוחאי דאתמנון חבריא במלין ידיען ושדרוני גביה. אמר ליה אימא ברי. אמר ליה אנת בר יוחאי. אמר ליה אנא בר יוחאי.

אמר ליה הא אוקימנא דלא יפסיק בר נש

בצלוחתיה ביניה לבין כותל אסיר למעבר ארבע אמות סמיה ליה, ואוקמוה להני ארבע אמות לכל סטר בר לקמיה. ואוקמוה דלא יצלי בר נש אחורי רביה וכו' ואתמנון בכל הני מילי.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים לט) שְׁמְעָה תִּפְלְתִי יי וְשׁוּעָתִי הָאֲזִינָה אֶל דְּמַעְתִּי אֶל תַּחֲרַשׁ. מָאִי טַעְמָא שְׁמְעָה וְלֹא שְׁמַע, בְּאַתְרַּחְדָּא כְּתִיב שְׁמַע יי וְחֲנִי וְגו', וּבְאַתְרַּחְרָא שְׁמְעָה. אֵלֶּא בְּכָל אֶתְרַּחְרָא לְזַמְנִין שְׁמַע לְדְכוּרָא וּלְזַמְנִין שְׁמְעָה לְנוֹקְבָא. שְׁמְעָה כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים יז) שְׁמְעָה יי צְדִק וְגו'. שְׁמַע כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים ל) שְׁמַע יי וְחֲנִי. (משלי א) שְׁמַע בְּנִי. (דברים כז) הִסְכַּת וְשִׁמְעָה.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים לט) שְׁמְעָה תִּפְלְתִי אֶל דְּמַעְתִּי אֶל תַּחֲרַשׁ. מָאִי טַעְמָא שְׁמְעָה וְלֹא שְׁמַע, בְּאַתְרַּחְדָּא כְּתִיב שְׁמַע יי וְחֲנִי וְגו', וּבְמִקּוּם אַחַר שְׁמְעָה. אֵלֶּא בְּכָל מִקּוּם לְפַעְמִים שְׁמַע לְזְכֹר, וּלְפַעְמִים שְׁמְעָה לְנִקְבָּה. שְׁמְעָה - כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שם יז) שְׁמְעָה ה' צְדִק וְגו'. שְׁמַע - כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שם ל) שְׁמַע ה' וְחֲנִי, (משלי א) שְׁמַע בְּנִי, (דברים כז) הִסְכַּת וְשִׁמְעָה.

וְהִכָּא שְׁמְעָה תִּפְלְתִי יי, בְּגִין דְּהֵאִי (ד'איהו) דְּרָגָא דְּמִקְבְּלָא כָּל צְלוֹתִין דְּעֵלְמָא. וְהָא תְּנִינָן דְּעֵבְדָּא מְנִייהו עֵטְרָה וְשׁוּי לָהּ בְּרִישָׁא דְּצְדִיק חַי עוֹלָמִים דְּכְתִיב, (משלי י) בְּרִכּוֹת לְרֹאשׁ צְדִיק. וְעַל דָּא שְׁמְעָה תִּפְלְתִי יי.

וְכֵאֵן שְׁמְעָה תִּפְלְתִי ה', מִשׁוּם שְׁזָה [שהיא] הַדְּרָגָה שְׁמִקְבְּלַת כָּל הַתְּפִלוֹת שֶׁל הָעוֹלָם. וְהֵרִי שְׁנִינּוּ שְׁעוּשָׁה מִהֶם עֵטְרָה וְשָׁם אוֹתָהּ בְּרֹאשׁ שֶׁל צְדִיק חַי הָעוֹלָמִים, שְׁכַתוֹב (משלי י) בְּרִכּוֹת לְרֹאשׁ צְדִיק, וְעַל כֵּן שְׁמְעָה תִּפְלְתִי ה'. שְׁמְעָה תִּפְלְתִי ה' - זוֹ תְּפִלָּה שְׁבִלְחַשׁ. וְשׁוּעָתִי הָאֲזִינָה - זוֹ תְּפִלָּה שְׁאֵדָם מְרִים קוּלוֹ בְּצַרְתּוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שמות ב) וַתַּעַל שׁוּעַתְּךָ אֶל הָאֱלֹהִים. וּמָה זֶה שׁוּעַתְּךָ? אֵלֶּא שְׁבִתְפִלְתּוֹ מְרִים קוּלוֹ וְזוֹקֵף עֵינָיו לְמַעְלָה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (ישעיה א) וְשׁוּעַ אֶל הָהָר. וְהַתְּפִלָּה הַזֹּאת מְשַׁבֵּרַת שְׁעָרִים וְדוֹפְקַת [כ"א וְדוֹחֶקֶת] אוֹתָם לְהַכְנִיֵס אֶת תְּפִלְתּוֹ. אֶל דְּמַעְתִּי אֶל תַּחֲרַשׁ - זֹאת נִכְנַסַת לְפָנָי הַמֶּלֶךְ וְאֵין שַׁעַר שְׁעוּמָד לְפָנָי, וְלַעוֹלָם לֹא חֲזָרוּ דְּמַעוֹת רִיקָם.

שְׁמְעָה תִּפְלְתִי יי דָּא צְלוֹתָא דִּי בְּלַחַשׁ. וְשׁוּעָתִי הָאֲזִינָה דָּא צְלוֹתָא דְּאָרִים בַּר נֶשׁ קְלִיָּה בְּעַקְתִּיהָ כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (שמות ב) וַתַּעַל שׁוּעַתְּךָ אֶל הָאֱלֹהִים. וּמָהוּ שׁוּעַתְּךָ, אֵלֶּא דְּבְצְלוֹתִיהָ אָרִים קְלִיָּה וְזִקִּיף עֵינָיו לְעֵילָא כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה כב) וְשׁוּעַ אֶל הָהָר. וְצְלוֹתָא דָּא (דף קלב ע"ב) מְתַבַּר תְּרַעֲוִין וְדַפִּיק [כ"א וְדוֹחֶקֶת] לוֹן לְאַעְלָא צְלוֹתִיהָ. אֶל דְּמַעְתִּי אֶל תַּחֲרַשׁ דָּא, אַעִיל קָמִי מְלַכָּא וְלִית תְּרַעָא דְּקָאִים קָמִיָּה, וְלַעוֹלָם לֹא אַהֲדָרוּ דְּמַעֲוִין בְּרִיקָנָיָא.

עוֹד, הִנֵּה כְּתוּב כַּאֲן שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת: תְּפִלָּה, שׁוּעָה, דְּמַעָה. כְּנִגְדָּא אֵלוּ שְׁלֹשׁ אַחֲרִים: כִּי גַר אֲנִכִי עִמָּךְ, אַחַר כֵּךְ תּוֹשֵׁב, אַחַר כֵּךְ כָּכָל אַבּוֹתִי, עַקֵּר הָעוֹלָם. בָּא רָאָה, תְּפִלָּה שֶׁל אָדָם מְעַמָּד, מִשׁוּם שְׁשִׁתִּי תְּפִלוֹת הֵן - אַחַת מִיֵּשֵׁב וְאַחַת מְעַמָּד, וְהֵן אַחַת כְּנִגְדָּא שְׁתֵּי דְּרָגוֹת - תְּפִלָּה שֶׁל יָד שֶׁל יָד וְתְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ.

תּוֹ הָא כְּתִיב הִכָּא תִּלַּת דְּרָגִין, תְּפִלָּה. שׁוּעָה. דְּמַעָה. לְקַבִּיל אֵלֶיךָ תִּלַּת אַחֲרֵינִין. כִּי גַר אֲנִכִי עִמָּךְ. לְבַתֵּר תּוֹשֵׁב. לְבַתֵּר כָּכָל אַבּוֹתִי עַקֵּרָא דְּעֵלְמָא. תָּא חֲזִי, צְלוֹתָא דְּבַר נֶשׁ מְעוּמָד, בְּגִין דְּתֵרִי צְלוֹתָא נִינְהוּ חַד מִיּוֹשֵׁב וְחַד מְעוּמָד, וְאֵינּוֹן חַד לְקַבִּיל תְּרִין דְּרָגִין תְּפִלָּה

ותפלה של ראש. כלפי יום ולילה, והכל אחד. אף כאן תפלה מישב כלפי תפלה של יד, לתקן אותה כמו [כמי] שמתקן את הכלה ומקשט אותה להכניסה לחפה, כך גם מקשטים אותה בסוד המרפכה ומחנותיה, יוצר משרתים ואשר משרתיו והאופנים וחיות הקדש וכו'.

ועל זה תפלה מישב. כיון שנוכנסת למלך העליון והוא בא לקבל אותה, אז אנו עומדים לפני המלך העליון, שהרי אז [הדרגה] הנזכר מתחבר עם הנקבה, ומשום כך לא נפסיק בין גאלה לתפלה (וגאלה ותפלה הן שתי דרגות, הסוד של צדיק וצדק, יוסף ורחל).

ומשום שאדם עומד לפני המלך העליון, נוטל ארבע אמות לתפלתו, והקיימה שבשעור (ד"א בשעור) הסרט חבל של יוצר כל. וכל מה שפא בצד הנזכר, צריך לאדם לעמד בקיימו ומזדקף (ס"א ויזדקף). כמו כן פשהוא כורע, כורע בכרוף. וכשהוא זוקף, זוקף בשם, כדי להראות את שבח הנזכר על הנקבה.

ובא וראה, שהרי אמרנו אל תפלת אדם אחריו רבו, ונתפאר, כפתיב (דברים י) את ה' אלהיך תירא. את - לכלל שצריך לירא מרבו פמורא השכינה, ויראת תלמיד הוא רבו. משום כך בשעת התפלה לא ישים אותו המורא לפניו (ד"א לתפלה), אלא את מורא הקדוש כרוף הוא לבדו ולא מורא אחר.

ובא וראה, את תפלת מנחה תקן יצחק, ודאי כמו שתקן אברהם תפלת הבקר כנגד אותה הדרגה שנדבק בה. וכן [כדי] יצחק תקן תפלת מנחה כנגד אותה דרגה שנדבק בה. ועל כן תפלת מנחה

לגבי יום ולילה וכלא חד. אוף הכא תפלה מיושב לגבי תפלה של יד, לאתקין לה כמה (ד"א כמאן) דאתקין לכלה וקשיט לה לאעלא לחופה, הכי נמי מקשטין לה ברזא דרתיכאה ומשירייהא, יוצר משרתים ואשר משרתיו והאופנים וחיות הקדש וכו'.

ועל דא צלותא מיושב, כיון דעאלת לגבי מלפא עלאה ואיהו אתי לקבלא לה, כדיון אנו קיימין קמי מלפא עלאה, דהא כדיון (דרגא) דכורא אתחבר בנוקבא, ובגין כך לא נפסיק בין גאלה לתפלה (וגאלה ותפלה תרין דרגין אינון, רוא דצדיק וצדק יוסף ורחל).

ובגין דבר נש קאים קמי מלפא עלאה נטל ארבע אמות לצלותיה ואוקמוה דבשיעורא (ד"א בשיעורא) דסורטא דיוצר כלא. וכל מה דאתי בסטרא דדכורא בעי ליה לאיניש למיקם בקיימיה ואזדקף (ס"א ויזדקף). כגוונא דא כד איהו כורע, כורע בכרוף, וכד איהו זקיף, זקיף בשם, בגין לאחזאה שבחא דדכורא על נוקבא.

ותא חזי דהא אוקמוה לא יצלי בר נש אחורי רביה ואתמר כמה דכתיב, (דברים י) את יי אלקיך תירא. את לאכללא דבעי למדחל מרביה פמורא דשכינתא, ודחילו דתלמיד, רביה איהו. בגין כך בשעתא דצלותא לא ישוי ההוא מורא לקמיה, (ד"א ל"ג לצלותא) אלא מורא דקדשא בריך הוא בלחודוי ולא מורא אחרא.

ותא חזי צלותא דמנחה אתקין ליה יצחק. ודאי כמה דאתקין אברהם צלותא דצפרא לקבל ההוא דרגא דאתדבק ביה. וכן (ד"א כד) יצחק אתקין צלותא דמנחה לקבל ההוא דרגא דאתדבק ביה. ועל דא צלותא

דמנחה מכי נטי שמשא

לנחתא בדרגוי לסטר מערב.

דְהָא עַד לָא נָטָה שְׁמַשׁא לְצַד מְעָרְב אַקְרִי
 יוֹם מְצַפְרָא עַד הֵהוּא זְמַנָּא דְכִתְיָב,
 (תהלים כב) חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. וְאִי תִימָא עַד
 חֲשֻׁכָה, תָּא חֲזִי, דְכִתְיָב (ירמיהו ו) אוֹי נָא לָנוּ פִי
 פְּנֵה הַיּוֹם פִּי יִנְטוּ צְלִילֵי עָרְב. פִּי פְּנֵה הַיּוֹם
 לְקַבֵּל צְלוֹתָא דְצַפְרָא דְכִתְיָב חֶסֶד אֵל כָּל
 הַיּוֹם, דְהָא כְּדִין שְׁמַשׁא אִיהוּ לְסִטְר מְזָרְח,
 פִּינּוּן דְנָטָה שְׁמַשׁא וְנַחְתָּא לְסִטְר מְעָרְב, הָא
 כְּדִין אִיהוּ זְמַן צְלוֹתָא דְמַנְחָה וְכִבְר פְּנֵה
 הַיּוֹם וְאָתוּ צְלִילֵי עָרְב וְאִתְעַר דִּינָא קְשִׁיא
 בְּעֵלְמָא.

וּפְנֵה הַיּוֹם דְאִיהוּ דְרָגָא דְחֶסֶד, וְנָטוּ צְלִילֵי
 עָרְב דְאִינוּן דְרָגָא דְדִינָא קְשִׁיא, וְכְדִין
 אִתְחַרְב בִּי מְקַדְשָׁא וְאִתְוַקַּד הֵיכְלָא. וְעַל דָּא
 תְּנִינָן דִּיהָא בַר נֶשׁ זְהִיר בְּצְלוֹתָא דְמַנְחָה
 דְאִיהוּ זְמַנָּא דְדִינָא קְשִׁיא שְׂרִיָּא בְּעֵלְמָא.
 יַעֲקֹב אִתְקִין צְלוֹתָא דְעַרְבִית דְהָא אִיהוּ
 אִתְקִין לָהּ וְזַן לָהּ בְּכָל מַה דְאַצְטְרִיף, וְדָאִי
 וְאִ"ו אִתְקִין לָהּ "א, וְהִ"א אִתְזַנְתָּ מִן וְאִ"ו
 דְלִית לָהּ נְהוּרָא מְגַרְמָה פְּלִל.

וּבְגִין כְּף תְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת דְהָא אִתְפְּלִילת
 בְּצְלוֹתָא דִּיּוֹמָא בְּגִין לְאִתְנַהֵרָא,
 וְהִשְׁתָּא לָאו זְמַנָּא אִיהוּ. וְאוֹקִימָנָא לָהּ דְהָא
 לָא אִתְגַּלְיָא נְהוּרָא דִימְמָא דִינְהִיר לָהּ, וְאִיהִי
 שְׁלֵטָא בְּחִשׁוּכָא עַד זְמַנָּא דְפְּלָגוֹת לִילְיָא
 דְאַשְׁתַּעֲשַׁע קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא עִם צְדִיקָיָא
 בְּגַנְתָּא דְעַדָּן, וְכְדִין אִיהוּ זְמַנָּא לְאַשְׁתַּעֲשַׁעָא
 בַר נֶשׁ (כ"א וּלְמַלְעִי) בְּאוֹרֵייתָא כְּמַה דְאַתְמַר.

תָּא חֲזִי, דְוִד אָתָּא וְאָמַר אֵלִין תְּלַת זְמַנִּין
 דְצְלוֹתֵי דְכִתְיָב, (תהלים נה) עָרְב וּבִקְר
 וְצַהֲרִים הָא תְּלַתָּא, וְאִיהוּ לָא צְלִילֵי אֱלָא תְרִי
 מְנִיָּיהוּ, דְכִתְיָב אֲשִׁיחָה וְאַהֲמָה, וְלָא יִתִיר.

מִפְּאֲשֵׁר נֹטָה הַשֶּׁמֶשׁ לְרִדְתָּ
 בְּדִרְגָתוֹ לְצַד מְעָרְב.

שְׁהָרִי בְטָרָם נֹטָה הַשֶּׁמֶשׁ לְצַד
 מְעָרְב, נִקְרָא יוֹם מִן הַבִּקְר עַד
 הַזְמַן הַהוּא, שְׁכָתוּב (תהלים כב)
 חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. וְאִם תֵּאמַר עַד
 חֲשֻׁכָה - בָּא רְאָה, שְׁכָתוּב (ירמיהו ו)
 אוֹי לָנוּ כִּי פְּנֵה הַיּוֹם פִּי יִנְטוּ
 צְלִילֵי עָרְב. כִּי פְּנֵה הַיּוֹם - פְּנִינָא
 תְּפִלַּת הַבִּקְר, שְׁכָתוּב חֶסֶד אֵל
 כָּל הַיּוֹם, שְׁהָרִי אֲזַי הַשֶּׁמֶשׁ הִיא
 לְצַד מְזָרְח. פִּינּוּן שְׁנֵטָה הַשֶּׁמֶשׁ
 וְיִרְד לְצַד מְעָרְב, הָרִי אֲזַי הוּא זְמַן
 תְּפִלַּת הַמַּנְחָה, וְכִבְר פְּנֵה הַיּוֹם
 וּבָאוּ צְלִילֵי עָרְב וְהִתְעוֹרַר הַדִּין
 הַקָּשָׁה בְּעוֹלָם.

וּפְנֵה הַיּוֹם שְׁהִיא הַדְרָגָה שֶׁל
 חֶסֶד, וְנָטוּ צְלִילֵי עָרְב שְׁהִם
 הַדְרָגָה שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה, וְאֲזַי
 נִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְנִשְׁרַף
 הַהֵיכָל. וְעַל כֵּן שְׁנִינּוּ שְׁיִהִיָּה
 אָדָם זְהִיר בְּתְפִלַּת הַמַּנְחָה,
 שְׁהוּא הַזְמַן שְׁשְׂרוּי הַדִּין הַקָּשָׁה
 בְּעוֹלָם. יַעֲקֹב תִּקַּן תְּפִלַּת עַרְבִית,
 שְׁהָרִי הוּא תִקַּן אוֹתָהּ וְזַן אוֹתָהּ
 בְּכָל מַה שְׁצַרְיָהּ, וְדָאִי שְׂוָא"ו
 תִּקַּן אֶת הִ"א, וְהִ"א נְזוּנִית
 מִוָּא"ו, שְׂאִין לָהּ אוֹר מִשֶּׁל
 עֲצֻמָּה כָּלִל.

וּמִשׁוּם כְּף תְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת,
 שְׁהָרִי נִכְלָלָת בְּתְפִלַּת הַיּוֹם כְּדִי
 שְׁתַּהֲיָה מְאִירָה, וְכַעַת לָא זֶה
 הַזְמַן. וּבְאֲרָנוּ אוֹתָהּ, שְׁהָרִי לָא
 הִתְגַּלְיָה אוֹר הַיּוֹם שְׂיִאִיר לָהּ,
 וְהִיא שׁוֹלֵטָת בְּחֲשֻׁכָה עַד זְמַן
 חִצּוֹת הַלֵּילָה, כְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא מְשַׁתַּעֲשַׁע עִם הַצְּדִיקִים בְּגִין
 הַעֲדוּן, וְאֲזַי הַזְמַן שְׁהָאָדָם
 יִשְׁתַּעֲשַׁע [וּלְמַר] בְּתוֹרָה, כְּמוֹ
 שְׁנַתְּבָאָר.

בָּא רְאָה, דְוִד בָּא וְאָמַר שְׁלִשַׁת
 זְמַנֵּי הַתְּפִלוֹת הַלְלוּ, שְׁכָתוּב
 (תהלים נה) עָרְב וּבִקְר וְצַהֲרִים, הִנֵּה
 שְׁלִשָּׁה. וְהוּא לָא הַתְּפִלָּל אֱלָא

דא לצלותא דצפרא ודא לצלותא דמנחה, בגין כך אשיחה ואהמה דייקא. בצפרא דאיהו שעתא דחסד סגי ליה בחסד באשיחה, ובמנחה דהוא שעתא דדינא קשיא בעי המייה ובגין כך ואהמה. ולבתר פד אתפליג ליליא הוה קם בשירין ותושבחן פדקא (דף קלג ע"א) יאות דכתיב, (תהלים ס"ב) ובלילה שירה עמי והא אתמר.

קם רבי שמעון ואזלו. אזל ההוא בר נש בהדיה עד טבריה. עד דהו אזלו, אמר רבי שמעון תא חזי, תפלות פנגד תמידין תקנום רבנן דאנשי כנסת הגדולה, בגין דאשפחן תרי דכתיב, (במדבר כח) את הפכש אחד תעשה בכקר ואת הפכש השני תעשה בין הערפים. ואינון מתקרבין בהני תרי זמני דיומא דאינון זמנין לצלותא.

אמר ההוא גברא הא בקדמיתא אבות תקנום להני צלותי, ומה דאתקיני אברהם ויצחק הוא עקרא, ומה דאתקיני יעקב דאיהו שבחא דאבהן אמאי איהו רשות ולא עקרא כהני.

אמר רבי שמעון הא אתמר. אבל תא חזי, הני תרי זמני דתרי צלותי לאו אינון אלא לחפרא ליעקב בעדביה, פיון דאתחברו דא בדא אנן לא צריכין יתיר, דכיון דאתיהיבת אתתא בין תרין דרועין ואתחפרת בגופא לא אצטריך יתיר, ועל דא אנן בעינן לאתערא תרין דרועין בגין דאתיהיבת בינייהו, פיון דאיהי בינייהו, גופא ואתתא מלייהו בלחישו דלא לאדכרא.

ובגין כך יעקב משמש במרום תנינן. מאי במרום כמה דאת אמר, (תהלים צב) ואתה

שנים מהם, שכתוב אשיחה ואהמה, ולא יותר. זה לתפלת הבקר - וזה לתפלת המנחה. משום כך דייק אשיחה ואהמה. בבקר, שהיא שעת חסד, מספיק לו בחסד באשיחה. ובמנחה, שהיא שעת הדין הקשה, צריך המייה, ומשום כך ואהמה. אחר כך כשנחלק הלילה, היה קם לשירות ותשבחות כראוי, שכתוב (תהלים סב) ובלילה שירה עמי, והרי נתבאר.

קם רבי שמעון והלכו. הלך אותו האיש עמו עד טבריה. בעודם הולכים, אמר רבי שמעון, בא ראה, תפלות פנגד תמידין תקנום החכמים של אנשי כנסת הגדולה, משום שנמצאות שפים, שכתוב (במדבר כח) את הפכש אחד תעשה בכקר ואת הפכש השני תעשה בין הערפים, והם נקרבים בשני הזמנים הללו של היום, שהם זמני התפלה.

אמר אותו האיש, הרי בתחלה האבות תקנו את התפלות הללו, ומה שתקנו אברהם ויצחק הוא העקר. ומה שתקן יעקב שהוא המשבח של האבות, למה היא רשות ולא עקר כמו אלו?

אמר רבי שמעון, הרי נתבאר, אבל בא ראה, שני הזמנים הללו של שתי התפלות אינם אלא לחבר את יעקב לגורלו. פיון דאתחברו זה עם זה, אינו צריכין יותר. שפיון שנתנה האשה בין שתי הזרועות ומתחפרת בגוף, לא צריך יותר, ועל פן אנו צריכין לעורר שתי הזרועות בגלל שנתנה ביניהם. פיון שהיא ביניהם, הגוף והאשה, אז דבריהם בלחש שלא להזכיר.

ומשום כך, יעקב משמש במרום שנינו. מה זה במרום? כמו שנאמר (תהלים צב) ואתה מרום לעולם

ה'. והכל הוא סוד ליודעי הדין. באו רבי אבא ויהודה רבי אבא, ונשקו את ידו. אמר רבי אבא, עד היום הנה לא למדתי בדבר הנה, רק עכשו. אשרי חלקי שזכיתי לשמע אותו.

ויבאה יצחק האהלה שרה אמו. אמר רבי יוסי, הפסוק הנה קשה. האהלה? הנה צריך להיות לאהלה שרה אמו! מה זה האהלה? שחזרה לשם השכינה. משום שכל זמן ששרה היתה קימת בעולם, לא וזה ממנה השכינה, ונר היה דולק מערב שבת לערב שבת והיה מאיר את כל אותם ימות השבוע. אחר שמתה, כבה אותו הנר. כיון שבאה רבקה, חזרה השכינה והדליקה את הנר. שרה אמו - שדמתה לשרה בכל מעשיה.

רבי יהודה אמר, כמו שדמותו של יצחק היתה כדמותו של אברהם, וכל מי שראה את יצחק אמר זה ודאי אברהם שהוליד את יצחק - כך גם דמותה של רבקה ממש היתה כדמותה של שרה, ומשום כך שרה אמו ודאי אמר רבי אלעזר, בכל כך זה, אבל בא ראה, זהו סוד. שאף על גב ששרה מתה, דמותה לא וזה מן הבית, ולא נראתה שם מיום שמתה עד שבאה רבקה. כיון שנכנסה רבקה, נראתה דמותה של שרה, שפתיב ויבאה יצחק האהלה וגו'. מיד שרה אמו נראתה שם. ולא היה רואה, רק יצחק לבדו כשנכנס לשם, ועל כן וינחם יצחק אחרי אמו. [כ"א מה זה אחרי אמו? אחרי] שאמו נראתה והודמנה בבית, ועל כן לא כתוב אחרי מיתת אמו, אלא אחרי אמו.

רבי שמעון אמר, מה שונה שפתיב ביצחק, ויקח את רבקה

מרום לעולם יי. וכלא איהו רזא לידעי מדין. אתו רבי אבא וההוא יודאי ונשקו ידי. אמר רבי אבא עד יומא דין לא קאימנא במלה דא בר השתא. זפאה חולקי דזכינא למשמע ליה:

ויבאה יצחק האהלה שרה אמו. אמר רבי יוסי האי קרא קשיא. האהלה. לאהל שרה אמו מיבעי ליה, מאי האהלה. דאהדרת תמן שכינתא, בגין דכל זמנא דשרה קיימא בעלמא שכינתא לא אעדי מינה, ושרגא הוה דליקת מערב שבת לערב שבת והוה נהיר כל אינון יומי דשבתא, פתר דמיתת, פבתה ההיא שרגא. כיון דאתת רבקה אהדרת שכינתא ושרגא אדליקת. שרה אמו, דדמיא לשרה בכל עובדהא.

רבי יהודה אמר כמה דדיוקניה דיצחק הוה כדיוקניה דאברהם, וכל מאן דחמי ליצחק אמר דא אברהם, ודאי אברהם הוליד את יצחק, הכי נמי רבקה דיוקנה ממש הוה דיוקנא דשרה, ובגין כך שרה אמו ודאי.

אמר רבי אלעזר בכללא הכי הוא, אבל תא חזי, רזא איהו דאף על גב דשרה מיתת, דיוקנה לא אעדי מן ביתא, ולא אתחזי תמן מיומא דמיתת עד דאתת רבקה, כיון דעאלת רבקה אתחזיאת דיוקנא דשרה, דכתיב ויביאה יצחק האהלה וגו' מיד שרה אמו אתחזיאת תמן, ולא הוה חמי לה בר יצחק בלחודוי כד אעיל תמן, ועל דא וינחם יצחק אחרי אמו (כ"א מאי אחרי אמו, אחרי) דאמו אתחזיאת ואזדמנא בביתא, ועל דא לא פתיב אחרי מיתת אמו, אלא אחרי אמו.

רבי שמעון אמר מאי שנא דכתיב ביה ביצחק ויקח את רבקה ותהי לו לאשה

וַיֵּאָהֲבָהּ. פִּינּוֹן דְּאָמַר וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה לֹא יִדְעָנָא דְהוּא רַחִים לָהּ, דְּהָא כָּל בְּנֵי עֲלָמָא רַחֲמֵי לְנִשְׁיֵיהּוּ. מָאִי שְׁנָא בִּיצְחָק דְכְּתִיב בֵּיהּ וַיֵּאָהֲבָהּ.

ותהי לו לאשה ויאהבה? פִּינּוֹן שְׂאֵמַר וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה, לֹא יִדְעָנּוּ שְׁהוּא אֵהָב אוֹתָהּ? שְׁהֲרִי כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם אוֹהָבִים אֶת נִשְׁוֹתֵיהֶם. מַה שׁוֹנָה בִּיצְחָק שְׁכָתוּב בּוֹ וַיֵּאָהֲבָהּ?

אֲרָא וְדָאִי הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל הָאֵהָבָה שֶׁל הַזְּכָר לְאִשָּׁה אֵינָה אֲלֵא בְּשִׂמְאָל, שְׁכָתוּב (שיר א) שְׂמָאלוּ תַחַת לְרַאשֵׁי. וְחִשְׁף וְלִילָה הֵם יַחַד, וְהַשְּׂמָאל מְעוֹרָר תְּמִיד אֵהָבָה לְנִקְבָה וְאוֹחוֹז בָּהּ. וְעַל כֵּן, אֵף עַל גַּב שְׂאֲבָרְהֶם (ס"א ה"ח) אוֹהֵב אֶת שְׂרָה, לֹא כְתוּב בּוֹ וַיֵּאָהֲבָהּ, אֲלֵא בִּיצְחָק. וְאִם תֹּאמַר וַיֵּאָהֵב יַעֲקֹב אֶת רַחֵל - הַצַּד שֶׁל יַצְחָק שֶׁהָיָה בּוֹ עָשָׂה לוֹ.

אֲרָא וְדָאִי אֲתַעְרוּתָא דְרַחֲמֵמוּ דְדְּכּוֹרָא לְגַבֵּי אֲתַתָּא לָאו אִיהּוּ אֲלֵא שְׂמָאלָא דְכְּתִיב, (שיר השירים ב) שְׂמָאלוּ תַחַת לְרַאשֵׁי. וְחִשְׁף וְלִילָה כַּחַד אֵינּוֹן, וְשְׂמָאלָא אֲתַעַר רַחֲמֵמוּ תְדִיר לְגַבֵּי נּוֹקְבָא וְאֲחִיד בָּהּ, וְעַל דָּא אֵף עַל גַּב דְּאֲבָרְהֶם (ס"א ה"ח) רַחִים לָהּ לְשְׂרָה לֹא כְּתִיב בֵּיהּ וַיֵּאָהֲבָהּ אֲלֵא בִּיצְחָק. וְאִי תִימָא וַיֵּאָהֵב יַעֲקֹב אֶת רַחֵל, סְטָרָא דִּיצְחָק דְהוּא בֵּיהּ קַעְבִּיד לִיהּ.

תָּא חֲזִי, אֲבָרְהֶם כַּד חָמָא לְשְׂרָה (ס"א לרַבָּה) הוּא מְחַבֵּק לָהּ וְלֹא יַתִּיר, אֲבָל יַצְחָק דְאִיהּוּ בְעַלָּה אֲחִיד בָּהּ וְשׁוּי דְרוּעֵיהּ תַּחוֹת רִישָׁהּ דְכְּתִיב שְׂמָאלוּ תַחַת לְרַאשֵׁי וַיִּמְיֵנוּ תַּחֲבַקְנִי. לְבַתָּר אֲתָא יַעֲקֹב וְשִׁמְשׁ עֲרֶסָא וְאוּלִיד תְּרִיסַר שְׁבַטִין כִּלְאָ כְדָקָא יָאוּת.

בָּא רָאָה, כְּשִׂאֲבָרְהֶם רָאָה אֶת שְׂרָה (ס"א אֶת רַבָּה), הִנֵּה מְחַבֵּק אוֹתָהּ וְלֹא יוֹתֵר. אֲבָל יַצְחָק שְׁהוּא בְעַלָּה, אֲחוֹז בָּהּ וְשִׁם אֶת זְרוּעוֹ תַחַת רַאשָׁהּ, שְׁכָתוּב שְׂמָאלוּ תַחַת לְרַאשֵׁי וַיִּמְיֵנוּ תַּחֲבַקְנִי. אַחַר כֵּן בָּא יַעֲקֹב וְשִׁמְשׁ מִטָּתוֹ, וְהוּלִיד שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבַטִים, כִּלְמָס כְּרָאוּי.

וְתָא חֲזִי אֲבָהֵן כִּלְהוּ בְרִזָּא חֲדָא (דף קלג ע"ב) אֲזִלוּ. וְכִלְהוּ שְׁמִשׁוּ בְּאַרְבַּע נְשִׁין כָּל חַד מְנַיֵיהּוּ, אֲבָרְהֶם בְּאַרְבַּע שְׂרָה וְהֶגֶר וְתָרִי פִלְגָשִׁים. דְכְּתִיב וּלְבַנֵּי הַפִּלְגָשִׁים אֲשֶׁר לְאֲבָרְהֶם, פִּלְגָשִׁים תְּרִי הָא אַרְבַּע.

ובא וראה, כָּל הָאֲבוֹת הִלְכוּ בְּסוּד אֶחָד, וְכִלְמָס שְׁמִשׁוּ בְּאַרְבַּע נְשִׁים כָּל אֶחָד מֵהֶם. אֲבָרְהֶם בְּאַרְבַּע - שְׂרָה וְהֶגֶר וְשִׁתִּי פִילְגָשִׁים, שְׁכָתוּב וּלְבַנֵּי הַפִּילְגָשִׁים אֲשֶׁר לְאֲבָרְהֶם. פִּילְגָשִׁים - שְׁתִּים. הִנֵּה אַרְבַּע. יַצְחָק בְּסוּד שֶׁל אַרְבַּע שֶׁל הַצַּד שֶׁל רַבָּה, שְׁכָתוּב וַיִּקַּח אֶת רַבָּה - אֶחָד. וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה - שְׁתִּים. וַיֵּאָהֲבָהּ - שְׁלֹשׁ. וַיִּנָּחֵם יַצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ - הִנֵּה אַרְבַּע. כִּנְגַד זֶה הָיָה לִיעֲקֹב אַרְבַּע נְשִׁים. וְהַכֵּל בְּסוּד אֶחָד.

יַצְחָק בְּרִזָּא דְאַרְבַּע דִּסְטִירוּ דְרַבָּהּ, דְכְּתִיב וַיִּקַּח אֶת רַבָּה חַד. וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה תְרִי. וַיֵּאָהֲבָהּ תְלַת. וַיִּנָּחֵם יַצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ הָא אַרְבַּע. לְקַבֵּל דָּא הוּוּ לִיעֲקֹב אַרְבַּע נְשִׁין. וְכִלְאָ בְרִזָּא חֲדָא.

רבי חייא אמר, אֲבָרְהֶם וַיַּצְחָק שְׁמִשׁוּ כָּל חַד בְּאֲתַתָּא חֲדָא בְרִזָּא דְקוּדְשָׁא. אֲבָרְהֶם בְּסוּד שֶׁל קֹדֶשׁ. אֲבָרְהֶם עִם שְׂרָה, יַצְחָק עִם רַבָּה. דְכִנְגַד שְׁנֵיהֶם הָיוּ אַרְבַּע נְשִׁים לִיעֲקֹב בְּשִׁנֵּי

רבי חייא אמר אֲבָרְהֶם וַיַּצְחָק שְׁמִשׁוּ כָּל חַד בְּאֲתַתָּא חֲדָא בְרִזָּא דְקוּדְשָׁא. אֲבָרְהֶם בְּסוּד שֶׁל קֹדֶשׁ. אֲבָרְהֶם עִם שְׂרָה, יַצְחָק עִם רַבָּה. דְכִנְגַד שְׁנֵיהֶם הָיוּ אַרְבַּע נְשִׁים לִיעֲקֹב בְּשִׁנֵּי

חֲלָקִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, עָלוּ הַדְּבָרִים לְמִקּוֹמָם, שֶׁהָרִי הַכֹּל נִעְשָׂה בְּסוּד קְדוּשָׁה, וְהַכֹּל בְּסוּד אֶחָד.

וַיֹּסֵף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשָׁמָה קְטוּרָה. קְטוּרָה זוּ הִיא הַגֵּר. שֶׁהָרִי שְׁנִינּוּ, אַחַר שֶׁנִּפְרְדָה הַגֵּר מֵאַבְרָהָם וְטֻעַתָּה אַחַר גְּלוּלֵי אֲבִיָּה, אַחַר כֵּן נִקְשְׂרָה לְמַעֲשִׂים כְּשָׂרִים, וּמִשׁוֹם כֵּן הִשְׁתַּנָּה שְׁמָהּ וְנִקְרְאָה קְטוּרָה בְּמַעֲשִׂים כְּשָׂרִים, וְשָׁלַח אַבְרָהָם וְלָקַח אוֹתָהּ לְאִשָּׁה. מִכָּאֵן שֶׁשְׁנוּי שֵׁם מְכַפֵּר עַל חֲטָאִים, וְעַל כֵּן הִשְׁתַּנָּה שְׁמָהּ.

וַיֹּסֵף אַבְרָהָם. מַה זֶה וַיֹּסֵף? אִם תֹּאמַר שֶׁהוּא הוֹסִיף עַל שְׂרָה - לֹא כֵן! אֲלֹא בִימֵי שְׂרָה הִזְדוּג עִמָּה פַּעַם אַחַת, וְאַחַר כֵּן גִּרַשׁ אוֹתָהּ עַל עֲסָקִי יִשְׁמַעֲאֵל, וְאַחַר כֵּן וַיֹּסֵף, כְּמוֹ מִקְדָּם פַּעַם אַחֲרַת עַל מַה שֶׁנֶּשְׂא אוֹתָהּ בְּרֵאשׁוֹנָה. וְלִפִּי שֶׁשְׁתַּנָּה מַעֲשִׂיָּהּ, כֵּן גַּם שִׁנָּה שְׁמָהּ.

בֹּא רֵאֵה, שְׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַיִּבְרָא יִצְחָק הָאֱהָלָה שְׂרָה אִמּוֹ - שֶׁהִתְגַּלְתָּה דְמוּת שְׂרָה, וַיִּצְחָק הַתְּנַחֵם אַחֲרַי שֶׁהִתְגַּלְתָּה אִמּוֹ וְאֵת דְמוּתָהּ הִיָּה רוֹאֶה כֹּל יוֹם. וְאַבְרָהָם, אֵף עַל גֵּב שֶׁנֶּשְׂא, לֹא נִכְנַס לְאוֹתוֹ הַבֵּית, וְלֹא הִכְנִיס אֶת אוֹתָהּ הָאִשָּׁה לְשֵׁם כְּדֵי שֶׁשִּׁפְחָה לֹא תִירַשׁ גְּבִירָתָהּ. וַיְבַאֲהֵל שְׂרָה לֹא נִרְאָתָה אִשָּׁה אַחֲרַת, אֲלֹא רִבְקָה.

וְאֵף עַל גֵּב שֶׁאַבְרָהָם הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁדְמוּתָהּ שֶׁל שְׂרָה נִגְלָתָה שָׁם, הִשְׁאִיר לִיִּצְחָק אוֹתוֹ הָאֱהָל, לְרֵאוֹת אֶת הַדְּמוּת שֶׁל אִמּוֹ בְּכֹל יוֹם. יִצְחָק וְלֹא אַבְרָהָם. זֶהוּ שֶׁפְּתוּב וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לִיִּצְחָק. אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ דִּיקָא, זֶה אוֹתָהּ הַדְּמוּת שֶׁל שְׂרָה בְּאוֹתוֹ הַמִּשְׁכָּן.

בְּשָׂרָה, יִצְחָק בְּרִבְקָה, וְלִקְבֵּל תְּרוּוֹיָיָהּ הָיָה אַרְבַּע נָשִׁין לִיִּצְחָק בְּתָרִין חוֹלְקִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר סְלִיקוּ מַלִּין לְאַתְרֵיָיָהּ. דִּהָא כֹּלָא בְּרֵזָא קִדִּישָׁא אֲתַעְבַּד וְכֹלָא בְּרֵזָא חֲדָא:

וַיֹּסֵף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשָׁמָה קְטוּרָה. קְטוּרָה דָּא הִיא הַגֵּר. דִּהָא תְּנִינָן בְּתַר דְּאַתְפְּרָשָׁא הַגֵּר מִנִּיהּ דְּאַבְרָהָם וְטֻעַת בְּתַר גְּלוּלֵי דְּאַבִּיָּה, לְבִתְרָא אֲתַקְשָׂרָא בְּעוּבְדִין דְּכִשְׂרוֹן, וּבְגִין כֵּן אֲשַׁתְּנִי שְׁמָהּ וְאַקְרִי קְטוּרָה בְּעוּבְדִין דְּכִשְׂרוֹן, וְשִׁדְרָא אַבְרָהָם וְנִסְכְּבָה לִיהּ לְאַנְתּוּ. מִכָּאֵן דְּשְׁנוּי שְׁמָא מְכַפֵּר חוּבִין, וְעַל דָּא אֲשַׁתְּנִי שְׁמָהּ.

וַיֹּסֵף אַבְרָהָם, מָאִי וַיֹּסֵף, אִי תִימָא דְעַל שְׂרָה אִיהוּ דְּאוּסִיף, לָאוּ הֲכִי. אֲלֹא בְיוֹמָהּ דְּשְׂרָה אִזְדוּג בְּהִדָּה זְמַנָּא חֲדָא, וְלְבִתְרָא תְּרִיף לָהּ עַל עֲסָקִי דִּישְׁמַעֲאֵל, וְלְבִתְרָא וַיֹּסֵף כְּמִלְקָדְמִין זְמַנָּא אַחֲרָא עַל מַה דְּנָסִיב לָהּ בְּקִדְמִיתָא. וְכַפּוּם דְּשְׁנֵי עוּבְדָּהּ הֲכִי נָמִי שְׁנֵי שְׁמָהּ.

תָּא חַזִּי, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר וַיִּבְרָא יִצְחָק הָאֱהָלָה שְׂרָה אִמּוֹ. דְּאַתְגַּלִּיא דְּיוֹקְנָא דְּשְׂרָה וַיִּצְחָק אֲתַנַּחֵם אַחֲרַי דְּאַתְגַּלִּיא אִמּוֹ, וְדְיוֹקְנָהּ הָוּה חֲמִי כֹּל יוֹמָא. וְאַבְרָהָם אֵף עַל גֵּב דְּאִינְסִיב לָא עָאֵל בְּהִוָּא בֵּיתָא וְלֹא אָעִיל לָהּ לְהָאִי אֲתַתָּא תַּמָּן, בְּגִין דְּשִׁפְחָה לֹא תִירַשׁ גְּבִירָתָהּ. וַיְבַאֲהֵל דְּשְׂרָה לָא אֲתַחַזִּי אֲתַתָּא אַחֲרָא אֲלֹא רִבְקָה.

וְאַבְרָהָם אֵף עַל גֵּב דִּהוּהוּ יָדַע דְּדְיוֹקְנָא דְּשְׂרָה אֲתַגַּלִּיא תַּמָּן, שֶׁבְּקִיָּה לִיִּצְחָק הִוָּא אֱהָל לְמַחְמֵי דְּיוֹקְנָא דְּאִמִּיהּ כֹּל יוֹמָא. יִצְחָק וְלֹא אַבְרָהָם, הֲדָא הוּא דְּכְתִיב וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לִיִּצְחָק. אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ דְּיִיקָא, דָּא הִוָּא דְּיוֹקְנָא דְּשְׂרָה בְּהִוָּא מִשְׁכָּנָא.

דָּבָר אַחַר וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק, וְזֶה דְּמַהֲיִמְנוּתָא עֲלָאָה לְאַתְדַּבְּקָא יִצְחָק בְּדַרְגָּא דְּחוּלְקִיָּה כְּדָקָא יְאוּת. תָּא חֲזִי, הֵכָא אֲתַפְּלִיל (ס"א מִיָּא בְּאִשָּׁא) אֲשָׁא בְּמִיָּא, וְדָאֵי אֲשָׁא נָטִיל מִיָּא, מִשְׁמַע וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק דָּא מִיָּא דְּאַתְפְּלִיל בְּאִשָּׁא. וּבְקַדְמִיתָא אֲתַפְּלִיל כְּחֻדָּא אֲשָׁא בְּמִיָּא. אֵימַתִּי, בְּשַׁעֲתָא דְּעַקְדָּא לִיָּה לְיִצְחָק לְמַעַבְדַּד בֵּיהּ דֵּינָא כְּדִין אֲתַפְּלִיל אֲשָׁא בְּמִיָּא. וְהַשְׁתָּא אֲתַפְּלִילוּ מִיָּא בְּאִשָּׁא, לְמַהוּי כְּלָא רְזָא דְּמַהֲיִמְנוּתָא עֲלָאָה:

וְרַבְנֵי הַפִּילֹגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנּוֹת. מֵאֵי מִתְּנּוֹת. אֲלִין סְטָרֵי דְּרִגְיִן תְּתַאֲיִן דְּאִינוּן שְׁמַהֲזִין דְּסְטָרֵי רוּחַ מְסַאָבָא בְּגִין לְאַשְׁלֵמָא דְּרִגְיִן, וְאַסְתַּלַּק יִצְחָק עַל כָּלָא בְּמַהֲיִמְנוּתָא עֲלָאָה כְּדָקָא חֲזִי.

בְּנֵי הַפִּילֹגְשִׁים, אֲלִין הוּוּ בְּנֵי קְטוּרָה פְּלֹגֶשׁ בְּקַדְמִיתָא וּפְלֹגֶשׁ הַשְׁתָּא. רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר פְּלֹגֶשִׁים מִמֶּשׁ. וַיִּשְׁלַחֵם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ, דְּלָא לְשַׁלְטָאָה לְגַבִּיָּה דְּיִצְחָק. בְּעוּדְנוּ חִי, בְּעוּד דְּהוָּה אַבְרָהָם חִי וְקָיִים בְּעֵלְמָא דְּלָא יְקַטְרִגוּן לִיָּה לְבַתָּר, וּבְגִין דֵּיִתְתַּקֵּן יִצְחָק בְּסִטְרֵי דֵּינָא קְשִׁיָּא עֲלָאָה לְאַתְתַּקְפָּא עַל כָּלָהוּ, וְכִלְהוּ אֲתַפְּפִיִין קְמִיָּה. קְדָמָה אֶל אַרְץ קְדָם, בְּגִין דְּתַמָּן אִינוּן סְטָרֵי חֲרָשֵׁי מְסַאָבֵי.

תָּא חֲזִי, פְּתִיב (מַלְכִּים א ה) וַתִּרְכַּב חֲכַמַת שְׁלֹמֹה מִחֲכַמַת כָּל בְּנֵי קְדָם. אֲלִין אִינוּן דְּהוּוּ מִבְּנֵי (אִינוּן) בְּנֵי פִילֹגְשִׁים דְּאַבְרָהָם, וְהָא אִוְקִימָנָא דְּהָא בְּאִינוּן הַרְרֵי קְדָם אִינוּן דְּאוּלְפִין חֲרָשִׁין לְבְנֵי נָשָׂא, וּמַהֲהִיא אַרְץ קְדָם נְפָקוּ לְבָן וּבְעוּר וּבְלַעַם בְּנוֹ וְכִלְהוּ חֲרָשֵׁי וְהָא אִוְקִמוּהָ.

רַבִּי חֲזַקְיָה פָּתַח וְאָמַר, (יִשְׁעִיָּה מֵב) מִי נָתַן

דְּבָר אַחַר וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק, סוּד הַאֲמוּנָה הַעֲלִיוֹנָה שֶׁיִּדְבֹּק יִצְחָק בְּדַרְגַת חֲלָקוֹ כְּרָאוּי. בֵּא רָאָה, כָּאֵן נִכְלְלוּ (מִים עִב אִש) אִשׁ עִם מִים. וְדָאֵי אִשׁ נוֹשָׂא מִים. מִשְׁמַע וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק, זֶה הַמִּים שֶׁנִּכְלְלִים בְּאִשׁ. וּבְרָאשׁוֹנָה נִכְלְלוּ יַחַד אִשׁ וּמִים. מְתִי? בְּשַׁעֲתָא שְׁעַקְדָּא אֵת יִצְחָק לַעֲשׂוֹת בּוֹ דִּין, אֲזַ נִכְלְלָה הָאִשׁ בְּמִים. וְכָאֵן נִכְלְלוּ מִים בְּאִשׁ, שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה בְּסוּד הַאֲמוּנָה הַעֲלִיוֹנָה.

וְרַבְנֵי הַפִּילֹגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנּוֹת. מַה זֶה מִתְּנּוֹת? אֵלוּ הַצְּדִידִים הַדְּרִגוֹת הַתְּחִתּוֹנוֹת שֶׁהֵם שְׁמוֹת שֶׁל צְדָדֵי רוּחַ הַטְּמָאָה כְּדִי לְהַשְׁלִים אֶת הַדְּרִגוֹת, וְהַתְּעֵלָה יִצְחָק עַל הַכֹּל בְּאֲמוּנָה הַעֲלִיוֹנָה כְּרָאוּי.

בְּנֵי הַפִּילֹגְשִׁים - אֵלוּ הָיוּ בְּנֵי קְטוּרָה. פִּילֹגֶשׁ כְּרָאשׁוֹנָה, וּפִילֹגֶשׁ פְּעֵת. רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, פִּילֹגְשִׁים מִמֶּשׁ. וַיִּשְׁלַחֵם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ - שְׁלָא לְשַׁלַּט אֲצַל יִצְחָק. בְּעוּדְנוּ חִי - בְּעוּד שְׁאַבְרָהָם הָיָה חִי וְקָיִים בְּעוֹלָם, שְׁלָא יִתְגַּרְוּ בּוֹ אַחַר כֵּן, וְכְדִי שֶׁיִּצְחָק יִתְקַן בְּצַד הַדִּין הַקָּשָׁה הַעֲלִיּוֹן שֶׁיִּתְגַּבֵּר עַל כָּלָם וְכָלָם יִכְנָעוּ לְפָנָיו. קְדָמָה אֶל אַרְץ קְדָם - מִשּׁוּם שֶׁשָּׁם הֵם צְדָדֵי הַכְּשָׁפִים הַטְּמָאִים.

בֵּא רָאָה, פְּתוּב (מַלְכִּים-א ה) וַתִּרְכַּב חֲכַמַת שְׁלֹמֹה מִחֲכַמַת כָּל בְּנֵי קְדָם. אֵלוּ הֵם שֶׁהָיוּ מִבְּנֵי (הֵם) בְּנֵי פִילֹגְשִׁים שֶׁל אַבְרָהָם. וְהָרִי בְּאַרְנוֹ שֶׁהָרִי בְּאוֹתָם הַרְרֵי קְדָם הֵם מְלַמְּדִים כְּשָׁפִים לְבְנֵי אָדָם, וּמֵאוֹתָהּ אַרְץ קְדָם יֵצְאוּ לְבָן וּבְעוּר וּבְלַעַם, וְכָלָם מְכַשְׁפִּים, וְהָרִי בְּאַרְוֵהוּ.

רַבִּי חֲזַקְיָה פָּתַח וְאָמַר, (יִשְׁעִיָּה מֵב)

מי נתן למשפּה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְבוֹזִים הָלֹא יִי וְגו'. תָּא חֲזִי, מִזְמָנָא דַּאֲתַחֲרַב בֵּי מְקַדְשָׁא בְּרַכָּאן לֹא שְׂרִיין בְּעֵלְמָא וְאֲתַמְנְעוּ, כְּפִיכּוּל אֲתַמְנְעוּ מֵעֵילָא וְתַתָּא, וְכָל אֵינּוֹן שְׂאָר דְּרַגִּין תַּתְּאִין מִתַּתְּקִפִּי וְאֲזֵלִי וְשְׁלִטִי עַלְיֵיהּ דִּישְׂרָאֵל בְּגִין דְּאֵינּוֹן גְּרַמּוּ בַחֻבְיֵיהּ.

הָאִי קָרָא לֹא אֲתֵי שִׁבְן מְלִיָּה דְכֻתִּיב מִי נָתַן לְמִשְׁפָּה יַעֲקֹב, פִּינּוֹן דְּאָמַר מִי נָתַן לְמִשְׁפָּה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל, מַהוּ חֲטָאנוּ לוֹ, חֲטָאוּ לוֹ מִיבְעֵי לֵיהּ, וְאִי אָמַר חֲטָאנוּ לוֹ, מַאי וְלֹא אָבוּ, וְלֹא אָבִינוּ מִיבְעֵי לֵיהּ.

אֲרָא בְּשַׁעְתָּא דַּאֲתַחֲרַב מְקַדְשָׁא וְאֲתוּקְדַּהּ הֵיכְלָא וְעָמָא אֲתַגְּלִי, בְּעֵיא שְׁכִינְתָּא לַאֲתַעֲקָרָא מְדוּכְתָּהּ וְלְמִיָּהּ עֲמַהוּן בְּגֵלוּתָא, אָמְרָה אֵיָּהּ בְּקַדְמִיתָא לְמַחְמֵי בֵיתָאִי וְהֵיכְלָאִי וְאֲפָקוּד עַל דְּכַתְּבִי דְכַהֲנֵי וְלִיּוֹאֵי דְהוּוּ פְּלַחִין בְּבֵיתָאִי.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּהֲהִיא שַׁעְתָּא אֲסַתְּפַלַּת כְּפִנְסַת יִשְׂרָאֵל לְעֵילָא וְחַמַּאת דְּבַעֲלָה אֲסַתְּלַק מְנָה לְעֵילָא לְעֵילָא, נַחַתַּת לְתַתָּא עֲאֵלַת בְּבֵיתָא וְאֲסַתְּפַלַּת בְּכָל אֵינּוֹן דְּיֻכְתִּי, וְאֲשַׁתְּמַע קָלָא לְעֵילָא לְעֵילָא וְאֲשַׁתְּמַע קָלָא לְתַתָּא. הָדָא הוּא דְכֻתִּיב ^(ירמיה לא) קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים רַחַל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהּ וְגו'. וְאִוּקְמוּהָ.

בֵּינּוֹן דְּעֲאֵלַת בְּגֵלוּתָא אֲסַתְּפַלַּת בְּעָמָא וְחַמַּאת דְּדַחְקֵי לֹוֹן וְרַמְסֵי לֹוֹן בְּגֵלוּתָא בֵּין רַגְלֵיהּ דְּשְׂאָר עַמִּין, פְּדִין אָמְרַת ^(ישעיה מב) מִי נָתַן לְמִשְׁפָּה יַעֲקֹב וְגו'. וְאֵינּוֹן אָמְרִין הָלֹא יִי זֵו חֲטָאנוּ לוֹ. וְהִיא אָמְרַת וְלֹא אָבוּ בְּדַרְכֵי הַלּוֹף וְלֹא שְׁמַעוּ בְּתוֹרָתוֹ.

חֲטָאנוּ לוֹ. וְהִיא אָמְרַת: וְלֹא אָבוּ בְּדַרְכֵי הַלּוֹף וְלֹא שְׁמַעוּ בְּתוֹרָתוֹ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּהֲהִיא שַׁעְתָּא אֲסַתְּפַלַּת כְּפִנְסַת יִשְׂרָאֵל לְעֵילָא וְחַמַּאת דְּבַעֲלָה אֲסַתְּלַק מְנָה לְעֵילָא לְעֵילָא, נַחַתַּת לְתַתָּא עֲאֵלַת בְּבֵיתָא וְאֲסַתְּפַלַּת בְּכָל אֵינּוֹן דְּיֻכְתִּי, וְאֲשַׁתְּמַע קָלָא לְעֵילָא לְעֵילָא וְאֲשַׁתְּמַע קָלָא לְתַתָּא. הָדָא הוּא דְכֻתִּיב ^(ירמיה לא) קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים רַחַל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהּ וְגו'. וְאִוּקְמוּהָ.

בֵּינּוֹן דְּעֲאֵלַת בְּגֵלוּתָא אֲסַתְּפַלַּת בְּעָמָא וְחַמַּאת דְּדַחְקֵי לֹוֹן וְרַמְסֵי לֹוֹן בְּגֵלוּתָא בֵּין רַגְלֵיהּ דְּשְׂאָר עַמִּין, פְּדִין אָמְרַת ^(ישעיה מב) מִי נָתַן לְמִשְׁפָּה יַעֲקֹב וְגו'. וְאֵינּוֹן אָמְרִין הָלֹא יִי זֵו חֲטָאנוּ לוֹ. וְהִיא אָמְרַת וְלֹא אָבוּ בְּדַרְכֵי הַלּוֹף וְלֹא שְׁמַעוּ בְּתוֹרָתוֹ.

חֲטָאנוּ לוֹ. וְהִיא אָמְרַת: וְלֹא אָבוּ בְּדַרְכֵי הַלּוֹף וְלֹא שְׁמַעוּ בְּתוֹרָתוֹ.

ובשעה שעתיד הקדוש ברוך הוא לפקד את עמו, פנסת ישראל תשוב מן הגלות בראשונה. (אומר לה הקדוש ברוך הוא): תלכי לבית פדי שבית המקדש יבנה בהתחלה. ויאמר לה הקדוש ברוך הוא: קומי מן העפר. היא שבה ואמרת: לאיזה מקום אלף? ביתי תרב, והיכלי נשרף באש.

עד שהקדוש ברוך הוא יבנה את בית המקדש בראשונה ויתקין את ההיכל ויבנה את קרית ירושלים, ואחר כך יקים אותה מן העפר. זהו שכתוב (תהלים קמז) בונה ירושלים ה' וגו'. בונה ירושלים בראשונה, ואחר כך נדחי ישראל יכנס. ויאמר לה: (ישעיה נב) התנערי מעפר קומי שבי ירושלים וגו'. ויכנס את גליות ישראל. זהו שכתוב בונה ירושלים ה' - בראשונה, ואחר כך - נדחי ישראל יכנס. ואז הרופא לשבורי לב ומחפש לעצבותם, זו תחית המתים, וכתוב (יחזקאל לו) ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו וגו'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

פרשת ואלה תולדות יצחק ורבי חייא ואמר (תהלים קו) מי ימלא גבורות יי שמיע כל תהלתו. תא חזי, בד בעא קדשא בריך הוא וסליק ברעותא קמיה למברי עלמא, הוה מסתפל באורייתא, וברא ליה, ובכל עובדא ועובדא דברא קדשא בריך הוא בעלמא הוה מסתפל באורייתא, וברא ליה. הדא הוא דכתיב, (משלי ח) ואהיה אצלו אמן ואהיה (דף קלד ע"ב) שעשועים יום יום אל תקרי אמן, אלא אמן.

בשרצה לברא אדם, אמרה התורה לפניו: אם האדם יברא

ובשעתא דזמין קדשא בריך הוא למפקד על עמיה, פנסת ישראל תיתוב מן גלותא בקדמיתא (אמר ליה קדשא בריך הוא) תיהך לביתא, בגין דבית המקדש יתבני בקדמיתא, ויימא לה קדשא בריך הוא קומי מעפרא. היא תבת ואמרה לאן אתר איהך, ביתאי תרב היכלי אתוקד בנורא.

עד דקדשא בריך הוא יבני בי מקדשא בקדמיתא ויתקין היכלא ויבני קרתא דירושלם, ולבתר יוקים לה מעפרא. הדא הוא דכתיב (תהלים קמז) בונה ירושלים יי וגו'. בונה ירושלים בקדמיתא ולבתר נדחי ישראל יכנס, ויימא לה (ישעיה נב) התנערי מעפר קומי שבי ירושלים וגו'. ויתפניש גלותהון דישראל. הדא הוא דכתיב בונה ירושלים יי, בקדמיתא, ולבתר נדחי ישראל יכנס. וכדין הרופא לשבורי לב ומחפש לעצבותם דא תחית המתים. וכתיב, (יחזקאל לו) ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו וגו'. ברוך יי לעולם אמן ואמן: (ע"ב פרשת חיי שרה).

פרשת תולדות

ואלה (בראשית כח) תולדות יצחק וגו'. פתח רבי חייא ואמר (תהלים קו) מי ימלא גבורות יי שמיע כל תהלתו. תא חזי, בד בעא קדשא בריך הוא וסליק ברעותא קמיה למברי עלמא, הוה מסתפל באורייתא, וברא ליה, ובכל עובדא ועובדא דברא קדשא בריך הוא בעלמא הוה מסתפל באורייתא, וברא ליה. הדא הוא דכתיב, (משלי ח) ואהיה אצלו אמן ואהיה (דף קלד ע"ב) שעשועים יום יום אל תקרי אמן, אלא אמן.

בד בעא למברי אדם אמרה תורה קמיה, אי בשרצה לברא אדם, אמרה התורה לפניו: אם האדם יברא

למה יהיו מעשי ידך לחנם, שהרי לא יוכל לסבל את דינך? אמר לה הקדוש ברוך הוא: הנה תקנתי תשובה טרם שבראתי את העולם. אמר הקדוש ברוך הוא לעולם בשעה שעשה אותו וברא את האדם, אמר לו: עולם, עולם, אתה וחקותיך לא יתקיימו אלא על התורה.

וכשום כך בראתי כן את האדם, כדי שיתעסק בה, ואם לא - הריני מחזירך לתהו ובהו, והכל בשביל האדם קים. זהו שכתוב (ישעיה מו) אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי. והתורה עומדת ומכריזה לפני בני אדם כדי שיתעסקו וישתדלו בה, ואין מי שירכין אוננו.

בא ראה, כל מי שמשתדל בתורה, מקים העולם ומקים כל מעשה ומעשה על תקונו פראוי, ואין לה כל איבר ואיבר באדם שאין כנגדו בריה בעולם. שהרי כמו שאדם נחלק לאיברים, וכלם עומדים דרגות על דרגות מתקנים אלו על אלו וכלם גוף אחד - כך גם העולם, כל אותם בריות כלם איברים איברים ועומדים אלו על אלו, וכאשר כלם מתקנים - הנה גוף [אחד] ממש.

והכר כמו שהתורה שהרי כל התורה איברים ופרקים ועומדים אלו על אלו, וכשכלם נתקנים - נעשים גוף אחד. כיון שדוד הסתפל במעשה הזה, פתח ואמר, (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינה.

בתורה כל הסודות עליונים חתומים שלא יכולים להשיג. בתורה כל אותם דברים עליונים שהתגלו ולא התגלו. בתורה הם כל הדברים שלמעלה ולמטה.

בר נש יתברי, ולבתר יחטי ואנת תידון ליה, אמאי יהון עובדי ידך למגנא, דהא לא ייכול למסבל דינך. אמר ליה קדשא ברוך הוא, הא אתקינת תשובה עד לא בראתי עלמא, אמר קדשא ברוך הוא לעלמא בשעתא דעבד ליה וברא לאדם, אמר ליה, עלמא עלמא, אנת ונימוסף לא קיימין אלא על אורייתא.

ובגין כך בראתי ליה לאדם בך, בגין דיתעסק בה. ואי לאו, הא אנא אהדר לך לתהו ובהו וכלא בגיניה דאדם קיימא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה מו) אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי. ואורייתא קיימא ומכריזה קמייהו דבני נשא, בגין דיתעסקו וישתדלו בה ולית מאן דירכין אודניה.

תא חזי, כל מאן דאשתדל באורייתא איהו קיים עלמא, וקיים כל עובדא ועובדא על תקוניה פדקא יאות, ולית לך כל שייפא ושייפא דקיימא ביה כבר נש, דלא הוי לקבליה בריה בעלמא. דהא כמה דבר נש איהו מתפליג שייפין, וכלהו קיימין דרגין על דרגין מתתקנין אלין על אלין וכלהו חד גופא, הכי נמי עלמא, כל אינון בריין פלהו שייפין שייפין, וקיימין אלין על אלין, וכד מתתקנן פלהו, הא (ח) גופא ממש.

ובלא כגוונא דאורייתא, דהא אורייתא פלא שייפין ופרקין, וקיימין אלין על אלין, וכד מתתקנן פלהו, אתעבידו חד גופא. כיון דאסתפל דוד בעובדא דא, פתח ואמר, (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינה.

באורייתא אינון כל רזין עלאין חתימין דלא יכלין לאתדבקא, באורייתא כל אינון מלין עלאין, דאתגליין ולא אתגליין,

בְּאוֹרֵי־יְתָא אֵינוֹן כָּל מְלִין דְּלַעֲיֵלָא וְלִתְתָא, כָּל מְלִין דְּעֵלְמָא דִּין, וְכָל מְלִין דְּעֵלְמָא דְאַתִּי בְּאוֹרֵי־יְתָא אֵינוֹן, וְלִית (ד קלה ע"א) מָאן דִּישְׁגַח וַיִּדַע לֹון, וּבְגִין כֶּף כְּתִיב, (תהלים קו) מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת יְיָ יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהֵלְתּוֹ.

כָּל הַדְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם הֵנָּה וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא הֵם בְּתוֹרָה, וְאֵין מִי שֶׁמְשַׁגֵּחַ וּמְפִיר אוֹתָם. וּמִשּׁוֹם כֶּף כְּתוּב (תהלים קו) מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהֵלְתּוֹ.

בֹּא רְאֵה, בֹּא שְׁלֹמָה וּבְקֶשׁ לַעֲמֵד עַל דְּבַרֵי הַתּוֹרָה וְעַל דְּקְדוּקֵי הַתּוֹרָה וְלֹא יִכַּל. אָמֵר, אֲמַרְתִּי אֲחַפְּמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמְּנִי. דָּוֵד אָמֵר, (תהלים קיט) גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ.

בֹּא רְאֵה, כְּתוּב בְּשְׁלֹמָה (מלכים א-ה) וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מְשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמֹשֶׁה וְאֶלֶף. וְהָרִי בְּאוֹרוֹהוּ שֶׁחֲמֹשֶׁה וְאֶלֶף טַעֲמִים הָיוּ בְּכָל מְשָׁל וּמְשָׁל שֶׁהִיא אוֹמֵר. וּמָה שְׁלֹמָה, שֶׁהוּא בֶּשֶׁר וְדָם, כֶּף הָיוּ בְּדַבְּרָיו - דְּבַרֵי הַתּוֹרָה שֶׁאֵמֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה שֶׁכָּכֵל דְּבַר וְדְבַר יֵשׁ בּוֹ כְּמָה מְשָׁלִים, כְּמָה שִׁירִים, כְּמָה תְּשַׁבְּחוֹת, כְּמָה סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים, כְּמָה חֻקֵּמוֹת, וְעַל כֵּן כְּתוּב מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה'.

בֹּא רְאֵה מָה כְּתוּב לְמַעְלָה, וְאַלְהַ תְּלַדֵּת יִשְׁמַעְעָל. שֶׁהֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר נְשִׂאִים. אַחַר כֶּף אָמֵר וְאַלְהַ תְּלַדֵּת יִצְחָק. הַתַּעֲלָה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁכְּתוּב בּוֹ בְּיִשְׁמַעְעָל שֶׁהוּלִיד שְׁנַיִם עֶשֶׂר נְשִׂאִים וַיִּצְחָק הוּלִיד שְׁנֵי בָנִים, שֶׁזֶה הַתַּעֲלָה וְזֶה לֹא הַתַּעֲלָה? עַל כֵּן כְּתוּב מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה'. זֶה יִצְחָק. וַיִּצְחָק הוֹצִיא אֶת יַעֲקֹב, שֶׁהוּא הֵנָּה לְבָדוֹ יוֹתֵר מִכָּלֵם, שֶׁהוּלִיד שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים, הַקְּיוּם שֶׁל מַעְלָה וּמַטָּה. אֲבָל יִצְחָק לְמַעְלָה בְּקִדְשָׁה עֲלִיוֹנָה, (וישמעאל) וְעֶשָׂו לְמַטָּה, וְעַל כֵּן כְּתוּב מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהֵלְתּוֹ. זֶה יַעֲקֹב. כְּשֶׁנִּדְבַק הַשְּׂמֶשׁ בְּלִבָּנָה,

תָּא חֲזִי אַתָּא שְׁלֹמָה וּבְעָא לְמִיקָם עַל מְלוֹי דְּאוֹרֵי־יְתָא, וְעַל דְּקְדוּקֵי אוֹרֵי־יְתָא, וְלֹא יִכִּיל, אָמֵר (קהלת ז) אֲמַרְתִּי אֲחַפְּמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמְּנִי. דָּוֵד אָמֵר, (תהלים קיט) גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב בְּשְׁלֹמָה (מלכים א ה) וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מְשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמֹשֶׁה וְאֶלֶף. וְהָא אוֹקְמוּהָ. דְּחֲמֹשֶׁה וְאֶלֶף טַעֲמִים הָיוּ בְּכָל מְשָׁל וּמְשָׁל דְּהָוָה אָמֵר. וּמָה שְׁלֹמָה דְּאִיהוּ בֶּשֶׁר וְדָם כֶּף הָיוּ בְּמְלוֹי, מְלִין דְּאוֹרֵי־יְתָא דְקָאֵמֵר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה, דְּבְכָל מְלָה וּמְלָה אֵית בָּהּ כְּמָה מְשָׁלִים, כְּמָה שִׁירִין, כְּמָה תְּשַׁבְּחוֹן, כְּמָה רְזִין עֲלֵאִין, כְּמָה חֻקֵּמָאן וְעַל דָּא כְּתִיב מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת יְיָ.

תָּא חֲזִי, מָה כְּתִיב לְעֵילָא, (בראשית כה) וְאַלְהַ תְּוֹלְדוֹת יִשְׁמַעְעָל, דְּאֵינוֹן תְּרִיסַר נְשִׂאִין, לְבַתֵּר אָמֵר וְאַלְהַ תְּוֹלְדוֹת יִצְחָק, סְלָקָא דַּעְתְּךָ דְּכִיוֹן דְּכְתִיב בֵּיהּ בְּיִשְׁמַעְעָל דְּאוֹלִיד תְּרִיסַר נְשִׂאִין, וַיִּצְחָק אוֹלִיד תְּרִין בָּנִין, דְּדָא אֶסְתַּלַּק וְדָא לֹא אֶסְתַּלַּק. עַל דָּא כְּתִיב מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת יְיָ, דָּא יִצְחָק, וַיִּצְחָק אֶפִּיק לִיהַ לְיַעֲקֹב דְּהָוָה אִיהוּ בְּלַחֲדוּי גַּתִּיר מִכְּלָהוּ, דְּאוֹלִיד תְּרִיסַר שְׁבָטִין, קִיוּמָא דְּלַעֲיֵלָא וְתַתָּא. אֲבָל יִצְחָק לְעֵילָא בְּקְדוּשָׁה עֲלָאָה (ס"א וישמעאל) וְעֶשָׂו לְתַתָּא, וְעַל דָּא כְּתִיב, מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת יְיָ יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהֵלְתּוֹ, דָּא יַעֲקֹב כִּד אַתְּדַבֵּק שְׂמֶשׂא

כמה פוככים מאירים מהם. ואלה תולדות יצחק בן אברהם. אמר רבי יוסי, מה שונה שעד כאן לא כתוב בן אברהם וכעת אמר? אלא אף על גב שכתוב ויברך אלהים את יצחק בנו, פעת שמת אברהם, דמותו היתה בו, ונשארה ביצחק. שכל מי שראה את יצחק, היה אומר זה ודאי אברהם, והיה מעיד ואומר, אברהם הוליד את יצחק.

רבי יצחק קם לילה אחד לעסק בתורה, ורבי יהודה קם בקיסריה בשעה הדיא. אמר רבי יהודה, אקום ואלף לרבי יצחק, ואעסק בתורה ונתחבר יחד. הלך עמו חזקה בנו, שהיה ילד. כשקרב לשער, שמע את רבי יצחק שהיה אומר, ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו וישב יצחק עם באר לחי ראי. הפסוק הזה אין ראשו סופו, ואין סופו ראשו. מה שונה שהקדוש ברוך הוא הצריך לברך את יצחק משום שאברהם לא ברך אותו? מה הטעם? משום שלא תברך עשו, ועל בן עלו אותן ברכות לקב"ה, ובארוהו. וישב יצחק עם באר לחי ראי, מה זה לחי ראי? אלא שהתחבר עם השכינה, הבאר של מלאך הברית נראה עליה פתגומו, ומשום כך ברכו.

בינתיים דפק רבי יהודה בשער ונכנס, והתחברו. אמר רבי יצחק, פעת זוג השכינה עמנו. אמר רבי יהודה, הבאר לחי ראי הזו שאמרת - יפה, אבל בדבר נשמע. פתח ואמר, (שיר ד) מעין גנים באר מים חיים ונזלים מן לבנון. הפסוק הזה נתבאר, אבל הגה פשוטה, מעין גנים - זה אברהם. באר מים חיים - זה יצחק. ונזלים

בסיהרא כמה ככביא נהירין מניהו. ואלה תולדות יצחק בן אברהם. (בראשית כה) אמר רבי יוסי, מאי שנא דעד הכא לא כתיב בן אברהם והשתא אמר, אלא אף על גב דכתיב ויברך אלהים את יצחק בנו, השתא דמית אברהם דיוקניה הוה ביה, ואשתאר ביה ביצחק, דכל מאן דחמי ליצחק הוה אמר דא אברהם ודאי, והוה סהיד ואמר (בראשית כה) אברהם הוליד את יצחק.

רבי יצחק קם ליליא חד (דף קלה ע"ב) למלעי באורייתא, ורבי יהודה קם בקסרוי, בהדיא שעתא. אמר רבי יהודה, איקום ואיזיל לגבי רבי יצחק, ואלעי באורייתא ונתחבר פחדא. אזל עמיה חזקה בריה דהוה רביא. פד קריב אבבא, שמע ליה לרבי יצחק דהוה אמר, ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו וישב יצחק עם באר לחי רואי, האי קרא לאו רישיה סיפיה ולא סיפיה רישיה, מאי שנא דקדשא בריך הוא אצטריך לברכא ליה ליצחק, בגין דאברהם לא ברכיה. מאי טעמא, משום דלא תברך עשו, ועל דא סליקו אינון ברכאן לקדשא בריך הוא, ואוקמוה. וישב יצחק עם באר לחי ראי, מאי לחי ראי, אלא דאתחבר בה בשכינתא, בירא דמלאך קיימא אתחזי עליה, פתגומו, ובגין כך ברכיה.

אדהכי, בטש רבי יהודה אבבא ועאל, ואתחברו. אמר רבי יצחק, השתא זווגא דשכינתא בהדן. אמר רבי יהודה, האי באר לחי רואי דקאמרת שפיר, אבל במלה אשתמע. פתח ואמר, (שיר השירים ד) מעין גנים

באר מים חיים ונזלים מן

לְכַנּוֹן, הַאִי קָרָא אֶתְמָר אַבְל הָא אִוְקְמוּהָ, מְעַן גְּנִים דָּא אַבְרָהָם בְּאָר מִים חַיִּים דָּא יִצְחָק, וְנוֹזְלִים מִן לְכַנּוֹן דָּא יִעֲקֹב. בְּאָר מִים חַיִּים דָּא יִצְחָק, הֵינּוּ דְכָתִיב וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאָר לַחֵי רְאִי. וּמֵאֵי בְּאָר דָּא שְׂכִינְתָּא. לַחֵי, דָּא חֵי הָעוֹלָמִים, צְדִיק חֵי הָעוֹלָמִים, וְאִין לְהַפְרִיד אוֹתָם. חֵי הוּא בְּשָׁנֵי עוֹלְמוֹת. חֵי לְמַעְלָה, שְׁהוּא הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. חֵי כְּלָפֵי הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן בְּשָׁבִילוֹ קָיָם וּמְאִיר.

בַּא רְאָה, הַלְכְּנָה לֹא מְאִירָה אֲלֵא כְּשֵׁרוּאָה אֶת הַשְּׁמֶשׁ, וְכִיּוֹן שְׁרוּאָה אוֹתוֹ - מְאִירָה. וְעַל כֵּן בְּאָר לַחֵי רְאִי הֵזוּ וַדְּאִי, וְאִזּוּ מְאִירָה וְעוֹמְדָת בְּמִים חַיִּים. לַחֵי רְאִי, כְּדֵי לְהַתְּמַלֵּא וְלִהְיוֹת מְאִירָה מִחַיֵּי הַגֵּה.

בַּא רְאָה, כְּתוּב (שְׁמוּאֵל ב' כו) וּבְנֵיהוּ בֶן יְהוֹדָע בֶּן אִישׁ חֵי, שְׁהִיָּה צְדִיק וְהָאִיר לְדוֹרוֹ, כְּמוֹ חֵי שְׁלֹמֶעֱלָה מְאִיר לְעוֹלָם, וּבְכָל זְמַן הַבְּאָר הֵזוּ לַחֵי מְסֻפְּלָת וְרוּאָה כְּדֵי לְהָאִיר, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ. וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאָר לַחֵי רְאִי, הֵינּוּ שְׂפָתוֹב בְּקַחְתּוֹ אֶת רַבְּקָה, וַיֵּשֶׁב עִמָּה וְהִתְאַחַד עִמָּה, חֲשַׁף בְּלִילָה, שְׂפָתוֹב (שִׁיר ב) שְׁמָאלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי. וּבֵא וְרָאָה, יִצְחָק הִנֵּה בְּקָרִית אַרְבַּע אַחְרֵי שְׂמַת אַבְרָהָם. מַה זֶה וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאָר לַחֵי רְאִי? שְׁהִזְדוּג עִמָּה, וְאַחַז בְּאוֹתָהּ הַבְּאָר לְעוֹרֵר הָאֲהָבָה, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (קַהֲלַת א) וְזָרַח הַשְּׁמֶשׁ וּבֵא הַשְּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זוֹרַח שֵׁם. וְזָרַח הַשְּׁמֶשׁ - זֶה הַשְּׁמֶשׁ שְׁמָאִיר לְלִבְנָה. שְׂכָאֲשֵׁר נִרְאָה עִמָּה, אִזּוּ מְאִירָה, וּמְאִיר וְזוֹרַח מִמְּקוֹם עֲלִיּוֹן שְׁעוֹמֵד עֲלָיו, מְשֵׁם זוֹרַח תְּמִיד. וּבֵא הַשְּׁמֶשׁ - לְהִזְדוּג עִם הַלְכְּנָה. הוֹלֵךְ אֶל דְּרוֹם - שְׁהוּא הַיָּמִין, וְשֵׁם בּוֹ אֶת כַּחוֹ. וּמְשׁוּם

לְכַנּוֹן, הַאִי קָרָא אֶתְמָר אַבְל הָא אִוְקְמוּהָ, מְעַן גְּנִים דָּא אַבְרָהָם בְּאָר מִים חַיִּים דָּא יִצְחָק, וְנוֹזְלִים מִן לְכַנּוֹן דָּא יִעֲקֹב. בְּאָר מִים חַיִּים דָּא יִצְחָק, הֵינּוּ דְכָתִיב וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאָר לַחֵי רְאִי. וּמֵאֵי בְּאָר דָּא שְׂכִינְתָּא. לַחֵי, דָּא חֵי הָעוֹלָמִים, צְדִיק חֵי הָעוֹלָמִים וְלִית לְאַפְרָשָׁא לִוְן, חֵי הוּא בְּתַרֵּי עֲלָמִין, חֵי לְעִילָא, דְּאִיהוּ עֲלָמָא עֲלָאָה, חֵי לְגַבֵּי עֲלָמָא תַתָּאָה, וְעֲלָמָא תַתָּאָה בְּגִינְיָה קְיַימָא וְנַהֲרָא. תַּא חֲזִי, סִיְהֵרָא לֹא אֶתְנַהֲרִית, אֲלֵא כַּד חֲזִיָּא לִיָּה לְשִׁמְשָׁא, וְכִיּוֹן דְּחֲזִיָּא לִיָּה, אֶתְנַהֲרִיר. וְעַל דָּא הַאִי בְּאָר לַחֵי רוּאִי וַדְּאִי, וְכַדִּין אֶתְנַהֲרָא, וְקְיַימָא בְּמִיּוֹן חַיִּין, לַחֵי רְאִי, בְּגִין לְאַתְמַלְיָא וְלֹאֲתַנְהֵרָא מִהַאִי חֵי.

תַּא חֲזִי, כְּתִיב (דף קלו ע"א) (שְׁמוּאֵל ב' כ"ג) וּבְנֵיהוּ בֶן יְהוֹדָע בֶּן אִישׁ חֵי דְהוּא צְדִיק וְנַהֲרִיר לְדַרְיָה, כְּמַה דְּחֵי דְלְעִילָא נַהֲרִיר לְעֲלָמָא. וּבְכָל זְמַנָּא הַאִי בְּאָר לַחֵי אֶסְתַּפַּל וְחָמִי, בְּגִין לְאַתְנַהֲרָא כְּדַקְאֲמַרְן. וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאָר לַחֵי רְאִי. הֵינּוּ דְכָתִיב, (בְּרַאשִׁית כה) בְּקַחְתּוֹ אֶת רַבְּקָה, וַיְתִיב בַּהֲדָה, וְאֶתְאַחִיד עִמָּה, חֲשַׁף בְּלִילָה, דְכָתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) שְׂמָאלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי. וְתַא חֲזִי, יִצְחָק בְּקָרִית אַרְבַּע הוּא בְּתַר דְּמִית אַבְרָהָם, מַהוּ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאָר לַחֵי רוּאִי, דְּאִזְדוּג בִּיָּה, וְאַחִיד בִּיָּה בַּהֲהוּא בִּירָא, לְאַתְעָרָא רַחֲמֵימוֹתָא כְּדַקְאֲמַרְן.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (קַהֲלַת א) וְזָרַח הַשְּׁמֶשׁ וּבֵא הַשְּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זוֹרַח שֵׁם. וְזָרַח הַשְּׁמֶשׁ, דָּא שְׁמֶשׁא דְנַהֲרִיר לְסִיְהֵרָא, דְּכַד אֶתְחֲזִי בַּהֲדָה כְּדִין נַהֲרָא, וְאַתְנַהֲרִיר וְזָרַח מְאַתֵּר עֲלָאָה דְקְיַימָא עֲלֵיָּה, מִתְּמַן זָרַח תְּדִיר. וּבֵא הַשְּׁמֶשׁ, לְאַזְדוּגָא בַּהֲדָה דְסִיְהֵרָא. (קַהֲלַת א) הוֹלֵךְ אֶל דְּרוֹם, דְּאִיהוּ

שִׁכְחוּ בוֹ, כֹּל כַּח הַגּוֹף הוּא בְּיָמֵינוּ וְבוֹ הוּא תְלוּי. אַחַר כֵּן סוֹכֵב אֶל צִפּוֹן. מְאִיר לְצַד זֶה וּמְאִיר לְצַד זֶה. סוֹכֵב סִבֵּב הוֹלֵךְ הָרוּחַ. בְּרֵאשׁוֹנָה כְּתוּב שְׁמֶשׁ, וְכַעַת רוּחַ? אֵלָּא הַכֹּל אַחַד וְסוּד אַחַד, וְכֹל זֶה מְשׁוּם שֶׁהַלְבָּנָה מוֹאֲרֶת מִמֶּנּוּ וַיִּתְחַבְרוּ שְׁנֵיהֶם.

בֵּא רֵאָה, כְּשֶׁאֲבָרְהֶם בֵּא לְעוֹלָם, חֲבִיב אֶת הַלְבָּנָה וְקָרַב אוֹתָהּ. פִּיּוֹן שָׁבָא יִצְחָק, אֲחִיז בָּהּ וְהַחֲזִיק בָּהּ כְּרֵאוּי וּמִשָּׁף אוֹתָהּ בְּאֶהְבָּהּ, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר, שְׁכָתוּב שְׁמָאלוּ תַחַת לְרֵאשִׁי. פִּיּוֹן שָׁבָא יִעֲקֹב, אִזְ הַתְּחַבֵּר הַשֶּׁמֶשׁ עִם הַלְבָּנָה וְהֵאִירָהּ, וְנִמְצָא יִעֲקֹב שְׁלֵם בְּכֹל הַצְּדָדִים, וְהַלְבָּנָה הֵאִירָהּ וְנִתְקַנָּה בְּשָׁנִים עֶשֶׂר שְׁכָטִים.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (תהלים קלד) הִנֵּה בָּרַכּוּ אֶת ה' כָּל עַבְדֵי ה' וְגו'. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּהוּ. אֲבָל בֵּא רֵאָה, הִנֵּה בָּרַכּוּ אֶת ה', וּמִי הֵם שְׂרָאוּיִים לְבָרֵךְ אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? כָּל עַבְדֵי ה', מְשׁוּם שֶׁכָּל אָדָם בְּעוֹלָם מִיִּשְׂרָאֵל, אֵף עַל גַּב שְׁכָלֵם רְאוּיִים לְבָרֵךְ אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַבְּרָכָה שֶׁבְּשִׁבְלֵם יִתְבָּרְכוּ הַעֲלִיּוֹנִים וְהַתְּחַתּוֹנִים מֶה הִיא? אוֹתָהּ שֶׁמְבָרְכִים אוֹתוֹ עַבְדֵי ה', וְלֹא כָלֵם. וּמִי הֵם שֶׁבְּרַכְתֶּם בְּרָכָה? הַעֲמֻדִים בְּבֵית ה' בְּלִילוֹת. אֵלֶּה הֵם שְׁעוֹמְדִים בְּחֻצוֹת הַלַּיְלָה וּמִתְעוֹרְרִים לְקַרֵּא בְּתוֹרָה, אֲלוֹ עוֹמְדִים בְּבֵית ה' בְּלִילוֹת, שְׁהָרִי אִזְ בֵּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם הַצְּדִיקִים בְּגַן עֵדֶן. וְאֵנּוּ עוֹמְדִים כְּאֵן לְהַתְעוֹרֵר בְּדַבְּרֵי תוֹרָה, נֹאמֵר בְּדַבְּרֵי יִצְחָק, שְׁאֵנּוּ בוֹ.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת רַבְּקָה וְגו'. בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה, לְמָה בֵּא

יְמִינָא וְשׁוּי תוֹקְפִיָּה בֵּיה, וּבְגִין דְּתוֹקְפִיָּה בֵּיה, כָּל חֵילָא דְּגוּפָא בִּימִינָא הוּא וּבֵיה תְּלִיא. וְלִבְתֵּר סוֹכֵב אֶל צִפּוֹן, נְהִיר לְסִטְרָא דָּא וְנְהִיר לְסִטְרָא דָּא. סוֹכֵב סוֹכֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ, בְּקִדְמִיתָא כְּתִיב שְׁמֶשׁ, וְהַשְׁתָּא רוּחַ. אֵלָּא כֹּלָּא חַד וְרִזָּא חֲדָא, וְכֹל דָּא בְּגִין דְּסִיְהָרָא אֲתַנְהָרָא מִנִּיה וַיִּתְחַבְרוּן תְּרוּוּיָהּ. תָּא חֲזִי, כִּד אֲתָא אֲבָרְהָם לְעֵלְמָא חֲבִיב לָהּ לְסִיְהָרָא וְקָרִיב לָהּ, פִּיּוֹן דְּאֲתָא יִצְחָק אַחִיד בָּהּ וְאֲתַקִּיף בָּהּ פְּדָקָא יָאוֹת, וּמִשִּׁיף לָהּ בְּרַחֲמֵי, כְּמָה דְּאֲתַמָּר דְּכְתִיב, (שיר השירים ב) שְׁמָאלוּ תַחַת לְרֵאשִׁי. פִּיּוֹן דְּאֲתָא יִעֲקֹב, פְּדִין אֲתַחְבֵּר שְׁמֶשׁא בְּסִיְהָרָא וְאֲתַנְהִיר, וְאֲשַׁתְּפַח יִעֲקֹב שְׁלִים בְּכֹל סִטְרִין, וְסִיְהָרָא אֲתַנְהִירֶת וְאֲתַתְּקַנָּת בְּתַרִּיסָר שְׁכָטִין.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר (תהלים קלד) הִנֵּה בָּרַכּוּ אֶת יי כָּל עַבְדֵי יי וְגו'. הַאי קְרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל תָּא חֲזִי, הִנֵּה בָּרַכּוּ אֶת יי, וּמֵאֵן אֵינּוֹן דִּיתְחַזּוֹן לְבָרְכָא לִיה לְקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא, כָּל עַבְדֵי יי, בְּגִין דְּכָל בַּר נָשׁ (דף קלו ע"ב) בְּעֵלְמָא מִיִּשְׂרָאֵל אֵף עַל גַּב דְּכֹלָּא יִתְחַזּוֹן לְבָרְכָא לִיה לְקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא, בְּרַכְתָּא דְּבְגִינֵיהּ יִתְבָּרְכוּן עֲלָיִן וְתַתָּאִין מֵאֵן הִיא, הֵהִיא דְּבָרְכִין לִיה עַבְדֵי יי וְלֹא כְּלָהּ. וּמֵאֵן אֵינּוֹן דְּבִרְכַתְהוֹן בְּרַכְתָּא, הַעֲוֹמְדִים בְּבֵית יי בְּלִילוֹת, אֲלִין אֵינּוֹן דְּקִימּוּ בְּפִלְגוֹת לִילִיא וְאֲתַעְרִי לְמַקְרִי בְּאוֹרֵייתָא. אֲלִין קִימִי בְּבֵית יי בְּלִילוֹת, דְּהָא פְּדִין קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא אֲתִי לְאֲשַׁתְּעֲשֵׂא עִם צְדִיקָא בְּגַנְתָּא דְּעֵדֶן. וְאֵנּוּ קִימִי הָכָּא לְאֲתַעְרָא בְּמַלִּי דְּאוֹרֵייתָא, נִימָא בְּמַלִּי דִּיִּצְחָק, דְּאֵנּוּ בֵּיה.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר. (בראשית כה) וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת

למנות פאן שְהִיָּה בֵּן אַרְבַּעִים
שָׁנָה כְּשֶׁנֶּשֶׂא אֶת רִבְקָה? אֵלָּא
וּדְאֵי הָרִי נִכְלָל יִצְחָק בְּצַפּוֹן
וְדָרוֹם, בְּאֵשׁ וּמִים, וְאִזּוּ הִיָּה
יִצְחָק בֵּן אַרְבַּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ
אֶת רִבְקָה. כְּמֵרָאָה הַקְּשֵׁת, יִרְק
לְבָן אָדָם. בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים אַחֲזוּ
בָּהּ כְּשֶׁאַחֲזוּ בָּהּ בְּרִבְקָה,
וּכְשֶׁהוֹלִיד, הוֹלִיד בֵּן שְׁשִׁים,
לְהוֹלִיד כְּרֵאוּי, כְּדֵי שְׂיֵצֵא יַעֲקֹב
שֶׁלֶם מִבֶּן שְׁשִׁים שָׁנָה כְּרֵאוּי.
וְאֵת כָּלֶם אַחֲזוּ יַעֲקֹב אַחֵר כֶּף
וּנְעֻשָׂה אִישׁ שְׁלָם.

בֵּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדֵן אָרָם
אַחוֹת לְבֵן הָאֲרָמִי, מֵהָ אֲכַפְתָּ לָנוּ
כָּל זֶה, שְׁהָרִי כְּכֹר נֶאֱמַר וּבְתוּאֵל
לְדָ אֶת רִבְקָה וְגו', וְכַעַת אֲמַר
בֵּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי, וְאַחֵר כֶּף
מִפְּדֵן אָרָם, וְאַחֵר כֶּף אַחוֹת לְבֵן
הָאֲרָמִי? אֵלָּא פְּרֻשָׁה, שְׁהִיָּתָה
בֵּין רְשָׁעִים, וְהִיא לֹא עֲשֵׂתָה
כְּמַעֲשֵׂיהֶם. שְׁהִיָּתָה בֵּת בְּתוּאֵל,
וּמִפְּדֵן אָרָם, וְאַחוֹת לְבֵן, וְכָלֶם
הָיוּ רְשָׁעִים לְהִרְעָ, וְהִיא הִעֲלָתָה
מַעֲשֵׂים כְּשָׂרִים וְלֹא עֲשֵׂתָה
כְּמַעֲשֵׂיהֶם.

עֲבָשׁוּ יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּל, אִם רִבְקָה
הִיָּתָה בֵּת עֲשָׂרִים שָׁנָה אוּ יוֹתֵר,
אוּ בֵּת שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה, אִזּוּ הוּא
הַשְּׁבַח שְׁלָהּ שְׁלֹא עֲשֵׂתָה
כְּמַעֲשֵׂיהֶם, אֲבָל עַד עַתָּה הִיָּתָה
בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים, אִזּוּ מֵהָ הַשְּׁבַח
שְׁלָהּ? אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּת שְׁלֹשׁ
שָׁנִים הִיָּתָה, וְעֲשֵׂתָה לְעֵבֶד אֶת
כָּל אוֹתוֹ הַמַּעֲשָׂה.

אֲמַר רַבִּי יִצְחָק, אִף עַל גַּב שְׁכַל
זֶה עֲשֵׂתָה, לֹא יִדְעֵנוּ הָאֵם
מַעֲשֵׂיָהּ כְּשָׂרִים אוּ לֹא. אֵלָּא בֹא
רָאָה, כְּתוּב כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין
הַחוּחִים בֵּן רַעֲיָתִי בֵּין הַבְּנוֹת.
כְּשׁוֹשְׁנָה - זֹו כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל.
שְׁהִיא בֵּין אוּכְלוּסְיָהּ כְּמוֹ שׁוֹשְׁנָה
בֵּין קוֹצִים, וְסוּד הַדְּבָר - יִצְחָק
בֹא מֵהַצַּד שֶׁל אַבְרָהָם שְׁהוּא

רִבְקָה וְגו'. בֵּן אַרְבַּעִים שָׁנָה, אֲמַאי אֶתָּא
לְמַמְנֵי הָכָא דְהוּהָ בֵּן אַרְבַּעִים שָׁנָה כַּד נָסִיב
לָהּ לְרִבְקָה, אֵלָּא וּדְאֵי הָא אֶתְּכַלִּיל יִצְחָק
בְּצַפּוֹן וְדָרוֹם, בְּאֵשׁ וּמִיָּא, וְכַדִּין הוּהָ יִצְחָק
בֵּן אַרְבַּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת רִבְקָה. כְּמֵרָאָה
הַקְּשֵׁת, יִרוֹק חוֹר סוּמָק. בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים
אַחִיד בָּהּ, כַּד אַחִיד בָּהּ בְּרִבְקָה. וְכַד אוֹלִיד,
אוֹלִיד בֵּן שְׁשִׁים, לְאוֹלָדָא כְּדָקָא יָאוֹת בְּגִין
דִּיפּוֹק יַעֲקֹב שְׁלָם, מִבֶּן שְׁשִׁים שָׁנָה כְּדָקָא
יָאוֹת, וְכַלְהוּ אַחִיד לְהוּ יַעֲקֹב לְבֵתֵר,
וְאַתְּעֵבִיד גְּבַר שְׁלָם.

בֵּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדֵן אָרָם אַחוֹת לְבֵן
הָאֲרָמִי, מְאִי אֲכַפְתָּ לָן פּוֹלֵי הָאֵי, דְהָא
כְּכֹר אֶתְמָר (כְּרֵאוּשִׁית כַּד) וּבְתוּאֵל יִלְדָ אֶת רִבְקָה
וְגו', וְהַשְּׁתָא אֲמַר בֵּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי וּלְבֵתֵר
מִפְּדֵן אָרָם, וּלְבֵתֵר אַחוֹת לְבֵן הָאֲרָמִי. אֵלָּא
אוּקְמוּהָ, דְהוֹת בֵּין רְשָׁעִים וְאִיְהִי לֹא עֲבַדְתָּ
כְּעוֹבְדֵייהוּ, דְהוֹת בֵּת בְּתוּאֵל וּמִפְּדֵן אָרָם,
וְאַחוֹת לְבֵן, וְכַלְהוּ חֲיִיבִין לְאַבְרָאָשָׁא, וְהִיא
סְלָקָא עוֹבְדִין דְכִשְׂרָן וְלֹא עֲבַדְתָּ כְּעוֹבְדֵייהוּ.
הַשְּׁתָא אִית לְאַסְתַּפְּלָא, אִי רִבְקָה הוֹת בֵּת
עֲשָׂרִין שָׁנִין אוּ יִתִּיר, אוּ בֵּת שְׁלֹשׁ
עֶשְׂרֵה, כַּדִּין הוּא שְׁבַחָא דִּילָהּ דְלֹא עֲבַדְתָּ
כְּעוֹבְדֵייהוּ, אֲבָל עַד כְּעַן בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים
הוֹת, מְאִי שְׁבַחָא דִּילָהּ. אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה בֵּת
שְׁלֹשׁ שָׁנִים הוֹת, וְעֲבִידְתָּ לְעֵבֶדָא כָּל הַהוּא
עוֹבְדָא.

אֲמַר רַבִּי יִצְחָק, אִף עַל גַּב דְּכוּלֵי הָאֵי
עֲבַדְתָּ, לֹא יִדְעֵנָא עוֹבְדֵהָ אִי אֵינוֹן
כְּשָׂרָאן אוּ לָאוּ. (דף קל"ז ע"א) אֵלָּא, תָּא חֲזִי,
כְּתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים בֵּן
רַעֲיָתִי בֵּין הַבְּנוֹת. כְּשׁוֹשְׁנָה, דָּא כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל
דְּאִיְהִי בֵּין אוּכְלוּסְיָהּ כְּוֵרְדָא בֵּין כּוֹבִיָן. וְרָזָא

חֶסֶד עֲלִיּוֹן, וְעוֹשֶׂה חֶסֶד עִם כָּל הַבְּרִיּוֹת, וְאֵף עַל גֵּב שֶׁהוּא הַדִּין הַקָּשָׁה. וּרְבִקָּה בָּאָה מִצַּד שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה, וְהִתְעַלְתָּה מִבִּינֵיהֶם, וְהִתְחַבְּרָה עִם יִצְחָק. שְׁתַּרְי רִבְקָה בָּאָה מִצַּד הַדִּין הַקָּשָׁה, וְאֵף עַל גֵּב שְׁתֵּיטָה מִצַּד הַדִּין הַרְפָּה וְחוּט שֶׁל חֶסֶד תְּלוּי בָּהּ, וְיִצְחָק דִּין קָשָׁה וְהִיא רַפָּה - הֵיוּ כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים. וְאִם לֹא שְׁהִיא רַפָּה, לֹא יְכוּל הָעוֹלָם לְסַבֵּל אֶת הַדִּין הַקָּשָׁה שֶׁל יִצְחָק. כְּמוֹ כֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזוּג זְווגִים בְּעוֹלָם, אֶחָד תְּקִיף וְאֶחָד רַפָּה, כְּדֵי שֶׁהַכֹּל יִתְמַקֵּן וְיִתְבַסֵּם הָעוֹלָם.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה אֲבִתְרִיָּה וְאָמַר, וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לֵה' לִנְכַח אִשְׁתּוֹ, מִהוּ וַיַּעֲתֵר? שֶׁהַקְּרִיב לוֹ קָרְבָן וְהִתְפַּלֵּל עֲלֵיהָ. וְאִיזָה קָרְבָן הַקְּרִיב? הַקְּרִיב עוֹלָה, שְׁכַתוּב וַיַּעֲתֵר לוֹ ה'. כְּתוּב פֶּאֶן וַיַּעֲתֵר לוֹ ה', וְכַתוּב שֵׁם (שְׁמוּאֵל-ב כ"א) וַיַּעֲתֵר אֱלֹהִים לְאַרְצָן וְגו'. מִה לְהֵלֵן קָרְבָן - אֵף פֶּאֶן קָרְבָן. כְּתוּב וַיַּעֲתֵר יִצְחָק, וְכַתוּב וַיַּעֲתֵר לוֹ. שְׁעֵצָה אִשׁ מִלְּמַעְלָה כְּנֹגַד הָאִשׁ שֶׁלְּמַטָּה. דְּבַר אַחֵר וַיַּעֲתֵר יִצְחָק - שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפַלְתּוֹ וְחִתַּר חֲתִירָה לְמַעְלָה אֶל הַמַּזָּל שֶׁעַל הַבָּנִים, שְׁתַּרְי בְּאוֹתוֹ מְקוּם תְּלוּיִים הַבָּנִים, שְׁכַתוּב וְהִתְפַּלֵּל עַל ה', וְאָז וַיַּעֲתֵר לוֹ ה'. אֵל תְּקַרֵּי וַיַּעֲתֵר לוֹ אֶלָּא וַיַּחֲתֵר לוֹ. חֲתִירָה חֲתַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְקָבַל אוֹתוֹ, וְאָז - וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ.

בֹּא רֵא, עֲשָׂרִים שָׁנָה הִשְׁתַּהַּה יִצְחָק עִם אִשְׁתּוֹ וְלֹא הוֹלִידָה, עַד שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפַלְתּוֹ. מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְרַצֶּה בַתְּפִלוֹת הַצְּדִיקִים בְּשַׁעַה שְׁמִבְקָשִׁים לְפָנָיו אֶת תְּפִלָּתָם עַל מַה שֶׁהֶצְטָרְכוּ. מַה הַטֵּעַם? כְּדֵי שִׁיתְרַבֶּה וַיְתוֹסֵף

עַל מַה דְּאֶצְטְרִיכוֹ. מֵאֵי

דְּמִלָּה, יִצְחָק אֶתִּי מִסְטָרָא דְאַבְרָהָם דְּאִיהוּ חֶסֶד עֲלָאָה וְעַבִּיד חֶסֶד עִם כָּל בְּרִיּוֹן, וְאֵף עַל גֵּב דְּאִיהוּ דִּינָא קָשִׁיא. וּרְבִקָּה אֲתַת מִסְטָרָא דְּדִינָא קָשִׁיא וְאִסְתַּלְקַת מִבִּינֵיהֶו וְאִתְחַבְּרַת בִּיִצְחָק, דְּהָא רִבְקָה מִסְטָרָא דְּדִינָא קָשִׁיא אֲתִיא, וְאֵף עַל גֵּב דְּאִיהִי מִסְטָרָא דְּדִינָא רַפִּיא הוּת, וְחוּטָא דְּחֶסֶד תְּלִי בָּהּ וַיִּצְחָק דִּינָא קָשִׁיא וְאִיהִי רַפִּיא, כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים הוּוּ. וְאִי לֹאוּ דְּאִיהִי רַפִּיא, לֹא יְכִיל עֲלָמָא לְמַסְבֵּל דִּינָא קָשִׁיא דְּיִצְחָק. כְּגוֹוֹנָא דָּא, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְזוּג זְווגִין בְּעֲלָמָא, חַד תְּקִיף וְחַד רַפִּיא בְּגִין לְאִתְתַּקְנָא כְּלָא וְיִתְבַסֵּם עֲלָמָא.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה אֲבִתְרִיָּה וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית כ"ה) וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לִי לִנְכַח אִשְׁתּוֹ. מִהוּ וַיַּעֲתֵר, דְּקָרִיב לִיָּה קָרְבָּנָא, וְצִלִּי עֲלָהּ. וּמַה קָרְבָּנָא קָרִיב. עוֹלָה קָרִיב, דְּכַתִּיב, (בְּרֵאשִׁית כ"ה) וַיַּעֲתֵר לוֹ יִי, כְּתִיב הֵכָא וַיַּעֲתֵר לוֹ יִי, וְכַתִּיב הַתָּם (שְׁמוּאֵל ב כ"ד) וַיַּעֲתֵר אֱלֹהִים לְאַרְצָן וְגו', מַה לְּהֵלֵן קָרְבָן אֵף פֶּאֶן קָרְבָן. כְּתִיב וַיַּעֲתֵר יִצְחָק, וְכַתִּיב וַיַּעֲתֵר לוֹ, דְּנִפְק אִשָּׁא מִלְּעִילָא לְקַבֵּלָא אִשָּׁא דְלִתְתָא.

דְּבַר אַחֵר, וַיַּעֲתֵר יִצְחָק. דְּצִלִּי צְלוֹתִיה, וְחִתַּר חֲתִירָה לְעִילָא לְגַבִּי מְזִלָּא עַל בְּנִין, דְּהָא בְּהוּא אֲתַר תְּלִיין בְּנִין, דְּכַתִּיב, (שְׁמוּאֵל א א') וְהִתְפַּלֵּל עַל ה', וְכַדִּין וַיַּעֲתֵר לוֹ יִי, אֵל תְּקַרֵּי וַיַּעֲתֵר לוֹ אֶלָּא וַיַּחֲתֵר לוֹ, חֲתִירָה חֲתַר לִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְקַבִּיל לִיָּה, וְכַדִּין וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ.

תָּא חֲזִי, עֲשָׂרִין שָׁנִין אִשְׁתַּהִי יִצְחָק עִם אִתְתִּיה וְלֹא אוֹלִידַת, עַד דְּצִלִּי צְלוֹתִיה. בְּגִין דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַרְעִי בְּצְלוֹתְהוֹן דְּצַדִּיקָא, בְּשַׁעַתָּא דְּבַעָאן קָמִיה צְלוֹתְהוֹן

משחת קדש לכל מי שצריך בתפלות הצדיקים.

בא ראה, אברהם לא התפלל לפני הקדוש ברוך הוא שיתן לו בנים, אף על גב ששרה היתה עקרה. ואם תאמר, הרי כתוב הן לי לא נתתה זרע - ההוא לא משום תפלה היתה [ההוא לא צריך בנים], אלא כמי שמספר לפני רבונו. אבל יצחק התפלל על אשתו משום שהוא היה יודע שהוא לא עקר, אלא אשתו. שייצחק היה יודע בסוד החכמה שיעקב עתיד להוציא ממנו בתריסר שבטים, אבל לא ידע אם באשה הזו או באחרת, ועל כן לנכח אשתו ולא לנכח רבקה.

אמר אותו הילד, בנו של רבי יהודה, אם כך, למה לא אהב יצחק את יעקב כל כך כמו עשו הואיל והיה יודע שהוא עתיד לקיים ממנו שנים עשר שבטים? אמר לו, יפה אמרת, אלא כל מין אוהב את מינו ונמשך והולך מין אחר מינו.

בא ראה, עשו יצא אדם, פכתוב ויצא הראשון אדמוני פלו וגו', והוא המין של יצחק, שהוא הדין הקשה שלמעלה, ויצא ממנו עשו, הדין הקשה למטה, שדומה למינו, וכל מין הולך למינו, ועל כן אהב את עשו יותר מיעקב, פכתוב ויאהב יצחק את עשו פי ציד בפיו. כתוב פאן פי ציד בפיו, וכתוב שם (בראשית י) על כן יאמר פנמרד גבור ציד לפני ה'.

אמר רבי יצחק, כתוב ויתרצו הפנים בקרבה ותאמר אם פן למה זה אנכי ותלך לדרש את ה'. לאיזה מקום הלכה? לבית המדרש של שם ועבר. ויתרצו הפנים בקרבה - ששם היה אותו

לבי מדרשא דשם ועבר.

טעמא, בגין דיתרבי ויתוסף רבות קדשא לכל מאן (דף קלז ע"ב) דאצטריך בצלותהון דצדיקניא.

תא חזי, אברהם לא צלי קמי קדשא בריך הוא דיתן ליה בנין, אף על גב דשרה עקרה הות. ואי תימא, הא כתיב, (בראשית טו) הן לי לא נתת זרע, ההוא לאו בגין צלותא הוה (נ"א ההוא לא בעי בנין) אלא כמאן דמשתעי קמי מריה. אבל יצחק צלי על אתתיה, בגין דהא איהו הוה ידע דלאו איהו עקר אלא אתתיה, דיצחק הוה ידע ברזא דחכמתא, דיעקב זמין למיפק מניה בתריסר שבטין, אבל לא ידע אי בהאי אתתא אי באחרא, ועל דא לנכח אשתו ולא לנכח רבקה.

אמר ההוא רביא בריה דרבי יהודה, אי הכי אמאי לא רחים ליה יצחק ליעקב כל כך כמו לעשו, הואיל והוה ידע דזמין איהו לקיימא מניה תריסר שבטין. אמר ליה שפיר קאמרת, אלא כל זינא רחים ליה לזיניה ואתמשיך ואזיל זינא בתר זיניה.

תא חזי, עשו נפק סומק פמה דכתיב, (בראשית כה) ויצא הראשון אדמוני כלו וגו', ואיהו זינא דיצחק דאיהו דינא קשיא דלעילא, ונפק מניה עשו, דינא קשיא לתתא דדמיא לזיניה, וכל זינא אזיל לזיניה, ועל דא רחים ליה לעשו יתיר מיעקב פמה דכתיב, (בראשית כה) ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו. פתיב הקא כי ציד בפיו, וכתיב התם (בראשית י) על כן יאמר פנמרד גבור ציד לפני יי.

אמר רבי יצחק, פתיב, (בראשית כה) ויתרצו הפנים בקרבה ותאמר אם פן למה זה אנכי ותלך לדרש את יי, לאן אתר אזלת.

עשו הרשע נלחם בקרב עם יעקב. ויתרצצו - נשברו כמו שאמרנו, רצץ את מחו. נשברו זה עם זה ונחלקו. בא ראה, הצד הזה שרוכב נחש, וצד זה שרוכב על הפסא השלם הקדוש בצד השמש, לשמש עם הלכנה.

ובא וראה, משום שנמשך עשו אחרי אותו נחש, הלך אתו יעקב בעקמימות. כמו הנחש שהוא חכם והוא הולך בעקמימות, כמו שנאמר והנחש היה ערום וגו', חכם. והמעשים של יעקב כלפיו היו לו כמו נחש, וכך צריך לו כדי למשך את עשו אחר אותו הנחש, ויפרד ממנו, ולא יהיה לו חלק עמו בעולם הזה ובעולם הבא. ושנינו, בא להרגך - הקדם אתה והרג אותו. פתוב (הושע יב) בפטן עקב את אחיו, שהשרה אותו למטה באותו העקב, זהו שפתוב וידו אחזת בעקב עשו, ששם את ידו על אותו עקב להכניעו.

דבר אחר וידו אחזת - שלא יכל לצאת ממנו מכל וכל, אלא וידו אחזת בעקב עשו - זו הלכנה שהתכסה אורה משום העקב של עשו, ועל פן הצטרף לו ללכת עמו בחכמה כדי לדחותו למטה וידבק במקומו.

ויקרא שמו יעקב, הקדוש ברוך הוא קרא לו יעקב ודאי. בא ראה, פתוב הכי קרא שמו יעקב. לא כתיב נקרא שמו, אלא קרא שמו. ויעקבני, ודאי ראה אותו הקדוש ברוך הוא, שהרי אותו הנחש הקדמוני הוא חכם להרע. פיון שבא יעקב, אמר, הרי ודאי חכם כנגדו, ומשום כך קרא לו יעקב.

שמו לא כתיב, אלא קרא שמו. ויעקבני, ודאי חמא ליה קדשא בריך הוא דהא ההוא חוץ קדמא איהו חפים לאבאשא, פיון דאתא יעקב, אמר הא ודאי חפים לקבליה, ובגין כך קרא ליה יעקב.

ויתרצצו הבנים בקרבה, דתמן הוה ההוא רשע דעשו אגח קרבא ביה בייעקב. ויתרצצו, אתברו כמה דאמרינן, רצץ את מחו. אתברו דא עם דא ואתפלגו. תא חזי, דא סטרא דרוכב נחש, ודא סטרא דרוכב על פרסיא שלימתא קדישא בסטרא (ד) קמח (א"ו) דשמשא, לשמשא בסיהרא.

ותא חזי, בגין דאתמשך עשו אבתריה דההוא נחש, אזיל עמיה יעקב בעקימא, פנחש דאיהו חפים, ואיהו אזיל בעקימו, כמה דאת אמר, (בראשית ג) והנחש היה ערום וגו', חפים. ועובדוי דיעקב לגביה הוה ליה פנחש, והכי אצטריך ליה, בגין לאמשכא ליה לעשו בתריה דההוא נחש, ויתפרש מניה, ולא יהא ליה חולקא עמיה בעלמא דין ובעלמא דאתי. ותנינן, בא להרגך, אקדים אנת וקטליה. פתיב, בפטן עקב את אחיו דאשרי ליה לתתא, בההוא עקב, הדא הוא דכתיב, (בראשית כח) וידו אחזת בעקב עשו, דשוי ידוי על ההוא עקב לאפפיא ליה.

דבר אחר וידו אחזת, דלא יכיל למיפק מניה מפל וכל, אלא וידו אחזת בעקב עשו דא סיהרא, דאתפסיא נהורא בגין עקב דעשו, ועל דא אצטריך ליה למיהן עמיה בחכמתא, בגין לדחייא ליה לתתא ויתדבק באתריה.

ויקרא שמו יעקב. (בראשית כח) קדשא בריך הוא קרי ליה יעקב ודאי. תא חזי, פתיב, (בראשית כח) הכי קרא שמו יעקב, נקרא

שמו לא כתיב, אלא קרא שמו. ויעקבני, ודאי חמא ליה קדשא בריך הוא דהא ההוא חוץ קדמא איהו חפים לאבאשא, פיון דאתא יעקב, אמר הא ודאי חפים לקבליה, ובגין כך קרא ליה יעקב.

הא אוקימנא בכל אתר, ויקרא סתם האי
 הוא דרגא בתרא, כמה דכתיב, (ויקרא א)
 ויקרא אל משה וגו'. והכא ויקרא שמו
 יעקב, בכל אתר שמיה לא אקרי (ר"א ל"ג אלא) על
 ידא דבר נש. באתר אחרא מה פתיב, (בראשית
 ג) ויקרא לו אל אלהי ישראל, קדשא בריך
 הוא קרא ליה ליעקב אל. אמר ליה, אנא
 אלהא בעלאי ואנת אלהא בתתאי.

ותא חזי, יעקב הוה ידע דעשו הוה ליה
 לאתדבקא בהווא חווא עקימא, ועל
 דא בכל עובדוי אתמשך עליה פחווא עקימא
 אחרא, (דף קל"ח ע"ב) בחכמתא בעקימו, והכי
 אצטריך. ואתייה דא, פי הא דאמר רפי
 שמעון, מאי דכתיב, (בראשית א) ויברא אלהים
 את התנינים הגדולים, דא יעקב ועשו. (בראשית
 א) ואת כל נפש החיה הרומשת, אלין שאר
 דרגין דבינייהו, ודאי אתעביד יעקב חפים
 לקבליה דהווא חווא אחרא והכי אצטריך.

ובגין כך בכל ירחא וירחא חד שעיר, בגין
 לאמשכא ליה לאתריה ויתפרש מן
 סיהרא. וכן ביומי דכפורי לאקרבא ההוא
 שעיר, ודא בחכמה לשלטאה עליה ולא יכיל
 לאבאשא, דכתיב, (ויקרא טז) ונשא השעיר עליו
 את כל עונותם אל ארץ גזרה, ואוקמוה דדא
 עשו דאיהו שעיר, וכלא בחכמה וברמאות
 לגביה. מאי טעמא, משום דכתיב, (תהלים יח)
 ועם עקש תתפתל, בגין דאיהו חווא בישא,
 עקים רוחא, חפים לאבאשא, אסטי לעילא
 ואסטי לתתא.

ובגין כך, ישראל מקדמין וחכמין ליה
 בחכמה, בעקימו, בגין דלא יכיל
 לאבאשא ולשלטאה. ועל דא יעקב דאיהו
 ברזא דמהימנותא, כל עובדוי לגבי דעשו

הרי הקמנו בכל מקום, ויקרא
 סתם זו היא הדרגה האחרונה,
 פכתוב ויקרא אל משה וגו'.
 וכאן ויקרא שמו יעקב, בכל
 מקום שמו לא נקרא [אלא] על ידי
 בן אדם. במקום אחר מה פתיב?
 (בראשית ג) ויקרא לו אל אלהי
 ישראל. הקדוש ברוך הוא קרא
 ליעקב אל. אמר לו, אני אלוה
 בעליונים, ואתה אלוה
 בתחתונים.

ובא וראה, יעקב היה יודע
 שעשו היה לו להדבק באותו
 נחש עקלתון, ועל פן בכל
 מעשיו נמשך עליו פנחש
 עקלתון אחר, בחכמה,
 בעקמומיות, וכך צריך. וזה בא
 כמו זה מה שאמר רבי שמעון,
 מה שכתוב (בראשית א) ויברא
 אלהים את התנינים הגדולים - זה
 יעקב ועשו. ואת כל נפש החיה
 הרמשת - אלו שאר הדרגות
 שביניהם. ודאי שיעקב נעשה
 חכם פגור אותו הנחש האחר,
 וכך צריך.

ומשום כך בכל חדש וחדש
 שעיר אחד, כדי להמשיכו
 למקומו ויפרד מן הלבנה, וכן
 בימי הכפורים להקריב אותו
 השעיר, וזה בחכמה לשלט עליו
 ולא יוכל להרע, שכתוב (ויקרא טז)
 ונשא השעיר עליו את כל עונותם
 אל ארץ גזרה, ובארוהו שזה
 עשו, שהוא שעיר, והכל בחכמה
 וברמאות כלפיו. מה הטעם?
 משום שכתוב (תהלים יח) ועם עקש
 תתפתל, משום שהוא נחש רע,
 עקם רוח, חכם להרע, מסטין
 למעלה ומסטין למטה.

ומשום כך ישראל מקדימים
 ומתחכמים לו בחכמה,
 בעקמומיות, כדי שלא יוכל להרע
 ולשלט. ועל פן יעקב, שהוא
 בסוד האמונה, כל מעשיו כלפי

עשו משום שלא נתן מקום לנחש
 ההוא לטמא את המקדש, ולא
 יקרב אליו ולא ישלט בעולם. ועל
 כן לא הצטרף לאברהם להתנהג
 בעקמימות, ולא ליצחק, משום
 שעשו, שהוא הצד של הנחש
 ההוא, טרם בא לעולם. אבל
 יעקב, שהוא בעל הבית, צריך לו
 לעמד כנגד אותו הנחש שלא
 תהיה לו כלל שליטה לטמא את
 בית המקדש של יעקב, ועל כן
 צריך ליעקב יותר מכל בני
 העולם, ומשום כך ישראל
 קדושים נבחרו לחלק גורלו של
 הקדוש ברוך הוא, שפתיב (דברים
 לב) פי חלק ה' עמו יעקב חבל
 נחלתו.

ויגדלו הנערים, הצד של אברהם
 גרם להם להתגדל וזכותו סיעה
 להם, הוא היה מחנך אותם
 במצוות, שפתיב כי ידעתיו למען
 יצוה את בניו וגו', לרבות יעקב
 ועשו. ויגדלו הנערים ויהי עשו
 איש ידע ציד וגו'. אמר רבי
 אלעזר, כל אחד ואחד נפרד
 לדרכו, זה לצד האמונה - וזה
 לצד של עבודה זרה.

וכן היה במעים של רבקה, ששם
 כל אחד הלך לצדו. שכאשר היא
 השתדלה במעשים פשרים, או
 שעברה סמוך למקום טוב לעשות
 את מצוות התורה, היה יעקב
 שמח ודוחק לצאת. וכשהייתה
 הולכת סמוך למקום של עבודה
 זרה, אותו הרשע הפה לצאת,
 ובארוהו. ומשום כך, כשנבראו
 ויצאו לעולם, כל אחד נפרד והלך
 ונמשך למקומו שראוי לו. ועל כן
 ויגדלו הנערים ויהי עשו איש ידע
 ציד וגו'.

ויאהב יצחק את עשו כי ציד
 בפיו. הרי פרושהו, [כמו] שפתיב

בגין דלא יהב דוכתא ליה לההוא חו"א,
 לסאבא מקדשא. ולא יקריב לגביה, ולא
 ישלוט בעלמא. ועל דא לא אצטרף ליה
 לאברהם לאתנהגא בעוקמא, ולא ליצחק,
 בגין דעשו דאיהו סטרא דההוא חו"א, עד
 לא אתא לעלמא. אבל יעקב, דאיהו מאריה
 דביתא, איבעי ליה לקיימא לקבליה דההוא
 חו"א, דלא יהיב ליה שלטנותא כלל לסאבא
 בי מקדשא דיעקב. ועל דא אצטרף ליעקב
 יתיר מכל בני עלמא. ובגין כך ישראל
 קדישין אתברירו חולק עדביה דקדשא
 בריך הוא, דכתיב, (דברים לב) פי חלק יי עמו
 יעקב חבל נחלתו.

ויגדלו הנערים. (בראשית כה) סטרא דאברהם
 גרים לון לאתגדלא וזכותיה סייע
 לון, הוא הוה מחנך לון במצות, דכתיב,
 (בראשית יח) פי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו
 וגו', לאסגאה יעקב ועשו. (בראשית כה) ויגדלו
 הנערים ויהי עשו איש ידע ציד וגו'. אמר
 רבי אלעזר, כל חד וחד אתפרש לארחיה,
 (דף קלט ע"א) דא לסטרא דמהימנותא ודא
 לסטרא דעבודה זרה.

וכן הוה במעוי דרבקה, דתמן כל חד אזיל
 לסטריה. דכד איהי אשתדלת בעובדין
 דכשרן או עברת סמיה לאתר טב למעבד
 פקודי דאורייתא, הוה יעקב חדי ודחיק
 לנפקא, וכד הוות אזלא סמיה לאתר עבודה
 זרה, ההוא רשע פטש לנפקא, ואוקמוה.
 ובגין כך, כד אתבריו ונפקו לעלמא, כל
 חד אתפרש ואזיל ואתמשך בדוכתיה
 דאתחזי ליה, ועל דא, (בראשית כה) ויגדלו
 הנערים ויהי עשו איש ידע ציד וגו'.

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו, (בראשית כה) הא אוקמוה, (במה) דכתיב,

איש יודע ציד איש שדה. וכתוב התם, (בראשית
 י) הוא הנה גבור ציד. (ד"א ל"ג מאי) **איש שדה,**
 לקפחא לון לבני נשא ולקטלא לון, ואיהו
 אמר דעביד צלותא וצייד ליה בפומיה. איש
 שדה, בגין דחולק עדביה לאו איהי בישובא,
 אלא באתר חרוב. במדברא, בחקלא, ועל דא
 איש שדה.

ואי תימא, היך לא ידע יצחק כל עובדוי
בישין דעשו, והא שכנינתא הות עמיה,
דאי לא שריא עמיה שכנינתא, היך יכיל
לברכא ליה ליעקב בשעתא דברכיה. אלא
ודאי שכנינתא הות דיירא עמיה בביתא
ודיירא עמיה תדיר, אבל לא אודעא ליה,
בגין דיתברך יעקב בלא דעתיה אלא בדעתיה
דקודשא בריך הוא. והכי אצטריך, דבההיא
שעתא דעאל יעקב קמי אבוהי עאלת עמיה
שכנינתא. וכדין חמא בדעתוי יצחק דאתחזי
לברכא, ויתברך מדעתא דשכנינתא.

תא חזי, (ס"א ומנא תרא, הנה ותיב רבי שמעון ושאר תברויא, עאל
 קמיה רבי אלעזר ברית. אמרו ליה לרבי שמעון, מלתא רבתא בעינן
 למבעי קמך בעניינא דיעקב ועשו. איך לא בעא יעקב למיחב לעשו תבשיל
 דמלופחין עד דובין ליה בכירותא דיליה, ועוד דאמר עשו ליצחק אבוהי,
 ויעקבני זה פעמים. אמר לון, בהרין שעתא, אתון חייבים לקבלא מלקות.
 דהאמנתון לפתגמי דעשו ושקריתון לפתגמי דיעקב, דהא קרא אסחיד עליה,
 (בראשית כה) ויעקב איש תם. ותו כתיב, (מיכה ז) תתן אמת ליעקב. אלא,
 כך הוא ענייניה דיעקב עם עשו, בגין דעשו הוה סני לכבירותא כקדמיתא,
 ותו בעי מניה דיעקב דלסבה ליה אפילו בלא כסף. תרא הוא דכתיב,
 (בראשית כה) ויאכל וישת ויגם וילך ויגו עשו את הכבודך).

ויזוד יעקב נזיד ויבא עשו מן השדה והוא
עניף. (בראשית כה) אמר רבי אלעזר, ויזוד
 יעקב, הא אוקמוה דהא בגין אבלותא
 דאברהם הוה, אבל ויזוד יצחק נזיד מיבעי
 ליה, אלא ויזוד יעקב נזיד, דאיהו הוה ידע
 עקרא (דף קל"ט ע"ב) דיליה, בההוא סטרא

איש ידע ציד איש שדה. וכתוב
 שם (בראשית י) הוא הנה גבור ציד.
 [מהו] איש שדה, לקפח את בני
 האדם ולהרג אותם. והוא אמר
 שעשה תפלה, וצד אותו בפיו.
 איש שדה, משום שחלק גורלו
 אינו בישוב, אלא במקום חרב,
 במדבר, בשדה, ועל זה איש
 שדה.

ואם תאמר, איך יצחק לא ידע
את כל מעשיו הרעים של עשו,
והרי השכינה היתה עמו? שאם
לא שרתה עמו שכניה, איך יכל
לברך את יעקב בשעה שברך
אותו? אלא ודאי ששכינה היתה
דרה עמו בבית ודרה עמו תמיד,
אבל לו הודיעה לו, כדי שיתברך
יעקב בלי דעתו, אלא בדעתו של
הקדוש ברוך הוא. וכך צריך,
שבשעה שהיא שוכנת עמו לפני
אביו, נכנסה עמו שכניה, ואז
ראה יצחק בדעתו שראוי לברכה
ויתברך מדעת השכינה.

בא ראה, (פעם אחת היה יושב רבי שמעון
 ושאר החברים, נכנס לפניו רבי אלעזר בנו. אמרו
 לרבי שמעון, דבר גדול רצינו לבקש לפניך בענינא
 של יעקב ועשו, איך לא רצה יעקב לתת לעשו
 תבשיל עדשים עד שמכר לו את בכורתו? ועוד,
 שאמר עשו ליצחק אביו ויעקבני זה פעמים. אמר
 להם, בשעה הזאת אתם חייבים לקבל מלקות,
 שהאמנתם לרבי עשו ושקרתם לרבי יעקב, שהרי
 הכתוב מעיד עליו ויעקב איש תם, ועוד כתוב תתן
 אמת ליעקב. אלא כך הוא ענינו של יעקב עם עשו,
 משום שעשו היה שונא את הבכורה בראשונה,
 והנה רוצה מעיקב שיקח אותה ממנו אפלו בלי
 כסף. והו שכתוב ויאכל וישת ויגם וילך ויגו עשו
 את הכבודך).

ויזוד יעקב נזיד ויבא עשו מן
השדה והוא עניף. אמר רבי
 אלעזר, ויזוד יעקב - הנה פרשוה
 שהרי בשביל האבל של אברהם
 זה היה, אבל ויזוד יצחק נזיד היה
 צריך להיות! אלא ויזוד יעקב
 נזיד, שהוא הנה יודע את השרש

שְׁלוֹ בְּאוֹתוֹ צַד שֶׁנִּדְבַק בוֹ, מִשּׁוֹם כֶּף עֲשֵׂה תַבְשִׁילִים אֲדָמִים, עֲדָשִׁים תַבְשִׁיל אָדָם, שֶׁהַתַּבְשִׁיל הַזֶּה מְשַׁבֵּר אֶת הַכַּחַ וְהַחֹזֶק שֶׁל הַדָּם הָאָדָם כְּדֵי לְשַׁבֵּר אֶת הַחֹזֶק וְכַחוֹ, וּמִשּׁוֹם כֶּף עֲשֵׂה לוֹ בַּחֲכָמָה כְּמוֹ אוֹתוֹ הַצֵּבֶע הָאָדָם.

וְעַל הַתַּבְשִׁיל הַהוּא נִמְכָּר לוֹ לְעַבְדֵי וּמְכָר בְּכוֹרְתוֹ לְיַעֲקֹב, וּבִשְׁעָה הַהִיא יָדַע יַעֲקֹב, שֶׁבִשְׂבִיל שְׂעִיר אֶחָד שִׁיקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לַדְּרָגָה שְׁלוֹ, יִתְהַפֵּף לְעַבְדֵי לְבָנָיו וְלֹא יִקְטָרְג לָהֶם. וּבְכַל הַלֶּף יַעֲקֹב עִם עֲשׂוֹ בַּחֲכָמָה, מִשּׁוֹם אוֹתָהּ הַדְּרָגָה שֶׁל עֲשׂוֹ הַחֹכֵם, וְלֹא יָכַל לְשַׁלֵּט, וְנִכְנַע וְלֹא נִטְמָא [בֵּין] בֵּיתוֹ, וְהוּא יָגַן עָלָיו.

[ויאמר עשו אל יעקב תלעיטני נא מן האדם האדם הנה. למה כתוב פעמים האדם? אלא משום שכל מה שיש בו - אדם, כמו שנאמר ויצא הראשון אדמוני. ותבשילו אדם, שכתוב מן האדם האדם הנה. וארצו אדמה, שכתוב ארצה שעיר שדה אדום. ואנשו אדמים, שכתוב הוא עשו אבי אדם. ומי שעתי להפרע ממנו אדם, שכתוב דודי צח ואדום. ולבושו אדם, שכתוב מדוע אדם ללבושך. וכתוב מי זה בא מאדום.]

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְכֵן בְּלָכָן נִרְאָה כֶּף, מִשּׁוֹם שֶׁהָרִי הוּא הֵיךְ מְכַשֵּׁף, בְּכַתוּב (בראשית כ) נַחֲשֵׁתִי וַיִּבְרַכְנִי ה' בְּגִלְגָּלָף. וְאָף עַל גֵּב שִׁיעַקֵב נִקְרָא אִישׁ שְׁלָם, מִשּׁוֹם כֶּף הֵיךְ שְׁלָם, עִם מִי שֶׁהִצְטַרֵּף לוֹ לְלַכֵּת עִמּוֹ בְּרַחֲמִים הֵיךְ הוֹלֵף, וְעִם מִי שֶׁהִצְטַרֵּף לוֹ לְלַכֵּת עִמּוֹ בְּדִין קָשָׁה וּבְעַקְמֵימוֹת הֵיךְ הוֹלֵף, מִשּׁוֹם שֶׁשְׁנֵי חֲלָקִים הֵיוּ בוֹ, וְעָלָיו כְּתוּב (תהלים יח) עִם חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם עַקֵּשׁ תִּתְפַּתֵּל. עִם חֲסִיד בְּצַד הַחֲסִיד, וְעִם הָעַקֵּשׁ בְּצַד שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה, הַכֹּל כְּפֶאֱוִי.

דְּאִתְדַּבֵּק בֵּיהּ, וּבִגִּין כֶּף עַבְדֵי תַבְשִׁילִין סוּמְקִין. עֲדָשִׁים, תַבְשִׁיל סוּמְקָא, דְּתַבְשִׁילָא דָא מְתַבֵּר חֵילָא וְתוּקְפָא דְדָמָא סוּמְקָא בְּגִין לְתַפְרָא תוּקְפִיהּ וְחֵילֶיהּ. וּבִגִּין כֶּף, עַבְדֵי לִיהּ בַּחֲכָמָתָא, כֶּהוּא גְוֹנָא סוּמְקָא.

וְעַל הַהוּא תַבְשִׁילָא אֲזִדְבֵן לִיהּ לְעַבְדָא וְזַבִּין בְּכִירוּתֶיהּ לְיַעֲקֹב. וּבַהֲהִיא שְׁעָתָא יָדַע יַעֲקֹב דְּבִגִּין שְׂעִיר חַד דִּיקְרַבּוּן יִשְׂרָאֵל לְגַבֵּי דְרַגָּא דִּילֵיהּ, יִתְהַפֵּף לְעַבְדָא לְבָנוֹי וְלֹא יִקְטָרְג לוֹן. וּבְכֹלָא אֲזַל יַעֲקֹב לְגַבֵּיהּ דְעֲשׂוֹ בַּחֲכָמָה, בְּגִין הַהוּא דְרַגָּא חַפִּים דְעֲשׂוֹ, וְלֹא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה וְאִתְפְּיָא וְלֹא אִסְתָּאב (ביח) בֵּיתֶיהּ וְאִיהוּ יָגִין עָלֶיהּ.

(חסר, ומצאנו בספרא אחריו וז"ל ויאמר עשו אל יעקב (בראשית כח) תלעיטני נא מן האדם האדם הנה. אמאי כתיב תרי ומני האדם, בגין דכל מה דאית ביה אדום, כמה דאת אמר (בראשית כה) ויצא הראשון אדמוני. ותבשילו אדם דכתיב מן האדום האדום הנה, וארעא דיליה אדומה דכתיב (בראשית לב) ארצה שעיר שדה אדום, ונוכרין דיליה אדומין דכתיב, (בראשית לו) הוא עשו אבי אדום. ומאן דזמין לאתפרעא מניה אדום דכתיב (שיר השירים ה) דודי צח ואדום, ולבושה אדום דכתיב, (ישעיה ג) מדוע אדום ללבושך, וכתיב (ישעיה סג) מי זה בא מאדום.)

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְכֵן בְּלָכָן אִתְחַזִּי הָכִי, בְּגִין דְּהָא אִיהוּ חֲרָשָׁא הָוָה, כְּמָה דְכָתִיב (בראשית ל) נַחֲשֵׁתִי וַיִּבְרַכְנִי יי בְּגִלְגָּלָף, וְאָף עַל גֵּב דִּיעַקֵב אֶקְרִי גִבְרֵי שְׁלָם, בְּגִין כֶּף הָוָה שְׁלָם עִם מָאן דְּאֶצְטְרִיף לִיהּ לְמִיּהָף עֲמִיהּ בְּרַחֲמֵי הָוָה אֲזִיל, וְעִם מָאן דְּאֶצְטְרִיף לְמִיּהָף עֲמִיהּ בְּדִינָא קָשִׁיא וּבְעַקְמֵימוֹ הָוָה אֲזִיל, בְּגִין דְּתַרִּי חוֹלְקֵי הָווּ בֵּיהּ, וְעָלֶיהּ פְּתִיב, (תהלים יח) עִם חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם עַקֵּשׁ תִּתְפַּתֵּל. עִם

חֲסִיד בְּסִטְרָא דְחֲסִיד, וְעִם עַקֵּשׁ בְּסִטְרָא דְדִינָא קָשִׁיא, כִּלְאֵ כְּדָקָא יְאוּת.

וְיִהי רָעַב בְּאַרְץ מִלְכַד הָרָעַב הָרֵאשׁוֹן וְגו'.

(בראשית כו) רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים יא)

יִי צַדִּיק יִבְחַן וְרָשָׁע וְאוֹהֵב (ר"ת נחש) חָמָס שְׁנָאָה נִפְשׁוּ. כִּמָּה עוֹבְדוֹי דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מִתְתַקְנָן, וְכָל מַה דְאִיהוּ עֹבֵיד כְּלָא עַל דִּינָא וְקִשׁוּט, כִּמָּה דְכֹתִיב, (דברים לב) הַצּוֹר תָּמִים פְּעָלוּ כִּי כָל דְרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֲמוֹנָה וְאִין עוֹל צַדִּיק וְיִשָּׁר הוּא.

תא חזי, לא דן קדשא בריך הוא לאדם קדמא עד דפקיד ליה לתועלתיה, דלא יסטי לפיה ורעותיה לארח אחרא בגין דלא יסתאב. ואיהו לא אסתמר, ועבר על פקודי דמאריה ולבתר כן דן ליה דינא. (דף קמ ע"א).

ועם כל דא, לא דן ליה פדקא חזי ליה, ואוריך עמיה רוגזיה ואתקיים יומא חד דאיהו אלה שנין, בר אינון שבעים שנים דמסר ליה לדוד מלפא דלא הוה ליה מגרמיה פלום.

בגוונא דא, לא דן ליה לבר נש פעובדוי בישין דאיהו עביד תדיר, דאי הכי לא יכיל עלמא לאתקיימא, אלא קדשא בריך הוא אריך רוגזיה עם צדיקא, ועם רשיעא יתיר מצדיקא. עם רשיעא בגין דיתובון בתיובתא שלימתא, דיתקיימון בהאי עלמא ובעלמא דאתי. כמה דכתיב, (יחזקאל לג) חי אני נאם יי וגו' אם אחפץ וגו' כי אם בשוב רשע מדרפו וחיה. וכן בעלמא דין, וחיה בעלמא דאתי, ועל דא אוריך רוגזיה לון תדיר. או בגין דיפויק מנהון גזעא טבא בעלמא כמה דאפיק אברהם מתרח דאיהו גזעא טבא, ושרשא וחולקא טבא לעלמא.

אבר קדשא בריך הוא מדקדק עם צדיקא תדיר, בכל עובדין דאינון עבדין. בגין

וְיִהי רָעַב בְּאַרְץ מִלְכַד הָרָעַב הָרֵאשׁוֹן וְגו'. רבי יהודה פתח ואמר, (שם יא) ה' צדיק יבחן ורשע ואהב (ר"ת נחש) חמס שנאה נפשו. כמה מעשי הקדוש ברוך הוא מתקנים, וכל מה שהוא עושה - הפל על הדין והאמת, כפתוב (דברים לב) הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא.

בא ראה, לא דן הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון עד שצוה אותו לתועלתו שלא יסטה לבו ורצונו לדור אחרת כדי שלא ישמא, והוא לא נשמר, ועבר על מצוות אדונו, ואחר כן דן אותו בדין.

ועם כל זה לא דן אותו פראוי לו, והאריך עמו את רגזו והתקיים יום אחד שהוא אלה שנים, פרט לאותם שבעים שנים שמסר לדוד המלך, שלא היה לו מעצמו פלום.

כמו כן אינו דן את האדם כמעשיו הרעים שהוא עושה תמיד, שאם כן לא יכול העולם להתקיים, אלא הקדוש ברוך הוא מאריך רגזו עם צדיקים, ועם רשעים יותר מהצדיקים. עם הרשעים כדי שישוּבו בתשובה שלמה, שיתקיימו בעולם הזה ובעולם הבא, כפתוב (יחזקאל לג) חי אני נאם ה' וגו' אם אחפץ וגו' כי אם בשוב רשע מדרפו וחיה. וכן בעולם הזה, וחיה בעולם הבא. ועל כן מאריך להם את רגזו תמיד. או כדי שיצא מהם גזע טוב בעולם כמו שהוציא את אברהם מתרח, שהוא גזע טוב ושרש וחלק טוב לעולם.

אבר הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים תמיד בכל

המעשים שהם עושים, משום שהיא יודע שלא יסטו מינה ושמאלה, ומשום כף בוחן אותם, לא בשבילו, שהרי הוא יודע את היצר וכח האמונה שלהם, אלא כדי להרים ראשם בשבילם.

כמו זה עשה לו לאברהם, שכתוב (בראשית כב) והאלהים נסה את אברהם. מה זה נסה? הרמת נס, כמו שנאמר (ישעיה סב) הרימו נס, שאו נס, הרים דגלו בכל העולם. ואף על גב שזה נתבאר, בשביל זה הקדוש ברוך הוא הרים את דגלו של אברהם בעיני כלם. זהו שכתוב נסה את אברהם. אף כף הקדוש ברוך הוא, כדי להרים את דגל הצדיקים, הוא בוחן אותם להרים את ראשם בכל העולם.

צדיק יבחן, מה הטעם? אמר רבי שמעון, משום שהקדוש ברוך הוא, בשמתיצה בצדיקים, מה פתוב? (ישעיה נג) וה' חפץ דכאו החלי, ובארוהו. אבל משום שרצונו של הקדוש ברוך הוא לא מתרצה אלא בנשמה, אבל בגוף לא. שהרי הנשמה דומה לנשמה של מעלה, והגוף אינו ראוי להאחו למעלה, ואף על גב שדמות הגוף היא בסוד עליון.

ובא וראה, בזמן שהקדוש ברוך הוא מרצה מנשמת האדם להנות [להאר] בה, הוא מכה את הגוף כדי שתשלט הנשמה, שהרי בעוד הנשמה עם הגוף, הנשמה לא יכולה לשלט. שפאשר יש רע [נשבר] לגוף, הנשמה שולטת. צדיק יבחן, מה זה צדיק יבחן? כמו שנאמר (ישעיה כח) אכן בחן. כף גם צדיק יבחן, מחזק אותו. כאכן בחן היו שהיא פנת יקרת, כף גם צדיק יבחן.

ידע דלא יסטון לימינא ושמאלא, ובגין כף אבחין לון. לאו בגיניה, דהא איהו ידע יצרא ותוקפא דמהימנותא דלהון, אלא בגין לארמא רישיהון בגיניהו.

בגוונא דא, עבד ליה לאברהם, דכתיב, (בראשית כב) והאלהים נסה את אברהם.

מאי נסה, הרמת נס. כמה דאת אמר (ישעיה סב) הרימו נס, (ירמיה ד) שאו נס, ארים דגלא דיליה בכל עלמא, ואף על גב דהא אתמר, בגין דא קדשא בריך הוא ארים דגלא דאברהם בעיניהון דכלא, הדא הוא דכתיב נסה את אברהם, אוף הכי קדשא בריך הוא בגין לארמא דגלא דצדיקיא איהו בחין לון, לארמא רישיהו בכל עלמא.

צדיק יבחן, (תהלים יא) מאי טעמא, אמר רבי שמעון בגין דקדשא בריך הוא כד אתרעי בהו בצדיקיא, מה פתיב, (ישעיה נג) ויי חפץ דכאו החלי. ואוקמוה. אבל בגין דרעותא דקדשא בריך הוא, לא אתרעי אלא בנשמתא, אבל בגופא לא, דהא נשמתא איהו דמיא לנשמתא דלעילא, וגופא לאו איהו חזי לאתאחדא לעילא, ואף על גב דדיוקנא דגופא ברזא עלאה (דף קמ ע"ב) איהו.

והא חזי, בזמנא דקדשא בריך הוא אתרעי בנשמתיה דפר נש, לאתהנאה (נ"א לתהנאה) בה, מחי לגופא בגין דתשלוט נשמתא. דהא בעוד דנשמתא עם גופא, נשמתא לא יכלא לשלטאה. דכד אתרע (נ"א אתרע) גופא, נשמתא שלטא. צדיק יבחן, מאי צדיק יבחן, כמה דאת אמר, (ישעיה כח) אכן בחן, הכי נמי צדיק יבחן, אתקיף ליה. פהאי אכן בחן, דהיא (ישעיה כח) פנת יקרת, הכי נמי צדיק יבחן.

וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמֵס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ. מָאִי שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, סִלְקָא דַּעְתָּךְ דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָוִי דְנִפְשׁוֹ שְׁנֵאָה לְהֵוּא רָשַׁע. אֵלָא הֵוּא דְרָגָא דְכָל נִשְׁמַתִּין תַּלְיִין בֵּיהּ, שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ דֵּהֵוּא רָשַׁע, דְּלֹא בַּעֲיָא לָהּ כְּלָל. לֹא בַּעֲיָא לָהּ לֹא בַּעֲלָמָא דִּין וְלֹא בַּעֲלָמָא דְאַתִּי. וּבְגִין כֶּף פְּתִיב, (תהלים יא) וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמֵס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, וְדָאִי. דְּבַר אַחַר שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, כְּמָה דְאַתָּה אָמַר, (עמוס ו) נִשְׁבַּע אֲדֹנָי יְהוִה בְּנִפְשׁוֹ, וּבְגִין כֶּף צַדִּיק יִבְחֶן.

וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמֵס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ (תהלים יא). מַה זֶה שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ? הַתַּעֲלָה עַל דַּעְתָּךְ שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא שֶׁנִּפְשׁוֹ שׁוֹנֵאת אֶת הַרָשַׁע הַהוּא? אֵלָא אוֹתָהּ דְרָגָה שְׁכַל הַנִּשְׁמוֹת תַּלְוִיּוֹת בֵּיהּ, שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ שֶׁל הַרָשַׁע הַהוּא שְׁלֹא רוֹצֵה אוֹתָהּ כְּלָל, לֹא רוֹצֵה אוֹתָהּ לֹא בַּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בַּעוֹלָם הַבָּא, וּמִשׁוּם כֶּף פְּתוּב וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמֵס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, וְדָאִי. דְּבַר אַחַר שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (עמוס ו) נִשְׁבַּע אֲדֹנָי יְהוִה בְּנִפְשׁוֹ, וּמִשׁוּם כֶּף צַדִּיק יִבְחֶן.

תָּא חֲזִי, כַּד בְּרָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם, פְּקִיד לִיה לְאוֹטָבָא לִיה, יְהִי לִיה חֲכַמְתָּא, אֶסְתַּלַּק בְּדַרְגוֹתָא לְעִילָא. כַּד נַחַת לְתַתָּא, חֲמָא תִּיאֻבְתָּא דִּינְצֵר הָרַע וְאַתְדַּבֵּק בֵּיהּ, וְאַנְשֵׁי כָל מַה דְאַסְתַּלַּק (ס"א דאסתכל), בִּיקְרָא עֲלָאָה דְמַרְיָה.

בַּא רְאָה, כְּשֶׁבְרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, צָנָה אוֹתוֹ לְהִיטִיב לוֹ. גִּתְּן לוֹ חֲכָמָה, הַתַּעֲלָה בְּדַרְגָּתוֹ לְמַעְלָה. כְּשֶׁיִּרְד לְמַטָּה, רְאָה תְּשׁוּקַת הַיִּצָּר הָרַע וְנִדְבַק בּוֹ, וְשָׁכַח כָּל מַה שֶׁהַתַּעֲלָה (וְהַסְתַּכַּל) בְּכַבוֹד הַעֲלִיּוֹן שֶׁל רַבּוֹ.

אֲתָא נַח, בְּקִדְמִיתָא כְּתִיב, (בראשית ו) נַח אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה, וּלְבַתֵּר נַחַת לְתַתָּא, וְחֲמָא חֲמָרָא תַקִּיף, דְּלֹא צָלִיל, מִחַד יוֹמָא, וְאַשְׁתִּי מַנִּיה, וְאַשְׁתַּכַּר וְאַתְגְּלִי, כְּמָה דְכְּתִיב, (בראשית ט) וַיִּשֶׁת מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אֶהְלֵה.

בַּא נַח, בְּהַתְחַלָּה כְּתוּב (בראשית ו) נַח אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה, וְאַחַר כֶּף יִרְד לְמַטָּה, וְרְאָה יַיִן חֲזֵק שְׁלֹא צָלוּל, מִיּוֹם אֶחָד, וְשִׁתָּה מְמַנּוֹ וְהַשְׁתַּכַּר וְהַתְגַּלָּה, כְּכַתוּב וַיִּשֶׁת מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אֶהְלֵה.

אֲתָא אַבְרָהָם, אֶסְתַּלַּק בְּחֲכַמְתָּא, וְאַסְתַּכַּל בִּיקְרָא דְמַאֲרִיָּה, לְבַתֵּר (בראשית יב) וַיְהִי רַעֲב בְּאַרְצָא וַיִּרְד אַבְרָם מִצְרַיִמָה לְגוֹר שָׁם כִּי כָבֵד הָרַעֲב בְּאַרְצָא וְגוֹ'. לְבַתֵּר מַה כְּתִיב, (בראשית יג) וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאַשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הַגְּנָבָה, וְאַסְתַּלַּק לְדַרְגָּיָה קִדְמָאָה דֵּהוּה בֵּיהּ בְּקִדְמִיתָא, וְעָאֵל בְּשָׁלָם וְנִפְק בְּשָׁלָם.

בַּא אַבְרָהָם, הַתַּעֲלָה בְּחֲכָמָה, וְהַסְתַּכַּל בְּכַבוֹד רַבּוּנּוֹ. אַחַר כֶּף וַיְהִי רַעֲב בְּאַרְצָא וַיִּרְד אַבְרָם מִצְרַיִמָה לְגוֹר שָׁם כִּי כָבֵד הָרַעֲב בְּאַרְצָא וְגוֹ'. מַה כְּתוּב אַחַר כֶּף? וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאַשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הַגְּנָבָה, וְהַתַּעֲלָה לְדַרְגָּתוֹ הַרְאשׁוֹנָה שֶׁהִיָּתָה בּוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה, וְנִכְנַס בְּשָׁלוֹם וַיֵּצֵא בְּשָׁלוֹם.

אֲתָא יִצְחָק, מַה כְּתִיב, (בראשית כו) וַיְהִי רַעֲב בְּאַרְצָא מִלְּבַד הָרַעֲב הַרְאשׁוֹן וְגוֹ'. וְאַזַּל יִצְחָק וְאַסְתַּלַּק מִתַּמָּן לְבַתֵּר בְּשָׁלָם. וְכִלְהוּ

בַּא יִצְחָק, מַה כְּתוּב? וַיְהִי רַעֲב בְּאַרְצָא מִלְּבַד הָרַעֲב הַרְאשׁוֹן וְגוֹ', וְהִלֵּךְ יִצְחָק וְהַתַּעֲלָה מִשָּׁם אַחַר כֶּף בְּשָׁלוֹם. וְאַת כָּל הַצַּדִּיקִים בּוֹחֵן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּדִי

לְהַרִּים אֶת רֹאשׁם בְּעוֹלָם הַזֶּה
 וּבְעוֹלָם הַבָּא.
 מִדְּרַשׁ הַנֶּעְלָם

וְאַלֶּה תוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם
 אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק. רַבִּי
 יִצְחָק פָּתַח, הַדּוֹדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ
 וְגו'. שְׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, לְעֵתִיד לְבֹא
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחִיָּה אֶת
 הַמֵּתִים וַיִּנְעַר אוֹתָם מֵעַפְרָם
 שֶׁלֹּא יִהְיוּ בְּנֵי עֶפֶר כְּמֹת שֶׁהָיוּ
 בַּתְּחִלָּה שֶׁנִּבְרְאוּ מֵעֶפֶר מִמָּשׁ,
 דָּבַר שְׂאִינוֹ מִתְקִיִּים. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב
 (בראשית ב) וַיִּצְרָה אֱלֹהִים אֶת
 הָאָדָם עֶפֶר מִן הָאֲדָמָה.

וּבְאֻרְתָּהּ שָׁעָה יִתְנַעְרוּ מֵעַפֵּר
 מֵאוֹתוֹ הַבְּנֵי, וַיִּנְעֲמוּ בְּבִנְיָן
 מְקִיָּם לִהְיוֹת לָהֶם קִיּוֹם. זֶהוּ
 שֶׁכְּתוּב (ישעיה נב) הַתְּנַעְרִי מֵעַפֵּר
 קוּמִי שְׂבִי יְרוּשָׁלַיִם. יִתְקַיְּמוּ
 בְּקִיּוֹם, וַיִּנְעֲלוּ מִתַּחַת לְאַרְץ,
 וַיִּקְבְּלוּ נִשְׁמָתָם בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל.
 בְּאוֹרְתָהּ שָׁעָה יִצִּיף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא כָּל מִינֵי רִיחוֹת שֶׁבְּגֵן עֵדֶן
 עֲלֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב הַדּוֹדָאִים
 נִתְּנוּ רִיחַ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵל תִּקְרָא
 הַדּוֹדָאִים אֵלָּא הַדּוֹדִים. זֶהוּ
 הַגּוֹף וְהַנְּשָׁמָה שֶׁהֵם דּוֹדִים
 וְרַעִים זֶה עִם זֶה. רַב נַחֲמָן אָמַר
 דּוֹדָאִים מִמָּשׁ. מֵהַ דּוֹדָאִים
 מוֹלִידִים אֶהְבֶּה בְּעוֹלָם, אִף הֵם
 מוֹלִידִים אֶהְבֶּה בְּעוֹלָם. וּמֵה זֶה
 נִתְּנוּ רִיחַ? כִּשְׁרוֹן מַעֲשֵׂיהֶם,
 לְדַעַת וּלְהַכִּיר אֶת בּוֹרְאָם.

וְעַל פְּתַחֲנוּ - אֵלּוּ פְּתַחֲנוּ שְׁמַיִם
 שֶׁהֵם פְּתוּחִים לְהוֹרִיד נִשְׁמוֹת
 לַפְּגָרִים. כָּל מְגֻדִים - אֵלּוּ
 הַנְּשָׁמוֹת. חֲדָשִׁים גַּם יִשְׁנִים -
 אוֹתָם שְׂיִצְאוּ נִשְׁמָתָם מֵהַיּוֹם
 כְּמֵה שְׁנַיִם וְאוֹתָם שְׂיִצְאוּ
 נִשְׁמָתָם מִיָּמִים מוֹעֲטִים וְזָכוּ
 בְּכִשְׁרוֹן מַעֲשֵׂיהֶם לְהַכְּנִס בְּעוֹלָם
 הַבָּא, כָּלֵם עֲתִידִים לִירֹד בְּכַת אַחַת לְהַכְּנִס בְּגוֹפּוֹת לָהֶם.

צְדִיקָיָא, כְּלֵהוּ בְּחִיָּן לֹוֹן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
 בְּגִין לְאַרְמָא רִישִׁיָּהוּ בְּעַלְמָא דִּין וּבְעַלְמָא
 דְּאַתִּי.

מִדְּרַשׁ הַנֶּעְלָם

וְאַלֶּה תוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת
 יִצְחָק. (בראשית כה) רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שיר השירים ז)

הַדּוֹדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ וְגו'. תְּנוּ רַבְּנָן, לְעֵתִיד לְבֹא הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא מְחִיָּה אֶת הַמֵּתִים וַיִּנְעַר אוֹתָם מֵעַפְרָם, שֶׁלֹּא
 יִהְיוּ בְּנֵי עֶפֶר כְּמֹת שֶׁהָיוּ בַּתְּחִלָּה שֶׁנִּבְרְאוּ מֵעֶפֶר מִמָּשׁ,
 דָּבַר שְׂאִינוֹ מִתְקִיִּים, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (בראשית ב) וַיִּצְרָה יי
 אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפֶר מִן הָאֲדָמָה.

וּבְאֻרְתָּהּ שָׁעָה יִתְנַעְרוּ מֵעַפֵּר מֵאוֹתוֹ הַבְּנֵי, וַיִּנְעֲמוּ
 בְּבִנְיָן מְקִיָּם לִהְיוֹת לָהֶם קִיּוֹמָא, הֲדָא הוּא
 דְכְּתִיב, (ישעיה נב) הַתְּנַעְרִי מֵעַפֵּר קוּמִי שְׂבִי יְרוּשָׁלַיִם,
 יִתְקַיְּמוּ בְּקִיּוֹמָא. וַיִּנְעֲלוּ מִתַּחַת לְאַרְץ וַיִּקְבְּלוּ נִשְׁמָתָם
 בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל. בְּאוֹרְתָהּ שָׁעָה יִצִּיף (נ"א ישיב) קְדָשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא כָּל מִינֵי רִיחוֹת שֶׁבְּגֵן עֵדֶן עֲלֵיהֶם, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב
 (שיר השירים ז) הַדּוֹדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵל תִּקְרִי הַדּוֹדָאִים אֵלָּא הַדּוֹדִים, זֶהוּ
 הַגּוֹף וְהַנְּשָׁמָה שֶׁהֵם דּוֹדִים וְרַעִים זֶה עִם זֶה. רַב
 נַחֲמָן אָמַר, דּוֹדָאִים מִמָּשׁ. מֵהַ דּוֹדָאִים מוֹלִידִים
 אֶהְבֶּה בְּעוֹלָם, אִף הֵם מוֹלִידִים אֶהְבֶּה בְּעוֹלָם. וּמֵמַאי
 נִתְּנוּ רִיחַ, כִּשְׁרוֹן מַעֲשֵׂיהֶם לְדַעַת וּלְהַכִּיר לְבוֹרְאָם.

וְעַל פְּתַחֲנוּ, (שיר השירים ז) אֵלּוּ פְּתַחֲנוּ שְׁמַיִם שֶׁהֵם
 פְּתוּחִים לְהוֹרִיד נִשְׁמוֹת לַפְּגָרִים. כָּל מְגֻדִים, אֵלּוּ
 הַנְּשָׁמוֹת. (שיר השירים ז) חֲדָשִׁים גַּם יִשְׁנִים, אוֹתָם שְׂיִצְאוּ
 נִשְׁמָתָם מֵהַיּוֹם כְּמֵה שְׁנַיִם, וְאוֹתָם שְׂיִצְאוּ נִשְׁמָתָם
 מִיָּמִים מוֹעֲטִים, וְזָכוּ בְּכִשְׁרוֹן מַעֲשֵׂיהֶם לְהַכְּנִס בְּעוֹלָם
 הַבָּא, כָּלֵם עֲתִידִים לִירֹד בְּכַת אַחַת לְהַכְּנִס בְּגוֹפּוֹת
 הַמוֹכְנִים לָהֶם.

הַבָּא, כָּלֵם עֲתִידִים לִירֹד בְּכַת אַחַת לְהַכְּנִס בְּגוֹפּוֹת הַמוֹכְנִים לָהֶם.

עָנוּיִם וַיִּשְׁמְחוּ. רב הונא אָמַר, מִפְּאֵן (שם ה) וַיִּשְׁמְחוּ כָּל חוֹסֵי בֶּךָ לְעוֹלָם יִרְנְנוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, זֶה וְזֶה יִשְׁנֵם לְעֵתִיד לְבָא. וְלַמְדֻנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זֵין הַמְּשֻׁמְרֵי בְּעֵנְבֵי מִשְׁשֵׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית - אֵלּוּ דְּבָרִים עֲתִיקִים שְׁלֵא נִגְלוּ לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְעֲתִידִים לְהִתְגַּלּוֹת לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא, וְזוֹ הִיא הַשְּׁתִּיָּה וְהַאֲכִילָה, וְדָאֵי זוּ הִיא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי שְׁלוֹם, אִם כֵּן מַהוּ לְוִיתָן וּמַהוּ הַשּׁוֹר, שְׁפָתוֹב (איוב ב) כִּי בּוֹל הָרִים יִשְׂאוּ לוֹ? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהִנֵּה כְּתוּב (ישעיה כז) בְּעֵת הַהִיא יִפְקֹד ה' בְּחִרְבוֹ הַקָּשָׁה וְהַגְדוּלָּה וְהַחֲזָקָה עַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ בָּרֶחַ וְעַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ עַקְלָתוֹן וְהִרְגָה אֶת הַתַּנִּין אֲשֶׁר בָּיָם. הִנֵּה כֵּן שְׁלֵשָׁה. אֵלּא רְמָזוּ הוּא שְׁרָמְזוּ עַל הַמַּלְכִּיּוֹת. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, אֵינן לומֵר עַל מַה שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, וְדָאֵי כֶּף זֶה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲנִי הֵייתִי לְפָנֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְשָׁאלַתִּי עַל הַדְּבָר הַזֶּה. אָמַרְתִּי, הַסְּעוּדָה הַזֹּאת שֶׁל הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא הֲאֵם כֶּף הוּא? לֹא הִתִּישְׁבָה בְּלִבִּי, שֶׁהִנֵּה אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, סְעוּדַת הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא כְּמוֹ זֶה שְׁפָתוֹב (שמות כד) וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֵּאָכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, יִפָּה אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְכֶף הוּא.

עוֹד אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הָאֲמוּנָה הַזֹּאת שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ לְרַב הָעוֹלָם שְׁמֻזְמָנִים הֵם לְסְעוּדָה הַזֹּאת שֶׁל לְוִיתָן וְהַשּׁוֹר הַהוּא, וְלִשְׁתּוֹת זֵין טוֹב שְׁמֻשְׁמֻר מִכְּשֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, פְּסוּק מִצְאוּ וְדַרְשׁוּ, שְׁפָתוֹב (ויקרא כז) וַאֲכַלְתֶּם לַחֲמֻכֶם לְשׁוֹבַע.

שְׁאָמַר רַבִּי זִירָא, כָּל מִינֵי פִתּוּי פֶּתַח הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לְהַחֲזִירָם לְמוֹטָב, וְזֶה הוּא יוֹתֵר מִכָּלֶם, שְׁאָמַר לָהֶם וַאֲכַלְתֶּם לַחֲמֻכֶם לְשׁוֹבַע, וּבִקְלָלוֹת - וַאֲכַלְתֶּם וְלֹא תִשְׁבְּעוּ, וְזֶה קִשָּׁה לָהֶם מִן

בְּשִׁמְחָתוֹ, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (תהלים לד) יִשְׁמְעוּ עָנוּיִם וַיִּשְׁמְחוּ. רב הונא אָמַר מִהֲבָא, (תהלים ח) וַיִּשְׁמְחוּ כָּל חוֹסֵי בֶּךָ לְעוֹלָם יִרְנְנוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הִיא וְהִיא אֵיתָא לְעֵתִיד לְבָא. וְתַנְאָא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זֵין הַמְּשֻׁמְרֵי בְּעֵנְבֵי מִשְׁשֵׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, אֵלּוּ דְּבָרִים עֲתִיקִים שְׁלֵא נִגְלוּ לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְעֲתִידִים לְהִתְגַּלּוֹת לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא, וְזוֹ הִיא הַשְּׁתִּיָּה וְהַאֲכִילָה (וישתייה), וְדָאֵי דָא הִיא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי שְׁלוֹם, אִם כֵּן מַהוּ לְוִיתָן וּמַהוּ הַשּׁוֹר, דְּכְּתִיב, כִּי בּוֹל הָרִים יִשְׂאוּ לוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהִיא כְּתִיב, (ישעיה כז) בְּעֵת הַהִיא יִפְקֹד ז' בְּחִרְבוֹ הַקָּשָׁה וְהַגְדוּלָּה וְהַחֲזָקָה עַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ בָּרֶיחַ וְעַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ עַקְלָתוֹן וְהִרְגָה אֶת הַתַּנִּין אֲשֶׁר בָּיָם, הִיא הֲבָא תְּלָתָא. אֵלּא רְמָזוּ הוּא דְקָא רְמָזוּ עַל מַלְכּוּתָא. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם לֵית לְמִימַר עַל מַה דְּאָמְרוּ רַבָּנָן, וְדָאֵי כֶּף הִיא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲנָא הוֹינָא קַמֵּיה דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְשָׁאִילְנָא הִיא מְלָה, אָמַרְנָא, הִיא סְעוּדַתָּא דְּצַדִּיקָנָא לְעֵתִיד לְבָא אֵי כֶּף הוּא, לָא אֲתִישְׁבָא בְּלִבָּאֵי דְּהָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, סְעוּדַת הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא כִּהִיא גְּוֹנָא דְכְּתִיב, (שמות כד) וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֵּאָכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שְׁפִיר קָאֵמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְכֶף הוּא.

עוֹד אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הִיא מִהֵימְנוּתָא דְּאָמְרוּ רַבָּנָן לְרוּפָא דְּעֶלְמָא, דְּזַמְיִנָן אֵינוֹן בְּהִיא סְעוּדַתָּא דְּלוֹיָתָן וְהוּא תוֹרָא וְלִמְשֵׁתִי חֲמָרָא טַב דְּאֲתַנְטֵר מִכַּד אֲתַבְרִי עֶלְמָא, קָרָא אֲשַׁפְּחוּ וְדַרְשׁוּ, דְכְּתִיב, (ויקרא כז) וַאֲכַלְתֶּם לַחֲמֻכֶם לְשׁוֹבַע.

דְּאָמַר רַבִּי זִירָא, כָּל מִינֵי פִתּוּי פֶּתַח הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לְהַחֲזִירָם לְמוֹטָב, וְדָא הוּא יוֹתֵר מִכָּלֶהוֹן, דְּאָמַר לָהֶם וַאֲכַלְתֶּם לַחֲמֻכֶם לְשׁוֹבַע.

הכל. מה הטעם? שכתוב (שמות טו) מי יתן מותנו ביד מצרים וגו'.

אמר רבי זירא, מלמד דמשום האכילה מסרו נפשם בידם. פיון שראה הקדוש ברוך הוא תאותם, אמר להם: אם תשמעו לקול המצוות - ואכלתם לשבע, כדי להניח דעתם. כמו כן ראו רבותינו שהגלות נמשכת, הסתמכו על פסוקי התורה, ואמרו שעתידים לאכל ולשמח בסעודה גדולה שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות להם, ועל פן רב העולם סבלו את הגלות משום אותה הסעודה.

אמר רבי יוחנן, אין לנו לסתר את אמונת הכל, אלא לקיים אותה. שהרי התורה מעידה על זה שהרי אנו יודעים את אמונת הצדיקים, והפסוקי שלהם מה הוא? שכתוב (שיר א) נגילה ונשמחה בך, ולא באכילה. נזכירה דרך מנין. ואותה סעודה שמזמנים אליה, יהיה לנו חלק להנות ממנה, וזו היא השמחה והשחוק. ואלה תולדות יצחק - שיצחקו הצדיקים לעתיד לבא. אברהם הוליד את יצחק - זכות הנשמה מוליד השחוק הזה והשמחה בעולם.

ויהי יצחק בן ארבעים שנה. רבי בו בשם רבי יוסי פתח ואמר, (שיר א) ישקני מנשיקות פיהו וגו', בכמה מעלות נברא העולם, ששנינו, אמר רבי אחא בר יעקב, כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמות שלו, חוץ ממנו, היו בשתוף. והאם אמר בך רבי אחא? חס ושלום! שהרי בדבר הזה תרבה המחלקת הרי

ובקללות, (ויקרא כו) ואכלתם ולא תשבעו, ודא קשיא להו מפלהו. מאי טעמא, דכתיב, (שמות טו) מי יתן מותנו ביד יי בארץ מצרים וגו'.

אמר רבי זירא, מלמד דמשום האכילה מסרו נפשם למות בידם. פיון שראה הקדוש ברוך הוא תאותם, אמר להם, (ויקרא כו) אם תשמעו לקול המצוות, ואכלתם לשבע כדי להניח דעתם. כהאי גוונא חמו רבון דגלותא אתמשה, אסתפמו על קראי דאורייתא ואמרו דזמינין למיכל ולמחדי בסעודתא רבה דזמין קדשא בריך הוא למעבד להו, ועל דא רובא דעלמא סבלו גלותא בגין ההיא סעודתא.

אמר רבי יוחנן, לית לן לסתור מהימנותא דכלא אלא לקיימא ליה, דהא אורייתא אסהידת עלוי, דהא אנן ידעין מהימנותא דצדיקיא וכסופא דלהון מאי היא, דכתיב, (שיר השירים א) נגילה ונשמחה בך, ולא באכילה. (שיר השירים א) נזכירה דודיך מיין. וההיא סעודתא דזמינין בה, יהא לן חולק למנהגי מנה וזו היא השמחה והשחוק. ואלה תולדות יצחק, שיצחקו הצדיקים לעתיד לבוא. אברהם הוליד את יצחק, זכות הנשמה מוליד השחוק הזה והשמחה בעולם.

ויהי יצחק בן ארבעים שנה. רבי בו בשם רבי יוסי פתח ואמר, (שיר השירים א) ישקני מנשיקות פיהו וגו', בכמה מעלות נברא העולם, דתנינן אמר רבי אחא בר יעקב, כל מה שברא קדשא בריך הוא בעולמות שלו חוץ ממנו היו בשתוף. ומי אמר רבי אחא הכי, חס ושלום, דהא במלה דא יסגי פלוגתא בעלמא, דאי תימא הכי, המלאכים שהם נבראים רוח הקדש ממש, יאמר שיש שתוף בהם, הא כל אפיא דדהון ודידן שויין.

אמר רבי אבא, במלה דא יסגי פלוגתא בעלמא, דהא בעולם. שאם תאמר כן, המלאכים שהם נבראים רוח הקדש ממש, כל הפנים שלהם ושלנו שוים.

אמר רבי אבא, בדבר הזה תרבה המחלקת בעולם, שהרי שנינו במשנתנו, שכל מה שעשה

הקדוש ברוך הוא - עשה כמו הגוף והנשמה. ואם תאמר שהרי אין למלאכים גוף - כן זה, אבל אינם יכולים לעשות מעשה עד שתפתח עמיהם הנשמה הקדושה ההיא, שהיא סיוע שלמעלה. ובגונים הללו, כל מה שעושה, צריך את אותו סיוע שלמעלה ממנו.

אמר רבי יוסי, בפעם ההיא שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות מתים, והנה סוף כל [הצרות] עמקים [עמקים] יהיה בארבעים, וגזר הדין - (דברים כה) ארבעים יבנו לא יסיף. סוף הליכתם של ישראל במדבר בשנת הארבעים. ארבעים שנה קדם תחית הגוף ממנת לו הנשמה בארץ ישראל. בשנת הארבעים יקומו הגופות מן העפר. בארבעים נכלא הגשם, זהו שכתוב (בראשית ז) ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום, וכתוב ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח.

זמן גאלתם של ישראל בשנת הארבעים הוא, ובחמשים בא ישוב העולם, שהיא היובל. החזרת הנשמה לגוף בשנת הארבעים שהמתינה לו בארץ ישראל. זהו שכתוב ויהי יצחק בן ארבעים שנה, שהמתין לגוף. בקחתו את רבקה - בהכנסתה בגוף המזמן לו. באותה שעה בהכנסתה בו, אין תאותם וכסופם אלא להנות מזיו השכינה ולזון מזינה. זהו שכתוב (שיר א) ישקני מנשיקות פיהו. אמר רבי אבא, ישקני - פרנסני. שאין פרנסתם אלא

להנות ולזון מזינה של מעלה. אמר רבי יוסי, סוף הפסוק מוכיח, שכתוב פי טובים דדיך מיין. בת תואל - בת בתו של אל. רב הונא אמר, לא כן הוא, ואתו העצם שעל השדרה, אותו שנשאר בקבר מכל הגוף - בתואל הארמי. שאלתי

תנן במתניתין דידן, דכל דעבד קדשא בריה הוא, עבד בגון גופא ונשמתא, ואי תימא דהא לית גופא למלאכים, כל כן. אבל לית אינון יכלין למעבד עבידתא, עד שישפתח בהו ההיא נשמתא קדישא, דהיא סיועא דלעילא, ובהאי גווי כל מאי דעביד אצטרין לההוא סיועא דלעילא מניה.

אמר רבי יוסי, בההיא שעתא דזמין קדשא בריה הוא לאחיא מתיא, והא סופא כל (ס"א עהתי), עמיקין (ס"א עתיקין) בארבעים להוי. וגזר קנים, (דברים כה) ארבעים יבנו לא יסיף. סוף הליכתם של ישראל במדבר בשנת הארבעים. ארבעים שנה קודם תחית הגוף, ממנת לו הנשמה בארץ ישראל. בשנת הארבעים יקומו הגופות מעפרא. בארבעים נכלא הגשם, הדא הוא דכתיב (בראשית ז) ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום, וכתוב (בראשית ז) ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח.

זמן גאלתם של ישראל בשנת הארבעים הוא. ובחמשים אתא ישוב עלמא, דהיא היובל. החזרת הנשמה לגוף, בשנת הארבעים, שהמתינה לו בארץ ישראל. הדא הוא דכתיב ויהי יצחק בן ארבעים שנה, שהמתין לגוף.

בקחתו את רבקה, בהכנסתה בגוף המזומן לו. באותה שעה בהכנסתה בו, אין תאותם וכסופם אלא ליהנות מזיו השכינה ולזון מזינה, דהא הוא דכתיב, (שיר השירים א) ישקני מנשיקות פיהו. אמר רבי אבא, ישקני פרנסני, שאין פרנסתן אלא ליהנות ולזון מזינה של מעלה. אמר רבי יוסי סופיה דקרא מוכח דכתיב, (שיר השירים א) פי טובים דודיך מיין.

בת תואל בת בתו של אל. רב הונא אמר, לא כן הוא, ואנא הוית בכרפי הים ושמענא דהו קראן לההוא

עלינו. אמרו שהיא פראש [דומה] הנחש, שהיא רמאי, ואותו העצם הוא רמאי מכל שאר העצמות.

ש"כמ"נו, אמר רבי שמעון, למה נשאר בקיים אותו העצם יותר מכל שאר העצמות? משום שהוא רמאי, ואינו סובל טעם של המזון של בני האדם כמו שאר העצמות, ומשום כך הוא חזק מכל העצמות, והוא יהיה העקר שהגוף נבנה ממנו. זהו שכתוב בתתואל הארמי.

ש"כמ"נו, אמר רבי שמעון, הוא רמאי ומעולם רמאי, ושכן יצר הרע שהוא רמאי. זהו שכתוב בתתואל הארמי - עצם רמאי. מפרש ארם - מצמד רמאים, כמו ששינו פדנא דתורא, שהוא צמד. אחות לכן - אחות יצר הרע הארמי. כמו ששינו, בתחלה שהיה מנוול בחטאות בזה העולם נקרא לוט. לעתיד לבא שלא יהא מנוול כמו בראשונה, כמי שרוחץ ומטביל את טמאתו, קוראים לו לכן. על כל פנים אין יצר הרע בטל מן העולם.

בא שמע שפך אנו בארנו בפרייתא. שתי בנות לוט, שהן שני כחות הגוף המעוררות את יצר הרע, עכשו שאינו כל כך מנוול ונטבל מלכלוכו נקרא לכן, ואיתן שתי בנות אינן בטלות ממש. זהו שכתוב (בראשית כט) וללכן שתי בנות.

אמר רבי יוסי, כך הוא. שם כתוב בכירה וצעירה, וכאן כתוב גדולה וקטנה. אמר רבי יוסי, אבל אינן בכח לעשות רע ולהתעורר לעצמותן, ולתעורר ליצר הרע כמתחלה, משמע שכתוב שם הגדולה לאה,

אמר, (ישעיה נג) וכרחל לפני גוזזיה נאלמה. שלאה מכחה ומרשעתה. ושם הקטנה רחל, שאין בה כח המתעורר, כמו שנאמר (ישעיה כג) וכרחל לפני גוזזיה נאלמה.

גרמא דשדרה, ההוא דאשתאר בקברא מפל גופא, בתואל רמאה. שאלית עליה, אמרו דהוא פרישא (רמאי) דתווא, דאיהו רמאה, וההוא גרמא הוא רמאה מכל שאר גרמי.

דתאנא אמר רבי שמעון, ההוא גרמא למה אשתאר בקיומא יתיר מכל שאר גרמי. משום דאיהו רמאה. ולית סביל טעמא דמזונא דבני נשא כשאר גרמי, ובגיגי כך הוא תקיף מכל גרמי והוא ליהוי עקרא דגופא אתבני מניה. הדא הוא דכתיב בתתואל הארמי.

ותאנא אמר רבי שמעון, הוא רמאי ומעולם רמאי, ושכן יצר הרע דאיהו רמאי. הדא הוא דכתיב בתתואל הארמי גרמא רמאה. מפרש ארם, מצמד רמאין, פדתנן פדנא דתורא שהוא צמד. אחות לכן, אחות יצר הרע הארמי, פדתנן, בתחלה שהיה מנוול בחטאות בזה העולם נקרא לוט. לעתיד לבא שלא יהא מנוול פדבקדמיתא, כמאן דסחי ומטביל מסאבותיה, קראן ליה לכן. על כל פנים אין יצר הרע בטל מן העולם.

תא שמע, דהכי אנו אוקימנא במתניתא. שתי בנות לוט שהן שתי כחות הגוף המעוררות ליצר הרע, עכשו שאינו מנוול כל כך ונטבל מלכלוכו נקרא לכן, ואיתן שתי בנות אינן בטלות ממש, הדא הוא דכתיב, (בראשית כט) וללכן שתי בנות.

אמר רבי יוסי כך הוא, תמן כתיב בכירה וצעירה והכא כתיב גדולה וקטנה. אמר רבי יוסי, אבל אינן בכח לעשות רע ולהתעורר ליצר הרע כמתחלה. משמע דכתיב שם הגדולה לאה, שלאה מפחה ומרשעתה. ושם הקטנה רחל, שאין בה כח המתעורר, כמה דאתאמר, (ישעיה נג) וכרחל לפני גוזזיה נאלמה.

שלאה מכחה ומרשעתה. ושם הקטנה רחל, שאין בה כח המתעורר, כמו שנאמר (ישעיה כג) וכרחל לפני גוזזיה נאלמה.

אמר רב הונא, זה יצר הרע ושתי בנותיו, מתחלפות
מכמות שהיו בראשונה. בתחלה לוט, מקלל
מגול. עכשיו לבן, מלופן, שאינו מקלל ומגול בניוולו
כבראשונה. בתחלה שתי בנותיו חזקות כל אחת ואחת
בכחה, ועכשיו שם הגדולה לאה, לאה כח, לאה
בלא חזוק, לאה ממעשיה הראשונים. ושם הקטנה
רחל, פדקאמרן, ולא כמות שהיו בראשונה.

אמר רבי אחא בר יעקב, מה כתיב, ויעתר
יצחק לני לנכח אשתו פי עקרה היא. אמר רבי
אחא מפני מה היא עקרה, מפני שיצר הרע אינו נמצא
בכחו בעולם, ועל כן אין נמצא פריה ורביה זולתי
בתפלה, מה כתיב, ויעתר לו וי ויהי רבקה אשתו. כיון
שמתעורר יצר הרע, נמצא פריה ורביה.

אמר רבי יוסי, אם פן מה הפרש בין העולם הזה לאותו
הזמן, ועוד דהא קרא קאמר דקדשא בריה הוא
עביד. אמר רבי אחא, כן הוא, דקדשא בריה הוא אתער
ליה ליהוא עניינא דצריף לזווגא, ולא לכל שעתא
דיהא תדיר עם בר נש כמו כען, דאיהו אשתפח תדיר
וחטאן ביה בני נשא, אלא ליהוא זווגא בלחודוי,
ואתערותא ההיא, אתערותא דקודשא בריה הוא ליהוי,
הדא הוא דכתיב, (יחזקאל לו) והסירותי את לב האבן
מבשרכם ונתתי לכם לב בשר. אמר רבי
יהודה, לב להוציא בשר ולא לדבר אחר.

אמר רב הונא, זה יצר הרע ושתי בנותיו, מתחלפות
מכמות שהיו בראשונה. בתחלה לוט, מקלל
מגול. עכשיו לבן, מלופן, שאינו מקלל ומגול בניוולו
כבראשונה. בתחלה שתי בנותיו חזקות כל אחת ואחת
בכחה, ועכשיו שם הגדולה לאה, לאה כח, לאה
בלא חזוק, לאה ממעשיה הראשונים. ושם הקטנה
רחל, פדקאמרן, ולא כמות שהיו בראשונה.

אמר רב הונא, זה יצר הרע ושתי בנותיו, מתחלפות
מכמות שהיו בראשונה. בתחלה לוט, מקלל
מגול. עכשיו לבן, מלופן, שאינו מקלל ומגול בניוולו
כבראשונה. בתחלה שתי בנותיו חזקות כל אחת ואחת
בכחה, ועכשיו שם הגדולה לאה, לאה כח, לאה
בלא חזוק, לאה ממעשיה הראשונים. ושם הקטנה
רחל, פדקאמרן, ולא כמות שהיו בראשונה.

אמר רבי אחא בר יעקב, מה כתיב, ויעתר
יצחק לני לנכח אשתו פי עקרה היא. אמר רבי
אחא מפני מה היא עקרה, מפני שיצר הרע אינו נמצא
בכחו בעולם, ועל כן אין נמצא פריה ורביה זולתי
בתפלה, מה כתיב, ויעתר לו וי ויהי רבקה אשתו. כיון
שמתעורר יצר הרע, נמצא פריה ורביה.

אמר רבי יוסי, אם פן מה הפרש בין העולם הזה לאותו
הזמן, ועוד דהא קרא קאמר דקדשא בריה הוא
עביד. אמר רבי אחא, כן הוא, דקדשא בריה הוא אתער
ליה ליהוא עניינא דצריף לזווגא, ולא לכל שעתא
דיהא תדיר עם בר נש כמו כען, דאיהו אשתפח תדיר
וחטאן ביה בני נשא, אלא ליהוא זווגא בלחודוי,
ואתערותא ההיא, אתערותא דקודשא בריה הוא ליהוי,
הדא הוא דכתיב, (יחזקאל לו) והסירותי את לב האבן
מבשרכם ונתתי לכם לב בשר. אמר רבי
יהודה, לב להוציא בשר ולא לדבר אחר.

רבי יצחק ברבי יוסי היה אתי מקפוטקיא ללוד, פגע
ביה רבי יהודה. אמר ליה רבי יצחק, תאמר
דחבירנא חפמי מתניתא אתערו להאי עניינא, דיצר
הרע יתנשי מן עלמא בר ההיא שעתא לזיווגא. אמר
ליה, חייף הכי אצטריוף יצר הרע לעולם כמטרא
לעולם, דאלמלא יצר הרע, חדוותא דשמעתא לא

מקפוטקיא ללוד. פגע בו רבי יהודה. אמר לו רבי יצחק, תאמר
דחבירנא חפמי מתניתא אתערו להאי עניינא, דיצר
הרע יתנשי מן עלמא בר ההיא שעתא לזיווגא. אמר לו, חייף, כן
צריף יצר הרע לעולם כגשם לעולם. שאלמלא יצר הרע, חדוותא דשמעתא לא

מגילת פבראשונה לחטא בו. זהו שפכתוב (ישעיה יא) לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי וגו'.

אמר רבי שמעון, הוא הלב שמדורו של יצר הרע בו. רבי אליעזר אומר, לב טוב בנין הגוף והנשמה, ומשום פך כתוב (דברים ו) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך, שהוא עקר הכל.

בשבא רב פהנא אמר, פך אומרים משמם של בעלי הפריטא: שני בנינים של הגוף הם - הפכד והלב. שאמר רבי שמעון אמר רבי יהודה, הפכד והלב מנהיגים את הגוף בכל צדדי איבריו. המנהיג של הראש הוא המוח, אבל של הגוף הם שנים. והראשון הוא הפכד, והשני הלב. והינו שכתוב בפרשה ויתרצו הפנים בקרפה, אלו שני בניני הגוף.

מה הטעם ויתרצו? משום שמהלב [מתעורר] נשפך היצר הרע. ויתרצו? [שאלו] וישליו היה צריך להיות! אלא, אמר רב הונא, ויתרצו - וישברו, פלומר, נשבר פחם וחילם. אמר רבי יהודה, הגוף מהו אומר? אם פן למה זה אנכי, ולמה נבראתי? מיד - ותלך לדרש את ה'.

ויאמר ה' לה שני גוים בבטנה ושני לאמים וגו'. אלו השני גאים - הפכד והלב. רבי יוסי אמר, המוח והלב. רבי יהודה אמר, המוח אין בכלל זה, משמע שכתוב בבטנה, ואין המוח בבטן אלא בראש. ושני לאמים ממעיף וגו', ורב יעבד צעיר. זהו הפכד, שהוא רב וגדול והוא משמש בו לפני הלב.

לפני הלב. שאמר רבי יהודה, הפכד קולט הדם ומשמש בו לפני הלב. ויצא הראשון אדמוני. אמר רב פהנא, הפכד הוא הראשון, והוא אדמוני. למה הוא אדמוני? על שכולע את הדם תחלה. רבי אליעזר אומר, למה נקרא שמו ראשון? על שהוא ראשון לכלע

ליהוי, אבל לא מנוולה כקדמיתא למחטי ביה. הך הוא דכתיב, (ישעיה יא) לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי וגו'.

אמר רבי שמעון, הוא לפא מדוריה דיצר הרע ביה. רבי אליעזר אומר, לפא טבא, בנינא דגופא ונשמתא, ובגין פך פתיב (דברים ז) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך שהוא עקרא דכלא.

כד אתא רב פהנא אמר, הכי אמרין משמיהון דמארי מתניתא, תרי בניינין דגופא אינון, פכדא ולפא. דאמר רבי שמעון אמר רבי יהודה, פכדא ולפא אינון מנהגי גופא בכל סטרי אברוי, מנהגא דרישא מוחא. אבל דגופא אינון תרין וקנדמאה הוא ככדא, תניינא לפא. והיינו דכתיב בפרשתא, (בראשית כח) ויתרצו הפנים בקרפה, אלין תרין בנייני דגופא.

מאי טעמא ויתרצו. משום דלפא (אתער) אתנשי מניה יצר הרע. ויתרצו, (שאלו) וישליו מיבעי ליה. אלא אמר רב הונא, ויתרצו וישברו, פלומר נשבר פחם וחילם. אמר רבי יהודה, הגוף מהו אומר, אם פן למה זה אנכי ולמה נבראתי. מיד (בראשית כח) ותלך לדרש את ה'.

ויאמר ה' לה שני גוים בבטנה ושני לאמים וגו'. (בראשית כח) אלו השני גאים הפכד והלב. רבי

יוסי אמר, המוח והלב. רבי יהודה אמר, המוח אין בכלל זה, משמע דכתיב בבטנה, והמוח אינו בבטן אלא בראש. ושני לאמים ממעיף וגו', ורב יעבד צעיר זהו הפכד שהוא רב וגדול, והוא משמש לפני הלב. דאמר רבי יהודה, הפכד קולט הדם ומשמש בו לפני הלב.

ויצא הראשון אדמוני. (בראשית כח) אמר רב פהנא, הפכד הוא הראשון והוא אדמוני. למה הוא אדמוני, על

הדם מפל המאכל, והוא ראשון לדם, אבל לא ליצירה. ובמה נבאר ורב יעבד צעיר? על שהוא רב וגדול בשעורו מן הלב, והוא עובד ללב.

אמר רבי אבא, למה באה הפרשה הזו? אלא להראות לבני העולם, שאף על גב שהשלמות ההיא תהיה בארץ - דרכו וטבעו של העולם לא ישתנה. רבי ייסא אמר, בא ראה, הפכד הוא הצד ציד, והוא ציד בפיו, והלב הוא החושב, והוא יושב אהלים. זהו שפיתוב ויזד יעקב נזיד, חושב מחשבות, נושא ונותן בתורה.

ויזד יעקב נזיד, רבי בא בשם רבי אחא אמר, לעולם טבעו של עולם אינו משתנה, בא ראה, מה פתיב, ויזד יעקב נזיד, כמו שנאמר (שמות יח) אשר יזדו עליהם, ותרגומו: שחשבו. כלומר, הלב חושב ומהרהר בתורה בידיעת בוראו. מה פתוב? ויבא עשו מן השדה והוא עיף. הפכד שדרף טבעו לצאת ולצוד ציד בפיו לבלע ואינו מוצא, נקרא עיף, והוא אומר ללב: עד שאתה מהרהר בדברים אלו בדברי תורה, הרהר באכילה ובשתיה לקיים גופך. זהו שפיתוב ויבא עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה, פי כן דרפי לבלע הדם ולשגור לשאר האברים, פי עיף אנכי, בלא אכילה ושתיה.

והלב אומר: תן לי הראשון והמבחר מכל מה שתבלע, תן לי בכורתך. זה שפיתוב מכרה כיום את בכורתך לי, ראשית התאנה. עד שהלב מהרהר וחושב במאכל, בולע הפכד. שאלמלא אותו כסוף והרהור של הלב במאכל, לא יוכלו הפכד שאינם אוכלים עד שהאדון אוכל.

שבולע את הדם תחלה. רבי אליעזר אומר, למה נקרא שמו ראשון, על שהוא ראשון לבלוע הדם מפל המאכל, והוא ראשון לדם אבל לא ליצירה. ובמאן נוקים ורב יעבד צעיר, על שהוא רב וגדול בשעורו מן הלב והוא עובד ללב.

אמר רבי אבא, למה אתא פרשתא דא, אלא לאחזאה לבני עלמא דאף על גב דההיא שלימותא ליהוי בארעא, ארחה וטבעיה דעלמא לא אשתני. רבי ייסא אמר בא וראה הפכד הוא הצד ציד והוא ציד בפיו, והלב הוא החושב והוא (בראשית כח) יושב אהלים הדא הוא דכתיב (בראשית כח) ויזד יעקב נזיד. חושב מחשבות, נושא ונותן בתורה.

ויזד יעקב נזיד. רבי בא בשם רבי אחא אמר, לעולם טבעו של עולם אינו משתנה, בא וראה, מה פתיב, ויזד יעקב נזיד, כמה דאת אמר אשר יזדו עליהם ותרגומו דחשיבו. כלומר הלב חושב ומהרהר בתורה בידיעת בוראו. מה פתיב, ויבא עשו מן השדה. והוא עיף. הפכד שדרף טבעו לצאת ולצוד ציד בפיו לבלוע ואינו מוצא, נקרא עיף. והוא אומר ללב, עד שאתה מהרהר בדברים אלו בדברי תורה, הרהר באכילה ובשתיה לקיים גופך. הדא הוא דכתיב, ויבא עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה, פי כן דרפי לבלוע הדם ולשגור לשאר האברים. פי עיף אנכי, בלא אכילה ושתיה.

והלב אומר, תן לי הראשון והמבחר מכל מה שתבלע, תן לי בכורתך, הדא הוא דכתיב, (בראשית כח) תן לי בכורתך לי, קונמייתא דתאיבא. עד שהלב מהרהר וחושב במאכל, בולע הפכד. דאלמלי ההוא כסופא והרהורא דלבא במאכל, לא יוכלו הפכד והאברים לבלוע דאמר רבי יוסי, כן דרף העבדים, שאינם אוכלים עד שהאדון אוכל.

והאברים לבלע. שאמר רבי יוסי, כן דרף העבדים -

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּתוּב לְאַחַר כֶּן, וַיַּעֲקֹב נִתֵּן לַעֲשׂוֹ לֶחֶם וַיִּנְזֵד עַדְשִׁים. מַה זֶה עַדְשִׁים? עֲגֻלָּצִים כְּגֻלְגֻלַּת, וְהַגֻּלְגֻל סוֹכֵב בְּעוֹלָם, כְּלוּמַר שֶׁלֹּא נִשְׁכַּח מִדְּרָכּוֹ. כֶּן הוּא כֶּן אָדָם, בְּאוֹתוֹ זְמַן, אִף עַל גַּב שֶׁפֶל אוֹתוֹ חֶסֶד וְכְבוֹד וּשְׁלֹמוֹת יִהְיוּ, דְּרָכּוֹ שֶׁל הָעוֹלָם לְאַכֵּל וּלְשָׂתוֹת לֹא יִשְׁתַּכַּח.

מִשְׁנָה. שְׁנֵינּוּ, אַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם מְנַשְׁבוֹת, וְעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַתְּעוֹרֵר רוּחַ אֶחָד לְקַיֵּם הַגּוֹף שִׁיְהִי כְּלוּל מֵאַרְבַּע רוּחוֹת. זֶהוּ שְׁכָתוּב (יחזקאל לו) מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בָּאֵי הָרוּחַ. בְּאַרְבַּע לֹא כְּתוּב, אֲלֵא מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם, שִׁיְהִי כְּלוּל מֵאַרְבַּעֹתָם.

וְכַמְדַּנּוּ, אוֹתוֹ הָרוּחַ הוּא רוּחַ הַמּוֹלִיד, הוּא הָרוּחַ הָאוֹכֵל וְשׁוֹתֵה, וְאֵין בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לַיְמוֹת הַמְּשִׁיחַ אֲלֵא שְׁעָבוּד מַלְכוּיֹת בְּלָבָד, וְאֵין בֵּין עוֹלָם הַזֶּה לְתַחֲמֵת הַמַּתִּים אֲלֵא נְקִיּוֹת וְהַשְׁגַּת דִּיעָה. רַב נַחֲמָן אָמַר, וְאַרְיִכוֹת יָמִים.

אָמַר רַב יוֹסֵף, וְכִי יְמוֹת הַמְּשִׁיחַ וְתַחֲמֵת הַמַּתִּים אֵינָם אֶחָד? אָמַר לוֹ, לֹא, שְׁשֵׁנִינוּ, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קוֹדֵם לְקַבּוּץ גְּלִיּוֹת, קַבּוּץ גְּלִיּוֹת קוֹדֵם לְתַחֲמֵת הַמַּתִּים, וְתַחֲמֵת הַמַּתִּים הָאֲחֵרוֹן שְׁבָכְלָם. מִנֵּין לָנוּ? שְׁכָתוּב (תהלים קמו) בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה' נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס. הַרְפּוּא לְשִׁבּוּרֵי לֵב וּמַחְבֵּשׁ לְעַצְבוֹתָם. זֶה הִיא תַחֲמֵת הַמַּתִּים שֶׁהִיא הַרְפּוּאָה לְשִׁבּוּרֵי לֵב עַל

מַתִּיהֶם. בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם תַּחֲלָה, וְאַחֲרָיו נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס, וְהַרְפּוּא לְשִׁבּוּרֵי לֵב אֲחֵרוֹן עַל הַפֶּל. שְׁנֵינּוּ, אַרְבַּעִים שָׁנָה קוֹדֵם הַקַּבּוּץ גְּלִיּוֹת לְתַחֲמֵת הַמַּתִּים, כְּמוֹ שְׁאַמְרָנוּ וְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבַּעִים שָׁנָה. אַרְבַּעִים שָׁנָה, מְאִי עֲבִידְתֵּיהֶוּ. אָמַר רַב כְּהֵנָּה אָמַר רַבִּי

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּתוּב לְאַחַר כֶּן, (בראשית כה) וַיַּעֲקֹב נִתֵּן לַעֲשׂוֹ לֶחֶם וַיִּנְזֵד עַדְשִׁים. מַהוּ עַדְשִׁים, סְגֻלָּצִין כְּגֻלְגֻלְתָּא, וְגֻלְגֻלָּא סְבִיב בְּעֻלְמָא. כְּלוּמַר, דְּלֹא אֲתַנְשִׁי מֵאַרְחִיָּה. כֶּן הוּא בַר נֶשׁ, בְּהֵהוּא זְמַנָּא אִף עַל גַּב דְּכָל הָהוּא טִיבּוֹ וַיִּקָּר וּשְׁלִימּוֹתָא לִיהוּי, אֲרַחֲיָה דְעֻלְמָא לְמִיכַל וּלְמִשְׁתֵּי לֹא יִתְנַשִּׁי.

מִתְנִיתִין, תִּנּוּן אַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם מְנַשְׁבֵּן, וְעֵתִיד קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַתְּעוֹרֵר רוּחַ אֶחָד לְקַיֵּם הַגּוֹף, שִׁיְהִי כְּלוּל מֵאַרְבַּע רוּחוֹת. הַדָּא הוּא דְכְּתוּב (יחזקאל לו) מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בָּאֵי הָרוּחַ. בְּאַרְבַּע לֹא כְּתוּב אֲלֵא מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם, שִׁיְהִי כְּלוּל מֵאַרְבַּעֹתָם.

וְתַאֲנָא, אוֹתוֹ הָרוּחַ הוּא רוּחַ הַמּוֹלִיד, הוּא הָרוּחַ הָאוֹכֵל וְשׁוֹתֵה. וְאֵין בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לַיְמוֹת הַמְּשִׁיחַ, אֲלֵא שְׁעָבוּד מַלְכוּיֹת בְּלָבָד. וְאֵין בֵּין עוֹלָם הַזֶּה, לְתַחֲמֵת הַמַּתִּים אֲלֵא נְקִיּוֹת וְהַשְׁגַּת יְדִיעָה. רַב נַחֲמָן אָמַר וְאַרְיִכוֹת יָמִים.

אָמַר רַב יוֹסֵף וְכִי יְמוֹת הַמְּשִׁיחַ וְתַחֲמֵת הַמַּתִּים לֹאוּ חַד הוּא. אָמַר לִיה, לֹא. דְּתַנּוּן, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קוֹדֵם לְקַבּוּץ גְּלִיּוֹת, קַבּוּץ גְּלִיּוֹת, קוֹדֵם לְתַחֲמֵת הַמַּתִּים, וְתַחֲמֵת הַמַּתִּים הוּא אֲחֵרוֹן שְׁבָכְלָם. מְנָא לָן, דְּכְּתוּב (תהלים קמו) בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה' נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס הַרְפּוּא לְשִׁבּוּרֵי לֵב וּמַחְבֵּשׁ לְעַצְבוֹתָם. זֶה הִיא תַחֲמֵת הַמַּתִּים, שֶׁהִיא הַרְפּוּאָה לְשִׁבּוּרֵי לֵב עַל מַתִּיהֶם. בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם תַּחֲלָה, וְאַחֲרָיו נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס, וְהַרְפּוּא לְשִׁבּוּרֵי לֵב אֲחֵרוֹן עַל הַפֶּל.

תַּנּוּן, אַרְבַּעִים שָׁנָה קוֹדֵם הַקַּבּוּץ גְּלִיּוֹת לְתַחֲמֵת הַמַּתִּים, כְּדָאמְרִינּוּ וְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבַּעִים שָׁנָה. הִיא אַרְבַּעִים שָׁנָה, מְאִי עֲבִידְתֵּיהֶוּ. אָמַר רַב כְּהֵנָּה אָמַר רַבִּי

מַתִּיהֶם. בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם תַּחֲלָה, וְאַחֲרָיו נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס, וְהַרְפּוּא לְשִׁבּוּרֵי לֵב אֲחֵרוֹן עַל הַפֶּל. שְׁנֵינּוּ, אַרְבַּעִים שָׁנָה קוֹדֵם הַקַּבּוּץ גְּלִיּוֹת לְתַחֲמֵת הַמַּתִּים, כְּמוֹ שְׁאַמְרָנוּ וְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבַּעִים שָׁנָה. אַרְבַּעִים שָׁנָה הַלְלוּ מַה מַּעֲשִׂיהֶם? אָמַר רַב כְּהֵנָּה אָמַר רַבִּי בְרוּקָא, מְקַבּוּץ גְּלִיּוֹת עַד

תחית המתים כמה צרות, כמה מלחמות יתעוררו על ישראל, ואשרי הנמלט מהם, דכתיב, (דניאל יב) ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר.

רבי יהודה אמר מכאן, יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים. רבי יצחק אמר מכאן, (זכריה יג) ויצרפתים כצרוף את הפסוף ובחנתים כבחן את הזהב. ובאותם הימים יהיו ימים אשר יאמרו אין לי בהם חפץ. ומשעה שיעברו הצרות עד תחית המתים שנה.

רב הונא אמר, בא ראה, פי ארבעים שנה הלכו בני ישראל במדבר וגו' אשר לא שמעו בקול ה' - כמו כן [הגוף] כאן. אמר רב יוסף, כל אלו דבר אחד אמרו. ולסוף ארבעים שנה, שהצרות יעברו והרשעים יכלו, יחיו המתים שוכני עפר. מה הטעם? משום שכתוב (נחום א) לא תקום פעמים צרה, ודי להם במה שעברו. ומזמן תחית המתים יתישב העולם בישובו, זהו שכתוב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

רבי אלעזר בן ערף היה יושב, והיה מצטער בנפשו מאד. נכנס לפניו רבי יהושע. אמר לו, מראה האור של מאור העולם למה חשוכים? אמר לו, מראה ופחד רב נכנס בי, שהרי אני רואה מה שהתעוררו חברינו בעלי הבריתא, ששורה עליהם רוח של קדושים, וההוא שהעירו שבששי יהיה גאלה, יפה. אבל אני רואה אריכות יתר על אותם שוכני עפר, שבאלף הששי לזמן ארבע מאות ושמונה שנים ממנו יהיו עומדים כל שוכני עפר בקיומם.

ומשום כך העירו חברינו על הפסוק שקרא להם בני חת, ח"ת - שיתעוררו לח"ת שנה, והינו שכתוב (ויקרא כח) בשנת היובל הזאת תשבו איש אל אחזתו. כשישפלים הזאת, שהוא חמשת

ברוקא, מקבוצ גליות עד תחית המתים, כמה צרות, כמה מלחמות יתעוררו על ישראל, ואשרי הנמלט מהם, דכתיב, (דניאל יב) ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר.

רבי יהודה אמר מהכא, (דניאל יב) יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים. רבי יצחק אמר מהכא, (זכריה יג) ויצרפתים כצרוף את הפסוף ובחנתים כבחון את הזהב. ובאותם הימים, יהיו ימים אשר יאמרו (קהלת יב) אין לי בהם חפץ, ומשעה שיעברו הצרות עד תחית המתים ארבעים שנה.

רב הונא אמר, תא חזי (יהושע ה) פי ארבעים שנה הלכו בני ישראל במדבר וגו' אשר לא שמעו בקול ה', פהאי גוונא (גופא) הכא. אמר רב יוסף, כל אלן חד מלה אמרו, ולסוף ארבעים שנה שהצרות יעברו והרשעים יכלו, יחיו המתים שוכני עפר. מאי טעמא, משום דכתיב, (נחום א) לא תקום פעמים צרה, ודי להם במה שעברו. ומזמן תחית המתים, יתישב עלמא בישובו, הךא הוא דכתיב, (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

רבי אלעזר בן ערף, היה יתיב, והיה קא מצטער בנפשו טפי עאל לקמיה רבי יהושע. אמר ליה חיזו נהירו בוצינא דעלמא למה חשוכן. אמר ליה, חיזו ודחילו סגי עאל בי, דהא אנא חמי מה דאתערו חברנא מארי מתניתא, דשארית עליהו רוח קדישין. וההוא דאתערו, דבשתייתאי היא פורקנא, שפיר. אבל אנא חמי אורכא יתירא על אינון דירא עפרא, דבאלף שתייתאי לזמן (שמות י"ז ע"א) ארבע מאות ותמניא שנין מגיה, יהיו קיימין כל דיירי עפרא בקיומיהון.

ובגני כף אתערו חברנא, על פסוקא דקרא לון בני חת, ח"ת, דיתערו ל"ח"ת שנה, והיינו דכתיב,

אלפים וארבע מאות ושמונה, תשובו איש אל אחוזתו, אל נשמתו, שהיא אחוזתו ונחלתו. (עור) אמר רבי יהושע, שזה לא יהיה לך קשה, שהרי שנינו, שלש פתות הן: של צדיקים גמורים, ושל רשעים גמורים, ושל בינונים. צדיקים גמורים יקומו בקימה של מתי ארץ ישראל, מהיום פמה שנים, שהם קודמים בתחלה בשנת הארבעים של קבוץ גלויות. והאחרונים כלם לזמן ארבע מאות ושמונה שנה לאלה הששי, כדקאמרן. מאן זכה להאי ארפא, מאן תקיים בקיום דתיה בין האי זמנא, ועל דא אצטעירנא בנפשאי.

אמר לו, רבי, הנה שנינו, יהי אור - יהי ר"ז. חזר ואמר, בתשובה תקדם הפל. אמר רבי יהושע, אם לא שאמרת כך, חסמנו את הפיות לצפות לגאולה כל יום, שפיתוב (יחזקאל לג) חסן ישועות. מהו ישועות? אלו המצפים ישועות בכל יום.

מהו דעתו של רבי אלעזר? הינו מה שפיתוב ורבים מישני אדמת עפר יקיצו. ממשמע שפיתוב מישני, אלו הם הצדיקים הנקדמים בחייהם קדם זה. וכמה שנים הם נקדמים? רבי יהודה אומר, מאתים ועשר שנים. רבי יצחק אומר, רד"ד שנה, שפיתוב (במדבר כד) יר"ד מיעקב וגו'. יר"ד שנה נקדמים הצדיקים לשאר כל אדם. רב נחמן אמר, לפי השעור שנגלה בעפר. אמר לו רבי יוסי, אם פן, הרבה תחיות היו, אלא כל התחיות יהיו באותו הזמן, וזהו שנאמר בחזון, (דניאל ט) ואמת הדבר וצבא גדול.

ויהי רעב בארץ מלכד הראשון אשר היה בימי אברהם. (בראשית כו) רבי אבהו פתח ואמר, (שיר א) עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. ששנינו, ארבע תקופות וארבעה זמנים משנים זו מזו יעברו

(ויקרא כה) בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו. כשישתלם הזא"ת, שהוא חמשת אלפים וארבע מאות ותמננא, תשובו איש אל אחוזתו, אל נשמתו, שהיא אחוזתו ונחלתו.

(עור) אמר רבי יהושע לא תקשי לך האי, דהא תנינן ג' פתות הן, של צדיקים גמורים ושל רשעים גמורים ושל בינונים. צדיקים גמורים יקומו בקימה של מתי ארץ ישראל, מהיום פמה שנים, שהם קודמים בתחלה, בשנת הארבעים של קבוץ גלויות. והאחרונים כלם, לזמן ארבע מאות ושמונה שנה לאלה הששי, כדקאמרן. מאן זכה להאי ארפא, מאן תקיים בקיום דתיה בין האי זמנא, ועל דא אצטעירנא בנפשאי.

אמר ליה, רבי, הא תנינן, (בראשית א) יהי אור, יהי ר"ז. חזר ואמר, בתשובה תקדם פלא. אמר רבי יהושע, אי לאו דאמרת הכי, אחסימנא פומין למצפיי פורקנא כל יומא, דכתיב, (ישעיה לג) חסן ישועות. מהו ישועות, אלו המצפים ישועות בכל יום.

מה הוא דעתו דרבי אלעזר. היינו דכתיב, (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו. ממשמע דכתיב מישני אלו הם הצדיקים הנקדמים בחייהם קודם זה. וכמה שנים הם נקדמים, רבי יהודה אומר מאתים ועשר שנים. רבי יצחק אומר, רד"ד שנה, דכתיב, (במדבר כד) ויר"ד מיעקב וגו'. יר"ד שנה נקדמים הצדיקים לשאר כל אדם. רב נחמן אמר, לפי השיעור שנגלה בעפר. אמר ליה רבי יוסי, אם פן הרבה תחיות הוו, אלא כל התחיות יהיו באותו הזמן, והאי דאתמר בחזון (דניאל ט) ואמת הדבר וצבא גדול.

ויהי רעב בארץ מלכד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם. (בראשית כו) רבי אבהו פתח ואמר, (שיר

הצדיקים לעתיד לבא. האחד - אותו זמן ישגא החכמה בעולם וישיגו השגה מה שלא השיגו בזה העולם. ששנינו, אמר רבי פנחס, השגת הצדיקים לעתיד לבא יותר ממלאכי השרת, שפתיב (ישעיה יא) פמים לים מכסים, השני תתעסקו. (חסר) (עד

כאן מדרש הנעלם)

וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי היא, כמו שאמר אברהם, משום ששכינה היתה עמו ועם אשתו, ובשביל השכינה הוא אמר, שפתיב (משלי ז) אמר לחכמה אחתי את, ועל פן התחזק ואמר אחתי היא. עוד, אברהם ויצחק כף ראוי, שודאי משום הפסוק שפתיב (שיר ה) אחתי רעייתי יונתי תמתי, ומשום כף ודאי נראה להם לומר אחתי היא, ועל פן מתחזקים הצדיקים בכ"ה.

ויהי כי ארכו לו שם הנמים וגו'. את רבקה אשתו - דקא, ויהי השכינה. כמו שעבודה ורה כתוב בה וקומו לצחק, כך גם מצחק את] זו שכינה שהיתה עם רבקה. דבר אחר, וכי תעלה על דעתך שיצחק היה משמש מטתו ביום? שהרי שנינו, ישראל הם קדושים ולא משמשים מטתם ביום, ויצחק שהיה קדוש היה משמש מטתו ביום?.

אלא ודאי שאבימלך היה חכם, והוא הסתפל באיצטגנינותו שהוא חלון. כתוב כאן בעד החלון, וכתוב שם (שופטים ה) בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא. מה לחלן באיצטגנינות, אף כאן באיצטגנינות. וראה שלא היה כמו שאומר יצחק, אלא ודאי הוא מצחק עמה, והיא אשתו. ואז ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר וגו'. רבי יוסי אמר, נאה היה לאבימלך לעשות

השירים א) עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. דתנינן, ארבע תקופות וארבע זמנים משונים זו מזו יעברו הצדיקים לעתיד לבא. האחד, אותו זמן ישגא החכמה בעולם וישיגו השגה מה שלא השיגו בזה העולם. דתנינן, אמר רבי פנחס, השגת הצדיקים לעתיד לבא, יותר ממלאכי השרת דכתיב, (ישעיה יא) פמים לים מכסים. השני תתעסקו (חסר) (עד כאן מדרש הנעלם)

וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי היא, (בראשית כו) פמה דאמר אברהם בגין דשכינתא הוה עמיה ועם אתתיה, ובגין שכינתא קאמר, דכתיב, (משלי ז) אמור לחכמה אחתי את. ועל דא אתתקף ואמר אחתי היא. תו, אברהם ויצחק, הכי אתחזי, דודאי בגין קרא דכתיב (שיר השירים ה) אחתי רעייתי יונתי תמתי, ובגין כף ודאי אתחזי לון לומר, אחתי היא, ועל דא אתתקפו צדיקניא ביה בקדשא בריך הוא.

ויהי כי ארכו לו שם הנמים וגו'. (בראשית כו) את רבקה אשתו דייקא, (ודא שכינתא, פמה דעבודה ורה כתיב בה (שמות לב) וקומו לצחק הכי נמי מצחק את) דא שכינתא דהות עמה דרבקה. דבר אחר, וכי סלקא דעתך דיצחק הוה משמש ערסיה ביממא, דהא תנינן ישראל קדישין אינון ולא משמשי ערסייהו ביממא, ויצחק דהוה קדיש, הוה משמש ערסיה ביממא.

אלא, ודאי אבימלך חכים הוה, ואיהו אסתפל באיצטגנינותא דיליה, דאיהו חלון. פתיב הכא (בראשית כו) בעד החלון, וכתיב התם (שופטים ה) בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא, מה לחלן באיצטגנינותא, אוף הכי נמי באיצטגנינותא, וקמא דלא הוה כמה דהוה אמר יצחק. אלא ודאי איהו מצחק עמה, ואיהו אתתיה. וכדין (בראשית כו) ויקרא

לִיצְחָק כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה לְאַבְרָהָם, רַק שָׁזָה הוֹכִיחַ אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרֵאשׁוֹנָה.

בֵּא רָאָה, כְּתוּב כִּי אִמְרַתִּי רַק אֵין יִרְאת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה. אָמַר רַבִּי אַבָּא, מִשּׁוּם כֶּף אִמְרַתִּי אַחְתִּי הִיא, כִּדִּי לְהַדְבִּיק בְּשִׁכְיָנָה, שְׂכַתוּב אָמַר לְחִכְמָה אַחְתִּי אֶת. מָה הִטְעַם? מִשּׁוּם שִׁבְחָם לֹא הִיְתָה אֲמוּנָה. שְׂאֵם נִמְצָאָה כְּהֵם אֲמוּנָה, לֹא הִיָּה צְרִיף, אֲבָל מִתּוֹךְ שְׂלֹא הִיְתָה בְּיַעֲקֹב אֲמוּנָה אָמַר כֶּף, וּמִשּׁוּם כֶּף אָמַר, כִּי אִמְרַתִּי רַק אֵין יִרְאת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה. אֵין יִרְאת אֱלֹהִים, זֹו הָאֲמוּנָה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִשּׁוּם שְׂלֹא שׁוּרָה הַשְּׂכִינָה מִחוּץ לְאַרְץ הַקְּדוֹשָׁה, וְעַל זֶה אֵין יִרְאת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה, שָׁזָה לֹא מְקוּמוֹ וְלֹא שׁוּרָה כְּאֵן. וְיִצְחָק הַחֲזִיק בּוֹ בְּאֲמוּנָה, שְׂרָאָה שְׁהִנָּה הַשְּׂכִינָה שׁוּרָה כְּתוּב אֶשְׁתּוּ.

וַיְצַו אַבְיִמְלֵךְ אֶת כָּל הָעָם לֵאמֹר הַנִּגְעַע בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוֹמַת בֵּא רָאָה כִּמְהָ מֵאֲרִיף לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְרַשְׁעִים מִשּׁוּם אוֹתוֹ הַחֲסֵד שֶׁעָשָׂה עִם הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים, שְׁהָרִי מִשּׁוּם זֶה לֹא שְׂלִטוֹ בְּיִשְׂרָאֵל עַד לְאַחַר דּוֹרוֹת אַחֲרוֹנִים. יָפָה עָשָׂה אַבְיִמְלֵךְ שֶׁעָשָׂה חֲסֵד עִם יִצְחָק שְׂאֵמַר לוֹ (לְאַבְרָהָם) הִנֵּה אֶרְצִי לְפָנֶיךָ בְּטוֹב כְּעֵינֶיךָ שָׁב.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, חֲבַל עַל הַרְשָׁעִים שֶׁחֲסָדָם אֵינוֹ שְׁלֵם. בֵּא רָאָה, עֶפְרוֹן אָמַר בְּהִתְחַלָּה, (בְּרֵאשִׁית כג) אֲדֹנִי שְׂמַעֲנִי הַשְׂדֵּה נִתְתִּי לָךְ וְהִמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ לָךְ נִתְתִּיָּהּ וְגו'. וְאַחַר כֶּף אָמַר, אֶרְץ אַרְבַּע מֵאֹת שְׁקָל כֶּסֶף וְגו'. וְכְתוּב וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן וְגו', עֵבֶר לְסַחַר. אֶף כְּאֵן כְּתוּב בְּרֵאשׁוֹנָה

אַבְיִמְלֵךְ לִיצְחָק וַיֹּאמֶר וְגו'. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, יְאוֹת הָיָה אַבְיִמְלֵךְ לְמַעַבְד לִיצְחָק כְּמָה דְעַבְד לְאַבְרָהָם, בַּר דְּהָא אוֹכַח לִיהָ קְדָשָׁא כְּרִיף הוּא בְּקַדְמֵיתָא.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב כִּי אִמְרַתִּי רַק אֵין יִרְאת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה, אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּגִין כֶּף אָמַר אַחְתִּי הִיא, בְּגִין לְאַתְדַּבְּקָא בְּשִׁכְיָנָתָא, דְּכְתִיב, (מְשִׁלִּי ז) אָמַר לְחִכְמָה אַחְתִּי אֶת. מָאי טַעְמָא, בְּגִין דְּבָהוּ לֹא הָיָה מְהִימְנוּתָא, דְּאִי מְהִימְנוּתָא אֶשְׁתַּפַּח בְּיַנְיָהוּ, לֹא הָיָה אֶצְטְרִיף. אֲבָל מְגוֹ דְּלֹא הָיָה בְּיַנְיָהוּ מְהִימְנוּתָא, אָמַר הַכִּי. וּבְגִין כֶּף אָמַר (בְּרֵאשִׁית כ) כִּי אִמְרַתִּי רַק אֵין יִרְאת אֱלֹהִים (דף קמא ע"א) בְּמָקוֹם הַזֶּה. אֵין יִרְאת אֱלֹהִים, דָּא מְהִימְנוּתָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּגִין דְּלֹא שְׂרִיא שְׂכִינָתָא לְבַר מֵאֲרַעָא קְדִישָׁא וְעַל דָּא אֵין יִרְאת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה, דְּלֹאוֹ אַתְרִיהָ הוּא, וְלֹא שְׂרִיא הֶכָא. וְיִצְחָק אַתְתַּקַּף בֵּיהּ בְּמְהִימְנוּתָא, דְּחִמָּא דְּהָא שְׂכִינָתָא גּוֹ אַתְתִּיהָ שְׂרִיא.

וַיְצַו אַבְיִמְלֵךְ אֶת כָּל הָעָם לֵאמֹר הַנִּוּגַע בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוֹמַת (בְּרֵאשִׁית כו).

תָּא חֲזִי, כִּמְהָ אוֹרִיף לְהוּ קְדָשָׁא כְּרִיף הוּא לְרַשְׁיַעֲיָא, בְּגִין הוּא טִיבוֹ דְעַבְד עִם אַבְהָן קָמָאי. דְּהָא בְּגִין דָּא לֹא שְׂלִיטוֹ כְּהוּ יִשְׂרָאֵל עַד לְבִתְר דְּרִין בְּתֵרָאִין. יְאוֹת עַבְד אַבְיִמְלֵךְ, דְעַבְד טִיבוֹ עִם יִצְחָק, דְּאָמַר לִיהָ (בְּרֵאשִׁית כ)

הִנֵּה אֶרְצִי לְפָנֶיךָ בְּטוֹב כְּעֵינֶיךָ שָׁב. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, חֲבַל עַלִּיָּהוּ דְרַשְׁיַעֲיָא, דְטִיבוּתָא דְלְהוֹן לָאו אִיהוּ שְׁלִים, תָּא חֲזִי, עֶפְרוֹן בְּקַדְמֵיתָא אָמַר, (בְּרֵאשִׁית כג) אֲדֹנִי

שְׂמַעֲנִי הַשְׂדֵּה נִתְתִּי לָךְ וְהִמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ לָךְ נִתְתִּיָּהּ וְגו'. וְלְבִתְר אָמַר,

הנה ארצי לפניך וגו', ואחר כך אמר לו לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד. אמר לו רבי אלעזר, זה החסד שעשה עמו - שלא לקח משל אבימלך כלום, ושלחו עם כל ממונו, ואחר כך הלך אחריו לכרות עמו ברית.

ואמר רבי אלעזר, יפה עשה יצחק, שהרי משום שידע את סוד החכמה השתדל וחסר באר מים, כדי להתחזק באמונה כראוי. כן אברהם השתדל וחסר באר מים (ובו יצחק). יעקב מצא אותה מתקנת וישב עליה, וכלם הלכו אחריו והשתדלו, כדי להתחזק באמונה השלמה כראוי.

וכעת ישראל מתחזקים בו בסודות של מצוות התורה, כמו שכל יום ויום מתחזק אדם בציצית, שהיא מצוה, ואדם מתעטף בה. כך גם בתפלין שמניח על ראשו ובזרועו, שהוא סוד עליון כראוי, משום שהקדוש ברוך הוא נמצא באדם שמתעטף בתפלין ומתעטף בציצית, והכל סוד האמונה העליונה.

ועל כן, מי שלא מתעטף בנה ולא מתעטף להתחזק בתפלין בכל יום, דומה לו שאין שורה עמו האמונה, וסר ממנו פחד רבונו, ותפלתו אינה תפלה כראוי. ומשום כך היו האבות מתחזקים בתוף האמונה העליונה, משום שבאר העליונה של סוד האמונה השלמה שורה בו.

ויעתק משם ויחפר באר אחרת וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (ישעיה נח) ונחך ה' תמיד והשביע

(בראשית כג) ארץ ארבע מאות שקל כסף וגו', וכתוב (בראשית כג) וישקול אברהם לעפרון וגו', עובר לסוחר. אוף הקא, פתיב בקדמיתא, הנה ארצי לפניך וגו'. ולבתר אמר לו, (בראשית כו) לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד. אמר ליה רבי אלעזר, דא הוא טיבו דעבד עמיה, דלא נסיב מדיליה אבימלך כלום, ושדריה בכל ממוניה, ולבתר אזל בתריה, למגזר עמיה קיים.

ואמר רבי אלעזר, יאות עבד יצחק, דהא בגין דיידע רזא דחכמתא, אשתדל וחסר בירא דמיין, בגין לאתתקפא במהימנותא כדקא יאות. וכן אברהם אשתדל וחסר בירא דמיא (ובו יצחק), יעקב אשפח ליה מתפקן, ותיב עליה וכלהו אזלו בתריה, ואשתדלו בגין לאתתקפא במהימנותא שלימתא כדקא יאות.

והשתא ישראל אתתקפו ביה ברזי דפקודי אורייתא, כגון דכל יומא ויומא אתתקף בר נש בציצית דאיהו מצוה, ובר נש אתעטף ביה. הכי נמי בתפלי דמנח ארישיה ובדרועיה, דאינון רזא עלאה כדקא חזי. בגין דקדשא בריך הוא אשתפח ביה בבר נש דאתעטר ביה בתפלוי ואתעטף בציצית, וכלא רזא דמהימנותא עלאה.

ועל דא, מאן דלא אתעטף בהאי, ולא אתעטר לאתתקפא בתפלי בכל יומא. דמי ליה דלא שריא עמיה מהימנותא, ואתעדי מגיה דחילו דמאריה, וצלותיה לאו

צלותא כדקא יאות. ובגין כך אבהן הוו מתתקפי גו מהימנותא עלאה, בגין דבירא עלאה דרזא דמהימנותא שלימתא שריא ביה.

ויעתק משם ויחפר באר אחרת וגו', (בראשית כו) רבי חייא פתח ואמר, (ישעיה

בצחצחות נפשך ועצמתך יחליץ וגו'. הפסוק הזה בארוהו ונתבאר. אבל בפסוק הזה בו החזיקו בעלי האמונה שהבטיח להם לעולם הבא. ונחף ה' תמיד - בעולם הזה ובעולם הבא. ונחף ה' פיון שאמר ונחף ה', למה תמיד? אלא זה התמיד של בין הערבים שהוא התחזק פחת ורועו של יצחק, וזהו החלק לעולם הבא. מנין לנו? מדוד, שכתוב (תהלים כג) ינחני במעגלי צדק למען שמו.

והשביע בצחצחות נפשך - זו האספקלריה המאירה שכל הנשמות נהנות להסתכל ולהתענג בתוכה. ועצמתך יחליץ - הפסוק הזה אין ראשו סופו. אם נשמתו של הצדיק ועלה למעלה, נ"א נהיית באור של מעלה, מה זה ועצמתך יחליץ? אלא הנה פרושה, זו תחית המתים. שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות את המתים ולתקן את עצמות האדם שיהיו ככראשונה בגוף שלם, והנשמה מוסיפה אור בתוף האספקלריה המאירה שתאיר עם הגוף לברית שלם כראוי.

ומשום כך כתוב והיית כגן רוח. מה זה כגן רוח? שלא פוסקים מימיו העליונים לעולם ולעולמי עולמים. והגן [והגוף] הזה נשקה ממנו ומתרוה ממנו תמיד. וכמוצא מים - זה הנהר שהוא ששופע ויוצא מעדן, ולא פוסקים מימיו לעולמים.

בא ראה, באר של מים נובעים זהו סוד עליון בתוף סוד האמונה. באר שיש בה מוצא מים, והיא באר שמתמלאת ממוצא המים ההוא, והם שתי דרגות שהן אחת, זכר ונקבה יחד כראוי.

ונחף יי תמיד והשביע בצחצחות נפשך ועצמתך יחליץ וגו'. האי קרא אוקמוה ואתמר. אבל בהאי קרא, ביה אתתקפו מארי מהימנותא דאבטח לון לעלמא דאתי. ונחף יי תמיד בהאי עלמא ובעלמא דאתי. ונחף יי פיון דאמר ונחף יי, אמאי תמיד. אלא דא תמיד דבין הערבים, דאיהו אתתקף תחות דרועיה דיצחק, ודא הוא חולקא לעלמא דאתי, מנלן מדוד דכתיב, (תהלים כג) ינחני במעגלי צדק למען שמו.

והשביע בצחצחות נפשך, (ישעיה נח) דא אספקלריא דנהרא, דכל נשמתין אתהנן לאסתכלא ולא תענגא בגוה. ועצמתך יחליץ, האי קרא לאו רישיה סופיה. אי נשמתיה דצדיקא, (סלקא לעילא, נ"א אתתני בעדינא דא דלעילא) מאי ועצמתך יחליץ. אלא הא אוקמוה. דא תחית המתים, דזמין קדשא בריך הוא לאחייא מתיא ולא תקנא לון לגרמוי דבר נש למהוי כקדמיתא בגופא שלים. ונשמתא אתוספת נהורא גו אספקלריאה דנהרא, לאתנהרא עם גופא לקיימא שלים כדקא חזי.

ובגין כך כתיב, והיית כגן רוח. מאי כגן רוח, דלא פסקו מימיו עלאין, לעלם ולעלמי עלמין, והאי (גופא) גינתא אתשקי מניה, ואתרוי מניה תדיר. (דף קמא ע"ב) וכמוצא מים, דא ההוא נהר דנגיד ונפיק מעדן ולא פסקין מימיו לעלמין.

תא חזי, בירא דמיין נבעין, האי איהו רזא עלאה בגו רזא דמהימנותא. בירא דאית ביה מוצא מים, ואיהו בירא דאתמליא מההוא מוצא מים, ואינון תרין דרגין דאינון חד, דכר ונקבא כחדא כדקא יאות.

וְתָא חֲזִי, הֵהוּא מוֹצֵא מִים וְהֵהוּא בִּירָא
 אֵינּוֹן חֵד, וְאִקְרִי כֵּלָא בָּאָר. דִּהָא הֵהוּא
 מְקוֹרָא דְעֵייל, וְלֹא פְסִיק לְעֵלְמִין, וּבִירָא
 אֲתַמְלִי. וּמֵאֵן דְּאֲסַתְפַּל בְּבִירָא דָּא, אֲסַתְפַּל
 בְּרִזָּא עֲלָאָה דְמַהִימְנוּתָא, וְדָא הוּא סִימְנָא
 דְאַבְהוֹ, דְמִשְׁתַּדְּלִי לְחַפּוֹר בִּירָא דְמֵיא גּוֹ רִזָּא
 עֲלָאָה, וְלִית לְאַפְרָשָׁא בֵּין מְקוֹרָא וּבִירָא
 וְכֵלָא חֵד.

וַיִּקְרָא שְׁמָה רַחוּבוֹת (בראשית כו). רְמִיז דִּזְמִינִין
 בְּנוֹי לְמַפְלַח וְלֹאֲתַקְנָא הָאֵי בִירָא
 כְּדָקָא חֲזִי, בְּרִזָּא דְקַרְבְּנִין וְעֵלְיוֹן. פְּגוּוֹנָא
 דָּא, (בראשית ב) וַיִּנְיַחְהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעֵבְדָהּ
 וּלְשִׁמְרָהּ, אֵלִין קַרְבְּנִין וְעֵלְיוֹן וּבְגִין דָּא,
 יִתְפַּשְׁטוֹן מִבּוּעוּי לְכָל סְטָרִין פְּמָה דְאַתְּ אָמַר,
 (משלי ה) וַיִּפּוּצוּ מִעֵינֵיתֶיךָ חוּצָה בְּרַחֲבֵת פְּלָגֵי
 מִים, וּבְגִין פְּךָ וַיִּקְרָא שְׁמָה רַחוּבוֹת.

רְבִי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (משלי א) חֲכָמוֹת בַּחוּץ
 תְּרוֹנָה בְּרַחוּבוֹת תַּתֵּן קוֹלָהּ. הָאֵי קָרָא
 אִיהוּ רִזָּא עֲלָאָה. מָאֵי חֲכָמוֹת, אֵלִין חֲכָמָה
 עֲלָאָה וְחֲכָמְתָא זַעִירָא דְאַתְפְּלִילַת בַּהּ
 בַּעֲלָאָה וְשָׂרְיָא בַּהּ.

בַּחוּץ תְּרוֹנָה. תָּא חֲזִי, חֲכָמָה עֲלָאָה אִיהִי
 סְתִימָא דְכָל סְתִימִין, וְלֹא אֲתִיּוּדַע
 וְלֹא אִיהִי בְּאַתְגַּלְיָא, פְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (איוב כח)
 לֹא יָדַע אָנוּשׁ עֲרֻפָה וְגוֹ', פַּד אֲתַפְּשִׁטַּת
 לְאַתְנַהֲרָא, אֲתַנְהֲרָא בְּרִזָּא דְעֵלְמָא דְאַתִּי,
 וְעֵלְמָא דְאַתִּי אֲתַבְּרִי מִנִּיהּ. פְּדַתְנֵן עֵלְמָא
 דְאַתִּי אֲתַבְּרִי בְּיוֹד, וְאַתְפְּסִיָּא הָאֵי חֲכָמָה
 תַּמָּן וְאֵינּוֹן חֵד. בְּזַמְנָא דְאַתְעַתֵּד (נ"א דַּאֲתַעֲטַר נ"א
 דַּאֲתַעֲבַד) פְּלֹא בְּרִזָּא דְעֵלְמָא דְאַתִּי פְּדַקְאֲמַרְן,
 פְּדִין הוּא חֲדוּהָ לְאַתְנַהֲרָא, וְכֵלָא בַּחֲשָׁאֵי
 דְלֹא אֲשַׁתְּמַע לְבַר לְעֵלְמִין.

וְכֹא וְרָאָה, אוֹתוּ מוֹצֵא מִים
 וְאוֹתָהּ בָּאָר הֵם אֶחָד, וְהַפֵּל
 נִקְרָא בָּאָר, שְׁהֲרִי אוֹתוּ הַמְקוֹר
 שְׁמַכְנִיס וְלֹא פּוֹסֵק לְעוֹלָמִים,
 וְהַבָּאָר מִתְמַלֵּאת. וּמִי שְׁמַסְתַּכַּל
 בְּבָאָר הַזֶּה, מִסְתַּכַּל בְּסוּד הָעֵלְיוֹן
 שֶׁל הָאֱמוּנָה. וְזֶהוּ סִימֵן הָאֲבוֹת -
 שְׁמִשְׁתַּדְּלִים לְחַפּוֹר בָּאָר מִים
 בַּתּוֹךְ סוּד עֵלְיוֹן, וְאֵין לְהַפְרִיד
 בֵּין הַמְקוֹר וְהַבָּאָר, וְהַפֵּל אֶחָד.

וַיִּקְרָא שְׁמָה רַחוּבוֹת - רְמִיז
 שְׁעֵתִידִים בְּנֵי לְעֵבֵד וְלַתְּקַן אֶת
 הַבָּאָר הַזֶּה פְּרָאוּי בְּסוּד הַקְּרַבְנוֹת
 וְהַעוֹלוֹת. כְּמוֹ כֵּן, (בראשית ב)
 וַיִּנְחָהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעֵבְדָהּ
 וּלְשִׁמְרָהּ. אֵלוֹ הַקְּרַבְנוֹת
 וְהַעוֹלוֹת. וּמִשׁוּם זֶה יִתְפַּשְׁטוּ
 מִעֵינֵיהֶם לְכָל הַצְּדִידִים, כְּמוֹ
 שְׁנַאֲמַר (משלי ה) וַיִּפּוּצוּ מִעֵינֵיתֶיךָ
 חוּצָה בְּרַחוּבוֹת פְּלָגֵי מִים,
 וּמִשׁוּם כֵּךְ וַיִּקְרָא שְׁמָה רַחוּבוֹת.
 רְבִי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (שם א)
 חֲכָמוֹת בַּחוּץ תְּרוֹנָה בְּרַחוּבוֹת
 תַּתֵּן קוֹלָהּ. הַפְּסוּק הַזֶּה הוּא סוּד
 עֵלְיוֹן. מַה זֶה חֲכָמוֹת? אֵלוֹ
 הַחֲכָמָה הָעֵלְיוֹנָה וְהַחֲכָמָה
 הַקְּטָנָה שְׁנִכְלָלַת בְּעֵלְיוֹנָה וְשׁוּרָה
 בַּהּ.

בַּחוּץ תְּרוֹנָה - בֹּא רָאָה, הַחֲכָמָה
 הָעֵלְיוֹנָה הִיא סְתוּמָה שֶׁל כָּל
 הַסְּתוּמִים, וְלֹא נוֹדַעַת וְאֵינָה
 בְּגִלּוּי, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (איוב כח) לֹא
 יָדַע אָנוּשׁ עֲרֻפָה וְגוֹ'.
 כְּשִׁמְתַּפְּשִׁטַּת לְהָאִיר, מֵאִירָה
 בְּסוּד הָעוֹלָם הַבָּא, וְהָעוֹלָם הַבָּא
 נִבְרָא מִמֶּנָּה, כְּפִי שְׁשִׁנִּינוּ,
 הָעוֹלָם הַבָּא נִבְרָא בְּיוֹד,
 וְהַחֲכָמָה הַזֶּה נִכְסִית שֵׁם, וְהֵם
 אֶחָד בְּזַמֵּן שְׁמַתִּיצֵב [שְׁמַתִּיצֵב נ"א
 שְׁנַעֲשֵׂה] הַפֵּל בְּסוּד שֶׁל הָעוֹלָם
 הַבָּא, כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ. אַזְּ הִיא
 הַשְּׁמִמָּה לְהִיּוֹת מֵאִירָה, וְהַפֵּל
 בַּחֲשָׁאֵי, שְׁלֹא נִשְׁמַע בַּחוּץ
 לְעוֹלָמִים.

עוד רוצה להתפשט, ויוצאים מן המקום הזה אש ומים ורוח, כמו שנתבאר, ונעשים קול אחד שיוצא בחוץ ונשמע, כמו שנתבאר. אז משם ולהלן זהו חוץ. הרי בפנים הוא בחשאי, שלא נשמע לעולמים. עכשו שנשמע הסוד נקרא בחוץ. מכאן צריך אדם להתקין את מעשהו ולבקש.

ברחבות - מי הרחובות? זה הרקיע שהוא שבו מאירים כל הפוככים, והוא המעין שאין מימיו פוסקים, כמו שנאמר (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן. והוא רחובות, ושם תתן קולה, עליונה ותחתונה, והכל אחד.

ומשום זה אמר שלמה, (משלי כד) הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך וגו'. הכן בחוץ, כמו שנאמר, שכתוב בחוץ תרנה, שהרי מכאן עומד המעשה להתתקן ודבר לשאלה, שכתוב (דברים ד) כי שאל נא לימים ראשנים וגו', ולמקצה השמים ועד קצה השמים.

ועתדה בשדה לך - זו השדה אשר ברכו ה'. ואחר שידע האדם את סוד החכמה ויתקין את עצמו בה, מה כתוב אחר כך? ובנית ביתך. זו הנשמה של אדם בגופו, שיתתקן ויעשה איש שלם. ועל כן, כשחפר יצחק ועשה באר בשלום, לאותו השלום [שיתיה שלם] קרא רחובות, והכל פראוי. אשרי הצדיקים שמעשיהם לקב"ה לקים את העולם, שכתוב כי ישרים ישפנו ארץ, ישפנו ארץ, והרי פרושה. ויהי פי זקן יצחק. אמר רבי שמעון, כתוב (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה. הפסוק הזה בארוהו

תו בעיא לאתפשטא, ונפיק מהאי אתר אשא ומיא ורוחא, כמה דאתמר. ואתעביד חד קלא דנפקא לבר ואשתמע, כמה דאתמר. פדין מתמן ולהלן איהו חוץ, דהא לגו בחשאי איהו דלא אשתמע לעלמין, השתא דאשתמע רזא, אקרי חוץ, מכאן בעי בר נש לאתקנא בעבידתיה ולשאלא.

ברחובות, מאן רחובות, דא ההוא רקיעא דביה כל פכביא דנהרין, ואיהו מבוועא דמימוי לא פסקין. כמה דאת אמר, (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ואיהו רחובות. ותמן תתן קולה, עלאה ותתאה וכלא חד.

ובגין דא אמר שלמה, (משלי כד) הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך וגו'. הכן בחוץ, כמה דאתמר. דכתיב בחוץ תרונה, דהא מכאן קיימא עבידא לאתתקנא ומלה לשאלה, דכתיב, (דברים ד) כי שאל נא לימים ראשונים וגו', ולמקצה השמים ועד קצה השמים.

ועתדה בשדה לך, דא (בראשית כד) שדה אשר ברכו יי. ובתר דינדע בר נש רזא דחכמתא ויתקין גרמיה בה, מה כתיב אחר, ובנית ביתך. דא נשמתא דבר נש בגופיה, דיתתקן ויתעביד גבר שלים. ועל דא פד חפר יצחק ועבד בירא בשלם, לההוא שלם (נ"א למטוי שלים) קרי ליה רחובות, וכלא כדקא יאות. זכאין אינון צדיקנא דעובדיהון לגבי קדשא בריך הוא לקיימא עלמא. דכתיב, (משלי ב) כי ישרים ישפנו ארץ, ישפנו ארץ. והא אוקמוה.

ויהי כי זקן יצחק (בראשית כד). אמר רבי שמעון פתיב, (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום

וּנְתַבָּא. אַבְל בַּא רָאָה, כֹּל מַעֲשֵׂי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כֹּלָם הֵם דְּבָרֵי
אֱמֶת, וְהַפֶּל בְּסוּד עֲלִיּוֹן. וְכֹל דְּבָרֵי
הַתּוֹרָה כֹּלָם דְּבָרֵי אֱמוּנָה וְסוּדוֹת
עֲלִיּוֹנִים פְּרָאוּי.

וְכַא וְרָאָה, לֹא זָכָה יִצְחָק כְּמוֹ
אֲבָרְהָם, שֶׁלֹּא סָמוּ עֵינָיו וְלֹא כְּהוּ.
אַבְל פֶּאן הוּא סוּד עֲלִיּוֹן, סוּד
הָאֱמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר, שֶׁפְּתוּב
וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם. זֶה
אֲבָרְהָם, שֶׁהוּא אוֹר הַיּוֹם, וְאוֹרוֹ
הוֹלֵךְ וּמֵאִיר וּמִתְחַזֵּק בְּתַקְוֵת הַיּוֹם.
וּמִשׁוּם כֶּף מַה פְּתוּב? וְאֲבָרְהָם
זָקֵן פֶּא בְּיָמָיו, בְּאוֹתָם הָאוֹרוֹת
שֶׁמֵּאִירִים. וְהוּא זָקֵן, [וּמֵאִיר אוֹ הוֹלֵךְ
וּמֵאִיר] כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר (מְשַׁלֵּי ד) הוֹלֵךְ
וְאוֹר עַד גִּבּוֹן הַיּוֹם, וּמִשׁוּם כֶּף
וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם. וְלַחֲשׁוֹף
קָרָא לִילָה - זֶה יִצְחָק, שֶׁהוּא
חֲשׁוֹף, וְהוּא הוֹלֵךְ לְקַבֵּל לְתוֹכוֹ אֶת
הַלֵּילָה. וּמִשׁוּם כֶּף, כִּשְׁהוּא זָקֵן
מַה פְּתוּב? וַיְהִי כִי זָקֵן יִצְחָק
וּתְכַהֵינּוּ עֵינָיו מֵרָאָה. כֶּף זֶה וְדָאֵי,
שֶׁרָצָה לְהַחֲשׁוֹף וּלְהַדְבִּיק [בַּחֲשׁוֹף]
בְּדַרְגָּתוֹ פְּרָאוּי.

בַּא רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְנָשִׁיק יָדָיו.
אָמַר לוֹ, יִפֶּה. אֲבָרְהָם מֵאִיר מֵצַד
שֶׁל דַּרְגָּתוֹ, יִצְחָק נִחְשָׁף מֵהַצַּד שֶׁל
דַּרְגָּתוֹ, וְיַעֲקֹב לָמָּה, שֶׁפְּתוּב וְעֵינָיו
יִשְׂרָאֵל כְּבָדוֹ מִזְקֵן? אָמַר לוֹ, כֶּף
זֶה וְדָאֵי, פְּתוּב כְּבָדוֹ וְלֹא כְּהוּ.
פְּתוּב מִזְקֵן וְלֹא מִזְקֵנוּ. אֲלֵא מִזְקֵן
- מִזְקֵן שֶׁל יִצְחָק, מֵאוֹתוֹ צַד
כְּבָדוֹ. לֹא יוּכַל לְרָאוֹת לְהַסְתַּפֵּל
פְּרָאוּי, אַבְל לֹא כְּהוּ. אַבְל יִצְחָק
כְּהוּ וְדָאֵי מִכֹּל וְכֹל, וְנַעֲשֵׂה חֲשׁוֹף,
שֶׁתְּרִי אֲזַנְתוּ בּוֹ הַלֵּילָה, וְהַתְּקִים
וְלַחֲשׁוֹף קָרָא לִילָה.

מֵהַהוּא סְטָרָא כְּבָדוֹ. לֹא יוּכַל לְרָאוֹת, לְאַסְתַּפְּלָא כְּדָקָא חֲזִי, אַבְל לֹא
כְּהוּ. אַבְל יִצְחָק כְּהוּ וְדָאֵי מִכֹּל וְכֹל, וְאַתְעֵבִיד חֲשׁוֹף, דְּהָא כִּדִּין אֲתֵאָחִיד
בֵּיהּ לִילָה, וְאַתְקִיִּים וְלַחֲשׁוֹף קָרָא לִילָה.

וְלַחֲשׁוֹף קָרָא לִילָה, הַאי קָרָא אוּקְמוּהָ
וְאַתְמַר. אַבְל תָּא חֲזִי, כֹּל עוֹבְדוֹי דְקָדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, כִּלְהוּ אֵינוֹן מְלִין דְקָשׁוּט וְכִלְא
כְּרָזָא עֲלָאָה. וְכֹל מְלוֹי דְאוּרֵייתָא, כִּלְהוּ
מְלוֹי מְהֵימְנוּתָא וְרִזִּין עֲלָאִין כְּדָקָא יָאוּת.

וְתָא חֲזִי, לֹא זָכָה יִצְחָק פְּאֲבָרְהָם, דְלֵא
סָמוּ עֵינָיו וְלֹא כְּהוּ. אַבְל רָזָא עֲלָאָה
אִיהוּ הַכָּא, רָזָא דְמְהֵימְנוּתָא. כְּמָה דְאַתְמַר,
דְכְּתִיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם, דָּא אֲבָרְהָם,
דְּאִיהוּ נְהוּרָא דִימְמָא. וְנְהוּרָא דִילֵיהּ אֲזִיל
וְנְהִיר וְאַתְתַּקֵּף בְּתַקְוֵתָא (דף קמב ע"א) דִּיוּמָא.

וּבְגִין כֶּף, מַה כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כד) וְאֲבָרְהָם זָקֵן
בַּא בְּיָמָיו, בְּאֵינוֹן נְהוּרִין דְנְהִירִין.
וְאִיהוּ סִיב, (ד"א ל"ג וְנְהִיר כְּדִין אוּיל וְנְהִיר) כְּמָה דְאַתְ
אָמַר, (מְשַׁלֵּי ד) הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד גִּבּוֹן הַיּוֹם, וּבְגִין
כֶּף, (בְּרֵאשִׁית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם.
וְלַחֲשׁוֹף קָרָא לִילָה, דָּא יִצְחָק דְאִיהוּ חֲשׁוֹף,
וְאִיהוּ אֲזִיל לְקַבֵּל לִילָא בְּגוּיָהּ, וּבְגִין כֶּף,
אִיהוּ כַד סִיב, מַה כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כז) וַיְהִי כִי זָקֵן
יִצְחָק וּתְכַהֵינּוּ עֵינָיו מֵרָאוֹת. הַכִּי הוּא וְדָאֵי,
דְּבָעָא לְאַתְחַשְׁבָּא וְלֵאֲתַדְבַּקָא (בַּחֲשׁוֹף) בְּדַרְגָּתָהּ
כְּדָקָא יָאוּת.

אַתָּא רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיָּהּ, וְנָשִׁיק יָדָיו. אָמַר
לֵיהּ, שְׁפִיר, אֲבָרְהָם נְהִיר מְסֻטָּרָא
דְּדַרְגָּא דִילֵיהּ, יִצְחָק אֲתַחֲשׁוֹף מְסֻטָּרָא
דְּדַרְגָּא דִילֵיהּ, יַעֲקֹב אֲמָאֵי, דְכְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית מח)
וְעֵינָיו יִשְׂרָאֵל כְּבָדוֹ מִזְקֵן. אָמַר לֵיהּ, הַכִּי
הוּא וְדָאֵי, כְּבָדוֹ כְּתִיב, וְלֹא כְּהוּ. מִזְקֵן
כְּתִיב, וְלֹא מִזְקֵנוּ. אֲלֵא מִזְקֵן, מִזְקֵן דִּיִּצְחָק,

וַיִּקְרָא אֶת עֶשׂו בְּנוֹ הַגָּדוֹל, (בראשית כז)
 דִּאתְכַלְל מִסְטָרִיהַ דְּדִינָא קִשְׂיָא (שם)
 וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא זְקַנְתִּי לֹא יִדְעָתִי יוֹם מוֹתִי.
 רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים פד) אֲשֶׁרִי אָדָם
 עוֹז לֹא בָּךְ וְגו', וּזְכָאָה בַר נָשׁ דִּאתְתַקַּף בֵּיהַ
 בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וַיִּשׁוּי תוֹקְפִיהַ בֵּיהַ.

יְבוּל פְּחַנְנִיָּה מִישְׂאֵל וְעֲזֵרְיָה דִּאתְתַקַּפוּ
 וְאָמְרוּ, (דניאל ג) הֵן אִיתִי אֱלֹהָנָא דִּי
 אֲנַחְנָא פְּלַחִין יְכוּל לְשִׁיזְבוּתָנָא מִן אֲתוּן
 נוֹרָא יְקִידְתָּא וּמִן יָדָּךְ מְלַכָּא יִשְׁזִיב.

תָּא חֲזִי, דְּאִי לָא יִשְׁזִיב וְלֹא אֲתַקְיִים
 עַלְיֵיהוּ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲשַׁתְּפַח
 שְׁמִיהַ דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלֹא יִתְקַדֵּשׁ
 בְּעִינֵיהוּ דְּכָלְא כְּמָה דְּאָמְרוּ. אֶלָּא, כִּיּוֹן
 דִּידְעוּ דְּלֹא אָמְרוּ כְּדָקָא יֵאוּת, אֲהֲדַרוּ
 וְאָמְרוּ, (דניאל א) וְהֵן לָא יִדְיעַ לְהוּי לָךְ מְלַכָּא
 וְגו'. כִּיּוֹן יִשְׁזִיב, כִּיּוֹן לָא יִשְׁזִיב, יִדְיעַ לְהוּי
 לָךְ מְלַכָּא וְגו'. וְתַנִּינָן דְּמַלְּהַ אֹדְעַ לְהוּ
 יְחֻזְקָאֵל, וְשִׁמְעוּ וְקַבְּלוּ מִנֵּיהַ, דְּקִדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא לֹא אֲתַקְיִים עַלְיֵיהוּ, בְּגִין דִּיקַבְּלוּן
 אֲגָרָא. וְכַדִּין אֲהֲדַרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן לָא יִדְיעַ
 לְהוּי לָךְ מְלַכָּא וְגו'.

אֶלָּא לָא יִתְתַקַּף בַּר נָשׁ דְּיִימָא, קִדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא יִשְׁזַבְּנִי, אוֹ אִיהוּ עֶבֶיד לִי
 כָּךְ וְכָךְ, אֲבָל יִשׁוּי תוֹקְפִיהַ בֵּיהַ בְּקִדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא דִּיסִייעַ לֵיהַ, כַּד אִיהוּ אֲשַׁתְּדַל
 בְּאִינוּן פְּקוּדִין דְּאוֹרֵייתָא, וְלִמִּיהַ בְּאַרְחַ
 קְשׁוּט. דְּכִיּוֹן דְּאֲתִי בַר נָשׁ לֹאֲתַדְכָּאָה,
 מְסִייעִין לֵיהַ וְדָאִי, וּבְדָא יִתְתַקַּף בֵּיהַ
 בְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ יִסִּיעַ לֵיהַ,
 וַיִּתְתַקַּף בֵּיהַ, דְּלֹא יִשׁוּי תוֹקְפִיהַ בְּאַחֲרָא.

וּבְגִין כָּךְ, עוֹז לֹא כָּךְ. מְסֻלוֹת בְּלִבְכֶם, דִּיעֶבֶיד לְבֵיהַ כְּדָקָא יֵאוּת בְּלָא

וַיִּקְרָא אֶת עֶשׂו בְּנוֹ הַגָּדוֹל. שְׁנַכְלַל
 מִצְדוֹ שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה. וַיֹּאמֶר הִנֵּה
 נָא זְקַנְתִּי לֹא יִדְעָתִי יוֹם מוֹתִי. רַבִּי
 אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים פד) אֲשֶׁרִי
 אָדָם עוֹז לֹא בָּךְ וְגו'. אֲשֶׁרִי הָאִישׁ
 שְׁמַתְחֻזֵּק בְּקַבְּ"ה וְשֵׁם בּוֹ אֶת
 תְּקוּפוֹ.

יְבוּל פְּחַנְנִיָּה מִישְׂאֵל וְעֲזֵרְיָה
 שֶׁהִתְחַזְּקוּ וְאָמְרוּ, (דניאל ג) הֵן אֲתַנּוּ
 אֱלֹהֵינוּ שְׁאֲנוּ עוֹבְדִים יְכוּל
 לְהַצִּילֵנוּ מִתּוֹךְ כַּבְּשָׁן הָאֵשׁ
 הַיּוֹקְדֵת, וּמִיָּדָּךְ הַמְּלֶכֶךְ יִצְיֵל.

בֵּא רָאָה, שְׂאֵם לֹא יִצְיֵל וְלֹא יַעֲמֵד
 עַלְיֵהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, נִמְצָא
 שְׁשֵׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא
 יִתְקַדֵּשׁ בְּעֵינֵי הַכֹּל, כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ.
 אֶלָּא כִּיּוֹן שְׁיַדְעוּ שֶׁלֹּא אָמְרוּ
 כְּרֵאוּי, חֲזָרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן לֹא יִדְוַע
 לְהִיּוֹת לָךְ הַמְּלֶכֶךְ וְגו'. כִּיּוֹן יִצְיֵל כִּיּוֹן
 לֹא יִצְיֵל, יִדְוַע לְהִיּוֹת לָךְ הַמְּלֶכֶךְ
 וְגו'. וְשִׁנִּינוּ שְׁיִחֻזְקָאֵל הוֹדִיעַ לְהֶם
 דְּכַר, וְשִׁמְעוּ וְקַבְּלוּ מִמֶּנּוּ,
 שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא עֲמֵד
 עַלְיֵהֶם, כַּדִּי שְׁיִקַּבְּלוּ שְׂכָר, וְאִז
 חֲזָרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן לֹא יִדְוַע לְהִיּוֹת
 לָךְ הַמְּלֶכֶךְ וְגו'.

אֶלָּא לֹא יִתְחַזֵּק אָדָם שְׁיֵאמֶר,
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִצְיֵלְנִי, אוֹ
 יַעֲשֶׂה לִי כָּךְ וְכָךְ. אֲבָל יֵשִׁים אֶת
 כַּחוֹ בְּקַבְּ"ה שְׁיִסִּיעַ לוֹ, כְּשֶׁהוּא
 מִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹתָם הַמְּצוּוֹת שֶׁל
 הַתּוֹרָה וְלִלְכַת בְּדַרְכֵי אֱמֶת. שְׁכִיּוֹן
 שְׂאָדָם כַּד לְהַטְהֵר, וְדָאִי מְסִייעִים
 לוֹ. וּכְזֵה יִתְחַזֵּק בְּקַבְּ"ה שֶׁהוּא
 יִסִּיעַ לוֹ, וַיִּתְחַזֵּק בּוֹ, שֶׁלֹּא יֵשִׁים
 אֶת כַּחוֹ בְּטַחוּנוֹ בְּאַחֵר.

וּמִשּׁוּם כָּךְ, עוֹז לֹא כָּךְ מְסֻלוֹת
 בְּלִבְכֶם. שְׁיַעֲשֶׂה לְבוֹ כְּרֵאוּי בְּלִי
 הֲרַהוּר אַחֵר, אֶלָּא כַּמְסֻלָּה הַזֶּה
 שֶׁהִיא מִתְיַשְׁבֶּת לְעֵבֵר בְּכֹל מְקוֹם

הַהוֹרָא אַחְרָא, אֶלָּא כֹּהֵאי מְסַלָּה דְּאִיהִי
מִתִּישְׁבָּא לְאַעְבְּרָא בְּכָל אֶתְר דְּאַצְטְרִיךְ, הָכִי
נָמִי.

דְּבַר אַחַר אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹז לֹו בֶּךְ, עֹז, כְּמָה
דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים כט) יִי עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, בְּגִין
דְּאַצְטְרִיךְ לִי לְבַר נֶשׁ דִּיתַעְסַק בְּאוֹרֵייתָא
לְשִׁמְיָה דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכָל מָאן דְּאַתַּעְסַק
בְּאוֹרֵייתָא וְלֹא אֲשַׁתְּדַל לְשִׁמְיָה, טַב לִי הוּא דְּלֹא
אַתְבְּרִי. מְסֻלוֹת בְּלִבְבְּם, מְאִי מְסֻלוֹת בְּלִבְבְּם,
כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים סח) סוּלוֹ לְרוּכְבַּ בְּעֵרְבוֹת
בְּיָה שְׂמוֹ. דָּא הֵהִיא אוֹרֵייתָא, דְּאִיהוּ אֲשַׁתְּדַל
בְּה לְאַרְמָא לִי לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלִמְעַבְד
לִי חֲטִיבָא כְּעִלְמָא.

תָּא חֲזִי, יַעֲקֹב כָּל עוֹבְדוֹי הוּוּ לְשִׁמְא
דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְגִין כְּךָ קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא הָוָה עֲמִיה תְּדִיר, דְּלֹא אַעֲדִי מִנְיָה
שְׁכִינְתָּא. דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְּקָרָא לִי יַצְחַק לְעֵשׂו
בְּרִיָּה, יַעֲקֹב לָא הָוָה תַּמְן, וּשְׁכִינְתָּא אוֹדְעַת לָהּ
לְרַבְּקָה, וְרַבְּקָה אוֹדְעַת לִי לְיַעֲקֹב.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, תָּא חֲזִי, אִי חֶס וְשְׁלוֹם בְּהֵוָא
זְמַנָּא יִתְבַּרְךְ עֵשׂו, לָא יִשְׁלוּט יַעֲקֹב
לְעִלְמִין. אֶלָּא מַעַם קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָוָה,
וְכֹלָא בְּאַתְרֵיהּ אַתָּא כְּדָקָא חֲזִי. תָּא חֲזִי, (בראשית
כח) וְרַבְּקָה אוֹהֶבַת אֶת יַעֲקֹב כְּתִיב, וְהָא אַתְּמַר.
וּבְגִין כְּךָ שְׁדֵרַת בְּגִינְיָה דְּיַעֲקֹב, (בראשית כז) הִנֵּה
שְׁמַעְתִּי אֶת אָבִיךָ מְדַבֵּר אֶל עֵשׂו אַחִיךָ לֵאמֹר.
וְעַתָּה בְּנִי שְׁמַע בְּקוֹלִי וְגוֹ'. בְּהֵוָא זְמַנָּא,
עָרַב פְּסַח הָוָה, וּבְעֵי יַצַּר הָרַע
לְאַתְבְּעָרָא, וְלִשְׁלֹטָאָה סִיְהָרָא, רְזָא (דף קמב ע"ב)
דְּמֵהִימְנוּתָא. וְעַל דָּא עֲבַדַת תְּרִי תַבְּשִׁילִין.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, רְמֵז הָכָא דְּזַמְיָנִין בְּנוֹי
דְּיַעֲקֹב לְקַרְבָּא שְׁנֵי שְׁעִירִים, חַד לִי, וְחַד
לְעִזָּאזֵל בְּיוֹמָא דְּכַפּוּרִי. וּבְגִין כְּךָ, קָרִיבַת שְׁנֵי

שְׁצִרְיָךְ, כְּךָ גַם.
דְּבַר אַחַר אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹז לֹו
כְּךָ - עֹז כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (תהלים כט)
ה' עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן. מִשּׁוֹם שְׁצִרְיָךְ
לְאָדָם לְהִתַּעְסַק בַּתּוֹרָה לְשִׁמּוֹ
שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׂכַל מִי
שְׁמַתַּעְסַק בַּתּוֹרָה וְאִינוֹ
מְשַׁתְּדֵל לְשִׁמְיָה, טוֹב לוֹ שְׁלֹא
נִבְרָא. מְסֻלוֹת בְּלִבְבְּם, מֵה זֶה
מְסֻלוֹת בְּלִבְבְּם? כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר
(שם סח) סוּלוֹ לְרוּכְבַּ בְּעֵרְבוֹת בְּיָה
שְׂמוֹ. זֶה הַתּוֹרָה הֵהִיא שְׁהוּא
הַשְׁתְּדֵל בְּה לְהַרִים אֶת הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְלַעֲשׂוֹתוֹ חֲטִיבָה
כְּעוֹלָם.

בֵּא רְאָה, כָּל מַעֲשָׂיו שֶׁל יַעֲקֹב
הָיוּ לְשִׁמּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וּמִשּׁוֹם כְּךָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא הָיָה עִמּוֹ תָּמִיד, שְׁלֹא זָזָה
מִמֶּנּוּ הַשְּׂכִינָה. שְׁהָרִי בְּשַׁעָה
שְׁקָרָא לוֹ יַצְחַק אֶת עֵשׂוּ בְּנוֹ,
יַעֲקֹב לֹא הָיָה שֵׁם, וְהַשְּׂכִינָה
הוֹדִיעָה לְרַבְּקָה, וְרַבְּקָה
הוֹדִיעָה לְיַעֲקֹב.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בֵּא רְאָה, אִם
חֶס וְחִלְלִיָה בְּאוֹתוֹ זְמַן הָיָה
מִתְבַּרְךְ עֵשׂו, לֹא הָיָה שׁוֹלֵט
יַעֲקֹב לְעוֹלָמִים. אֶלָּא מַעַם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זֶה הָיָה,
וְהַכֵּל בֵּא בְּמִקּוֹמוֹ כְּרֵאוּי. בֵּא
רְאָה, כְּתוּב וְרַבְּקָה אוֹהֶבַת אֶת
יַעֲקֹב, וְזֶה נִתְבָּאֵר. וּמִשּׁוֹם כְּךָ
שְׁלַחָה בְּשִׁבִיל יַעֲקֹב, הִנֵּה
שְׁמַעְתִּי אֶת אָבִיךָ מְדַבֵּר אֶל
עֵשׂו אַחִיךָ לֵאמֹר.

וְעַתָּה בְּנִי שְׁמַע בְּקוֹלִי וְגוֹ'.
בְּזְמַן הַהוּא עָרַב פְּסַח הָיָה,
וְצִרְיָךְ הֵיִצֵּר הָרַע לְהַתְּבַעַר
וְלִשְׁלוֹט הַלְּבָנָה, סוּד הָאֲמוּנָה,
וְלָנֶחַ עֲשֵׂתָה שְׁנֵי תַבְּשִׁילִים.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כָּאֵן רְמֵז
שְׁעִתִּידִים בְּנֵי יַעֲקֹב לְהַקְרִיב
שְׁנֵי שְׁעִירִים, אֶחָד לַה' וְאֶחָד
לְעִזָּאזֵל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. מִשּׁוֹם

כף הקריבה שני גדיי עזים - אחד בשביל הדרגה שלמעלה, ואחד כדי להכניע את דרגתו של עשו שלא ישלט על יעקב, ועל כן שני גדיי עזים, ומשניהם טעם יצחק ואכל.

ויבא לו יין וישת. ויבא לו יין, רמז רמז - ממקום רחוק קרב אותו מאותו מקום ושל עשו. רבי אלעזר אמר, רמז מהיין שהוא שפל השמחה נמצאת בו כדי לשמח את יצחק, שצריך שמחה, כשרוצים שמחה לשמח את צד [הלוי] שלו, ועל כן ויבא לו יין וישת.

ותקח רבקה את בגדי עשו וגו'. אלו הלבושים שהרויח עשו מנמרוד, ואלה לבושי כבוד, שהיו מאדם הראשון, וכאו לידי נמרוד, ובהם היה צד צידה נמרוד, שכתוב (בראשית י) הוא היה גבר ציד לפני ה' וגו'. ועשו יצא לשדה ונלחם בקרב עם נמרוד והרג אותו, ולקח ממנו את הלבושים הללו. זהו שכתוב ויבא עשו מן השדה והוא עיף, ובארוה, פתוב פאן והוא עיף, וכתוב שם (ירמיה ד) כי עיפה נפשי להרגים.

ועשו היה מעלה את אותם הלבושים לרבקה, ובהם היה יוצא וצד ציד, ואותו היום לא לקח אותם, ויצא לשדה והתעכב שם. וכשעשו היה לובש אותם, לא היו מעלים ריחות כלל. כיון שיעקב לבש אותם, אז שבה האבדה למקומה והעלו ריחות, משום שפיו של יעקב היה פיו של אדם, ומשום כף חזרו בשעה שהיא למקומם והעלו ריחות.

אמר רבי יוסי, יפיו של יעקב [היה] שהוא יפיו של אדם איך אפשר? והרי שנינו, תפוח יעקבו של אדם הראשון מכהה גלגל

גדיי עזים, חד בגין דרגא דלעילא, וחד בגין לכפיא דרגיה דעשו דלא ישלוט עליה דיעקב, ועל דא שני גדיי עזים, ומתרוניהו טעים יצחק ואכיל.

ויבא לו יין וישת, (בראשית כז) ויבא לו יין, רמז רמז, מאתר רחיק קריב ליה מההוא אתר (דעשו). רבי אלעזר אמר, רמז מההוא יין דכל חדו אשתכח ביה, בגין לחדתא ליה ליצחק, דבעי חדוה, פדקא בעיין חדוה לחדתא סטרא (דלויא) דיליה, ועל דא ויבא לו יין וישת.

ותקח רבקה את בגדי עשו וגו', (בראשית כז) אליו אינון לבושיין דרווח עשו מנמרוד, ואליו לבושי יקר דהו מן אדם הראשון, ואתו לידא דנמרוד, ובהו הוה צד צידה נמרוד, דכתיב, (בראשית י) הוא היה גבור ציד לפני יי וגו', ועשו נפק לחקלא, ואגח ביה קרבא בנמרוד וקטל ליה, ונסב אליו לבושיין מגיה, הדא הוא דכתיב, (בראשית כה) ויבא עשו מן השדה והוא עיף, ואוקמוה. פתיב הכא והוא עיף, וכתיב התם (ירמיה ד) כי עיפה נפשי להרגים.

ועשו הוה סליק לון לאינון לבושיין לגבה דרבקה, ובהו הוה נפיק וצד צידה, והוה יומא לא נטל לון, ונפק לחקלא ואתעכב תמן. וכד הוה לביש לון עשו, לא הוה סלקין ריחין כלל. כיון דלביש לון יעקב, כדן תבת אבדה לאתרה, וסליקו ריחין. בגין דשופריה דיעקב, שופריה דאדם הוה. ובגין כף אהדרו כההיא שעתא לאתריהו, וסליקו ריחין.

אמר רבי יוסי, שופריה דיעקב (הוה) דאיהו שופריה דאדם איך אפשר, והא תנינן,

חמה, ואם תאמר שְׁכַף הָיָה
 יַעֲקֹב? אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר,
 וּדְאֵי שְׁכַף הָיָה. בְּרֵאשׁוֹנָה טָרַם
 חֲטָא אָדָם הֲרֵאשׁוֹן, לֹא הָיוּ
 יְכוּלִים כָּל הַבְּרִיּוֹת לְהַסְתַּכֵּל
 בְּיַפְיּוֹ. כִּיּוֹן שְׁחָטָא, הַשְׁתַּנָּה יַפְיּוֹ
 וְרוּמוֹ הִנְמַף, וְנַעֲשֶׂה בֵּן מֵאָה
 אַמּוֹת.

וּבֵא וּרְאָה, יַפְיּוֹ שֶׁל אָדָם
 הֲרֵאשׁוֹן הוּא סוּד, שֶׁהֶאֱמוּנָה
 הָעֲלִיּוֹנָה תְלוּיָה בִּיפֵי הַהוּא,
 וּמִשׁוּם כֶּף (תְּהֵלִים ז) וַיְהִי נֶעַם ה'
 אֶלְהִינּוּ עֲלֵינוּ, וְכַתּוּב (שֵׁם כז)
 לַחֲזוֹת בְּנֶעַם ה'. וְזֶהוּ וּדְאֵי יַפְיּוֹ
 שֶׁל יַעֲקֹב, וְהַכֵּל הוּא סוּד עֲלִיּוֹן.
 וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ.
 בֵּא רְאָה, וַיִּרַח אֶת רִיחַ הַבְּגָדִים
 לֹא כְתוּב, אֲלֹא רִיחַ בְּגָדָיו, כְּמוֹ
 שְׁנֵאמַר (שֵׁם קד) עֹטָה אֹרַח פְּשִׁלְמָה
 נוֹטָה שְׁמַיִם כִּיִּרְעֶה. דְּכַר אַחַר
 [וְהוּא] וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו
 וַיְבָרְכֵהוּ - שְׁכִינּוֹן שֶׁהַלְבִּישׁ
 אוֹתָם יַעֲקֹב, הָעֵלּוּ רִיחוֹת
 בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה. וְעַד שֶׁלֹּא הָרִיחַ
 [שְׁמַיִם] אֶת רִיחַ לְבוּשׁוֹ לֹא בְּרַף
 אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי אֶז [לֹא] יָדַע שֶׁהוּא
 רְאוּי לְהַתְּבַרֵּךְ. שְׁאֵם לֹא רְאוּי
 לְהַתְּבַרֵּךְ, לֹא הָיוּ עוֹלָיִם כָּל
 הַרִיחוֹת הַקְּדוּשִׁים הִלְלוּ עִמּוֹ.
 זֶהוּ שֶׁכַּתּוּב וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו
 וַיְבָרְכֵהוּ.

וַיֹּאמֶר רְאָה רִיחַ בְּנֵי כְּרִיחַ שְׂדֵה
 אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'. וַיֹּאמֶר - דְּכַר
 נִסְתָּר הוּא. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהִיָּתָה
 הַשְּׁכִינָה, וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁיִּצְחָק
 הָיָה. כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה' -
 מִי הַשְּׂדֵה? זֶה שְׂדֵה הַתְּפוּחִים,
 הַשְּׂדֵה שֶׁהָאֲבוֹת הָעֲלִיּוֹנִים
 [חוֹמְרִים] סוּמְכִים אוֹתוֹ וּמִתְקַנְּגִים
 אוֹתוֹ.

וַיְהִי לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשְּׁמַיִם
 וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרַב דְּגָן וְתִירוֹשׁ.
 אָמַר רַבִּי אַבְבָּא, הַפְּסוּק הַזֶּה
 בְּאֵרוֹהוּ, אֲבָל [פֶּתַח רַבִּי אַבְבָּא וְאָמַר] בֵּא

תְּפוּחֵי עֲקֵבוֹ דְּאָדָם הֲרֵאשׁוֹן, מִכְּפֵה גִלְגָּל
 חֲמָה. וְאֵי תִימָא דְכֶךְ הָיָה יַעֲקֹב. אָמַר לִיה רַבִּי
 אֶלְעָזָר, וּדְאֵי הָכִי הָיָה, בְּקִדְמִיתָא עַד לָא חָב
 אָדָם הֲרֵאשׁוֹן, לָא הָווּ יְכַלִּין כָּל בְּרִיּוֹן
 לְאַסְתַּכְּלָא בְּשׁוּפְרִיָּה. כִּיּוֹן דְּחֲטָא, אֲשַׁתְּנִי
 שׁוּפְרִיָּה וְנִתְמַאֵךְ רוּמִיָּה וְאַתְעַבִּיד בַּר מֵאָה
 אַמּוֹן.

וְהָא חֲזִי, שׁוּפְרִיָּה דְּאָדָם הֲרֵאשׁוֹן, רְזָא אִיהוּ,
 דְּמֵהִימְנוּתָא עֲלָאָה תְלִיא בַּהֲהוּא
 שׁוּפְרָא, וּבְגִין כֶּף, (תְּהֵלִים ז) וַיְהִי נֶעַם יְיָ אֶלְהֵינוּ
 עֲלֵינוּ. וְכַתִּיב, (תְּהֵלִים כז) לַחֲזוֹת בְּנֶעַם יְיָ, וּדְאֵ
 הוּא שׁוּפְרִיָּה דְיַעֲקֹב וּדְאֵי, וְכֹלָא רְזָא עֲלָאָה
 אִיהוּ.

וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ. תָּא חֲזִי, וַיִּרַח
 אֶת רִיחַ הַבְּגָדִים לֹא כְתִיב, אֲלֹא רִיחַ
 בְּגָדָיו. כְּמָה דְאַתָּא אָמַר, (תְּהֵלִים קד) עוֹטָה אֹרַח
 פְּשִׁלְמָה נוֹטָה שְׁמַיִם כִּיִּרְעֶה. דְּכַר אַחַר (נ"א דֵּא
 הוּא) וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ. דְּכִיּוֹן
 דְּאַלְבִּישׁ לוֹן יַעֲקֹב, סְלִיקוּ רִיחוֹן בַּהֲהִיא
 שְׁעָתָא, וְעַד דְּלֹא אָרַח (דְּאַרַח) רִיחוֹן דְּלְבוּשִׁיָּה,
 לֹא בְּרַכִּיָּה, דְּהָא כְּדִין (לֹא) יָדַע דְּאַתְחֲזִי הוּא
 לְאַתְבְּרָכָא, דְּאֵי לֹא אַתְחֲזִי לְאַתְבְּרָכָא, לֹא
 סְלִיקוּ כָּל הַנִּי רִיחוֹן קְדִישִׁין בַּהֲדִיָּה, הֲדָא הוּא
 דְכְתִיב וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ.

וַיֹּאמֶר רְאָה רִיחַ בְּנֵי כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ
 יְיָ. (בְּרֵאשִׁית כז) וַיֹּאמֶר, מְלָה סְתִיִם הוּא.
 אִית דְּאִמְרֵי שְׁכִינְתָּא הוֹת, וְאִית דְּאִמְרֵי יִצְחָק
 הוּהוּ. כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יְיָ, מֵאֵן שְׂדֵה, דְּאֵ
 שְׂדֵה דְתְּפוּחִים. שְׂדֵה דְאַבְהֶן עֲלֵאִין (תְּמִידִי)
 סְמִיכוּ לִיה וּמִתְקַנְּגִין לִיה.

וַיְהִי לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשְּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי
 הָאָרֶץ וְרַב דְּגָן וְתִירוֹשׁ. אָמַר רַבִּי אַבְבָּא,
 הָאֵי קָרָא אוּקְמוּנָה, אֲבָל [פֶּתַח רַבִּי אַבְבָּא וְאָמַר] תָּא

רָאָה, שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל ה' בְּצִרְתָּהּ לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. כִּמְה שִׁירֹת וְתִשְׁבָּחוֹת אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַכֵּל כְּדֵי לְהַתְקִין אֶת דְּרָגָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת לוֹ שֵׁם, כִּמּוֹ שְׁנֵאמַר (שְׁמוּאֵל ב' ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם. וְהַשְׁרִיחַ הַזֶּה אָמַר [לו] כְּשֶׁרָאָה הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה לַיַּעֲקֹב וְשָׁלַח יַעֲקֹב.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, יַעֲקֹב אָמַר הַשְׁרִיחַ הַזֶּה [שְׁהַר] בְּשַׁעַר שְׁאֵמַר לוֹ אָבִיו גָּשָׁה נָא וְאִמְשֶׁךָ בְּנֵי הָאֵתָה זֶה בְּנֵי עֲשׂוֹ אִם לֹא. אִז [מִשׁוֹם] שְׁהִיחַ [הַר] יַעֲקֹב בְּצִרְתָּה גְדוּלָה, שֶׁפָּחַד שְׁאֵבִיו יִכִּיר אוֹתוֹ וַיִּנְדַּע לִפְנָיו. מַה פְּתוּבָּ? וְלֹא הִכִּירוּ כִּי הָיוּ יָדָיו כְּיָדָיו עֲשׂוֹ אַחֲרֵי שְׁעֵרֹת וַיִּבְרַכְהוּ. אִז אָמַר, אֶל ה' בְּצִרְתָּה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. ה' הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְׁפַּת שֶׁקָר מִלְשׁוֹן רַמְיָה. זוּהִי הַדְּרָגָה שֶׁעֲשׂוֹ שְׁרׁוּי בָּהּ, שֶׁהִיא שְׁפַת הַשֶּׁקֶר [מִה הוּא]. שְׁפַת שֶׁקֶר, בְּשַׁעַר שֶׁהִבִּיא אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ קָלְלוֹת עַל הָעוֹלָם, וּבִהַתְחַכְּמוֹת וּבְעַקְמִימוֹת הִבִּיא קָלְלוֹת, שֶׁהַתְקַלַּל הָעוֹלָם.

בֹּא רָאָה, בְּשַׁעַר שְׁאֵמַר יִצְחָק לַעֲשׂוֹ, וְצֵא הַשָּׂדֶה וְצוּדָה לִי צִידָה, בְּה"א, וּבְאַרְוֵהָ, וְצֵא עֲשׂוֹ כְּדֵי שִׁיתְבָּרֵךְ מִיִּצְחָק, שְׁאֵמַר לוֹ וְאַבְרָכְכָה לִפְנֵי ה'. שְׁאֵלוֹ אָמַר וְאַבְרָכְכָה וְלֹא יוֹתֵר - יִפֶּה. פִּינּוֹן שְׁאֵמַר לִפְנֵי ה', בְּאוֹתָהּ הַשַּׁעַר הַזֶּה עוֹצֵעַ פֶּסֶא כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אָמַרָה, וּמַה שִׁיִּצֵּא נֶחֱשׁ מֵאוֹתָן הַקָּלְלוֹת וַיִּשְׁאַר יַעֲקֹב.

בְּשַׁעַר הַהִיא הַזֶּדֶמֶן מִיִּכְאֵל, וּבֹא לִפְנֵי יַעֲקֹב וְהַשְׁכִּינָה עִמּוֹ. וַיִּדַּע יִצְחָק, וְרָאָה אֶת גֵּן עֵדֶן עִם יַעֲקֹב וּבִרְכוּ לִפְנָיו. וּכְשֶׁנִּכְנס עֲשׂוֹ, נִכְנס עִמּוֹ גִּיהֵנִם, וְעַל כֵּן וַיַּחֲרֵד יִצְחָק חֲרָדָה גְּדוּלָה עַד

חֲזִי, (תְּהִלִּים קכ) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל יי בְּצִרְתָּה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. כִּמְה שִׁירִין וְתוֹשְׁבֵיחֵן אָמַר דָּוִד מִלְּפָא קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכִלְאֵ בְּגִין לְאַתְקִנָּא דְרָגִיָּה וְלִמְעַבְדַּ לִּיהַ שְׁמָא, כִּמְה דְאַתְ אָמַר, (שְׁמוּאֵל ב' ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם, וְשִׁירְתָּא דָא אָמַר (ב"א ל"ג לִיָּה) כִּד חֲמָא עוֹבְדָא דָא לַיַּעֲקֹב (ב"א דִּיעֲקֹב).

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, יַעֲקֹב אָמַר שִׁירְתָּא דָא (דְּהֵא), בְּשַׁעַר דָּאמַר לִיָּה אָבוּי, (בְּרֵאשִׁית כז) גָּשָׁה נָא וְאִמְשֶׁךָ בְּנֵי הָאֵתָה זֶה בְּנֵי עֲשׂוֹ אִם לֹא, כְּדִין (ד"א בְּגִין) דְּהִיָּה (הִיָּה) (דף קמג ע"א) יַעֲקֹב בְּעֵאקוֹ סְגִי, דְּדַחִיל דְּאָבוּי יִדַּע לִיָּה וְאַשְׁתַּמּוּדַע קָמִיָּה. מַה כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כז) וְלֹא הִפִּירוּ כִּי הָיוּ יָדָיו כְּיָדָיו עֲשׂוֹ אַחֲרֵי שְׁעֵירוֹת וַיִּבְרַכְהוּ. כְּדִין אָמַר, (תְּהִלִּים קכ) אֶל יי בְּצִרְתָּה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי.

יי הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְׁפַּת שֶׁקָר מִלְשׁוֹן רַמְיָה, (ש"ס) דָּא הוּא דְרָגָא דְעֲשׂוֹ שְׁרִיא בִיָּה, דְּאִיָּהוּ שְׁפַת שֶׁקֶר (ב"א מָה הוּא). שְׁפַת שֶׁקֶר, בְּשַׁעַר דְּאִיָּתִי הַהוּא חוּיָא לְוֹטִין עַל עֵלְמָא, וּבְחַפְיָמוֹ וּבְעַקְיָמוֹ אִיָּתִי לְוֹטִין, דְּאַתְלַטְיָא עֵלְמָא.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעַר דָּאמַר יִצְחָק לַעֲשׂוֹ, (בְּרֵאשִׁית כז) וְצֵא הַשָּׂדֶה וְצוּדָה לִי צִידָה, בְּה"א, וְאוֹקְמוּהָ. וְנִפְקַ עֲשׂוֹ בְּגִין דִּיתְבָּרֵךְ מִיִּצְחָק, דְּקָאמַר לִיָּה, (בְּרֵאשִׁית כז) וְאַבְרָכְכָה לִפְנֵי יי, דְּאֵלוֹ אָמַר וְאַבְרָכְכָה וְלֹא יִתִּיר, יָאוֹת. פִּינּוֹן דָּאמַר לִפְנֵי יי, בְּהֵיָא שְׁעַתָּא אִזְדַּעְזַע פְּרָסִי יִקְרָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָמַרָה, וּמַה דִּיפּוֹק חוּיָא מְאִינּוֹן לְוֹטִין, וַיִּשְׁתַּאֵר יַעֲקֹב בְּהוּ.

בְּהֵיָא שְׁעַתָּא, אִזְדַּמֵּן מִיִּכְאֵל וְאַתָּא קָמִיָּה דִּיעֲקֹב, וַיִּשְׁכִּינְתָּא בְּהֵדִיָּה, וַיִּדַּע יִצְחָק, וְחֲמָא לְגֵן עֵדֶן בְּהֵדִיָּה דִּיעֲקֹב, וּבְרָכִיָּה קָמִיָּה. וְכִד עָאֵל עֲשׂוֹ, עָאֵל בְּהֵדִיָּה גִיָּהֵנִם. וְעַל דָּא

מאד, שְׁחֵשֵׁב שְׁעָשׂוּ לֹא הִיָּה בְּצַד הַהוּא. פֶּתַח וְאָמַר, וְאֶבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ יְהִיֶּה.

מִשׁוּם כִּף הַזְדַּמָּן יַעֲקֹב בְּחֻמְהָ וּבְעַקְמוּמֵינָה שֶׁהִבִּיא בְּרֻכּוֹת עַל יַעֲקֹב, שֶׁהוּא כְּמוֹ אָדָם הָרֵאשׁוֹן, וְנִטְלוּ מֵאוֹתוֹ הַנְּחֻשׁ, שֶׁהוּא שֹׁפֵט שֶׁקֶר. שְׂפָמָה שֶׁקֶר אָמַר, וְכִמְהָ דְבָרֵי שֶׁקֶר עֲשֵׂה כְּדֵי לְהַטְעוֹת וּלְהַבִּיא קְלָלוֹת עַל הָעוֹלָם. מִשׁוּם כִּף בָּא יַעֲקֹב בְּחֻמְהָ וְהַטְעָה אֶת אֲבִיו, כְּדֵי לְהַבִּיא בְּרֻכּוֹת עַל הָעוֹלָם וְלִטֹּל מִמֶּנּוּ מָה שֶׁמִּנְעַם מִן הָעוֹלָם. וּמִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה הִיָּתָה, וְעַל כֵּן כְּתוּב (תהלים ט) וַיֵּאָהֵב קָלְלָהּ וַתְּבוֹאֶהוּ וְלֹא חִפֵּץ בַּבְּרָכָה וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ. עֲלֵיו כְּתוּב (בראשית a) אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה. וְנִשְׁאָר בּוֹ לְדוּרֵי דוּרוֹת, וּבָא יַעֲקֹב וְנִטֹּל מִמֶּנּוּ הַבְּרֻכּוֹת.

וּמִיָּמֵינוּ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן נֹעַד יַעֲקֹב לִטֹּל מִהַנְּחֻשׁ הַהוּא אֶת כָּל הַבְּרֻכּוֹת הַלְלוּ, וְהוּא נִשְׁאָר עִם קְלָלוֹת וְלֹא יֵצֵא מֵהֶם. וְדוּד אָמַר בְּרוּחַ הַקִּדְשׁ, (תהלים קב) מָה יִתֵּן לָךְ וּמָה יִסִּיף לָךְ לְשׁוֹן רַמְיָה חֲצִי גְבוּר שְׁנוּנִים. מָה אִכְפַּת לְאוֹתוֹ הַנְּחֻשׁ הַרַע שֶׁהִבִּיא קְלָלוֹת עַל הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוֹ, נְחֹשׁ נִשְׁפָּךְ וּמִמִּית, וְאֵין לוֹ מִמֶּנּוּ הַנְּאָה.

לְשׁוֹן רַמְיָה - שְׂרֵמָה אֶת אָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְהִבִּיא רַע עֲלֵיו וְעַל הָעוֹלָם. אַחַר כֵּן בָּא יַעֲקֹב וְנִטֹּל מִשְׁלוֹ אֶת כָּל אוֹתָם הַבְּרֻכּוֹת. חֲצִי גְבוּר שְׁנוּנִים - זֶה עֲשׂוֹ שְׂשֵׁמֶר שְׁנֵאָה [שֶׁחִפְדִּי] לְיַעֲקֹב עַל אוֹתָן הַבְּרֻכּוֹת, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר וַיִּשְׂטֵם עֲשׂוֹ אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה וְגו'.

וְיִתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטֹּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַיִ הָאָרֶץ - הִנֵּה מִלְמַעְלָה

וַיִּחַרְד יַעֲקֹב חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד, דִּחְשֵׁב דִּלָּא הָוָה עֲשׂוֹ בְּהָהוּא סִטְרָא, פֶּתַח וְאָמַר, (בראשית כז) וְאֶבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ יְהִיֶּה.

בְּגִין כֵּן, אֲזַדְמָן יַעֲקֹב בְּחֻמְתָּא וּבְעַקְיָמוֹ דְּאִיִּיתִי בְּרַכָּאן עֲלֵיהּ דִּיעַקֵּב דְּאִיהוּ כְּגוּוֹנָא דְּאָדָם הָרֵאשׁוֹן, וְאִתְנַטְלוּ מֵהָהוּא חוּיָא דְּאִיהוּ שֹׁפֵט שֶׁקֶר. דְּכִמְהָ שֶׁקֶרָא אָמַר, וְכִמְהָ מְלִי דְשֶׁקֶרָא עַבְד, בְּגִין לְאַטְעָאָה וּלְאַיִיתָאָה לְוֹטִין עַל עֲלָמָא. בְּגִין כֵּן, אַתָּא יַעֲקֹב בְּחֻמְהָ וְאַטְעִי לְאַבּוּי, בְּגִין לְאַיִיתָאָה בְּרַכָּאן עַל עֲלָמָא, וְלִנְטִלָא מִנִּיהּ מָה דְּמִנְעַם מִעֲלָמָא, וּמִדָּה לְקַבֵּל מִדָּה הָוָה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים קט)

וַיֵּאָהֵב קָלְלָהּ וַתְּבוֹאֶהוּ וְלֹא חִפֵּץ בַּבְּרָכָה וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ. עֲלֵיהּ כְּתִיב, (בראשית a) אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה. וְאִשְׁתָּאָר בֵּיהּ לְדַרְי דְּרִין, וְאַתָּא יַעֲקֹב וְנִטִּיל מִנִּיהּ בְּרַכָּאן.

וּמִן יוֹמוֹי דְּאָדָם, אֲזַדְמָן יַעֲקֹב לְנִטְלָא מֵהָהוּא חוּיָא, כָּל הַנִּי בְּרַכָּאן, וְאִשְׁתָּאָר אִיהוּ בְּלוֹטִין וְלֹא נָפַק מִנִּיָּהּ. וְדוּד אָמַר בְּרוּחַ קְדָשָׁא, (תהלים קכ) מָה יִתֵּן לָךְ וּמָה יוֹסִיף לָךְ לְשׁוֹן רַמְיָה חֲצִי גְבוּר שְׁנוּנִים. מָה אִכְפַּת לִיָּה לְהָהוּא חוּיָא בִּישָׂא, דְּאִיִּיתִי לְוֹטִין עַל עֲלָמָא. כְּמָה דְּאָמְרוּ, נְחֹשׁ נִשְׁפָּךְ וּמִמִּית, וְלִית לִיָּה הַנְּאָה מִנִּיהּ.

לְשׁוֹן רַמְיָה, דְּרַמִּי לִיָּה לְאָדָם וּלְאַתְתִּיהּ, וְאִיִּיתִי בִּישָׂא עֲלֵיהּ וְעַל עֲלָמָא. לְכַתֵּר אַתָּא יַעֲקֹב, וְנִטִּיל מִדִּילִיָּה כָּל אִינוּן בְּרַכָּאן. חֲצִי גְבוּר שְׁנוּנִים, דָּא עֲשׂוֹ דְּנִטֵּר דְּכִבּוּ (נ"א דְּאִינוּם) לְיַעֲקֹב עַל אִינוּן בְּרַכָּאן, כְּמָה דְּאִתָּאָמַר, (בראשית כז) וַיִּשְׂטֵם עֲשׂוֹ אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה

וְגו' . (ר"א ל"ג תא תו')

וְיִתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטֹּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַיִ הָאָרֶץ, הָא מִלְעִילָא וּמִתַּתָּא בְּחַבּוּרָא

וממטה בַּחבוּר אָחַד. וְרַב דָּגַן וְתִירֹשׁ - הִנֵּה פְּרֻשָׁה, אֲבָל כִּפְתּוּב וְלֹא רִאֲיֵי צְדִיק נֶעְזֵב וְזָרְעוּ וְזָרְעוּ מִבְּקֵשׁ לָחֶם. בֹּא רֵאה, נֶעַר הֵייתִי וְגו', וּבְאֲרֵה - הַפְּסוּק הַזֶּה אָמַר אוֹתוֹ שָׂרוּ שֶׁל עוֹלָם וְכוּ'. וּמִשׁוּם כֶּף אָמַר וְרַב דָּגַן וְתִירֹשׁ.

יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים - בְּזִמְנֵן שֶׁשִּׁלַּטְתָּ שְׁלֵמָה הַמְּלָךְ בִּירוּשָׁלַיִם, שִׁכְתוּב וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ וְגו' מְבִיאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ וְגו'. (בְּרֵאשִׁית כז) וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים, בְּזִמְנֵן שֶׁיָּבֵא מְלָךְ הַמְּשִׁיחַ, שִׁכְתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מְלָכִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַכֹּל בְּזִמְנֵן שֶׁיָּבֵא הַמְּלָךְ הַמְּשִׁיחַ, שִׁכְתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מְלָכִים (תְּהִלִּים עב) כָּל גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ.

הָיָה גִבּוּר לְאַחִיךָ, הָיָה, וְלֹא אָמַר הָיָה, אוֹ תִהְיֶה. אֵלֶּךָ רָזָא עֲלָאָה דְמַהֲיִמְנוּתָא, דְּאֵלִין אֲתוּוֹן אַנּוּן רַזִּי דְמַהֲיִמְנוּתָא. ה' לְעִילָא, וְאִ"ו בְּאֲמַצְעִיתָא, ה' לְבַתָּר. וּבִגְיִן כֶּף אָמַר, הָיָה גִבּוּר לְאַחִיךָ, לְשִׁלְטָאָה עֲלֵיהּ וּלְרַדָּאָה לֹוֹן, בְּזִמְנָא דְאַתָּא דוּד מְלָכָא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כֹּלֵּא אִיהוּ בְּזִמְנָא דֵּייתִי מְלָכָא מְשִׁיחָא, דְּהָא בְּגִין דְּעֵבְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל פְּתַגְמֵי אוּרִייתָא, כְּדִין (בְּרֵאשִׁית כז) וּפְרַקְתָּ עֲלוֹ מַעַל צוּאֲרָךְ.

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כָּל הַגִּי (ד) קמג ע"ב) בְּרַכָּאן מִסְטָרָא דְחוּלְקִיָּה דִּיעַקֵּב הוּוּ וּמְדִילִיָּה נָטַל, וְאֵלִין בְּרַכָּאן הָיָה קָא בְּעֵי יַצְחָק לְבְּרַכָּא לִיָּה לְעֵשׂוֹ, וּבִגְיִן כֶּף עֶבֶד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְגַרְם לִיָּה לִיעַקֵּב לְנִטְלָא מְדִילִיָּה.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְהָהוּא נַחֲשׁ אִייתִי לְוֹטִין עַל עֲלָמָא וְאֲתַלְטָא אַרְעָא, מַה כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית ג) וּלְאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וְגו', אַרְוֵרָה הָאֲדָמָה בְּעִבְרָתָךְ וְגו', דְּלֹא תִהְיֶה

כְּדָכְתִּיב, (תְּהִלִּים לו) וְלֹא רִאֲיֵי צְדִיק נֶעְזֵב וְזָרְעוּ מִבְּקֵשׁ לָחֶם. תָּא חֲזִי, (שם) נֶעַר הֵייתִי וְגו' וְאוּקְמוּהָ, הָאִי קָרָא שָׂרוּ שֶׁל עוֹלָם אָמַרוּ וְכוּ'. וּבִגְיִן כֶּף אָמַר וְרַב דָּגַן וְתִירֹשׁ.

יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲוִמִּים, בְּזִמְנָא דְשִׁלַּטְתָּ שְׁלֵמָה מְלָכָא בִּירוּשָׁלַם, דְכְּתִיב, (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב ט) וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ וְגו' מְבִיאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ וְגו'. (בְּרֵאשִׁית כז) וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲוִמִּים, בְּזִמְנָא דֵּייתִי מְלָכָא מְשִׁיחָא, דְכְּתִיב, (תְּהִלִּים עב) וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מְלָכִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כֹּלֵּא בְּזִמְנָא דֵּייתִי מְלָכָא מְשִׁיחָא, כְּדָכְתִּיב וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מְלָכִים כָּל גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ.

הָיָה גִבּוּר לְאַחִיךָ, הָיָה, וְלֹא אָמַר הָיָה, אוֹ תִהְיֶה. אֵלֶּךָ רָזָא עֲלָאָה דְמַהֲיִמְנוּתָא, דְּאֵלִין אֲתוּוֹן אַנּוּן רַזִּי דְמַהֲיִמְנוּתָא. ה' לְעִילָא, וְאִ"ו בְּאֲמַצְעִיתָא, ה' לְבַתָּר. וּבִגְיִן כֶּף אָמַר, הָיָה גִבּוּר לְאַחִיךָ, לְשִׁלְטָאָה עֲלֵיהּ וּלְרַדָּאָה לֹוֹן, בְּזִמְנָא דְאַתָּא דוּד מְלָכָא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כֹּלֵּא אִיהוּ בְּזִמְנָא דֵּייתִי מְלָכָא מְשִׁיחָא, דְּהָא בְּגִין דְּעֵבְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל פְּתַגְמֵי אוּרִייתָא, כְּדִין (בְּרֵאשִׁית כז) וּפְרַקְתָּ עֲלוֹ מַעַל צוּאֲרָךְ.

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כָּל הַגִּי (ד) קמג ע"ב) בְּרַכָּאן מִסְטָרָא דְחוּלְקִיָּה דִּיעַקֵּב הוּוּ וּמְדִילִיָּה נָטַל, וְאֵלִין בְּרַכָּאן הָיָה קָא בְּעֵי יַצְחָק לְבְּרַכָּא לִיָּה לְעֵשׂוֹ, וּבִגְיִן כֶּף עֶבֶד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְגַרְם לִיָּה לִיעַקֵּב לְנִטְלָא מְדִילִיָּה.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְהָהוּא נַחֲשׁ אִייתִי לְוֹטִין עַל עֲלָמָא וְאֲתַלְטָא אַרְעָא, מַה כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית ג) וּלְאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וְגו', אַרְוֵרָה הָאֲדָמָה בְּעִבְרָתָךְ וְגו', דְּלֹא תִהְיֶה

עבדא פירין ואיפין פדקא יאות. לקבל דא, ומשמני הארץ. (סו) בעצבון תאכלנה, לקבל דא מטל השמים. (סו) וקוץ ודרדר תצמיח לך, לקבל דא, ורוב דגן ותירוש. (סו) בזעת אפך תאכל לחם, לקבל דא, (בראשית כז) יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומים, דאינון יעבדון ארעא ויפלחון בחקלא, כמה דאת אמר, (ישעיה סא) ובני נכר אפריכם וכורמיכם. וכלא נטל יעקב, דא לקבל דא, ומדיליה נטל. וקדשא בריך הוא גרים ליה ליעקב דיטול הני ברכאן, לאתדבקא באתריה וחולקיה, ועשו לאתדבקא באתריה וחולקיה.

אמר רבי חזקיה, והא חמינן דמשמני הארץ ומטל השמים, אינון ברכאן נטל עשו לבתר, כמה דאת אמר, הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל.

אמר רבי שמעון, לאו האי כהאי ולא דא כדא, כמה אתפרשאן דרגין. בייעקב כתיב, ויתן לך האלהים, ובדא כתיב יהיה. בייעקב כתיב, מטל השמים ומשמני הארץ, בעשו כתיב משמני הארץ וטל השמים, דהא לאו דא איהו כדא.

ודרגין אתפרשן כמה וכמה. בגין דבדא דייעקב כתיב ביה, ויתן לך האלהים מטל השמים, דא טל עלאה דנגיד מעתיק יומין דאקרי טל השמים, השמים דלעילא, טל דנגיד בדרגא דשמים, ומתמן לחקל תפוחין קדישין. ומשמני הארץ, (דא ארץ דלעילא ארץ החיים בעשו כתיב ומשמני הארץ, בייעקב משמני) הארץ דא ארץ החיים דלעילא, וירית לה בארעא דלעילא ובשמים דלעילא. ולעשו בארעא דהכא לתתא, ובשמים דהכא

האדמה בעבורך וגו'. שלא תהיה עושה פרות וגדולים כראוי. כנגד זה ומשמני הארץ. בעצבון תאכלנה - כנגד זה מטל השמים. וקוץ ודרדר תצמיח לך - כנגד זה ורוב דגן ותירוש. בזעת אפך תאכל לחם - כנגד זה יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומים, שהם יעבדו את הארץ ויעבדו בשדה, כמו שנאמר (ישעיה סא) ובני נכר אפריכם וכורמיכם. והכל נטל יעקב זה כנגד זה, ומשלו נטל. והקדוש ברוך הוא גרם ליעקב שיטל את הברכות הללו להדבק במקומו וחלקו, ועשו שידיבק במקומו וחלקו.

אמר רבי חזקיה, והנה ראינו משמני הארץ ומטל השמים, אותן ברכות נטל עשו אחר כך, כמו שנאמר הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל. אמר רבי שמעון, לא זה כזה ולא זה כזה, כמה נפרדות הדרגות. בייעקב כתיב ויתן לך האלהים - וכזה כתיב יהיה. בייעקב כתיב מטל השמים ומשמני הארץ - בעשו כתיב משמני הארץ וטל השמים, שהנה זה אינו כזה.

והדרגות נפרדות כמה וכמה, משום שבזה של יעקב כתיב בו, ויתן לך האלהים מטל השמים - זה הטל העליון ששופע מעתיק הימים, שנקרא טל השמים, השמים של מעלה, הטל ששופע בדרגת השמים, ומשם לשדה התפוחים הקדושים. ומשמני הארץ - וזו הארץ שלמעלה, ארץ החיים. בעשו כתיב ומשמני הארץ, בייעקב משמני הארץ זו ארץ החיים שלמעלה, ויורש אותה בארץ שלמעלה ובשמים של מעלה, ובעשו בארץ של פאן למטה, ובשמים של פאן למטה.

דלעילא ובשמים דלעילא. ולעשו בארעא דהכא לתתא, ובשמים דהכא

יעקב למעלה למעלה, ועשו למטה למטה.

עוד, יעקב למעלה ולמטה, ועשו למטה. ואף על גב שכתוב והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך - מזה של פאן למטה, אבל למעלה לא כלום, שכתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. בא ראה, בפעם שהתחילו לטל את ברכותיהם יעקב ועשו, יעקב נטל חלקו שלמעלה, ועשו נטל חלקו שלמטה.

רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא אמר לרבי אלעזר, כלום שמעת מאביך למה לא התקיימו הברכות שבך יצחק את יעקב, ואותן הברכות שבך יצחק את עשו כלם התקיימו?

אמר לו, כל אותם הברכות מתקיימות, וברכות אחרות שבך הקדוש ברוך הוא את יעקב. אבל מיד יעקב נטל למעלה, ועשו נטל למטה. אחר כך כשיקום מלך המשיח, יטל יעקב למעלה ולמטה, ויאבד עשו מן הכל, ולא יהיה לו חלק ונחלה וזכרון בעולם, כמו שנאמר (עובדיה א) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית יעקב אש וגו'. כדי שיאבד עשו מן הכל, ויעקב יירש שני עולמות - העולם הזה והעולם הבא.

ובזמן הזה פתוב, (שם) ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה לה המלוכה. אותה מלכות עשו שנטל בעולם הזה, נתן לו הקדוש ברוך הוא (מתנה לקדוש ברוך הוא) לבדו. וכי עכשו אינה מלכות מהקדוש ברוך הוא? אלא אף על גב שהקדוש ברוך הוא שולט למעלה ולמטה, הנה נתן לשאר העמים לכל אחד ואחד חלק

לתתא. יעקב לעילא לעילא. עשו לתתא לתתא.

תו, יעקב לעילא ותתא, ועשו לתתא. ואף על גב דכתיב (בראשית כז) והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך. מהאי דהכא לתתא, אבל לעילא לא כלום, דכתיב, (תהלים לב) פי חלק יי עמו יעקב חבל נחלתו. תא חזי, בשעתא דשרו לנטלא ברכאן דלהון, יעקב ועשו. יעקב נטל חולקיה דלעילא, ועשו נטיל חולקיה לתתא.

רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא אמר לרבי אלעזר, כלום שמעת מאביך, אמאי לא אתקיימו ברכאן דברכיה יצחק ליעקב, ואינון ברכאן דבריה יצחק לעשו אתקיימו כלהו. אמר ליה, כל אינון ברכאן מתקיימי, וברכאן אחרנין דברכיה קדשא בריה הוא ליעקב. אבל מיד, יעקב נטל לעילא, ועשו נטיל לתתא. לבתר פד יקום מלכא משיחא, יטול יעקב לעילא ותתא ויתאביד עשו מפלא, ולא יהא ליה חולקא ואחסנא ודוכרנא בעלמא, כמה דאת אמר, (עובדיה א) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית יעקב אש וגו'. בגין דיתאביד עשו מפלא, וירית יעקב תרין עלמין, עלמא דין ועלמא דאתי.

ובהאי זמנא כתיב, (עובדיה א) ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה ליי המלוכה. ההוא מלכו דעשו, דנטל בהאי עלמא, יחב ליה קדשא בריה הוא (ס"א) יהא ליה לקדשא בריה הוא) בלחודוי. וכי השתא לאו איהי מלכו מקדשא בריה הוא, אלא אף על גב דשליט קדשא בריה הוא לעילא ותתא, הא יחב לון לשאר עמין, לכל חד וחד חולק

ואחסנתא בהאי עלמא, לאשתמשא ביה. ובההיא זמנא, ישול מפלהו מלכותא, ותהא דיליה פלא, דכתיב והיתה ליי המלוכה, ליה בלחודוי, דכתיב, (זכריה יד) והיה יי למלוך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יי אחד ושמו אחד.

ונחלה בעולם הזה להשתמש בו, ויזמן ההוא יטל מכלם את המלכות וכלה תהיה שלו, שכתוב והיתה לה המלוכה, לו לבדו, שכתוב (זכריה יד) והיה ה' למלוך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

ויהי אף יצא יצא יעקב וגו'. רפי שמעון אמר, אף יצא יצא - שתי היציאות הללו למה? אלא אחת של השכינה, ואחת של יעקב. שהנה כשנכנס יעקב, השכינה נכנסה עמו והתברך לפני השכינה. שיצחק היה אומר את הברכות, והשכינה מודה להם עליהם. וכשיצא יעקב, השכינה יצאה עמו. זהו שכתוב אף יצא יצא יעקב, שתי יציאות יחד.

ויהי אף יצא יצא יעקב וגו'. (בראשית כז) רפי שמעון אמר, אף יצא יצא, תרי יציאות הללו למה. אלא (דף קמ"ד ע"א) חד דשכינתא וחד דיעקב, דהא כד עאל יעקב, שכינתא עאלת עמיה, וקמי שכינתא אתברך. דיצחק הוה אמר ברכאן, ושכינתא אודי להו עלייהו. וכד נפק יעקב, שכינתא נפקת עמיה, הדא הוה דכתיב אף יצא יצא יעקב, תרי יציאות כחד.

ועשו אחיו בא מצידו. לא כתוב מן הציד, אלא מצידו, שהוא הצידה שלו, שלא היתה בו ברכה, ורוח הקדש צונחת ואומרת, (משלי כג) אל תלחם את לחם רע עין.

ועשו אחיו בא מצידו. (בראשית כז) מן הציד לא כתיב, אלא מצידו, דאיהו צידה דיליה, דלא הוה ביה ברכה, ורוח הקודש צווקה ואמרה, (משלי כג) אל תלחם את לחם רע עין.

ויעש גם הוא מטעמים וגו'. יקום אבי - דבורו היה בעזות, בתקיפות הרוח, דכר שאין בו טעם, יקום אבי. בא ראה מה בין יעקב לעשו. יעקב אמר בבושה של אביו, בענוה. מה כתוב? ויבא אל אביו ויאמר אבי. מה בין זה לזה? אלא שלא רצה לזעזע אותו, דבר בלשון תחנונים: קום נא שבה ואכלה מציד. ועשו אמר: יקום אבי, כמי שלא דבר עמו.

ויעש גם הוא מטעמים וגו'. (בראשית כז) יקום אבי, דבוריה הוה בעזות, בתקיפו רוחא, מלה דלית בה טעמא, יקום אבי. תא חזי, מה בין יעקב לעשו, יעקב אמר בכסיפו דאבוי, בענוה, מה כתיב, (בראשית כז) ויבא אל אביו ויאמר אבי. מה בין האי להאי, אלא דלא בעא לאזדעזעא ליה, מליל בלשון תחנונים, (בראשית כז) קום נא שבה ואכלה מציד. ועשו אמר, יקום אבי, כמאן דלא מליל עמיה.

בא ראה, בשעה שנכנס עשו - נכנס עמו גיהנם. הודעו יצחק ופחד, שכתוב ויחרד יצחק תרדה גדלה עד מאד. פיון שכתוב ויחרד יצחק תרדה גדלה - די. מה זה [גדלה] עד מאד? אלא שלא היתה ראה ואימה גדולה שנפלה על יצחק מיום שנברא. ואפלו בשעה

תא חזי, בשעתא דעאל עשו, עאל עמיה גיהנם, אזדעזע יצחק, ודחיל. דכתיב,

ויחרד יצחק תרדה גדולה עד מאד. (בראשית כז) פיון דכתיב ויחרד יצחק

היה שַׁעֲקָד יִצְחָק על גְּבִי
הַמִּזְבֵּחַ וְרָאָה [שְׂכִינָה] סָפִין עָלָיו, לֹא
הוֹדְעוּע כְּשֶׁעָה הִיא שֶׁנִּכְנָס עָשׂו
וְרָאָה גִיהֶנֶם שֶׁנִּכְנָס עִמּוֹ. אִזְ אָמַר,
בְּטָרֶם תָּבֵא וְאִבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ
יְהִי, מִשׁוּם [שְׂרָאֲתָה] שְׂרָאִיתִי
שְׂכִינָה שְׁמוּדָה עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת.
דְּבַר אַחֵר, יִצְחָק אָמַר וְאִבְרַכְהוּ,
יֵצֵא קוֹל וְאָמַר גַּם בְּרוּךְ יְהִי.
רָצָה יִצְחָק לְקַלֵּל אֶת יַעֲקֹב, אָמַר
לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: יִצְחָק, אֶת
עֲצָמָךְ אֶתָּה מְקַלֵּל, שְׁהָרִי כָּבֵד
אִמְרַתְּ לוֹ אֲרִירֶךְ אֲרוּר וּמְבַרְכֶיךָ
בְּרוּךְ.

בֹּא רָאָה, כָּלֶם הוֹדוּ עַל אוֹתָן
הַבְּרָכוֹת, עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים,
וְאִפְלוּ חֶלֶק גּוֹרְלוֹ שֶׁל עָשׂו הוֹדָה
עֲלֵיהֶם, וְהוּא בְּרַךְ אוֹתוֹ, וְהוֹדָה
עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת, וְהִעֲלָהוּ עַל
רִאשׁוֹ לַמַּעֲלָה. מִנֵּיִן לָנוּ? שְׁפָתוֹב
וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר
וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי.
וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי - מִשׁוּם שֶׁהִחְזִיק בּוֹ
יַעֲקֹב. וְכִי אֵיךְ יִכּוֹל אָדָם, שֶׁהוּא
גּוֹף וּבָשָׂר, לְהִחְזִיק בְּמִלְאָךְ שֶׁהוּא
רוּחַ מְּמֹשׁ, שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים קד) עֲשֵׂה
מִלְאָכֶי וְרוּחוֹת מְשָׁרְתֶיךָ אֵשׁ לְהִי?
אֲרָא, מִכָּאֵן שֶׁמִּלְאָכִים שְׁלוּחֵי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּשִׁינְרָדִים
לְעוֹלָם הַזֶּה, גְּלוּמִים וּמִתְגַּלְּמִים,
וּמִתְלַבְּשִׁים בְּגוֹף כְּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם
הַזֶּה, מִשׁוּם שֶׁכָּף רָאוּי שְׁלֹא
לְשַׁנּוֹת מִמֶּנְהֶג אוֹתוֹ הַמְּקוֹם
שֶׁהוֹלְכִים לָשׂוּם.

וְהִנֵּה נֹאמַר, שְׁפָאָשׁר עָלָה מִשֶּׁה
לְמַעֲלָה מֵהַ כְּתוּב? (שְׁמוֹת לד) וַיְהִי
שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים
לַיְלָה לְחָם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא
שָׁתָה, מִשׁוּם הַמִּנְהֶג, שְׁלֹא לְשַׁנּוֹת
מִהַמְּקוֹם הֵהוּא שֶׁהִלָּךְ לְשָׁם.
וְאוֹתָם הַמִּלְאָכִים, כְּשִׁינְרָדוֹ לְמַטָּה,

וְהָא אִתְּמַר, דְּמִשֶּׁה כַּד סָלִיק לְעֵילָא, מַה כְּתִיב, (שְׁמוֹת לד) וַיְהִי שָׁם עִם יי

חֲרָדָה גְּדוּלָה, דִּי. מַהוּ (גְּדוּלָה) עַד מְאֹד. אֵלָא,
דְּלֹא הָוָה דִּחִילוֹ וְאִימְתָא. דְּנִפְל עֲלֵיהּ
דִּיצְחָק, רַבְתָּא, מִיוֹמֵי דְאַתְבָּרִי. וְאִפִּילוֹ
בְּהִיא שְׁעָתָא, דְּאַתְעַקֵּד יִצְחָק עַל גְּבִי
מִדְּבַחָא וְחָמָא (שְׂכִינָתָא) סָפִינָא עֲלֵיהּ, לֹא
אִזְדְּעִזְעוּ. כְּהִיא שְׁעָתָא דְעָאֵל עָשׂו, וְחָמָא
גִיהֶנֶם דְעָאֵל עִמֵּיהּ, כְּדִין אָמַר, בְּטָרֶם תָּבֵא
(ש"ס) וְאִבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ יְהִי, בְּגִין (דְּחִמָּתָא)
דְּחִמִּית שְׂכִינָתָא דְאוּדֵי עַל אֵינוֹן בְּרַכָּאן.

דְּבַר אַחֵר, יִצְחָק אָמַר וְאִבְרַכְהוּ, נִפְק קְלָא
וְאָמַר, גַּם בְּרוּךְ יְהִי, בְּעָא יִצְחָק
לְמִילֵט לִיהַ לְיַעֲקֹב, אָמַר לִיהַ קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, יִצְחָק, גְּרַמְךָ אָנֹת לֵיט, דְּהָא כְּבֵר
אִמְרַתְּ לִיהַ, (ש"ס) אֲוִרְרֶיךָ אֲרוּר וּמְבַרְכֶיךָ
בְּרוּךְ.

תָּא חֲזִי, כָּלָא אוּדוֹ עַל אֵינוֹן בְּרַכָּאן, עֲלָאֵי
וְתַתָּאֵי, וְאִפִּילוֹ אִיהוּ חוֹלֵק עַדְבֵיהּ
דְעָשׂו, אוּדֵי עֲלֵיהּ וּבְרַכִּיהּ אִיהוּ, וְאוּדֵי עַל
אֵינוֹן בְּרַכָּאן וְסַלְקִיהּ עַל רִישֵׁיהּ לְעֵילָא.
מְנַלָן, דְּכְתִיב, (בְּרַאשִׁית לב) וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִי
עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ כִּי אִם
בְּרַכְתָּנִי. וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי, בְּגִין דְּאַתְקִיף בֵּיהּ
יַעֲקֹב. וְכִי הִיךְ יְכִיל בַּר נֶשׁ דְּאִיהוּ גּוּפָא
וּבְשָׂרָא, לְאַתְתְּקָפָא בֵּיהּ בְּמִלְאָכָא דְאִיהוּ
רוּחַ מְּמֹשׁ, דְּכְתִיב, (תְּהִלִּים קד) עוֹשֵׂה מִלְאָכֶי
רוּחוֹת מְשָׁרְתֶיךָ אֵשׁ לוֹהֵט.

אֲרָא, מִכָּאֵן דְּמִלְאָכֵי שְׁלִיחֵי דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, כַּד אֵינוֹן נְחִתִין לְהֵאֵי עֲלָמָא
גְּלִימִין, וְאַתְגְּלִימוּ וּמִתְלַבְּשִׁין בְּגוּפָא כְּגוּוֹנָא
דְּהֵאֵי עֲלָמָא, בְּגִין דְּהִכִּי אִתְחִזִּי, דְּלֹא
לְהַשְׁנָאָה מִמֶּנְהֶג דְּהֵהוּא אֶתְר דְּאִזִּיל תַּמָּן.

וְהָא אִתְּמַר, דְּמִשֶּׁה כַּד סָלִיק לְעֵילָא, מַה כְּתִיב, (שְׁמוֹת לד) וַיְהִי שָׁם עִם יי

כתוב (בראשית יח) והוא עמד עליהם פחת העץ ויאכלו. וכן פאן, כשירד למטה המלאך הזה, לא נאבק עם יעקב אלא מתוך שהיה מלבש בגוף כמו של העולם הזה, ועל כן נאבק עמו כל אותו הלילה.

בא ראה, משום שהשלטון של אלו אינו אלא בלילה ודאי, ומשום כך השליטה של עשו אינה אלא בגלות, שהיא הלילה, ועל כן בלילה התחזק עם יעקב ונאבק עמו. וכשפא הבקר, נחלש כחו ולא יכל, ואז התגבר יעקב, משום ששלטונו של יעקב ביום.

ומשום כך כתוב, (ישעיה כא) משא דומה אלי קרא משעיר שמר מה מלילה שמר מה מליל. שהרי אז השלטון הוא של עשו, שהוא שעיר, הוא בלילה. ומשום כך נחלש כשפא הבקר, ואז ויאמר שלחני כי עלה השחר.

ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. כי אם ברכתני? כי אם תברכני הנה צריך להיות! מה זה כי אם ברכתני? אם תודה על אותן הברכות שברך אותי אבא ולא תהיה מקטרג עלי בגללם. מה כתוב? ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל וגו'. למה ישראל? אמר לו, בעל כרחי יש לי לשמש אותך, שהרי אתה התעשרת בכחך למעלה בדרך עליונה, ודאי ישראל יהיה שמך. כי שרית עם אלהים. מה זה עם אלהים? וכי תעלה על הדעת שעליו הנה אומר? אלא אמר לו, שרית להתחבר ולהודג עם

ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה, בגין מנהגא, דלא להשנאה מההוא אתר דאזיל לתמן, ואינון מלאכין פד נחתו לתתא כתיב, (בראשית יח) והוא עומד עליהם פחת העץ ויאכלו. וכן הכא, האי מלאכא כד נחת לתתא, לא אתאבק עמיה דיעקב, אלא מגו דהוה אתלבש בגופא כגוונא דהאי עלמא. ועל דא אתאבק יעקב בהדיה כל ההוא ליליא.

תא חזי, בגין דשלטנותא דהני, לאו איהו אלא בליליא ודאי. ובגין כך, שלטנותא דעשו לאו איהו אלא בגלותא, דאיהו לילה. ועל דא בליליא אתתקף עמיה דיעקב, ואתאבק עמיה. וכד אתא צפרא, אתחלש חיליה, ולא יכיל, וכדין אתתקף יעקב, בגין דיעקב, שלטנותיה ביממא.

ובגין כך, כתיב, (ישעיה כא) משא דומה אלי קרא משעיר שמר מה מלילה שמר מה מליל. דהא כדין שולטנותיה דידיה דעשו, דאיהו שעיר בלילה איהו, ובגין כך אתחלש פד אתא צפרא, וכדין (בראשית לב) ויאמר שלחני כי עלה השחר.

ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. פי אם (דף קמד ע"ב) ברכתני, פי אם תברכני מיבעי ליה, מאי כי אם ברכתני. אם אודית על אינון ברקאן דברכני אבא ולא תהא מקטרגא לי בגינייהו, מה כתיב, (בראשית לב) ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל וגו', אמאי ישראל, אמר ליה, בעל

כרחין אית לן לשמשא לך, דהא אנת אתעטרת בחילך לעילא בדרגא עלאה, ישראל יהיה שמך ודאי.

כי שרית עם אלהים, מאי עם אלהים, סלקא דעתך דעליה הוה אמר.

אֱלֹהִים בְּחִבּוּר, בְּזוּג שֶׁל הַשְּׁמַשׁ
עִם הַלְּבָנָה. וְעַל כֵּן לֹא כְּתוּב עַל
[אֵת] אֱלֹהִים, אֲלֵא עִם אֱלֹהִים,
בְּחִבּוּר וְזוּג אֶחָד.

דָּבַר אַחֵר וַיֹּאמֶר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(שְׁמוֹת טו) וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמָע
לְקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ. אַף פֶּאֶן, וַיֹּאמֶר
לֹא יֹאמֶר עוֹד שֶׁמָּךְ יַעֲקֹב כִּי אִם
יִשְׂרָאֵל. וְאֵז הַתַּעֲטָר יַעֲקֹב בְּדַרְגָּתוֹ
לְהִיּוֹת הַכֹּלֵל שֶׁל הָאֲבוֹת. מַה
כְּתוּב? וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שֵׁם. מַה זֶה
וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שֵׁם? שֶׁהוֹדָה לוֹ עַל כָּל
הַבְּרָכוֹת שֶׁבָרַךְ אוֹתוֹ אָבִיו.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (מְשַׁלִּי טו)
בְּרִצוֹת ה' דְּרַכִּי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו
יִשְׁלַם אֹתוֹ בֹּא רֵאָה כְּמָה יֵשׁ לְאָדָם
שִׁיתְקַן אֶת שְׁבִילָיו עִם הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא כְּדִי לַעֲשׂוֹת אֶת מִצְוֹת
הַתּוֹרָה, שֶׁהָרִי פְּרִשׁוּהָ, שְׁוֹדָאֵי שְׁנֵי
מְלֹאכִים שְׁלִיחִים יֵשׁ לְאָדָם
מְלַמְעֵלָה לְהַזְדוּג עִמוֹ, אַחַד לִימִין
וְאֶחָד לְשְׂמָאל, וְהֵם מְעִידִים עַל
הָאָדָם בְּכָל מָה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, הֵם
נִמְצְאִים שֵׁם, וְקוֹרְאִים לָהֶם יֵצֵר
טוֹב וְיֵצֵר רָע.

בֹּא הָאָדָם לְהַטְהֵר וּלְהַשְׁתַּדֵּל
בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה - אוֹתוֹ יֵצֵר הַטוֹב
שֶׁהַזְדוּג עִמוֹ, כְּכֹר הַתְּגַבֵּר עַל
אוֹתוֹ יֵצֵר הָרָע וְהַשְּׁלִים עִמוֹ
וְהַתְּהַפֵּף לוֹ לְעֵבֶד. וְכִשְׁאָדָם הוֹלֵךְ
לְהַטְמֵא, אוֹתוֹ יֵצֵר הָרָע מִתְחַזֵּק
וּמִתְגַּבֵּר עַל אוֹתוֹ יֵצֵר טוֹב, וְהָרִי
בְּאֶרְנוֹ, וְדָאֵי כְּשִׁאוֹתוֹ הָאָדָם כֹּא
לְטַהֵר, בְּכִמָּה כַח הַתְּחַזֵּק הָאָדָם
כְּשֶׁהַתְּגַבֵּר אוֹתוֹ יֵצֵר טוֹב, אֵז
אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ, שְׁאוֹתוֹ יֵצֵר
הָרָע נִכְנַע לְפָנָי הַיֵּצֵר הַטוֹב. וְעַל
זֶה אָמַר שְׁלֵמָה, (מְשַׁלִּי יב) טוֹב נִקְלָה
וְעֵבֶד לוֹ. מַה זֶה וְעֵבֶד לוֹ? זֶה יֵצֵר
הָרָע. וְאֵז כְּשִׁאָדָם הוֹלֵךְ בְּמִצְוֹת

אֲלֵא אָמַר לִיָּה, שְׁרִיתָ לְאַתְחַבְּרָא וְלֵאזְדוּגָא
עִם אֱלֹהִים בְּחִבּוּרָא, בְּזוּגָא דְשְׁמַשׁ
וְסִיְהָרָא, וְעַל דָּא לֹא כְּתִיב עַל (ס"א אֵת)
אֱלֹהִים, אֲלֵא עִם אֱלֹהִים, בְּחִבּוּרָא וְזוּגָא
חָדָא.

דָּבַר אַחֵר, וַיֹּאמֶר, כְּמָה דְאַתָּה אָמַר, (שְׁמוֹת טו)
וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמָע לְקוֹל יְיָ
אֱלֹהֶיךָ, אוֹף הָכָא, (בְּרֵאשִׁית לב) וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב
יֹאמֶר עוֹד שֶׁמָּךְ יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, כְּדִין
אֲתַעֲטָר יַעֲקֹב בְּדַרְגִּיָּה, לְמַהוּי כָּלְלָא דְאַבְהָן.
מַה כְּתִיב, (שם) וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שֵׁם. מָאֵי וַיְבָרֶךְ
אֹתוֹ שֵׁם, דְּאוּדֵי לִיָּה עַל כְּלָהוּ בְּרַכָּאן,
דְּבְרַכִּיָּה אָבִיו.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (מְשַׁלִּי טו) בְּרִצוֹת יְיָ
דְרַכִּי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ. תָּא
חֲזִי, כְּמָה אֵית לִיָּה לְבַר נָשׁ, לְאַתְתְּקִנָּא
שְׁבִילוּי בֵּיה בְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין לְמַעַבְד
פְּקוּדֵי דְאוּרִייתָא. דְּהָא אוֹקְמוּהָ, דְּוֹדָאֵי תְרִין
מְלֹאכִין שְׁלִיחִין אֵית לְבַר נָשׁ מְלַעֲיָלָא
לְאֲזְדוּגָא בְּהַדִּיָּה, חַד לִימִנָּא וְחַד
לְשְׂמָאלָא, וְאִינוּן סְהַדִּין בֵּיה בְּבַר נָשׁ בְּכָל
מָה דְאִיהוּ עֵבֶד, אִינוּן מְשַׁתְּפְּחֵי תְּמָן וְקָרִינָן
לוּן יֵצֵר טוֹב וְיֵצֵר רָע.

אֲתִי בַר נָשׁ לְאַתְדַּפְּאָה וְלֵאשְׁתַּדְּלָא בְּפְקוּדֵי
דְּאוּרִייתָא, הֵהוּא יֵצֵר טוֹב דְּאֲזְדוּג
בֵּיה, כְּכֹר אִיהוּ אֲתַתְּקַף עַל הֵהוּא יֵצֵר הָרָע
וְאֲשְׁתַּלִּים בְּהַדִּיָּה וְאַתְהַפִּיף לִיָּה לְעֵבֶדָא.
וְכַד בַּר נָשׁ אֲזִיל לְאַסְתַּאבָּא, הֵהוּא יֵצֵר הָרָע
אֲתַתְּקַף וְאַתְגַּבֵּר עַל הֵהוּא יֵצֵר טוֹב, וְהָא
אוֹקִימָנָא. וְדָאֵי כַד הֵהוּא בַר נָשׁ אֲתִי
לְאַתְדַּפְּאָה, כְּמָה תְּקִיפוּ אֲתַתְּקַף בַּר נָשׁ, כַּד
אֲתַגַּבְּרָא הֵהוּא יֵצֵר טוֹב כְּדִין (מְשַׁלִּי טו) אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ, דְּהֵהוּא יֵצֵר הָרָע

(מְשַׁלִּי טו) אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ, דְּהֵהוּא יֵצֵר הָרָע

התורה, אז גם אויביו ישלם אתו, זה יצר הרע ומה שבא מצדו.

בא ראה, משום שייעקב בטח בקב"ה וכל דרכיו היו לשמו, על פן אויביו ישלם אתו. וזה [ה] סמאל, הפח והחזק של עשו, שהשלים עם יעקב. ומשום שהשלים עם יעקב והודה לו על אותן הברכות, אזי השלים עמו עשו. ואן הודה לו עשו, שכתוב יש לי רב אחי והי לך אשר לך, שהרי הודה לו על אותן הברכות שלו בחרב] ועד שלא השלים יעקב עם אותו הממנה שנתמנה עליו, לא השלים עמו עשו. משום כף, בכל מקום הפח של מטה תלוי בפח של מעלה.

ויחרר יצחק חרדה גדלה עד מאד ויאמר מי אפוא. מי אפוא - מה זה מי אפוא? הנה צריך להיות מי הוא זה! אלא מי אפוא - ששם עמדה השכינה כשברך יצחק את יעקב, ועל פן אמר מי אפוא, מי הוא שעומד כאן ומודה על אותן הברכות שברכתי אותו? ודאי גם ברוך יהיה! שהנה הקדוש ברוך הוא הסכים לאותן הברכות.

רבי יהודה אמר, משום אותה החרדה שהחריד יעקב את יצחק אביו, נענש יעקב בענש של יוסף שחרד חרדה כזו בשעה שאמרו לו זאת מצאנו. יצחק אמר מי אפוא - באיפה נענש יעקב, שכתוב איפה הם רעים, ושם יוסף נאבד, ונענש יעקב. ואף על גב שהקדוש ברוך הוא הסכים על ידו באותן הברכות, הוא נענש באיפה, שכתוב איפה הם רעים, ומשם נאבד ממנו ונענש כל אותו הענש.

אתאביד ואתעניש יעקב. ואף על גב דקדשא בריך הוא אסתפם על ידוי באינון ברכאן, איהו אתענש באיפה, דכתיב איפה הם רעים. ומתמן אתאביד מניה ואתענש כל ההוא עונשא.

אתפפא קמיה דיצר טוב. ועל דא אמר שלמה, (משלי יב) טוב נקלה ועבד לו, מאי ועבד לו, דא יצר הרע. וכדין פד אזיל בר נש בפקודי אורייתא, פדין גם אויביו ישלם אתו, דא יצר הרע, ודאתא מסטרוי.

תא חזי, בגין דייעקב, אבטח ביה בקדשא בריך הוא, וכל ארחוי הוו לשמיה, על דא אויביו ישלם אתו. ודא (ר"א דא) סמאל, חילא ותוקפא דעשו דאשלים עמיה דייעקב, ובגין דאשלים עמיה דייעקב, ואודי ליה על אינון ברכאן, פדין אשלים עמיה עשו, (ג"א כדין אודי ליה עשו דכתיב יש לי רב אחי והי לך אשר לך, דהא אודי ליה על אינון ברכאן דליה בחרבא) ועד דלא אשתלים עמיה יעקב לגבי ההוא ממנא דאתפקד עליה, לא אשלים עמיה עשו, בגין כף, בכל אתר תקפא דלתתא תליא בתוקפא דלעילא.

ויחרר יצחק חרדה גדולה עד מאד ויאמר מי אפוא. מי אפוא, מאי מי אפוא, מי הוא זה מיבעי ליה. אלא מי אפוא, דקיימא שכינתא תמן, פד בריך ליה יצחק לייעקב, ועל דא אמר, מי אפוא. מאן הוא דקאים הכא, ואודי על אינון ברכאן דברכית ליה, ודאי (בראשית כז) גם ברוך יהיה. דהא קדשא בריך הוא אסתפם באינון ברכאן.

רבי יהודה אמר, בגין ההיא חרדה דאחריד יעקב ליצחק אבוי, אתענש יעקב בעונשא דיוסף, דחרד חרדה כהאי, בשעתא דאמרו ליה, (בראשית לו) זאת מצאנו. יצחק אמר מי אפוא. באיפה אתענש יעקב, דכתיב, (בראשית לו) איפה הם רעים, ותמן יוסף

וַיַּחַרְדּוּ יִצְחָק חֲרָדָה גְדוֹלָה, (בראשית כז) מַאי גְדוֹלָה, פְּתִיב הָכָא גְדוֹלָה, וּכְתִיב הָתָם (דברים יח) וְאֵת הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְגו', דְּעָאל עֲמִיּה גִיּהֲנָם. עַד מָאד. מָאד, וּכְתִיב שָׁם (בראשית א) וַהֲנִיחָה טוֹב מָאד. זֶה מְלַאֲף הַמּוֹת. אֹז אָמַר מִי אֶפּוּא.

בְּשִׁמוּעַ עֲשׂוּ אֶת דְּבָרֵי אֲבִיו וְגו'. אָמַר רַבִּי חֵיִיא, כְּמָה רְעוּת עֲשׂוּ אוֹתָן דְּמַעוֹת שְׂבָכָה וְהוֹצִיא עֲשׂוּ לִפְנֵי אֲבִיו כְּדֵי שְׂיִתְבָּרַךְ מִמֶּנּוּ, מְשׁוּם שְׁהִיָּה מַחְשִׁיב דְּבַר אֲבִיו יוֹתֵר. הֲכִי קָרָא שְׁמוּ יַעֲקֹב. (ובארוהו) הֲכִי קָרָא שְׁמוּ - קָרָא שְׁמוּ אוֹתוֹ שְׁקָרָא לוֹ. הוֹצִיא הַשְּׁמַעַת קוֹל שֶׁל רַק בְּשִׁבִיל קְלוּן. לֹא כְּתוּב הֲכִי נִקְרָא שְׁמוּ, אֱלָא קָרָא שְׁמוּ.

וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְּעַמִּים. זֶה - מָה הוּא זֶה? (אלא) וַיַּעֲקֹבֵנִי פְּעַמִּים הִיָּה צְרִיף לְהִיּוֹת! אֱלָא דְּבַר אֶחָד הִיָּה פְּעַמִּים - בְּכַרְתִּי, הַחֲזִיר לוֹ פְּעַם אַחֲרַת בְּרַכְתִּי. זֶהוּ פְּעַמִּים. כְּמוֹ כֵן (בראשית מג) כִּי עֲתָה שְׁבִנּוּ זֶה פְּעַמִּים. דְּבַר אֶחָד פְּעַמִּים. אֶחָד שְׁהִנָּה הַחֲזוּרְתִי לוֹ, וְלֹא נִהְיָה בְּבוּשָׁה לִפְנֵי אוֹתוֹ אָדָם. שְׁבִנּוּ - בְּשִׁנּוּ. אָנוּ בְּבוּשָׁה מִמֶּנּוּ, וּכְבָר הַחֲזוּרְנוּ.

כְּמוֹ זֶה אָמַר אֵיזֹב, (איוב ג) וְתַחֲשַׁבְנִי לְאוֹיֵב לָךְ. חֲזוּר אֵיזֹב - אוֹיֵב. וּפְרָשׁוּהָ שְׂכַתוֹב אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרָה יִשׁוּפְנֵי וְגו'. אָמַר לִפְנֵינוּ: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, שְׁמָא רוּחַ סְעָרָה עֹבְרָה לִפְנֵיךָ? וְכֵאֵן בְּכַרְתִּי לְקַח, וַהֲנִי עֲתָה חֲזוּר הַדְּבָר וְנִטַּל בְּרַכְתִּי.

הֵן גְּבִיר שְׁמַתִּיו לָךְ וְגו', וּלְךָ אֶפּוּא מָה אַעֲשֶׂה בְּנִי. וּלְךָ אֶפּוּא - אֵינְ עוֹמֵד פַּה מִי שִׁסְפִים עֲלֶיךָ. מָה אַעֲשֶׂה בְּנִי. אֹז בְּרַךְ אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהִסְתַּפַּל בְּדַרְגָּתוֹ

וַיַּחַרְדּוּ יִצְחָק חֲרָדָה גְדוֹלָה, (בראשית כז) מַאי גְדוֹלָה, פְּתִיב הָכָא גְדוֹלָה, וּכְתִיב הָתָם (דברים יח) וְאֵת הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְגו', דְּעָאל עֲמִיּה גִיּהֲנָם. עַד מָאד. מָאד, וּכְתִיב שָׁם (בראשית א) וַהֲנִיחָה טוֹב מָאד, דָּא מְלַאֲף הַמּוֹת, כְּדִין אָמַר מִי אֶפּוּא. (דף קמזה ע"א).

בְּשִׁמוּעַ עֲשׂוּ אֶת דְּבָרֵי אֲבִיו וְגו'. (בראשית כז) אָמַר רַבִּי חֵיִיא, כְּמָה בִישִׁין עֲבָדוּ אֵינוֹן דְּמַעִין דְּבָכָה וְאַפִּיק עֲשׂוּ קָמִי אֲבִוִי, בְּגִין דִּיתְבָּרַךְ מִנִּיָּה, בְּגִין דְּהוּהוּ חֲשִׁיב מְלָה דְּאֲבִוִי יַתִּיר. הֲכִי קָרָא שְׁמוּ יַעֲקֹב. (ד"א ל"ג וְאוּקְמוּהוּ) הֲכִי קָרָא שְׁמוּ, קָרָא שְׁמוּ הַהוּא דְּקָרָא לִיָּה, אֶפִּיק צִיצָא דְּרוּקָא בְּגִין קְלָנָא. הֲכִי נִקְרָא שְׁמוּ לֹא כְּתִיב, אֱלָא קָרָא שְׁמוּ. וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְּעַמִּים. זֶה. (בראשית כז) מָהוּ זֶה, (אלא) וַיַּעֲקֹבֵנִי פְּעַמִּים מִיבְעֵי לִיָּה.

אֱלָא, מְלָה חַד הוּי תְרִי זְמַנִּי, בְּכוּרְתִי, אַהֲדַר לִיָּה זְמַנָּא אַחֲרָא בְּרַכְתִּי, זֶה הוּא תְרִי זְמַנִּין. כְּגוֹזָנָא דָּא, (בראשית מג) כִּי עֲתָה שְׁבִנּוּ זֶה פְּעַמִּים, מְלָה חַד, תְּרִין זְמַנִּין. חַד דְּהָא אַהֲדַרְנָא לִיָּה וְלֹא נִהְיָה בְּכַסּוּפָא קָמִיָּה דְּהַהוּא בַר נֶשׁ. שְׁבִנּוּ, בְּשִׁנּוּ. אֲנִן בְּכַסּוּפָא מִנִּיָּה, וּכְבָר אַהֲדַרְנָא.

כְּגוֹזָנָא דָּא, אָמַר אֵיזֹב, (איוב יג) וְתַחֲשַׁבְנִי לְאוֹיֵב לָךְ, אַהֲדַר אֵיזֹב, אוֹיֵב. וְאוּקְמוּהָ דְּכְתִיב, (איוב ט) אֲשֶׁר בְּסַעֲרָה יִשׁוּפְנֵי וְגו'. אָמַר לִפְנֵינוּ, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, שְׁמָא רוּחַ סְעָרָה עֹבְרָה לִפְנֵיךָ. וְהָכָא בְּכוּרְתִי לְקַח וַהֲנִי עֲתָה אַהֲדַר מְלָה וְנִטַּל בְּרַכְתִּי.

הֵן גְּבִיר שְׁמַתִּיו לָךְ וְגו', וּלְךָ אֶפּוּא מָה אַעֲשֶׂה בְּנִי. (בראשית כז) וּלְךָ אֶפּוּא, לִית

קְיִימָא הָכָא מָאן דְּמִסְתַּפֵּם עֲלָךְ. מָה אַעֲשֶׂה בְּנִי. כְּדִין, בְּרַכִּיָּה בְּהַאי

וְאָמַר וְעַל חֶרֶבֶף תַּחֲזִיחַ, שֶׁהָרִי כִּף
רְאוּי לָךְ לְשַׁפֵּךְ דָּמִים וְלַעֲשׂוֹת
קָרְבוֹת, וְעַל כֵּן אָמַר מָה אַעֲשֶׂה
בְּנִי.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וּלְךָ אֲפּוּא מָה
אַעֲשֶׂה - פִּינּוֹן שְׂאֵמַר אֵת זֶה, לְמָה
בְּנִי? אֵלֵא אָמַר לוֹ, וּלְךָ אֲפּוּא מָה
אַעֲשֶׂה שְׂאֵמַתָּה בְּדִין וּבְחֶרֶב וּבְדָם
אֲנִי רוֹאֶה אוֹתְךָ, וְאֵת אַחִיד בְּדֶרֶךְ
שְׁלֵמָה. אֵלֵא בְּנִי, בְּנִי וְדָאִי. אֲנִי
גִרְמַתִּי לְךָ מִשּׁוּם שְׂאֵמַתָּה בְּנִי, וְעַל
כֵּן וְעַל חֶרֶבֶף תַּחֲזִיחַ וְאֵת אַחִיד
תַּעֲבֹד. וְעַדִּין לֹא הִתְקַלְּמִים, שֶׁהָרִי
לֹא עָבַד עֲשׂוֹ אֵת יַעֲקֹב, מִשּׁוּם
שִׁיעֲקֹב לֹא רָצָה אוֹתוֹ עֲכָשׁוּ,
וְהוּא חֲזַר וְקָרָא לוֹ אֲדוֹנִי כְּמָה
פְּעָמִים, מִשּׁוּם שֶׁהִסְתַּכַּל
לְמַרְחוֹק וְהִעֲלָה אוֹתוֹ לְסוּף
הַיָּמִים, כְּמוֹ שְׂאֵמַרְנּוּ.

רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים
בְּדֶרֶךְ. בְּעוֹדֵם הוֹלְכִים רָאוּ אֵת
רַבִּי יוֹסִי תִּזְקַן שֶׁהִיָּה הוֹלֵךְ
אַחֲרֵיהֶם. יָשְׁבוּ עַד שֶׁהִגִּיעַ
אֲלֵיהֶם. פִּינּוֹן שֶׁהִגִּיעַ אֲלֵיהֶם,
אָמְרוּ, עֲכָשׁוּ הַדֶּרֶךְ מִתְּקַנָּת
לְפָנֵינוּ. הֲלָכּוּ. אָמַר רַבִּי חֲזִיא,
עַתָּה לַעֲשׂוֹת לָהּ. פִּתַּח רַבִּי יוֹסִי
וְאָמַר, (מִשְׁלִי לֹא) פִּיָּה פִּתְחָה
בְּחֻכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה.
פִּיָּה פִּתְחָה בְּחֻכְמָה - זֶה כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל. וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה -
אֵלּוּ הֵם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם לְשׁוֹן
הַתּוֹרָה שֶׁמְדַבְּרִים בָּהּ יָמִים
לְלֵילוֹת.

פִּיָּה פִּתְחָה בְּחֻכְמָה - זֶה ב' שֶׁל
בְּרֵאשִׁית, וּפְרָשׁוּהָ. וְתוֹרַת חֶסֶד
עַל לְשׁוֹנָה - זֶה אֲבָרָהֶם, שֶׁבּוּ
בְּרָא אֵת הָעוֹלָם וּבּוּ מְדַבֵּר תָּמִיד.
ב' סְתוּמָה מִצַּד זֶה, וּפְתוּחָה מִצַּד
זֶה. סְתוּמָה מִצַּד זֶה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
וְרֵאִיתָ אֵת אַחֲרָי. פְּתוּחָה מִצַּד זֶה
כְּדִי לְהָאִיר [לְהַדְרִי] פְּנֵיהָ כְּלָפִי
מִצַּד זֶה, וּפְתוּחָה מִצַּד זֶה כְּדִי
לְקַבֵּל מִלְמַעְלָה, וְהִיא אֲכֻסְדָּרָה

עֲלֵמָה וְאִסְתַּפַּל בְּדַרְגִּיהָ, וְאָמַר
(בְּרֵאשִׁית כז) וְעַל
חֶרֶבֶף תַּחֲזִיחַ, דְּהָא הָכִי אִתְחַזִּי לְךָ לְאוֹשְׁדָא
דְּמִין וְלִמְעַבְד קָרְבִין, וְעַל דָּא אָמַר מָה
אַעֲשֶׂה בְּנִי.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וּלְךָ אֲפּוּא מָה אַעֲשֶׂה,
פִּינּוֹן דְּאָמַר הָאִי, אֲמַאי בְּנִי. אֵלֵא אָמַר
לִיה, וּלְךָ אֲפּוּא מָה אַעֲשֶׂה, דְּאֵנְתָּ בְּדִינָא
וּבְחֶרֶבָא וּבְדָמָא חֲזִינָא לְךָ, וּלְאַחִיד בְּאַרְח
שְׁלִים. אֵלֵא בְּנִי, בְּנִי וְדָאִי, אֲנָא גְרִימָנָא לְךָ,
בְּגִין דְּאֵנְתָּ בְּנִי. וְעַל דָּא עַל חֶרֶבֶף תַּחֲזִיחַ וְאֵת
אַחִיד תַּעֲבֹד. וְעַדִּין לֹא אִתְקַיְיַם, דְּהָא לֹא
פְּלַח לִיה עֲשׂוֹ לַיעֲקֹב. בְּגִין דִּיעֲקֹב לֹא כְּעָא
לִיה הַשְׁתָּא, וְאִיהוּ אֶהְדֵּר וְקָרָא לִיה אֲדוֹנִי
כְּמָה זְמַנִּי, בְּגִין דְּאִסְתַּפַּל לְמַרְחוֹק, וְסָלִיק
לִיה לְסוּף יוֹמִיָא, כְּדָקְאֲמַרְןָּ.

רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ אֲזָלִי בְּאַרְחָא. עַד
דְּהָווּ אֲזָלִי, חָמוּ לִיה לְרַבִּי יוֹסִי סְבָא
דְּהָוָה אֲזָלִי בְּתַרְיֵיהּ. יְתָבוּ עַד דְּמָטָא
לְגַבְיֵיהּ. פִּינּוֹן דְּמָטָא לְגַבְיֵיהּ, אָמְרוּ הַשְׁתָּא
אַרְחָא מִתְּתַקְנָא קַמָּן, אֲזָלוּ. אָמַר רַבִּי חֲזִיא
(תְּהִלִּים קיט) עַתָּה לַעֲשׂוֹת לִי. פִּתַּח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר,
(מִשְׁלִי לֹא) פִּיָּה פִּתְחָה בְּחֻכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל
לְשׁוֹנָה. פִּיָּה פִּתְחָה בְּחֻכְמָה, דָּא כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל, וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה אֵלִין אֵינּוֹן
יִשְׂרָאֵל, דְּאֵינּוֹן לִישְׁנָא דְּאוֹרִיָּתָא דְּמִשְׁתַּעֲי
בָּהּ יוֹמִי וְלֵילִי.

פִּיָּה פִּתְחָה בְּחֻכְמָה (מִשְׁלִי לֹא) דָּא ב' דְּבְרֵאשִׁית,
וְאוֹקְמוּהָ. וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה דָּא
אֲבָרָהֶם, דְּבִיָּה בְּרָא עֲלֵמָא, וּבִיָּה מִשְׁתַּעֲי
תְּדִיר. ב' סְתִים מְהָאִי גִיסָא, וּפְתִיחָא מְהָאִי
גִיסָא. סְתִימָא מְהָאִי גִיסָא, כְּמָה דְּאֵתָּ אָמַר,
(שְׁמוֹת לג) וְרֵאִיתָ אֵת אַחֲוֹרִי. פְּתִיחָא מְהָאִי גִיסָא,
בְּגִין לְאַנְהָרָא (נ"א לְהַדְרָא) אֲנַפְהָא לְגַבִּי עֵילָא,

לְקַבֵּל. וּמִשּׁוּם כִּף עוֹמְדָת בְּרֵאשׁ הַתּוֹרָה וּמִתְמַלְאֵת אַחֵר כִּף. פִּיָּה פְתַחָה בְּחֻכְמָה, בְּחֻכְמָה וּדְאִי, שְׁכַתוּב בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים, כְּתַרְגוּמוֹ. וְתוֹרַת חֻסֵּד עַל לְשׁוֹנָה - שְׁהָרִי אַחֵר כִּף מְסַפֵּר וְאוֹמֵר, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. פִּיָּה פְתַחָה בְּחֻכְמָה - זו ה' (הראשונה) שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ שֶׁהַכֵּל בָּהּ, וְהִיא סְתוּמָה וּגְלוּיָה, כְּלוּלָה מִמַּעֲלָה וּמִטָּה, הַסּוּד שֶׁל מַעֲלָה וּמִטָּה. פִּיָּה פְתַחָה בְּחֻכְמָה - מִשּׁוּם שֶׁהִיא סְתוּמָה שְׁאִין נוֹדַעַת כְּלָל, שְׁכַתוּב וְנַעֲלָמָה מַעֲיָנִי כָּל חַי וּמַעוֹף הַשָּׁמַיִם נִסְתָּרָה. וּכְשֶׁמִּתְחִילָה לְהִתְפַּשֵּׁט בְּחֻכְמָה שְׁנֹדְבָקָה בָּהּ, וְהִיא בְּתוֹכָהּ, (וְהִיא) מוֹצִיָּאָה קוֹל, שֶׁהִיא תּוֹרַת חֻסֵּד.

פִּיָּה פְתַחָה בְּחֻכְמָה - זו ה"א הַאֲחֻרוֹנָה שֶׁהִיא דְבוּר, וְהַדְּבוּר תְּלוּי בְּחֻכְמָה. וְתוֹרַת חֻסֵּד עַל לְשׁוֹנָה - זֶה הַקּוֹל שֶׁעוֹמֵד עַל הַדְּבוּר לְהִנְהִיגוֹ. וְתוֹרַת חֻסֵּד - זֶה יַעֲקֹב, שֶׁהוּא עַל לְשׁוֹנָה, לְהִנְהִיג הַדְּבָר וּלְאַחֲזוֹ אוֹתוֹ, שְׁהָרִי אֵין דְּבוּר בְּלִי קוֹל, וּבְאֵרוּחַ.

פְּתַח רַבִּי חִיָּא אַחֲרֵי וְאוֹמֵר, (משלי ח) אֲנִי חֻכְמָה שְׁכַנְתִּי עֲרָמָה וְדַעַת מְזוּמוֹת אֲמַצָּא. אֲנִי חֻכְמָה - זו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. שְׁכַנְתִּי עֲרָמָה - זֶה יַעֲקֹב שֶׁהוּא חֻכְמָה. וְדַעַת מְזוּמוֹת אֲמַצָּא - זֶה יִצְחָק, שֶׁהִיָּתָה לוֹ דַּעַת מְזוּמוֹת לְכַרְךָ אֶת עֵשׂוֹ. וּמִשּׁוּם שֶׁחֻכְמָה הַשְּׁתַּתְּפָה עִם יַעֲקֹב, שֶׁהוּא עֲרָמָה - וְדַעַת מְזוּמוֹת אֲמַצָּא, שֶׁהַתְּבָרָךְ יַעֲקֹב מֵאֲבִיו, וְשָׂרוּ עֲלָיו כָּל הַבְּרָכוֹת, וְהַתְּקִימוּ בוֹ וּבְכַנְיֵו לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

מִתְּחִיל הַתְּקִימוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְכַלְזָּן הַתְּקִימוּ לְזִמְנֵי מַלְךְ הַמְּשִׁיחַ, שְׂאֵז יְהִי יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאַרְצוֹ וְעַם

וּפְתִיחָה מִהֵאֵי גִיסָא, בְּגִין לְקַבֵּלָא מְלַעֲיָלָא, וְאִיהִי אֶפְסֻדְרָה לְקַבֵּלָא. וּבְגִין כִּף קִיּוּמָא בְּרִישָׁא דְאוּרִייתָא וְאַתְּמַלִּיָּא לְבַתָּר, פִּיָּה פְתַחָה בְּחֻכְמָה, בְּחֻכְמָה וּדְאִי, דְכַתִּיב בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים, כְּתַרְגוּמוֹ. וְתוֹרַת חֻסֵּד עַל לְשׁוֹנָה, דְּהָא לְבַתָּר מְשַׁתְּעִי וְאוֹמֵר (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר.

פִּיָּה פְתַחָה בְּחֻכְמָה, דָּא ה' (קְדַמָּא) דְשִׁמָּא קְדִישָׁא דְכָלָא בָּהּ, וְאִיהִי סְתִים וּגְלוּיָא, כְּלִילָא דְעִילָא וְתַתָּא, רְזָא דְעִילָא וְתַתָּא. (משלי לא) פִּיָּה פְתַחָה בְּחֻכְמָה, בְּגִין דְאִיהִי סְתִים דְלָא אֲתִיידַע כְּלָל, דְכַתִּיב, (איוב כח) וְנַעֲלָמָה מַעֲיָנִי כָּל חַי וּמַעוֹף הַשָּׁמַיִם נִסְתָּרָה. וְכַד שְׂאֵרִי לְאַתְּפִשְׁטָא בְּחֻכְמָה דְאַתְּדַבֵּק בָּהּ, וְאִיהִי בְּגוּוּהָ, (ואייה) אֶפְיֻקַּת קָלָא, דְאִיהִי תּוֹרַת חֻסֵּד.

פִּיָּה פְתַחָה בְּחֻכְמָה, דָּא ה"א בְּתַרְאָה דְאִיהִי דְבוּר, וּמְלָה תְלִיָא בְּחֻכְמָה. וְתוֹרַת חֻסֵּד עַל לְשׁוֹנָה. דָּא קוֹל דְקִיּוּמָא עַל דְבוּר לְאַנְהָגָא לִיָּה. וְתוֹרַת חֻסֵּד, דָּא יַעֲקֹב, (דף קמח ע"ב) דְאִיהִי עַל לְשׁוֹנָה, לְאַנְהָגָא מְלָה וּלְאַחְדָּא לָהּ, דְהָא לִית דְבוּר בְּלָא קוֹל, וְאוּקְמוּהָ.

פְּתַח רַבִּי חִיָּא אַבְתְּרִיָּה וְאוֹמֵר, (משלי ח) אֲנִי חֻכְמָה שְׁכַנְתִּי עֲרָמָה וְדַעַת מְזוּמוֹת אֲמַצָּא. אֲנִי חֻכְמָה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. שְׁכַנְתִּי עֲרָמָה, דָּא יַעֲקֹב דְאִיהִי חַפִּים, וְדַעַת מְזוּמוֹת אֲמַצָּא דָּא יִצְחָק, דְהוּא לִיָּה דַּעַת מְזוּמוֹת לְכַרְכָּא לִיָּה לְעֵשׂוֹ. וּבְגִין דְחֻכְמָה אֲשַׁתְּתַּף בְּהַדִּיָּה דִיעֲקֹב דְאִיהִי עֲרָמָה, וְדַעַת מְזוּמוֹת אֲמַצָּא, דְאַתְּבָרָךְ יַעֲקֹב מֵאֲבִיו, וְשָׂרוּ עֲלָיָה כָּל אֵינוֹן בְּרַכָּאן, וְאַתְּקִימוּ בֵיהּ וּבְכַנְיֵו לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִין.

מֵאֵינוֹן אֲתִקְיִימוּ בְהֵאֵי עֲלָמָא, וְכַלְהוּ

אחד לקדוש-ברוך-הוא. זהו שכתוב ועשיתי אתם לגוי אחד בארץ. וישלטו למעלה ולמטה, שכתוב (דניאל ז) והנה עם ענני השמים כבן אדם בא. זה מלך המשיח, שכתוב (שם ב) ובימיהם של אלו המלכים יעמיד אליהי השמים מלכות. ועל פן רצה יעקב שייעברו ברכותיו לאותו עתיד לבא, ולא נטל אותם לאלתר.

פתח רבי ייסא אחריו ואמר, (ירמיה ב) ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל וגו'. הפסוק הזה בארוהו. אבל בשעה ההיא שיצא יעקב מלפני אביו עם אותן הברכות, הסתפל בעצמו ואמר: הנה הברכות הללו אני רוצה להעבירן לאחר פך, לארץ הימים. והנה נרא ופחד. יצא קול ואמר: ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' כי אתך אני. לא אעזב אותך בעולם הזה. כי הנני מושיעך מרחוק, לאותו הזמן שאתה מעביר אותן, את אותן הברכות.

ואת זרעך מארץ שכנים, שאף על גב שעכשו נוטל עשו ברכותיו וישתעבדו בבניך, אני אוציא אותם מידי, אז בניך ישתעבדו בו. ושב יעקב, לאותן הברכות. ושב יעקב - זו השכינה [שהיא עם יעקב]. ושב יעקב ודאי. ושקט ושאנן, כמו שבארנו, מאותן מלכיות: מבבל, ומדי, ומינן, ומאדום. שהם היו שהשתעבדו בישראל. ואין מחריד - לעולם ולעולמי עולמים.

הלכו. בעודם הולכים אמר רבי יוסי, ודאי כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא בארץ, הכל היה בסוד החכמה, והכל פדי להראות את החכמה העליונה לבני האדם פדי שילמדו מהמעשה ההוא את

בארעא, כל לא הוה ברזא

יתקיימון לזמנא דמלפא משיחא, דכדין יהון ישראל גוי אחד בארץ ועם אחד לקדשא בריך הוא, הדא הוא דכתיב, (יחזקאל לו) ועשיתי אתם לגוי אחד בארץ. וישלטון לעילא ותתא, דכתיב, (דניאל ז) וארו עם ענני שמיא כבר אנש אתה, דא מלפא משיחא, דכתיב, (דניאל יב) וביומיהון די מלכיא אנון יקים אלה שמיא מלכו וגו'. ועל דא בעא יעקב, דיסתלקון ברכוי לההוא זמנא דאתי, ולא נטל לון לאלתר.

פתח רבי ייסא אבתריה ואמר, ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם יי ואל תחת ישראל וגו'. האי קרא אוקמוה. אבל בההיא שעתא דנפק יעקב מקמי אבוי, באינון ברכאן, אסתפל בנפשיה. אמר, הא אלין ברכאן, בעינא לסלקא לון לבתר לאריכו יומין, והוה דחיל ומסתפי, נפק קלא ואמר, (ירמיה מו) ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם יי כי אתך אני, לא אשבוך לך בהאי עלמא. (ירמיה מו) כי הנני מושיעך מרחוק, לההוא זמנא דאנת סליק לון לאינון ברכאן.

ואת זרעך מארץ שכנים, (ירמיה מו) דאף על גב דהשתא נטיל ברכוי עשו וישתעבדון בבנך, אנא אפיק לון מידוי, וכדין ישעבדון בניך ביה. ושב יעקב, לאינון ברכאן, ושב יעקב, דא שכינתא (נ"א דהיא עמיה דיעקב). ושב יעקב ודאי. ושקט ושאנן, כמה דאוקמוה. מאינון מלכוון, מבבל ממדי ומינן, ומאדום. דאינהו הוו דאשתעבדו בהו בישראל. (שם) ואין מחריד, לעלם ולעלמי עלמא.

אזרו, עד דהוו אזלי, אמר רבי יוסי, ודאי כל מה דעביד קדשא בריך הוא

סודות החקמה, והכל הם פְּרָאוּי, וְכָל מַעֲשֵׂיו דְרַכֵּי הַתּוֹרָה, מִשּׁוּם שְׁדַרְכֵי הַתּוֹרָה הֵם דְרַכֵּי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵין דְּבַר קָטָן שְׂאִין בּוֹ כְּמָה דְרַכִּים וּשְׁבִילִים וְסוּדוֹת שֶׁל חֲכָמָה עֲלִיוֹנָה.

בא ראה, שְׁהָרִי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הָיָה אוֹמֵר שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת הֶלְכוֹת פְּסוּקוֹת בְּסוּד הַחֲכָמָה הָעֲלִיוֹנָה בְּפִסּוּק וּשְׁם אֲשֶׁתוֹ מְהִיטְבָּאֵל בֵּת מְטַרְד בֵּת מִי זָהָב, וְלֹא גָלָה אוֹתָם אֶלָּא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁהָיָה עִמּוֹ, כְּדִי לְדַעַת שֶׁכְּמָה סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים הֵם בְּכָל מַעֲשֵׂה וּמַעֲשֵׂה, שֶׁהוּא בַּתּוֹרָה, וּבְכָל דְּבַר וּדְבַר, הִיא חֲכָמָה וְתוֹרַת אֲמֶת. מִשּׁוּם כִּף דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הֵם דְּבָרִים קְדוּשִׁים לְהִרְאוֹת מִמֶּנָּה נִפְלְאוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר גַּל עֵינֵי וְאִבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ.

בא ראה, בְּשַׁעֲה שֶׁעָקַם הַנְּחֹשׁ הֵהוּא אֶת אָדָם וְאֶת אֲשֶׁתוֹ, שֶׁקָּרַב לְאִשָּׁה וְהִטִּיל בָּהּ זֶהֱמָא, וְהִתְפַּתָּה בּוֹ אָדָם, אֹז נִטְמָא הָעוֹלָם, וְהִתְקַלְלָה בְּשִׁבְלֵי הָאָדָמָה, וְגַרְם מוֹת לְכָל הָעוֹלָם, וְעַמְד הָעוֹלָם לְהַפְרַע מִמֶּנּוּ, עַד שֶׁבָא עֵץ הַחַיִּים וְכִפָּה [כפרי] עַל אָדָם, וְהִכְנִיעַ אוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ שֶׁלֹּא יִשְׁלַט לְעוֹלָמִים עַל זֶרְעוֹ שֶׁל יַעֲקֹב.

שהרי בּוֹמֵן שֶׁהִקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל שְׁעִיר, הָיָה נֹכַע אוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ וְהִתְהַפֵּף לְעֵבֶד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, וְעַל פֶּן הִקְרִיב יַעֲקֹב לְאָבִיו שְׁנֵי שְׁעִירִים. אַחַד לְהִכְנִיעַ אֶת עֶשָׂו, שֶׁהוּא שְׁעִיר, וְאֶחָד בְּשִׁבְלֵי הַדְּרָגָה שֶׁהִיָּתָה תְלוּיָהּ בְּעֶשָׂו וְנִדְבַק בּוֹ וְנִתְבָּאֵר.

וּמִשּׁוּם כִּף עַמְד הָעוֹלָם עַד שֶׁתְּבֹא אִשָּׁה כְּמוֹ חֲוָה, וּבֶן אָדָם כְּמוֹ אָדָם, וַיַּעֲקְמוּ וַיַּחֲפִימוּ אֶת אוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ הָרַע וְאוֹתוֹ שְׂרוּכָב עֲלָיו,

דְּחֲכַמְתָּא, וְכֹלָא בְּגִין לְאַחְזָא חֲכַמְתָּא עֲלָאָה לְהוּ לְבַנֵּי נֶשָׂא, בְּגִין דִּילְפּוֹן מֵהֵהוּא עוֹבְדָא רְזִין דְּחֲכַמְתָּא, וְכֹלָא אֵינוֹן פְּדָקָא יָאוֹת, וְעוֹבְדוּי כְּלָהוּ אוֹרְחֵי דְאוֹרֵייתָא, בְּגִין דְּאוֹרְחֵי דְאוֹרֵייתָא, אֵינוֹן אָרְחֵי דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְלִית מְלָה זַעִירָא דְלִית בָּהּ כְּמָה אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין, וְרִזִּין דְּחֲכַמְתָּא עֲלָאָה.

תא חזי, דְּהָא רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הוּא אֲמַר תֵּלַת מָאָה הֶלְכוֹת פְּסוּקוֹת, בְּרִזָּא דְחֲכַמְתָּא עֲלָאָה, בְּפִסּוּק (בראשית לו) וּשְׁם אֲשֶׁתוֹ מְהִיטְבָּאֵל בֵּת מְטַרְד בֵּת מִי זָהָב, וְלֹא גָלָי לּוֹן, אֶלָּא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּהוּא עִמִּיהָ, בְּגִין לְמַנְדַּע דְּכְמָה רְזִין עֲלֵאִין אֵינוֹן בְּכָל עוֹבְדָא וְעוֹבְדָא דְאִיהִי בְּאוֹרֵייתָא, וּבְכָל מְלָה וּמְלָה חֲכַמְתָּא אִיהִי, וְאוֹרֵייתָא דְקָשׁוּט, בְּגִין כִּף אֵינוֹן מְלִין דְּאוֹרֵייתָא, מְלִין קְדִישִׁין אֵינוֹן, לְאַחְזָא מִינָהּ נִפְלְאוֹת, כְּמָה דְאֵתְ אֲמַר, (תהלים קיט) גַּל עֵינֵי וְאִבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ.

תא חזי, בְּשַׁעֲתָא דְעָקִים הֵהוּא חוּיָא לְאָדָם וְלְאַתְתִּיָּהּ, דְּאֶקְרִיב לְאַתְתָּא וְאִטִּיל בָּהּ זֶהֱמָא, וְאַתְפַּתָּא בֵּיהּ אָדָם כְּדִין אִסְתָּאב עֲלָמָא וְאַתְלִטִּיא אֲרַעָא כְּגִינִיָּה, וְגָרִים מוֹתָא לְכָל עֲלָמָא, וְקִיִּמָּא עֲלָמָא לְאַתְפָּרַעָא מִנִּיָּה. עַד דְּאַתָּא אֵילָנָא דְחַיִּי, וְכִפִּי (וכפרי) עַל אָדָם, וְכִפִּיא לִיָּה לְהֵהוּא נְחֹשׁ דְּלֹא יִשְׁלוּט לְעֲלָמִין עַל זֶרְעָא דִּיעֲקָב.

דהא בּוֹזְמָנָא דְאֶקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל שְׁעִיר, הוּא אִתְפַּפִּיא הֵהוּא נְחֹשׁ וְאַתְהַפֵּף לְעֵבֶדָא, כְּמָה דְאִתְמָר. וְעַל דָּא אֶקְרִיב יַעֲקֹב לְאָבוּי תְרִין שְׁעִירִין. חַד, לְאַפְפִּיא לְעֶשָׂו דְאִיהוּ שְׁעִיר. וְחַד, בְּגִין דְּרָגָא דְהוּא תְלִי בֵּיהּ עֶשָׂו וְאַתְדַּבַּק בֵּיהּ וְאַתְמָר.

וּבְגִין כִּף קִיִּמָּא עֲלָמָא, עַד דְּתִיתִי אִתְתָּא כְּגוֹנָא דְחוּיָה, וְיַבֵּר נֶשׁ כְּגוֹנָא

דָּאָדָם, וַיַּעֲקִימוּ וַיַּחֲפִימוּ (דף קמ"ז ע"א) לִיהַ
לְהֵיוֹא חוּיָא בִישָׁא וְהֵיוֹא דְרָכִיב עֲלֵיהּ
וְכֹלָא אַתְמָר.

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית כה) וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יוֹדֵעַ
צִיד אִישׁ שָׂדֵה, וְהָא אַתְמָר וַיַּעֲקֹב
אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהֲלִים. אִישׁ תָּם, גְּבַר שְׁלִים,
פְּתַרְגוּמוֹ. יֹשֵׁב אֲהֲלִים, אֲמַאי אִיהוּ תָם, בְּגִין
דְּאִיהוּ יֹשֵׁב אֲהֲלִים, דְּאֲחִיד לְתַרִין סְטָרִין,
לְאַבְרָהָם וְלִיצְחָק. וְעַל דָּא, יַעֲקֹב בְּסִטְרָא
דִּיצְחָק אַתָּא לְגַבִּיהּ דְּעֲשׂוֹ, פְּמָה דְאַתְמָר.
דְּכַתִּיב, (שמואל ב כה) עִם חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם
עֲקֹשׁ תִּתְפַּל. וְכַד אַתָּא עִם בְּרַכְאֵן, פְּסִיּוּעָא
דְלַעִילָא קָא אַתָּא, פְּסִיּוּעָא דְאַבְרָהָם וַיַּצְחָק,
וּבְגִין כְּפִי בְּחֻכְמָתָא הָוָה, פְּמָה דְאַתְמָר.

תָּא חֲזִי, כַּד יַעֲקֹב אַתְעַר לְגַבִּי סַמְאֵל,
דְּרַגָּא דְעֲשׂוֹ, וְקָבִיל עֲלֵיהּ לִיעֲקֹב,
וַיַּעֲקֹב נֶצַח לִיהַ בְּכַמָּה סְטָרִין, נֶצַח לְחוּיָא
בְּחֻכְמָתָא וּבְעֲקִימוֹ, וְלֹא אַתְנַצַּח, בַּר בְּשַׁעִיר.
וְאַף עַל גַּב דְּכֹלָא חַד, נֶצַח כְּמוֹ כֵּן לְסַמְאֵל
בְּנֶצַחֹנָא אַחְרָא, וְנֶצַחִיהּ, הָדָא הוּא דְכַתִּיב
(בראשית לב) וַיֹּאבֶק אִישׁ עֲמוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר.
וַיֵּרָא כִי לֹא יָכוֹל לוֹ.

תָּא חֲזִי, זְכוּתִיהּ דִּיעֲקֹב פְּמָה הָוָה, דְּאִיהוּ
אַתָּא וּבְעָא לְאַעֲבָרָא לִיהַ מַעֲלָמָא. וְהֵיוֹא
לִילִיָא, הוּת לִילִיָא דְאַתְבְּרִי בֵיהַ סִיְהָרָא, וַיַּעֲקֹב
אַשְׁתָּאָר בְּלַחוּדוּי. דְּלֹא הָוָה עֲמִיהַ אַחְרָא, דְּתַנַּן
לֹא יַפּוּק בַר נֶשׁ יַחֲידָאי בְּלִילִיָא, וְכָל שְׁפָן
בְּלִילִיָא דְאַתְבְּרִיָּאוּ בֵיהַ נְהוּרִין, דְּהָא סִיְהָרָא
אִיהִי חֲסָרָא, דְּכַתִּיב, (בראשית א) יְהִי מְאֹרֹת חֲסֵר.
וְהֵיוֹא לִילִיָא, אַשְׁתָּאָר בְּלַחוּדוּי, בְּגִין דְּכַד
סִיְהָרָא חֲסָרָא, חוּיָא בִישָׁא אַתְתַּקַּף וְשִׁלְטָא,

וּכְדִין אַתָּא סַמְאֵל, וְקִטְרִיג לִיהַ, וּבְעָא לְאוּבְרָא לִיהַ מַעֲלָמָא.

וְהַכֵּל נִתְבְּאַר.

פְּתַח וְאָמַר, וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יוֹדֵעַ
צִיד אִישׁ שָׂדֵה, וְהָרִי נֹאמַר וַיַּעֲקֹב
אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהֲלִים. אִישׁ תָּם -
גְּבַר שְׁלֵם, פְּתַרְגוּמוֹ. יֹשֵׁב אֲהֲלִים -
לְמָה הוּא תָם? מִשׁוּם שֶׁהוּא
יֹשֵׁב אֲהֲלִים, שְׂאוּחֹז אֶת שְׁנֵי
הַצְּדָדִים, אֶת אַבְרָהָם וְאֶת יַצְחָק.
וְעַל כֵּן יַעֲקֹב בְּצִדוֹ שֶׁל יַצְחָק בָּא
אֶל עֲשׂוֹ, כְּמוֹ שְׂנֹאמַר, שְׁכַתוּב עִם
חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם עֲקֹשׁ תִּתְפַּל.
וּכְשָׁבָא עִם בְּרַכּוֹת - עִם סִיּוּעַ
שְׁלַמְעֵלָה הוּא בָּא, עִם סִיּוּעַ שֶׁל
אַבְרָהָם וַיַּצְחָק, וּמִשׁוּם כִּפֵּי זֶה הָיָה
בְּחֻכְמָה, כְּמוֹ שְׂנֹתְבָאָר.

בָּא רָאָה, כְּשִׁיעֲקֹב הִתְעוֹרֵר אֶל
סַמְאֵ"ל, דְּרַגְתּוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ, וְקָבֵל
עָלָיו אֶת יַעֲקֹב, וַיַּעֲקֹב נֶצַח אוֹתוֹ
בְּכַמָּה צְדָדִים - נֶצַח אֶת הַנְּחֻשׁ
בְּחֻכְמָה וְעַקְמוּמִיּוּת, וְלֹא נֶצַח, רַק
מִהַשְׁעִיר. וְאַף עַל גַּב שֶׁהַכֵּל אַחַד,
נֶצַח כְּמוֹ כֵּן אֶת סַמְאֵ"ל בְּנֶצַחֹן
אַחַר וְנֶצַח אוֹתוֹ. זֶהוּ שְׁכַתוּב
וַיֹּאבֶק אִישׁ עֲמוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר.
וַיֵּרָא כִי לֹא יָכוֹל לוֹ.

בָּא רָאָה פְּמָה הָיְתָה זְכוּתוֹ שֶׁל
יַעֲקֹב, שֶׁהוּא בָּא וְרַצָּה לְהַעֲבִירוֹ
מִן הָעוֹלָם, וְאוֹתוֹ הִלְיָלָה הָיָה
הִלְיָלָה שְׁנֹבְרָאָה בּוֹ הִלְבְּנָה, וַיַּעֲקֹב
נִשְׂאָר לְבַדּוֹ, שֶׁלֹּא הָיָה מִישֶׁהוּ
אַחַר עֲמוֹ. שְׁשִׁנִּינוּ, אֵל יֵצֵא אָדָם
יַחֲדָי בְּלִילָה, וְכָל שְׁפָן בְּלִילָה
שְׁנֹבְרָאוּ בּוֹ הַמְּאֹרֹת, שְׁהָרִי
הִלְבְּנָה חֲסָרָה, שְׁכַתוּב יְהִי מְאֹרֹת
חֲסֵר. וְאוֹתוֹ הִלְיָלָה נִשְׂאָר לְבַדּוֹ,
מִשׁוּם שֶׁכָּאֲשֶׁר הִלְבְּנָה בְּחֲסוּנָהּ,
הַנְּחֻשׁ הִרְעַ מִתְגַּבֵּר וְשׁוֹלֵט, וְאִז
בָּא סַמְאֵ"ל וְקִטְרִיג עָלָיו, וְרַצָּה
לְהַאֲבִידוֹ מִן הָעוֹלָם.

וַיַּעֲקֹב הָיָה חֲזַק בְּכָל הַצְּדָדִים,

וַיַּעֲקֹב הָוָה תְּקִיף בְּכָל סְטָרִין, בְּסִטְרָא דִּיצְחָק וּבְסִטְרָא דְאַבְרָהָם, דְּאִינוּן

בצד של יצחק ובצד של אברהם, שהם היו חזקו של יעקב. בא לימין, וראה את אברהם חזק בחזק היום, בצד הימין של החסד. בא לשמאל, ראה את יצחק חזק בדין הקשה. בא לגוף, ראה את יעקב חזק משני הצדדים הללו שמקיפים אותו אחד מכאן ואחד מכאן. אזי, וירא פי לא יכל לו ויגע בכף ירכו, שהוא מקום מחויץ לגוף, והוא עמוד אחד של הגוף. אזי, ותקע כף ירף יעקב בהאבקו עמו וגו'.

ביון שהתעורר הבקר ועבר הלילה, התגבר יעקב, ונחלש כחו של סמאל, אז אמר שלחני, שהגיע הזמן לומר את שירת הבקר. ורצה ללכת, והודה לו על אותן הברכות, והוסיף לו ברכה אחרת, שפיתוב ויברך אתו שם.

בא ראה כמה ברכות התברך יעקב: אחת של אביו באותה התעקמות, והרויח את כל אותן הברכות. ואחת של השכינה, שברך אותו הקדוש ברוך הוא כשהיה בא מלבן, שפיתוב ויברך אלהים את יעקב. ואחת שברך אותו המלאך ההוא, הממנה של עשו. ואחת ברכה אחרת שברך אותו אביו כשהלך לפדן ארם, שפיתוב ואל שדי יברך אתך וגו'.

בזמן שהוא שראה יעקב את עצמו בכל הברכות הללו, אמר, באיזו ברכה מהם אשתמש כעת? אמר, כעת אשתמש בחלשה שבהן, ומי היא? זו האחרונה, שברך אותו אביו. ואף על גב שהיא חזקה, אמר, אינה חזקה בשלטון העולם הזה כראשונה.

אמר יעקב, אטל עכשו את זו ואשתמש בה, ואעביר את כל אותן האחרות לזמן שאצטרף לי

היו תקיפו דייעקב. אתא לימינא חמא לאברהם תקיף בתקיפו דיומא, בסטרא דימינא דחסד. אתא לשמאלא, חמא ליצחק תקיף בדינא קשיא. אתא לגופא, חמא לייעקב, תקיף מתרין סטרין אלין דסתרון ליה, חד מכאן, וחד מכאן. פדין, (בראשית לב) וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו, דאיהו אתר לבר מגופא, ואיהו חד עמודא דגופא, פדין ותקע כף ירף יעקב בהאבקו עמו וגו'.

ביון דאתער צפרא ועבר ליליא, אתתקף יעקב, ואתחלש חיליה דסמאל, פדין אמר שלחני, דמטא זמנא לומר שירתא דצפרא. ובעי למיזל, ואודי ליה על אינון ברקאן, ואוסיף ליה ברכתא אחרא, דכתיב (בראשית לב) ויברך אתו שם.

תא חזי, כמה ברקאן אתברך יעקב, חד דאבוי, בההוא עקימו, ורווח כל אינון ברקאן. וחד דשכינתא דבריה ליה קדשא בריה הוא, פד הוה אתי מלבן, דכתיב, (בראשית לב) ויברך אלהים את יעקב. וחד, דברכיה ליה ההוא מלאכא ממנא דעשו. וחד, ברכה אחרא, דברכיה ליה אבוה, פד הוה אזיל לפדן ארם, דכתיב (בראשית כח) ואל שדי יברך אתך וגו'.

בההוא זמנא דחמא יעקב גרמיה בכל הגני ברקאן, אמר, במאן ברכתא דמנייהו אשתמש השתא. אמר, בחלשא מנייהו אשתמש השתא, ומאן איהו, דא בתרייתא, דברכיה אבוה, ואף על גב דאיהי תקיפא, אמר, לאו איהי תקיפא בשלטנותא דהאי עלמא פקדמאה.

אמר יעקב, אטול השתא דא ואשתמש בה, ואסלק כל אינון אחרנין לזמנא

וּלְבָנֵי אַחֲרֵי, מִתִּי? בְּזִמְנָן שִׁיתְפַּנְסוּ כָּל הָעַמִּים לְהַאֲבִיד אֶת בְּנֵי מִן הָעוֹלָם, שְׂכָתוֹב כָּל גּוֹיִם סְבּוּנֵי בְּשֵׁם ה' כִּי אֲמִילִם. סְבוּנֵי גַם סְבּוּנֵי וְגו'. סְבוּנֵי כְּדַבְרִים וְגו'. הִנֵּה כָּאֵן שְׁלֶשָׁה, כְּלָפֵי שְׁלֶשָׁה שְׁנֵי שְׁאָרוֹ. אַחַת - אוֹתָן הַבְּרָכוֹת הַרְאֵנוֹת שֶׁל אֲבוֹי. שְׁתַּיִם - אוֹתָן בְּרָכוֹת שְׁבַרְךָ אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׁלֶשׁ - אוֹתָן הַבְּרָכוֹת שְׁבַרְךָ אוֹתוֹ הַמְּלַאָךְ הַהוּא.

אָמַר יַעֲקֹב, לְשֵׁם צְרִיף אוֹתָן, אֵל הַמְּלָכִים וְכָל הָעַמִּים שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, וְאֶעֱבִיר אוֹתָן לְשֵׁם, וְכַעַת כְּלָפֵי עֲשׂוֹ דֵי לִי בְּזָה. לְמַלְךְ שֶׁהֵי לֹו כְּמָה לְגִיּוֹנוֹת חֲזָקִים, כְּמָה בְּעַלִּי לֹוּחְמֵי קְרֻבוֹת לְהִלָּחֵם בְּקְרֻבוֹת, שְׁמִזְמָנִים כְּלָפֵי מְלָכִים חֲזָקִים לְהִלָּחֵם בָּהֶם קְרֻבוֹת. בִּינְתַיִם שְׁמַע עַל שׁוֹדֵד אֶחָד רוֹצֵחַ. אָמַר, בְּנֵי הַשְּׁעָרִים הִלְלוּ יִלְכוּ לְשֵׁם. אָמְרוּ לוֹ, מִכָּל הַלְּגִיּוֹנוֹת שְׁלָךְ אֵינְךָ שׁוֹלַח לְשֵׁם אֵלָא אֵלֹו? אָמַר, כְּלָפֵי אוֹתוֹ הַשׁוֹדֵד דֵּי בָּאֵלֹו, שְׁהָרֵי כָּל לְגִיּוֹנוֹתֵי וּבְעַלִּי הַקְּרֻב אֶעֱבִיר אוֹתָם לְאוֹתָם הַמְּלָכִים הַחֲזָקִים. בְּיוֹם הַקְּרֻב כְּשִׁיטְצָרְכוּ לִי, יְהִי. אֵיךְ כִּף יַעֲקֹב אָמַר כְּלָפֵי עֲשׂוֹ, דֵּי לִי כַּעַת בְּבְרָכוֹת הַלְלוּ. אֲכַל לְזִמְנָן הוּא שִׁיטְצָרְכוּ לְבָנֵי כְּלָפֵי כָּל הַמְּלָכִים וְהַשְּׁלִיטִים שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, אֶעֱלֶה אוֹתָם. כְּשִׁיטְצָר אוֹתוֹ הַזִּמְנָן, יִתְעוֹרְרוּ אוֹתָן הַבְּרָכוֹת מִכָּל הַצְּדִידִים, וְיִתְקַיֵּם הָעוֹלָם עַל קִיּוּמוֹ כְּרָאוּי. וּמִהִיּוֹם הַהוּא וְהִלָּאָה תִּקּוּם הַמְּלָכוֹת הַזֹּאת עַל כָּל שְׂאָר מְלָכוֹת אַחֲרָת, כְּמוֹ שְׁבַאֲרוּהָ, שְׂכָתוֹב (דְּנִיאל ב) תִּכְתַּת וְתִכְלָה כָּל אֵלֹו הַמְּלָכוֹת וְהִיא תִּקּוּם לְעוֹלָם. וְהִינֵנוּ הָאֲבָן הַהִיא שְׁנַגְזַרְתָּ מִן הַהָר וְלֹא בִּידִים, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר מִשֵּׁם רַעַה אֲבָן יִשְׂרָאֵל.

דְּאַצְטְרִיךְ לִי וְלְבָנָי בְּתָרָאֵי. אֵימְתִי, בְּזִמְנָא דִּיתְפַּנְשׁוֹן כָּל עַמְמֵי לְאוּבְדָא בְּנֵי מַעְלָמָא, דְּכַתִּיב, (תהלים קיח) כָּל גּוֹיִם סְבּוּנֵי בְּשֵׁם יי כִּי אֲמִילִם. סְבוּנֵי גַם סְבּוּנֵי וְגו'. סְבוּנֵי כְּדַבְרִים וְגו'. הָא הָכָא תְּלָתָא, לְגַבֵּי תְּלָתָא דְאַשְׁתָּארוּ. חַד, אֵינּוֹן בְּרַכָּאן קְדָמָי דְאַבוּהָ. תְּרִין, אֵינּוֹן בְּרַכָּאן דְּבְרָכִיהָ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. תְּלָת, אֵינּוֹן בְּרַכָּאן דְּבְרָכִיהָ הַהוּא מְלָאָכָא. אָמַר יַעֲקֹב, לְהַתָּם אֶצְטְרִיכוּ, לְגַבֵּי מְלָכִין וְכָל עַמְמִין דְּכָל עַלְמָא, וְאַסְלִיק לֹוֹן לְהַתָּם. וְהַשְׁתָּא לְגַבֵּי דְעֲשׂוֹ, דֵּי לִי בְּהָאֵי. לְמַלְכָּא, דְּהוּוֹ לִי כְּמָה לְגִיּוֹנִין תְּקִיפִין, כְּמָה מְאָרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא לְאַגְחָא קְרָבִין, דְּזִמְיִנִין לְגַבֵּי מְלָכִין תְּקִיפִין (ד' קמ"ד ע"ב) לְאַגְחָא בְּהוּוֹ קְרָבָא. אַדְהִכִּי שְׁמַע עַל לְסְטִים חַד קְפָחָא, אָמַר, הִנֵּי בְּנֵי תְרַעֵי יִהְיוֹן תְּמָן. אָמַר לִי, מִכָּל לְגִיּוֹנִין דִּילָךְ, לִית אַנְתָּ מְשַׁדֵּר הַתָּם אֵלָא אֵלִין. אָמַר, לְגַבֵּי הַהוּא לְסְטִים, דֵּי בְּאֵלִין. דְּהָא כָּל לְגִיּוֹנוֹתֵי וּמְאָרֵי קְרָבָא, אֶסְתַּלַּק לְגַבֵּי אֵינּוֹן מְלָכִין תְּקִיפִין, בְּיוֹמָא דְקְרָבָא, דְּאַצְטְרִיכוּ לִי, לִיְהוּוֹ.

אוּף הָכֵי יַעֲקֹב אָמַר לְגַבֵּי עֲשׂוֹ, דֵּי לִי הַשְׁתָּא בְּאֵלִין בְּרַכָּאן. אֲבָל לְהַהוּא זִמְנָא, דְּאַצְטְרִיכוּ לְבָנֵי לְגַבֵּי כָּל מְלָכִין וְשְׁלִיטִין דְּכָל עַלְמָא, אֶסְלַק לֹוֹן. כְּדִ יִמְטִי הַהוּא זִמְנָא, יִתְעַרוֹן אֵינּוֹן בְּרַכָּאן מִכָּל סְטְרִין, וְיִתְקַיֵּם עַלְמָא עַל קִיּוּמִיהָ כְּדָקָא יְאוּת, וְיִמְהַהוּא יוֹמָא וְלְהִלָּאָה, יִקּוּם מְלָכוֹתָא דָּא עַל כָּל שְׂאָר מְלָכוֹת אַחֲרָא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דְּכַתִּיב, (דְּנִיאל ב) תִּדְק וְתִסַּף כָּל אֵלִין מְלָכוֹתָא וְהִיא תִּקּוּם לְעַלְמֵיָא. וְהִינֵנוּ הַהִיא אֲבָנָא, דְּאַתְגַּזְרַת מִן טוּרָא דֵּי לָא בִּידִין, כְּמָה דְּאַתְ אָמַר (בְּרַאשִׁית מ"ט) מִשֵּׁם רוֹעַה אֲבָן יִשְׂרָאֵל, מֵאֵן אֲבָן דָּא. דָּא

מי האבן הזו? זו כנסת ישראל,
כמו שנאמר והאבן הזאת אשר
שמתי מצבה וגו'.

רבי חייא אמר, מכאן, (ישעיה י)
שאר ישוב שאר יעקב - אלו
הברכות האחרות שנשארו.
וכתוב (מלכה ה) והיה שארית יעקב
בגוים בקרב עמים רבים. [אלו
ברכות אחרות. כתוב והיה שארית יעקב] בגוים
כלם, ולא רק בעשו. וכתוב והיה
שארית וגו' כטל מאת ה'.

פתח רבי ייסא ואמר, (מלאכיא א) בן
יכבד אב ועבד אדניו. בן זה
עשו, שלא היה אדם בעולם
שיכבד את אביו כמו שעשו כבד
את אביו, ואותו הכבוד שכבד
אותו השליט אותו בעולם הזה.
ועבד אדניו - זה אליעזר עבד
אברהם, ובארוה. שהרי אדם
שהיה בא לחרון בכמה עשר
וכמה מתנות ואוצרות וגמלים
טעונים, שלא אמר לבתואל
ולבן שהוא אוהבו של אברהם
או איש אחר שבא עם פיוס של
אברהם, אלא טרם ידבר את
דברו מה כתוב? ויאמר עבד
אברהם אנכי, ואחר כך אדני
אדני, כדי שיכבד את אברהם,
אותו הכבוד ואותו החסד האריף
לו לכמה פעמים.

כך עשו, הכבוד ההוא שכבד
את אביו האריף לו כל הפעמים
הללו שישלט בעולם הזה,
ואותן הדמעות הורידו את
ישראל לשעבודו עד שישוכו
ישראל לקדוש ברוך הוא
בבכיה ובדמעות, שכתוב (ירמיה
לא) בבכי יבאו וגו', ואז כתוב
(עובדיה א) ואלו מושיעים בהר ציון
לשפט את הר עשו והיתה לה'
המלוכה. ברוך ה' לעולם אמן
ואמן.

כנסת ישראל, כמה דאת אמר, (בראשית כח)
והאבן הזאת אשר שמתי מצבה וגו'.

רבי חייא אמר, מהכא (ישעיה י) שאר ישוב
שאר יעקב, אליו ברכאן אחרנין
דאשתארו, וכתוב, (מלכה ה) והיה שארית יעקב
בגוים בקרב עמים רבים (אליו ברכאן אחרנין כתיב, (מלכה
ה) והיה שארית יעקב) בגוים כלהו, ולא בעשו
בלחודיה, וכתוב והיה שארית וגו', כטל
מאת יי'.

פתח רבי ייסא ואמר (מלאכיא א) בן יכבד אב
ועבד אדניו, בן, דא עשו. דלא הוה
בר נש בעלמא דיוקיר לאבוי, כמה דאוקיר
עשו לאבוי. והווא יקירו דאוקיר ליה
אשליט ליה בהאי עלמא.

ועבד אדניו, (שם) דא אליעזר עבד אברהם
ואוקמוה, דהא בר נש דהוה אתי
לחרון, בכמה עותרא, וכמה מתנן ונבזבזין,
וגמלין טעינן. דלא אמר לבתואל ולבן,
דאיהו רחימוי דאברהם, או בר נש אחרא
דאתי בפיוסא דאברהם, אלא עד לא ימלל
מלוי, מה כתיב, (בראשית כד) ויאמר עבד אברהם
אנכי, ולבתר אדני אדני, בגין דיוקיר ליה
לאברהם ההוא יקרא והווא טיבו, אוריף
ליה לכמה זמנין.

כך עשו, ההוא יקרא דאוקיר ליה לאבוי,
אוריף ליה כל הני זמנין דישלוט
בעלמא דא. ואינון דמעין, אורידו לון
לישראל בשעבודא דילה, עד דיתובון
ישראל לקדשא בריך הוא, בבכיה ובדמעות.
דכתיב בבכי יבאו וגו', וכדין כתיב, ועלו
מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו
והיתה ליי המלוכה. ברוך יי' לעולם אמן
ואמן.

פְּרֻשֵׁת וַיֵּצֵא יַעֲקֹב

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. (בראשית כח)

רַבִּי חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר, (קהלת א) וְזָרַח
הַשֶּׁמֶשׁ וְכָא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרַח
הוּא שָׁם, הַאי קָרָא אוּקְמוּהוּ. אֲבָל וְזָרַח
הַשֶּׁמֶשׁ דָּא יַעֲקֹב, כַּד הוּא בְּבֵאֵר שֶׁבַע. וְכָא
הַשֶּׁמֶשׁ, כַּד אֲזִיל לְחָרָן, דְּכֵתִיב, (בראשית כח) וַיֵּלֶךְ
שָׁם כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ. וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף (דף קמח
א"ו) זֹרַח, דְּכֵתִיב וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא.

וְתָא חֵזִי, שְׁמַשָּׁא אָף עַל גַּב דְּנַהִיר לְכָל
עֲלָמָא, מְטַלְנֵי בְּתַרְיִן סְטַרְיִן אֵינֻן,
כְּמָה דְּאֵתָּא אָמַר, (קהלת א) הוֹלֵךְ אֶל דְּרוֹם וְסוּבָב
אֶל צְפוֹן, בְּגִין דְּדָא יְמִינָא וְדָא שְׂמָאלָא. (ובגין)
וְנָגִיד וְנָפִיק כָּל יוֹמָא מִסְטָרָא דְּמַזְרָחָא, וְאֲזִיל
לְסְטָרָא דְּדָרוֹם, (נ"א דמערב) וְלִבְתָּר לְסְטָרָא
דְּצְפוֹן, וּמִסְטָרָא דְּצְפוֹן לְסְטָרָא דְּמַעְרָב,
וְכַדִּין שְׁמַשָּׁא אֲתַכְנִישׁ, וְאֲזִיל לְגַבֵּי מַעְרָב.
נָפִיק מִמַּזְרָחָא דְּכֵתִיב, (בראשית כח) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב
מִבְּאֵר שֶׁבַע. וְאֲזִיל לְמַעְרָב דְּכֵתִיב וַיֵּלֶךְ
חֲרָנָה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, נָפִיק מִכְּלָלָא דְּאַרְעָא
דִּישְׂרָאֵל, דְּכֵתִיב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר
שֶׁבַע. וְאֲזִיל לְרֵשׁוֹ אַחְרָא, דְּכֵתִיב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה.

(ס"א נפיק ממזרח, דכתיב ויצא יעקב מבאר שבע, דא שמטה. דנמיל
מעומקא עלאה, נהירו דנהיר, ואזיל למערב, דכתיב וילך חרנה, אתר דינא
ורווגא תמן.)

רַבִּי יוֹסִי מוֹקֵי הַאי קָרָא כְּגֹלוּתָא, כְּקַדְמִיתָא הוּא נְחִית נְהִירוֹ מְעוּמְקָא
עֲלָאָה וַיַּעֲקֹב הוּא נְמִיל לֵיהּ, וְאֲזִיל לְגַבֵּי בְּאֵר שֶׁבַע, (במדבר כא) בְּאֵר
דְּחַפְרוּתָא שְׂרִים, דְּחִת נְהִיר מִתְּמָן, וְאֲשֵׁלִים לְחַתוּא בְּאֵר כְּבַל שְׁלִימֵי. וְכַיּוּמֵי
דְּגֹלוּתָא, נְמִיל מֵהַאי בְּאֵר שֶׁבַע, וְאֲזִיל לְגַבֵּי חֲרָנָה, דְּכֵתִיב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, כְּלוּמַר
חֲרוֹן אָף, וּמַאי הוּא חֲרוֹן אָפוּ דְּקַדְשָׁא כְּרִיד הוּא, דְּרָגָא בִישָׁא, אַרְעָא
דְּרֵשׁוֹ אַחְרָא.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, כַּד אֲזִיל שְׁמַשָּׁא לְמַעְרָב,
הַאי מַעְרָב אֲקָרִי מְקוֹמוֹ דְּשְׁמַשָּׁא,

פְּרֻשֵׁת וַיֵּצֵא יַעֲקֹב

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ
חֲרָנָה. רַבִּי חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר,
(קהלת א) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וְכָא הַשֶּׁמֶשׁ
וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרַח הוּא שָׁם.
הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוֹהוּ, אֲבָל וְזָרַח
הַשֶּׁמֶשׁ - זֶה יַעֲקֹב כְּשֶׁהָיָה בְּבֵאֵר
שֶׁבַע. וְכָא הַשֶּׁמֶשׁ - כְּשֶׁהָלַךְ
לְחָרָן, שְׁכַתוּב וַיֵּלֶךְ שָׁם כִּי בָא
הַשֶּׁמֶשׁ. וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרַח,
שְׁכַתוּב וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא.

וְכָא וּרְאָה, אָף עַל גַּב שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ
מֵאִיר לְכָל הָעוֹלָם, מִסְעוּתֵיו הֵם
בְּשְׁנֵי צְדָדִים, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר הוֹלֵךְ
אֶל דְּרוֹם וְסוּבָב אֶל צְפוֹן, מִשׁוּם
שְׁזָה יְמִין וְזֶה שְׂמָאל. [ומשום]
וְשׁוֹפַע וַיֵּצֵא כָּל יוֹם מִצֵּד
הַמַּזְרָח, וְהוֹלֵךְ לְצַד הַדְּרוֹם [של
מערב], וְאַחַר כֵּן לְצַד הַצְּפוֹן,
וּמִצֵּד הַצְּפוֹן לְצַד הַמַּעְרָב, וְאֵז
הַשֶּׁמֶשׁ מִתְּכַנֵּס וַיֵּצֵא לְצַד
מַעְרָב. יוֹצֵא מִמַּזְרָח, שְׁכַתוּב
וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע. וְהוֹלֵךְ
לְמַעְרָב, שְׁכַתוּב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, יוֹצֵא מִכְּלָל
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׁכַתוּב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב
מִבְּאֵר שֶׁבַע, וְהוֹלֵךְ לְרֵשׁוֹת
אַחְרָת, שְׁכַתוּב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. [ויצא
ממזרח, שכתוב ויצא יעקב מבאר שבע, זו השמטה
שנמלקת מהמקום העליון האור שמאיר, והולכת
למערב, שכתוב וילך חרנה, המקום שהרין והרנן
שם.]

רַבִּי יוֹסִי מְבַאֵר אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה כְּגֹלוּת. כְּרֵאשׁוּנָה
הָיָה יוֹרֵד אוֹר מִן הַעֲמֻק הָעֲלִיוֹן, וַיַּעֲקֹב הָיָה נוֹטֵל
אוֹתוֹ וְהוֹלֵךְ לְבֵאֵר שֶׁבַע, הַבְּאֵר שֶׁחַפְרוּתָא שְׂרִים,
שֶׁהָיָה מֵאִיר מִשָּׁם, וְהַשֵּׁלִים אוֹתָהּ הַבְּאֵר כְּכֹל
הַשְּׁלֵמוֹת. וְכַיּוּמֵי הַגְּלוּת נִסַּע מִבְּאֵר שֶׁבַע הוּוּ וְהָלַךְ
לְחֲרָנָה, שְׁכַתוּב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, כְּלוּמַר חֲרוֹן אָף. וְזֶה
הוּא חֲרוֹן אָפוּ שֶׁל הַקְּדוּשׁ כְּרִיד הוּא? הַתְּרָגָה
הַרְעָה, הָאֲרֵז שֶׁל רֵשׁוֹת אַחְרָת.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, כְּשֶׁהוֹלֵךְ הַשֶּׁמֶשׁ
לְמַעְרָב, הַמַּעְרָב הַזֶּה נִקְרָא
מְקוֹמוֹ שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ, הַכֶּסֶס שֶׁלוֹ,
מְקוֹם שְׁשׁוּלַט עֲלָיו. זֶהוּ שְׁכַתוּב

אל מקומו שואף זורח הוא שם. שהולך אליו להאיר עליו, ונוטל את כל האורות וכונס אותם אליו.

והינו כמו ששנינו שהקדוש ברוך הוא מניח תפלין, [ס"א ולמדנו, הקדוש ברוך הוא מניח תפלין, שכתוב נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו. ושנינו, ימינו - זו התורה, שכתוב מימינו אש דת למו. ובזרוע עזו - אלו תפלין, וכלם נטל יעקב ומאסף לצד מערב. והלכנה אוספת לכסוף כל אותם האורות והנרות שנטל יעקב, שהוא נותן לה ומאיר לה, וזה ששנינו הקדוש ברוך הוא מניח תפלין] משום שנוטל את כל הפתרים העליונים, ומי הם? הסוד של האב העליון וסוד האם העליונה, והם התפלין שבראש, כמו ששנינו, כהן גדול נוטל בראש. ואחר שנוטל האב והאם, נוטל הימין והשמאל, ונמצא [שהקדוש ברוך הוא] שנוטל הכל.

רבי אלעזר אמר, תפארת ישראל נוטל הכל, וכשנמשכת כנסת ישראל למעלה, נוטלת אף כאן הכל, עולם הזכר של הקדוש ברוך הוא, וכן עולם הנקבה של הקדוש ברוך הוא. כמו שיוצאים כל האורות מן העולם הזה, כך גם נוטל הכל העולם הזה, שהרי זה כמו זה, ומשום כך באר שבע זה היובל, באר [שבע] זו השמטה.

[שהרי זה כמו זה] [הכל לקדוש ברוך הוא] והשמש [הנה] אינו מאיר אלא מן היובל, [והוא נוטל לתוך האורות ומכניס תוך השמטה] ומשום כך ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, זה המערב שהיא השמטה.

רבי שמעון אמר, ויצא יעקב מבאר שבע - זה המערב, שנת השמטה. וילך חרנה - זו שנת הערלה, משום שיוצא מרשות הקדשה לרשות אחרת, שהיה בורח מאחיו, כמו שנתבאר.

פרסייא דיליה, אתר דשריא עליה, הדא הוא דכתיב, (קהלת א) ואל מקומו שואף זורח הוא שם, דאזיל לגביה לאנהרא עליה, ונטיל כל נהורין וכניש לון לגביה.

והינו כמה דתנינן, קדשא בריך הוא אנה תפלי, (ס"א והנינו, קדשא בריך הוא אנה תפלין, דכתיב,

ישעיה סב) נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו. ותנינן ימינו דא תורה, דכתיב מימינו אש דת למו. ובזרוע עזו אליו תפלין. וכלהו נטיל יעקב, ומכניש לגבי מערב, וסיקרא כניש לבתר כל אינון נהורין ובוצינן דנטיל יעקב, דאיהו יתיב לה ואנהר לה, והינו דתנינן קדשא בריך הוא אנה תפלין) בגין דנטיל כל בתרין עלאין, ומאן נינהו, רזא דאבא עלאה, ורזא דאמא עלאה. ואינון תפלין שבראש, כמה דתנינן כהן גדול נוטל בראש. ולבתר דנטיל אבא ואמא, נטיל ימינא ושמאלא, ואשתפח (דקדשא בריך הוא) דנטיל כלא.

רבי אלעזר אמר, תפארת ישראל נטיל כלא, וכד אתמשכא כנסת ישראל לעילא, נטלא אוף הכי כלא, עלמא דדכורא דקדשא בריך הוא, וכן עלמא (דף קמו ע"ב) דנוקבא דקדשא בריך הוא, כמה דנפקי כל נהורין מהאי עלמא, הכי נמי נטיל כלא האי עלמא. דהא דא כגוונא דא, ובגין כך באר שבע דא יובלא, באר [שבע] דא איהי שמטה. (דהא דא כגוונא דא) (כלא לקדשא בריך הוא) ושמשא (דא) לא נהיר אלא מיובלא, (ס"א ואיהו נטיל כל נהורין ויהיב לנו שמטה) ובגין כך (בראשית כח) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, דא מערב דאיהי שמטה.

רבי שמעון אמר, ויצא יעקב מבאר שבע, דא מערב, שנת השמטה. וילך חרנה, דא שנת ערלה. בגין דנפק מרשו קדישא לרשו אחרא, דהוה עריק מאחוי, כמה דאתמר.

תוספתא

תוספתא

בני עלמא, רחימי עלאה, הורמנא דבוריירי, קריבו שמעו. מאן חפימא בכו, מארי דעינין בסוקלתנו, לייתי ולינדע. בשעתא דרישא הורא גטיל תלת אתון וגליף לון בגלופא בגלופין, חד א', חד י' וחד ו', ואתגליף אי"ן, א' רישא עלאה דכלא, טמירא דכל טמירין. י' סליקו דרעותא הוי, אשתכלל מרישא לעילא ונחת לתתא, נפק ואפיק תלתין ותריין שבילין, עד דאתגליפו בין אבני יקר דמתלהטן. ואתקשרו באות גו"ן דאיהו דבר ונוקבא, תריין רחימין. קשורא תקיפא, פהו אשתכללו, ושמא קדישא בהו אתקשר, מגייהו אשתפח מזונא לכלא (בהו), אשתכללו עלמין.

ועל דא אתגליף ו' פשוטה, כללא דתריין, ג' כפופה נוקבא חדא, י' דאיהי רעותא דאפיק שבילין, בטש בין אתון, ועבד רקיעא דיעקב בין תריין רוחין, ואטיל ביני שייפי מלולי, עד דנחת להאי ג' דאיהי כפופה, וחברו לה פחדא, צפון ודרום, לבתר אתקשרו כחדא. האי ג' כפופה, באר שבע אקרי. ואתמלי מיעקב, לאשקאה כל עדרי ענא. ועל דא ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. תו, מבאר שבע לעילא, דהא מינה נפיק, לבתר אזיל לאשקאה לתרנה, דאיהו בירא דלתתא, חרון אף ה', חרב ה', דינא, בי דינא, אלהים. ועל דא

(תהלים עט) אלהים באו גוים בנחלתך. (עד כאן תוספתא).

וכד מטא לבית אל, דאיהו ברשו קדישא, מה כתיב, (בראשית כח) ויפגע במקום. מאן מקום. רבי חייא אמר, דא הוא מקומו דקאמרן, דכתיב (קהלת א) ואל מקומו שואף (וורח הוא שם). (בראשית כח) וילך שם פי בא השמש. כמה דאת אמר שואף זורח הוא שם, דהא בגין לאנהרא ליה קאתיא.

בני העולם, אהובי עליון, בחירי הממשלה, קרבו שמעו. מי חכם בכם, בעלי העינים בהשכל, בא וידע. בשעה שהראש הלכן גטל שלש אותיות וחקק אותם בחקיקת החקיקות, אחת א', אחת י', ואחת ו', ונחקק אי"ן - הא' הראש העליון של הכל טמון של כל הטמונים, י' הוא עלית הרצון, נתקן מן הראש למעלה, וינד למטה. יצא והוציא שלשים ושנים שבילים, עד שנוחקקו באבנים יקרות שלשהטות, ונקשרו עם האות גו"ן, שהיא זכר וינקבה, שני אוהבים. קשר חזק, בהם נתקנו, והשם הקדוש נקשר בהם, מהם נמצא המזון לכל (בהם), נתקנו העולמות.

ועל פן נחקקה ו' פשוטה, הכלל של שתיים: ג' כפופה נקבה אחת, י' שהיא הרצון שמוציא שבילים הפה בין האותיות ועשה את הרקיע של יעקב בין שתי רוחות, והטיל בין האיברים דבורים. עד שירד לנ' הזו, שהיא כפופה, וחברו אותה יחד, צפון ודרום, אחר כך נקשרו יחד. הנ' הכפופה הזו נקראת באר שבע ומתמלאת מיעקב להשקות את כל עדרי הצאן, ועל פן ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. עוד, מבאר שבע למעלה, שהרי ממנה יוצא אחר כך להשקות את חרנה, שהיא הבאר שלמטה, חרון אף ה', חרב ה', דין, בית הדין, אלהים. ועל פן אלהים באו גוים בנחלתך. עד כאן התוספתא.

וכאשר הגיע לבית אל, שהיא ברשות הקדשה, מה פתוב? ויפגע במקום. מי המקום? רבי חייא אמר, זהו מקומו שאמרנו, שפתוב ואל מקומו שואף (וורח הוא שם). וילך שם פי בא השמש, כמו שנאמר שואף זורח הוא שם, שהרי הוא בא כדי להאיר לו.

וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם. לֹא כְּתוּב אֲבְנֵי הַמָּקוֹם אֲלֵא מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם. אֵלּוּ הֵם אֲבָנִים יְקָרוֹת מְרֻגְלוֹת טוֹבוֹת שֶׁהֵן שְׁתֵּים עָשָׂר אֲבָנִים עֲלִיּוֹנוֹת, כְּפִתּוּב שְׁתֵּים עָשָׂר אֲבָנִים. וְתַחַת אֵלּוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר אֲלֶיךָ וּרְכָבוֹת אֲבָנִים פְּסוּלוֹת, וְכֵלֶן נִקְרְאוֹת אֲבָנִים, וּמִשּׁוּם כֶּף מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם וְלֹא אֲבָנֵי הַמָּקוֹם, זֶה הַמָּקוֹם שֶׁאָמַר.

וַיֵּשֶׁם מֵרֵאשִׁיתוֹ. מֵרֵאשִׁיתוֹ שֶׁל מִי? אֲלֵא מֵרֵאשִׁיתוֹ שֶׁל הַמָּקוֹם הַהוּא. מַה זֶה מֵרֵאשִׁיתוֹ? אִם תֹּאמַר כְּמִי שֵׁשׁ תַּחַת רֵאשׁוֹ - לֹא. אֲלֵא מֵרֵאשִׁיתוֹ - לְאֶרְבַּע [ראשון צדדי העולם]. שְׁלֹשׁ אֲבָנִים לְצַד צְפוֹן, וְשְׁלֹשׁ לְצַד מַעְרָב, וְשְׁלֹשׁ לְצַד דְרוֹם, וְשְׁלֹשׁ לְצַד מְזֻרָח. וְהַמָּקוֹם הַהוּא עֲלֵיהֶם לְהַתְקֵן בָּהֶם.

וַיֵּשְׁבּ בַּמָּקוֹם הַהוּא. [וישכב, י"ב מְרֻגְלוֹת לְמִטָּה, וְכָל אוֹתָן הַדְּרוֹת שֶׁהֵן עַל הַמָּקוֹם הַהוּא כִּי הוּא כ"ב]. כִּיּוֹן שֶׁנִּתְקַנְהָ הַמִּטָּה, שָׁכַב בָּהּ. מִי שָׁכַב בָּהּ? הַשֶּׁמֶשׁ. וְעַל כֵּן כְּתוּב בְּיַעֲקֹב וַיֵּשֶׁב עַל הַמִּטָּה, שֶׁהָרִי לוֹ רֵאוּיָה וְלֹא לְאַחֵר. וְעַל כֵּן וַיֵּשְׁבּ בַּמָּקוֹם הַהוּא, וּמִשּׁוּם כֶּף כְּתוּב וַיִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ.

רַבִּי יִצְחָק הִזָּה יוֹשֵׁב יוֹם אֶחָד לְפָנָי מְעֻרָת אֶפִיקוֹתָא. עֶבֶר אִישׁ אֶחָד וּשְׁנַיִ בָּנִים עִמוֹ, וְהִזָּה אֶחָד לְאַחָד אוֹמֵר, חֲזַק הַשֶּׁמֶשׁ הִזָּה הוּא מִצַּד הַדְרוֹם, וְאִין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֲלֵא עַל הַרְוּחַ, מִשּׁוּם שֶׁהַרְוּחַ הִיא קְיוּם הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל כָּל הַצְּדָדִים, וְאֵלְמָלָא שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּשְׁלֵמוֹת, אִין הָעוֹלָם יִכּוֹל לְהִתְקַיֵּם.

אָמַר לוֹ אַחִיו הַקָּטָן, אֵלְמָלָא יַעֲקֹב, לֹא הִתְקַיֵּם הָעוֹלָם. בֹּא רֵאֵה, בְּשַׁעֲרֵי שִׁיחָדוֹ בָּנָיו אֶת

בְּנוֹי יְחִוּדָא דְלַעֲיָלָא,

וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם. (בְּרֵאשִׁית כח) אֲבָנֵי הַמָּקוֹם לֹא כְּתוּב, אֲלֵא מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם, אֲלִין אֵינּוֹן אֲבָנֵי יְקָר, מְרֻגְלָאן טְבָאן, דְּאֵינּוֹן תְּרִיסַר אֲבָנִין עֲלֵאִין, כְּמָה דְכְּתוּב שְׁתֵּים עָשָׂר אֲבָנִים, וְתַחַת אֲלִין תְּרִיסַר אֲלֶיךָ, וּרְבוּוֹן, אֲבָנֵי פְּסִילָן, וְכֵלְהוּ אֶקְרוּן אֲבָנִין, בְּגִין כֶּף מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם, וְלֹא אֲבָנֵי (כ"א הַמָּקוֹם) דָּא הוּא מָקוֹם דְקָאָמַר.

וַיֵּשֶׁם מֵרֵאשִׁיתוֹ, (בְּרֵאשִׁית כח) מֵרֵאשִׁיתוֹ דְמָאן. אֲלֵא מֵרֵאשִׁיתוֹ דֵּהוּא מָקוֹם. מֵאֵי מֵרֵאשִׁיתוֹ. אֵי תִימָא כְּמָאן דְשׁוּי תַּחַת רִישִׁיהָ, לֹא. אֲלֵא מֵרֵאשִׁיתוֹ, לְאֶרְבַּע (כ"א רישון) סְטְרִין דְעֵלְמָא, תְּלַת אֲבָנִין לְסְטַר (ד' קמח ע"א) צְפוֹן, וְתַלַּת לְסְטַר מַעְרָב, וְתַלַּת לְסְטַר דְרוֹם, וְתַלַּת לְסְטַר מְזֻרָח, וְהוּא מָקוֹם עֲלֵייהוּ, לְאַתְתְּקִנָּא בְּהוּ.

וַיֵּשְׁבּ בַּמָּקוֹם הַהוּא. (בְּרֵאשִׁית כח) (כ"א וַיֵּשְׁבּ, י"ב מְרֻגְלָאן לְתַתָּא, וְכָל אֵינּוֹן דְרִיזִין דְּאֵינּוֹן עַל הָאֵי מָקוֹם הָא אֵינּוֹן כ"ב), כִּיּוֹן דְאַתְתְּקֵן עֲרִסָא, שְׁכִיב בֵּיהּ. מָאן שְׁכִיב בֵּיהּ, שְׁמַשָּׁא. וְעַל דָּא כְּתוּב בְּיַעֲקֹב, (בְּרֵאשִׁית מח) וַיֵּשֶׁב עַל הַמִּטָּה, דֵּהָא לִיה אֶתְחַזִּי וְלֹא לְאַחֵרָא, וְעַל דָּא וַיֵּשְׁבּ בַּמָּקוֹם הַהוּא. וּבְגִין כֶּף כְּתוּב, (קהלת א) וַיִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ.

רַבִּי יִצְחָק הִזָּה יְתִיב יוֹמָא חַד קָמִי מְעֻרָתָא דְאַפִיקוֹתָא, אַעֲבַר חַד בַּר נֶשׁ וְתַרִין בְּנִין עִמֵּיהּ. וְהִזָּה אָמַר חַד לְחַד, דָּא תְקַפָּא דְשְׁמַשָּׁא, מִסְטְרָא דְדְרוֹם אִיהוּ. וְעֵלְמָא לֹא אֶתְקַיֵּם אֲלֵא עַל רוּחַ, בְּגִין דְרוּחַ אִיהוּ קְיוּמָא שְׁלִימוֹ דְכָל סְטְרִין, וְאֵלְמָלָא דְאִיהוּ קְיוּמָא בְּשְׁלִימוֹ, לֹא יִכּוֹל עֵלְמָא לְאַתְקַיֵּמָא. אָמַר לִיה אַחֵרָה זְעִירָא, אֵלְמָלָא יַעֲקֹב, לֹא אֶתְקַיֵּם עֵלְמָא. תָּא חַזִּי, בְּשַׁעֲרֵי דְיְחִוּדָא דְלַעֲיָלָא,

וְאָמְרוּ (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד, דָּא הוּא שְׁלִימוֹ עֲלָא, לְאַתְיַחְדָּא בְיַחְדָּא חַד. פְּדִין אַתְחַבֵּר יַעֲקֹב אַבּוּהוֹן וְנָטִיל בִּיתֵיהּ, וְיִתִּיב בֵּיהּ בְּחַבּוּרָא חָדָא עִם אַבְהֵן, לְאַתְחַבְרָא דְכַר וְנוֹקְבָא כְּחָדָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשַׁתְּתַף בְּהַדְיֵיהּ, וְאֲשַׁמַּע מְאִי קְאָמְרִי. אֲזַל בְּהַדְיֵיהּ. פְּתַח הָהוּא בַר נֶשׁ וְאָמַר, (תהלים קלב) קוּמָה יְיָ לְמַנוּחָתְךָ אַתָּה וְאַרְוֹן עֲנֶךָ. קוּמָה יְיָ לְמַנוּחָתְךָ, פְּמָאן דְאָמַר, יְקוּם מִלְפָּא, לְבִי נִיּוּחָא דִּמְשַׁפְּנֵיהּ.

תְּרִין אֵינּוּן הֵווּ דְאָמְרוּ קוּמָה יְיָ, מִשָּׁה וְדוּד. מִשָּׁה אָמַר, (במדבר י) קוּמָה יְיָ וּפּוּצוּ אֵיבֵיךָ. וְדוּד אָמַר (תהלים קלב) קוּמָה ה' לְמַנוּחָתְךָ. מָה הַהֲבָדֵל בֵּינֵיהֶם? אֵלָּא מִשָּׁה, כְּמוֹ מִי שְׁמַצִּיחָא אֶת בֵּיתוֹ הוּא אָמַר. מִשָּׁה צִוָּה אוֹתָהּ לְהִלָּחֵם קָרֵב כְּנֶגֶד שׁוֹנְאֵי, וְדוּד הִזְמִין אוֹתָהּ לְמַנוּחָה. כְּמוֹ שְׁמִזְמִין (טו) אֶת רַבּוֹ, מִזְמִין אֶת הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה עִמּוֹ. זֶהוּ שְׁפַתּוֹב קוּמָה ה' לְמַנוּחָתְךָ אַתָּה וְאַרְוֹן עֲנֶךָ, כְּדִי שְׁלֵא לְהַפְרִידֵם.

בְּהִנְיָךְ יִלְבָּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ. מְפָאן לְמַדְנֵה, שְׁמִי שְׁמִזְמִין אֶת הַמֶּלֶךְ, יִשְׁנֶה אֶת מַעֲשָׂיו כְּדִי לְתַת שְׁמִחָה לְמֶלֶךְ. אִם דִּרְךָ הַמֶּלֶךְ שְׁמִשְׁמָחִים אוֹתוֹ בְּדַחְנִים פְּשׁוּטִים - יִסְדֵּר לְפָנָיו בְּדַחְנִים נְכַבְּדִים וְשָׂרִים גְּדוּלִים, וְאִם לֹא - זֹו לֹא [משום] שְׁמַחַת הַמֶּלֶךְ.

בַּא רְאָה, דוּד הִזְמִין אֶת הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה לְמַנוּחָה, מָה עֲשָׂה? שְׁנֵה אֶת בְּדַחְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּשִׁבִיל שָׂרִים וְנְכַבְּדִים, וּמִי הֵם? שְׁפַתּוֹב כְּהֵנִיךָ לְבָשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ. וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ? הִיחָא צְרִיךְ לְהִיחָא לְוִיךָ יִרְנְנוּ! שְׁהָרִי הַלְוִיִּים הֵם בְּדַחְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְכַעַת דוּד שְׁהִזְמִין

וְאָמְרוּ (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד, דָּא הוּא שְׁלִימוֹ עֲלָא, לְאַתְיַחְדָּא בְיַחְדָּא חַד. פְּדִין אַתְחַבֵּר יַעֲקֹב אַבּוּהוֹן וְנָטִיל בִּיתֵיהּ, וְיִתִּיב בֵּיהּ בְּחַבּוּרָא חָדָא עִם אַבְהֵן, לְאַתְחַבְרָא דְכַר וְנוֹקְבָא כְּחָדָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשַׁתְּתַף בְּהַדְיֵיהּ, וְאֲשַׁמַּע מְאִי קְאָמְרִי. אֲזַל בְּהַדְיֵיהּ. פְּתַח הָהוּא בַר נֶשׁ וְאָמַר, (תהלים קלב) קוּמָה יְיָ לְמַנוּחָתְךָ אַתָּה וְאַרְוֹן עֲנֶךָ. קוּמָה יְיָ לְמַנוּחָתְךָ, פְּמָאן דְאָמַר, יְקוּם מִלְפָּא, לְבִי נִיּוּחָא דִּמְשַׁפְּנֵיהּ.

תְּרִין אֵינּוּן הֵווּ דְאָמְרוּ קוּמָה יְיָ, מִשָּׁה וְדוּד. מִשָּׁה אָמַר, (במדבר י) קוּמָה יְיָ וּפּוּצוּ אֵיבֵיךָ. וְדוּד אָמַר, (תהלים קלב) קוּמָה יְיָ לְמַנוּחָתְךָ אַתָּה וְאַרְוֹן עֲנֶךָ. קוּמָה יְיָ לְמַנוּחָתְךָ, פְּמָאן דְאָמַר, יְקוּם מִלְפָּא, לְבִי נִיּוּחָא דִּמְשַׁפְּנֵיהּ.

תְּרִין אֵינּוּן הֵווּ דְאָמְרוּ קוּמָה יְיָ, מִשָּׁה וְדוּד. מִשָּׁה אָמַר, (במדבר י) קוּמָה יְיָ וּפּוּצוּ אֵיבֵיךָ. וְדוּד אָמַר, (תהלים קלב) קוּמָה יְיָ לְמַנוּחָתְךָ אַתָּה וְאַרְוֹן עֲנֶךָ. קוּמָה יְיָ לְמַנוּחָתְךָ, פְּמָאן דְאָמַר, יְקוּם מִלְפָּא, לְבִי נִיּוּחָא דִּמְשַׁפְּנֵיהּ. תְּרִין אֵינּוּן הֵווּ דְאָמְרוּ קוּמָה יְיָ, מִשָּׁה וְדוּד. מִשָּׁה אָמַר, (במדבר י) קוּמָה יְיָ וּפּוּצוּ אֵיבֵיךָ. וְדוּד אָמַר, (תהלים קלב) קוּמָה יְיָ לְמַנוּחָתְךָ אַתָּה וְאַרְוֹן עֲנֶךָ. קוּמָה יְיָ לְמַנוּחָתְךָ, פְּמָאן דְאָמַר, יְקוּם מִלְפָּא, לְבִי נִיּוּחָא דִּמְשַׁפְּנֵיהּ. תְּרִין אֵינּוּן הֵווּ דְאָמְרוּ קוּמָה יְיָ, מִשָּׁה וְדוּד. מִשָּׁה אָמַר, (במדבר י) קוּמָה יְיָ וּפּוּצוּ אֵיבֵיךָ. וְדוּד אָמַר, (תהלים קלב) קוּמָה יְיָ לְמַנוּחָתְךָ אַתָּה וְאַרְוֹן עֲנֶךָ. קוּמָה יְיָ לְמַנוּחָתְךָ, פְּמָאן דְאָמַר, יְקוּם מִלְפָּא, לְבִי נִיּוּחָא דִּמְשַׁפְּנֵיהּ.

בְּהִנְיָךְ יִלְבָּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ. (תהלים קלב) מְפָאן אוֹלִיפְנָא, דְּמָאן דְּמִזְמִין לְמִלְפָּא, יִשְׁנֵי (דף קמח ע"ב) עוֹבְדוֹי בְּגִין לְמִיָּהּ חֲדוּהָ לְמִלְפָּא. אִי אַרְחִיָּה דְּמִלְפָּא דְּחָדָאן לִיָּה בְּדִיחֵי הֲדִיוּטִי, יִסְדֵּר קָמִיָּה בְּדִיחֵי רוֹפִינוּס וּפְרִדְשִׁבִּי, וְאִי לָאו, לָאו אִיָּהוּ (בגין) בְּדִיחוּתָא דְּמִלְפָּא.

תָּא חֲזִי, דוּד זְמִין לִיָּה לְמִלְפָּא וְלְמִטְרוֹנִיתָא לְנִיּוּחָא, מָה עֵבֵד, שְׁנֵי בְּדִיחֵי דְּמִלְפָּא, בְּגִין רוֹפִינוּס. וּמָאן נִינְהוּ, דְּכַתִּיב, (תהלים קלב) כְּהֵנִיךָ יִלְבָּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ

יִרְנְנוּ. וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ, לְוִיךָ יִרְנְנוּ מִיבְעֵי לִיָּה, דְּהָא לִיּוּאֵי אֵינּוּן בְּדִיחֵי

אותו למנוחה, עשה את הפהנים והחסידיים שיהיו הם בדחני המלך.

אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, איני רוצה להטריח עליך. [אלו] [אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, לא כך] אמר לו דוד, רבוני, [לא כך, אלא] כשאתה בהיכלך, אתה עושה רצונך. כעת שהזמנתי אותך, הדבר עומד ברצוני לקרב את אלו, שהם יותר חשובים, אף על גב שאין דרכם בזה.

מכאן למדנו, שמי שהוא בביתו, יסדר דרכו ומעשהו כרצונו. אם מזמינים אותו, יעשה את רצונו של מארחו כמו שמסדר עליו, שהרי דוד החליף לויים וסדר כהנים, והקדוש ברוך הוא הקים את הדבר כרצונו.

אמר דוד, בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך. הסדור שסדרתי לא ישוב אחור. אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, חייך, אפלו בכלים שלי לא אשתמש, אלא בכלים שלך. ולא זו הקדוש ברוך הוא משם עד שנתן לו אוצרות ומתנות, שכתוב נשבע ה' לדוד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטנה אשית לכסא לך. בא רבי יצחק ונשק לו. אמר, אם לא באתי לדך היו אלא לשמע את זה - די לי.

פתח בן אחד שלו ואמר, ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, הינו שכתוב (בראשית ב) על בן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו. דבר אחר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה - רמז כשיצאו ישראל מבית המקדש והגלו בין העמים, כמו שנאמר (איכה א) ויצא מן בת ציון כל הדרה, וכתוב גלתה יהודה מעני וגו'.

מלפא. והשתא דוד דזמין ליה לנייחא, עבד כהני וחסידי דליהווי אינון בדיחי מלפא.

אמר ליה קדשא בריך הוא, דוד, לא בעינא לאטרקא עלך. (אליו) (נ"א אמר ליה קדשא בריך הוא, דוד, לאו הכי) אמר ליה דוד, מארי (לאו הכי אלא), כד אנת בהיכלך, את עביד רעותך. השתא דזמיננא לך, ברעותי קיימא מלה לאקרבא אלין, דאינון חשיבי יתיר, אף על גב דלאו ארחייהו בהאי.

מכאן אוליפנא, דמאן דאיהו בביתיה, יסדר אורחיה ועובדיה פרעותיה. אי מזמנין ליה, יעביד רעותיה דאושפיזיה, כמה דמסדר עלוי. דהא דוד אחלף לינאי וסדר כהני, וקדשא בריך הוא אוקים מלה פרעותיה.

אמר דוד, בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך סדורא דקא סדרנא, לא יתוב לאחורא. אמר ליה קדשא בריך הוא, דוד, חייך, אפילו במאנין דילי לא אשתמש, אלא במאנין דילך. ולא זו קדשא בריך הוא מתמן, עד דיהיב ליה נבזבזן ומתנן, דכתיב (תהלים קלב) נשבע יי לדוד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטנה אשית לכסא לך. אתא רבי יצחק ונשקיה, אמר אי לא אתינא להאי ארחא, אלא למשמע דא די.

פתח חד בריה ואמר, (בראשית כח) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, היינו דכתיב (בראשית ב) על בן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו. דבר אחר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, רמז כד נפקו ישראל מבי מקדשא, ואתגלו ביני עממיא, כמה דאת אמר, (איכה א) ויצא מן בת ציון כל הדרה, וכתיב גלתה יהודה מעוני וגו'.

פְּתַח אַחֲרָא זְעִירָא וְאָמַר, (בראשית כח) וַיִּפְגַּע
בְּמָקוֹם וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ וְגו',
מֵאֵי וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם, לְמַלְכָּא דְאֲזִיל לְבֵי
מְטְרוֹנִיתָא, בְּעֵי לְמַפְגַּע לָהּ וּלְבִסְמָא לָהּ
בְּמַלְיָן, בְּגִין דְּלֹא תִשְׁתַּכַּח גְּבִייהּ כְּהַפְקִירָא.
וְלֹא עוֹד, אֲלֵא דְאֲפִילוּ אֵית לִיהּ עֲרֵסָא
דְּדַהֲבָא, וּכְסוּתוֹתַי מְרַקְמָאן בְּאַפְלִטְיָא,
לְמִיבַת בְּהוּ. וְאִיהִי מְתַקְנָא עֲרִסִיהּ בְּאַבְנֵין
בְּאַרְעָא, וּבְקִיסְטָרָא דְתִיבְנָא. יִשְׁבּוּק דִּידֵיהּ,
וְיָבִית בְּהוּ לְמִיַּהֵב לָהּ נִיּוּחָא, וּבְגִין דִּיהֵא
רְעוּתָא דְלַהוּן פְּחָדָא, בְּדִלָּא אָנִיסוּ. כְּמָה
דְּאוּלִּיפְנָא הָכָא, דְכִיּוֹן דְאֲזִיל לְגַבְהָ מַה
כְּתִיב, (וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ לְאַחֲזָאָה דְאִסִּיר לִיהּ לְבַר נֶשׁ לְשִׁמְשָׁא
עֲרִסִיהּ בְּיוֹמָא) (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֹׁם
מְרֻאֲשׁוֹתָיו (שם) וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא, בְּגִין
לְמִיַּהֵב לָהּ נִיּוּחָא, דְאֲפִילוּ אַבְנֵי בֵיתָא,
רְחִימִין קָמִיָּה, לְמִיבַת בְּהוּ. (ס"א דְכִתִּיב וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם
הַהוּא)

בְּבַהּ רַבִּי יִצְחָק, (ד"א ל"ג וַחֲדָי) וְחָדִי, אָמַר
מְרַגְלָאן אֵלִין תַּחֲוֹת יַדֵּיכּוֹן, וְלֹא אֲזִיל
בְּתַרְיִיכוֹן. אָמְרוּ לִיהּ אַתְּ תַזִּיל לְאוֹרְחָךְ, וְאַנְן
נִיעוּל לְמַתָּא לְהַלּוּלָא דְהָאֵי בְרִי. אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, הַשְׁתָּא אֵית לִי לְמַהֲךְ לְאַרְחִי. (דף קמט
ע"א) אֲזִיל לִיהּ, וְסִדֵּר מַלְיָן קָמִיָּה דְרַבִּי
שְׁמַעוֹן. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן וְדָאֵי שְׁפִיר
קְאָמְרוּ, וְכִלָּא בְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אַתְּמַר.
אָמַר, מַלְיָן אֵלִין, מְבַנֵּי בְנוֹי דְרַבִּי צְדוּק
חִלְשָׁא נִינְהוּ. מֵאֵי טַעְמָא אַקְרִי חִלְשָׁא, בְּגִין
דְאַרְבְּעִין שָׁנִין אַתְעֵנִי עַל יְרוּשָׁלַם, דְּלֹא
יִתְחַרֵּב בְּיוֹמוֹי, וְהוּוּ פְרִישׁ עַל כָּל מְלָה
וּמְלָה דְאוּרִייתָא, רְזִין עֲלָאִין, וְיַהֲיֵב בְּהוּ
אַרְחָא לְבַנֵּי עֲלָמָא, לְאַתְנַהֲגָא בְּהוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא הִיוּ (אלא) גְמִים
מוֹעֲטִים עַד שֶׁפָּגַשְׁתִּי אוֹתוֹ הָאִישׁ,
וּבְנֹו הַקָּטָן עִמּוֹ. אָמַרְתִּי לוֹ, אֵיפֹה
בְּנֵךְ הָאֲחֵר? אָמַר לִי, עֲשִׂיתִי לוֹ

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא הוּוּ (אלא) יוֹמִין זְעִירִין, עַד דְאַעְרַעְנָא כְּהוּא בַר נֶשׁ

הלולא, ונשאר עם אשתו. כיון שהכיר אותי, אמר לי, חייך שלא הזמנתי אותך לחתנת בני משום שלשה דברים: אחד - שלא ידעתי כך ולא הפרתי אותך, שכן מזמינים את האדם - כפי כבודו, ואולי אתה איש גדול ויפגם כבודך. ואחד - אולי אתה הולך לדרךך בחפזון ולא אטריח עליך. ואחד - שלא תתביש לפני אנשי החבורה, שדרךנו - שכל אותם שאוכלים על שלחן חתן וכלה, כלם נותנים להם אוצרות ומתנות. אמרתי לו, הקדוש ברוך הוא ידון אותך לטוב. אמרתי לו, מה שמך? אמר לי, צדוק הקטן. באותה שעה למדתי ממנו שלשה עשר [תריסר] סודות עליונים בתורה, ומבניו שלשה, אחד בנבואה, ואחד [ושנים] בחלום.

ואמר, מה בין נבואה לחלום? נבואה בעולם היא של זכר, והחלום בעולם הנקבה, ומזה לזה בשש דרגות יורד. הנבואה בימין ובשמאל, והחלום בשמאל. והחלום נפרד לכמה דרגות למטה, משום כך החלום הוא בכל העולם, אבל כפי דרגתו. כך נראה, כפי האדם כך דרגתו, הנבואה אינה מתפשטת אלא במקומה.

בא ראה מה כתוב, ויחלם והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. פתח ואמר, (יחזקאל א) היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ פשדים על נהר פכר ותהי עליו שם יד ה'. היה היה - נבואה לשעה היתה, שהצטרכה על הגלות משום שהשכינה ירדה עם ישראל לגלות, וראה יחזקאל מה

ובריה זעירא עמיה. אמינא ליה, אן הוא ברך אחרא. אמר לי, עבידנא ליה הלולא ואשתאר בדביתהו. כיון דאשתמודע בי, אמר ליה חייך, דלא זמיננא לך להלולא דברי, בגין תלת מלין. חד, דלא ידענא בך ולא אשתמודענא לך, דהכי מזמנין ליה לבר נש כפום יקריה, ודילמא אנת גברא רבא, ואפגים יקרך. וחד, דילמא אנת אזיל בארחה בבהילו, ולא אטרח עלך. וחד, דלא תכסיף קמי אנשי דחבורא. דאורחא דילן, דכל אינון דאכלי לפתורא דחתן וכלה, פלהו יהבי נבזבזן ומתנן לון. אמינא ליה, קדשא בריך הוא ידן לך לטב. אמינא ליה, מה שמך, אמר ליה צדוק זוטא. בההוא שעתא, אוליפנא מגיה, תליסר (נ"א תריסר) רזין עלאין באורייתא, ומן פריה תלת, חד בנבואה, וחד (נ"א ותרין) בחלמא.

ואמר מה בין נבואה לחלמא. נבואה בעלמא דדכורא איהו, וחלמא בעלמא דנוקבא, ומהאי להאי, פשיטא דרגין נחתא. נבואה בימינא ובשמאלא, וחלמא בשמאלא. וחלמא מתפרשא לכמה דרגין לתתא, בגין כך חלמא איהו בכל עלמא. אבל כפום דרגיה, הכי חמי, כפום בר נש, הכי דרגיה, דנבואה לא אתפשטא אלא באתריה.

תא חזי מה כתוב, (בראשית כח) ויחלום והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. פתח ואמר, (יחזקאל א) היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ פשדים על נהר פכר ותהי עליו שם יד ה'. היה היה - נבואה לשעתא היתה (ס"א תנות), דאצטריף על גלותא

בגין דשכינתא נחתת בהו

בְּיִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא, וְחָמָא יְחֻזְקָא לַמָּה דְחָמָא לְפָנִים שְׁעָתָא. וְאַף עַל גַּב דְּלֹא אֲתַחֲזִי הֵהוּא אֲתֵר לְהָאֵי, בְּגִינֵי כֹךְ הִיָּה הִיָּה. מָאֵי הִיָּה הִיָּה. אֵלָּא הִיָּה לְעֵילָא, הִיָּה לְתַתָּא. דְּכַתִּיב סֵלֶם מוֹצֵב אֲרָצָה וְרֹאשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה, נְטִיל (ל"ח) לְעֵילָא וְנְטִיל (ל"ח) לְתַתָּא. הִיָּה הִיָּה, חַד לְעֵילָא, וְחַד לְתַתָּא.

תָּא חֲזִי, הָאֵי סֵלֶם בְּתָרֵי עֲלָמִין אֲתַתְקַף, בְּעֵילָא וְתַתָּא. בְּאַרְץ פְּשָׁדִים עַל נְהַר כְּבָר. בְּאַרְץ פְּשָׁדִים, בְּאַתֵּר דְּגִלוּתָא שְׂרִיא בִּיה, וְעַם כָּל דָּא עַל נְהַר כְּבָר. מָאֵי נְהַר כְּבָר. אֵלָּא דְהוּוּ כְּבָר, מְקַדְמַת דְּנָא, דְשְׂכִינְתָא (ד) קמט ע"ב) שְׂרִיא עֲלוּי, דְכַתִּיב (בראשית ב) וְנָהַר יוֹצֵא מֵעַדְן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן וְגו'. וְדָא הוּא נְהַרָא חַד מְאִינוֹן אַרְבַּע נְהַרִין, וּבְגִין דְשְׂרִיא עֲלוּי מְקַדְמַת דְּנָא, וְהוּוּ עֲלוּי כְּבָר, שְׂרִיא בִּיה הַשְּׁתָא, וְאַתְגְּלִי לִיה לִיחֻזְקָאֵל.

תָּא חֲזִי וַיִּחְלוֹם, וְכִי יַעֲקֹב קִדְיִשָּׁא, דְאִיהוּ שְׂלִימָא דְאַבְהֵן, בְּחֻלְמָא אֲתַגְּלִי עֲלוּי, וּבְאַתֵּר דָּא קִדְיִשָּׁא לָא חָמָא (ל"ח) אֵלָּא בְּחֻלְמָא. אֵלָּא יַעֲקֹב בְּהֵהוּא זְמַנָּא לָא הוּוּ נְסִיב, וַיַּצְחֵק הָוּוּ קָיִים. וְאִי תִימָא וְהָא לְבַתֵּר דְאַתְנַסִּיב כְּתִיב וְאָרָא בְּחֻלּוֹם. תַּמָּן אֲתֵר גְּרִים, וַיַּצְחֵק הָוּוּ קָיִים, וְעַל דָּא כְּתִיב בִּיה חֻלּוֹם. וְלְבַתֵּר דְאַתָּא לְאַרְעָא קִדְיִשָּׁא עִם שְׂבָטִין, וְאַשְׁתָּלִים (ב"ח) לְהוֹן עֲקֵרַת הַבַּיִת, וְאִם הַבְּנִים שְׂמַחָה, כְּתִיב, (בראשית לה) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב וְגו'. וְכַתִּיב, (בראשית מז) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְאֹת הַלַּיְלָה, הִכָּא לָא כְּתִיב בִּיה חֻלּוֹם דְהָא מְדַרְגָּא אַחְרָא עֲלָאָה הוּוּ.

תָּא חֲזִי, חֻלְמָא אִיהוּ עַל יְדֵי דְגַבְרִיאֵל דְאִיהוּ לְתַתָּא, בְּדַרְגָּא שְׁתִּיתָאָה

שְׂרָאָה לְפִי שְׁעָה. וְאַף עַל גַּב שְׂאוּתוֹ הַמְקוּם לֹא רְאוּי לְזָה, מְשׁוּם כִּף הִיָּה הִיָּה. מָה זֶה הִיָּה הִיָּה? אֵלָּא הִיָּה לְמַעְלָה - הִיָּה לְמַטָּה, שְׂכַתוּב סֵלֶם מוֹצֵב אֲרָצָה וְרֹאשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה. נְטִיל (אוח"ט) לְמַעְלָה וְנְטִיל (אוח"ט) לְמַטָּה. הִיָּה הִיָּה - אַחַד לְמַעְלָה וְאַחַד לְמַטָּה.

בָּא רָאָה, הַסֵּלֶם הַזֶּה מְחֻזֵּק בְּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת - בְּמַעְלָה וּמַטָּה. בְּאַרְץ פְּשָׁדִים עַל נְהַר כְּבָר. בְּאַרְץ פְּשָׁדִים - בְּמְקוֹם שְׁהַגְלוּת שׁוֹרָה בּוֹ, וְעַם כָּל זֶה, עַל נְהַר כְּבָר. מָה זֶה נְהַר כְּבָר? אֵלָּא שְׁהִיָּה כְּבָר מְקַדֵּם לְכֹן, שְׁהַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה עֲלוּי, שְׂכַתוּב וְנְהַר יוֹצֵא מֵעַדְן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן וְגו'. וְזֶה הוּא נְהַר אַחַד מְאוּתָם אַרְבַּעַת הַנְּהָרוֹת. וּמְשׁוּם שְׂשָׂרָה עֲלוּי מְקַדֵּם לְכֹן וְהִיָּה עֲלוּי כְּבָר - שׁוֹרָה בּוֹ עֲכָשׁוֹ, וְהַתְּגַלָּה לִיחֻזְקָאֵל.

בָּא רָאָה, וַיִּחְלֹם, וְכִי יַעֲקֹב הִקְדוּשׁ, שֶׁהוּא הַשְּׁלֵם שֶׁל הָאֲבוֹת, הַתְּגַלָּה עֲלוּי בְּחֻלּוֹם, וּבְמְקוֹם הַקְדוּשׁ הַזֶּה לֹא רָאָה (ל"ח) אֵלָּא בְּחֻלּוֹם? אֵלָּא יַעֲקֹב בְּזְמַן הַהוּא לֹא הִיָּה נְשׁוּי, וַיַּצְחֵק הִיָּה קָיִם. וְאִם תֹּאמַר שֶׁהִנֵּה אַחַר כִּף, כְּשֶׁנִּשְׁאַ, כְּתוּב וְאָרָא בְּחֻלּוֹם? שֵׁם הַמְקוֹם גְּרַם, וַיַּצְחֵק הִיָּה קָיִם, וְעַל כֵּן כְּתוּב בּוֹ חֻלּוֹם. וְאַחַר שֶׁבָּא לְאַרְץ הַקְדוּשָׁה עִם הַשְּׂבָטִים, וְנִשְׁלַמָּה (כ"ה) לָהֶם עֲקֵרַת הַבַּיִת וְאִם הַבְּנִים שְׂמַחָה, כְּתוּב וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב וְגו', וְכַתוּב (בראשית מז) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְאֹת הַלַּיְלָה. כָּאֵן לֹא כְּתוּב בּוֹ חֻלּוֹם, שְׁהָרִי הִיָּה מְדַרְגָּא אַחְרַת עֲלִיוְנָה.

בָּא רָאָה, הַחֻלּוֹם הוּא עַל יְדֵי גַבְרִיאֵל, שֶׁהוּא לְמַטָּה, בְּדַרְגָּה הַשְּׂשִׁית מִנְבוֹאָה. מְרָאָה - עַל יְדֵי

הַדְרָגָה הַהִיא שֶׁל הַחֲמִיה הַהִיא שְׁשׁוּלְטַת בְּלִילָהּ. וְאִם תֹּאמְרוּ, הִנֵּה כְּתוּב (דְּנִיאֵל ח) גְּבִירָאֵל הֵבֵן לְהִלְזֵי אֶת הַמְרָאָה - כִּף זֶה וְדָאֵי, שְׁמֵרָאָה דְּכָרְיוּ יוֹתֵר סְתוּמִים, וּבְחִלּוּם מְפָרֵשׁ יוֹתֵר, וּמְפָרֵשׁ אֶת הַסְּתוּמִים שֶׁל הַמְרָאָה. וְעַל כֵּן נִפְקֵד גְּבִירָאֵל, שְׁיִפְרֵשׁ אֶת דְּכָרְי הַמְרָאָה, שֶׁהוּא יוֹתֵר סְתוּם.

וְעַל כֵּן כְּתוּב בְּמֵרָאָה - וִירָא, וְאָרָא. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא מְרָאָה, כְּמוֹ הַמְרָאָה הַזֶּה שְׁנֵרָאִים בְּתוֹכוֹ כֹּל הַדְּמִיּוֹת, וּמִשּׁוּם כִּף וְאָרָא, רְאִיתִי דְּמוּתוֹ. בְּאֵל שְׂדֵי, שֶׁהוּא הַמְרָאָה, שְׁנֵרָאִית בְּתוֹכוֹ דְּמוּת אַחֲרֵת, וְכֹל הַדְּמִיּוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת נִרְאוֹת בּוֹ.

מִשּׁוּם כִּף, יַעֲקֹב בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, כְּתוּב וַיַּחֲלֵם וְהִנֵּה סֵלָם מִצֵּב אֲרֻצָּה [וְרָאִישׁ]. מַה זֶה סֵלָם? הַדְּרָגָה שֶׁשָּׂאֵר הַדְּרָגוֹת תְּלוּיּוֹת בָּהּ, וְהוּא יְסוּד הָעוֹלָם. וְרָאִישׁ מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה, כִּף הוּא לְהִתְקַשֵּׁר עִמּוֹ. וְרָאִישׁ מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה, מִי רָאִישׁ? זֶה רָאִישׁ שֶׁל אוֹתוֹ סֵלָם. וּמִי הוּא? זֶה שְׁכְּתוּב בּוֹ (בְּרֵאשִׁית מז) רֹאשׁ הַמָּטָה. מִשּׁוּם שֶׁהוּא רֹאשׁ לְמָטָה הַזֶּה וּמִמֶּנָּה מְאִיר. מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא סִיּוּם הַגּוֹף, וְעוֹמֵד בֵּין עֲלִיּוֹן וְתַחְתּוֹן, כְּמוֹ שֶׁהַבְּרִית הוּא סִיּוּם הַגּוֹף וְעוֹמֵד בֵּין הִירְכִים וְהַגּוֹף, וְעַל זֶה מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה.

וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ, בּוֹ, אֵלּוּ הַמְּמַנִּים שֶׁל כָּל הָעַמִּים, שֶׁהֵם עוֹלִים וְיוֹרְדִים בְּסֵלָם הַזֶּה. כְּשֵׁי־יִשְׂרָאֵל חוֹטְאִים, נִשְׁפֵּל הַסֵּלָם הַזֶּה, וְעוֹלִים אוֹתָם הַמְּמַנִּים. וּכְשֵׁי־יִשְׂרָאֵל מְכַשִּׁירִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם, מִתְעַלֶּה הַסֵּלָם הַזֶּה, וְכֹל הַמְּמַנִּים יוֹרְדִים לְמָטָה וְעוֹבֵר שְׁלִטוֹנָם. הַכֹּל עוֹמֵד בְּסֵלָם הַזֶּה. כֹּאן רָאָה יַעֲקֹב בְּחִלּוּמוֹ אֶת

מִנְּבוֹאָה. מְרָאָה, עַל יָדָא דְּהַהוּא דְּרָגָא דְּהַהִיא חֲמִיה דְּשְׁלֻטָא בְּלִילָא. וְאִי תִימָא, הָא כְּתִיב (דְּנִיאֵל ח) גְּבִירָאֵל הֵבֵן לְהִלְזֵי אֶת הַמְרָאָה. הֲכִי הוּא וְדָאֵי, דְּמֵרָאָה מְלוּי סְתִימִין יְתִיר, וּבְחִלְמָא פְּרִישׁ יְתִיר, וּפְרִישׁ סְתִימִין דְּמֵרָאָה, וְעַל דָּא אֶתְפַּקֵּד גְּבִירָאֵל, דִּיפְרֵשׁ מְלוּי דְּמֵרָאָה דְּאִיהוּ סְתִימִין יְתִיר.

וְעַל דָּא כְּתִיב בְּמֵרָאָה, וִירָא, וְאָרָא, מְאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּמֵרָאָה אִיהוּ, פְּהֵאִי מְרָאָה דְּאֶתְחַזִּי כֹּל דִּיּוֹקְנִין בְּגוּיָהּ, בְּגִינֵי כִף וְאָרָא, אַחְמִית דִּיּוֹקְנִיהּ, בְּאֵל שְׂדֵי, דְּאִיהוּ מְרָאָה, דְּאֶתְחַמִּי דִּיּוֹקְנָא אַחֲרָא בְּגוּיָהּ, וְכֹל דִּיּוֹקְנִין עֲלָאִין בִּיהּ אֶתְחַזִּין.

בְּגִינֵי כִף, יַעֲקֹב בְּהַהוּא זְמַנָּא, כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כח) וַיַּחֲלֵם וְהִנֵּה סֵלָם מִצֵּב אֲרֻצָּה (וְרָאִישׁ), מַהוּ סֵלָם, דְּרָגָא דְּשָׂאֵר דְּרָגִין בִּיהּ תְּלִיין וְהוּא יְסוּד דְּעֵלְמָא. וְרָאִישׁ מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה, הֲכִי הוּא לְאֶתְקַשְׁרָא בְּהַדְּיָה. וְרָאִישׁ מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה, מֵאֵן רָאִישׁ. רָאִישׁ דְּהַהוּא סֵלָם. וּמֵאֵן אִיהוּ, דָּא דְּכְּתִיב בִּיהּ (בְּרֵאשִׁית מז) רֹאשׁ הַמָּטָה, בְּגִין דְּאִיהוּ רֹאשׁ לְהֵאִי מָטָה וּמִמֶּנָּה נְהִיר. מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה, בְּגִין דְּאִיהוּ סִיּוּמָא דְּגּוּפָא, וְקָאִים בֵּין עֲלָאָה וְתַתָּאָה, כְּמָה דְּבְרִית אִיהוּ סִיּוּמָא דְּגּוּפָא, וְקָאִים בֵּין יְרִכִין וְגּוּפָא, וְעַל דָּא מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה.

וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ, (בְּרֵאשִׁית כח) אֵלּוּן מְמַנֵּן דְּכָל עַמִּין, דְּאִינוּן סְלָקִין וְנַחְתִּין בְּהֵאִי סֵלָם. כִּד יִשְׂרָאֵל חָטְאֵן, מְאִידָּהּ הֵאִי סֵלָם וְסְלָקִין אִינְהוּ מְמַנֵּן, וְכִד יִשְׂרָאֵל מִתְּפַשְׁרֵן עוֹבְדֵי־יָהּ, אֶסְתַּלַּק הֵאִי סֵלָם וְכִלְהוּ מְמַנֵּי נַחְתֵי לְתַתָּא, וְאֶתְעַבֵּר שׁוּלְטָנוּתָא דְּלַהוּן, כִּלְאָ בְּהֵאִי סֵלָם קִימָא.

הָכָא חָמָא יַעֲקֹב בְּחִלְמִיָּהּ,

שְׁלֹטוֹנֹתָ דַעֲשׂוּ וְשְׁלֹטוֹנֹתָ דְשֹׂאֵר עִמִּין.
דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים

עֲלִים וְיֹרְדִים בּוֹ, בְּמִי? בְּאוֹתוֹ
רֹאשׁוֹ שֶׁל אוֹתוֹ סֵלֶם.
שְׁכַשְׁמִסְתֵּלֵק רֹאשׁוֹ מִמֶּנּוּ -
הַסֵּלֶם נִכְנַע, וְעוֹלִים כֹּל הַמִּמְנִים.
וְכַשְׁמִתְחַבֵּר רֹאשׁוֹ בְּאוֹתוֹ סֵלֶם -
מִתְעַלֶּה, וְכֹל הַמִּמְנִים יֹרְדִים.
וְהַכֹּל דְּבַר אֶחָד.

בְּתוֹב (מלכים א-א) נִרְאָה ה' אֶל
שְׁלֹמֹה בַּחֲלוֹם הַלְּיָלָה וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים שְׂאֵל מָה אֲתֵן לָךְ. וְאִם
תֹּאמַר, כִּי אֶן בַּחֲלוֹם, וְכִי אִיוֹ
רְשׁוֹת יֵשׁ לַחֲלוֹם בְּזֶה? אֲלֵא כִּי אֶן
נִכְלַלֵּת דְּרָגָה בְּדְרָגָה, הַדְּרָגָה
הַעֲלִינָה עִם הַדְּרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה.
מִשׁוֹם שְׂעַד עֲכָשׁוֹ שְׁלֹמֹה לֹא
הָיָה שְׁלֵם. כִּיֹּן שְׁנִשְׁלֵם, כְּתוֹב
(שם ה) וְה' נָתַן חֲכָמָה לְשְׁלֹמֹה,
וְכְתוֹב (שם) וַתִּרְבַּח חֲכָמַת שְׁלֹמֹה.
שְׁעַמְדָּה הַלְּבָנָה בְּשִׁלְמוֹתָהּ, וְכִי
הַמְקַדֵּשׁ נִבְנָה, וְאִזּוֹ הָיָה רוֹאֶה
שְׁלֹמֹה אֶת הַחֲכָמָה עֵין בְּעֵין,
וְלֹא הִצְטַרֵּף לַחֲלוֹם.

אַחַר שְׁחִטָּא, הִצְטַרֵּף לַחֲלוֹם
כְּבָרֵאשׁוֹנָה, וְעַל כֵּן כְּתוֹב (שם יא)
הַנִּרְאָה אֵלָיו פְּעַמִּים. וְכִי פְעַמִּים
הָיָה וְלֹא יוֹתֵר? אֲלֵא צַד הַחֲלוֹם
הָיָה לוֹ פְּעַמִּים, וְצַד הַחֲכָמָה הָיָה
בְּכָל יוֹם.

וְעַם כֹּל זֶה הִצַּד שֶׁל הַחֲלוֹם הָיָה
יוֹתֵר עַל כֹּל שְׂאֵר בְּנֵי הָאָדָם,
מִשׁוֹם שְׁנִכְלַלָּה דְּרָגָה עִם דְּרָגָה,
מִרְאָ"ה בְּמִרְאָ"ה. וְהִנֵּה כִּי אֶן
בְּסוּף יָמָיו יוֹתֵר חֲשׁוּף, וְזֶה
מִשׁוֹם שְׁחִטָּא, וְהַלְּבָנָה עֲמָדָה
לְהַפְּגֵם. מָה הַטַּעַם? מִשׁוֹם שֶׁלֹּא
שָׁמַר אֶת בְּרִית הַקֶּדֶשׁ
בְּהִתְעַסְקוֹתוֹ עִם נָשִׁים נִכְרִיּוֹת,
וְזֶה הַתְּנָאי שֶׁהַקֹּדֶשׁ בְּרוּף הוּא
עֲשֵׂה עִם דָּוִד, שְׁכַתוֹב (תהלים קלב)
אִם יִשְׁמְרוּ בְּרִיתִי וְגו', גַּם
בְּנֵיהֶם עַדִּי עַד יִשְׁבוּ לְכִסֵּא לָךְ.

וְשְׁלֹטוֹנֹתָ דַעֲשׂוּ וְשְׁלֹטוֹנֹתָ דְשֹׂאֵר עִמִּין.
דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים
וְיֹרְדִים בּוֹ. בְּמִאֵן, בְּהֵוֹא רֹאשׁוֹ,
דְּהֵוֹא סֵלֶם. דְּכַד אִסְתֵּלֵק רֹאשׁוֹ מִנֵּיהּ, סֵלֶם
אִתְּכַפֵּיָא וְסִלְקִין כְּלֵהוּ מִמֶּנּוּ. וְכַד אִתְּחַבֵּר
רֹאשׁוֹ בְּהֵוֹא סֵלֶם, אִסְתֵּלֵק, וְכְלֵהוּ מִמֶּנּוּ
נַחְתִּין. וְכִלְא חַד מְלָה.

בְּתוֹב, (מלכים א א) נִרְאָה ה' אֶל שְׁלֹמֹה בַּחֲלוֹם
הַלְּיָלָה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שְׂאֵל מָה אֲתֵן
לָךְ. וְאִי תִימָא הֵכָא בַּחֲלוֹם, וְכִי מָה (דף קו ע"א)
רְשׁוֹ אִית לֵיה לַחֲלוֹם בְּהֵאִי. אֲלֵא הֵכָא
אִתְּכַלִּיל דְּרָגָא בְּדְרָגָא, דְּרָגָא עֲלָאָה בְּדְרָגָא
תַּתָּאָה. בְּגִין דְּעַד כְּעַן, שְׁלֹמֹה לֹא הוּוֹה שְׁלֵם,
כִּיֹּן דִּאִשְׁתְּלִים, כְּתוֹב, (מלכים א ה) וְה' נָתַן חֲכָמָה
לְשְׁלֹמֹה. וְכְתוֹב, (מלכים א ה) וַתִּרְבַּח חֲכָמַת שְׁלֹמֹה.
דְּקִימָא סִיְהֵרָא בְּאִשְׁלִמוֹתָא, וְכִי מְקַדֵּשָׁא
אִתְּבַנֵּי. וְכַדִּין, הוּוֹה חֲמִי שְׁלֹמֹה, עֵינָא בְּעֵינָא
חֲכָמָתָא, וְלֹא אִצְטַרֵּף לַחֲלָמָא.

לְבַתֵּר דְּחִטָּא, אִצְטַרֵּף לֵיה לַחֲלָמָא
כְּקַדְמִיתָא, וְעַל דָּא כְּתוֹב, (מלכים א יא)
הַנִּרְאָה אֵלָיו פְּעַמִּים, וְכִי פְעַמִּים הוּוֹה וְלֹא
יִתִיר. אֲלֵא סִטְרָא דְּחִלְמָא הוּוֹה לֵיה פְּעַמִּים,
סִטְרָא דְּחֲכָמָתָא כֹּל יוֹמָא הוּוֹה.

וְעַם כֹּל דָּא, סִטְרָא דְּחִלְמָא הוּוֹה יִתִיר עַל כֹּל
שְׂאֵר בְּנֵי נְשָׂא, בְּגִין דִּאִתְּכַלִּיל דְּרָגָא
בְּדְרָגָא, מִרְאָ"ה בְּמִרְאָ"ה. וְהֵא שְׁתָּא בְּסוּף
יוֹמוֹי חֲשִׁיף יִתִיר, וְדָא בְּגִין דְּחִטָּא, וְסִיְהֵרָא
קִימָא לְאִתְּפַגְמָא. מָאי טַעְמָא, בְּגִין דְּלֹא
נָטִיר בְּרִית קְדִישָׁא, בְּאִשְׁתַּדְלוּתֵיהּ בְּנָשִׁים
נִכְרִיּוֹת. וְדָא הוּא תְּנָאי דְּעַבַד קְדִישָׁא בְּרִיף
הוּא עִם דָּוִד, דְּכְתוֹב, (תהלים קלב) אִם יִשְׁמְרוּ
בְּרִיתִי וְגו'. גַּם בְּנֵיהֶם עַדִּי עַד יִשְׁבוּ
לְכִסֵּא לָךְ.

מה זה עדי עד? הינו שכתוב
(דברים יא) כימי השמים על הארץ.
ומשום ששלמה לא שמר את
הברית הזו פראוי, התחילה
הלכנה להפגם, ועל פן בסוף
הצטרף את החלום, וכן יעקב
הצטרף את החלום, כמו
שבארנו.

רעיא מהימנא

השלמה מההשמטות (סימן 1)
ויחלום והנה סלם מצב ארצה
(בראשית כח). והנה סלם - זו תפלה.
מצב ארצה - שמתפללים בני
אדם לו בארץ, שהיא שכינה,
ומגיע לשמים שהוא הקדוש
ברוך הוא, שנאמר בו (מלכים-א ח)
ואתה תשמע השמים, וסוד
הדבר - (תהלים ח) ה' אדננו מה
אדיר שמך בכל הארץ וגומר.
ובזמן שמודיע להם הקדוש
ברוך הוא ושכינתו שעולה
באותה התפלה, מיד - והנה
מלאכי אלהים עלים וירדים בו.
בו - באותו אדם.

בכל פותחים פניהם לקבל
שכינה באותה תפלה. זהו
שכתוב (יחזקאל א) וכנפיהם פרודות
מלמעלה. וזה עלים, שכינה על
פניהם, וירדים בו. מה זה בו?
בקדוש-ברוך-הוא, שהקדוש
ברוך הוא יורד עליהם לקבל
שכינתו, ומיחד הקדוש ברוך
הוא באותו האיש בתפלתו,
ששכינה היא מצוה כלולה בשם
יהו"ה, היא החיה שלו, ומצוה
בלי מחשבה אין לה עליה.
ומחשבה היא אדם, יו"ד ה"א
וא"ו ה"א, תפארת מצוה,
המלכות כלולה מארבע חיות
המרכבה, כלולה מארבע
אותיות, היא הנקבה שלו, הפנים שלו, פני הרחמים, עבודה אמרתי (שמות לג) אם אין פניך הלכים
וגומר.

ומצד הצדיק נקראת אחוריו, חיה כלולה שמנה עשרה חליות שאחורי האדם, שדומה לשדרה

מאי עדי עד. היינו דכתיב, (דברים יא) **כימי השמים על הארץ.** ובגין דשלמה לא נטר האי ברית פדקא יאות, שרוא סיהרא לאתפגמא. ועל דא, בסופא אצטרף חלמא, וכן יעקב אצטרף ליה לחלמא פדאמרן.

רעיא מהימנא

השלמה מההשמטות (סימן 1)

ויחלום והנה סלם מצב ארצה. והנה סלם דא צלותא, מצב ארצה, דמצלאן בני נשא ליה בארעא דאיהי שכינתא ומטא לשמיא דאיהו קדשא בריך הוא דאתמר ביה (מלכים א' ח) ואתה תשמע השמים ורזא דמלה (תהלים ח) יהו"ה אדננו מה אדיר שמך בכל הארץ וגו'. ובזמנא דמודע לון קדשא בריך הוא ושכנתיה דסלקא בההוא צלותא, מיד והנה מלאכי אלהים עולים וירדים בו. בו בההוא בר נש.

בלהו פתחין גרפיהו לקבלא שכינתא בההיא צלותא, הך הוא דכתיב (יחזקאל א) וכנפיהם פרודות מלמעלה והאי איהו עולים שכינתא על גרפיהו וירדים בו. מאי בו, בקדשא בריך הוא. דקדשא בריך הוא נחית עליהו לקבלא שכינתיה ומיחד קדשא בריך הוא ביה בההוא בר נש בצלותיה. דשכינתא איהי מצוה כלילא בשם יהו"ה איהי חיה דליה. ומצוה בלא מחשבה לית לה סליקו. ומחשבה איהו אדם יו"ד ה"א וא"ו ה"א תפארת מצוה. מלכותא כלילא מארבע חיוון דמרפכתא, כלילא מארבע אתוון. איהי נוקבא דליה, אנפין דליה, אנפוי דרחמי. בגינה אמנא (שמות לג) אם אין פניך הולכים וגו'.

ומפטרך דצדיק אתקריא אחורוי חיה כלילא תמנסר חוליין דאחורוי דבר נש, דדמי לשדרה דביה

אותיות, היא הנקבה שלו, הפנים שלו, פני הרחמים, עבודה אמרתי (שמות לג) אם אין פניך הלכים וגומר.

ומצד הצדיק נקראת אחוריו, חיה כלולה שמנה עשרה חליות שאחורי האדם, שדומה לשדרה

שבה שמונה עשרה חליות, היא אָחור למעשה בראשית, וקדם למחשבה, שְנָאֵמַר בָּהּ עֲלֵה בְמַחְשָׁבָה, מֵה דְלָאוּ הָכִי בְאֲדָם, דְאָחור דְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע דְאִיהוּ אָחור לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וְקָדָם לְפּוֹרְעָנוּת.

קָמוּ תְנַאֲיִם וְאִמּוֹרָאִים וְאִמְרוּ, רוּעָה הַנְּאָמֵן, בְּרוּף אַתָּה לְאֵל עֲלִיּוֹן, הוּא יָקִים לָךְ בְּקִשְׁתְּךָ בְּכָל. קָם וְקָן עֲלִיּוֹן בִּינְיָהֶם וְאִמְרוּ, רוּעָה הַנְּאָמֵן, בְּךָ הַתְּקִיָּם פְּסוּק זֶה שְׁנָאֵמַר (ישעיה סב) וְאֵל תַּתְּנוּ דְמִי לוֹ, שְׁהִירֵי עֲלִיּוֹנִים וְתַתְּנוּנִים מְקַנְנִים בְּצִלְמֶךָ, מַחְנוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּף הוּא שְׁהֵם מְהִישִׁיבָה הַעֲלִיּוֹנָה, וּמַחְנוֹת הַגְּבִירָה שְׁהֵם מְהִישִׁיבָה הַתַּתְּנוּנָה, עֲלִיךָ נְאֻמֵּר וְהִנֵּה מְלֹאכֵי עוֹלָם וְיִוְרָדִים בּוֹ. בְּךָ עוֹלָם מַחְנוֹת הַשְּׂכִינָה בַתְּפִלָּה, וְיִוְרָדִים מַחְנוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּף הוּא לְשִׁכְנֵתוֹ בְּכַמָּה שִׁירִים וְנִגּוּנִים שֶׁל תְּפִלָּה.

אַתָּה הוּא הַקְּרוֹב לְקְדוֹשׁ-בְּרוּף-הוּא בַתְּפִלָּתְךָ, שֶׁהִיא קְרִיבָה לְקְדוֹשׁ בְּרוּף הוּא וְשִׁכְנֵתוֹ בְּאִיזְהוּ מְקוֹמָן, בְּצוֹ אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכוּ'. שְׁתַּקְּנוּ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָּה קְרִיבָנוֹת הַתְּפִלָּה מִצַּד הַיָּמִין, שְׁשֵׁם כֶּהֱן אִישׁ חֹסֵד, וְתַקְּנוּ זְמִירוֹת שְׁהֵם שִׁיר הַלְוִיִּם אַחֲרֵיהֶם מִצַּד הַגְּבוּרָה, וְהוּד דְרָגָה שֶׁל דוֹד נִקְשְׂרָה בְּשִׁמְאֵל שֶׁל גְּבוּרָה. וְאַהֲרֹן דְרָגָתוֹ בְּהוֹד נִקְשֵׁר בְּחֹסֵד, זֶהוּ שְׁכַתוֹב (תהלים ט) נַעֲמוֹת בִּימִינְךָ נֹצַח.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל שֶׁל הַיְחוד כּוֹלֵל בְּרַכּוֹ וְקִדְשָׁהּ, שֶׁהוּא קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ, וּבְרַכָּה מִצַּד הַיָּמִין, זֶהוּ שְׁכַתוֹב (במדבר ו) דְּבַר אֵל אַהֲרֹן וְאֵל בְּנָיִם לֵאמֹר כֹּה תִבְרַכּוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְקִדְשָׁהּ מִצַּד הַלְוִיִּם עֲמוּד הָאֲמָצְעִי, הַקָּשֶׁר שֶׁל יָמִין וְשִׁמְאֵל, וְהוּא קָשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, שֶׁהוּא הָאֵם הַעֲלִיּוֹנָה.

תְּפִלִּין עַל רֹאשׁוֹ כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוּהוּ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָּה, תְּפִלִּין שֶׁל רַבּוֹן הָעוֹלָם מֵה פְּתוּב בְּהֵן? וְהוּא קָשֶׁר

ח"י חוֹלְלִין. אִיזְהוּ אָחור לְעוֹבְדָא דְבְּרֵאשִׁית וְקָדָם לְמַחְשָׁבָה דְאִתְמַר בָּהּ, עֲלֵה בְּמַחְשָׁבָה. מֵה דְלָאוּ הָכִי בְאֲדָם, דְאָחור דְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע דְאִיהוּ אָחור לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וְקָדָם לְפּוֹרְעָנוּת.

קָמוּ תְנַאֲיִם וְאִמּוֹרָאִין וְאִמְרוּ רַעֲיָא מְהִימְנָא בְּרִיךְ אַנְתָּ לְאַלְהָא עֲלֵאָה, הוּא יָקִים לָךְ בְּעוֹתְךָ בְּכָלְא. קָם סָבָא עֲלֵאָה בִּינְיָהוֹן וְאִמְרוּ רַעֲיָא מְהִימְנָא בְּךָ אַתְּקִיָּים הַאי קְרָא דְאִתְמַר (ישעיה ס"ב) וְאֵל תַּתְּנוּ דְמִי לוֹ דְהָא עֲלֵאִין וְתַתְּאִין מְקַנְנֵי בְּצוֹלְמָא דִידְךָ מְשִׁירִין דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְאִינוּן מְתִיבְתָא עֲלֵאָה וּמְשִׁירִין דְמְטְרוֹנִיתָא דְאִינוּן מְתִיבְתָא תַּתְּאָה עֲלֵךְ אַתְמַר וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עוֹלָם וְיִוְרָדִים בּוֹ בְּךָ סְלִקִין מְשִׁירִין דְשְׁכִינְתָא בְּצִלּוֹתָא וְנַחֲתִין מְשִׁירִין דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבֵּי שְׁכִינְתֵיהּ בְּכַמָּה שִׁירִין וְנִגּוּנִין דְצִלּוֹתָא.

אַנְתָּ הוּא קְרִיבָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּצִלּוֹתָא דִילְךָ, דְאִיהוּ קְרִיבָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׁכִנְתֵיהּ בְּאִיזְהוּ מְקוֹמָן בְּצוֹ אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכוּ' דְתַקְּיָנוּ מְאִירֵי מַתְנִיתִין קְרִיבָנִין דְצִלּוֹתָא מְסֻטְרָא דִימִינָא דְתַמָּן כֶּהֱן אִישׁ חֹסֵד וְתַקְּיָנוּ זְמִירוֹת דְאִינוּן שִׁיר דְלוֹיִם אַבְתְּרִיָּיהוּ מְסֻטְרָא דְגְבוּרָה. וְהוּ"ד דְרָגָא דְדוֹד אַתְקָשֶׁר בְּשִׁמְאֵל דְגְבוּרָה. וְאַהֲרֹן דְרָגָא דִילִיָּה כֶהוּ"ד אַתְקָשֶׁר בְּחֹסֵד. הָדָא הוּא דְכַתִּיב (תהלים י"ג) נַעֲמוֹת בִּימִינְךָ נֹצַח.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל דִּיחֻדָּא כָּלִיל בְּרַכּוֹ וְקְדוּשָׁהּ. דְאִיהוּ קְדוֹשׁ. קְדוֹשׁ. קְדוֹשׁ. וּבְרַכָּה מְסֻטְרָא דִימִינָא הָדָא הוּא דְכַתִּיב (במדבר ו) דְּבַר אֵל אַהֲרֹן וְאֵל בְּנָיִם לֵאמֹר כֹּה תִבְרַכּוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְקְדוּשָׁהּ מְסֻטְרָא דְלוֹיִם עֲמוּדָא דְאֲמָצְעִיתָא קְשֻׁרָא דִימִינָא וְשִׁמְאֵלָא וְאִיהוּ קְשֻׁרָא דְתְּפִלִּין דְרִישָׁא דְאִיהוּ אִימָא עֲלֵאָה.

תְּפִלִּין עַל רִישֵׁיהּ, כְּמָה דְאִימָא דְאִימָא מְתַנִּיתִין.

וְאֵל בְּנָיִם לֵאמֹר כֹּה תִבְרַכּוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְקִדְשָׁהּ מִצַּד הַלְוִיִּם עֲמוּד הָאֲמָצְעִי, הַקָּשֶׁר שֶׁל יָמִין וְשִׁמְאֵל, וְהוּא קָשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, שֶׁהוּא הָאֵם הַעֲלִיּוֹנָה.

תְּפִלִּין עַל רֹאשׁוֹ כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוּהוּ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָּה, תְּפִלִּין שֶׁל רַבּוֹן הָעוֹלָם מֵה פְּתוּב בְּהֵן? וְהוּא קָשֶׁר

שֶׁל תַּפְלִין שֶׁל יָד, שְׂכִינָה תַּחְתּוֹנָה. וְזֶה שֶׁבְּאָרוֹ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָּה, הִרְאָהוּ לְמֹשֶׁה קֶשֶׁר שֶׁל תַּפְלִין. ש' שֶׁלֶף מֹשֶׁה, כּוֹלָל שֶׁלֶף פְּנֵי הָאֲבוֹת לְמַעַלָּה שֶׁתִּקְנוּ שֶׁלֶף תַּפְלוֹת, שְׂסִימָנָם: "שְׁחֵרִית מְנַחֵה" עֲרֵבִית. מ"ה שֶׁלֶף תַּפְלֵת הַשִּׁבְת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (בְּרֵאשִׁית א) וַרְדּוּ בְּדַגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל הָאָרֶץ, וּנְגַלְלָהּ מִרְכַּבְּהָ הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל אֶהְרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה, וְאָדָם הִרְאֵשׁוֹן לְמַעַלָּה, וּבֵת זִוְגוֹ לְמַטָּה, אִם כָּל חַי, שֶׁהוּא צָדִיק חַי הַעוֹלָמִים.

וְכֵן, אֶהְרֹן אָף עַל גֵּב שֶׁהוּא יָמִין, בְּאֶרְוֵהוּ רְבוּתֵינוּ, אֶהְרֹן שׁוֹשֵׁבִין הַגְּבִירָה הִיָּה. רוּעָה הַנֶּאֱמָן, יַעֲקֹב הוּא הַכּוֹלָל שֶׁלֶשֶׁת הָאֲבוֹת, שָׁבוּ רוֹכְבֵי אָדָם הִרְאֵשׁוֹן, וְלֹא לְחֹנֵם הַקִּימוֹ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָּה, יָפִיּוּ שֶׁל יַעֲקֹב כִּיפִּיּוֹ שֶׁל אָדָם הִרְאֵשׁוֹן.

אָמַר הַמְּנַוֵּרָה הַקְּדוּשָׁה, רוּעָה הַנֶּאֱמָן, רְאִינוּ שֶׁכָּפַל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁמֶךְ וְאָמַר מֹשֶׁה מֹשֶׁה, לְכָלֹל אוֹתָךְ בְּמִרְכַּבְּהָ הַעֲלִינָהּ וּבְמִרְכַּבְּהָ הַתַּחְתּוֹנָה, לְהַכְלִיל בָּךְ אָדָם הִרְאֵשׁוֹן מִצְדוֹ שֶׁל אֲבֹרָהִם, וְלַהַכְלִיל בָּךְ חֲנֻה מִצְדֵּי שֶׁל אֶהְרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה.

לְמָה לֹא כָּפַל אֶת שֵׁם יַעֲקֹב כֶּף? אָמַר לוֹ מְנַוֵּרָה הַקְּדוּשָׁה, מִשּׁוֹם שֶׁקָּרָא לוֹ יַעֲקֹב וְקָרָא לוֹ יִשְׂרָאֵל. יַעֲקֹב לְשׁוֹן לְשׁוֹן עֲקֹב, שֶׁהֵינּוּ נִקְבָּה, שֶׁלְמַדְנוּ, עֲקֹבוֹ שֶׁל אָדָם הִרְאֵשׁוֹן מְכַהֵה גִלְגַּל חֲמָה. וְנִקְרָא יִשְׂרָאֵל, שֶׁשֵּׁם רֹאשׁ זָכַר רֹאשׁ לְנִקְבָּה, שֶׁהֵינּוּ עֲקֹב. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנִחְשׁ, (ס א) הוּא יְשׁוּפָךְ רֹאשׁ וְאִתָּה תְּשׁוּפֹנּוּ עֲקֹב, וְזֶה גֵרָם שְׂכִינָה בְּגִלוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (מְשֻׁלֵי ב) עֲקֹב עֲנִיָּה יִרְאֵת ה'.

שֶׁמַּח רְבִי שֶׁמְעוֹן וְשֶׁמְחוּ רֹאשֵׁי הַיְשִׁיבָה וְאֶמְרוּ לְפָנָיו, פֶּה הַשְּׂכִינָה, סִינִי, מִי יְכוֹל לְעַמֵּד וּלְפָנוּ,

תַּפְלִין דְּמֵאֲרֵי עֲלָמָא, מָה פְּתִיב בְּהוּ. וְאִיהוּ קִשְׁרָא דְתַפְלִין דִּיד, דְּאִיהִי שְׂכִינְתָא תַּתְּאָה. וְהִיא אִיהוּ דְּאוּקְמוּהָ מֵאֲרֵי מִתְנִיתִין הִרְאָהוּ לְמֹשֶׁה קֶשֶׁר שֶׁל תַּפְלִין שֶׁ דִּילֶךְ מֹשֶׁה כְּלִיל תְּלַת אֲנָפֵי אֲבָהֶן לְעִילָא דְתַקִּינוּ תְּלַת צְלוֹתִין דְּאִיהוּ סִימָנָם שְׁחֵרִית מְנַחֵה עֲרֵבִית. מ"ה דִּיךְ צְלוֹתָא דְשִׁבְתָּ דְאֶתְמַר בֵּיהּ (ב) (בְּרֵאשִׁית א) וַרְדּוּ בְּדַגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל הָאָרֶץ וְאֶתְפַּלְלִי מִרְכַּבְּתָא תַּתְּאָה דְאֶהְרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה וְאָדָם קְדָמָאָה לְעִילָא וּבֵת זִוְגִיָּה לְתַתְּאָה אִם כָּל חַי דְּאִיהוּ צָדִיק חַי עֲלָמִין.

וּבְגִין דָּא אֶהְרֹן אָף עַל גֵּב דְּאִיהוּ יְמִינָא אוּקְמוּהָ רְבִנָן בֵּיהּ, אֶהְרֹן שׁוֹשֵׁבִינָא דְמִטְרוֹנִיתָא הָוָה. רַעֲיָא מְהֵימְנָא, יַעֲקֹב אִיהוּ כְּלִיל תְּלַת אֲבָהֶן דְּבֵיהּ רְכִיב אָדָם קְדָמָאָה וְלֹא לְמַגְנָא אוּקְמוּהָ מֵאֲרֵי מִתְנִיתִין שׁוּפְרִיָּה דִיעֲקֹב כְּשׁוּפְרָא דְאָדָם קְדָמָאָה.

אָמַר בּוֹצִינָא קְדִישָׁא רַעֲיָא מְהֵימְנָא חֲזִינָא דְכָפַל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא שֶׁמֶךְ וְאָמַר מֹשֶׁה מֹשֶׁה לְאֶכְלָלָא לָךְ בְּמִרְכַּבְּתָא עֲלָאָה וּבְמִרְכַּבְּתָא תַּתְּאָה. לְאֶכְלָלָא בָּךְ אָדָם קְדָמָאָה מִסְטָרָא דְאֲבֹרָהִם וְלְאֶכְלָלָא בָּךְ חֲנֻה מִסְטָרָא דְאֶהְרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה.

לְמָה לֹא כָּפַל שְׁמִיָּה דִיעֲקֹב הָכִי אָמַר לִיהּ בּוֹצִינָא קְדִישָׁא בְּגִין דְּקָרָא לִיהּ יַעֲקֹב וְקָרָא לִיהּ יִשְׂרָאֵל. יַעֲקֹב לִישָׁנָא דְעוּקְבָא דְהֵינּוּ נוּקְבָא, דְאֶתְמַר עֲקֹבוֹ שֶׁל אָדָם הִרְאֵשׁוֹן מְכַהֵה גִלְגַּל חֲמָה. וְאֶקְרִי יִשְׂרָאֵל, דְתַמָּן רֹאשׁ דְכּוּרָא, רִישָׁא לְנוּקְבָא, דְהֵינּוּ עֲקֹב. וְהִיא אִיהוּ דְאָמַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחוּיָא (בְּרֵאשִׁית ג) הוּא יְשׁוּפָךְ רֹאשׁ וְאִתָּה תְּשׁוּפֹנּוּ עֲקֹב. וְדָא גֵרָם שְׂכִינְתָא בְּגִלוֹתָא דְאֶתְמַר בֵּיהּ (מְשֻׁלֵי כ"ב) עֲקֹב עֲנִיָּה יִרְאֵת יי.

תְּרָא רְבִי שֶׁמְעוֹן וְחֲדוּ מֵאֲרֵי מְתִיבְתָא וְאֶמְרוּ קַמֵּיהּ. פּוּמָא דְשְׂכִינְתָא סִינִי, מָאן יְכִיל לְמִיקָם (קַמֵּיהּ)

בְּגִלוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (מְשֻׁלֵי ב) עֲקֹב עֲנִיָּה יִרְאֵת ה'.

שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשָׁכֵנֵנו
 מְדַבְּרִים עִמּוֹ, וְשָׁשִׁים רַבּוֹת שֶׁל
 הַיְשִׁיבָה הַתַּחְתּוֹנִים מְדַבְּרִים
 עִמּוֹ, וְאֵף שָׁשִׁים רַבּוֹא שֶׁל
 הַיְשִׁיבָה הָעֲלִיּוֹנָה כֶּף מְדַבְּרִים
 עִמּוֹ. עַל פִּיךָ נֹאמֵר וְהִנֵּה מִלְאָכִי
 אֱלֹהִים עֲלִים וְגוֹמֵר.

דְּבַר אַחֵר וַיִּחְלַם וְהִנֵּה סֵלֶם.
 פֶּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, סִינַי זֶה
 סֵלֶם, וְהוּא ק"ל, וְסוּד הַדְּבַר -
 (שְׁעֵיחַ ט) הִנֵּה ה' רַכֵּב עַל ע"ב
 ק"ל. עַב זֶה יוֹדֵד ה"י וַיִּוֹד ה"י.
 וְעוֹד - יוֹדֵד. יוֹדֵד ה"א. יוֹדֵד
 ה"א וְאִ"ו. יוֹדֵד ה"א וְאִ"ו ה"א -
 זֶה מְאָה וּשְׁלֹשִׁים. הַאוֹתִיּוֹת
 הַרְאֵנוֹת עוֹלוֹת לְשַׁבְעִים
 וּשְׁנַיִם. הַאוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן
 תּוֹלְדוֹתֵיהֶן עוֹלוֹת לְמְאָה
 וּשְׁלֹשִׁים. ע"ב ק"ל מֵאֵתִים
 וּשְׁתַּיִם כְּחֹשֶׁבוֹן ב"ר.

אַתָּה הוּא הַבֵּן, הַרוֹעֵה הַנְּאָמָן,
 עֲלִיךָ נֹאמֵר (תַּהֲלִים ב) נִשְׁקוּ בַר.
 אַתָּה הוּא רַבֵּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, גְּדוֹל
 לְמִטָּה, רַבֵּן שֶׁל מִלְאָכִי הַשְּׂרֵת,
 ב"ר לְמַעְלָה, בֵּן שֶׁל הַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא וְשָׁכֵנֵנו, (וְהָרַם ג"ם
 לַהֲשִׁלִּים לְמֵאֵתִים אַרְבָּעִים וְחֲמִשָּׁה) עֲלֵיהֶם
 נֹאמֵר לְגַבִּי מְשִׁיחַ בֵּן יוֹסֵף (שְׁמוֹת
 ב) גַּם יְהוֹנָה הַעֲבִיר חֲטָאֲתָךְ לֹא
 תָמוּת. ב"ג"ם" הִנֵּה הַתְּכַפֵּר דָּוִד,
 וְזֶהוּ שְׁעוֹר שֶׁל הַחֲלָה, אַרְבָּעִים
 וְשֵׁשׁ בֵּיּצִים וְתוֹסַפֵּת חֲמֵשׁ
 בֵּיּצָה, רְמוּז (וַיִּקְרָא ד) וְחֲמִשָּׁתָיו
 יִסַּף עֲלָיו.

אֲשֶׁרֵי הַתְּפִלָּה הַיּוֹצֵאת מִפִּיךָ,
 כְּמוֹ שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יֵרֵד עַל
 הַר סִינַי וְנֹאמֵר בּוֹ (דְּבָרִים כט) כִּי אֵת
 אֲשֶׁר יִשְׁנֶנּוּ פֶה עֲמָנוּ עַמְד הַיּוֹם
 [וְגו'] וְאֵת אֲשֶׁר אֵינָנוּ פֶה עֲמָנוּ
 הַיּוֹם, כֶּף כְּשֶׁאֵתָהּ מִשְׁתַּדֵּל
 בַּתּוֹרָה וּבַתְּפִלָּה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא מְכַנֵּס עֲלֵינוּנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְכָל הַנְּשֻׁמוֹת הַלְלוּ שֶׁהֵיוּ וְשֶׁעֲתִידִין לֵהָיוֹת, וְכָל מַחְנוֹת הַמִּלְאָכִים,
 וַיּוֹרֵד בְּצִלְמָךְ לְקַבֵּל תְּפִלָּתְךָ וְתוֹרַתְךָ, מִשּׁוֹם שֶׁמִּחְשַׁבְתָּךְ לֵיחַד אֵת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם שָׁכֵנֵנו

דְּקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וְשָׁכֵנֵתִיה מִמְלָלֵן בִּיה וְשִׁתִּין רַבְבָּן
 דְּמַתִּיבְתָא תַּתְּאָה מִמְלָלִין בִּיה וְאֵיף שִׁתִּין רַבּוֹא
 דְּמַתִּיבְתָא עֲלָאָה הַכִּי מִמְלָלִין בִּיה. עַל פּוּמָךְ אֲתָמֵר
 וְהִנֵּה מִלְאָכִי אֱלֹהִים עוֹלִים וְגו'..

דְּבַר אַחֵר וַיִּחְלּוֹם וְהִנֵּה סֵלֶם פֶּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר
 סִינַי דָּא סֵלָם וְאִיהוּ ק"ל וְרִזָּא דְמִלָּה (שְׁעֵיחַ ט)
 הִנֵּה יְיָ רַכֵּב עַל ע"ב ק"ל. ע"ב דָּא יוֹדֵד ה"י וַיִּוֹד ה"י
 וְעוֹד יוֹדֵד. יוֹדֵד ה"א. יוֹדֵד ה"א וְאִ"ו. יוֹדֵד ה"א וְאִ"ו
 ה"א, דָּא ק"ל. אֲתוּוֹן קְדָמָן סֵלְקִין לְע"ב אֲתוּוֹן דְּאִינוּן
 תּוֹלְדִין דִּילְהוֹן סֵלְקִין ק"ל. ע"ב ק"ל מֵאֵתֵן וְתִרִין
 כְּחֹשֶׁבוֹן ב"ר.

אַנְתָּה הוּא בָר, רַעֲיָא מְהִימָנָא עֲלֵךְ אֲתָמֵר (תַּהֲלִים ב) נִשְׁקוּ
 בַר, אַנְתָּה הוּא רַבֵּן דִּישְׂרָאֵל רַב לְתַתָּא רַבֵּן דְּמִלְאָכִי
 הַשְּׂרֵת ב"ר לְעִילָא בְרָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְשָׁכֵנֵתִיה
 (תְּסַר ג"ם לְאֶשְׁלָמָא ר"מ) עֲלֵייהוּ אֲתָמֵר לְגַבִּי מְשִׁיחַ בֵּן יוֹסֵף
 (שְׁמוּאֵל ב' י"ב) גַּם יְהוֹנָה הַעֲבִיר חֲטָאֲתָךְ לֹא תָמוּת. כֶּהֱאִי
 ג"ם אֲתַתְּכַפֵּר דָּוִד וְהִיא אִיהוּ שִׁיעוּרָא דְחֲלָה מ"ג בֵּיּצִים
 וְתוֹסַפֵּת חֲמֵשׁ בֵּיּצָה רְמִיזו (וַיִּקְרָא ה) וְחֲמִישִׁיתוּ יוֹסֵף
 עֲלָיו.

זְכָאָה צְלוֹתָא דְנִפְיָךְ מִפּוּמָךְ כְּגוֹנוֹנָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
 דְנִחִית עַל טוֹרָא דְסִינַי וְאֲתָמֵר בִּיה (דְּבָרִים כ"ט) כִּי
 אֵת אֲשֶׁר יִשְׁנֶנּוּ פֶה עֲמָנוּ עַמְד הַיּוֹם וְאֵת אֲשֶׁר אֵינָנוּ פֶה
 עֲמָנוּ הַיּוֹם, הַכִּי כַד אֵת מִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא וּבְצְלוֹתָא,
 קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא כְּנִישׁ עֲלָאִין וְתַתְּאִין. וְכָל אֲלִין
 נִשְׁמַתִּין דְּהוּוּ וְדַעֲתִידִין לְמַהוּוּ, וְכָל מְשִׁירֵין דְּמִלְאָכִין.
 וְנִחִית בְּצוֹלְמָא דִּילְךָ, לְקַבֵּל צְלוֹתָא דִּילְךָ, אוֹרֵייתָא
 דִּילְךָ. בְּגִין דְּמִחְשַׁבְתָּא דִּילְךָ לֵיחַדָּא לְקוֹדֶשׁא בְרִיךְ הוּא
 וְשָׁכֵנֵתִיה בְּכָל מְשִׁירֵין דִּילִיהּ לְעִילָא וְתַתָּא בְּאוֹרֵייתְךָ
 וּבְצְלוֹתְךָ קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מְצַרְךָ מִחְשַׁבָּה טוֹבָה

הוּא מְכַנֵּס עֲלֵינוּנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְכָל הַנְּשֻׁמוֹת הַלְלוּ שֶׁהֵיוּ וְשֶׁעֲתִידִין לֵהָיוֹת, וְכָל מַחְנוֹת הַמִּלְאָכִים,
 וַיּוֹרֵד בְּצִלְמָךְ לְקַבֵּל תְּפִלָּתְךָ וְתוֹרַתְךָ, מִשּׁוֹם שֶׁמִּחְשַׁבְתָּךְ לֵיחַד אֵת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם שָׁכֵנֵנו

למעשה. וכן גוונא דאיהו אמר אנכי, ואינהו אמרי (שמות כ"ד) נעשה ונשמע.

הכי קדשא בריהו הוא עביד לבלהו משיריין ואינהו שתקיין ושמעין למלוכה בגין דרעותהו בהון ליחדא קדשא בריהו הוא ושכנתיה בכל משיריין דיליה וכל מה דקדשא בריהו הוא אכטח ואודי למעבד לה חכמה מפמה טבין דלית לון סוף בלהו אמרין נעשה ונשמע.

ובגין דא אמרו (תהלים ק"ג) ברכו יי מלאכיו גבורי כח וגו' ואתתקף בך דהא קדשא בריהו הוא ושכנתיה וכל משיריין דיליה ודשכנתיה אסתכמו למעבד כל רעותהו, ויתיר מדאי הוא פתיב על ידה ולא נפל מלה זעירא מכתבת ידה דלא אתקיין. ופאה בר נש דמריה חשיב ליה כגופיה ועביד ליה יקרא כדיוקניה למנהוי שקיל מלוין דפומוי באורייתא בצלותא כלימוד בטורא דסיני. ולית חד דפתח פומיה לקטרנא, אלא עלאין ותתאין באספמותא תדא ברעותא תדא. ע"כ: (עד

כאן רעיא מהימנא מההשמטות)

והנה ה' נצב עליו וגו'. (בראשית כח) הכא חמא יעקב קשורא דמהימנותא כחד. נצב עליו, וכתוב (מלכים א כב) ומלך אין באדום, נצב מלך. (נצב מלח) חמא, דכל דרגין קיימין בלהו כחד על ההוא סלם, לאתקשרא כלא בחד קשרא. בגין דאתיהיב ההוא סלם בין תרין סטריין, תדא הוא דכתוב (בראשית כח) אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו', אלין אנון תרין סטריין, בימינא ושמאלא. דבר אחר והנה ה' נצב עליו (ויאמר), עליה

שכתוב (בראשית כח) אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו'. אלו הם שני צדדים, בימין ובשמאל.

בכל המחנות שלו למעלה ולמטה, בתורתך ובתפלתך הקדוש ברוך הוא מצרף מחשבה טובה למעשה, וכמו שהוא אמר אנכי, והם אמרו (שמות כד) נעשה ונשמע.

כך הקדוש ברוך הוא עושה לכל המחנות, והם שותקים ושומעים לדברך, משום שרצונך בהם ליחד הקדוש ברוך הוא ושכינתו בכל המחנות שלו. וכל מה שתקדוש ברוך הוא הבטיח והודה לעשות לה חכמה מפמה טובות שאין להם סוף, כלם אמרים נעשה ונשמע.

ומשום זה אמרו (תהלים קג) ברכו ה' [כל] מלאכיו גברי כח וגומר, והחזיק בך, שהרי הקדוש ברוך הוא ושכינתו וכל המחנות שלו ושל שכינתו הספיקו לעשות כל רצונך, ויותר מדאי הוא כתוב על ידה, ולא נפל דבר קטן מכתבת ידה שלא התקיים. אשרי האיש שאדונו מחשיב אותו כגופו ועושה לו כבוד כדמותו להיות שוקל דברי פיו בתורה ובתפלה כמו למוד בהר סיני, ואין אחד שפותח פיו לקטרנג, אלא עליונים ותחתונים בהספמה אחת ברצון אחד: ע"כ

מההשמטות.

והנה ה' נצב עליו וגו'. פאן ראה יעקב הקשר של האמונה פאחד. נצב עליו, וכתוב (מלכים א כב) ומלך אין באדום נצב מלך. (נצב מלח) ראה, שכל הדרגות עומדות פלן יחד על אותו הסלם לקשר הכל בקשר אחד, משום שאותו הסלם נתן בין שני צדדים. זהו

שכתוב (בראשית כח) אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו'. אלו הם שני צדדים, בימין ובשמאל.

דבר אחר והנה ה' נצב עליו (ויאמר) - על יעקב, שהפיל יהיה מרפכה קדושה, ימין ושמאל, ויעקב בתוכם, וכןסת ישראל להקשר ביניהם. זהו שכתוב אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. מנין

לנו שיעקב באמצע? משמע שכתוב אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק והאר"י, ולא כתוב ואלהי יצחק אביך. שפיון שנקשר עם אברהם, נמצא שהוא באמצע. ואחר כך, הארץ אשר אתה שוכב עליה - הנה הפל מרפכה קדושה אחת. וכאן הוא ראה שיהיה שלמות האבות.

בא ראה, אלהי אברהם אביך, שפיון שאמר אברהם אביך, ודאי שהוא באמצע. ואלהי יצחק, כאן נרמז שקשור לשני צדדים ואחוז אותם. קשור לצד אחד - שכתוב אברהם אביך. וקשור לצד אחר - שכתוב ואלהי יצחק. תוספת וא"ו ליצחק, להראות שיעקב אחוז לשני צדדים.

ועד שיעקב לא נשא, לא נאמר בגלוי יותר, ונאמר בגלוי למי שמכיר דרכי התורה. אחר שנשא והוליד, נאמר לו בגלוי. זהו שכתוב (בראשית לג) ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל. מכאן למדנו, מי שלא נשלם למטה - לא נשלם למעלה. שונה יעקב, שנשלם למעלה ולמטה, אבל לא בגלוי.

ואם תאמר שנשלם באותה השעה - לא. אלא ראה שישלם לאחר זמן. ואם תאמר, הנה פתוב והנה אנכי עמך ושמרתיו בכל אשר תלך? אלא השגחת הקדוש ברוך הוא ושמירתו לא נעזבה מיעקב לעולמים בכל מה שהצטרף לו בעולם הזה, אבל בעולם העליון עד שנשלם.

ושמרתיו בכל אשר תלך. אלא, אשגחותא דקדשא בריך הוא ונטירו דיליה, לא אשתביק מגיה דיעקב לעלמין, בכל מה דאצטרף ליה בהאי עלמא, אבל בעלמא עלאה עד דאשתלים.

דיעקב, למהוי כלא רתיבא קדישא, מינא ושמאלא, ויעקב בגוייהו, ופנסת ישראל לאתקשרא בינייהו, הדא הוא דכתיב אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. מנלן דיעקב באמצעיתא, משמע דכתיב, אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק (האר"י), ולא כתיב אלהי יצחק אביך. דכיון דאתקשר ביה באברהם, אשתפח דאיהו באמצעיתא. ולבתר הארץ אשר אתה שוכב עליה, הא כלא רתיבא חדא קדישא. והכא חמא דיהוי שלימו דאבהן.

תא חזי, אלהי אברהם אביך, דכיון דאמר אברהם אביך, ודאי איהו באמצעיתא, ואלהי יצחק, הכא אתרמיז דקשיר לתרין סטרין ואחיד לון. קשיר לסטרא חד, דכתיב אברהם אביך. וקשיר לסטרא אחרא, דכתיב ואלהי יצחק, תוספת וא"ו לגבי יצחק, לאחזאה דיעקב אחיד לתרין סטרין.

ועד דיעקב לא אתנסיב, לא אתמר באתגליא יתיר, ואתמר באתגליא, למאן דידע אורחוי דאורייתא. לבתר דאתנסיב ואוליד, אתמר ליה באתגליא, הדא הוא דכתיב, (בראשית לג) ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל. מהכא אוליפנא, מאן דלא אשתלים לתתא, לא אשתלים לעילא. שאני יעקב, דאשתלים לעילא ותתא, אבל לא באתגליא.

ואי תימא דאשתלים בההיא שעתא, לא. אלא חמא דישתלים לבתר זמנא. ואי

תימא הא כתיב, (בראשית כח) והנה אנכי עמך אלא, אשגחותא דקדשא בריך הוא ונטירו דיליה, לא אשתביק מגיה דיעקב לעלמין, בכל מה דאצטרף ליה בהאי עלמא, אבל בעלמא עלאה עד דאשתלים.

וַיִּיָּקֶן יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֶכְן
 יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא
 יָדַעְתִּי. וְכִי תִמְיָהּ הוּא שְׁלֹא
 יָדַע? אֵלֵּא מֵה זֶה וְאֲנֹכִי לֹא
 יָדַעְתִּי? כִּמּוֹ שְׁנֵאמַר (שמואל א' - יג)
 וּפְנֵי ה' לֹא חֲלִיתִי. אָמַר, וְכִי כָל
 זֶה הַתְּגָלָה לִי וְלֹא הִסְתַּפְּלִיתִי
 לְדַעַת אֲנֹכִי, וְלֹהֲכַנֵּס תַּחַת כַּנְּפֵי
 הַשְּׂכִינָה וְלֵהִיּוֹת שְׁלֹם?

בא ראה, כתוב (בראשית כה)
 ותאמר אם פן למה זה אנכי. כל
 יום ויום ראתה רבקה את אור
 השכינה, שהשכינה היתה
 במשכנה, והתפללה שם. פיון
 שראתה צרתה במעיה, מה
 כתוב? ותלך לדרש את ה'. לצאה
 מהדרגה הזו לדרגה אחרת,
 שהיא הוי"ה. משום כך אמר
 יעקב, וכי כל כך ראיתי ואנכי
 לא ידעתי? משום שהיה לבדו
 ולא נכנס תחת כנפי השכינה.

מיד - ויירא ויאמר מה נורא
 המקום הזה. הדבר הזה הוא
 לשני הצדדים. מה נורא המקום
 הזה - אחד על אותו המקום
 שאמר בראשונה, ואחד על אות
 הברית הקדושה, שלא צריך
 להבטל.

ואף על גב שהם לשני צדדים -
 הוא אחד. אמר, אין זה פי אם
 בית אלהים. אין זה להיות בטל,
 אין זה להמצא לבדו, זה לא
 העמידה שלו, אלא בית אלהים,
 להשתמש בו ולעשות בו פרות
 ולהריק לו ברכות מכל איברי
 הגוף, שהיו השער של כל הגוף.
 זהו שכתוב וזה שער השמים. זה
 השער של הגוף ודאי, שער הוא
 להריק ברכות למטה, אחוז
 למעלה ואחוז למטה. אחוז
 למעלה - שכתוב וזה שער
 השמים. [אחוז] למטה - שכתוב
 אין זה פי אם בית אלהים. ועל
 זה, ויירא ויאמר מה נורא

וַיִּיָּקֶן יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֶכְן יֵשׁ ה'
 בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי. (שם) וְכִי
 תוֹהָא הוּא דְלֹא יָדַע. אֵלֵּא מֵאִי וְאֲנֹכִי לֹא
 יָדַעְתִּי, כִּמּוֹ דְאֵת אָמַר, (שמואל א' יג) וּפְנֵי ה' לֹא
 חֲלִיתִי. אָמַר, וְכִי כָל הָאִי אֲתַגְּלִי לִי וְלֹא
 אִסְתַּפְּלִנָּא לְמַנְדַּע אֲנֹכִי, וְלִמְיַעַל תַּחֲוֹת גְּדַפֵּי
 דְשְׂכִינְתָא לְמַהוּי שְׁלִים.

תא חזי, פתיב, (בראשית כה) ותאמר אם פן למה
 זה אנכי, כל יומא ויומא חמאת רבקה
 נהורא דשכינתא, (דף קן ע"ב) דהויא שכינתא
 במשכנהא וצליאת תמן. פיון דחמאת עאקו
 דילה במעיהא, מה כתיב ותלך לדרש את ה',
 נפקת מדרגא דא לדרגא אחרא דאיהו
 הוי"ה. בגיני כך אמר יעקב, וכי כל כך
 חמינא, ואנכי לא ידעתי, בגין דהוה בלחודוי
 ולא עאל תחות גדפי דשכינתא.

מיד (בראשית כה) ויירא ויאמר מה נורא
 המקום הזה. מלה דא לתרין סטרין איהו. מה
 נורא המקום הזה, חד על ההוא מקום
 דקאמר בקדמיתא. וחד על את קיימא
 קדישא דלא בעיא לאתבטלא.

ואף על גב דאינהו תרי סטרי, חד הוא. אמר
 (בראשית כה) אין זה פי אם בית אלהים, אין
 זה, למהוי בטיל. אין זה, לאשתפחא
 בלחודוי, קיימא דיליה לאו איהו אלא בית
 אלהים, לאשתמשא ביה ולמעבד ביה פירין,
 ולארקא ביה ברכאן מפל שייפי גופא. דהאי
 הוא תרעא דכל גופא, הדא הוא דכתיב,
 (בראשית כה) וזה שער השמים, דא תרעא דגופא
 ודאי, תרעא איהו לארקא ברכאן לתתא,
 אחיד לעילא ואחיד לתתא. אחיד לעילא,
 דכתיב וזה שער השמים. (אחיד) לתתא, דכתיב
 אין זה פי אם בית אלהים. ועל דא ויירא

המקום הזה. וכני אדם אינם משגיחים בפכוד שבו להיות בו שלם למעלה ולמטה. בא אביו ונשקו.

אמר רבי יצחק, כששמעתי אותם הדברים מפיו, בכיתי ואמרתי, ברוך הרחמן שלא בטל מן העולם החכמה העליונה. הלכתי עמם עד שלש פרסאות עד שנכנסתי עמהם לעיר. לא הספיקו להכנס, עד ששדף אותו האיש את בנו, ואמרו לו, דבריך לא יהיו לבטלה.

אמרתי, זה שאמר רבי שמעון, שהדברים הללו הם פלם בסוד החכמה ולהראות דברים אחרים. כשסדרתי הדברים לפני רבי שמעון, אמר לי, אל תאמר שהדברים הללו הם של תינוק, אלא הם דברים של סודות עליונים, והפל רשומים בסוד החכמה.

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו'. אמר רבי יהודה, כיון שפל זה הבטיח לו הקדוש ברוך הוא, למה לא האמין, שאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו' ? אלא, אמר יעקב, חלום חלמתי, והחלומות - מהם אמת ומהם לא אמת, ואם יתקיים, הרי ידעתי שהוא חלום אמת. ועל פן אמר אם יהיה אלהים עמדי וגו', כמו שחלמתי, והיה ה' לי לאלהים. אני אהיה מושף ברכות מהמעין של הנחל של הכל למקום הזה שנקרא אלהים.

בא ראה, ישראל שהוא באמצע, הכל הוא נוטל בראשונה מהמקור של הכל, ואחר שיגיע אליו, ממנו שופע וממשיך למקום הזה, משמע שכתוב והיה ה' לי - בראשונה, ואחר הכל - לאלהים. כמו שאלהים

ויאמר מה נזרא המקום הזה, וכני נשא לא משגחן ביקרא דביה למיהוי ביה שלים, לעילא ותתא. אתא אבוי ונשקיה.

אמר רבי יצחק, פד מלין אינון שמענא מפומיה בכינא, ואמינא ברוך רחמנא דלא בטיל מעלמא חכמתא עלאה. אזלינא עמהון עד תלת פרסי, עד דעאלנא עמהון למתא. לא ספיקו למיעל, עד דשדף ההוא בר נש לבריה, ואמרי ליה, מליך לא יהון לבטלה.

אמינא, הא דאמר רבי שמעון, דמלין אלין פלהו ברזא דחכמתא נינהו, ולאחזאה מלין אחרנין. פד סדרנא מלין קמיה דרבי שמעון. אמר לי, לא תימא דמלין אלין דינוקא נינהו, אלא מלין דרזין עלאין נינהו, וכלא ברזא דחכמתא רשימין.

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו', (בראשית כח) אמר רבי יהודה כיון דכל האי אבטח ליה קדשא ברוך הוא, אמאי לא האמין, דאמר (בראשית כח) אם יהיה אלהים עמדי וגו'. אלא, אמר יעקב, חלמא חלמנא, וחלמין מנייהו קשוט ומנייהו לא קשוט, ואם יתקיים הא ידענא דחלמא קשוט הוא, ועל דא אמר אם יהיה אלהים וגו', כמה דחלמנא, והיה יי לי לאלהים, אנא אהא משיך ברבאן ממבועא דנחלא דכלא, לאתר דא דאקרי אלהים.

תא חזי, ישראל דאיהו באמצעיתא, פלא נטיל הוא בקדמיתא ממקורא דכלא, ולבתר דימטי ליה, מניה, נגיד ואמשיך להאי אתר, משמע דכתיב, והיה יי לי בקדמיתא, ולבתר פלא לאלהים. כמה דאלהים, יהא נטיר ועביד לי, פל אלין טבאן, אוף אנא

אָהא מְשִׁיף לִיה מְאֵתֵר דִּילִי כָּל אֵינוֹן בְּרַכָּאן, וְיִתְחַבֵּר קְשָׁרָא דְכָלְא בֵּיה. אֵימְתִי, (בראשית כח) וּשְׁבַתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי, כִּד אָהא יְתִיב בְּדַרְגָּא דִּילִי, וְאָהא יְתִיב בְּדַרְגָּא דְשָׁלוֹם לְתַקְנָא בֵּית אָבִי, וּשְׁבַתִּי בְּשָׁלוֹם דִּי יִקָּא, כְּדִין וְהָיָה יְיָ לִי לְאֱלֹהִים.

דְּבַר אַחַר וּשְׁבַתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי, דְּתַמְּן הוּא אַרְעָא קְדִישָׁא, תַּמְּן אֲשַׁתְּלִים. וְהָיָה יְיָ לִי לְאֱלֹהִים. בְּאֵתֵר דָּא, אֲסַלֵּק (אסתלק) מְדַרְגָּא דָּא לְדַרְגָּא אַחְרָא כְּדָקָא יְאוּת, וְתַמְּן אֲפַלַח פּוּלְחָנִיהָ.

רַבִּי חֲזִיא פְּתַח וְאָמַר, (תהלים סה) דְּבַרִּי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מִנִּי פִּשְׁעֵינוּ אַתָּה תְּכַפְּרֵם. הָא קָרָא קְשָׁיָא, דְּלָאו סוּפִיָּה רִישִׁיָּה, וְלָאו רִישִׁיָּה סוּפִיָּה. אֶלָּא דָּוִד בְּעָא עַל גְּרַמִּיָּה, וּלְבַתֵּר בְּעָא עַל פְּלָא. דְּבַרִּי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מִנִּי. אָמַר דָּוִד, אָנָּא יַדְעָנָא בְּגַרְמִי דְּחִבְנָא, אֲבָל כַּמָּה חֲזִיבִין אֵינוֹן בְּעַלְמָא, דְּאֵתְגַבְּרוּ חוּבִיָּיהוּ עַלִּיָּיהוּ יִתִּיר מִנִּי. הוּאִיל וְכֵן, לִי (דף קנא ע"א) וְלַהוֹן, פִּשְׁעֵינוּ אַתָּה תְּכַפְּרֵם.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְּחֲזִיבִין סְגִיאִין בְּעַלְמָא, אֵינוֹן סְלִקִּין, עַד הָהוּא אֵתֵר דְּסַפְרִי דְּחֲזִיבִיא אַתְּפַתְחוּ, כַּמָּה דָּאֵתֵר אָמַר, (דניאל ז) דִּינָא יְתִיב וְסַפְרִין פְּתִיחוּ, וְהָהוּא סַפֵּר (דִּינָא עֲלֵה קרימא), (נ"א לעילא מְרִישִׁיָּה דְּדוּד אִיהוּ) בְּגִינִי כֵּן, דְּבַרִּי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מִנִּי, וְעַל דָּא פִּשְׁעֵינוּ אַתָּה תְּכַפְּרֵם.

יַעֲקֹב, כְּגִוּוֹנָא דָּא בְּגִין כֶּף לָא הֵימִין, אִי תִימָא דְּלָא הֵימִין בְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא. אֶלָּא, דְּלָא הֵימִין בֵּיה בְּגַרְמִיָּה, דִּילְמָא יַחֻוב, וְהָהוּא חוּבָא, יִמְנַע לִיה, דְּלָא יְתוּב בְּשָׁלֹם וְיִסְתַּלַּק נְטִירוּ מִנִּיה, וּבְגִין כֶּף, לָא הֵימִין בְּגַרְמִיָּה. וְהָיָה יְיָ לִי לְאֱלֹהִים, אֲפִילוּ

יְהִיָּה שׁוֹמֵר וְעוֹשֶׂה לִּי כָּל אוֹתָן הַטּוֹבוֹת, אִף אֲנִי אֶהְיֶה מוֹשֵׁף לוֹ מִהַמְּקוֹם שְׁלִי כָּל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת, וְיִתְחַבֵּר בּוֹ הַקְּשֵׁר שֶׁל הַכּל. מְתִי? וּשְׁבַתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי, כְּשֶׁאֶהְיֶה יוֹשֵׁב בְּדַרְגָּה שְׁלִי, וְאֶהְיֶה יוֹשֵׁב בְּדַרְגָּה שֶׁל שָׁלוֹם לְתַמְּן אֵת בֵּית אָבִי, וּשְׁבַתִּי בְּשָׁלוֹם דְּוָקָא, אֲזִי וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹהִים.

דְּבַר אַחַר וּשְׁבַתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי, שְׁשֵׁם הִיא הָאֲרֵץ הַקְּדוּשָׁה, שֵׁם אֲשַׁתְּלֵם. וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹהִים. בְּמַקּוֹם הַזֶּה אֶעֱלֶה (נתעלה) מְדַרְגָּה זוֹ לְדַרְגָּה אַחְרַת כְּרָאוּי, וְשֵׁם אֲעֵבֵד עֲבוֹדָתוֹ.

רַבִּי חֲזִיא פְּתַח וְאָמַר, דְּבַרִּי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מִנִּי פִּשְׁעֵינוּ אַתָּה תְּכַפְּרֵם. הַפְּסוּק הַזֶּה קֶשֶׁה, שְׂאִין סוּפוֹ רָאשׁוּ וְאִין רָאשׁוּ סוּפוֹ. אֶלָּא דָּוִד בְּקֶשׁ עַל עֲצָמוֹ, וְאַחַר כֶּף בְּקֶשׁ עַל הַכּל (תהלים סה) דְּבַרִּי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מִנִּי. אָמַר דָּוִד, אֲנִי יַדְעָתִי בְּעֲצָמִי שְׁחַטָּאתִי, אֲבָל כַּמָּה רְשָׁעִים הֵם בְּעוֹלָם שֶׁהִתְגַּבְּרוּ חַטָּאֵיהֶם עֲלֵיהֶם יוֹתֵר מִמִּנִּי. הוּאִיל וְכֵן, לִי וְלַהֵם, פִּשְׁעֵינוּ אַתָּה תְּכַפְּרֵם.

בֵּא רָאָה, בְּשַׁעָּה שְׂרָבִים הַרְשָׁעִים בְּעוֹלָם, הֵם עוֹלָיִם עַד אוֹתוֹ מְקוֹם שְׁסַפְרֵי הַרְשָׁעִים נִפְתְּחוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הַבַּיִת) דִּין יוֹשֵׁב וְסַפְרִים נִפְתְּחוּ, וְאוֹתוֹ סַפֵּר (הַדִּין עוֹמֵר עֲלֵהּ), (למעלה מראשו של דוד הוא) מְשׁוּם כֶּף דְּבַרִּי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מִנִּי, וְעַל כֵּן פִּשְׁעֵינוּ אַתָּה תְּכַפְּרֵם.

יַעֲקֹב כְּמוֹ כֵּן מְשׁוּם כֶּף לָא הֵאֱמִין. אִם תֵּאמַר שֶׁלֹּא הֵאֱמִין בְּקַדְשׁוֹ-בְּרוּךְ-הוּא - לָא. אֶלָּא שֶׁלֹּא הֵאֱמִין בְּעֲצָמוֹ. אוּלַּי יַחֲטֵא, וְאוֹתוֹ הַחֲטָא יִמְנַע אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יָשׁוּב בְּשָׁלוֹם וְיִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ הַשְּׂמִירָה, וּמְשׁוּם כֶּף לָא הֵאֱמִין

בַּעֲצוּמוֹ. וְהִיָּה ה' לִי לְאֱלֹהִים
אֲפִלוּ רַחֲמִים, כְּשֶׁאֲשׁוּב בְּשָׁלוֹם,
אֲשִׁים כְּנַגְדִי אֶת הַדִּין, מִשׁוֹם
[שְׁהָרִי] שְׁאֲנִי עוֹבֵד לְפָנָיו תָּמִיד.

אָמַר רַבִּי אֲחָא, אָמַר יַעֲקֹב, כַּעֲת
אֵינִי צָרִיף אֶת הַדִּין. כְּשֶׁאֲשׁוּב
לְבֵית אָבִי אֲתַפְּלֵל בְּדִין וְאֲתַקְּשֶׁר
בּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לֹא כֹּה, אֲלֹא
אָמַר, עֲכָשׁוּ אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים
עִמָּדִי, אֲנִי צָרִיף שֶׁהַדִּין יִשְׁמַר
אוֹתִי עַד שֶׁאֲשׁוּב בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית
אָבִי. אָבִל כִּיּוֹן שְׁאֲשׁוּב בְּשָׁלוֹם,
אֲכַלִּיל אֶת הַרַחֲמִים בְּדִין,
וְאֲתַקְּשֶׁר בְּקֶשֶׁר נֶאֱמַן לְהַכְלִיל
הַכֹּל יַחַד. וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר
שָׁמְתִי מִצְבָּה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים,
שְׁהָרִי אִזּוּ הַכֹּל יִהְיֶה קֶשֶׁר אֶחָד,
וְהָאֵבֶן הַזֶּה מִתְּבַרְכֵת מִיָּמִין
וּמִשְׁמָאל, מִתְּבַרְכֵת מִמַּעַלָּה
וּמִמַּטָּה, מִשׁוֹם [וְהָ] שְׁאֲתָן מַעֲשֶׂר
מְכַל.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, הִנֵּה כְּתוּב וַיִּקַּח
מֵאֲבִנֵי הַמָּקוֹם. וְאִם תֵּאמַר
שֶׁהָאֵבֶן הַזֶּה עֲלִיוֹנָה [עַל] פְּמָה
אֲבָנִים לְמָקוֹם מוֹשְׁבָה לְשֵׁרוֹת
עֲלִיָּהֶם, [וְהוּוּ שְׁתוּב] וְהָרִי כְּתוּב
וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׁמְתִי מִצְבָּה
- [עֲלִיוֹנָה הִיא צָרִיף לְהוֹתוֹ] מִשׁוֹם [כִּיּוֹן]
שְׁאֵמַר אֵינִן זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים,
כִּיּוֹן הָרִים אוֹתָהּ מִצְבָּה עֲלִיוֹנָה,
מִשׁוֹם שֶׁתְּלָה בָּהּ כֹּל הַשְּׁבֹחַ שֶׁל
זֶה, שְׁאֵינִן זֶה לְקִיָּם [לְמַטָּה] כִּי אִם
בֵּית אֱלֹהִים, וַיִּפְּהוּ. וְעַל כֵּן אֲשֶׁר
שָׁמְתִי מִצְבָּה.

יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים לְעֹלָמִין, בֵּית אֱלֹהִים, בֵּית
יְיָ מִיָּבְעֵי לֵיהּ, כְּמָה דְאֵת אָמַר, (עזרא א)
לְכוּנֵן אֶת בֵּית יְיָ. וְכֵן (תהלים קכב) בֵּית יְיָ גִלְיָהּ.
אֲלֹא, אֲתַר דְּבִי דִינָא אִיהוּ מִתְרִין סְטָרִין
עֲלֵאִין, מִסְטָרָא דְיוֹבְלָא, דְאִיהוּ אֱלֹהִים חַיִּים.
וּמִסְטָרָא דְיִצְחָק אֱלֹהִים.

אָמַר רַבִּי אֲלֶעָזָר, יוֹבְלָא, אָף עַל גַּב דְּדִינִין
גַּב שֶׁהַדִּינִים [וַיִּצְאִים] מִתְעוֹרְרִים

רַחֲמִי, כַּד אֵיתוּב בְּשָׁלֵם, אֲשׁוּי לְקַבְּלֵי לְדִינָא,
בְּגִין (ס"א דהא) דְאֵנָא פְּלַח קַמִּיה תְּדִיר.

אָמַר רַבִּי אֲחָא, אָמַר יַעֲקֹב, הַשְׁתָּא לָא
אֲצַטְרִיכְנָא לְדִינָא, כַּד אֵיתוּב לְבֵית
אָבָא, אֲתַפְּלִילְנָא בְּדִינָא וְאֲתַקְּשֶׁר בִּיהּ. אָמַר
רַבִּי יוֹסִי, לָאוּ הֵכִי, אֲלֹא אָמַר, הַשְׁתָּא אִם
יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי, דִּינָא אֲצַטְרִיכְנָא לְנִטְרָא
לִי, עַד דְאֵיתוּב בְּשָׁלֵם לְבֵית אָבָא, אָבִל כִּיּוֹן
דְאֵיתוּב בְּשָׁלֵם, אֲתַפְּלִילְנָא רַחֲמֵי בְּדִינָא,
וְאֲתַקְּשֶׁר בְּקֶשֶׁרָא מְהִימְנָא, לְאֲכַלְלָא כֹּלָא
כַּחַד. (בראשית כח) וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׁמְתִי
מִצְבָּה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים. דְּהָא כְּדִין יִהָא כֹּלָא
קֶשֶׁרָא חָדָא, וְהָאִי אֵבֶן אֲתַבְּרַכָּא מִיָּמִין
וּמִשְׁמָאלָא, אֲתַבְּרַכָּא מַעֲלָא וּמִתְתָּא, בְּגִין
(דא) דְאֵתָן מַעֲשֶׁרָא מְכַלָּא.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, הָא כְּתוּב, (בראשית כח) וַיִּקַּח
מֵאֲבִנֵי הַמָּקוֹם. וְאִי תִימָא דְאֲבָנָא דָא,
עֲלָאָה (על) פְּמָה אֲבָנִין לְאֲתַר מוֹתְבִיָּה, לְמִשְׁרֵי
עֲלִיָּהוּ, (נ"א הָאִי דְכְּתוּב) וְהָא כְּתוּב וְהָאֵבֶן הַזֹּאת
אֲשֶׁר שָׁמְתִי מִצְבָּה, (נ"א עֲלִיוֹנָה מִיָּבְעֵי לֵיהּ). בְּגִין (נ"א
כִּיּוֹן) דְאָמַר (בראשית כח) אֵינִן זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים,
הֵכָא אָרִים לָהּ קַמָּא עֲלָאָה, בְּגִין דְתְּלָא כֹּל
שְׁבַחָא דְזֶה בָּהּ, דְאֵינִן זֶה לְקִיָּמָא (לְתַתָּא) כִּי אִם
בֵּית אֱלֹהִים. וְשִׁפִּיר. וְעַל דָּא אֲשֶׁר שָׁמְתִי
מִצְבָּה כְּתוּב.

יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים לְעֹלָמִין, בֵּית אֱלֹהִים, בֵּית
יְיָ מִיָּבְעֵי לֵיהּ, כְּמָה דְאֵת אָמַר, (עזרא א)
לְכוּנֵן אֶת בֵּית יְיָ. וְכֵן (תהלים קכב) בֵּית יְיָ גִלְיָהּ.
אֲלֹא, אֲתַר דְּבִי דִינָא אִיהוּ מִתְרִין סְטָרִין
עֲלֵאִין, מִסְטָרָא דְיוֹבְלָא, דְאִיהוּ אֱלֹהִים חַיִּים.
וּמִסְטָרָא דְיִצְחָק אֱלֹהִים.

אָמַר רַבִּי אֲלֶעָזָר, יוֹבְלָא, אָף עַל גַּב דְּדִינִין
(דְּגִינִין) מִתְעוֹרְרִין מִיָּנָה, וְכִלְהוּ רַחֲמֵי (וַיִּצְאִים),

ממנה וכלם רחמים (רד"ם), כל השמחות יוצאות ממנה, והוא שמחת (הוא חרות) הכל. אלא בית אלהים - הצד של הדין הקשה. אם לטוב, בצד (היכל) השמאל מתעוררת בו אהבה, כמו שנאמר שמאלו תחת לראשי. אם לרע, בצד השמאל מתעורר בו דין קשה, כמו שנאמר מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ. ודאי בית אלהים. רבי שמעון אמר, בית אלהים, הינו שכתוב קרית מלך רב. יש מלך סתם ויש מלך רב. ודאי שהעולם העליון הוא מלך רב, וזוהי קרית מלך רב.

רבי חייא ורבי חזקיה היו יושבים תחת האילנות של שדה אונן. נרדם רבי חייא, וראה את אליהו. אמר, מהזכחת הדרך של מר מאיר השדה. אמר, כעת באתי להודיע שקרובה ירושלים להתרבו, וכל אותן קריות החכמים, משום שירושלים היא דין, ועל דין עומדת ועל דין פתור, והנה נתנה רשות לסמאל עליה ועל גבורי העולם, ובאתי להודיע לחכמים אולי יאריכו את שנות ירושלים, שהרי כל זמן שנמצאת בה תורה - היא עומדת, משום שהתורה עץ החיים העומד עליה. כל זמן שהתורה מתעוררת למטה - עץ החיים לא יז למעלה. פסקה התורה למטה - עץ החיים מסתלק (ממנה) מן העולם.

ועל כן, כל זמן שהחכמים ישמחו בתורה, לא יוכל עליהם סמאל, שהרי כתוב הקל קול יעקב והידיים ידי עשו. זו התורה העליונה שנקראת קול יעקב. בעוד שאותו קול לא פוסק, הדבור שולט ויכול, ועל כן לא צריך להפסיק בתורה. והתעורר רבי חייא, והלכו ואמרו את

כל חידו מינה נפקין, והוא חדותא (ס"א והוא חירותא) דכלא. אלא בית אלהים, סטרא דדינא קשיא, אי לטב, בסטרא (רובלא) דשמאלא, אתער ביה רחמותא, כמה דאת אמר, (שיר השירים ב) שמאלו תחת לראשי. אי לביש, בסטרא דשמאלא, אתער ביה דינא קשיא, כמה דאת אמר, (ירמיה א) מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ, ודאי בית אלהים. רבי שמעון אמר, בית אלהים היינו דכתיב, (תהלים מח) קרית מלך רב. אית מלך סתם, ואית מלך רב, ודאי עלמא עלאה, מלך רב איהו, ודא הוא (שם) קרית מלך רב.

רבי חייא ורבי חזקיה, הוו יתבי תחות אילני דחקל אונן, אדמוף רבי חייא, חמא ליה לאליהו, אמר מקסטיטורא דמר, חקלא נהיר. אמר, השתא אתינא לאודעא, דירושלם קריב איהו לאתחרבא, וכל אינון קרתין דחכימיא. בגין דירושלם דינא איהו, ועל דינא קיימא, ועל דינא אתחרב, והא אתיהיב רשו לסמאל על עליה, ועל תקיפי עלמא, ואתינא לאודעא לחכימיא דילמא יזרכון שני דירושלם, דהא כל זמנא דאורייתא אשתפח בה, היא קיימא. בגין דאורייתא אילנא דחיי דקיימי עליה, (תרי נוסחי אינון) כל זמנא דאורייתא אתער לתתא אילנא דחיי לא אעדי לעילא, פסק אורייתא לתתא אילנא דחיי אסתלק (מינה) מעלמא.

ועל דא, כל זמנא דחכימיא יחדון בה באורייתא, לא יכיל סמאל בהו, דהא כתיב, (בראשית כז) הקול קול יעקב והידיים ידי עשו, דא הוא אורייתא עלאה, דאקרי קול יעקב, בעוד דההוא קול לא פסק, דבור שלטא ויכלא, ועל דא לא אצטריף אורייתא

למפסק. ואתער (דף קנא ע"ב) רבי חי'א, ואזלו
ואמרו מלה דא לחכימ'א.

אמר רבי ייסא, פלא ידעין דא, והכי הוא,
דכתיב, (תהלים קכז) אם ה' לא ישמר עיר
שוא שקד שומר, אל'ין אנון דמשתדלין
באורייתא, קרתא קדישא קיימא עלייהו, ולא
על גבריין תקיפין דעלמא, היינו דכתיב אם
ה' לא ישמר עיר וגו'.

וירא והנה באר בשדה וגו'. (בראשית כט)
יהודה פתח ואמר, (תהלים ג) מזמור לדוד
בברחו מפני אבשלום בנו. האי קרא אתער
ביה חבריא. אבל מזמור לדוד, אמאי קאמר
שירה, אי בגין דבריה איהו דקם עליה, קינה
יתיר מיבעי ליה, דהא אבאיש עלוי דבר נש
זעיר מקריבוי, מדאחרא סגי. אלא, מזמור
לדוד, אמר שירה, והכי בעי דוד, דחשיב
דקדשא ברין הוא סליק ליה חובוי לההוא
עלמא. פיון דחמא, דהכא בהאי עלמא בעי
למגביה מניה, חדי.

תו, דחמא דעלאי מניה הוּו בעלמא, דקא
ברחו, וכלהו בלחודייהו. יעקב ערק,
דכתיב, (הושע יב) ויברח יעקב שדה ארם, וערק
בלחודוי. משה ערק, דכתיב, (שמות ב)
ויברח משה מפני פרעה, וערק בלחודוי. ודוד ברח,
כל אינון שולטני ארעא, וכל אינון גיברי
ארעא, ורישיהון דישראל, בלהו ערקין
עמיה וסחרין ליה, מימיניה ומשמאליה,
לנטרא ליה מפל סטרין, פיון דחמא שבחא
דא, אמר שירתא.

ואמר רבי יהודה, בלהו אערעו בהאי באר.
ודוד אמאי לא אערע ביה. אלא, דוד
מארי דכבו, הנה לקבליה, (דברי'א) ביהוא
זמנא, ובגין כן, לא אערע ביה. ליעקב

הדבר הזה לחכמים.
אמר רבי ייסא, הכל יודעים את
זה, וכך הוא, שכתוב אם ה' לא
ישמר עיר שוא שקד שומר. אלו
הם שמשתדלים בתורה, הקריה
הקדושה עומדת עליהם, ולא על
הגברים הגבורים של העולם,
הינו שכתוב אם ה' לא ישמר עיר
וגו'.

וירא והנה באר בשדה וגו'. רבי
יהודה פתח ואמר, (תהלים א)
מזמור לדוד בברחו מפני
אבשלום בנו. בפסוק הזה
התעוררו החברים, אבל מזמור
לדוד, למה אמר שירה? אם
משום שבנו הוא שקם עליו,
יותר קינה היה צריך להיות,
שהרי הרע עליו על האדם קצת
מקרובו משאחר הרבה. אלא
מזמור לדוד, אמר שירה, וכך
בקש דוד, שחשב שהקדוש
ברוך הוא סלק את חטאו לעולם
ההוא. פיון שראה שבאן בעולם
הזה רוצה לגבות ממנו, שמח.

עוד, שראה שעליונים ממנו היו
בעולם שברחו, וכלם לבדם.
יעקב ברח, שכתוב (הושע יב)
ויברח יעקב שדה ארם, וברח
לבדו. משה ברח, שכתוב (שמות ב)
ויברח משה מפני פרעה, וברח
לבדו. ודוד ברח, כל אותם
שליטי הארץ וכל אותם גבורי
הארץ וראשי ישראל, כלם ברחו
עמו, וסובבים מימינו ומשמאלו
לשמר אותו מפל הצדדים. פיון
שראה השבח הזה, אמר שירה.
ואמר רבי יהודה, כלם פגשו את
הבאר הזו. ולמה דוד לא פגש
בה? אלא דוד בעל שנאה היה
כנגדו [של הכאר] באותו הזמן,
ומשום כן לא פגש בה. את
יעקב ומשה קבלה אותם הבאר
בשמחה ורצתה להתקרב עמם.
ועל כן, פיון שראתה אותם

הבאר הזו, עלו המים אליה
כאשה ששמחה עם בעלה.
ואם תאמר, הנה אליהו ברח ולא
פגש בה, למה? אלא אליהו הוא
למטה מן הבאר, ולא למעלה,
כמו שהיו משה ויעקב, ומשום
כך הוא מלאך ועושה שליחות.
ומשום שיעקב ומשה הם
למעלה מן הבאר, הבאר שמחה
אליהם ועלתה לקבל אותם
כאשה ששמחה לבעלה ומקבלת
אותו.

וירא והנה באר בשדה. סוד הוא
שראה את הבאר הזו למעלה, זה
כמו זה. כתוב שלשה עדרים צאן
רוכצים עליה. אם הם שלשה,
למה כתוב ונאספו שמה כל
העדרים? אלא הם שלשה:
דרום, מזרח, צפון. דרום מן הצד
הנה, וצפון מהצד הנה, ומזרח
ביניהם. ואלו עומדים על הבאר
הזו ואוחזים אותה וממלאים
אותה. מה הטעם? משום כי מן
הבאר ההיא ישקו העדרים. הינו
שכתוב ישקו כל חיתו שדי.

תוספתא

וירא והנה באר בשדה. רבי
אלעזר אמר, כתוב (ישעיה נא)
שמעו אלי רדפי צדק. אותם
המבקשים סוד האמונה, אותם
שנדבקו בקשר האמונה, אותם
שיודעים דרכי המלך העליון
[קרוי שמעו].

בשעורים שנים ויצאו לקראת
אחד - מקבלים אותו בין שתי
זרועות. שנים יורדים למטה,
שנים הם, אחד ביניהם. שני
אלה מושב הנביאים, המקום
שיונקים בו, אחד ביניהם, שהוא
מתחבר בכל, הוא נוטל הכל.
אותה באר קדושה עומדת
תחתיהם, היא שדה התפוחים
הקדושים. מהבאר הזו משקים
העדרים, כל אותן המרפבות, כל

ומשה, בחדוה קביל לון האי באר, ובצע
לאתקרבא בהדייהו, ועל דא כיון דחמא לון
האי באר סליקו מיא לגבייהו, פאתתא
דחדיאת עם בעלה.

ואי תימא הא אליהו ברח ולא אערע ביה,
אמאי. אלא, אליהו לתתא מן באר הוא,
ולא לעילא, כמה דהו משה ויעקב, ובגין
כך, מלאך איהו, ועביד שליחותא, ובגין
דיעקב ומשה, לעילא אינון מן הבאר, באר
חדי לגבייהו, וסליק לקבלא לון, פאתתא
דחדיאת לגבי בעלה, ומקבלא ליה.

וירא והנה באר בשדה, רזא איהו, דחמא
האי באר לעילא, דא כגוונא דא,
פתיב, (בראשית כט) שלשה עדרים צאן רוכצים
עליה, אי אינון (דף קנב ע"א) שלשה, אמאי
פתיב, (בראשית כט) ונאספו שמה כל העדרים.
אלא, אינון שלשה, דרום, מזרח, צפון.
דרום מהאי סטרא, וצפון מהאי סטרא,
ומזרח ביניהו, ואלין קיימין על האי באר
ואחידין ליה, ומליין ליה. מאי טעמא, בגין,
(בראשית כט) כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים.
היינו דכתיב, (תהלים קד) ישקו כל חיתו שדי.

תוספתא

וירא והנה באר בשדה. (בראשית כ"ט) רבי אלעזר אמר,
פתיב (ישעיה נא) שמעו אלי רדפי צדק, אינון
דתבעי רזא דמהימנותא, אינון דאתדבקו בקשורא
דמהימנותא, אינון דידעין ארחוי דמלפא עלאה.
כד סליקו תרין, ונפקו לקדמות חד, מקבלין ליה בין
תרין דרועין. תרי נחתי לתתא, תרין אינון, חד
ביניהו. תרין אלין מותבא דנביאי, אתר דינקי ביה, חד
ביניהו, דאיהו אתחבר בכלא, הוא נוטל כלא.
ההוא בירא קדישא קאים תחותיהו, חקלא דתפוחין
קדישין איהו. מהאי בירא מתשקנין עדריא, כל

אינון רתיכין, פל אינון מארי גדפין. ג' קיימין רביעין (קיימין) על האי בירא, האי בירא מנייהו אתמלי, הדא הוא דכתיב, (בראשית כט) פי מן הבאר ההיא ישקו העדרים וגו'. דא אדנ"י אתקרי, על דא כתיב, (דברים ג) אדנ"י אלהים אתה החילות, וכתיב, (דניאל ז) והאר פניך על מקדשך השמים למען אדנ"י. אדון פל הארץ, הדא הוא דכתיב, (יהושע ג) הנה ארון הברית אדון פל הארץ. (ע"כ תוספתא)

וְנִאֲסְפוּ שְׁמָה כָּל הָעֶדְרִים, הַיֵּינוּ דְכָתִיב, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הַזֹּלְכִים אֶל הַיָּם.

איןנון רתיכין, פל אינון מארי גדפין. ג' קיימין רביעין (קיימין) על האי בירא, האי בירא מנייהו אתמלי, הדא הוא דכתיב, (בראשית כט) פי מן הבאר ההיא ישקו העדרים וגו'. דא אדנ"י אתקרי, על דא כתיב, (דברים ג) אדנ"י אלהים אתה החילות, וכתיב, (דניאל ז) והאר פניך על מקדשך השמים למען אדנ"י. אדון פל הארץ, הדא הוא דכתיב, (יהושע ג) הנה ארון הברית אדון פל הארץ. (ע"כ תוספתא)

וְנִאֲסְפוּ שְׁמָה כָּל הָעֶדְרִים, הַיֵּינוּ דְכָתִיב, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הַזֹּלְכִים אֶל הַיָּם.

איןנון רתיכין, פל אינון מארי גדפין. ג' קיימין רביעין (קיימין) על האי בירא, האי בירא מנייהו אתמלי, הדא הוא דכתיב, (בראשית כט) פי מן הבאר ההיא ישקו העדרים וגו'. דא אדנ"י אתקרי, על דא כתיב, (דברים ג) אדנ"י אלהים אתה החילות, וכתיב, (דניאל ז) והאר פניך על מקדשך השמים למען אדנ"י. אדון פל הארץ, הדא הוא דכתיב, (יהושע ג) הנה ארון הברית אדון פל הארץ. (ע"כ תוספתא)

וְנִאֲסְפוּ שְׁמָה כָּל הָעֶדְרִים, הַיֵּינוּ דְכָתִיב, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הַזֹּלְכִים אֶל הַיָּם.

וְנִאֲסְפוּ שְׁמָה כָּל הָעֶדְרִים, הַיֵּינוּ דְכָתִיב, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הַזֹּלְכִים אֶל הַיָּם.

מִשָּׁה, שְׁכַתּוּב (שמות ב) וַיִּבְאוּ
הָרָעִים וַיִּגְרְשׁוּם וַגּוֹ', וְשֵׁם
הַזְדַּמְנָה לוֹ צְפוּרָה, מִשׁוּם
שְׁאוֹתָהּ הַבָּאָר גְּרָמָה לָהֶם.

בֹּא רְאֵה, הַבָּאָר הַזֶּה כְּתוּבָה שְׁבַע
פְּעָמִים בְּפִרְשָׁה הַזֶּה, מִשׁוּם
שֶׁהִיא רְמֵז לְשִׁבְעֵי. וְכַף נִקְרָאת
בָּאָר שְׁבַע. [ומשום] הַבָּאָר הַזֶּה
נִזְכַּרְתָּ שְׁבַע פְּעָמִים בְּפִרְשָׁה הַזֶּה,
שְׁכַתּוּב וַיִּרְא וְהִנֵּה בָאָר בְּשֹׁדֵה.
כִּי מִן הַבָּאָר הִיא. וְהָאֶבֶן גְּדוּלָה
עַל פִּי הַבָּאָר. וְנֶאֱסָפוּ שְׁמָה כָּל
הָעֵדְרִים וַגּוֹ' מֵעַל פִּי הַבָּאָר.
וְהִשְׁקוּ אֶת הַצֵּאֵן וְהִשִּׁיבּוּ אֶת
הָאֶבֶן עַל פִּי הַבָּאָר. וְגִלְלוּ אֶת
הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבָּאָר. וַיִּגַּל אֶת
הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבָּאָר. הָרִי
שְׁבַעָה, וַיְבוֹדְאֵי שְׁכַף זֶה.

בְּמִשָּׁה לֹא כְתוּב אֱלֹא פַעַם
אַחַת, שְׁכַתּוּב וַיִּשָּׁב בָּאָרְךָ מִדִּין
וַיֵּשֶׁב עַל הַבָּאָר. מִשׁוּם שְׁמִשָּׁה
נִפְרַד מִכָּל וְכָל מִהַבִּית שְׁלֹמֵטָה,
וַיַּעֲקֹב לֹא נִפְרַד כָּלָל. בְּמִשָּׁה
אַחַד, כְּכַתּוּב (שיר ו) אַחַת הִיא
יוֹנְתִי תַמְתִּי. אַחַת הִיא לְאִמָּה.
וּמִשׁוּם כִּף מִשָּׁה הִיא בְּעַל הַבִּית
וְהַתְּעֵלָה לְמַעְלָה. בְּמִשָּׁה כְּתוּב
וַיֵּשֶׁב עַל הַבָּאָר. בְּיַעֲקֹב - וַיִּרְא
וְהִנֵּה בָאָר בְּשֹׁדֵה, וְלֹא כְתוּב
וַיֵּשֶׁב עַל הַבָּאָר.

דָּבָר אַחַר וַיִּצֵא יַעֲקֹב מִבָּאָר
שְׁבַע וַיִּלֶּךְ חֲרָנָה - רַבִּי אֲבָא פְתַח
וַאֲמַר, (תהלים קו) אֲשֶׁרִי שְׁמִרִי
מִשְׁפָּט עֲשֵׂה צְדָקָה בְּכָל יַעֲקֹב.
אֲשֶׁרִי שְׁמִרִי מִשְׁפָּט, אֲשֶׁרִי הֵם
יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא נִתֵּן
לָהֶם תּוֹרַת אֱמֶת לְהַשְׁתַּדֵּל בָּהּ
יָמִים וְלִילוֹת, שֶׁהֵרִי כָּל מִי
שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, יֵשׁ לוֹ חֲרוּת
מִהַכָּל, חֲרוּת מִן הַמְּנוּת, שְׁלֹא
יְכוּל לְשַׁלֵּט עָלָיו, וְהֵרִי פְרִשׁוּתָהּ,
מִשׁוּם שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה
וְנֶאֱחָז בָּהּ, נֶאֱחָז בְּעֵץ הַחַיִּים.
וְאִם מִרְפָּה אֶת עַצְמוֹ מֵעֵץ

וַיִּגְרְשׁוּם וַגּוֹ', וְתַמָּן אֲזַדְמַנַּת לִיה צְפוּרָה, (דף
קנב ע"ב) בְּגִין דִּיהוּיָא בָּאָר גְּרָמָה לוֹן.

תָּא חֲזִי הָאֵי בָאָר, שְׁבַע זְמַנִּין כְּתִיב
בְּפִרְשָׁתָא דָּא, בְּגִין דִּיהוּיָו רְמֵז לְשִׁבְעֵי.
וְהָכִי אֶקְרִי בָאָר שְׁבַע, (ובגין) בָּאָר דָּא, אֲדַבְר
שְׁבַע זְמַנִּין בְּפִרְשָׁתָא דָּא. דְּכַתִּיב, (בראשית כט)
וַיִּרְא וְהִנֵּה בָאָר בְּשֹׁדֵה. כִּי מִן הַבָּאָר הִיא.
וְהָאֶבֶן גְּדוּלָה עַל פִּי הַבָּאָר. וְנֶאֱסָפוּ שְׁמָה כָּל
הָעֵדְרִים וַגּוֹ' מֵעַל פִּי הַבָּאָר. וְהִשְׁקוּ אֶת
הַצֵּאֵן וְהִשִּׁיבּוּ אֶת הָאֶבֶן עַל פִּי הַבָּאָר. וְגִלְלוּ
אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבָּאָר. וַיִּגַּל אֶת הָאֶבֶן מֵעַל
פִּי הַבָּאָר. הָא שְׁבַעָה. וַיְבוֹדְאֵי דִּהָכִי הוּא.

בְּמִשָּׁה לֹא כְתִיב אֱלֹא זְמַנָּא חֶדָּא, דְּכַתִּיב,
(שמות ב) וַיֵּשֶׁב בָּאָרְךָ מִדִּין וַיֵּשֶׁב עַל
הַבָּאָר. בְּגִין דְּמִשָּׁה, אֲתַפְרֵשׁ מִכָּל וְכָל מִבֵּיתָא
דְּלַתְתָּא, וַיַּעֲקֹב לֹא אֲתַפְרֵשׁ כָּלָל. בְּמִשָּׁה חַד,
כְּמָה דְּכַתִּיב, (שיר השירים ו) אַחַת הִיא יוֹנְתִי תַמְתִּי.
אַחַת הִיא לְאִמָּה. וּבְגִין כִּף מִשָּׁה מְאִרְיָה
דְּבֵיתָא הָוָה, וְאֲסַתְּלַק לְעִילָא, בְּמִשָּׁה כְּתִיב,
(שמות ב) וַיֵּשֶׁב עַל הַבָּאָר, בְּיַעֲקֹב וַיִּרְא וְהִנֵּה
בָּאָר בְּשֹׁדֵה, וְלֹא כְתִיב וַיֵּשֶׁב עַל הַבָּאָר.

דָּבָר אַחַר (בראשית כח) וַיִּצֵא יַעֲקֹב מִבָּאָר שְׁבַע
וַיִּלֶּךְ חֲרָנָה, רַבִּי אֲבָא פְתַח וַאֲמַר, (תהלים

קו) אֲשֶׁרִי שְׁמִרִי מִשְׁפָּט עֲשֵׂה צְדָקָה בְּכָל יַעֲקֹב.
אֲשֶׁרִי שְׁמִרִי מִשְׁפָּט, זְכַאִין אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל,
דְּקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יְהִיב לוֹן אוֹרִייתָא דְּקִשׁוּט
לְאַשְׁתְּדֵּלָא בְּהָ יִמְמָא וְלִילִי. דִּהָא כָּל מָאן
דְּאַשְׁתְּדֵּל בְּאוֹרִייתָא, אֵית לִיה חִירוֹ מִכָּל מְפִלָּא,
חִירוֹ מִן מוֹתָא דְּלֹא יְכָל לְשַׁלְטָאָה עָלֵיהּ,
וְהָא אוֹקְמוּהָ. בְּגִין דְּכָל מָאן דְּאַשְׁתְּדֵּל
בְּאוֹרִייתָא וְאַתְאַחִיד בָּהּ, אֲתַתְּחִיד בְּאִילָנָא
דְּחַיִּי. וְאִי אַרְפִּי גְרַמִּיה מְאִילָנָא דְּחַיִּי, הָא
אִילָנָא דְּמוֹתָא שְׂרִיא עֲלוּי, וְאַתְּחִיד בֵּיהּ.

החיים, הנה עץ המות שורה עליו ונאחז בו. זהו שכתוב (משלי כד) התרפית ביום צר כחכה. התרפית - אם מרפה ידיו מן התורה.

ביום צר צר כחכה, מה זה צר כחכה? צר כח פה. שהרי היא תמיד לימין, ושמירתה תמיד על בן אדם כאשר הולך בדרכי התורה, ואז דוחה את הרע החוצה שלא יקרב לבן האדם ולא יוכל לקטרג לו. וכשאדם סוטה מדרכי התורה ומתרפה ממנה, אזי צר כח פה, משום שאותו הרע, שהוא השמאל, שולט על האדם, ודוחה את ה"פה" הזו החוצה, עד שדוחק אותו מקום בצרה.

דבר אחר צר כחכה - שפאשר בן אדם אוהב בדרכי התורה, נאהב למעלה ונאהב למטה, והוא אהוב של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר (שמואל ב יב) וזה אהבו, שהיה אהוב של הקדוש ברוך הוא, ואהב אותו. וכשאדם סוטה מדרכי התורה, אזי צר כח פה, צר שלו ובעל שנאה הוא אליו, ושולט עליו אותו שנקרא רע, עד שמקטרג בו בעולם הזה ובעולם הבא.

בא ראה, הרע הזה, שהוא יצר הרע, שולט על העולם בכמה צדדים, וכמה שלטון יש לו בעולם, והוא נחש תקיף שחטא בו אדם, ונכשלים בו בני העולם ומושכים אותו עליהם, עד שמוציא להם את נשמותיהם. וברא וראה, כשהוא שולט, שולט על הגוף. וכיון ששולט על הגוף, יוצאת ממנו הנשמה, משום שהגוף נטמא, והנשמה עולה, ואין שולט עליו עד שנוטל רשות. וכמה הם שבאים מצדו ושולטים על העולם, והרי

הדא הוא דכתיב, (משלי כד) התרפית ביום צרה צר כחכה. התרפית, אי ארפי ידוי מאורייתא. ביום צרה צר כחכה, מאי צר כחכה. צר כח פה, דהא איהי תדיר לימינא. ונטירו דילה תדיר על בר נש פד אזיל באורחוי דאורייתא, וכדין דחי ליה לרע לבר דלא יקרב לגביה דבר נש, ולא יכיל לקטרגא ליה. וכד בר נש אסטי מארהוי דאורייתא ואתרפי מנה, פדין צר כח פה, בגין דההוא רע, דאיהו שמאלא שליט עליה דבר נש, ודחי ליה להאי כח לבר, עד דדחיק ליה אתר בעקו.

דבר אחר צר כחכה, דכד בר נש אחיד בארחי דאורייתא, אתרחים לעילא ואתרחים לתתא, ורחימא דקדשא בריה הוא הוי, כמה דאת אמר, (שמואל ב יב) ויי אהבו, דהוה רחימוי דקדשא בריה הוא, ורחים ליה. וכד בר נש אסטי מארחי דאורייתא, פדין צר כח פה, צר דיליה, ומארי דכבו איהו לגביה, ושליט עלוי ההוא דאקרי רע. עד דמקטרג ביה בהאי עלמא, ובעלמא דאתי.

תא חזי, האי רע דאיהו יצר הרע, שליט על עלמא בכמה סטרין. וכמה שלטנו אית ליה בעלמא, ואיהו חויא תקיפא דחב ביה אדם, וכשלין ביה בני עלמא, ומשכי ליה עלייהו, עד דאפיק לון נשמתיהו.

ותא חזי, פד איהו שליט, שליט על גופא. וכיון דעל גופא שליט, נשמטא נפקא מניה, בגין דגופא אסתאב, ונשמטא סלקא. ולא שליט עליה עד דנטיל רשו. וכמה אינון דאתיין מסטריה, ושלטין על עלמא. והא תנינן דכל עובדין דעלמא דאתעבידו, ושלטי

שנינו שכל מעשי העולם שנעשים ושולטים בהם, ויש לו ממנים ושמשים, כלם שמשים במעשי העולם.

ועד כן הוא קץ של השמאל, והרי פרשוה שיש קץ לימין ויש קץ לשמאל, והקץ של השמאל הזה הוא קץ כל בשר. נקרא קץ כל בשר, לא נקרא קץ כל רוח, וסוד הדבר - זהו קץ (כל בשר) וזהו קץ. זה קץ על בשר, וזה על רוח. משום כך זה פנימי וזה חיצוני, זה ימין וזה שמאל, זה קדוש וזה טמא, והנה פרשוה.

ובא וראה סוד עליון קדוש של האמונה, הסוד של עולם הנזכר ועולם הנקבה, וכל קדש הקדשים בו, וכל סודות האמונה מפאן יצאו, וכל החיים וכל החרות, וכל הטובות וכל האורות הם מפאן, וכל הברכות וטללי נדבות, וכל האהבה של האהבות הכל מהצד הזה, סוד הדרום.

מצד הצפון מתפשטות דרגות עד שמגיעה למטה פסלת הנזב, בצד הטמאה, לכלוף טמא, ואוחז את זה למעלה, ואוחז את זה למטה. וכאן מזדווגים זכר ונקבה יחד, והם רוכב נחש, הסוד של זכר ונקבה, וזה סוד עזאז"ל.

ומכאן נפרדות הדרגות ויוצאים פמה צדדים לעולם, שמתפשטים מפאן ושולטים על העולם, וכלם צדדי הטמאה, וממנים שרים לתוף העולם. בא ראה, כשיצא עשו לעולם, פלו אדם כשושנה בשער כמו השעיר, ומשם אלופים, מגנים ממנים [שנים עשר] ששולטים בעולם, והנה פרשוה.

בא ראה, אשרי שמרי משפט -

בהו, ואית ליה ממנן ושמשין, פלהו שמשין בעובדין דעלמא.

ועד דא איהו קץ דשמאלא, והא אוקמוה, דאית קץ לימינא, ואית קץ לשמאלא, והאי קץ דשמאלא, איהו קץ כל בשר. קץ כל בשר אקרי, קץ כל רוחא לא אקרי, ורזא דמלה, דא איהו קץ (כל בשר) ודא איהו קץ, דא קץ על בשרא ודא על רוחא. בגין כך, דא פנימי ודא חיצון. דא ימינא, ודא שמאלא. דא קדישא, ודא מסאבא. והא אוקמוה.

והא חזי, רזא עלאה קדישא דמהימנותא, רזא דעלמא דדכורא ועלמא דנוקבא, וכל קדושא דקדישין ביה, וכל רזי דמהימנותא מהכא נפקו. וכל חייזין וכל חירו וכל טבין וכל (דף קנג ע"א) נהורין מהכא אינון, וכל ברכאן וטלי נדבאן וכל רחימו דרחימותא כלא מסטרא דא, רזא דדרום.

מסטרא דצפון מתפשטי דרגין, עד דמטא לתתא קסטופא דדהבא, בסטרא מסאבא, לכלוכא דמסאב, ואחיד להאי לעילא ואחיד להאי לתתא, והכא מזדווגי דכר ונוקבא כחדא, ואינון רוכב נחש, רזא דדכר ונוקבא, ורזא דא עזאז"ל.

ומהכא מתפרשין דרגין, ונפקין פמה סטרין לעלמא, דמתפשטין מהכא, ושלטין על עלמא, וכלהו סטרי מסאבא, ורכבין ממנן גו עלמא. תא חזי, עשו פד נפק לעלמא, פוליה סומקא כורדא, בשערא כגוונא דשעיר, ומתמן אלופין ממנן תריסין (ס"א תריסר) דשלטין בעלמא, והא אוקמוה.

תא חזי, (תהלים קו) אשרי שמרי משפט, דנטרי מהימנותא דקדשא בריך הוא, בגין

ששומרים האמונה של הקדוש ברוך הוא, משום שהקדוש ברוך הוא הוא משפט, וצריך לאדם

לשמר שלא יסטה לדרך אחרת, אלא שיהיה שומר משפט, משום שהקדוש ברוך הוא הוא משפט, שכל דרכיו משפט.

עשה צדקה בכל עת - וכי בכל עת יכול אדם לעשות צדקה? אלא מי שמשפדל בדרך התורה ועושה צדקה עם אותם שצריכים אותה. שכל מי שעושה צדקה עם העני, מרבה אותה צדקה למעלה ולמטה.

בא ראה, מי שמשפדל בצדקה, אותה צדקה שעושה עולה למעלה ומגיעה למעלה לאותו המקום של יעקב, שהוא מרובה עליונה, וממשיך ברכות למקום שהוא מן המעין של כל המעיינות. ומאותה הצדקה ממשיך ומרבה ברכות לכל אותם התחתונים ולכל המרפבות ולכל החילות, וכלם מתברכים, ונוספים אורות כראוי, משום שכלם נקראו עת, וזהו שכתוב עשה צדקה בכל עת.

בא ראה, בזמן שהיו ישראל בארץ הקדושה, הם היו מושכים ברכות ממעלה למטה. וכשיצאו ישראל מן הארץ הקדושה, נכנסו פחת רשות אחרת, ונמנעו הברכות מן העולם.

בא ראה, יעקב היה פחת רשות קדושה. פיון שיצא מן הארץ, נכנס לרשות אחרת. וטרם שנכנס פחת רשות אחרת, התגלה עליו הקדוש ברוך הוא בחלום וראה כל מה שראה, והלכו עמו מלאכים קדושים, עד שישב על הבאר. וכיון שישב על הבאר עלו אליו המים, וכן היה משה, שמשם הודמנה לו אשתו. סוד הדבר - הבאר לא עולה אלא כשרואה את הקשר שלה להתחבר עמו.

דקדשא בריך הוא, איהו משפט. ובעי ליה לבר נש לנטרא דלא יסטי לאורחא אחרא, אלא דיהא נטיר משפט, בגין דקודשא בריך הוא איהו משפט, דכל ארחוי משפט.

עושה צדקה בכל עת, (תהלים קו) וכי בכל עת יכיל בר נש למעבד צדקה. אלא, מאן דישתדל באורחוי דאורייתא, ועביד צדקה עם אינון דאצטריכו לה, דכל מאן דעביד צדקה עם מספנא, אסגי ההיא צדקה לעילא ותתא.

תא חזי, מאן דאשתדל בצדקה, ההיא צדקה דעביד, סליק לעילא, ומטא לעילא לההוא אתרא דיעקב, דאיהו רתיכא עלאה. ואמשיך ברכאן לההוא אתר, ממבועא דכל מבועין. ומההיא צדקה, אמשיך וארבי ברכאן לכל אינון תתאי, ולכל רתיכין ולכל חילין, וכלהו אתברכאן ואתוספן נהורין, פדקא יאות. בגין דכלהו אקרו עת, ודא הוא דכתיב, עושה צדקה בכל עת.

תא חזי, בזמנא דהווי ישראל בארעא קדישא, אינון הווי משכי ברכאן מלעילא לתתא, וכד נפקו ישראל מארעא קדישא, עאלו תחות רשו אחרא, וברכאן אתמנעו מעלמא.

תא חזי, יעקב היה תחות רשו קדישא, פיון דנפק מארעא, עאל ברשו אחרא, ועד לא עאל תחות רשו אחרא, אתגלי עליה קדשא בריך הוא בחלמא, וחמא כל מה דחמא, ואזלו עמיה מלאכין קדישין, עד דיתיב על בירא. וכיון דיתיב על בירא, סליקו מיא לגביה, וכן הוה משה, דמתמן אזדמנת ליה אתתיה. רזא דמלה, בירא לא סלקא, אלא כד חמא קשרא דיליה לאתחברא בהדיה.

הבאר לא עולה אלא כשרואה את הקשר שלה להתחבר עמו.

וְאָמַר רַבִּי אֲבָא, כָּל הַפְּסוּקִים הִלְלוּ קוֹשִׁים זֶה עַל זֶה. בְּרֵאשׁוֹנָה פְּתוּב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. וְלָכֵן הָיָה יוֹשֵׁב בְּחָרֹן. לָמָּה נִסַּע מִשָּׁם? שְׁפָתוֹב וַיֵּשֶׁא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְּנֵי קְדָם. וּמִזֵּינ לָנוּ שְׁפָתָרֹן הָיָה דִּיּוּרוֹ שֶׁל לָבֹן? שְׁפָתוֹב וַיֵּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אַחֵי מֵאֵין אַתֶּם וַיֵּאמְרוּ מִחָרֹן אֲנַחְנוּ. וַיֵּאמֶר הַיְדַעְתֶּם אֵת לָבֹן בֶּן נַחֲוֹר וַיֵּאמְרוּ יָדַעְנוּ. לָבֹן הָיָה בְּחָרֹן.

אֵלָּא יַעֲקֹב אָמַר, אֲנִי רוֹצֵה לְהַפְּסִי בְּשִׁכְנָה מְשׁוּם שְׂאֲנִי רוֹצֵה לְהַתְּחַתֵּן. כְּשֵׁאֲבָא נִשְׂא וְשִׁלַּח אֵת הָעֶבֶד, מֵצֵא עֵין הַמַּיִם, וְאֵז הַזְּדֻמָּנָה לְאֲבָא אִשָּׁה, וְהָיָה בְּמִקּוֹם הַזֶּה לֹא מֵצֵאתִי לֹא עֵין וְלֹא בָּאָר וְלֹא מַיִם, וּמִיָּד - וַיֵּשֶׁא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְּנֵי קְדָם, וְשֵׁם הַזְּדֻמָּנָה לוֹ בְּאֵר, כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ, וְהַזְּדֻמָּנָה לוֹ אִשְׁתּוֹ.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, חָרֹן, שֵׁם הָיָה וּדְאִי, וְהַבְּאֵר הַזֶּה הָיְתָה בְּשָׂדֵה. שְׂאֵם לֹא כָּף, לָמָּה פְּתוּב וְתָרַץ וְתִגַּד לְאַבְיָה? אֵלָּא מְשׁוּם שְׁהָיָה סְמוּךְ לַעִיר.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יַעֲקֹב שְׁהַזְּדֻמָּנָה לוֹ אִשָּׁה עַל הַבְּאֵר, לָמָּה לֹא הַזְּדֻמָּנָה לוֹ לְאֵה, שְׁהָרִי הַעֲמִידָה לוֹ לַיַּעֲקֹב כָּל אוֹתָם הַשְּׂבָטִים? אֵלָּא שְׂאֵת לְאֵה לֹא רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְזַוְּגָה עִם יַעֲקֹב בְּגִלּוֹי, שְׁפָתוֹב וַיְהִי בַּבֶּקֶר וְהָיָה הַיָּא לְאֵה. (מִכְּלָל) שְׁהָרִי קְדָם לֹא הַתְּגַלָּה הַדְּבָר.

וְעוֹד, כְּדִי לְמַשֵּׁךְ אֵת עֵינוֹ וְלָבוֹ שֶׁל יַעֲקֹב בִּיפֵי שֶׁל רַחֵל, לַעֲשׂוֹת שֵׁם אֵת דִּיּוּרוֹ, וּבְשִׁבְלֵה הַזְּדֻמָּנָה לוֹ לְאֵה וְהַקִּימָה אֵת כָּל אוֹתָם הַשְּׂבָטִים. בְּמָה יָדַע יַעֲקֹב מִי הָיָה רַחֵל? אֵלָּא שְׂאוֹתָם הַרוֹעִים אָמְרוּ

וְאָמַר רַבִּי אֲבָא, כָּל הַיָּי קְרָאֵי קְשִׁיין אֶהְדִּי, בְּקִדְמִיתָא כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כח)

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, וְלָבֹן בְּחָרֹן הָיָה יְתִיב, אֲמַאי נְטִיל מִתְּמָן, דְּכְתִיב (בְּרֵאשִׁית כט) וַיֵּשֶׁא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְּנֵי קְדָם. וּמִנְלָן דְּבְחָרֹן הָיָה דִּיּוּרִיָּה דְּלָבֹן, דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כט) וַיֵּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אַחֵי מֵאֵין אַתֶּם וַיֵּאמְרוּ מִחָרֹן אֲנַחְנוּ. וַיֵּאמֶר הַיְדַעְתֶּם אֵת לָבֹן בֶּן נַחֲוֹר וַיֵּאמְרוּ יָדַעְנוּ. מְשִׁמַּע דְּדִיּוּרִיָּה דְּלָבֹן, בְּחָרֹן הָיָה.

אֵלָּא, יַעֲקֹב אָמַר, אֲנָא בְּעֵינָא לְמִיעַל בְּשִׁכְנִיתָא, בְּגִין דְּבְעֵינָא לְאִזְדִּיּוּגָא. אֲבָא כַּד אֲתַנְסִיב וְשִׁדְר לְעַבְדָּא, אֲשִׁפַּח עֵינָא דְּמַיָּא, וּכְדִין אִזְדֻמָּנַת לִיָּה לְאֲבָא אֲתַתָּא. וְהָא בְּאֲתַר דָּא, לֹא אֲשִׁפַּחְנָא לֹא עֵינָא וְלֹא בִּירָא וְלֹא מַיָּא, וּמִיָּד וַיֵּשֶׁא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְּנֵי קְדָם, וְתַמָּן אִזְדֻמָּנַת לִיָּה בִּירָא, כְּדַקְאֲמַרְן, וְאִזְדֻמָּנַת לִיָּה אֲתַתִּיָּה.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, חָרֹן תַּמָּן הָיָה וּדְאִי, וְהָיָה בִּירָא בְּחַקְלָא הָהוּא. דְּאִי לָאו הָכִי, אֲמַאי כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כט) וְתָרַץ וְתִגַּד לְאַבְיָה, אֵלָּא בְּגִין דְּהָוָה סְמוּךְ לְמַתָּא.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יַעֲקֹב דְּאִזְדֻמָּנַת לִיָּה עַל בִּירָא אֲתַתָּא, אֲמַאי לֹא אִזְדֻמָּנַת לִיָּה לְאֵה, דְּהָא קִיַּימָא לִיָּה לַיַּעֲקֹב כָּל אֵינוֹן שְׂבָטִין. אֵלָּא לְאֵה, לֹא בְּעָא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא לְזוּוּגָא לִיָּה לַיַּעֲקֹב בְּאֲתַגְלִיָּא, דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כט) וַיְהִי בַּבֶּקֶר וְהָיָה הַיָּא לְאֵה, (מִכְּלָל)

דְּהָא קוֹדָם לָבֹן לֹא אֲתַגְלִיָּא מְלָה. וְתוֹ, בְּגִין לְאֲמַשְׁכָּא עֵינָא וְלָבָא דְּיַעֲקֹב בְּשִׁפְרוֹ דְּרַחֵל, לְמַעַבְד דִּיּוּרִיָּה תַּמָּן, וּבְגִינָה (דף קנג ע"ב) אִזְדֻמָּנַת לִיָּה לְאֵה,

וְאוֹקִימַת כָּל אֵינוֹן שְׂבָטִין. בְּמָה יָדַע יַעֲקֹב מֵאֵין הָיָה רַחֵל. אֵלָּא דְּאֵינוֹן

לו, שְׁפָתוֹב וְהִנֵּה רָחַל בְּתוֹ בָּאָה
עִם הַצֵּאן.

בֹּא רֵאָה מַה פְּתוּב, וַיֹּאמֶר אֶעֱבֹדָךְ
שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרָחַל בְּתֶךָ הַקְּטָנָה.
וְכִי מַה דָּעַתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב שֶׁלֹּא אָמַר
עֲשֵׂרָה יָרְחִים אוֹ שָׁנָה אַחַת, אֲלֹא
שִׁבְעַ שָׁנִים לָמָּה? אֲלֹא יַעֲקֹב עָשָׂה
בְּחֻכְמָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ
שֶׁבִשְׂבִּיל הַתְּשׁוּקָה שֶׁל יִפְיָה שֶׁל
רָחַל עָשָׂה, אֲלֹא בְּשִׂבְּלֵי הַחֻכְמָה,
שֶׁהִלְבְּנָה בַת שִׁבְעַ שָׁנִים הִיא, וְכָל
שִׁבְעַ הַשָּׁנִים הָעֲלִיוֹנוֹת שׁוֹרוֹת הֵיוּ
עַל יַעֲקֹב טָרֵם נִשָּׂא אֶת רָחַל
לְשִׁבְתָּ עִמָּה פְּרָאוּי, שֶׁהָרִי יַעֲקֹב
נָטַל אֶת כָּלֶם בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּן
בָּא אֵלֶיהָ, כְּדֵי לְהַמְצִיא הוּא שְׁמַיִם
וְהִיא אֶרֶץ.

וְסוּד הַדְּבָר - וַיְהִי בְּעֵינָיו כְּיָמִים
אַחֲדִים. מַה זֶה כְּיָמִים אַחֲדִים?
אֲלֹא כָּל שִׁבְעַ הַשָּׁנִים שֶׁקָּל אוֹתָם
בְּעֵינָיו כְּאוֹתָם עֲלִיוֹנִים, שֶׁהֵם
אַחֲדִים וְלֹא נִפְרָדִים, וְכָלֶם אַחַד,
שֶׁנִּקְשְׂרִים זֶה עִם זֶה. בְּאַהֲבָתוֹ
אֹתָהּ, לְהִיּוֹת כְּדָגְמָה הָעֲלִיוֹנָה.

בֹּא רֵאָה שֶׁאֲפִלוּ לְבָן רְמֹז לֹו
בְּאוֹתָם הַשִּׁבְעַ וְלֹא יָדַע מַה אָמַר.
שֶׁפֶתַח וְאָמַר טוֹב, שֶׁפְּתוּב טוֹב
תַּתִּי וְגו'. אָמַר רַבִּי אַבָּא, כִּף זֶה
וּדְאִי, עֶבֶד שִׁבְעַ שָׁנִים לְהַזְדוּג עִם
שְׂמֻטָּה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֹּא
רֵאָה, בְּכָל מְקוֹם הַיּוֹבֵל סְתוּם,
שֶׁלֹּא הַתְּגָלָה, וְהַשְּׂמֻטָּה הַתְּגָלְתָּה.
בֹּא רֵאָה, בְּשַׁעַר שִׁיעֲקֹב עֶבֶד
שִׁבְעַ שָׁנִים רֵאשׁוֹנוֹת, יֵצֵא קוֹל
וְאָמַר: יַעֲקֹב, פְּתוּב מִן הָעוֹלָם וְעַד
הָעוֹלָם. הָעוֹלָם הַנִּסְתָּר שֶׁלְמַעַל
הַיּוֹבֵל, מִשֵּׁם הָרֵאשִׁית. שֶׁאֵלוּ
שֶׁהֵם נִסְתָּרִים, שֶׁלֹּא הַתְּגָלָה לָהֶם,
הֵם מִן הַיּוֹבֵל. מִשׁוּם כִּף נִסְתָּמוּ
מִיַּעֲקֹב שֶׁלֹּא יָדַע, שֶׁחֲשַׁב שֶׁהָרִי
הֵם מִן הַשְּׂמֻטָּה, וְכֵדִי שִׁיעֲשָׂה
רֵאשִׁית מִן הָעוֹלָם שֶׁלְמַעַל

אֵינּוֹן. בְּגִין כִּף אִסְתִּימוּ מִיַּעֲקֹב, דְּלֹא יָדַע, דְּחָשַׁב דְּהָא מִן שְׂמֻטָּה אֵינּוֹן.

רְעִינָן אָמְרוּ לִיה, דְּכְתִיב, (בראשית כט) וְהִנֵּה רָחַל
בְּתוֹ בָּאָה עִם הַצֵּאן.

תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב, וַיֹּאמֶר (בראשית כט) אֶעֱבֹדָךְ
שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרָחַל בְּתֶךָ הַקְּטָנָה, וְכִי מַה
דָּעַתִּיה דְּיַעֲקֹב דְּלֹא קָאָמַר עֲשֵׂר יָרְחִין אוֹ
שְׁתַּא חֲדָא, אֲלֹא שִׁבְעַ שָׁנִים אַמְאִי. אֲלֹא
יַעֲקֹב בְּחֻכְמָתָא עֶבֶד. בְּגִין דְּלֹא יִימְרוּן,
דְּבְּגִין תִּיאוּבְתָא דְשִׁפִּירוּ דְרָחַל עֶבֶד, אֲלֹא
בְּגִין חֻכְמָתָא, דְּסִיְהֵרָא בַת שִׁבְעַ שָׁנִין הִיא.
וְכִלְהוּ שִׁבְעַ שָׁנִין עֲלֵאִין, שָׁרוּ עֲלֵיהָ דְיַעֲקֹב
עַד לֹא נָסִיב לָהּ לְרָחַל לְמִיתַב גְּבַה פְּדָקָא
יָאוּת. דְּהָא יַעֲקֹב נָטַל כְּלָהּ בְּקַדְמִיתָא,
וְלְבַתָּר אָתָּא לְגַבְהָ, בְּגִין לֹא שְׂתַפְּחָא אִיהוּ
שְׁמַיִם, וְאִיהִי אֶרֶץ.

וְרִזָּא דְמִלָּה, וַיְהִי בְּעֵינָיו כְּיָמִים אַחֲדִים,
מְאִי כְּיָמִים אַחֲדִים, אֲלֹא, כְּלָהּ שִׁבְעַ
שָׁנִין שְׁקִיל לֹון בְּעֵינָיו, כְּאֵינּוֹן עֲלֵאִין.
דְּאֵינּוֹן אַחֲדִין דְּלֹא מִתְּפַרְשָׁאן, וְכִלְהוּ חַד,
דְּמִתְּקַשְׂרֹן דָּא בְּדָא. בְּאַהֲבָתוֹ אוֹתָהּ,
לֹא שְׂתַפְּחָא כְּגוּוֹנָא עֲלָאָה.

תָּא חֲזִי, דְאֲפִילוּ לְבָן רְמֹז לִיה בְּאֵינּוֹן
שִׁבְעַ, וְלֹא יָדַע מְאִי קָאָמַר, דְּפֶתַח
וְאָמַר טוֹב, דְּכְתִיב, (בראשית כט) טוֹב תַּתִּי וְגו'.
אָמַר רַבִּי אַבָּא, הָכִי הוּא וּדְאִי, פְּלַח שִׁבְעַ
שָׁנִין, לֹא זְדוּגָא בְשֻׂמְטָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר,
תָּא חֲזִי, בְּכָל אֲתַר יוֹבְלָא סְתִים דְּלֹא
אֲתַגְלִיא וְשְׂמֻטָּה אֲתַגְלִיא.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעַר דְיַעֲקֹב פְּלַח שִׁבְעַ שָׁנִין
קַדְמָאִין, נְפָקָא קָלָא וְאָמַר, יַעֲקֹב, (תהלים
117) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם פְּתִיב, עוֹלָם סְתִים
דְלֵעִילָא יוֹבְלָא מִתְּמָן שִׁירוּתָא. דְאֵלִין
דְאֵינּוֹן סְתִימִין, דְלֹא אֲתַגְלִיא לֹון מִן יוֹבְלָא
אֵינּוֹן. בְּגִין כִּף אִסְתִּימוּ מִיַּעֲקֹב, דְּלֹא יָדַע, דְּחָשַׁב דְּהָא מִן שְׂמֻטָּה אֵינּוֹן.

ובגין דייעביד שירותא מעולם דלעילא, אתפסין מניה, בגין דיובלא איהו סתים, ולבתר דעברו שני יובלא דאתפסייא, עבד שני שמטה דאתגליין, ואתעטר בתרין עלמין ואחיד לון.

תא חזי, לאה אולידת שית בנין וברתא חדא. והכי אתחזי, דהא שית סטרין קיימין עליה ואלין שית, וברתא חדא, ברזא עלאה נפקא. רחל אולידת תרין צדיקים. והכי אתחזי, הא שמטה, דבין תרי צדיקי יתבא לעלמין, דכתיב, (תהלים לו) צדיקים יירשו ארץ, צדיק לעילא וצדיק לתתא. צדיק לעילא, מניה נגדן מיין עלאין. צדיק לתתא, מניה נבעא נוקבא מיא לגבי דכורא, בתיאובתא שלים. צדיק מסטרא דא, וצדיק מסטרא דא, כמא דדכורא לעילא יתיב בין תרי נוקבי, הכי נמי נוקבא לתתא יתבא בין תרי צדיקי.

וער דא, יוסף ובנימין תרין צדיקין נינהו. יוסף זכה למהוי צדיק לעילא, בגין דנטר את קיימא. ובנימין איהו צדיק לתתא, לאתעטרא שמטה בין תרי צדיקי, יוסף הצדיק, ובנימין הצדיק.

וכי בנימין צדיק הוה, אין. דכל יומוי לא חטא בהאי את קיימא, ואף על גב דלא אנדמן ליה עובדא פיוסף. אי הכי, אמאי אקרי צדיק. אלא כל יומוי דייעקב הוה באבלא דיוסף, לא שמש ערסיה. ואי תימא דכד אתנטיל יוסף מיעקב, רביא הוה ולא נסיב. ואת אמרת דלא שמש ערסיה, אלא אף על גב דאזדווג לבתר לא בעא לשמשא ערסיה.

ואנן הכי תנן, בשעה דשאל יוסף לבנימין,

התפסו ממנו, משום שהיובל הוא נסתר. ואחר שעברו שני היובל המכסים, עשה שני שמטה הנגלים, והתעטר בשני עולמות ואחז אותם.

בא ראה, לאה הולידה ששה בנים ובת אחת, וכף ראוי, שהרי ששה צדדים עומדים עליה, ואלו ששה ובת אחת בסוד עליון יצאה. רחל הולידה שני צדיקים, וכף ראוי, הנה שמטה, שבין שני צדיקים יושבת לעולמים, שפתוב צדיקים יירשו ארץ. צדיק למעלה וצדיק למטה. הצדיק למעלה, ממנו שופעים מים עליונים. הצדיק למטה, ממנו נובעת הנקבה מים לזכר בתשווקה שלמה. צדיק מצד זה, וצדיק מצד זה. כמו שהזכר למעלה יושב בין שתי נקבות, כך גם הנקבה למטה יושבת בין שני צדיקים.

וער פן יוסף ובנימין הם שני צדיקים. יוסף זכה להיות צדיק למעלה, משום ששמר את הברית, ובנימין הוא צדיק למטה, לעטר את השמטה בין שני צדיקים - יוסף הצדיק ובנימין הצדיק.

וכי בנימין היה צדיק? פן, שכל ימיו לא חטא באות הברית הזו. ואף על גב שלא הנדמן לו מעשה כמו יוסף, אם פן למה נקרא צדיק? אלא כל ימי יעקב, כשהיה באבל של יוסף, לא שמש מטתו. ואם תאמר, שמשנטל יוסף מיעקב, עלם היה ולא נשוי, ואתה אומר שלא שמש מטתו? אלא אף על גב שהתחתן לאחר מכן, לא רצה לשמש מטתו.

ואנו כך שנינו, בשעה ששאל יוסף את בנימין, אמר לו: יש לך אשה? אמר לו: פן. אמר לו: יש

לך בנים? אמר לו: כן. ואיך נקראים? אמר לו: על שם אחי וכו', [אמר לו, יש לך בנים? אמר לו, שתידים לי. ויראך תקראם? אמר לו, על שם אחי וגו'] גרא ונעמן וגו', שכתוב ובני בנימין בלע ובכר וגו', ואתה אמרת שלא שמש? [אלא באותה שעה].

אמר לו, כן, שהרי באותה שעה לא היו לו. ולאחר שיצא מבית האסורים היו לו ואם תאמר, ובני בנימין בלע ובכר, כשנכנסו למצרים, כף זה ודאי. שכל זמן שהתאבל יעקב על יוסף, לא שמש מטתו והוליד בנים. ואמר בנימין: הנה יוסף אחי, אות הברית של אבא היה, שהרי הברית היא סיום הגוף. פיון שהוא נאכד, אני אהיה שומר מקומו של אחי.

ואם תאמר, הרי באותו זמן שנאכד לא היה צדיק, שצדיק הוא לא היה עד שקרה המעשה הזה בו - אלא כלם היו יודעים מיצקב, שיעקב היה יודע שהמקום הזה ירש יוסף, ומשום כף האריך אצל לכן כל כף, עד שייספים הגוף, ומי הוא סיום הגוף? הברית, ועל כן כתוב ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו'. שהרי ודאי כעת השתלם הגוף. פיון שהשתלם הגוף, אני רוצה ללכת. ומשום כף בנימין ידע ושמר את דרך אחיו.

בין שבא ליוסף ונמצא בנימין חזר לביתו ושמש מטתו [והלכו ונכנסו] והוליד בנים. ועל כן הקדוש ברוך הוא עשה אותו צדיק למטה, ויוסף צדיק למעלה, ומשום כף רחל הולידה שני בנים, ולא היה ששה בנים וכת.

ועל זה אותן שבע השנים הראשונות מכסות, שלא ידע בהן יעקב, משום שהיו של היובל.

אמר ליה אית לך אינתו. אמר ליה, אין. אמר ליה אית לך בנין, אמר ליה אין. והיה אקרון, אמר ליה על שום אחי וכו' (נ"א אמר ליה אית לך בנין, אמר ליה ומינין לי. ואיך ותקרון לך, אמר ליה על שום אחי וגו') גרא ונעמן וגו' דכתיב (בראשית מו) ובני בנימין בלע ובכר וגו', ואת אמרת דלא שמש. (ס"א אלא בההיא שעתא).

אמר ליה אין, דהא בההיא שעתא לא הוה ליה. (ס"א לכתר דנצא מבית האסורין הוה ליה) ואי תימא ובני בנימין בלע ובכר. פד עאלו למצרים, הכי הוא ודאי, דכל זמנא דאתאבל יעקב על יוסף לא שמש ערסיה ואוליד בנין. ואמר בנימין, הא יוסף אחי, את קיימא דאבא הוה. דהא ברית סיומא דגופא איהו, פיון דאיהו אתאכיד, אנא אהא נטיר (דף קנר ע"א) אתריה דאחי.

ואי תימא, הא בההוא זמנא דאתאכיד, לא הוה צדיק. דצדיק לא הוה עד דאערע עובדא ביה. אלא, פלהו הוה ידעי מייעקב. דיעקב הוה ידע דאתר דא רית יוסף, ובגייני כף אוריה בלבן כל כף עד דיסתיים גופא, ומאן הוא סיומא דגופא, ברית. ועל דא כתיב, (בראשית ל) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו', דהא ודאי השתא אשתלים גופא, פיון דגופא אשתלים, בעינא למיזל. ובגייני כף בנימין ידע ונטר אורחיה דאחוי.

בין דאתא ליוסף, ואשתפח. בנימין הדר לביתיה, ושמש ערסיה (אולי ועאלו) ואוליד בנין. ועל דא קדשא ברוך הוא עביד ליה צדיק לתתא, ויוסף צדיק לעילא. ובגייני כף, רחל תרין בנין אולידת, ולא היה שית בנין וברתא.

ועל דא, אינון שבע שנים קדמאי אתפסיין, דלא ידע בהו יעקב בגין

ואותן של שמיטה התגלו, ובשמיטה הגלויה עבד את היובל שהתפסה, שכתוב ויעבד יעקב ברחל שבע שנים. שבע שנים סתם. ברחל עבד שבע שנים עליונות, ונאחז בהן בשני עולמות. מפאן למדנו, מתוך הנגלה בא האדם לנסתר.

ואם תאמר, אם כך שהשנים הראשונות הן מהיובל, הרי ביובל כתוב שבע שנים שבע פעמים. שבע שנים מצויות, שבע פעמים [לא מצויות] איפה הן? אלא אותם שבעה ימים ששמר בתורה של לאה השלימו את החשבון, שהרי כל יום [פעם אחת ושבע אחת] נקרא פעם אחת, שכתוב (תהלים קיט) שבע ביום הללתיך על משפטי צדקה. וכל שבעה משתלם בשבעה ימים, ז' בכל יום, שנקרא פעם אחת.

וברחל לא היה כן, שלא שמר שבעה ימים, אלא שבע שנים שעבד אחר כך. ואם תאמר, אם כך, שנים של שמיטה היה לו לעבד קדם ואחר כך ההודג עם השמיטה? אלא פיון שקבל עליו לעבד, כאלו עבד אותם. בא רבי אבא ונשקו. אמר, ברוך הרחמן שזכיתי לפסוק הזה, על אותו המקום כתוב (ישעיה מט) ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר. עוד אמר רבי אלעזר, זה שנאמר לאה הולידה ששה בנים ובת אחת - כך זה ודאי. רחל שני בנים ודאי, בני השפחות ארבעה. תקונום איך עומדים? אלא אותם ארבעה קשרים שנקראים אחרים, שכתוב וכל אחריהם ביתה.

שהרי ברוע ימין שלשה קשרים, אבל קשר אחד באמצע שהוא גדול והוא אחר, שנשאר בחוץ. וכן אחד ברוע שמאל, וכן אחד

דהו דיובלא, ואינון דשמיטה אתגליין, ובשמיטה דאתגליא פלח לויובלא דאתפסאי, דכתיב (בראשית כט) ויעבד יעקב ברחל שבע שנים. שבע שנים סתם. ברחל פלח שבע שנים עלאין, ואתאחיד בהו בתרי עלמין. מפאן אוליפנא, מגו דאתגליא, אתי בר נש לסתימאה.

ואי תימא, אי הכי דשנין קדמאי מיובלא אינון, הא ביובלא כתיב (ויקרא כה) שבע שנים, שבע פעמים. שבע שנים שכיחי, שבע פעמים (לא שכיחי) אן אינון. אלא, אינון שבעה יומין דנטר בהלולא דלאה אשלימו חושפנא, דהא כל יומא (ס"א פעם אחת ושבע אחת) (שבע) אחת אקרי, דכתיב, (תהלים קיט) שבע ביום הללתיך על משפטי צדקה. וכל שבעה אשתלים בשבעה יומין, ז' בכל יומא, דאקרי פעם אחת.

וברחל לא הוה כן, דלא נטר ז' יומין, אלא שבע שנין דפלח לבתר. ואי תימא, אי הכי, שנין דשמיטה הוה ליה למפלח קודם, ולבתר לאזדווגא בשמיטה. אלא פיון דקביל עליה למפלח, כאילו פלח לון. אתא רבי אבא ונשקיה. אמר בריך רחמנא דזכינא להאי קרא, על ההוא אתר פתיב (ישעיה מב) ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר.

תו אמר רבי אלעזר, הא דאתמר לאה אולידת שית בנין וברתא חדא, הכי הוא ודאי, רחל תרי בנין ודאי, בני שפחות ארבעה, תקונוא דלהון היה קיימי. אלא אינון ארבע קשרים דאקרון אחרים, דכתיב (מלכים א ז) וכל אחריהם ביתה.

דהא ברועא ימינא תלת קשרין. אבל קשרא חד באמצעיתא דאיהו רב ואיהו

אחור, דאשתאר לבר. וכן

בִּירָא זְמִין, וְכֵן אֶחָד בִּירָא
שְׂמַאל. וְכִשְׁהִפֵּל נִתְקַן, נִמְצְאוּ
כָּלֶם בֵּיתָה, לְקַיֵּם אֶת הַפְּסוּק
שְׂכֵתוֹב וְכָל אַחֲרֵיהֶם בֵּיתָה.

כִּי שְׂאֵר הַקְּשָׁרִים, כָּלֶם נִרְאִים
בִּישׁוּר, וְאֵלּוּ יוֹצְאִים מִחוּץ
לְזֵרוּעוֹת וּמִחוּץ לִירְכִים
לְהִרְאוֹת בַּפְּנֵי הַשְּׂפָחוֹת. שְׂאֵף
עַל גֹּב שֵׁהֶם בַּמַּנְנֵן, אֵינֶם
חֲשׂוּבִים כְּכַנֵּי רַחֵל וְלֹאֶה,
וּמִשׁוּם כֵּךְ יֵצְאוּ בַחוּץ.

דְּבַר אַחַר, אֵלּוּ הֵם הָאֲרֻבְעָה
שֶׁכֵּל שְׂאֵר הַקְּשָׁרִים נוֹטְלִים
בְּשִׁבְלֵם, וְאֵלּוּ נוֹטְלִים אוֹתָם.
אָמַר רַבִּי אֲבָא, כֵּךְ זֶה וְדָאִי,
[אָמַר רַבִּי אֲבָא, זֶה לֹא זֶה] וְעַל כֵּן הִכַּל
נִתְקַן יַחַד.

וְיִרְא ה' כִּי שְׁנוּאָה לֹאֶה וְגו'.
רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, (תְּהִלִּים קיג)
מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת אִם הַבָּנִים
שְׂמַחָה הִלְלוּיָהּ. מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת
הַבַּיִת - זֶה רַחֵל, שֶׁהִיא עֶקֶר
הַבַּיִת. אִם הַבָּנִים שְׂמַחָה - זֶה
לֹאֶה.

דְּבַר אַחַר מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת
- זֶה שְׂמַחָה, שֶׁהִיא עֶקֶר הָעוֹלָם
הַזֶּה, עֲלֵיו הוּא מְנַהֵג. אִם
הַבָּנִים שְׂמַחָה - זֶה הַיּוֹבֵל,
שֶׁכֵּל שְׂמַחָה וְכָל חֲדוּהָ שֶׁל כָּל
הָעוֹלָמוֹת תְּלוּיִים בּוֹ, וְהַפְּסוּק
הַזֶּה הוּא הַפְּלֵל שֶׁל הַכֵּל,
מִשׁוּם שֶׁזֶה כּוֹלֵל הַכֵּל בְּסוּד
קְדוּשָׁה, וְעַל זֶה סִיּוּם הַפְּסוּק
הִלְלוּיָהּ.

וְיִרְא ה' כִּי שְׁנוּאָה לֹאֶה. וְכִי
לְמָה הִיא שְׁנוּאָה, וְהָרִי בְּנֵי
הַשְּׁנוּאָה אֵינֶם בָּנִים מְעֻלִּים,
וְרִאֵינוּ שֶׁכֵּל אוֹתָם בָּנִים מְעֻלִּים
יֵצְאוּ מִלֹּאֶה, וְאִתָּהּ אוֹמַר
שְׂלֹאֶה שְׁנוּאָה? אֵלּוּ וְדָאִי
הַיּוֹבֵל הוּא תְּמִיד עוֹלָם הַנִּסְתָּר,
וְכָל דְּבָרָיו אֵינֶם [בְּנֵי] בְּנִגְלָה,
וּמִשׁוּם כֵּךְ נִסְתָּרוּ מִיַּעֲקֹב כָּל
מַעֲשָׂיו.

חַד בְּדְרוּעָא שְׂמַאֲלָא, וְכֵן חַד בְּיִרְכָא יְמִינָא,
וְכֵן חַד בְּיִרְכָא שְׂמַאֲלָא. וְכַד אֲתַתְּקַן כְּלָא,
אֲשַׁתְּכַחוּ כְּלָהוּ בֵּיתָה, לְקַיֵּימָא קָרָא דְכַתִּיב
וְכָל אַחֲרֵיהֶם בֵּיתָה.

כִּי שְׂאֵר קְשׁוּרֵין, כְּלָהוּ אֲתַחֲזִיין בְּמִישַׁר
וְאֵלּוּן נַפְקִין, לְבַר מְדְרוּעִין וְלְבַר מִיִּרְכִין,
לְאֲתַחֲזָאֶה בְּכַנֵּי הַשְּׂפָחוֹת, דְּאֵף עַל גֹּב דְּאֵינוּן
בְּמַנְיִנָא, לֹא חֲשִׁיבֵי כְּכַנֵּי רַחֵל וְלֹאֶה. וּבְגִינֵי
כֵּךְ נַפְקֵי לְבַר.

דְּבַר אַחַר אֵלּוּן אֵינוּן אֲרַבְעֵ, דְּכָל שְׂאֵר
קְשָׁרִין נְטֻלֵי בְּגִינֵייהוּ, וְאֵלּוּן נְטֻלֵי לוּן.
אָמַר רַבִּי אֲבָא, הַכִּי הוּא וְדָאִי, (נ"א אָמַר רַבִּי אֲבָא דָא
לֹא דָא) וְעַל דָּא כְּלָא מִתְתַּקַּן כְּחֻדָא.

וְיִרְא ה' כִּי שְׁנוּאָה לֹאֶה וְגו'. (בְּרַאשִׁית כט) רַבִּי
אֶלְעָזָר פְּתַח, מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת (תְּהִלִּים
קיג) אִם הַבָּנִים שְׂמַחָה הִלְלוּיָהּ. מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת
הַבַּיִת, דָּא רַחֵל דְּאִיהִי עֶקֶרָא דְּבֵיתָא. אִם
הַבָּנִים שְׂמַחָה, דָּא לֹאֶה.

דְּבַר אַחַר, מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת דָּא שְׂמַחָה,
דְּאִיהִי עֶקֶרָא, דְּהִיא עֶלְמָא, עֲלֵיהּ
אֲתַדְּבַר. אִם הַבָּנִים שְׂמַחָה, דָּא יוֹבֵלָא. דְּכָל
חֲדוּ וְכָל חֲדוּהָ דְּכְלָהוּ עֲלֵמִין בֵּיהּ תְּלִיין.
וְהִיא קָרָא, כְּלָלָא דְּכְלָא הוּא. בְּגִין דְּהִיא
כְּלִיל כְּלָא, בְּרִזָּא קְדִישָׁא, וְעַל דָּא סִיּוּמָא
דְּקָרָא, הִלְלוּיָהּ.

וְיִרְא ה' כִּי שְׁנוּאָה לֹאֶה, וְכִי אֲמַאי הִיא
שְׁנוּאָה, וְהִיא בְּנֵי שְׁנוּאָה לָאוּ בְּנֵי
מְעֻלָּא נִינְהוּ. וְחֲזִינָן דְּכָל אֵינוּן בְּנֵי מְעֻלֵי
מִלֹּאֶה נַפְקוּ, וְאִתָּהּ אֲמַרְתָּ כִּי שְׁנוּאָה לֹאֶה.
אֵלּוּ, וְדָאִי יוֹבֵלָא אִיהוּ תְּדִיר עֶלְמָא
דְּאֲתַפְסִיא, וְכָל מִילוּי לָאוּ (בְּנֵי) (דף קנד ע"ב)
בְּאֲתַגְלִיא נִינְהוּ, וּבְגִין כֵּךְ, יַעֲקֹב אֲתַפְסִיין
מִנְיָה כָּל עוֹבְדוּי.

בא ראה, העולם התחתון הוא בנגלה, והוא ראשית הכל לעלות בדרגותיו. כמו שהחכמה העליונה היא ראשית הכל, כך גם העולם התחתון הוא חכמה, והיא ראשית הכל, ומשום כך קוראים אתה, משום שהוא שמטה, ובגלוי.

והעולם העליון, שהוא היובל, קוראים הוא, שכל דבריו הם בנסתר, וסוד הדבר של לאה, שכתוב וישכב עמה בלילה הוא, ועל זה כתוב (במדבר יח) ועבד הלוי הוא, כדי למשך ממנו ברכות לכל. הוא - העולם העליון שנסתר תמיד. ויעקב במה שנסתר לא נדבק ברצונו, אלא במה שנגלה, וזה סוד הכתוב ודבק באשתו.

וירא ה' כי שנואה לאה. מפאן ששונא אדם ערות אמו (ואחותו), ויתיחד אדם עם אמו בכל מקום ולא יחשש, והרי העירו, בן מתיחד עם אמו. והכל התכסה מיצקב, שהעולם העליון לא התגלה כלל.

בא ראה, בשביל יעקב התקנים העולם. ואם תאמר, הנה בשבילו של אברהם, כמו שנאמר בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא באברהם - אלא משום יעקב התקנים אברהם, שכתוב (ישעיה כט) פה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם. ומקדם לכן היה הקדוש ברוך הוא בונה עולמות ומחריבם. כיון שבא יעקב, השתכללו ממנו העולמות ולא נחרבו כבראשונה. זהו שכתוב פה אמר ה' בראך יעקב ויצרך ישראל וגו'.

בא ראה מה כתוב, (שמות ד) בני בכרי ישראל, וכתוב שלח את בני ועבדני. ישראל נקרא בן

תא חזי, עלמא תתאה באתגליא איהו, והוא שירותא דכלא, לסלקא בדרגוי. כמה דחכמה עלאה הוא שירותא דכלא, הכי נמי עלמא תתאה, חכמה איהו, והיא שירותא דכלא. ובגין כך, קרינן אתה, בגין דאיהו שמטה, ואתגליא.

ועלמא עלאה דאיהו יובלא, קרינא הוא, דכל מלוי באתפסיא אינון. ורזא דמלה דלאה, דכתיב, (בראשית ל) וישכב עמה בלילה הוא. ועל דא כתיב, (במדבר יח) ועבד הלוי הוא. בגין לאמשכא מניה ברכאן לכלא. הוא, עלמא עלאה דאתפסיא תדיר, ויעקב במה דאתפסיא לא אתדבק ברעותיה, אלא במה דאתגליא, ורזא דא דכתיב, (בראשית ב) ודבק באשתו.

וירא ה' כי שנואה לאה. (בראשית כט) מהכא, דסאני בר נש עריין דאמיה, (ואחותיה) ויתיחד בר נש עם אמיה בכל אתר ולא יתחשש. והא אתערו, בן מתיחד עם אמו. וכלא אתפסי מיצקב, דעלמא עלאה לא אתגליא כלל.

תא חזי, בגיניה דיעקב אתקיים עלמא, ואי תימא הא בגיניה דאברהם, כמה דאת אמר, (בראשית ב) בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא באברהם. אלא בגיניה דיעקב אתקיים אברהם, דכתיב, (ישעיה כט) פה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם. ומקדמת דנא הנה קדשא בריך הוא בני עלמין וחרוב לון, כיון דאתא יעקב מניה אשתכללו עלמין, ולא אתחרבו פקדמיתא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה מג) פה אמר ה' בראך יעקב ויצרך ישראל וגו'.

תא חזי מה כתיב, (שמות ד) בני בכורי ישראל, וכתוב שלח את בני ועבדני, ישראל ויעבדני, ישראל

לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְשׁוּם שְׁנֹדְבֵק
בוֹ, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר מַה שָּׁמוּ וּמַה
שֵׁם בְּנוּ כִּי תִדְעוּ.

כִּשְׂרָאָה הוֹלִידָה אֶת רְאוּבֵן, מַה
כְּתוּב? וּתְקַרְא אֶת שְׁמוֹ רְאוּבֵן.
רְאוּבֵן סֵתָם, מְשׁוּם שְׁנֹכְלָל
בְּשִׁלְשָׁה צְדָדִים מְחַבְרִים יַחַד -
שְׁמֵעוֹן וְלוֹי. מַה הַטַּעַם לוֹי? כְּמוֹ
שְׁנֹאֲמַר (מַלְכִים א' ז) לִיּוֹת, הַחֲבוּר
שֶׁל כָּל הַצְּדָדִים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִכָּאן שְׁכַתוּב
יֵתֵר שְׂאֵת וְיֵתֵר עֵז, כְּתַרְגוּמוֹ
בְּכוּרָה, כְּהִנֵּה וּמַלְכוּת. וְהַמַּלְכוּת
הַיָּא בְּצַד הַגְּבוּרָה, וְעַל פֶּן רְאוּבֵן
סֵתָם.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, רְאוּ בֵּן סֵתָם,
שְׁנֹכְלָל בְּשְׁמֵעוֹן וְלוֹי. כֶּף הֵיטָה
דְּעֵתָה [רְעוּתָה] שֶׁל לֵאָה, שְׁכַתוּב
הַפַּעַם יְלוּהָ אִישִׁי אֵלַי כִּי יִלְדְּתִי
לוֹ שְׁלִשָּׁה בָּנִים. מְשׁוּם שֶׁהָיוּ
שְׁלִשָּׁה שְׁמֵת־חֲבָרִים יַחַד.

וּבֵא וּרְאָה שְׁכָאן הוּא, שְׁהָרִי
הַמְרַבֵּה הַעֲלִיּוֹנָה - הָאֲבוֹת,
וְדוּד הַמְלָךְ שֶׁהַתְּחַבֵּר עִמָּם, וְכָל
הָאַרְבַּע הֵם מְרַבְּבוֹת עֲלִיּוֹנוֹת,
הַסּוּד שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. וְעַל פֶּן
רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן וְלוֹי, אַחַר כֶּף
יְהוּדָה שֶׁיִּרְשׁ מַלְכוּת, וְעַל פֶּן
כָּלֵם בְּמִקּוֹם הַזֶּה.

וְכַתוּב [וְהָ אַחַר זֶה שְׁכַתוּב] (בְּרַאשִׁית כ"ט)
הַפַּעַם אוֹדָה אֶת ה' וְגו' וַתַּעֲמֹד
מִלְדָּת. מְשׁוּם שְׁכָאן נִשְׁלְמוּ
אַרְבַּעָה עֲמוּנִים. הַפַּעַם אוֹדָה
אֶת ה', מַה הַטַּעַם אָמְרָה בְּזֵה
אוֹדָה אֶת ה', וְלֹא בְּכֻלָּם? אֵלֹא
מִכָּאן, שֶׁכָּל זְמַן שְׁכַנְסַת יִשְׂרָאֵל
בְּגִלוּת, הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ אֵינוֹ שָׁלֵם.
בֵּא רְאָה, אֵף עַל גַּב שְׁשִׁלְשָׁה
בָּנִים הָיוּ עַד שֶׁהוֹלִידָה אֶת
יְהוּדָה, הַכֹּסֵף לֹא הִשְׁלַם, וּמְשׁוּם
כֶּף הַפַּעַם אוֹדָה אֶת ה', וְלֹא
בְּכֻלָּם. וְעַל פֶּן וַתַּעֲמֹד מִלְדָּת. מַה

אֶקְרִי בֶּן לְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּאֵתְדַבֵּק
בִּיהַ, כְּמַה דְּאֵתְ אָמַר, (מְשַׁלִּי ל') מַה שָּׁמוּ וּמַה שֵׁם
בְּנוּ כִּי תִדְעוּ.

לֵאָה, כִּד אוֹלִידַת לְרְאוּבֵן מַה כְּתִיב, (בְּרַאשִׁית
כ"ט) וַתְּקַרְא אֶת שְׁמוֹ רְאוּבֵן. רְאוּבֵן
סֵתָם, בְּגִין דְּאֵתְפְּלִיל בְּתַלַּת סֵטְרִין מִתְּחַבְרָן
כְּחֻדָּא, שְׁמֵעוֹן וְלוֹי. מְאִי טַעְמָא לוֹי, כְּמַה
דְּאֵתְ אָמַר, (מַלְכִים א' ז) לִיּוֹת, חֲבוּרָא דְכָל סֵטְרִין.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מְהֵכָא, דְכְתִיב, (בְּרַאשִׁית מ"ט)
יֵתֵר שְׂאֵת וְיֵתֵר עֵז, כְּתַרְגוּמוֹ בְּכִירוּתָא,
כְּהוֹנְתָא, וּמַלְכוּתָא. וּמַלְכוּתָא בְּסֵטְרָא דְגְבוּרָה
אִיהוּ, וְעַל דָּא רְאוּבֵן סֵתָם.

אָמַר רַבִּי אַבָּא רְאוּ בֵּן סֵתָם, דְּאֵתְפְּלִיל
בְּשְׁמֵעוֹן וְלוֹי. יֵאָה הַכִּי הָיָה דְעֵתָה.
(ס"א רְעוּתָא) דְכְתִיב, (בְּרַאשִׁית כ"ט) הַפַּעַם יְלוּהָ אִישִׁי
אֵלַי כִּי יִלְדְּתִי לוֹ שְׁלִשָּׁה בָּנִים. בְּגִין דְּהָיָה
תְּלַתָּא דְמִתְּחַבְרָן כְּחֻדָּא.

וְתָא חֲזִי, דְהֵכָא הוּא. דְהָא רְתִיכָא עֲלֵאָה,
אַבְהָן וְדוּד מְלָכָא דְאֵתְחַבֵּר בְּהוּ, וְכֻלְהוּ
אַרְבַּע אֵינוֹן רְתִיכִין עֲלֵאִין, רְזָא דְשְׂמָא
קְדִישָׁא. וְעַל דָּא, רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן לוֹי, לְבַתֵּר
יְהוּדָה דִּירִית מַלְכוּ, וְעַל דָּא, כְּלָהוּ בְּאַתֵּר
דָּא.

וְכַתִּיב (ס"א דָּא כְּתֵר דָּא דְכְתִיב) (בְּרַאשִׁית כ"ט) הַפַּעַם אוֹדָה
אֶת ה' וְגו' וַתַּעֲמֹד מִלְדָּת, (בְּרַאשִׁית כ"ט)
בְּגִין דְּהֵכָא אֲשַׁתְּכָלְלוּ אַרְבַּע סְמִכִין. הַפַּעַם
אוֹדָה אֶת ה', מְאִי טַעְמָא אָמְרָה אוֹדָה אֶת ה'
בְּהָאִי, וְלֹא בְּכֻלְהוּ. אֵלֹא מְהֵכָא, כָּל זְמַנָּא (דף
קנה ע"א) דְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא, שְׂמָא קְדִישָׁא
לָאו שְׁלִים הוּא.

תָּא חֲזִי, אֵף עַל גַּב דְּתַלַּת בְּנִין הָווּ עַד
דְּאוֹלִידַת לִיהוּדָה, לָא שְׁלִים כְּרַסִּיא.

וּבְגִינֵי כֶּף הַפַּעַם אוֹדָה אֶת ה', וְלֹא בְּכֻלְהוּ, וְעַל דָּא וַתַּעֲמֹד מִלְדָּת. מְאִי

ותעמד, דקיימא כרסייא על סמכוהי. (ותעמד עד הכא) ותעמד, דהא עד הכא, ותעמד ביחודא חד, מפאן ולתתא עלמא דפירודא איהו. ואי תימא אינון תרין בנין דאולידת לבתר, כגוונא דא. לא, דהא אינון תרין באלין אתחברו, בגין דשית סטרין דעלמא כחדא אינון.

ותא חזי, פלהו תריסר שבטין, תקוני דכנסת ישראל בהאי עלמא נינהו, לאתתקנא נהורא עלאה אוכמא כמה דאתחזי, ולא תבא עקרא דכלא לאתריה. פלהו עלמין כגוונא חד קיימי, ובהאי אשתכלל עלמא תתאה כגוונא דעלמא דלעילא.

יששכר זבולון, הכא אשתכללו שית בנין, שית סטרין דעלמא. כגוונא דא, בני השפחות אינון ארבע, ואתחברו באלין. ואלין ארבע קשרין דמתחברן בהו, ואוקמוה, ועל דא כתיב, (מלכים א ז) וכל אחריהם ביתה, אף על גב דבני שפחות נינהו, ביתה.

רבי חזקיה אמר, אי הכי, הא אתמר פל מה דאוליד עלמא תתאה, פירודא איהו, דהא כתיב, (בראשית ב) ומשם יפרד, מה תימא ביוסף ובנמין, אי תימא דעלמא חד בהני, לאו איהו. דהא לא נפקו מעלמא עלאה, ועלמא תתאה מה דאולידת אולידת לתתא ולא לעילא, ואי הכי פירודא איהו.

אתא רבי אבא ונשקיה. אמר ליה מלה דא סתים איהו, דהא עלמא עלאה אתתקן בתריסר דאינון מדייליה. אבל תא חזי, רזא דמלה, בכל זמנא צדיק מעלמא תתאה נפיק ועייל, ביה עייל ומניה נפיק. ובגין כך, אתבני באתר דא, ועקרא הוא לעילא ועקרא

זה ותעמד? שעמד הפסא על תומכיו.

(ותעמד עד כאן) ותעמד, שהנה עד כאן ותעמד, ביחוד אחר. מפאן ולמטה הוא עולם הפרוד. ואם תאמר, אותם שני הבנים שהולידה אחר כך כמו זה? לא שהרי אותם השנים התחברו עם אלו, משום שששת הצדדים של העולם הם יחד.

וכא וראה, כל שנים עשר השבטים הם תקוניה של כנסת ישראל בעולם הזה, לתקן האור העליון השחור כמו שראוי, ולהשיב את עקר הכל למקומו. כל העולמות כמו אחד עומדים, וזכה נשלם העולם התחתון כמו שהעולם שלמעלה.

יששכר זבולון, כאן נשלמו ששה בנים, ששת הצדדים של העולם. כמו כן בני השפחות הם ארבע, והתחברו עם אלו, ואלו ארבעת הקשרים שמתחברים בהם, ובארוה. ועל כן כתוב (מלכים א ז) וכל אחריהם ביתה. אף על גב שבני שפחות הם - ביתה.

רבי חזקיה אמר, אם כך, הרי נאמר, פל מה שהוליד העולם התחתון הוא פרוד, שהרי כתוב ומשם יפרד. מה תאמר ביוסף ובנמין? אם תאמר שעולם אחד באלה - זה אינו, שהרי לא יצאו מן העולם העליון, והעולם התחתון - מה שהוליד, הוליד למטה ולא למעלה, ואם כך הוא פרוד.

בא רבי אבא ונשקו. אמר לו, דבר זה הוא נסתר, שהרי העולם העליון התתקן בשנים עשר של אותם משלו. אבל בא ראה סוד הדבר, בכל זמן הצדיק מהעולם התחתון יוצא ונכנס, בו נכנס וממנו יוצא, ומשום כך נבנה במקום הזה, והעקר הוא

למעלה, והעקר הוא למטה, [צדיק, בו נכנס בו יוצא] והוא תמיד בעולם התחתון לעולם, פתוב ויהי בצאת נפשה פי מתה.

בא ראה, בעולם התחתון הזה, הצדיק נכנס בו וממנו יוצא. פשנכנס הוא בסוד של יוסף הצדיק, וכשיוצא הוא בסוד של בנימין. זהו שכתוב ויהי בצאת נפשה פי מתה. מי נפשה? זה הצדיק שיוצא ממנה.

זה בנימין, נקרא בן אוני, שחשבה שהולידה למטה בעולם הפרוד, ונשארו אחד עשר באותם למעלה. מה פתוב? ואביו קרא לו בנימין, בן ימין. שהרי התעלה למעלה בעולם העליון. שפאשר נאבד יוסף, בנימין השלים את מקומו. ועל פן הצדיק נכנס ויוצא בעולם התחתון. משום כך יוסף ובנימין וכל השנים עשר, כמו שלמעלה ביחוד אחד.

הפעם אודה את ה'. רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים קיא) אודה ה' בכל לבב בן ישרים ועדה. בכל לבב? בכל לב הנה צריך להיות! אלא דוד בסוד עליון של השם הקדוש רצה להודות לקדוש ברוך הוא. אודה ה' בכל לבב - ביצר טוב וביצר רע, ואלו שני הצדדים, אחד ימין ואחד שמאל.

בסוד ישרים ועדה - אלו הם שאר הצדדים של העולם הזה, שהרי לבב כמו צפון ודרום. בסוד ישרים - אלו הם שאר צדדי העולם, שהם ששה כמו שלמעלה. ועדה - זהו המקום של יהודה, וכתוב (תהלים קלב) ועדתי זו אלמדם. וכתוב (הושע יב) ויהודה עד רד עם אל וגו'. פתיב (תהלים קלח) אודך בכל לבי נגד אלהים אומרך. פאן במקום אחד

הוא לתתא, (ס"א צדיק ביה עייל ביה נפיק) ובעלמא תתאה (דף קנה ע"ב) איהו תדיר לעולם, פתיב, (בראשית לה) ויהי בצאת נפשה פי מתה.

תא חזי בהאי עלמא תתאה, צדיק ביה עייל ומניה נפיק, פד עייל, איהו ברזא דיוסף הצדיק, פד נפיק ברזא דבנימין הדא הוא דכתיב, (בראשית לה) ויהי בצאת נפשה פי מתה, מאן נפשה, דא צדיק דנפיק מנה.

ודא בנימין, נקרא בן אוני, דחשיבת דאולידת לתתא בעלמא דפירודא, ואשתארו חד סרי פאינון לעילא. מה כתיב ואביו קרא לו בנימין בן ימין, דהא אסתלק לעילא בעלמא עלאה. דכד אתאביד יוסף, בנימין אשלים אתריה. ועל דא צדיק בעלמא תתאה עייל ונפק, בגין כך יוסף ובנימין וכלהו תריסר, פגוונא דלעילא ביחודא חד. הפעם אודה את ה', (בראשית כט)

פתח ואמר, (תהלים קיא) אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה, בכל לבב, בכל לב מיבעי ליה. אלא, דוד ברזא עלאה דשמא קדישא, קא בעי ליה לאודאה ליה לקדשא בריך הוא, אודה ה' בכל לבב ביצר טוב וביצר רע, ואלין תריין סטריין, חד ימינא וחד שמאלא.

בסוד ישרים ועדה, אלין אינון שאר סטריין דהאי עלמא, דהא לבב, פגוונא דדרום וצפון. בסוד ישרים, אלין אינון שאר סטרי עלמא, דאינון שית פגוונא דלעילא.

ועדה, דא הוא אתר דיהודה, וכתוב, (תהלים קלב) ועדתי זו אלמדם. וכתוב, (הושע יב) ויהודה עוד רד עם אל וגו'. פתיב (תהלים קלח) אודך בכל לבי נגד אלהים אומרך, דהא לגבי האי

נאמר, שכתוב נגד אלהים
אזמר, שהרי לדרגה הזו אמר
שירה, לחבר אותה לימין.

בא ראה, יהודה אחוז בכל
הצדדים. אחוז בדרום, אחוז
במזרח. שהרי הוא בא מצד
השמאל, וראשיתו בצפון, ואחוז
בדרום, משום שהוא הולך לימין
ונאחז בגוף. משום כן, הפעם
אודה את ה'. ותעמד מלדת.
ותעמד, שעמדה בקיום של
הברית פראוי, שהרי הכל נתקן
מרכבה קדושה.

רבי שמעון יצא לקריה. הזדמן
לו רבי אבא ורבי חייא ורבי
יוסי. פיון שראה אותם, אמר,
התחדשות של התורה צריך פאן.
ישבו שלשת אלה [מים]. כשצצה
ללכת, פתח כל אחד מהם
בפסוק.

רבי אבא פתח ואמר, וה' אמר
אל אברהם אחרי הפרד לוט
מעמו, שא נא עיניך וראה וגו'.
וכי לפי הראיה של אברהם יורש
את הארץ, ולא יותר? עד כמה
רואה בן אדם? שלש פרסאות,
או ארבע או חמש פרסאות,
והוא אומר פי את כל הארץ אשר
אתה ראה וגו'!

אלא, פיון שארבעת הצדדים
של העולם רואה, את כל הארץ
רואה. שהרי ארבעת הצדדים
של העולם הם כללו של כל
העלם. עוד, הרים אותו הקדוש
ברוך הוא על ארץ ישראל
והראה לו שהיא קשורה בצדדי
העולם, והיה רואה את הכל.
כמו כן, מי שרואה את רבי
שמעון, רואה את כל העולם,
השומחה של מעלה ומטה.

פתח רבי חייא ואמר, הארץ
אשר אתה שוכב עליה לך אתגנה
ולזרעה, וכי אותו המקום לבדו
הבטיח לו הקדוש ברוך הוא,

דרגא קאמר שירתא, לחברא ליה בימינא.
תא חזי, יהודה אחיד בכל סטרין, אחיד
בדרום ואחיד במזרח. דהא איהו מסטר
שמאלא קא אתיא, ושירותיה בצפון ואחיד
בדרום, בגין דאיהו אזיל לימינא ואתאחיד
בגופא, בגין כן (בראשית כט) הפעם אודה את ה'.
ותעמד מלדת, ותעמד, דקיימא בקיימא
דקיימא פדקא יאות, דהא אתתקן פלא
רתיכא קדישא.

רבי שמעון נפק לקרייתא, אזדמן ליה רבי
אבא ורבי חייא ורבי יוסי, פיון דחמא
לון, אמר חדותי דאורייתא אצטריך הקא,
יתבו תלתא אלין, (ס"א יומין) פד בעא למיזל,
פתח כל חד וחד קרא.

רבי אבא פתח ואמר, (בראשית יג) וה' אמר אל
אברהם אחרי הפרד לוט מעמו וגו', שא
נא עיניך וראה וגו'. וכי לפום חיזו דאברהם
ירית ארעא ולא יתיר. עד כמה חמי בר נש,
תלת פרסי או ארבע או חמש פרסי, ואיהו
אמר (בראשית יג) פי את כל הארץ אשר אתה
רואה וגו'.

אלא, פיון דארבע סטרין דעלמא חמי, כל
ארעא חמי. דהא ארבע סטרי
דעלמא, פללא דכל עלמא. תו, זקף ליה
קדשא בריך הוא על ארעא דישראל, (דף קנו
ו"א) ואחמי ליה דאיהי קשירא בסטרי
דעלמא, והוה חמי פלא. כגוונא דא, מאן
דחמי ליה לרבי שמעון, פל עלמא חמי,
חדוותא דעילא ותתא.

פתח רבי חייא ואמר (בראשית כח) הארץ אשר
אתה שוכב עליה לך אתגנה ולזרעה,
וכי ההוא אתר בלחודוי אבטח ליה קדשא
ברוך הוא, דהא ארבע אמין או חמשא הוו

שְׁהָרִי אֲרַבַּע אַמּוֹת או חֲמֵשׁ הֵיזַק וְלֹא יוֹתֵר? אֵלֶּא כְּבֹרֵךְ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. נִמְצָא שְׁאוֹתוֹ מִקּוֹם הוּא הַכֶּלֶל שֶׁל כָּל הָאָרֶץ. וְמָה אוֹתוֹ הַמְּקוֹם הוּא הַכֶּלֶל שֶׁל כָּל הָאָרֶץ - רַבִּי שְׁמַעוֹן שֶׁהוּא הַמְּאֹרֶשׁ שֶׁל כָּל הָאָרֶץ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שְׁשָׁקוּל כָּכֵל הַעוֹלָם.

פֶּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, הַפַּעַם אוֹדָה אֶת ה', וְכִי בְּכָל מָה שֶׁהוֹלִידָה לֹא רָאוּי לְהוֹדוֹת לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵלֶּא בְּזֶה? אֵלֶּא יְהוּדָה הוּא הַבֵּן הַרְבִּיעִי לְכַפְּסָא, וְהוּא מְשָׁלִים אֶת הַכַּפְּסָא. וּמְשׁוֹם כֶּף יְהוּדָה לְבָדוֹ תִּקְוֶן הַכַּפְּסָא וְתוֹמָךְ שֶׁל כָּל הַתּוֹמְכִים.

[שְׁחִיזוּ שְׁלֹשָׁה, אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְעִשָׂו, וְזוּ בֵּן רִבִּי מִיְהוּדָה וְהַשְּׁלִים הַכַּפְּסָא, וְעַל כֶּף נִקְרָא יְהוּדָה, שֶׁהוּא הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וְהַדְּלִ"ת (אֲרַבְעֵי רִגְלוֹי) מִרְגְּלוֹת הַכַּפְּסָא] רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁמַאִיר אֶת כָּל הַעוֹלָם בַּתּוֹרָה וְכַמָּה מְאֹרוֹת מְאִירִים בְּשִׁבְלֹו, עַל

אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

וַיִּלְךְ רַאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר חֲטִים וַיִּמְצָא דוֹדָאִים בְּשָׂדֶה. רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים קד) מָה רַבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' פְּלִם בְּחֻכְמָה עֲשִׂית מְלָאָה הָאָרֶץ קִנְיָנָךְ. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּהוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. אֵלֶּא מִי יָכוֹל לְמַנּוֹת אֶת מַעֲשֵׂי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהֵנָּה כַּמָּה צְבָאוֹת וּמַחֲנֹת מְשָׁנִים זֶה מְזֶה שְׁאִין לָהֶם חֲשׁבוֹן, וְכֵלֶם בְּפַעַם אַחַת, כְּמוֹ פְּטִישׁ שְׁמוּצִיא זִיקִים לְכָל הַצְּדָדִים בְּפַעַם אַחַת, כֶּף הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוּצִיא כַּמָּה מִיָּנִים וּמַחֲנֹת מְשָׁנִים זֶה מְזֶה שְׁאִין לָהֶם חֲשׁבוֹן, וְכֵלֶם בְּפַעַם אַחַת.

בֵּא רָאָה, בְּדַבּוּר וּבְרוּחַ יָחַד וַעֲשֵׂה הַעוֹלָם, שֶׁפְּתוּב בְּדָבָר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּי כָל צְבָאִים. בְּדָבָר ה' - זֶה הַדַּבּוּר.

וְלֹא יוֹתֵר. אֵלֶּא, בְּזַמְנָא הַהוּא, בְּאִינוּן אֲרַבַּע אַמּוֹת, כְּפִיל לִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל אֶרְעָא דִּישְׂרָאֵל. אֲשֶׁתַּפַּח הַהוּא אֶתֶר כְּלָלָא דְכָל אֶרְעָא, וְמָה הַהוּא אֶתֶר אִיהוּ כְּלָלָא דְכָל אֶרְעָא, רַבִּי שְׁמַעוֹן דְּאִיהוּ בּוּצִינָא דְכָל אֶרְעָא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דְשָׁקוּל כָּכֵל עַלְמָא.

פֶּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, הַפַּעַם אוֹדָה אֶת ה', וְכִי בְּכָלֵהוּ דְאוֹלִידָת, לֹא אֶתְחַזִּי לְאוֹדָאָה לִיָּה לְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵלֶּא בְּהָאִי. אֵלֶּא יְהוּדָה אִיהוּ בְּרָא רַבִּיעֵאָה לְפְרִסְיָא, וְאִיהוּ אֲשָׁלִים לְפְרִסְיָא. וּבְגִין כֶּף, יְהוּדָה בְּלַחֲדוּי, תִּקְוֶנָא דְפְרִסְיָא וְסַמְכָא דְכָלֵהוּ

סַמְכִין. (נ"א רְחוּוֹ תֵּלֵת, אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְעִשָׂו וְכִדּוּן אֶתֶּא דוֹר מִיְהוּדָה וְאֲשָׁלִים לְכַרְסְיָא, וְעַל כֶּף אֲקַבְרִי יְהוּדָה דְאִיהוּ שְׁמָא קְדִישָׁא וְהַדְּלִ"ת (ס"א

ד' רִגְלוֹתֵי) מִרְגְּלוֹתֵי דְכּוֹרְסְיָא) רַבִּי שְׁמַעוֹן דְנִהִיר כָּל עַלְמָא בְּאוֹרֵייתָא וְכַמָּה בּוּצִינִין נְהָרִין בְּגִינְיָה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

וַיִּלְךְ רַאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר חֲטִים וַיִּמְצָא דוֹדָאִים בְּשָׂדֶה. (בְּרַאשִׁית ל) רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח וְאָמַר,

(תְּהִלִּים קד) מָה רַבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' פְּלִם בְּחֻכְמָה עֲשִׂית מְלָאָה הָאָרֶץ קִנְיָנָךְ. הָאִי קְרָא אוּקְמוּהָ, בְּכַמָּה אֶתֶר. אֵלֶּא, מֵאֵן יָכִיל לְמַמְנִי עוֹבְדוּי דְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּהָא כַּמָּה חִילִין וּמְשָׁרְיִין, מְשָׁנִין דָּא מִן דָּא, דְּלִית לוֹן חוּשְׁבָּנָא. וְכָלֵהוּ בְּזַמְנָא חֲדָא, כְּמַרְזָפָא דְאַפִּיק זִיקִין לְכָל סַטְרִין בְּזַמְנָא חֲדָא. כֶּף קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲפִיק כַּמָּה זִינִין וּמְשָׁרְיִין מְשָׁנִין דָּא מִן דָּא, דְּלִית לוֹן חוּשְׁבָּנָא וְכָלֵהוּ בְּזַמְנָא חֲדָא.

תָּא חֲזִי, בְּדַבּוּרָא וּבְרוּחָא כְּחֲדָא, אֶתְעַבִּיד עַלְמָא, דְכִתִּיב (תְּהִלִּים לג) בְּדָבָר ה' שָׁמַיִם

נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּי כָל צְבָאִים. בְּדָבָר ה', דָּא

וברוח פיו - זו הרוח. זה בלי זה לא הולך, ונכללים זה עם זה ויוצאים מהם כמה צבאות לצבאות, ומחנות למחנות, והכל בפעם אחת.

בא ראה, כשרצה הקדוש ברוך הוא לברא את העולמות, הוציא אור נסתר אחר, שמהאור ההוא יוצאים ומאירים כל אותם האורות שהתגלו, ומאותו האור יוצאים והתפשטו ונעשו שאר האורות, והוא העולם העליון.

ועוד, האור העליון הזה התפשט ועשה אמן, אור שאינו מאיר, ועשה את העולם התחתון. ומשום שהוא אור שלא מאיר, רוצה להתקשר למעלה, רוצה להתקשר למטה. ובקשר שלמטה נקשר להאיר בקשר שלמעלה. והאור הזה שאינו מאיר בקשר שלמעלה, מוציא את כל החילות והמחנות למינים רבים. זהו שכתוב מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית וגו'.

וכבר מה שבארץ כף גם למעלה, ואין לה דבר קטן בעולם הזה שלא תלוי בדבר אחר עליון שהתמנה עליו למעלה. משום שכשמתעורר זה שלמטה, מתעורר אותו שהתמנה עליו למעלה, שהכל נאחז זה עם זה.

בא ראה, כתוב תני נא לי מודודאי בנה. לא הדודאים הם שילדו את רחל, אלא הקדוש ברוך הוא מגלגל את הדבר על ידי אותם דודאים כדי שיצא יששכר, שאוחז בתורה יותר מכל השבטים, משום שהרי רחל האחוזה ביצקב לא השאירה אותו ללאה. זהו שכתוב המעט קחתך את אישי, וכתוב לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנה.

דבורא. וברוח פיו, דא רוחא. דא בלא דא לא אזיל, ואתפליל דא בדא, ונפיק מנייהו כמה חילין לחילין, ומשריין למשריין, וכלא בזמנא חדא.

תא חזי כד בעא קדשא בריה הוא למברי עלמין, אפיק חד נהורא סתימאה. דמן ההוא נהורא, נפקין ונהרין כל אינון נהורין דאתגליין. ומההוא נהורא, נפקין ואתפשטו ואתעבידו שאר נהורין ואיהו עלמא עלאה. תו, אתפשט האי נהורא עלאה, ועביד אומנא, נהורא דלא נהיר, ועביד עלמא תתאה. ובגין דאיהו נהורא דלא נהיר, בעי לאתקשרא לעילא, (דף קנו ע"ב) בעי לאתקשרא לתתא, ובקשרא דלתתא, אתקשר לאתנהרא בקשרא דלעילא. והאי נהורא דלא נהיר, בקשרא דלעילא, אפיק כל חילין ומשריין לזינין סגיאיין, הדא הוא דכתיב מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית וגו'.

זכר מה די בארעא, הכי נמי לעילא. ולית לה מלה זעירא בהאי עלמא, דלא תלייא במלה אחרא עלאה דאתפקדא עליה לעילא, בגין דכד אתער האי לתתא, אתער ההוא דאתפקדא עליה לעילא, דכלא אתאחד דא בדא.

תא חזי כתיב, (בראשית ל) תני נא לי מודודאי בנה. לאו דודאים אולידו לה לרחל, אלא קדשא בריה הוא קא גלגל מלה על ידי דאינון דודאים. בגין דיפוק יששכר, דאחיד באורייתא יתיר מפלהו שבטין. בגין דהא רחל אחידא ביה ביצקב, לא שבקת ליה לגבי לאה. הדא הוא דכתיב (בראשית ל) המעט קחתך את אישי, וכתוב לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנה.

הם גרמו דיפוק יששכר לעלמא, בגין דסליק ריחא דאורייתא, קמי קדשא ברין הוא, הדא הוא דכתיב (שיר השירים ז) הדודאים נתנו ריח וגו'. וכתוב (בראשית ל) וישכב עמה בלילה הוא, והרי פשוטה שהעולם העליון הוא שנסתר ולא נגלה, משום שהרי התורה יוצאת מהעולם העליון.

ובכר אתר, עלמא עלאה. הוא, דלא אתגליא, והא אתמר, (במדבר יח) ועבד הלוי הוא, כדי להמשיך ממנו ברכות לכל, ויששכר נאחז בו, ועל כף קוראים עץ החיים, העץ שלאותם החיים העליונים שנקרא הוא ולא אתה.

ואם תאמר שהדודאים הללו פתחו את מעיה של רחל - לא, שהנה כתוב ושמע אליה אלהים ויפתח את רחמה. הקדוש ברוך הוא ולא דבר אחר. משום שאותם הדודאים, אף על פי שכחם למעלה, באותו הפח שלהם לא מתמנה פקידת הפנים, שהרי הפנים תלויים במזל, ולא בדבר אחר. ואם תאמר שהנה הם נכראו לחנם - לא, שהרי אפלו לדבר הזה הם סיוע לאותם שמתעפכים, ואינם עקרות, ולא נגזר עליהם אלא במזל.

ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא וגו'. הדבר הזה הוא חצפה? אינו כן, אלא מפאן למדנו ענותנותה של לאה, שלא אמרה דבר לפני אחותה, והיא הקדימה לדרך ואמרה לו פחשאי והודיעה לו, שהרי זה היה ברשות רחל, שכתוב כי שכר שכרתיה. מרחל נטלה רשות. וכדי שלא ירע בעיני רחל, אמרה לו בחוץ, ולא בפית.

היה, דכתיב, (שם) פי שכור שכרתיה, מרחל נטילת רשו, ובגין דלא יבאיש בעינאה דרחל, אמרה ליה לבר ולא בכיתא.

איון גרמו דיפוק יששכר לעלמא, בגין דסליק ריחא דאורייתא, קמי קדשא ברין הוא, הדא הוא דכתיב (שיר השירים ז) הדודאים נתנו ריח וגו'. וכתוב (בראשית ל) וישכב עמה בלילה הוא, והא אוקמוה, דעלמא עלאה. הוא, דסתים ולא גליא, בגין דהא אורייתא מעלמא עלאה נפקת.

ובכר אתר, עלמא עלאה. הוא, דלא אתגליא, והא אתמר, (במדבר יח) ועבד הלוי הוא, בגין לאמשכא מניה ברכאן לכלא, ויששכר ביה אתאחיד, ועל דא קרינן עץ החיים, אילנא דאינון חיינ עלאין, דאקרי הוא ולא אתה.

ואי תימא דאלין דודאים פתחו מעהא דרחל. לאו, דהא כתיב, (בראשית ל) וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה, קדשא ברין הוא, ולא מלה אחרא. בגין דאינון דודאים, אף על גב דחילא דלהון לעילא. בההוא חילא דלהון, לא אתמני פקידא דבנין, דהא בנין במזלא תליין, ולא במלה אחרא. ואי תימא דהא אינון למגנא אתבריא, לאו, דהא אפילו (דף קנו ע"א) למלה דא, סיועא אינון לאינון דמתעפכי, ולא אינון עקראן, ולא אתגזר עלייהו אלא במזלא.

ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא וגו'. (בראשית ל) האי מלה חציפותא איהו. לאו איהו הכי, אלא מהכא אוליפנא, ענותנותא דלאה, דלא אמרה קמי אחתה מידי, ואיהי אקדימת לאורחא, ואמרה ליה פחשאי, ואודעא ליה. דהא ברשותא דרחל

היה, דכתיב, (שם) פי שכור שכרתיה, מרחל נטילת רשו, ובגין דלא יבאיש בעינאה דרחל, אמרה ליה לבר ולא בכיתא.

וְרָא עוֹד אֶלָּא פִּתְחָא מְשַׁכְּנָא דְלֵאָה (לבר),
נִפְקֵת לְבַר, וְעֵיילת לִיה לְיַעֲקֹב בְּפִתְחָא
דְלִבְר, עַד לָא יֵיעוּל לְמִשְׁכְּנָא דְרַחֵל. מָאִי
טַעֲמָא, בְּגִין דְלֵא תִימָא מְלָה קָמִי דְרַחֵל, וְלֵא
תַחְצִיף קָמִי אַחְתָּהָא. וְלֵא עוֹד, אֶלָּא אָמְרָה
לֵאָה, אִי יֵיעוּל יַעֲקֹב בְּמִשְׁכְּנָא דְרַחֵל, לָאו
דִּין הוּא לְאַפְקִיָּה מִתַּמְזָן, בְּגִין כֶּף אַקְדִּימַת
לִיה לְבַר.

וְרָא עוֹד, אֶלָּא בְּפִתְחָא שֶׁל מִשְׁכַּן
לֵאָה ^[לחיי] יֵצֵאָה הַחוּצָה,
וְהַכְּנִיסָה אֶת יַעֲקֹב בְּפִתְחָא
שֶׁבַחוּץ טָרַם שֶׁיִּכְנַס לְמִשְׁכַּן
רַחֵל. מָה הַטַּעַם? כִּדֵּי שֶׁלֹּא
תֹּאמַר דְּבַר לִפְנֵי רַחֵל, וְלֹא
תַתְּחַצֵּף לִפְנֵי אַחֻוּתָהּ. וְלֹא עוֹד,
אֶלָּא אָמְרָה לֵאָה, אִם יִכְנַס יַעֲקֹב
לְמִשְׁכַּן רַחֵל, אֵינּוּ דִּין לְהוֹצִיאוֹ
מִשָּׁם, מִשּׁוּם כֶּף הַקְּדִימָה לוֹ
בַחוּץ.

וְכֹרְ הָאִי לָמָּה, אֶלָּא לֵאָה רוּחָא דְקוּדְשָׁא
אַתְעֵרַת בָּהּ, וַיִּדְעַת דְּכָל הַיְי שֶׁבְטִין
עֲלָאִין, כִּלְהוּ קְדִישִׁין, יִפְקוּן מְנָה, וְדַחֲקַת
שְׁעֵתָא, בְּחִבְיבּוּתָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, וּבְגִין
כֶּף הִיא קְרֵאת לֹון שְׁמָהּ, בְּרִזָּא דְחִכְמָתָא.

וְכֹרְ זֶה לָמָּה? אֶלָּא שְׂרוּחַ הַקֹּדֶשׁ
הַתְּעוֹרְרָה בְּלֵאָה, וַיִּדְעָה שֶׁכָּל
הַשְּׂבָטִים הַעֲלִיּוֹנִים הֵלְלוּ, כָּל־
קְדוּשִׁים, יֵצְאוּ מִמֶּנָּה, וְדַחֲקָה
הַשְּׁעָרָה בְּחִבְיבּוּת לְקוּדְשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא, וּמִשּׁוּם כֶּף קְרֵאָה לָהֶם
שְׁמוֹת בְּסוּד הַחִכְמָה.

רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי, הוּוּ אֶזְלִי בְּאוּרְחָא,
אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲזִיא, בְּכָל זְמַנָּא
דְּאֶזְלִינָן בְּאוּרְחָא, וְלַעֲיָנָן בְּאוּרֵייתָא,
קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא מְרַחֵשׁ לָן נְסִינ, וְהַשְׁתָּא
אוּרְחָא דָּא אָרִיף לָן, נִתְעַסַּק בְּאוּרֵייתָא,
וְקְדָשָׁא בְּרִיף הוּא יִזְדַּוּג בְּהַדָּן.

רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים
בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲזִיא,
בְּכָל פַּעַם ^[שאנו] הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ
וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְרַחֵשׁ לָנוּ נְסִים, וְכַעַת
הַדֶּרֶךְ הוּוּ אַרְכָּה לָנוּ, נִתְעַסַּק
בַּתּוֹרָה, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
יִתְחַבֵּר עִמָּנוּ.

פִּתְחָ רַבִּי חֲזִיא וְאָמַר, (שְׁמוֹת יב) בְּרֵאשׁוֹן
בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעָרֵב
תֹּאכְלוּ מִצּוֹת, וּכְתִיב, (דְּבָרִים טז) שְׁבַעַת יָמִים
תֹּאכְל עָלְיוּ מִצּוֹת לָחֶם עֲנִי, לָחֶם עֲנִי כְּתִיב,
הָאִי מְלָה אִתְעֵרוּ בָּהּ חֲבֵרִיא. אָבַל תָּא חֲזִי,
כִּד הוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, הוּוּ בְּרִשׁוּתָא אַחְרָא.
כִּד בְּעָא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא לְקַרְבָּא לֹון לְגַבִּיָּה,
יְהֵב לֹון אִתְר דְּלָחֶם עֲנִי. לָחֶם עֲנִי, מָאֵן עֲנִי.
דָּא דוּד מְלָפָא, דְּכְתִיב בִּיה (תְּהִלִּים מו) כִּי עֲנִי
וְאַבִּיוֹן אָנִי.

פִּתְחָ רַבִּי חֲזִיא וְאָמַר, (שְׁמוֹת יב)
בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
בְּעָרֵב תֹּאכְלוּ מִצּוֹת, וּכְתוּב (דְּבָרִים
טז) שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכְל עָלְיוּ מִצּוֹת
לָחֶם עֲנִי. לָחֶם עֲנִי כְּתוּב. בְּדְבַר
הַזֶּה הַתְּעוֹרְרוּ בּוֹ הַחֲבֵרִים. אָבַל
כִּאֵן רָאָה, כִּשְׁהִיּוּ יִשְׂרָאֵל
בְּמִצְרַיִם, הָיוּ בְּרִשׁוּת אַחְרַת.
כִּשְׁרַעְזָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְקַרְב
אוֹתָם אֵלָיו, נִתַּן לָהֶם מְקוֹם שֶׁל
לָחֶם עֲנִי, לָחֶם עֲנִי. מִי הָעֲנִי? זֶה
דוּד הַמְּלָף, שְׁכְּתוּב בּוֹ (תְּהִלִּים פו)
כִּי עֲנִי וְאַבִּיוֹן אָנִי.

וְהָאִי לָחֶם עֲנִי אֶקְרִי מִצָּה, נוֹקְבָא בְּלָא
דְּכוּרָא, מְסַכְּנֵוּתָא הוּוּ, אִתְקַרְיָבוּ לְגַבִּי
מִצָּה בְּקַדְמִיתָא, כִּינּוּן דְּקַרְיָבוּ לֹון יְתִיר, עֵייל
לֹון קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא בְּדַרְגִּין אַחְרַנִּין,

וְלָחֶם עֲנִי הַזֶּה נִקְרָא מִצָּה, נִקְבָּה
כִּלְי זְכַר הִיא עֲנִי. הַתְּקַרְבוּ לְמִצָּה
בְּהִתְחַלָּה. כִּינּוּן שֶׁקְרָבוּ אוֹתָם
יוֹתֵר, הַכְּנִיס אוֹתָם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּדַרְגוֹת אַחְרוֹת, וְהִתְחַבֵּר

זכר עם נקבה. ואז, כשמצה מתחברת בדכור, נקרא מצוה, בתוספת וא"ו. זהו שכתוב (דברים ט) כי המצוה הזאת. משום כך מצה בראשונה, ואחר כך מצוה. בעודם הולכים שמעו קול אחד שאומר: גודד של רוצחים אורבים בדרך, סטו למעלה, אל תרדו לטיהר חסרת הגג שלמטה. אמר רבי יוסי, מזה נשמע שהקדוש ברוך הוא רוצה לשמר את דרכינו. עלו למעלה ונכנסו להר אחד, בין סלעים חזקים. אמרו, הואיל והקדוש ברוך הוא רצה בדרך הזו, נראה דבר, או יתרחש לנו נס.

הלכו. ישבו על בקיעי הסלע. עלה להם איש אחד. תמהו. אמר רבי יוסי, מי אתה? אמר, אני מאנשי ארקא. אמר לו, ושם יש בני אדם? אמר, כן, וזרעים וקוצרים, מהם במראה אחר משנים ממני, ועליתי אליכם להפיר מפם, מה שמה של הארץ שאתם בה?

אמר לו, ארץ, משום שפאן שורה ארץ החיים, שכתוב (איוב כח) ארץ ממנה יצא לחם. מזו יצא לחם? בשאר הארץ לא יצא לחם, ואם יוצא, לא משבעת המינים. בינתיים נכנס למקומו. תמהו. אמרו, ודאי הקדוש ברוך הוא רוצה לעורר אותנו באיזה דבר.

אמר רבי חייא, ודאי על הפסוק הזה שאמרת, זכרתי שלמדתי מסבי דבר אחד עליון בפסח, שנתן להם הקדוש ברוך הוא לישראל הלחם הזה מארץ החיים, ואחר כך לחם מן השמים, הלחם הזה, והנה בארנו את הדבר.

עוד היה אומר, שאדם, כשיוצא לחם, מתעורר לדעת ולהפיר. כך

ואתחבר דכורא בנוקבא. וכדין, מצה פד אתחברת בדכורא אקרי מצוה בתוספת וא"ו, הדיא הוא דכתיב, (דברים ל) כי המצוה הזאת. בגיני כך, מצה בקדמיתא, ולבחר מצוה.

עד דהוו אזלי, שמעו חד קלא דאמר, טופסרא דקטנון, עקימן באורחא, סטו לעילא, לא תחתון בקוסטרא דקטרא דלתתא. אמר רבי יוסי, שמע מינה, דקדשא בריך הוא בעי לנטרא אורחין. סליקו לעילא, ועאלו בחד טורא, בין טנרין תקיפין, אמרו, הואיל וקדשא בריך הוא בעא באורחא דא, מלה נחמי או ניסא (תרויש) אתרחיש לן.

אזלי, יתבי גבי בקיעי דטנרא. סליק לון חד בר נש, תוהו, אמר רבי יוסי מאן אנת. אמר מאנשי ארקא אנא, אמר ליה, ותמן אית בני נשא, אמר אין, וזרעין וחצדין, מנייהו בחיזו אתרא משניין מנאי, וסליקנא גבייכו, למנדע מנייכו, מה שמייה דארעא דאתון בה.

אמר ליה, ארץ, בגין דהכא ארץ החיים שריא, דכתיב, (איוב כח) ארץ ממנה יצא לחם, מהאי יצא לחם, בשאר ארעא לא יצא לחם, ואי נפיק, לאו משבעת המינים. אדהכי עאל לאתריה. תוהו, אמרו ודאי קדשא בריך הוא בעי לאתערא לן במלה.

אמר רבי חייא, ודאי על האי קרא דאמרת, דכירנא דאוליפנא מסבאי, חד מלה עלאה. בפסח, דיהב לון קדשא בריך הוא לישראל לחם דא, מארעא דחיי, ולבחר לחם מן השמים, לחם דא, והא אוקימנא מלה.

תו הוה אמר, דבר (דף קנו ע"ב) נש, פד נפיק להאי עלמא, לא ידע מידי, עד דאטעיים לעולם הזה, לא ידע דבר עד שטועם לחם. פיון שאוכל

כְּשִׁיִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לֹא הָיוּ יוֹדְעִים דְּבַר, עַד שֶׁהֻטְעוּ לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ הַזֶּה, שֶׁכְּתוּב אָרֶץ מְמִנָּה יֵצֵא לֶחֶם, וְאֵז נִכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לְדַעַת וּלְהַפִּיר אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְתִינוּק לֹא יוֹדֵעַ וְלֹא מִפִּיר עַד שֶׁטּוּעַם לֶחֶם שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה.

יִשְׂרָאֵל לֹא יָדְעוּ וְלֹא הִכִּירוּ בַּדְּבָרִים שֶׁלְמַעֲלָה עַד שֶׁאָכְלוּ לֶחֶם עֲלִיּוֹן, וְאֵז יָדְעוּ וְהִכִּירוּ אֶת אוֹתוֹ מְקוֹם, וְרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיִּשְׂרָאֵל יָדְעוּ יוֹתֵר בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׂרָאוּי לְאָרֶץ הַזֶּה, וְלֹא יִכְלוּ, עַד שֶׁטּוּעְמוּ לֶחֶם מְאוֹתוֹ הַמְּקוֹם, וּמִי הוּא? שְׁמַיִם, שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת טו) הַנְּנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, וְאֵז יָדְעוּ וְהִסְתַּכְּלוּ לְאוֹתוֹ מְקוֹם. וְעַד שֶׁאָכְלוּ לֶחֶם מְאוֹתוֹ מְקוֹם, (וְעַד שֶׁלֹּא אָכְלוּ לֶחֶם בְּאֵלוֹ הַמְּקוֹמוֹת) לֹא יָדְעוּ דְּבַר וְלֹא הִכִּירוּ.

בָּא רַבִּי יוֹסִי וּנְשָׁקוּ. אָמַר, וַדַּאי עַל זֶה הָעִיר אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּזֶה, וְעַל כֵּן הִרְאִיתִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְדַעַת הִיָּה הַלֶּחֶם. קָמוּ וְהִלְכוּ. בְּעוֹדָם הוֹלְכִים רָאוּ שְׁנֵי פְרוֹת, אֶחָד זָכָר וְאֶחָד נִקְבָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵינִן לָנוּ דְּבַר בְּעוֹלָם שְׂאִינוּ זָכָר וְנִקְבָּה, וְכָל מָה שֶׁבְּאָרֶץ - כָּךְ גַּם בַּיָּם.

פָּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, וַיְבֹא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בְּעֶרְבַת וַתֵּצֵא לָאָה לְקָרְאָתוֹ וְגו'. וַתֵּצֵא לָאָה לְקָרְאָתוֹ, מִיֵּן יָדְעָה? הֲרִי אָמְרוּ שְׂגָעָה הַחֲמוֹר, וְלָאָה יָדְעָה וַיֵּצֵא אֵלָיו, וְגַרְם לוֹ שִׁיִּצֵּא מִמֶּנָּה יִשְׁשָׁכֵר. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב יִשְׁשָׁכֵר חֲמוֹר גָּרַם, אֵל תִּקְרִי גָרַם אֶלָּא גָרַם, שֶׁהַחֲמוֹר גָּרַם לוֹ. אָמְרָה לָאָה: וַדַּאי יָדַעְתִּי שְׂאֵם יִכְנַס יַעֲקֹב לְמִשְׁפַּחַת רַחֵל, אֵינִן

נִהְיָא. כִּיּוֹן דְּאָכִיל נִהְיָא, אֲתַעַר לְמַנְדַּע וְלֹא שְׁתַּמוּדְעָא. כָּךְ כַּד נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לֹא הָווּ יָדְעֵי מַדִּי, עַד דְּאֻטְעִים לוֹן קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לֶחֶם מֵהַאי אָרֶץ, דְּכַתִּיב אָרֶץ מְמִנָּה יֵצֵא לֶחֶם, וּכְדִין עָאלוּ יִשְׂרָאֵל, לְמַנְדַּע וְלֹא שְׁתַּמוּדְעָא לִיהּ לְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וַיִּנוּקָא לֹא יָדַע, וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדְעָא, עַד דְּטְעִים נִהְיָא דְהַאי עֲלֵמָא.

יִשְׂרָאֵל לֹא יָדְעוּ, וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדְעוּ בְּמַלְיָן דְּלַעֲיִלָּא, עַד דְּאָכְלוּ לֶחֶם עֲלָאָה, וּכְדִין יָדְעוּ וְאֲשַׁתְּמוּדְעוּ בַּהֵהוּא אֲתֵר וּבְעָא קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דִּינִדְעוּן יִשְׂרָאֵל יְתִיר, בַּהֵהוּא אֲתֵר דְּאֲתַחְזִי לְהַאי אָרֶץ. וְלֹא יִכִּילוּ, עַד דְּטְעִמוּ לֶחֶם, מֵהֵהוּא אֲתֵר, וּמֵאֵן אִיהוּ, שְׁמַיִם. דְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת טו) הַנְּנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, וּכְדִין יָדְעוּ וְאֲסַתְּפְלוּ בַּהֵהוּא אֲתֵר, וְעַד דְּאָכְלוּ לֶחֶם מֵהֵהוּא אֲתֵר, (ס"א וְעַד דְּלֹא אָכְלוּ לֶחֶם מֵאֵלִין אֲתֵרִי) לֹא יָדְעוּ מִיָּדִי וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדְעוּ.

אָתָּא רַבִּי יוֹסִי וּנְשָׁקִיָּהּ. אָמַר, וַדַּאי עַל דָּא אֲתַעַר לוֹן קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּהַאי, וְעַל דָּא שִׁירוּתָא דִּישְׂרָאֵל לְמַנְדַּע, לֶחֶם הָוָה. קָמוּ וְאֲזִלוּ, עַד דְּהָווּ אֲזִלוּ, חֲמוֹ תְרִי דְרַמוּסְקִין, חַד דְּכַר וְחַד נִוּקָבָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לִית לָן מְלָה בְּעֲלֵמָא, דְּלֹא הָוִי דְּכַר וְנוּקָבָא, וְכָל מָה דִּי בְּאַרְעָא, הֲכִי נְמִי בִּימָא. פָּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (בְּרַאשִׁית ל) וַיְבֹא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בְּעֶרְבַת וַתֵּצֵא לָאָה לְקָרְאָתוֹ וְגו', וַתֵּצֵא לָאָה לְקָרְאָתוֹ, מִנְּא יָדַעְתָּ. הָא אָמְרוּ דְּגָעָא חֲמָרָא, וְלָאָה יָדַעְתָּ, וְנִפְקַת לִיהּ, וְגָרַם לִיהּ דְּנִפְקַת מִנָּה יִשְׁשָׁכֵר. הָדָא

הוּא דְּכַתִּיב יִשְׁשָׁכֵר חֲמוֹר גָּרַם, אֵל תִּקְרִי גָרַם, אֶלָּא גָרַם דְּחֲמָרָא גָרַמָא לִיהּ. אָמְרָת לָאָה, וַדַּאי יָדַעְנָא דָּאִי יִיעוּל יַעֲקֹב בְּמִשְׁפַּחַת דְּרַחֵל, לִית לִי

לי להוציא אותו, אלא אחכה לו
כאן ויכנס למשכני.

בי שכו שכרתיך בדודאי בני, מה
זה בדודאי בני? משום שנוח
ליעקב על זה, שאלו מסייעים
להוליד. ויעקב היה יודע שהדבר
לא עומד בדודאים, אלא למעלה.
פתח ואמר, מושיבי עקרת הבית
אם הבנים שמחה הללויה. אמר
רבי חזיא, רוח הקודש אומרת:
מושיבי עקרת הבית - זו רחל. אם
הבנים שמחה - זו לאה. מושיבי
עקרת הבית - זה העולם התחתון.
אם הבנים שמחה [הללויה] - זה
העולם העליון. משום כך
הללויה.

אמר רבי יהודה, כל השבטים
הללו הם תקונים שלמטה, וכלם
כמו שלמעלה. בא ראה, כי שכו
שכרתיך - לקחת ממנו הגוף, ומי
הוא? תורה. שכו שכרתיך - לך,
לגופך ממש. שכו שכרתיך -
להוליד את דמותך.

מכאן מי שעוסק בתורה, יורש
את העולם הבא ויורש את נחלת
יעקב. יורש העולם הבא, שכתוב
יששכר, יש שכו, (ירמיה לא) כי יש
שכו לפעלתך, וכתוב (משלי ח)
להנחיל אהבי יש ואצרותיהם
אמלא.

בי ילדתי לו ששה בנים. אמר רבי
חזקיה, אלו מעלה ומטה וארבעת
הצדדים של העולם. ומי שמאריך
באחד, צריך לו להמליך את
הקדוש ברוך הוא למעלה ולמטה
ולארבעת צדדי העולם, והיינו
אחד.

אמר רבי חזקיה, כתוב (שיר ב) על
הרי בטר, וכתוב (שם ח) על הרי
בשמים. מי הם הרי בשמים? אלו
ששת הבנים של לאה שכוללים

אמר רבי חזקיה, בתיב, (שיר השירים ח) על

לאפקא ליה, אלא אוריך ליה הכא, וייעול
במשכני.

בי שכו שכרתיך בדודאי בני, (בראשית ל) מאי
בדודאי בני, בגין דניחא ליה ליעקב על
דא, דאלין מסייעין לאולדא. ויעקב הוה
יודע, דמלה לא קיימא בדודאים, אלא
לעילא.

פתח ואמר, (תהלים קיג) מושיבי עקרת הבית
אם הבנים שמחה הללויה. אמר רבי
חזיא רוחא דקודשא קאמר, מושיבי עקרת
הבית, דא רחל. אם הבנים שמחה, דא
לאה. מושיבי עקרת הבית, דא עלמא
תתאה. אם הבנים שמחה (הללויה), דא עלמא
עלאה, בגיני כך הללויה.

אמר רבי יהודה, כל אלין שבטין, תקונין
דלתתא אינון, וכלהו פגוונא
דלעילא. תא חזי, כי שכו שכרתיך, לנסבא
מניה גופא ומאן איהו תורה. שכו שכרתיך,
לך, לגופך ממש. שכו (דף קנח ע"א) שכרתיך,
לאולדא דיוקנך.

מהבא, מאן דלעי באורייתא, אחסין
עלמא דאתי ואחסין אחסנתא
דיעקב. אחסין עלמא דאתי, דכתיב יששכר
יש שכו, (ירמיה לא) כי יש שכו לפעלתך.
וכתיב, (משלי ח) להנחיל אהבי יש ואצרותיהם
אמלא.

בי ילדתי לו ששה בנים. אמר רבי
חזקיה, אלין עילא ותתא וארבע סטרין
דעלמא. ומאן דאריך באחד, בעי ליה
לאמלכא לקדשא ברוך הוא לעילא ותתא,
ולארבע סטרי דעלמא, והיינו אחד.

אמר רבי חזקיה, בתיב, (שיר השירים ב) על הרי

ששה אחרים, והם שנים עשר, והם ששה, משום שכל אחד פלול בחברו, ולא עליהם, לקיים (תהלים קיג) אם הבנים שמחה הללויה.

ועל כן פתוב לא תקח האם על הבנים, משום שהוא העולם הנסתר ולא הנגלה, ועל כן שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, משום שהוא העולם הנסתר ולא התגלה כלל.

ואת הבנים תקח לך, הינו שפתוב פי שאל נא לימים ראשונים וגו' ולמקצה השמים ועד קצה השמים. וכל אלו נקראים הרי בשמים. מפאן ולמטה נקראו הרי בתר, שפתוב ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, ההרים של הפרוד.

אמר רבי ייסא, בני השפחות קשרו קשרים, ארבעה קשרים שהצטרכו לתקון. ואמר רבי אלעזר, שמשום כך יוצאים החוצה אותם הקשרים. ואף על גב שכלם אחד, ומפאן והלאה כלם אחד, בדרך ישרה, ועל כן כל השבטים עולים בעדות למעלה. זהו שכתוב (תהלים קכב) ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'.

ואמר רבי אלעזר, פתוב ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו'. מה ראה יעקב ללכת לדרכו כשנולד יוסף, וטרם שנולד יוסף לא רצה ללכת לדרכו? אלא הנה פרושה, שראה שנולד שטנו של עשו.

ובא וראה, יוסף השלים את מקומו אחריו ויוסף זכה לו, שנקרא צדיק, וכאן סיום הגוף. פינן שראה יעקב שנשלם הגוף, רצה הגוף ללכת לדרכו, וסיום הגוף הוא הבגרות, ועם כל זה

הרי בשמים, מאן אינון הרי בשמים. אלין שית בנין דלאה, דאכללן שית אחרנין, ואינון תריסר, ואינון שית. בגין דכל חד פליל בחבריה, ולא עליהו, לקיימא (תהלים קיג) אם הבנים שמחה הללויה.

ועל דא כתיב, (דברים כב) לא תקח האם על הבנים, בגין דאיהו עלמא דאתפסיא, ולא אתגליא, ועל דא (ש) שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך. בגין דאיהו עלמא דאתפסיא, ולא אתגליא כלל.

ואת הבנים תקח לך, היינו דכתיב, (דברים ד) פי שאל נא לימים ראשונים וגו' (ש) ולמקצה השמים ועד קצה השמים. וכל הני, אקרון הרי בשמים, מפאן ולתתא אקרון הרי בתר, דכתיב, (בראשית ב) ומשם יפרד, והיה לארבעה ראשים, טורי דפירו דא.

אמר רבי ייסא, בני השפחות קשירו קשרין, ארבע קשרין דאצטריכו לתקונא. ואמר רבי אלעזר, דבגין כך נפקי לבר אינון קשרין, ואף על גב דכלהו חד, ומפאן ולהלאה כלהו חד, באורח מישר. ועל דא, פלהו שבטין סלקין בסהדותא דלעילא, הדא הוא דכתיב, (תהלים קכב) ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'.

ואמר רבי אלעזר, פתיב, (בראשית ל) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו', מה חמא יעקב למיהו לאורחיה, כד אתיליד יוסף, ועד לא אתיליד יוסף לא בעא למיהו לאורחיה. אלא הא אוקמוהו, דחמא דאתיליד שטנא דעשו.

ותא חזי, יוסף אשלים דוכתיה בתריה ויוסף זכי ליה, דאקרי צדיק,

בנימין השלים את החשבון, שבו
נשלמו שנים עשר.

ואם תאמר, וכי לא היה יודע
יעקב שעד עכשו לא השתלמו
השבטים, אף על גב שנוולד יוסף,
מה הטעם לא חפה עד שנוולד
בנימין וישתלמו השבטים? אלא
יעקב עשה בחכמה וידע הדבר.
אמר, ודאי אם ישתלמו כאן כל
השבטים, הנה ידעתי שהתקון של
מעלה שרוי עליהם כראוי, ובארץ
הזו לא צריכים שישתלמו, אלא
בארץ הקדושה.

בא ראה שכף הוא, שכל שנים
עשר השבטים הם התקון של
העולם התחתון, וכיון שנוולד
בנימין, מתה רחל, ולקחה את
המקום העולם התחתון הזה
להתקן בהם, ועל כן לא נולד
בנימין אלא בארץ הקדושה. זהו
שפתוב ואני בבאי מפדן מתה עלי
רחל בארץ פנען בדרך, ושם מתה
רחל ונטלה את המקום, העולם
התחתון הזה, להתישב בבית
שלם. וכל זמן שרחל קימת,
העולם התחתון אינו נתקן בהם.
מתה רחל - נטלה [למעלה] הבית
בשלמותו.

ואם תאמר, למה לא מתה לאה
באותו הזמן? אלא משום שהבית
הוא בעולם התחתון [העליון], והכל
היו ממנו להתקן, ולא מן העולם
העליון [התחתון], ומשום כך לא
מתה באותה שעה. וכל מעשי
לאה הם בנסתר, משום שהעולם
העליון הוא בנסתר ולא בנגלה,
ומשום כך לא נזכרה מיתתה של
לאה כמיתתה של רחל.

והכא סיומא דגופא. פיון דחמא יעקב,
דאשתלים גופא, בעא גופא למהך
לאורחיה, וסיומא דגופא הוא ברית. ועם
כל דא בנימן אשלים חושבנא, דביה
אשתלימו תריסר.

ואי תימא, וכי לא הוה ידע יעקב, דעד כען
לא אשתלימו שבטין, אף על גב
דאתיליד יוסף, מאי טעמא לא אוריף עד
דיתיליד בנימין וישתלימו שבטין. אלא,
יעקב בחכמתא עבד, ומלה ידע. אמר, ודאי
אי אשתלימו הכא כלהו שבטין, הא ידענא
דתקונא דלעילא שריא עלייהו כדקא יאות.
ובארעא דא, לא ליבעי דישתלימו, אלא
בארעא קדישא.

תא חזי, דהכי הוא, דכלהו תריסר שבטין,
תקונא דעלמא תתאה נינהו, וכיון
דאתיליד בנימין, מיתת רחל, ונטלא דוכתא
האי עלמא תתאה, לאתתקנא בהו. ועל דא
לא אתיליד בנימין, אלא בארעא קדישא,
הדא הוא דכתיב, (בראשית מח) ואני בבואי מפדן
מתה עלי רחל בארץ פנען בדרך, ותמן
מיתת רחל ונטלא דוכתא, האי עלמא
תתאה, לאתישבא בביתא שלימתא, וכל
זמנא דרחל קיימא, עלמא תתאה לא
אתתקנא בהו, מיתת רחל, נטלא (ר"א ל"ג לעילא)
ביתא בשלימו.

ואי תימא, לאה אמאי לא מיתת בההוא
זמנא. אלא בגין דביתא בעלמא תתאה
(כ"א עלאה) איהו, וכלא מגיה הו לאתתקנא,
ולאו מעלמא עלאה (כ"א תתאה), ובגין כך לא

מיתת בההיא שעתא. וכל עובדוי דלאה באתפסיא אינון, בגין דעלמא
עלאה איהו באתפסיא, ולאו באתגליא, ובגין כך לא אדכר מיתתה
דלאה, כמיתתה דרחל.

ובא וראה שכך זה ודאי, משום שהעולם העליון כל דבריו בנסתר, והעולם [העליון] התחתון כל דבריו בנגלה, משום כך נתפסטה לאה במערת המכפלה, ורחל בדרך הגלויה. זו בנסתר, וזו בגלוי. ובנסתר העולם העליון נרשם, שכתוב ותאמר לאה באשרי פי אשרוני בנות, ומשום כך קראה שמו אשר. [משום כך כל הכרכות של שני העולמות בנגלה ובנסתר, ועם כל זה.]

ומשום כך הכל אחד, שהרי הכל הוא מן העולם העליון. כך גם, ובכל מקום, שני עולמות, זה בנגלה וזה בנסתר, ואנו לא מברכים את הקדוש ברוך הוא אלא בשני עולמות, שכתוב ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם. משום כך לעולם העליון קוראים הו"א, ולעולם התחתון קוראים אפ"ה, משום שהוא ברוך מן העולם העליון על ידי הצדיק. זהו שכתוב ברוך ה' מציון שכן ירושלם וגו'. ודאי מציון הוא ברוך.

בא ראה, כמו כן ה' ה' שני עולמות הם, זה בנגלה וזה בנסתר, ועל כן מפסיק הטעם בתוכם, ומתעולם הזה ועד העולם הזה הכל אחד.

ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו'. אמר רבי יהודה, בא ראה השלמות של יעקב, שלא רצה ללכת אלא ברשות לבן. ואם תאמר, למה לא הלך פעם אחרת ברשותו? אלא משום שפחד יעקב שלא יעזב אותו וישתלמו שנים עשר שבטים בארץ אחרת, ועל כן, כיון שראה שהגיעה שעתו של בנימין, ברח, כמו שנאמר ויברח הוא וכל אשר לו.

ותא חזי, דהכי הוא ודאי. בגין דעלמא עלאה, כל מלוי באתפסאי, ועלמא תתאה כל מלוי באתגלויא. בגין כך, אתפסאי לאה במערתא דכפלתא, ורחל בגלוייא דאורחא, דא בסתרא, ודא באתגלויא. ובאתפסאי עלמא עלאה אתרשים, דכתיב, (בראשית ל) ותאמר לאה באשרי כי אשרוני בנות, ובגין כך קראה שמייה אשר. (בגין כך כל ברכאן [דף קנח ע"ב] דתריין עלמין באתגלויא ובאתפסאי ועם כל דא).

ובגין דא, פלא חד, דהא כלא הוי מעלמא עלאה. הכי נמי ובכל אתר, תריין עלמין, דא באתגלויא ודא באתפסאי. ואנן לא מברכינן לקדשא בריהו הוא, אלא בתריין עלמין, דכתיב, (תהלים קו) ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם. בגיני כך, עלמא עלאה קרינן הו"א, וקרינן לעלמא תתאה אפ"ה, בגין דאיהו ברוך מעלמא עלאה, על ידא דצדיק. הדא הוא דכתיב (תהלים קלה) ברוך ה' מציון שוכן ירושלם וגו'. ודאי מציון איהו ברוך.

תא חזי, פגוונא דא (שמות לד) ה' ה' תריין עלמין נינהו, דא באתגלויא ודא באתפסאי, ועל דא פסיק טעמא בגווייהו, ומעלמא דא עד עלמא דא, פלא חד.

ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו', (בראשית לא) אמר רבי יהודה, תא חזי, שלימותא דיעקב דלא בעא למיזל אלא ברשותיה דלבן. ואי תימא, זמנא אחרינא אמאי לא אזיל ברשותיה. אלא בגין דדחיל יעקב, דלא ישבוק ליה, וישתלמו תריסר שבטין בארעא אחרא. ועל דא כיון דחמא דמטא שעתא דבנימין, ברח. כמה דאת אמר, ויברח הוא וכל אשר לו.

שְׁבִינן שְׁנוּלד בְּנִימין, נְקֻשָּׁה
הַשְּׂכִינָה בְּכָל הַשְּׂבָטִים וְנִטְלָה
הַבֵּית עִם כָּלָם. וַיַּעֲקֹב הָיָה יוֹדֵעַ
בְּסוּד הַחֲכָמָה, שֶׁפֶּאֶשֶׁר יִשְׁתַּלְּמוּ
שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׂבָטִים, שֶׁהַשְּׂכִינָה
תִּתְקַשֵּׁט וְתִתְקַשֵּׁר עִמָּם וְרַחֵל
תָּמוּת, וְהִיא נוֹטֶלֶת אֶת הַבֵּית.

בֹּא רְאֵה, כִּי לְמַדְנֵנוּ, הָעוֹלָם
הַתְּחַתּוֹן נִרְאֶה לִיעֲקֹב כְּמוֹ שְׁנִרְאֶה
לְמֹשֶׁה, אֲלֵא שְׂלֵא יִכְלֶה עַד שֶׁהָיוּ
שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׂבָטִים בְּבֵית
לְהַתְקַשֵּׁר עִמָּם, וְאִזּוֹ נִטְהַרְהָ [וְרַחֵל]
רַחֵל, וְהִיא נִטְלָה אֶת הַבֵּית בְּכָל
הַשְּׂבָטִים וְהִיָּתָה עֶקֶר הַבֵּית, וְאִזּוֹ
וַיֵּדְאִי מוֹשִׁיבֵי עֶקֶרֶת הַבֵּית.

אָמַר יַעֲקֹב, הִנֵּה הִגִּיעַ הַזְּמַן
שֶׁנִּשְׁלְמוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר הַשְּׂבָטִים,
וַיֵּדְאִי יָרַד הָעוֹלָם שְׁלֹמַעֲלָה לְבֵית
לְהַתְקַשֵּׁר עִמָּם, וְהַמְסַפְּנָה הַזֹּאת
נִדְחִית לְפָנָיו. אִם תָּמוּת כָּאֵן, לֹא
אֵצָא מִכָּאֵן לְעוֹלָמִים. וְלֹא עוֹד,
אֲלֵא בְּאֶרֶץ הַזֶּה לֹא רְאוּי לְהַשְׁלִים
אֶת הַבֵּית. מִשּׁוּם כִּי וַיְהִי כִּפֶּאֶשֶׁר
יִלְדָה וְגו', טָרַם יִשְׁתַּלְּמוּ
הַשְּׂבָטִים.

שָׁמַע רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, וַיֵּדְאִי
יָפִים הֵם כֹּל דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה, וְזֶה
עוֹלָה עַל הַפֶּל. וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה
לֹא הִלֵּךְ לוֹ לְדַרְכּוֹ מִיָּד? אֲלֵא כֹל
זְמַן שֶׁרַחֵל לֹא הִתְעַבְּרָה מִבְּנֵימִין,
הִתְעַפֵּב שָׁם. פִּינּוֹן שֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁל
בְּנֵימִין, בָּרַח וְלֹא בִקֵּשׁ רְשׁוּת, כְּדִי
שְׂלֵא יִתְעַפֵּב שָׁם, וַיִּתְחַבֵּר יַעֲקֹב
בְּכָל הַשְּׂבָטִים בְּמִקּוֹם [שְׂלֵא]
שְׁצַרִיף.

רַבִּי אָבָא פִּתַח, וַיִּלֵּךְ מֹשֶׁה וַיִּשֶׁב
אֶל יִתְרֵי חוֹתְנֵוֹ וְגו'. בֹּא רְאֵה, מֹשֶׁה
הָיָה רוֹעֵה אֶת צֹאן חוֹתְנֵוֹ, וְדִיּוּרוֹ
הָיָה עִמוֹ. וְכִשְׁרָצָה לְלַכֵּת, לֹא הִלֵּךְ
אֲלֵא בְּרִשׁוּתוֹ. וַיַּעֲקֹב, שֶׁהָיָה שְׂלֵם,
וְדִיּוּרוֹ תָּמִיד הָיָה עִם לְבָן, לָמָּה
לֹא בִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ רְשׁוּת? אֲלֵא הָרִי

דְּבִינּוֹן דְּאִתְּלִיד בְּנִימִין, אִתְּקַשְׁרַת שְׂכִינְתָּא
בְּכֻלְהוּ שְׂבָטִין, וְנִטְלָא בֵיתָא בְּכֻלְהוּ.

וַיַּעֲקֹב הָוָה יָדַע בְּרִזָּא דְחֲכָמְתָּא, דְּכַד
יִשְׁתַּלְּמוּ תְרִיסַר שְׂבָטִין, דְּשְׂכִינְתָּא תִתְקַשֵּׁט
וְתִתְקַשֵּׁר בְּהוּ, וְרַחֵל תָּמוּת, וְאִיהִי נִטְלָא
בֵיתָא.

תָּא חֲזִי, הָכִי אוֹלִיפְנָא, עֲלֵמָא תִתְאַה
אִתְחֲזִי לִיה לִיעֲקֹב כְּמָה דְאִתְחֲזִי
לְמֹשֶׁה, אֲלֵא דְלֹא יִכִּילַת, עַד דְּהוּוּ תְרִיסַר
שְׂבָטִין בְּבֵיתָא לְאִתְקַשְׁרָא בְּהוּ, וְכַדִּין
אִתְדַפִּיאַת (נ"א אִתְדַפִּיַת) רַחֵל, וְנִטְלָא אִיהִי בֵיתָא
בְּכֻלְהוּ שְׂבָטִין, וְהוּת עֶקֶרָא דְבֵיתָא, וְכַדִּין
(תהלים קיג) מוֹשִׁיבֵי עֶקֶרֶת הַבֵּית וַיֵּדְאִי.

אָמַר יַעֲקֹב, הָא מָטָא זְמָנָא, דְּאִשְׁתַּלְּמוּ
תְרִיסַר שְׂבָטִין, וַיֵּדְאִי עֲלֵמָא דְלַעֲיִלָא
יַחוּת הוּא לְבֵיתָא לְאִתְקַשְׁרָא בְּהוּ,
וּמְסַפְּנוּתָא דָּא אִתְדַחֲיָא קָמִיה. אִי תָּמוּת
הָכָא, לֹא אַפּוּק מִהָכָא לְעוֹלָמִין. וְלֹא עוֹד,
אֲלֵא בְּאֶרְעָא דָּא, לֹא אִתְחֲזִי לְאִשְׁלֵמָא
בֵיתָא. בְּגִין כִּי וַיְהִי כִפֶּאֶשֶׁר יִלְדָה וְגו', עַד
לֹא אִשְׁתַּלְּמוּ שְׂבָטִין.

שָׁמַע רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר, וַיֵּדְאִי כֹל מְלוּי
דְּרַבִּי יְהוּדָה שְׁפִיר, וְדָא סְלִיק עַל
כֻּלָּא. וְאִי תִימָא אִמָּאי לֹא אֲזַל לִיה לְאוּרְחִיָּה
מִיָּד. אֲלֵא, כֹּל זְמַן דְּרַחֵל לֹא מִתְעַבְּרָא
מִבְּנֵימִין, אִתְעַפֵּב תַּמָּן. פִּינּוֹן דְּמָטָא זְמָנָא
דְּבְנֵימִין, עֶרְק וְלֹא בְעָא רְשׁוּתָא, בְּגִין דְּלֹא
יִתְעַפֵּב תַּמָּן וַיִּתְחַבֵּר יַעֲקֹב בְּכּוּלְהוּ שְׂבָטִין,
בְּאִתְרָא (דְּלֵא) דְּאִצְטְרִיף.

רַבִּי אָבָא פִּתַח, (שמות ד) וַיִּלֵּךְ מֹשֶׁה וַיִּשֶׁב אֶל
יִתְרֵי חוֹתְנֵוֹ וְגו'. תָּא חֲזִי, מֹשֶׁה רְעִי
עָנָא דִּיתְרוֹ חֲמוּי הָוָה, וְדִיּוּרִיָּה הָוָה בֵּיה.
וְכַד בְּעִי לְמִיזַל, לֹא אֲזַל אֲלֵא בְּרִשׁוּתָא דִּידִיָּה. וַיַּעֲקֹב דְּהָוָה שְׂלֵם

נתבאר שלא יגלגל לכן עמו
גלגולים וישאר שם, שהרי
בראשונה אמר לו, ומיד גלגל
עליו גלגולים ונשאר שם, וכעת
פחד ממנו.

אבל יתרו לא היה כף כלפי משה,
משום שלכן היה מכשף, ובכשוף
היה כל מעשהו כלפי יעקב, וכעת
לא רצה יעקב להתעכב שם,
שהרי הקדוש ברוך הוא אמר לו
שוב אל ארץ אבותיך וגו', ועל כן
לא רצה להתעכב ולעזוב את מצות
רבנו.

בא ראה, פתוב ויזכר אלהים אל
רחל וגו'. פתח ואמר, (תהלים מז)
למנצח לבני קרח על עלמות שיר.
בפסוק הזה יש להסתכל שהוא
סוד של חכמה, וכל השירים
והתשבחות הללו שהיו אומרים
בני קרח, כלם מחדשים הם אותם
שירים ותשבחות שהיו מלפנים,
וכן כל אותם שירות ותשבחות
שאמר דוד וכל אותם שהיו עמו,
כלם היו בסוד עליון, בסוד
החכמה.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא עשה
את העולם הפתוחו כמו העולם
העליון, וכל אותם הסדרים
שסדרו דוד ושלמה בנו וכל אותם
נביאי האמת - כלם סדרו כמו
שלמעלה.

בא ראה, כמו שיש משמרות
בארץ - כך גם ברכיע שמזמרים
לרבונם ואומרים תמיד שירה,
וכלם עומדים אלו כנגד אלו,
והכל בסדרים של שירות
ותשבחות, והרי פרשיה החברים.
עלמות שיר, מה זה עלמות שיר?
אלא כמו שנאמר (שיר ו) ששים
המה מלכות ושמונים פילגשים
ועלמות אין מספר. מה זה
ועלמות אין מספר? כמו שנאמר

מלכות ושמונים פלגשים

ודיוריה הוה תדיר עמיה דלכן, אמאי לא
בעא רשותא מניה. אלא הא אתמר דלא
יגלגל לכן עמיה גלגולין וישתאר תמן. דהא
בחדמיתא אמר ליה, ומיד גלגל עליה
גלגולין ואשתאר תמן, והשתא דחיל מניה.

אבל יתרו, לא הוה הכי לגבי משה. בגין
דלכן חרשא הוה, ובחרשא הוה כל
עובדוי לגבי דיעקב, והשתא לא בעא יעקב
לאתעפבא תמן, דהא קדשא בריה הוא אמר
ליה (בראשית לא) שוב אל ארץ אבותיך וגו'. ועל
דא לא בעא לאתעפבא ולמישבק פקודא
דמריה.

תא חזי, כתיב, (בראשית ל) ויזכר אלהים את
רחל וגו', פתח ואמר, (תהלים מז) למנצח
לבני קרח על עלמות שיר. האי קרא, אית
לאסתפלא ביה, דרזא דחכמתא איהו. וכל
הני שירין ותושבחותן, דהוו אמרי בני קרח,
פלהו מחדתין אינון שירין ותושבחותן דהוו
מלקדמין, וכן כל אינון שירין ותושבחותן
דאמר דוד וכל אינון דהוו עמיה, פלהו הוו
ברזא עלאה, ברזא דחכמתא.

תא חזי, עבד קדשא בריה הוא עלמא
תתאה כגוונא דעלמא עלאה, וכל
אינון סדרין דסדרו דוד ושלמה בריה, וכל
אינון נביאי קשוט פלהו (דף קנט ע"א) סדרו
כגוונא דלעילא.

תא חזי, כגוונא דאיפא משמרות בארעא,
הכי נמי ברקיעא. דמזמרי למרייהו,
ואמרי שירתא תדיר. וכלהו קיימין אלין
לקבל אלין, וכלא בסדרן דשירין ותושבחותן,
והא אוקמוה חברייא.

עלמות שיר, מאי עלמות שיר. אלא כמה
דאת אמר, (שיר השירים ו) ששים המה

הַיֵּשׁ מִסֵּפֶר לְגִדּוּדָיו. וּמִשׁוּם שָׂאִין לָהֶם חֲשׁוֹבֵן, כְּתוּב וְעֲלָמוֹת אֵין מִסֵּפֶר.

וּבְרָם שׁוֹרוֹת שׁוֹרוֹת, מְקִיפִים סְדָרִים, אֵלוֹ כְּנָגֵד אֵלוֹ, לְזִמְרָה וּלְשִׁבְחָתָא אֶת רַבּוֹנָם, וְאֵלוֹ הֵם עֲלָמוֹת שִׁיר. וּמִשׁוּם שִׁישׁ עֲלָמוֹת שָׂאִין מְזַמְּרוֹת כְּמוֹ אֵלוֹ, אֵלוֹ נִקְרְאוֹת עֲלָמוֹת שִׁיר.

שִׁישָׁה סְדָרִים נִפְרָדִים לְכָל צַד לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, וּבְכָל סֵדֶר וְסֵדֶר, שֶׁהוּא לְכָל צַד, שְׁלֵשָׁה סְדָרִים אַחֲרָיִם. סֵדֶר רִאשׁוֹן שְׁלֹשָׁה מְזַרְחָ - שְׁלֵשָׁה סְדָרִים הֵם, וְהֵם תְּשַׁעַת סְדָרִים, מִשׁוּם שֶׁכָּל סֵדֶר מֵהַשְּׁלֵשָׁה הֵלְלוּ יֵשׁ לוֹ שְׁלֵשָׁה סְדָרִים, וְנִמְצְאוּ שֶׁהֵם תְּשַׁעַת, וְכַמָּה אֲלָפִים וּרְבֻבּוֹת תַּחֲתֵיהֶם.

תְּשַׁעַת הַסְּדָרִים הֵלְלוּ, כְּלָם מִתְּנַהֲגִים בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת, וְכָל סֵדֶר מִסְתַּכֵּל לְאוֹתָן אוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת, (וְהָיָה בְּאוֹתָן וְכָל סֵדֶר וְסֵדֶר, וְכָל נִסְעִים בְּאוֹתֵיהֶם רְשׁוּמוֹת, וְאֵלוֹ עֲלוֹנִים מֵאֵלֵינוּ וְעוֹמְדִים אֵלֵינוּ עַל אֵלוֹ) וְכִלְיָן מִתְּחַבְּרוֹת וְאוֹמְרוֹת שִׁירָה. וּבְכַשְׁאוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת לְתוֹךְ הָאוֹרֵי שֶׁל הָרוּחַ (הַהֵיא) הַמְּמַנָּה עַל הַכֵּל, אֲזִי הֵם נִסְעִים, וְהַשִּׁירָה נִמְתַּקֶּת, וְאוֹת אַחַת מִכָּה מְלַמְּטָה, וְאוֹתָהּ אוֹת עוֹלָה וְיִוֹרְדָתָה, וְשְׁתֵּי אוֹתֵיהֶם פּוֹרְחוֹת עֲלֵיהֶן. וְהָאוֹת הַזֹּאת מְלַמְּטָה מְעַלָּה סֵדֶר מִמֶּטָה לְמַעְלָה וּמִתְּחַבְּרָתָה עִמָּם, וְנִעֲשׂוֹת שְׁלֵשׁ אוֹתֵיהֶם, כְּלָם לְפִי הָאוֹתֵיהֶם יְהִי, שֶׁהֵן שְׁלֵשׁ בְּתוֹךְ הָאֶסְפִּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה. מֵאֵלוֹ נִפְרָדִים שְׁלֵשָׁה סְדָרִים וְאוֹתָן שְׁתֵּי הָאוֹתֵיהֶם, וְאוֹתָהּ הָאוֹת שְׁעוֹלָה מִתְּחַבְּרָתָה עִמָּהֶן, וְהֵן שְׁלֵשׁ.

בְּאֵרָא, אוֹתָן שְׁתֵּי אוֹתֵיהֶם עֲלוֹנוֹת שְׁעוֹלוֹת בְּאוֹרֵי, הֵן כְּלוּלוֹת זֹאת בְּזֹאת, רַחֲמִים בְּדִין,

וְעֲלָמוֹת אֵין מִסֵּפֶר. מְאִי וְעֲלָמוֹת אֵין מִסֵּפֶר. כְּמָה דְאֵת אָמַר (אִיּוֹב כה) הַיֵּשׁ מִסֵּפֶר לְגִדּוּדָיו. וּבִגִּין דְּלִית לֹון חוֹשְׁבָנָא, כְּתוּב וְעֲלָמוֹת אֵין מִסֵּפֶר.

וּבְרָהוּ שׁוֹרֵין שׁוֹרֵין, מְסַחֲרֵין סְדָרֵין, אֵלֵין לְקַבֵּיל אֵלֵין, לְזִמְרָא וּלְשִׁבְחָא לְמַרְיָהוֹן, וְאֵלֵין אֵינוֹן עֲלָמוֹת שִׁיר. וּבִגִּין דְּאֵית עֲלָמוֹת דְּלֵא מְזַמְּרֵין כְּאֵלֵין, אֵלֵין אֶקְרוּן עֲלָמוֹת שִׁיר.

תִּלְתָּה סְדָרֵין מִתְּפָרְשֵׁן לְכָל סֵטֶר לְדִי סֵטְרֵי עֲלָמָא, וּבְכָל סֵדְרָא וְסֵדְרָא דְאֵיהִי לְכָל סֵטֶר, תִּלְתָּה סְדָרֵין אַחֲרָנִין. סֵדְרָא קְדָמָא דְלִסֵּטֶר מְזַרְחָ, תִּלְתָּה סְדָרֵין אֵינוֹן. וְאֵינוֹן תְּשַׁעַת סְדָרֵין, בִּגִּין דְּכָל סֵדְרָא מְאֵינוֹן תִּלְתָּה, אֵית לֵיהּ תִּלְתָּה סְדָרֵין, וְאֵשְׁתַּפְּחוּ דְאֵינוֹן תְּשַׁעַת, וְכַמָּה אֲלָף וּרְבֻבּוֹן תַּחֲוֹתֵיהוּ.

הַנִּי סְדָרֵין תְּשַׁעַת, כְּלוּלָהוּ מִתְּנַהֲגֵי בְּאַתְוּוֹן רְשִׁימָן, וְכָל סֵדְרָא אֶסְתַּכֵּי לְאֵינוֹן אֶתְוּוֹן

רְשִׁימָן, (ס"א וְהָא אוֹקְמוּהּ וְכָל סֵדְרָא וְסֵדְרָא, וְכָלוּהוּ נְטִילֵי בְּאַתְוּוֹן רְשִׁימֵין וְאֵלֵין עֲלָיִי מֵאֵלֵין וּבְרִימָן אֵלֵין עַל אֵלֵין) וּמִתְּחַבְּרֵין כְּלוּלָהוּ, וְאֶמְרֵי שִׁירָתָא. וְכַד אֵינוֹן אֶתְוּוֹן פְּרָחֵי גוֹ אוֹיְרָא דְרוּחָא (הַהוּא) דְּמִמְנָא עַל כְּלָא, כְּדִין אֵינוֹן נְטִילֵי, וְשִׁירָתָא אֶתְבַּסֵּם, וְחַד אֵת אֶתְבַּטְשׁ מִתְּפָא. וְהָהוּא אֵת סְלָקָא וְנִחְתָּא וְתָרִין אֶתְוּוֹן פְּרָחֵי עֲלֵייהוּ, וְהָאֵי אֵת מִתְּפָא, סְלָקָא סֵדְרָא מִתְּפָא לְעֵילָא וְאֶתְחַבְּרָ בְּהוּ, וְאֶתְעַבְּדוּ תִּלְתָּה אֶתְוּוֹן, כְּלוּלָהוּ לְפּוּם אֶתְוּוֹן יְהִי, דְאֵינוֹן תִּלְתָּה גוֹ אֶסְפִּקְלָרְיָא הַמְּאִירָה. מֵאֵלֵין אֶתְפָּרְשׁוּ תִּלְתָּה סְדָרֵין וְאֵינוֹן תָּרִין אֶתְוּוֹן, וְהָהוּא אֵת דְּסְלָקָא, מִתְּחַבְּרָא עִמָּהוֹן וְאֵינוֹן תִּלְתָּה.

תָּא חֲזִי, אֵינוֹן תָּרִין אֶתְוּוֹן עֲלָאֵין, דְּסְלָקִין בְּאוֹיְרָא, אֵינוֹן כְּלִילָן דְּאֵ בְּדָא, רַחֲמֵי

ומשום כִּף הֵן שְׁתִּים, וְהֵן מִן
הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, בְּסוּד שֶׁל זָכַר. וְזוֹ
שְׁעוּלָה וּמִתְחַבֵּרֶת עִמָּהֶן הִיא
נִקְבָּה, וְנִכְלָלֶת בְּשִׁתִּיהֶן. כְּמוֹ
שֶׁהִנְקָבָה נִכְלָלֶת בְּשֵׁנֵי צְדָדִים,
בְּיָמִין וּבְשְׂמָאל, וּמִתְחַבֵּרֶת
עִמָּהֶם, כִּף גַּם הָאוֹת הִנְקָבָה הַזֹּאת
שֶׁמִּתְחַבֵּרֶת עִם שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת
אַחֲרוֹת, וְהֵן בְּשֵׁנֵי צְדָדִים אֵלּוּ
הָעֲלִיּוֹנִים, וְזוֹ לְמַטָּה, וְהַפֶּל הוּא
אֶחָד, זָכַר וְנִקְבָּה. [חז"ל] שֶׁכָּפָא שֶׁר
נִבְרָא הָעוֹלָם, שְׂאוֹתָם הָאוֹתִיּוֹת
הֵן מִן הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהֵם
הוֹלִידוּ אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים לְמַטָּה
כְּמוֹ שֶׁלָּהֶם מַמְשֵׁ. וּמִשּׁוֹם כִּף, מִי
שִׂידַע אוֹתָן וְנִזְקָר בָּהֶן, אֶהוּב
הוּא לְמַעְלָה וְאֶהוּב לְמַטָּה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כָּל הָאוֹתִיּוֹת
הֵלְלוּ, זָכַר וְנִקְבָּה, לְהַפְלִיל יָחַד
בְּסוּד הַמִּים הָעֲלִיּוֹנִים וְהַמִּים
הַתַּחְתּוֹנִים, וְהַפֶּל אֶחָד, וְזֶהוּ
הַיַּחֲדוּד הַשְּׁלֵם. וּמִשּׁוֹם כִּף, מִי
שֶׁמְכִיר אוֹתָם וְנִזְקָר בָּהֶם, אֲשֶׁרִי
חִלְקוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא,
מִשּׁוֹם שֶׁהוּא עֶקֶר הַיַּחֲדוּד הַשְּׁלֵם
כְּרִאוּי, שֶׁלֹּשׁ שְׁלֹשׁ מִצְדֵי זֶה וּמִצְדֵי
זֶה, בַּיַּחֲדוּד אֶחָד בְּשִׁלְמוֹת הַפֶּל,
וְכֹלֵם הַסּוּד שֶׁל הַסֵּדֶר הָעֲלִיּוֹן
כְּרִאוּי כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה, שְׂאוֹתוֹ סֵדֶר
שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה בְּסוּד אֶחָד.

סֵדֶר שְׁנֵי שְׁלֹשֵׁי הַדְּרוֹם, שְׁלֹשָׁה
סֵדְרִים הֵם לְאוֹתוֹ הַצֵּד, וְכָל סֵדֶר
וְסֵדֶר שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה, וְהֵם תְּשֻׁעָה,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, וְכִף נִחְלָקוֹת
הָאוֹתִיּוֹת לְכָל צֵד לְהִתְחַבֵּר הַפֶּל
יָחַד. מִשּׁוֹם שֶׁיֵּשׁ אוֹתִיּוֹת בְּסוּד
שֶׁל נִקְבָּה, וְאוֹתִיּוֹת בְּסוּד שֶׁל זָכַר,
וְכֵן הִתְחַבְּרוּ יָחַד, וְהֵן אַחַת בְּסוּד
הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הַשְּׁלֵם, וְאֵלֵיהֶם
סֵדְרִים מִמֵּנִים שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּתְבָּאָר, וְהַפֶּל יוֹצֵא מִהַסֵּדֶר שֶׁל
הָאֲבוֹת שְׁלֹמְעֵלָה, כְּסֵדֶר שֶׁנִּתְקַנּוּ

בְּדִינָא. וּבִגִּין כִּף אֵינּוֹן תְּרִין, וְאֵינּוֹן מַעְלָמָא
עֲלָאָה בְּרָזָא דְדְכוּרָא, וְהֵאֵי דְסִלְקָא
וְאִתְחַבְּרָא עִמָּהוֹן אֵי הֵי נִוְקָבָא, וְאִתְפְּלִילֶת
בְּתַרְוֵיהוּ. כְּגוֹוְנָא דְנוֹקְבָא אִתְפְּלִילֶת בְּתַרֵי
סְטְרֵי, בִּימֵינָא וּבְשְׂמָאֵלָא, וְאִתְחַבְּרֶת בְּהוּ,
הֵכִי נִמִּי הֵאֵי אֶת נִוְקָבָא, דְאִתְחַבְּרֶת בְּתַרֵי
אֲתוּוֹן אַחַרְפִּין, וְאֵינּוֹן בְּתַרִין סְטְרִין, אֵלִין
עֲלָאִין, וְדָא לְתַתָּא, וְכֹלָא אֵי הוּ חַד, דְכַר
וְנוֹקְבָא. (כ"ד) דְכַד אִתְבְּרֵי עֲלָמָא, דְאֵינּוֹן
אֲתוּוֹן מַעְלָמָא עֲלָאָה נִינְהוּ, דְאֵינּוֹן אוֹלִידוּ
כָּל עוֹבְדִין לְתַתָּא, כְּגוֹוְנָא דְלְהוֹן מַמְשֵׁ,
וּבִגִּין כִּף מָאן דִּידַע לוֹן וְאִזְדְּהַר בְּהוּ, רַחִים
לְעִילָא וְרַחִים לְתַתָּא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, אֵלִין אֲתוּוֹן כְּלָהוּ, דְכַר
וְנוֹקְבָא, לְאִתְפְּלִילָא כְּחֻדָא בְּרָזָא דְמִיין
עֲלָאִין וּמִיין תַּתָּאִין, וְכֹלָא חַד, וְדָא אֵי הוּ
יַחֲוּדָא שְׁלִים. וּבִגִּין כִּף, מָאן דִּידַע לְהוּ,
וְאִזְדְּהַר בְּהוּ, זְכָאָה אֵי הוּ חוֹלְקִיָה בְּהֵאֵי
עֲלָמָא וּבְעֲלָמָא דְאִתֵי, בִּגִין דְאֵי הוּ עֶקְרָא
דִּיחֻדָא שְׁלִים כְּדָקָא יָאוֹת. תְּלַת תְּלַת
מַסְטְרָא דָא וּמַסְטְרָא דָא, בַּיַּחֲוּדָא חֻדָא
בְּשְׁלִימוֹ דְכֹלָא. וְכֹלָהוּ רִזָּא דְסֵדְרָא עֲלָאָה
כְּדָקָא חֲזִי, כְּגוֹוְנָא דְלְעִילָא, דְהֵהוּא סֵדְרָא
תְּלַת תְּלַת בְּרָזָא חֻדָא.

סֵדְרָא תְּנִינָא דְלְסֵטֶר דְרוֹם, תְּלַת סֵדְרִין
אֵינּוֹן לְהֵהוּא סְטְרָא. וְכָל סֵדְרָא
וְסֵדְרָא תְּלַת תְּלַת, וְאֵינּוֹן תְּשֻׁעָה, כְּמָה
דְאִתְמַר. וְאֲתוּוֹן אִתְפְּלִגוּ הֵכִי. לְכָל סְטְרֵי,
לְאִתְחַבְּרָא כֹּלָא כְּחַד, בִּגִין דְאֵי תִּתְּוּוֹן
בְּרָזָא דְנוֹקְבָא, וְאֲתוּוֹן בְּרָזָא דְדְכוּרָא,
וְאִתְחַבְּרוּ כְּלָהוּ כְּחֻדָא, וְהוּ חַד בְּרָזָא
דְשְׂמָא קְדִישָׁא שְׁלִים. וְלְגַבִּיָהוּ סֵדְרִין מִמֵּנִין
תְּלַת תְּלַת, כְּמָה דְאִתְמַר. וְכֹלָא נְפָקָא מִסֵּדְרָא דְאֵבְהֵן דְלְעִילָא, כְּסֵדְרָא

שור עמו שלא יחזק אותו הצד האחר, ולכן נקרא יוסף בכור, שאותו שור שנטל בכור שורו ודאי, והוא שור, שור תם ויעקב איש תם רבון ושליט, בעל הבית שאותו שור תם שורה בתוכו:

ע"כ מההשמות

ויזכר אלהים אל רחל, שהרי במזל זה תלוי, ומשום כך כתוב בה זכירה. וה' פקד את שרה - זה לא היה מהמזל. ואם תאמר שהרי הבנים תלויים במזל ולא למטה - פאן בשרה זה לא היה במזל, אלא פתוב וה', הכל יחד. אם כך, למה פתוב פקידה? אלא ודאי הזכירה [היו] הינה מקדם לכן, והמפתח הזה נמסר למטה, כמו שכתוב (בראשית י) ואת בריתי אקים את יצחק אשר תלד לך שרה למועד הזה וגו'. אחרי כן כמו זה - פיון שנוצר בסוד שלמעלה, אחר כך נאמר בסוד של הנקבה פקידה, שיהיה הכלל של הכל יחד.

ויזכר אלהים אל רחל. רבי חייא פתח ואמר, (שמות ו) וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אתם ואזכר את בריתי. ואזכר - הרי זכירה, משום שהיא למעלה, שהמזל הזה הוא למעלה בזכר, בא על פקידה שהיא בגלות למטה בנקבה. כמו כן ויזכר אלהים את רחל, כמו שנאמר ואזכר את בריתי.

בא ראה, פתוב פקד פקדתי אתכם, וכי פקד פקדתי? והרי הפקידה עומדת בנקבה, ובאותו הזמן היתה בגלות, והיא אומרת פקד פקדתי? אלא שפאן יש להסתפל, וכאן סוד של החכמה, והיא בגלות, איך נראה למשה פאן ואיך אמרה פקד פקדתי.

דלא יתקיף לסטרא אחרא. ובגין כך אתקרי יוסף בכור, דההוא שור דנטל, בכור שורו ודאי, וההוא שור, שור תם ויעקב איש תם. רבון ושליט מאריה דביתא, דההוא שור תם

שארי בגויה: (עד כאן מההשמות)

ויזכר אלהים את רחל, (בראשית ל) דהא במזלא תליא, ובגין כך פתיב בה זכירה. (בראשית כא) וה' פקד את שרה, לאו ממזלא הוה. ואי תימא דהא בנין במזלא תליין ולא לתתא, הכא בשרה לאו במזלא הוה. אלא וה' פתיב, כלא כחדא.

אי הכי אמאי כתיב פקידה, אלא ודאי זכירה, (דא) הות מקדמת דנא, ואתמסר מפתחא דא לתתא, פמה דכתיב, (בראשית יז) ואת בריתי אקים את יצחק אשר תלד לך שרה למועד הזה וגו'. ולבתר פגוונא דא, וכיון דאדפר, ברזא דלעילא, לבתר אתמר ברזא דניקבא פקידה, למהוי כללא דכלא כחדא.

ויזכר אלהים את רחל. רבי חייא פתח ואמר, (שמות ו) וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אתם ואזכר את בריתי. ואזכר הא זכירה, בגין דאיהו לעילא. דהאי מזלא דאיהו לעילא בדכורא, אתא על פקידה דאיהי בגלותא לתתא בנוקבא. פגוונא דא ויזכר אלהים את רחל, פמה דאת אמר ואזכר את בריתי.

הא חזי, פתיב, (שמות א) פקד פקדתי אתכם, וכי פקד פקדתי, והא פקידה בנוקבא קיימא ובההוא זמנא בגלותא הות, ואיהי אמרת פקד פקדתי. אלא הכא אית לאסתפל, ורזא דחכמתא הכא ואיהי בגלותא היך אתחזי למשה הכא, והיך אמרת פקד פקדתי.

אָרָא כִּף לְמַדְנוּ, כְּשֶׁהִשְׁמַשׁ מֵאִיר - הוּא בְּשָׁמַיִם, וְתַקְפוּ וְכָחוּ עַל הָאָרֶץ בְּכָל מְקוֹם. כְּמוֹ כֵּן מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. בְּזִמְנֵי שֶׁהִמְקַדֵּשׁ עַמְד - מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, זֶה הָאָרֶץ הַקְדוּשָׁה, וְכַעַת שִׁישְׂרָאֵל בְּגָלוּת - הִיא לְמַעְלָה, וְהַתְקַף מִקִּיף אֶת יִשְׂרָאֵל לְהִגָּן עֲלֵיהֶם, וְאִף עַל גַּב שְׁהֵם בְּאָרֶץ אַחֲרָת.

וְכֹא תְרָאָה, שְׂכִינָה לְמַטָּה וְשְׂכִינָה לְמַעְלָה. שְׂכִינָה לְמַעְלָה בְּשָׁנַיִם עֶשֶׂר תַּחֲמוּמִים מְרַפְבוֹת קְדוּשׁוֹת וְשִׁתִּים עֶשְׂרֵה חִיּוֹת עֲלִיוֹנוֹת. שְׂכִינָה לְמַטָּה בְּשָׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים קְדוּשִׁים. וְאִזּוֹ נִכְלַלְתָּ הַשְׂכִּינָה לְמַעְלָה וְלְמַטָּה, וְהַכֹּל בְּפַעַם אַחַת יַחַד. וְאִף עַל גַּב שְׁבוּזֵי שִׁישְׂרָאֵל בְּגָלוּת לְמַטָּה לֹא נִתְקַנְתָּ לְמַעְלָה, כִּי גַם לֹא נִתְקַנְתָּ מִשׁוּם שְׁלֵמַטָּה לֹא נִתְקַנְתָּ, וְזֶהוּ בְּגָלוּת עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא בְּגָלוּת עִמָּהֶם.

בְּמָה נִתְקַנְתָּ? לְמַלְךְ שְׁמַת בְּנוֹ, מֶה עָשָׂה? כִּפָּה אֶת מִטְתּוֹ עַל אֲבָל בְּנוֹ, וְלֹא הִתְקִין לוֹ אֶת מִטְתּוֹ, אֲלֹא נָטַל קוֹצִים וְדַרְדְּרִים וְהִטִּיל פַּחַת מִטְתּוֹ וְשָׁכַב עֲלֵיהָ. כִּי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, פִּיּוֹן שְׁגָלוֹ יִשְׂרָאֵל וְנִחְרַב הַמְקַדֵּשׁ, לְקַח קוֹצִים וְדַרְדְּרִים וְשֵׁם תַּחֲמִיו. זֶהוּ שְׁכַתוֹב וַיֵּרָא אֵלָיו מֶלֶאךָ ה' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנָה, מִשׁוּם שִׁישְׂרָאֵל הָיוּ בְּגָלוּת.

פְּקֹד פְּקֻדָּתֵי אֲתָכֶם. מִי שֶׁלֹּא עוֹמֵד בְּרִשׁוּתוֹ, מֶה מַצִּיחַ וּמֶה עוֹשֶׂה? אֲלֹא פְּקֹד מְלַמְעֵלָה, פְּקֻדָּתֵי מְלַמְטָה. מֶה הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁהַזְכִּירָה הַזֶּה הִיטָּה עֲלֵיהָ מִקְדָּם לְכוּ, שְׁכַתוֹב וְאֶזְכָּר אֶת בְּרִיתִי. פִּיּוֹן שְׁכַתוֹב וְאֶזְכָּר - הִנֵּה זְכִירָה הַתְּמַנְתָּה עֲלֵיהָ, וּמִשׁוּם כִּי אִמְרָה אַחֲרָיִךְ פְּקֹד פְּקֻדָּתֵי, שֶׁהָרִי סִמָּן לְקַחְתָּ מִקְדָּם לְכוּ. כְּמוֹ כֵּן שָׂרָה,

אָרָא הָכִי אוֹלִיפְנָא שְׁמַשָּׂא כַד נָהִיר, אִיהוּ בְּשָׁמַיָא, וְתוֹקְפִיה וְחִילִיָּה שְׁלֵטָא עַל אָרְעָא בְּכָל אֲתַר. כְּגוֹנוֹנָא דָא (ישעיהו ו) מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, בְּזִמְנָא דְּמִקְדָּשָׁא קָאִים, מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, דָּא אָרְעָא קְדִישָׁא. וְהַשְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, אִיהוּ לְעִילָא, וְתוֹקְפָא סַחְרָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל לְאַגְנָא עֲלֵייהוּ, וְאִף עַל גַּב דְּאִינוּן בְּאָרְעָא אַחֲרָא.

וְתָא חֲזִי, שְׂכִינְתָא לְתַתָּא וְשְׂכִינְתָא לְעִילָא. שְׂכִינְתָא לְעִילָא בְּתַרִּיסַר תַּחֲמוּמֵי רְתִיכִין קְדִישִׁין, וְתַרִּיסַר חִיּוּן עֲלֵאִין. שְׂכִינְתָא לְתַתָּא בְּתַרִּיסַר שְׁבָטִין קְדִישִׁין, וְכַדִּין אַתְּפְלִילַת שְׂכִינְתָא לְעִילָא וְתַתָּא, וְכֹלָא בְּחַד זְמַנָּא כְּחַדָּא. וְאִף עַל גַּב דְּבְזִמְנָא דִּישְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא לְתַתָּא, לָא אַתְּפְקַנְתָּ לְעִילָא, הָכִי נִמְי לָא אַתְּפְקַנְתָּ, בְּגִין דְּלְתַתָּא לָא אַתְּפְקַנְתָּ, וְדָא הוּא בְּגָלוּתָא עִמָּהוּן דִּישְׂרָאֵל, דִּאִיהִי בְּגָלוּתָא עִמָּהוּן.

בְּמָה אַתְּפְקַנְתָּ, לְמַלְכָּא דְּמִית בְּרִיָּה, מָה עֵבַד כְּפָא לִיהָ לְעַרְסִיָּה עַל אֲבָלָא דְּבְרִיָּה, וְלֹא אַתְּקִין לִיהָ לְעַרְסִיָּה, אֲלֹא נָטַל פּוּבִין וְדַרְדְּרִין, וְאִטִּיל תַּחוֹת עַרְסִיָּה, וְשָׁכַיב עֲלֵיהָ, כִּי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, פִּיּוֹן דְּאַתְּגָלוּ יִשְׂרָאֵל, וְאַתְּחַרַב מִקְדָּשָׁא, נָטַל פּוּבִין וְדַרְדְּרִין וְשׁוּי תַּחוּתֶיהָ, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (שמות ג) וַיֵּרָא מֶלֶאךָ ה' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנָה. בְּגִין דִּישְׂרָאֵל הוּוּ בְּגָלוּתָא.

פְּקֹד פְּקֻדָּתֵי אֲתָכֶם, מָאן דִּלָּא קְוִימָא בְּרִשׁוּתִיָּה, מֶה פְּקִיד, וּמֶה עֵבִיד. אֲלֹא פְּקֹד מְלַעֲיָלָא, פְּקֻדָּתֵי מְלַתְתָּא, מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּהָאִי זְכִירָה הוּת עֲלֵהּ מִקְדָּמַת דְּנָא, דְּכַתִּיב וְאֶזְכָּר אֶת בְּרִיתִי. פִּיּוֹן דְּכַתִּיב וְאֶזְכָּר,

הָא זְכִירָה אַתְּמָנָא עֲלֵהּ, וּבְגִין כִּי פְּקֹד אִמְרַת לְבַתֵּר פְּקֹד פְּקֻדָּתֵי. (דף קט ע"א)

שכתוב ויה' פקד את שרה. אבל פאן רחל, שלא נזכרה מקדם לכן, לא נאמר בה פקידה, אלא זכירה, והכל הוא בזכירה, בסוד של המזל.

רבי יהודה ורבי חזקיה היו הולכים מקפוטקיא ללוד, ורבי יהודה היה רוכב, ורבי חזקיה על רגליו. בינתיים ירד רבי יהודה. אמר, מפאן ולהלאה נתעסק בתורה, ככתוב (דברים לב) הבו גדל לאלהינו.

אמר לו, אלו היינו שלשה - יפה הוא, שאחד יאמר - ושנים ישיבו לו. אמר לו, הדברים הללו של הברכות, משום שנזכר שם אחד של הקדוש ברוך הוא, ושנים ישיבו לו. זהו שכתוב כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו. פי שם ה' אקרא - זה אחד שמברך. הבו גדל לאלהינו - אלו שנים אחרים. אבל בתורה, אפלו שנים יושבים ונותנים גדל וחזק של שבח התורה לקדוש ברוך הוא.

אמר לו רבי חזקיה, כלפי הברכות למה שלשה? אמר לו, הרי פרשה ונתבאר, שכתוב הבו גדל לאלהינו. אבל סוד הדבר פאן, שהרי כל הסודות של הברכות הוא כן - אחד לברך ושנים להשיב, כדי שיעלה השבח של הקדוש ברוך הוא בסוד של שלשה, אחד מברך ושנים [אומרים] שמודים, וזהו קיום הברכות, ובסוד עליון פראוי, ובסוד של שלשה, כמו שבארוהו.

בעודם הולכים, אמר רבי יהודה, שנינו, יש זכירה לטוב ויש זכירה לרע, יש פקידה לטוב ויש פקידה לרע. יש זכירה לטוב - כמו שבארוה, שכתוב (ויקרא כו) וזכרתי להם ברית ראשנים וגו', (בראשית ח)

דהא סימנא נקטת מקדמת דנא. פגוונא דא שרה דכתיב, (בראשית כא) וה' פקד את שרה. אבל הכא רחל דלא אדפרת מקדמת דנא, לא אתמר בה פקידה אלא זכירה, וכלא בזכירה איהו, ברזא דמזלא.

רבי יהודה ורבי חזקיה, הוו אזלי מקפוטקיא ללוד, והיה רבי יהודה רכיב, ורבי חזקיה על רגליו, אדהכי נחת רבי יהודה, אמר מפאן ולהלאה נתעסק באורייתא, פמה דכתיב, (דברים לב) הבו גדל לאלהינו.

אמר ליה אלו הוינא תלתא, יאות הוא דחד יימא, ותריין יתיבו ליה. אמר ליה, הני מלי בברכאן. בגין דאדפר חד שמא דקדשא בריך הוא, ותריין יתיבו ליה. הדא הוא דכתיב, (דברים לב) פי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו. פי שם ה' אקרא, דא חד דמברך, הבו גדל לאלהינו, אלין תריין אחרנין. אבל באורייתא אפילו תרי יתבי ויהבי רבו ותוקפא דשבחא דאורייתא לקודשא בריך הוא.

אמר ליה רבי חזקיה, לגבי ברכאן אמאי תלת. אמר ליה, הא אוקמוה ואתמר, דכתיב הבו גדל לאלהינו. אבל רזא דמלה הכא, דהא כל רזין דברכאן הכי איהו, חד לברכא ותריין לאתבא, בגין דיסלק שבחא דקדשא בריך הוא ברזא דתלתא. חד מברך ותריין (אמר אמר) דאודו, ודא הוא קיומא דברכאן, וברזא עלאה כדקא יאות, וברזא דתלת פמה דאוקמוה.

ער דהוו אזלי, אמר רבי יהודה, תנינן, אית זכירה לטב, ואית זכירה לביש, אית

פקידה לטב, ואית פקידה לביש. אית זכירה לטב, פמה דאוקמוה,

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח, (שמות ב)
 וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. וַיֵּשׁ
 זְכִירָה לְרַע - שְׁפָתוֹב (תהלים עח)
 וַיִּזְכֹּר כִּי בֶשֶׁר הִמָּה רוּחַ הַלֵּךְ וְלֹא
 יֵשׁוּב. פְּקִידָה לְטוֹב - שְׁפָתוֹב
 (שמות א) פֶּקֶד פְּקִידָתִי אֶתְכֶם.
 פְּקִידָה לְרַע - שְׁפָתוֹב (תהלים פט)
 וּפְקִידָתִי בְּשֹׁבֵט פִּשְׁעֵם וּבִנְגָעִים
 עֲוֹנֵם. וְכֻלָּם סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים.

כָּל אֱלוֹ - זְכִירָה וּפְקִידָה - לְטוֹב,
 אֱלוֹ הֵן דְּרָגוֹת יְדוּעוֹת, סוּד
 הָאֲמוּנָה, זְכָר וּנְקֵבָה, סוּד אֶחָד,
 זְכִירָה וּפְקִידָה, אֱלוֹ הֵם לְטוֹב.
 זְכִירָה וּפְקִידָה לְרַע אֱלוֹ הֵם
 הַסוּד שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר שְׁעוֹמֵד
 בְּסוּד שֶׁל אֱלֹהִים אֲחֵרִים. זְכָר
 וּנְקֵבָה יָחַד, זְכִירָה בְּזָה וּפְקִידָה
 בְּזָה, וְאֱלוֹ הֵם שְׁתֵּמִיד עוֹמְדִים
 לְרַע וְאֱלוֹ כִּנְגֵד אֱלוֹ. מִכָּאן
 יוֹצְאִים כֹּל סוּדוֹת הָאֲמוּנָה וְכֹל
 הַקְּדוּשׁוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת, כְּמוֹ
 שְׁבָאָרִיָּה, וּמִכָּאן יוֹצְאִים כֹּל
 הַמִּינִים הַרְעִים וְכֹל מוֹת וְכֹל
 הַצְּדִידִים וְהַמִּינִים הַרְעִים בְּעוֹלָם,
 וּבְאֲרִיָּה, וְזֶה בְּהַפְנוּךְ מִזָּה.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, כִּף זֶה וְדָאִי.
 אֲשֶׁרִי הוּא מִי שְׁחָלְקוּ מִתְקִים
 בַּצַּד הַטּוֹב וְלֹא יִרְכִין עֲצָמוֹ לְצַד
 אֲחֵר וַיִּנְצַל מֵהֶם. אָמַר לוֹ רַבִּי
 יְהוּדָה, כִּף זֶה וְדָאִי, וְאֲשֶׁרִי מִי
 שְׂיָכוּל לְהַנְצִל מִמֶּנּוּ מֵהַצַּד
 הַהוּא, וְאֲשֶׁרִיָּהֶם הַצְּדִיקִים
 שְׂיָכוּלִים לְהַנְצִל מֵהֶם וְלֵהֲלַחֵם
 קָרַב עִם אוֹתוֹ הַצַּד.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, בְּמָה? פֶּתַח
 וְאָמַר, (משלי כד) כִּי בְּתַחֲבֹלוֹת
 תַּעֲשֶׂה לָךְ מִלְחָמָה. מִי
 הַמִּלְחָמָה? זֶה הַמִּלְחָמָה שֶׁל
 אוֹתוֹ הַצַּד הַרְעֵי שְׁצָרִיךְ אָדָם
 לְהִלָּחֵם בּוֹ קָרַב וְלִשְׁלֹט עָלָיו
 וְלִהְנַצֵּל מִמֶּנּוּ.

דְּכַתִּיב (ויקרא כו) וַיִּזְכֹּרְתִי לָהֶם בְּרִית רֵאשׁוֹנִים
 וְגוֹ'. (בראשית ח) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח. (שמות ב)
 וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. וְאִית זְכִירָה לְבִישׁ,
 דְּכַתִּיב, (תהלים עח) וַיִּזְכֹּר כִּי בֶשֶׁר הִמָּה רוּחַ הוֹלֵךְ
 וְלֹא יֵשׁוּב. פְּקִידָה לְטוֹב, דְּכַתִּיב, (שמות א) פֶּקֶד
 פְּקִידָתִי אֶתְכֶם. פְּקִידָה לְבִישׁ, דְּכַתִּיב, (תהלים פט)
 וּפְקִידָתִי בְּשֹׁבֵט פִּשְׁעֵם וּבִנְגָעִים עֲוֹנֵם. וְכֻלָּהוּ
 רְזִין עֲלֵאִין.

כָּל הַנִּי זְכִירָה וּפְקִידָה לְטוֹב, אֱלִין אֵינוֹן
 דְּרָגִין יְדִיעֵן. רְזָא דְמַהִימְנוּתָא דְכָר
 וְנוֹקְבָא רְזָא חֲדָא, זְכִירָה וּפְקִידָה, וְאֱלִין
 אֵינוֹן לְטוֹב. זְכִירָה וּפְקִידָה לְבִישׁ, אֱלִין אֵינוֹן
 רְזָא דְסִטְרָא אֲחֵרָא, דְקִימָא בְּרְזָא דְאֱלֹהִים
 אֲחֵרִים, דְכָר וְנוֹקְבָא כְּחֲדָא, זְכִירָה בְּהַאי,
 וּפְקִידָה בְּהַאי, וְאֱלִין אֵינוֹן דְקִימִין תְּדִיר
 לְבִישׁ. וְאֱלִין לְקַבִּיל אֱלִין. מַהֲכָא נְפָקִי כָל
 רְזִי דְמַהִימְנוּתָא וְכָל קַדוּשִׁין עֲלֵאִין, כְּמָה
 דְאִוְקְמוּהָ. וּמַהֲכָא נְפָקִי כָל זִינִין בִּישִׁין וְכָל
 מוֹתָא, וְכָל סִטְרִין וְזִינִין בִּישִׁין בְּעֵלְמָא
 וְאוֹקְמוּהָ. וְדָא בְּהַפּוּכָא מִן דָּא.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, הָכִי הוּא וְדָאִי, זַפְּאָה
 אִיהוּ, מָאן דְחוֹלְקִיה אֶתְקִיִּים בְּסִטְרָא
 טְבָא, וְלֹא יִרְכִין גְּרַמִּיָּה לְסִטְרָא אֲחֵרָא,
 וַיִּשְׁתַּזְיֵב מִנְהוּן. אָמַר לִיָּה רַבִּי יְהוּדָה, הָכִי
 הוּא וְדָאִי, וְזַפְּאָה מָאן דִּיכִיל לְאֲשִׁתְּזָבָא מִנִּיָּה
 מַהֲהוּא סִטְרָא, וְזַפְּאִין אֵינוֹן צְדִיקִיָּא, דִּיכִלִּי
 לְאֲשִׁתְּזָבָא מִנִּיָּהוּ, וְלֹאֲגַחָא קָרְבָא בְּהַהוּא
 סִטְרָא.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה בְּמָה. פֶּתַח וְאָמַר, (משלי כד)
 כִּי בְּתַחֲבֹלוֹת תַּעֲשֶׂה לָךְ מִלְחָמָה וְגוֹ'.
 מָאן מִלְחָמָה, דָּא מִלְחָמָה דְהַהוּא סִטְרָא
 בִּישָׂא, דְאֲצִטְרִיךְ בַּר נֶשׁ לְאֲגַחָא בִיָּה קָרְבָא,
 וְלִשְׁלֹטָא עָלָיו וְלֹאֲשִׁתְּזָבָא מִנִּיָּה.

בא ראה שיעקב כף השתדל
אצל עשו משום אותו הצד
שלו, להתחכם עליו וללכת עמו
בעקמומיות בכל מה שצריך
כדי לשלט עליו בראש ובסוף,
והכל פראוי, והראש והסוף יחד
זה כמו זה, כפתוב בכרתי, ואחר
כף ברכתי. הראשית והסוף יחד
זה כמו זה, כדי לשלט עליו
בדרך ישרה פראוי לו, ומשום
כף צדיק הוא מי שנצל מהם
ויכול לשלט עליהם.

בא ראה, זכירה ופקידה לטוב
הם כאחד בסוד האמונה,
ואשרי הוא מי שמשתדל אחר
האמונה, כמו שנאמר (הושע יא)
אחרי ה' ילכו פאריה ישאג וגו'.
אמר רבי חזקיה, כף הוא ודאי.
ובא וראה, כשאדם מתפלל
תפלתו, אל יאמר עליה זכרני
ופקדני, משום שיש זכירה
ופקידה לטוב, וזכירה ופקידה
לרע, ועתידים לטל את הדבור
מפיו, ובאים להזכיר חטאי
האדם ולהענישו. פרט אם הוא
צדיק שלם, שפאשר בודקים את
חטאיו, אותה זכירה ופקידה
לרע לא ימצאו אותם, כמו עזרא
שאמר זכרה לי אלהי לטובה.
שהנה בכל מקום שאדם
מתפלל תפלתו, יכלל את עצמו
בין רבים, בפלל של הרבים.
ובא וראה, השונמית, פאשר
אמר לה אלישע (מלכים-ב ד) ה'יש
לדבר לך אל המלך או אל שר
הצבא, ה'יש לדבר לך אל המלך
- אותו היום ה'יה יום טוב של
ראש השנה, ואותו היום
ששולטת מלכות הרקיע לדון
את העולם, והקדוש ברוך הוא
נקרא המלך המשפט באותו
הזמן, ומשום כף אמר לה ה'יש
לדבר לך אל המלך.

תא חזי, דייעקב הכי אשתדל לגבי עשו, בגין
ההוא סטרא דיליה. לאתחפמא עלוי
ולמיזל עמיה בעקימו בכל מה דאצטריך,
בגין לשלטאה עלוי ברישא וסופא, וכלא
כדקא יאות. ורישא וסופא כחדא דא כגוונא
דא, כמה דכתיב, (בראשית כה) בכרתי, ולבתר
ברכתי, שירותא וסופא כחדא, דא כגוונא
דא. בגין לשלטאה עלוי באורח מישר כדקא
חזי ליה. ובגין כף זפאה איהו מאן דאשתזיב
מנייהו, ויכיל לשלטאה עלייהו.

תא חזי, זכירה ופקידה לטב אינון פחדא
ברזא דמהימנותא, וזפאה איהו מאן
דאשתדל פתר מהימנותא, כמה דאת אמר,
(הושע יא) אחרי ה' ילכו כאריה ישאג וגו'. אמר
רבי חזקיה הכי הוא ודאי.

ותא חזי, בר נש פד צלי צלותיה, לא יימא
עליה זכרני ופקדני. בגין דאיפא זכירה
ופקידה לטב, וזכירה ופקידה (דף קס ע"ב) לביש,
וזמינין לנטלא מלה מן פומא, ואתיין
לאדפרא חובוי דבר נש ולענשא ליה. בר אי
איהו זפאה שלים, דכד בדקי חובוי, ההיא
זכירה ופקידה לביש לא ישפחון לון, כגון
עזרא דאמר (נחמיה יג) זכרה לי אלהי לטובה.

דהא בכל אתר, דבר נש צלי צלותיה, יכליל
גרמיה בין סגיאין בכללא דסגיאין.

ותא חזי שונמית, פד אמר לה אלישע, (מלכים ב
ד) ה'יש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא.
ה'יש לדבר לך אל המלך, ההוא יומא, יום
טוב דראש השנה ה'יה, וההוא יומא
דמלכותא דרקיעא שלטא למידן עלמא,
וקדשא בריך הוא אקרי מלך המשפט בההוא
זמנא. ובגין כף אמר לה, ה'יש לדבר לך אל
המלך.

מה פתוב? ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. מה אמרה? לא רוצה להיות רשומה למעלה, אלא להכניס את ראשי בין רבים, ולא לצאת מהכלל שלהם. וכך צריך לאדם להכלל בכלל של רבים ולא להתיחד לבדו, כדי שלא ישגוהו עליו להזכיר חטאיו, כמו שאמרנו.

פתח רבי יהודה ואמר, (איוב לח) הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה. הפסוק הזה אמר הקדוש ברוך הוא לאיוב כשראה שאיוב דוחק עצמו על דין הקדוש ברוך הוא.

בא ראה, איוב אמר הן יקטלני לו איחל. פתוב לא באל"ף, וקוראים לו בוא"ו, והכל הוא. אמר לו הקדוש ברוך הוא, וכי אני הורג בני אדם?! הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה?! כמה שערים פתוחים באותו הצד, והמות שולט עליהם, וכלם סתומים מבני אדם, [ולא יכולים להשמר מהם משום שהם סתומים מבני אדם] שלא מכירים את אותם השערים.

ושערי צלמות תראה. מי הם שערי מות ומי הם שערי צלמות? אלא מות וצלמות הם יחד, והם זווג אחד. מות - הרי נתבאר, זה מלאך המות, והרי פרשוה. צלמות - צל מות, זהו מי שרוכב עליו, והוא הצל שלו והכח שלו להזדווג יחד בקשר אחד, והם אחד.

וכך אותם הדרגות שיוצאות מהם ונקשרות בהם הם השערים שלהם, כמו שלמעלה, כמו שנאמר (תהלים כד) שאו שערים ראשיכם וגו'. ואלו [אותם שערים] נקראים נהרות ונחלים. ששת הצדדים של העולם, אף כף הם

מה פתוב, (מלכים ב ד) ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. מאי קאמרה. לא בעינא, למהוי רשימאה לעילא, אלא לאעלאה רישאי בין סגיאין, ולא לאפקא מכללא דלהון. וכך פועי ליה לבר נש, לאתכללא בכללא דסגיאין ולא לאתיחדא בלחודוי, בגין דלא ישגוהו עליה, לאדפרא חובוי כדקאמרן.

פתח רבי יהודה ואמר (איוב לח) הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה. האי קרא, קדשא בריך הוא אמר ליה לאיוב, כד חמא דאיוב דחיק גרמיה על דינוי דקדשא בריך הוא.

תא חזי, איוב אמר (איוב יג) הן יקטלני לו איחל, פתוב לא באל"ף וקרי לו בוא"ו, וכלא איהו. אמר ליה קדשא בריך הוא, וכי אנא קטיל בני נשא, הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה, כמה תרעין אינון פתיחן בההוא סטרא. ומותא שלטא עלייהו, וכלהו סתימין מבני נשא, (ס"א ולא יכלין לאסתמרא מנייהו בגין דאינון סתימין מבני נשא) ולא ידעין אינון שערים.

ושערי צלמות תראה. מאן אינון שערי מות ומאן אינון שערי צלמות. אלא מות וצלמות פחדא אינון, וזווגא חדא אינון. מות הא אתמר, דא מלאך המות, והא אוקמוה. צלמות, צל מות. האי איהו מאן דרכיב עליה, ואיהו צלא דיליה, ותוקפא דיליה, לאזדווגא כחדא, בקשורא חד ואינון חד.

וכך אינון דרגין דנפקי מנייהו ומתקשרן בהו אינון שערים דלהון כמה

דלעילא, כמה דאת אמר, (תהלים כד) שאו שערים ראשיכם וגו'. ואלין [אינון

שְׁעָרֵי מוֹת, וְשְׁעָרֵי צִלְמוֹת מֵהַצַּד
הָאֲחֵר, דְּרָגוֹת יְדוּעוֹת שְׁשׁוּלְטוֹת
בְּעוֹלָם. שְׁעָרֵי מוֹת וְשְׁעָרֵי
צִלְמוֹת - זֶה נִקְבָּה וְזֶה זָכָר,
וְשְׁנֵיהֶם יַחַד.

וְעַל זֶה אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְאִיּוֹב בְּשִׁבִיל כָּל אוֹתָם דְּכָרִים
שֶׁהוּא אָמַר, (איוב ז) כָּלָּה עֲנָן וַיִּלְךָ
כִּן יוֹרֵד שְׁאוּל לֹא יַעֲלֶה, וְכָל
אוֹתָם שָׁאֵר דְּכָרִים. אָמַר הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, הִנְגִּלוּ לָךְ שְׁעָרֵי מוֹת,
לְדַעַת שְׁהָרֵי הַכּל בְּרִשְׁוֹתֵי, וְכֹלָם
עֲתִידִים לְהִתְבַּעַר מִן הָעוֹלָם,
שְׁכַתוֹב (ישעיה כח) בִּלְע הַמּוֹת
לְנִצָּח וּגּוֹ'.

בֹּא רָאָה, וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל
וַיִּשְׁמַע אֵלֶיהָ אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח אֶת
רַחֲמָהּ. פְּעָמִים אֱלֹהִים אֱלֹהִים,
לְמָה? אֵלָּא אֶחָד מֵעוֹלָם הַזֶּכֶר,
וְאֶחָד מֵעוֹלָם הַנִּקְבָּה, מִשׁוּם
שֶׁהַדָּבָר תְּלוּי בַּמְזֵל.

וּבְשִׁמְתָעוֹרְרַת רַחֵל בְּשֵׁם הַזֶּה,
שְׁכַתוֹב יִסַּף ה' לִי בֵּן אַחֵר, יָדַע
יַעֲקֹב שֶׁהִיא רְאוּיָה לְהִשְׁלִים אֶת
כָּל הַשְּׂבָטִים וְלֹא תִתְקַים בְּעוֹלָם,
מִשׁוּם כִּף רִצָּה לְלַכֵּת וְלֹא יִכַּל,
וּכְשֶׁהֲגִיעַ זְמַנּוֹ שֶׁל בְּנֵימִין, בָּרַח
וְהִלָּךְ לוֹ, כְּדִי שֶׁהַבֵּית לֹא יִשְׁתַּלֵּם
בְּאָרֶץ אַחֲרַת, לְהִתְקַשֵּׁר בּוֹ
הָעוֹלָם הַקְּדוֹשׁ.

וְהִינּוּ שְׁכַתוֹב (בראשית לא) וַיֹּאמֶר ה'
אֵל יַעֲקֹב שׁוּב אֶל אֶרֶץ אַבְוֹתֶיךָ
וּלְמוֹלַדְתְּךָ וְאֶהְיֶה עִמָּךְ. מֵה זֶה
וְאֶהְיֶה עִמָּךְ? אֵלָּא אָמַר לוֹ, עַד
כָּאֵן רַחֵל הִיָּתָה עִמָּךְ עַקֵּר הַבֵּית,
מִכָּאֵן וְהִלָּאָה אֲנִי אֶהְיֶה עִמָּךְ
וְאִטְל אֶת הַבֵּית עִמָּךְ עִם שְׁנַיִם
עֶשֶׂר הַשְּׂבָטִים. וְהִינּוּ שְׁכַתוֹב
וְאֲנִי בָבְאִי מִפְּדָן מִתָּה עָלַי רַחֵל.
עָלַי הִיָּה זֶה, וּבִגְלָלִי הִיָּה הַדָּבָר
שֶׁהִיא נִדְחָתָה, וּבָאָה דִּירַת אַחֲרַת
וְנִטְלָה אֶת הַבֵּית בְּשִׁבְלֵי לְדוֹר
עַמִּי.

אִיקְרוּ נְהַרִין וְנַחֲלִין, שֵׁית סְטָרִין
דְּעִלְמָא. אוֹף הָכִי אֵינּוֹן שְׁעָרֵי מוֹת, וְשְׁעָרֵי
צִלְמוֹת מִסְטָרָא אַחֲרָא, דְּרָגִין יְדִיעֵן דְּשִׁלְטִין
בְּעִלְמָא. שְׁעָרֵי מוֹת וְשְׁעָרֵי צִלְמוֹת, דָּא
נּוֹקְבָא וְדָא דְכוּרָא, וְתַרוּוּיָהוּ כַּחֲדָא.

וְעַל דָּא, אָמַר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לִיה לְאִיּוֹב,
בְּגִין כָּל אֵינּוֹן מְלִין, דְּאִיהוּ אָמַר (איוב ז)
כָּלָּה עֲנָן וַיִּלְךָ כִּן יוֹרֵד שְׁאוּל לֹא יַעֲלֶה, וְכָל
אֵינּוֹן שָׁאֵר מְלִין. אָמַר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא
הִנְגִּלוּ לָךְ שְׁעָרֵי מוֹת, לְמַנְדַּע דְּהָא כְּלָהוּ
בְרִשְׁוֹתֵי, וְכִלְהוּ זְמִינִין לְאַתְבַּעֲרָא מֵעִלְמָא,
דְּכַתִּיב, (ישעיה כח) בִּלְע הַמּוֹת לְנִצָּח וּגּוֹ'.

תָּא חֲזִי, (בראשית ל) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל
וַיִּשְׁמַע אֵלֶיהָ אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח אֶת רַחֲמָהּ.
תְּרִי זְמַנִּין, אֱלֹהִים אֱלֹהִים, אֲמַאי. אֵלָּא, חַד
מֵעִלְמָא דְּדְכוּרָא, וְחַד מֵעִלְמָא דְּנוֹקְבָא, בְּגִין
דְּבַמְזָלָא תְלִיָּא מְלִתָּא.

וְכֹד אַתְעַרַת רַחֵל בְּשִׁמָּא דָּא, דְּכַתִּיב, (בראשית
ל) יוֹסֵף ה' לִי בֵּן אַחֵר, יָדַע יַעֲקֹב דְּאִיהִי
אַתְחַזִּיָּא לְאַשְׁלָמָא כְּלָהוּ שְׂבָטִין וְלֹא תִתְקַיִּים
בְּעִלְמָא, בְּגִין כִּף בְּעָא לְמִיזֵל וְלֹא יִכִּיל. וְכֹד
מְטָא זְמַנָּא דְּבְנֵימִין, עֵרַק וְאִזֵּל לִיה, בְּגִין
דְּבָאֲרַעָא אַחֲרָא לֹא יִשְׁתַּלֵּם בֵּיתָא, לְאַתְקַשְׂרָא
עִלְמָא קְדִישָׁא בֵּיה.

וְהִינּוּ דְכַתִּיב, (בראשית לא) וַיֹּאמֶר ה' אֵל יַעֲקֹב
שׁוּב אֶל אֶרֶץ אַבְוֹתֶיךָ וּלְמוֹלַדְתְּךָ
וְאֶהְיֶה עִמָּךְ. מָאי וְאֶהְיֶה עִמָּךְ. אֵלָּא אָמַר
לִיה, עַד הָכָא, רַחֵל הוֹת עִמָּךְ עַקֵּרָא דְּבֵיתָא.
מִכָּאֵן וְלְהִלָּאָה, אָנָּא אֶהָא עִמָּךְ וְאִטְוֹל בֵּיתָא
בְּהַדָּךְ בְּתַרִיסָר שְׂבָטִין. וְהִינּוּ דְכַתִּיב, וְאֲנִי
בָבְאִי מִפְּדָן מִתָּה עָלַי רַחֵל. עָלַי הוֹה, וּבְגִינֵי
הוֹה מְלָה דְּאַתְדַּחֲיָא אִיהִי וְאַתְיָא דִּינּוּרָא
אַחֲרָא, וְנִטְלָא בֵּיתָא בְּגִינֵי לְדִירָא עַמִּי.

וַיֹּאמֶר נִקְבָה שְׁכַרְךָ עָלַי וְאַתְנָה.
 מה זה נִקְבָה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
 אוֹתוֹ רָשַׁע אָמַר, אֲנִי רוֹאֶה
 שְׂיַעֲקֹב לֹא מִסְתַּכֵּל אֶלֶּא
 בְּנִקְבוֹת, וּמְשׁוּם זֶה יַעֲבֹד אוֹתִי.
 אָמַר נִקְבָה שְׁכַרְךָ, הִנֵּה נִקְבָה,
 שְׂהִיא שְׁכַרְךָ, כְּבִרְאוּשׁוֹנָה.
 וְאַתְנָה, אָמַר בְּאִיזוֹ נִקְבָה
 הַסְתַּכְּלֵת וְאַתְנָה, וַעֲבַד אוֹתִי
 בְּשִׁבְלִיהָ.

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לֹא תִתֵּן לִי מְאוּמָה, (שם)
 אָמַר יַעֲקֹב, חֲלִילָהּ, שְׁהָרִי אֲנִי כֹל
 מֵה שְׂעֻשְׂתֵי, לְשֵׁם כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ
 הַקְּדוֹשׁ עֲשִׂיתִי, וְעַל כֵּן לֹא תִתֵּן
 לִי מְאוּמָה, שְׁהָרִי אֵין דַּעֲתִי בְּזֵה,
 אֶלֶּא אִם תַּעֲשֶׂה לִי [את] הַדְּבָר
 הַזֶּה וְגו'.

וַיֹּסֵר בַּיּוֹם הַהוּא אֶת הַתְּיָשִׁים.
 רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים טו)
 ה' מִי יִגוֹר בְּאַהֲלֶךְ וְגו'. הָרִי
 בְּאַרְנוֹ וּבְאַרְוֵי הַחֲבָרִים, הוֹלֵךְ
 תְּמִים - זֶה אֲבָרְהָם, שְׂכַאֲשֶׁר
 נִמְוָל נִקְרָא תְּמִים. וּפְעַל צֶדֶק -
 זֶה יִצְחָק. וְדַבֵּר אֶמֶת - זֶה יַעֲקֹב.
 וְדָאֵי שְׂיַעֲקֹב נִדְבַק בְּאֶמֶת. אִם
 הוּא בְּאֶמֶת נִדְבַק, מֵה הַטַּעַם
 עֲשֶׂה עִם לְבָן בְּצוּרָה הַזֹּו?

אֶלֶּא יַעֲקֹב הַבְּחִין אֶת שַׁעַת
 הַמְּזֹל שְׁלוֹ שְׁהִיתָה, שְׁמַתָּר לְאָדָם
 לְבַחֵן אֶת שַׁעֲתוֹ טָרָם יָשׁוּב
 לְאַרְצוֹ, וְאִם מְזֹלוֹ עוֹמֵד בְּמָה
 שְׂעוֹשָׂה - יָפָה, וְאִם לֹא - אֵל
 יוֹשִׁיט רְגְלוֹ עַד שְׂיַעֲלָה [שְׂיַעֲמֹד בְּמָה
 שְׂעֻשָׁה] אֶלְיוֹ.

בֹּא רְאֵה, כְּתוּב וְעִנְתָהּ בִּי צְדָקְתִּי
 בַּיּוֹם מִחֵר וְגו'. שְׁהָרִי הוּא לֹא
 עֲשֶׂה כְּדִי שְׂיִטֵּל מִשְׁלוֹ לְחִנָּם,
 אֶלֶּא הַכֹּל בְּאֶמֶת וּשְׁלֵמוֹת הַרְצוֹן,
 וְלֹא עוֹד, אֶלֶּא שְׁהוּא נָטַל רְשׁוֹת
 מִלְּבָן, וְעַל כֵּן כְּתוּב נַחֲשָׁתִי
 וַיְבַרְכֵנִי ה' בְּגִלְלָךְ. כְּמָה כְּשָׁפִים
 וּמִיָּנִים עֲשֶׂה לְבָן וּבַחֵן אֶת מְזֹלוֹ
 מְשׁוּם יַעֲקֹב, וְהִיָּה מוֹצֵא בְּגִלְלָהּ
 יַעֲקֹב מֵאַה צֹאן כֹּל חֲדָשׁ, וּמֵאַה

וַיֹּאמֶר נִקְבָה שְׁכַרְךָ עָלַי וְאַתְנָה, (בראשית ל)
 נִקְבָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הֵהוּא רָשַׁע
 אָמַר, אֲנִי חָמִי, דְּיַעֲקֹב לֹא אִסְתַּכֵּל אֶלֶּא
 בְּנִקְבוֹתֵי, (דף קס"א ע"א) וּבְגִין כֵּן יַפְלִח לִי. אָמַר
 נִקְבָה שְׁכַרְךָ, הֵא נִקְבָה דְּאִיהוּ שְׁכַרְךָ כִּד
 בְּקִדְמִיתָא. וְאַתְנָה, אִימָא מָאן נִקְבָה אִסְתַּכְּלֵת
 בֵּה, וְאַתְנָה, וּפְלַח לִי בְּגִינָה.

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לֹא תִתֵּן לִי מְאוּמָה, (שם)
 יַעֲקֹב חֲלִילָהּ, דְּהָא אֲנָא כֹל מֵה
 דְּעִבִּידְנָא, לְשֵׁם יִקְרָא דְּמִלְּפָא קְדִישָׁא
 עִבִּידְנָא, (ס"א וְלֹא לְכַסּוּפָא דְּנִרְמָא) וְעַל דָּא לֹא תִתֵּן
 לִי מְאוּמָה, דְּהָא לֹא דַעֲתִי בְּהָאֵי, אֶלֶּא אִם
 תַּעֲשֶׂה לִי [את] הַדְּבָר הַזֶּה וְגו'.

וַיֹּסֵר בַּיּוֹם הַהוּא אֶת הַתְּיָשִׁים. (שם)
 רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים טו)
 יי מִי יִגוֹר
 בְּאַהֲלֶךְ וְגו', הֵא אוֹקִימָנָא, וְאוֹקִימוּהָ
 חֲבָרִיָּא, (שם) הוֹלֵךְ תְּמִים, דָּא אֲבָרְהָם, דְּכִד
 אֲתַגְזֹר תְּמִים אֶקְרִי. וּפְעוּעַל צֶדֶק, דָּא יִצְחָק.
 וְדוֹבֵר אֶמֶת, דָּא יַעֲקֹב. וְדָאֵי יַעֲקֹב בְּאֶמֶת
 אֲתַדְּבַק, אִי הוּא בְּאֶמֶת אֲתַדְּבַק, מָאֵי טַעֲמָא
 עַבַד עִם לְבָן כְּגוֹוֹנָא דָּא.

אֶלֶּא, יַעֲקֹב בְּחִין שַׁעֲתָא דְּמִזְלִיהָ הָוָה. דְּשָׂרִי
 לִיה לְאִינֶשׁ, לְמַבְחָן שַׁעֲתִיהָ, עַד לֹא
 יְתוּב לְאַרְעִיהָ, וְאִי מִזְלִיהָ קָאִים בְּמָה דְּעִבִּיד
 שְׂפִיר, וְאִי לֹא לֹא יוֹשִׁיט רְגְלוֹ עַד דְּיִסְלַק
 (ס"א דְּקָאִים בְּמָה דְּעִבִּיד) לְגַבִּיהָ.

הָא חֲזִי, כְּתוּב, (בראשית ל)
 בַּיּוֹם מִחֵר וְגו', דְּהָא אִיהוּ לֹא עַבַד בְּגִין
 דְּיִטוּל מְדִילִיהָ לְמַגְנָא, אֶלֶּא כֹלֵא בְּקוּשְׂטָא
 וּשְׁלִימוֹ דְּרַעוּתָא, וְלֹא עוֹד אֶלֶּא דְּאִיהוּ נָטַל
 רְשׁוֹ מִלְּבָן, וְעַל דָּא כְּתוּב, (בראשית ל)
 נַחֲשָׁתִי וַיְבַרְכֵנִי יי בְּגִלְלָךְ. כְּמָה חֲרָשִׁין וְזִינִין עַבַד
 לְבָן, וּבַחֵין מִזְלִיהָ בְּגִינָהּ דְּיַעֲקֹב, וְהָוָה

כבשים ומאָה עזים יוֹתֵר על צאנו. רבי אבא אָמַר, אֶלֶף צאן וְאֶלֶף כבָּשִׁים וְאֶלֶף עזים הִיָּה מביא לוֹ יַעֲקֹב יוֹתֵר בְּכָל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב כִּי מַעֲט אֲשֶׁר הָיָה לָךְ לִפְנֵי וַיִּפְרָץ לָרֹב וַיִּכְרֹךְ ה' אֶתְךָ לְרֹגְלֵי. וְהַבְּרָכָה שְׁלֹמַעֲלָה אֵינָה פְּחוֹת מֵאֶלֶף מִכָּל מִין וּמִין. נִמְצָא אֶלֶף מִהֲצֵאן, מִהַכְּבָשִׁים נִמְצָאוּ אֶלֶף, מִהַעֲזִים נִמְצָאוּ אֶלֶף, עַל כָּל מָה שְׁשׁוּרָה הַבְּרָכָה שְׁלֹמַעֲלָה לֹא פְּחוֹת מֵאֶלֶף, עַד שֶׁבִשְׁבִיל יַעֲקֹב הִתְעַלָּה לְבֹן לַעֲשֵׂר רַב.

וּבִשְׂרָצָה יַעֲקֹב לִטַל שְׁכָרוֹ, לֹא מִצָּא אֶלָּא עֲשָׂרָה מִכָּל מִין וּמִין, וַיַּעֲקֹב חָשַׁב אוֹתוֹ לַעֲשֵׂר רַב. רָאָה כִּמָּה נִטַל מִשְׁלוֹ מִמָּה שְׁהִיָּה נוֹתֵן הוּא בְּזִכּוֹתוֹ לְלִבָּן. וְכָל זֶה שְׁעָלָה בּוֹ בַּיַּעֲקֹב, לֹא הָיָה אֶלָּא בְּזִרְוֹעַ שֶׁל אוֹתָם מִקְלוֹת שְׁשָׁם אֶצֶל הַצֵּאָן.

בֹּא רָאָה כִּמָּה טָרַח אוֹתוֹ יַעֲקֹב הַשְּׁלָם אַחֲרָי לְבָן. כְּתוּב וַיִּשֶׂם דָּרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וּגּוֹ', וְהַבִּיא לוֹ כָּל הָעֶשֶׂר הַזֶּה, וְעַם כָּל זֶה לֹא רָצָה לְבָן שִׁיחִיָּה כִּף שְׁכָרוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, אֶלָּא נִטַל עֲשָׂרָה מִזֶּה וְעֲשָׂרָה מִזֶּה, וְנָתַן [בְּיַד בְּנָיו] לוֹ וְאָמַר לוֹ: טַל אֵת אֵלֶּה, וְאִם יוֹלִידוּ כִּמוֹ שְׁאֻמְרַת - בְּצִוְרָה הַזֹּאת יִהְיֶה שְׁכָרְךָ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַתַּחֲלֵף אֵת מִשְׁפָּרְתִי עֲשָׂרַת מְנִיָּם. [וּבְאֵלוֹ] עֲשָׂרָה מִזֶּה וְעֲשָׂרָה מִזֶּה, וְכְתוּב וַאֲבִיכֶן הִתֵּל בִּי וַתַּחֲלֵף אֵת מִשְׁפָּרְתִי עֲשָׂרַת מְנִיָּם. [וּבְאֵלוֹ הַעֲשָׂרָה] הַשְּׁתַּדֵּל אַחַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבְכָרוֹ. וּמִכָּל מָה שְׁהִתְנַה לְבָן עִם יַעֲקֹב - חֲזַר בְּדַבּוּרוֹ וְנִטַל מֵיַעֲקֹב הַכֵּל, עַד שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עָלָיו וְנִטַל מִשְׁלוֹ בְּזִרְוֹעַ.

בְּרִיךְ הוּא, וּבְכָרְכִיָּה. וּמִכָּל מָה דְשׁוּי לְבָן עֲמִיָּה דַּיַּעֲקֹב, אַהֲדַר בְּמִלּוּלֵיָּהּ, וְנִטַּל מֵיַעֲקֹב כָּלָא, עַד דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עָלֵיָּהּ, וְנִטַּל מִדִּילֵיָּהּ בְּזִרְוֹעַ.

אֲשַׁכַּח בְּגִינֵיהּ דַּיַּעֲקֹב, מָאָה עֲאָנָא כָּל יִרְחָא, וּמָאָה אִמְרִין וּמָאָה עֲזִין יַתִּיר עַל עֲאָנֵיהּ.

רבי אבא אָמַר, אֶלֶף עֲאָנִין, וְאֶלֶף אִמְרִין, וְאֶלֶף עֲזִין, הָוּה מֵיִתִּי לֵיהּ יַעֲקֹב יַתִּיר

בְּכָל יִרְחָא וְיִרְחָא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית ל)

כִּי מַעֲט אֲשֶׁר הָיָה לָךְ לִפְנֵי וַיִּפְרָץ לָרֹב וַיִּכְרֹךְ יי אוֹתְךָ לְרֹגְלֵי, וּבְרָכְתָא דְלַעֲיִלָּא לָאו אִיהוּ פְּחוֹת מֵאֶלֶף מִכָּל זִינָא וְזִינָא, מֵעֲאָנִין אֶלֶף אֲשַׁתְּפַח, מֵאִמְרִין אֶלֶף אֲשַׁתְּפַח, מֵעֲזִין אֶלֶף אֲשַׁתְּפַח. עַל כָּל מָה דְשָׂרִיא בְּרָכְתָא דְלַעֲיִלָּא, לֹא פְּחוֹת מֵאֶלֶף. עַד דְבְּגִינֵיהּ דַּיַּעֲקֹב אִסְתַּלַּק לְבָן לְכִמָּה עוֹתָרָא.

וְכַד בְּעָא יַעֲקֹב לְנִטְלֵיהּ אַגְרִיָּה, לֹא אֲשַׁכַּח אֶלָּא עֲשָׂרָה מִכָּל זִינָא וְזִינָא, וַיַּעֲקֹב

חָשִׁיב לֵיהּ לַעֲוֹתָרָא סָגִי. חָמִי כִּמָּה נִטַּל מִדִּילֵיָּהּ, מִמָּה דְהָוָה יְהִיב אִיהוּ בְּזִכּוֹתֵיהּ

לְלִבָּן. וְכָל דָּא דְסָלִיק בֵּיהּ יַעֲקֹב, לֹא הָוָה אֶלָּא בְּזִרְוֹעַ דַּאִינוּן מִקְלוֹת, דְשׁוּי לְגַבֵּי עֲנָא.

תָּא חֲזִי, כִּמָּה טָרַח הוּא שְׁלִימָא דַּיַּעֲקֹב, אַבְתָּרִיָּה דְלִבָּן. כְּתִיב, (בראשית ל) וַיִּשֶׂם

דָּרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וּגּוֹ', וְהָוָה אֵיִתִּי לֵיהּ כָּל הָאֵי עוֹתָרָא. וְעַם כָּל דָּא, לֹא בְּעָא לְבָן דִּיהִיא

אַגְרִיָּה דַּיַּעֲקֹב הַכִּי, אֶלָּא נִטַל עֲשָׂרָה מִן דָּא וְעֲשָׂרָה מִן דָּא וְיָהִיב (בְּיַד דְבָנֵי) לֵיהּ. וְאָמַר לֵיהּ טוֹל הַנֵּי. וְאִי יוֹלִידוּ כִּמָּה דְאֻמְרַת, בְּהִיא

גְּוּוֹנָא יְהִיא אַגְרָךְ. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית ל) וַתַּחֲלֵף אֵת מִשְׁפָּרְתִי עֲשָׂרַת מוֹנִיָּם, (וּבְהֵנִי)

עֲשָׂרָה מִן דָּא וְעֲשָׂרָה מִן דָּא, וְכְּתִיב, (בראשית ל) וַאֲבִיכֶן הִתֵּל בִּי וַתַּחֲלֵף אֵת מִשְׁפָּרְתִי עֲשָׂרַת מוֹנִיָּם. (וּבְהֵנִי עֲשָׂרָה) אֲשַׁתַּדֵּל בְּתַר קַדְשָׁא

בְּרִיךְ הוּא, וּבְכָרְכִיָּה. וּמִכָּל מָה דְשׁוּי לְבָן עֲמִיָּה דַּיַּעֲקֹב, אַהֲדַר בְּמִלּוּלֵיָּהּ, וְנִטַּל מֵיַעֲקֹב כָּלָא, עַד דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עָלֵיָּהּ, וְנִטַּל מִדִּילֵיָּהּ בְּזִרְוֹעַ.

בְּרִיךְ הוּא, וּבְכָרְכִיָּה. וּמִכָּל מָה דְשׁוּי לְבָן עֲמִיָּה דַּיַּעֲקֹב, אַהֲדַר בְּמִלּוּלֵיָּהּ, וְנִטַּל מֵיַעֲקֹב כָּלָא, עַד דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עָלֵיָּהּ, וְנִטַּל מִדִּילֵיָּהּ בְּזִרְוֹעַ.

אמר רבי אלעזר כל הני קראי, לאחזאה חכמתא קא אתיין. דתנינן מלין דלעילא, מנהון תליין בעובדא, ומנהון במלוולא ומנהון ברעותא דלבא. ומאן דבעי לאמשכא ברקאן, בצלותא, במלוולא, ורעותא. ומנהון דלא בצלותא, אלא בעובדא תליין.

בא ראה, יעקב השלם, כל מה שעשה, עשה בחכמה. כתוב ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים בשקתות המים. הפל בחכמה, למשך ברכות מהמעין של הפל לכל הדרגות העליונות שהן חלקו וגורלו.

את המקלות - איזה מקלות? אלו הדרגות שהן בית הדין. אשר פצל - שהעביר מהן את הדין. ברהטים - הינו שכתוב (שיר) ״ מלך אסור ברהטים, שזה מהמלך שהוא פאות ברכות לכל העולמות.

דבר אחר מלך אסור ברהטים - מלך זה אסור וקשור באותם הרהטים העליונים שמהם משקים את הפל [נמשכות ברכות לכל] מן המלך העליון. בשקתות המים - [ומשם משקים כל שקתות המים] אלו הם הנחלים שיוצאים ובאים עד שמגיעים למקום ששם מתפנסים. אשר תבאן הצאן לשתות - כמו שנאמר (תהלים קד) ישקו כל חיתו שדי ישברו פראים צמאם. ובאותו המקום ששם מתפנסים המים, כלם באים להשקות ממנו.

ויחמנה - מה זה ויחמנה? בא ראה, בשעה שרוח צפון נושבת, המים קופאים ולא נמשכים לחוץ ולא משקים, משום שהדין תלוי, וקר הצפון מקפיא את המים. וכשמתעוררת רוח הדרום, מתחממים המים והקפאון שלהם עובר ושופעים.

תא חזי, יעקב שלם, כל מה דעבד, בחכמתא עביד, פתיב (בראשית ל) ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים בשקתות המים, פלא בחכמתא, לאמשכא ברקאן ממבועא דכלא, לכלהו דרגין עלאין דאינון חולקיה ועדביה.

את המקלות. מאן מקלות, אלין דרגין דאינון פי דינא. אשר פצל, דאעבר מנהון דינא. ברהטים, היינו דכתיב, (שיר השירים) ״ מלך אסור ברהטים, דהא מההוא מלך, אתיין ברקאן לכלהו עלמין.

דבר אחר (דף קסא ע"ב) מלך אסור ברהטים, מלך דא, אסור וקשור באינון רהטין עלאין, דמנייהו אשתקיין פלא, (ג"א אהמשכון ברקאן לבולא) ממלך עלאה. בשקתות המים, (ס"א ומתמן אשתקיין פלא שקתות המים), אלין אינון נחלין דנפקין ואתיין, עד דמטו לאתר דמתפנשי תמן. אשר תבאן הצאן לשתות, פמה דאת אמר, (תהלים קד) ישקו כל חיתו שדי ישברו פראים צמאם. ובההוא אתר, דמתפנשי תמן מיא, פלהו אתיין לאשקאה מניה.

ויחמנה, (בראשית ל) מאי ויחמנה. תא חזי, בשעתא דרוח צפון נשיב, מיין גלידין ולא נגדין לבר ולא אשתקיין, בגין דדינא תליא, וקרירי דצפון גליד מיא. וכד אתער רוח דרום, מתחממי מיא, ואתעבר

אתער רוח דרום, מתחממי מיא, ואתעבר

גְּלִידוֹ דְּלֵהוּן וְנַגְדִין, כְּדִין אֲתִשְׁקִיין כְּלֵא. בְּגִין דְּחִמִּימוּ דְדָרוּם שְׂרָאן מִיָּא, וְכִלְהוּ מִתְחַמְמֵי וְחֻדָּאן לְמִשְׁתֵּי מַהֲהוּא קָרִירוּ דְצָפוֹן, דְּהוּהֵּ לֹון בְּקֻדְמִיתָא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּחַמְנָה. וַיִּחַמְנָה, וְהָא (וְלֵא) כְּתִיב וַיִּחַמְנוּ. אֶלָּא דְאֵינוֹן כְּלֵהוּ נֹוקְבֵי.

וְעַל דָּא אֲתַפְּוֹן יַעֲקֹב, לְמַעַבְד עוֹבְדָא בְּחֻכְמַתָּא, וְדָא הוּא דְכְּתִיב (בְּרֵאשִׁית ל) וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב מִקָּל לְבָנָה לַח וְגו'. פְּתַח (נ"א רַבִּי אֲלֵעָזָר) וְאָמַר (תְּהֵלִים קל"ה) כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה יִשְׂרָאֵל לְסַגְלָתוֹ, תָּא חֲזִי כִי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה, עַד כָּאֵן לֹא יִדְעֵנָא מָאן בְּרִיר לְמָאן, אִי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרִיר לִיהֵ לְיַעֲקֹב, אִי יַעֲקֹב בְּרִיר לִיהֵ לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֶלָּא מִמַּה דְגָלִי קָרָא, יִדְעֵנָא דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נְטִיל לִיהֵ לְיַעֲקֹב לְעַדְבֵיהֵ, דְכְּתִיב, (דְּבָרִים לב) כִּי חָלַק יְיָ עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נִחְלָתוֹ.

אִזּוּ הַכֵּל מְשָׁקִים, מִשּׁוּם שְׁהַחֵם שֶׁל הַדְּרוֹם מִפְּשִׁירִים הַמַּיִם, וְכֵלִם מִתְחַמְמִים וְשִׁמְחִים לְשִׁתּוֹת מֵאוֹתוֹ הַקָּר שֶׁל הַצָּפוֹן שֶׁהִיָּה לָהֶם בְּרֵאשׁוֹנָה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיִּחַמְנָה. וַיִּחַמְנָה, וְהָרִי [וְלֵא] כְּתוֹב וַיִּחַמְנוּ. אֶלָּא שְׁהֵם כְּלֵם נְקֻבוֹת.

וְעַל זֶה הַתְּפִינָן יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה בְּחֻכְמָה, וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב מִקָּל לְבָנָה לַח וְגו'. פְּתַח [רַבִּי אֲלֵעָזָר] וְאָמַר, כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה יִשְׂרָאֵל לְסַגְלָתוֹ. בֵּא רְאֵה, כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה, עַד כָּאֵן לֹא יִדְעֵנוּ מִי בָּחַר אֶת מִי - אִם הַקֻּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּחַר אֶת יַעֲקֹב, אִם יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ אֶת הַקֻּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֶלָּא מִמַּה שֶׁגָּלָה הַכְּתוֹב יִדְעֵנוּ שֶׁהַקֻּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נְטִל אֶת יַעֲקֹב לְגוֹרְלוֹ, שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים לב) כִּי חָלַק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נִחְלָתוֹ.

תּוֹסַפְתָּא

הַקֶּשֶׁר שֶׁל הַקֶּשֶׁר הַטְּהוֹר הִיָּה עוֹלָה לְפָנַי וּלְפָנַי טָרַם שְׁמֵצָא מְקוּם לְבֵית מוֹשְׁבוֹ. אוֹתוֹ מְקוּם אֵינוֹ מְקוּם, לֹא נִמְצָא לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, נֶאֱבָד מִן הַכֵּל. אֲבָדוֹן הוּא מִן הַכֵּל, אֲבָדוֹן זָכַר. סַמָּא"ל שְׂיֻצָא מִהַתּוֹף שֶׁל הַחֻזֵק שֶׁל יֻצְחָק, אֲבָדוֹן וּמָוֶת הִיא הַנְּקֻבָּה שֶׁלּוֹ, הַנְּחַשׁ הַקֶּדְמוֹנִי, אֲשֶׁת זְנוּנִים, שְׁפָתוֹב (מְשָׁלִי ה) רַגְלֵיהֵ יִרְדּוּת מָוֶת. וְאֵלוֹ שְׁנַיִם - אֲבָדוֹן וּמָוֶת - שְׁמַעוּ אֶת תַּקְוַת רְצוֹן הַמְּלָךְ.

הַסּוֹד וְהַסְתֵּר [הַסְתֵּמוֹ] הַנְּסֻתָר הַעֲלִיּוֹן נֶאֱבָד [הַסְתֵּמוֹ] מִהַכֵּל, טְמִיר מְרַעֲיוֹנוֹת [מְעִינִים] וְהַרְהוּרִים. [מִי] שְׁנַמְשֵׁד אַחַר אֵלוֹ, נֶאֱבָד מִן הַכֵּל. הַכֵּל בַּהֲפוּךְ זֶה מָוֶת. אֲשֶׁרִיו שֶׁל אִישׁ שְׁלוֹם, כִּיעֲקֹב שְׁעוּלָה וְלֹא נִחְשָׁבו הַעֲיִנִים כִּיעֲשׂוּ הוּהוּ, וְזֶה לְהַתְקַרֵּב בְּאֵמַת חוֹתֵם הַמְּלָךְ הַקֻּדוֹשׁ. בֵּא רְאֵה, הַסְתֵּמוֹ הַעֲלִיּוֹן מִהַכֵּל] מִמְּנוֹ יֻצָּא הָאוֹת י', הַנְּקֻדָּה הַעֲלִיּוֹנָה. מִהַנְּקֻדָּה הַעֲלִיּוֹנָה הַזֶּה יֻצָּא הַכֵּל, הַמְּשִׁיף וְהוֹצִיא ה', הָאֵם הַעֲלִיּוֹנָה שְׁמִשְׁקָה אֶת הַכֵּל.

תּוֹסַפְתָּא

קוּטְרָא דְקוּטְרָא וְכֵיָא, הוּהֵּ סְלִיק לְגוֹ לְגוֹ, עַד לֹא אֲשַׁפַּח אֲתֵר בֵּית מוֹתְבָא. הֵהוּא אֲתֵר לֹאוֹ אֲתֵר, לֹאוֹ אֲשַׁתְּפַח לְעִילָא וְתַתָּא. מִכְּלָא אֲתַאכִיד, אֲבָדוֹן הוּי מִכְּלָא, אֲבָדוֹן דְכוּרָא, סַמָּא"ל דְנִפְק מִהַתּוֹבָא דְתוֹקְפָא דִיֻצְחָק. אֲבָדוֹן וּמָוֶת נִנְקָבָא דִילֵיהֵ, נְחַשׁ קֻדְמָאָה, אֲשֶׁת זְנוּנִים, דְכְּתִיב (מְשָׁלִי ה) רַגְלֵיהֵ יִרְדּוּת מָוֶת. וְאֵלִין תְּרִין, אֲבָדוֹן וּמָוֶת, שְׁמַעוּ תַקְפָּא דְהוּרְמָנוּ דְמִלְכָא.

רְזָא וְסַתְרָא סְתִימָא (נ"א טְמִירָא) עֲלָאָה אֲתַאכִיד (נ"א טְמִיר) מִכְּלָא, אֲתַאכִיד (נ"א טְמִיר) מְרַעֲיוֹנִין (נ"א מְעִינִין) וְהַרְהוּרִין. (ס"א מָאן דִּאתְמַשְׁד בְּתֵר אֵלִין אֲתַאכִיד מִכְּלָא. כֵּלָא כַּהֲפוּכָא דֹא מִן דֹּא מְבוּחֵי דִנְכַר שְׁלוֹם כִּיעֲקֹב דְסְלִיק וְלֹא אֲתַחֲשָׁבו עֵינֵינוּ כַּהֵיא תְנַנָּא וְזֶה לְאֲתַתְקַרַּב בְּאֵמַת חוֹתֵמָא דְמִלְכָא קֻדְשָׁא. תָּא תּוּי, טְמִירָא עֲלָאָה מִכְּלָא) מְנִיָּה נִפְק אֶת י', נְקֻדָּה עֲלָאָה. מִהֵיא נְקֻדָּה עֲלָאָה נִפְק כְּלָא. אֲמַשִּׁיף וְאִפִּיק ה', אֲמָא עֲלָאָה דֹאֲשְׁקִי

נִחְשָׁבו הַעֲיִנִים כִּיעֲשׂוּ הוּהוּ, וְזֶה לְהַתְקַרֵּב בְּאֵמַת חוֹתֵם הַמְּלָךְ הַקֻּדוֹשׁ. בֵּא רְאֵה, הַסְתֵּמוֹ הַעֲלִיּוֹן מִהַכֵּל] מִמְּנוֹ יֻצָּא הָאוֹת י', הַנְּקֻדָּה הַעֲלִיּוֹנָה. מִהַנְּקֻדָּה הַעֲלִיּוֹנָה הַזֶּה יֻצָּא הַכֵּל, הַמְּשִׁיף וְהוֹצִיא ה', הָאֵם הַעֲלִיּוֹנָה שְׁמִשְׁקָה אֶת הַכֵּל.

מזה יצא ו', הסוד של שש שאוחז את כל הצדדים, שהוא מקל לבנה לח ולזו וערמון.

שתי הזרועות שאוחזות בו, אלו יוצאות ואוחזות בה"א התחתונה לחבר המשכון יחד ולהיות אחד. ואז שלש עשרה מדות נהיות אחת. והלכן נחקק על הגונים ועולה על הגונים כלם. זהו שכתוב מחשף הלכן, ואז נקרא (זכריה ב) ה' אחד ושמו אחד. ואז (תהלים כג) ה' רעי לא

אחסר, וכתוב בנאות דשא ירביצני על מי מנחות ינהלני נפשי ישובב וגו'. ע"כ תוספתא.

בא ראה, כך גם יעקב בחר את ירשתו וגורלו לחלקו, ועלה למעלה מפל הדרגות ונטל אותו לגורלו. מקל לבנה לח - הינו הדרגה הלכנה של צד הימין. ולזו וערמון - הינו הדרגה האדמה של צד שמאל.

ויפצל בהם פצלות לבנות - שהעביר מזה את הדין וחבר אותו לימין, והוא נכנס ביניהם ונטל אותם יחד ונעשה הכל אחד בשני גונים. ועם כל זה מחשף הלכן, שיתגלה הלכן על האדם. וכל זה למה? למשך את הדרגה הזו של גורלו ברכות מן המעין של הכל (של הנחל), ולשים את הדרגה הזו שהיא שלש פאחת.

ברהמים בשקתות המים - כמו שפארנו, ואז במעשה הזה של חכמה שופעות הברכות למטה ומשקים [ומתברכין] כל העולמות ושורות עליהם הברכות, כמו שפרשוק (בראשית מט) שכתוב בפקר יאכל עד וגו', ואחר מכאן - ולערב יחלק שלל, שיתברכו כל העולמות למטה. ויעקב נטל חלקו מאותן הברכות ששורות עליו למטה, משום שהוא חלקו וגורלו של הקדוש ברוך הוא.

לכלא. מהאי נפיק ו', רזא דשית דאחיד לכל סטרין, דאיהו, מקל לבנה לח, ולזו, וערמון.

תרין דרועין דאחידן ביה, אלין נפקי ואחידו בה"א תתאה, לחברא משכנא כחד ולמהוי חד. כדין, תליסר מכילן הוה חד. וחורא אתגליף על גוונין וסליק על גוון פלהו. הדא הוא דכתיב (בראשית ל) מחשף הלכן, וכדין אקרי (זכריה יד) יי אחד ושמו אחד. וכדין (תהלים כג) יי רועי לא אחסר. וכתיב בנאות דשא ירביצני על מי מנחות ינהלני נפשי ישובב וגו'. (ע"כ תוספתא)

הא חזי, הכי נמי יעקב, בירר אחסנתיה ועדביה לחולקיה, וסליק לעילא מפל דרגין, ונטיל ליה לעדביה. מקל לבנה לח, היינו דרגא חורא דסטר ימינא. ולזו וערמון, היינו דרגא סומקא דסטר שמאלא.

ויפצל בהן פצלות לבנות, דאעבר דינא מן דא, ואתחבר ליה בימינא, והוא עאל

בינייהו ונטיל לון פחדא ואתעביד פלא חד בתרי גווי. ועם פל דא, מחשף הלכן, דיתגלי חורא על סומקא. וכל דא למאי, לאמשכא לדרגא דא דעדביה ברכאן ממבועא דכלא (נ"א דנחלא), ולשוואה לדרגא דא דאיהו תלתא פחדא.

ברהמים בשקתות המים, כמה דאוקימנא. וכדין בעובדא דא דחכמתא נגדין

ברכאן לתתא, ומתשקיין (נ"א ומתברכאן) פלהו עלמין ושריין עליה ברכאן, כמה דאוקמוה.

דכתיב, (בראשית מט) בפקר יאכל עד וגו', ולבתר מכאן, (שם) ולערב יחלק שלל, (דף קטב ע"א)

לאתברכא כלהו עלמין לתתא. ויעקב נטל חולקיה, מאינון ברכאן, דשריין עליה לתתא, בגין דאיהו חולקיה ועדבא דקודשא בריך הוא.

רבי ייסא זוטא הוה שכיח קמיה דרבי שמעון, אמר לו, זה שכתוב (משלי י) ברכות לראש צדיק, הנה צריך להיות לצדיק, מה זה לראש צדיק? אמר לו, ראש צדיק זו היא העטרה הקדושה, ובארוה. עוד, ראש צדיק זה יעקב, שנטל את הברכות והשפיע אותם לצדיק, ומשם נזרקו לכל עבר, וכל העולמות מתברכים.

אבר הנה בארנו, ברכות לראש צדיק - [ראש] צדיק נקרא אותו המקום [ראש] של הברית, שממנו יוצאים מעינות החוצה. הנקב של הפד שיוצא ממנו היין הוא הראש, כף ראש צדיק, אותו מקום, כשזרק מעינות לנקבה, נקרא ראש צדיק. הצדיק הוא ראש [ראש לכל הברכות] משום שכל הברכות שריות בו.

עוד, אותו האדם שזוכה לשמר את אות ברית הקדש ועושה את מצוות התורה נקרא צדיק, ומראשו ועד רגלו כף נקרא. וכשהברכות שופעות לעולם, הן שורות על ראשו, וממנו עומדות הברכות לעולם בבגדים הקדושים הצדיקים שהקים.

עוד שאל רבי ייסא ואמר, כתוב (תהלים לז) נצר הייתי גם זקנתי וגו'. הפסוק הזה פרשוהו ששרו של עולם אמר אותו. הוא אמר אותו בחכמה יותר ממה שחושבים בני אדם. אמר לו, בני, יפה הוא, שהרי ביחוד הקדוש נאמר נצר הייתי גם זקנתי. וכך הוא, ולא ראיתי צדיק נעזב - זה השבח של היחוד שלא נמצא יום ללא לילה, שהנה הלילה תמיד נמצא בו, והצדיק אחוז למעלה ואחוז למטה.

וזרעו מבקש לחם, מאי הוא? אלא בשעה שזרק ונשפע הזרע,

רבי ייסא זוטא הוה שכיח קמיה דרבי שמעון, אמר ליה. האי דכתיב (משלי י) ברכות לראש צדיק, לצדיק מיבעי ליה, מאי לראש צדיק. אמר ליה, ראש צדיק דא היא עטרה קדישא, ואוקמוה. תו, ראש צדיק, דא יעקב, דאיהו נטיל ברכאן, ונגיד לון לצדיק, ומתמן אזדריקו לכל עיבר, ומתברכן בלהו עלמין.

אבר הא אוקימנא, ברכות לראש צדיק, (ראש) צדיק אקרי, ההוא אתר (ס"א ל"ג רישא) דברית, דמניה נפקין מבויעין לבר, נוקבא דקיסטא דחמרא נפיק מניה, איהו רישא. כף ראש צדיק, ההוא אתר, פד זריק מבויעין לנוקבא, אקרי ראש צדיק. צדיק איהו ראש (נ"א רישא לכל ברכאן) בגין דכל ברכאן ביה שריין.

תו, ההוא בר נש, דזכי למנטר את קיימא קדישא, ועביד פקודי דאורייתא, צדיק אקרי, ומרישיה ועד רגלוי הכי אקרי. וכד ברכאן נגדין לעלמא, שריין על רישיה, ומניה קיימי ברכאן לעלמא, בבנין קדישין זכאין דאוקים.

רבי ייסא תו שאיל ואמר, (תהלים לז) פתיב נצר הייתי גם זקנתי וגו'. האי קרא אוקמוה דשרו דעלמא אמרו, איהו אמרו בחכמתא, יתיר ממה דחשבין בני נשא. אמר ליה, ברי יאות הוא, דהא ביחודא קדישא אתמר נצר הייתי גם זקנתי והכי הוא. (תהלים לז) ולא ראיתי צדיק נעזב, דא הוא שבחא דיחודא, דלא אשתפח יום בלא לילה. דהא לילה ביה אשתפח תדירא, וצדיק אחיד לעילא ואחיד לתתא.

וזרעו מבקש לחם, מאי הוא. אלא, בשעתא דזריק ואתנגיד זרעא, לא תבע

אינו תובע את הנקבה, שהרי היא שורה עמו, שאין נפרדת ממנו לעולמים וזמינה היא אצלו, שהרי אין זרע שופע אלא בפעם שהנקבה זמינה, ויתשוקת שניהם יחד בדבוק אחד, שאין נפרדים, ולכן לא צריך לתבע אותה.

אמר לו, ובזמן הגלות לא כך? אמר לו, כתוב זרעו, ואינו. מתי יוצא? כשהנקבה בדבוק אחד עם הזכר. ואם תאמר, לא ראיתי צדיק נעזב - בזמן של הגלות מה היא?

א"ל זה אחוז למעלה ולא נעזב לעולמים. בזמן אחר לא נעזב מהנקבה, אחוז למעלה ואחוז למטה. אחוז למעלה - בזמן של הגלות. בזמן אחר אחוז את שני הצדדים, למעלה ולמטה, ולעולם אינו נעזב.

כתוב (בראשית א) ויתן אתם אלהים ברקיע השמים, זה צדיק, ואף על גב שגאמר ברקיע השמים, אלא ברקיע השמים ודאי, שהוא סיום הגוף.

בא ראה, שני רקיעים הם, והם הראשית והסיום, זה כמו זה. ראשית הרקיע השמיני בו שקועים כל הפוכבים, קטנים וגדולים, וזהו הרקיע העליון הנסתר שמקום הכל, וממנו יוצא הכל, והוא השמיני מטה למעלה, והוא הראשית להוציא ממנו הכל.

כך הוא הרקיע השמיני ממעלה למטה, שבו שקועים כל הפוכבים, כל האורות והמאורות, והוא נוטל את הכל, וזה הסיום של הכל. כמו שאותו הרקיע השמיני, שהוא ראשית הכל, תלויים בו כל האורות, ונוטל אותם, וממנו יוצאים - כך גם זה, אותו רקיע השמיני

לנוקבא. דהא בהדיה שריא, דלא אתפרשא מגייה לעלמין, וזמינא היא לגביה. דהא זרעא לא נגיד, אלא בשעתא דנוקבא זמינא, (דף קסב ע"ב) ותיאובתא דתרווייהו כחדא בדבוקא חד דלא מתפרשן, ועל דא לא אצטריך למתבע עלה.

אמר ליה, ובזמנא דגלותא לאו הכי. אמר ליה זרעו פתיב, ולא או איהו. אימתי נפיק, כד נוקבא בדבוקא חד עם דכורא. ואי תימא לא ראיתי צדיק נעזב, בזמנא דגלותא מאי היא.

א"ל, הא אחיד לעילא. ולא נעזב לעלמין, בזמנא אחרא, לא נעזב מנוקבא, אחיד לעילא, ואחיד לתתא. אחיד לתרין בזמנא דגלותא. בזמנא אחרא, אחיד לתרין סטרין, לעילא ותתא, ולעולם אינו נעזב.

כתיב, (בראשית א) ויתן אתם אלהים ברקיע השמים, דא צדיק. ואף על גב דאתמר ברקיע השמים, אלא ברקיע השמים ודאי, דאיהו סיומא דגופא.

תא חזי, תרין רקיעין אינון, ואינון שירותא וסיומא, דא כגוונא דא. שירותא רקיעא תמינאה, ביה שקיעין כל ככביא, זעירין ורבבין. ודא הוא רקיעא עלאה סתימאה, דקאים פלא ומגיה נפיק פלא. ואיהו תמינאה, מתתא לעילא, והוא שירותא לאפקא מגיה פלא.

כך איהו רקיעא תמינאה מעילא לתתא, דביה שקיעין כל ככביא, פל נהורין ובוצינין. והוא נטיל פלא ודא סיומא דכלא. פמה דההוא רקיעא תמינאה, דאיהו שירותא דכלא. תליין ביה פל נהורין ונטיל לון, ומגיה נפקי. הכי נמי האי, איהו רקיעא

תלויים בו כל האורות ונוטל אותם, וממנו יצאו לכל העולמות.

הראשית והסיום עומדים כגון אחד, ועל כן הוא הנהר ששופע ויוצא ולא פוסקים מימיו לעולמים, הכל שיהיה הסיום כמו הראשית, ומשום כך ויתן אתם אלהים ברקיע השמים, ולמה? להאיר על הארץ.

ואף על גב שנאמר, הכל עומדים כגון אחד, וזהו ברור הדבר. מה בין זה לזה? אלא זה מקים וזן את העולם העליון שהוא בו ואת כל אותם הצדדים העליונים, וזה מקים וזן את העולם התחתון ואת כל אותם הצדדים התחתונים.

ואם תאמר, העולם שלמעלה מי הוא? והרי [הוא] אותו הרקיע השמיני העליון הנסתר הוא העולם שלמעלה, וכך נקרא, שהרי שני עולמות הם, כמו שנבאר. אלא הוא עולם עליון, וכל אותם שיוצאים ממנו נקראים על שמו, ואותם שיוצאים מן העולם התחתון נקראים על שמו, וכל זה וזה הכל אחד, ברור הוא לעולם ולעולמי עולמים.

בא ראה, (תהלים קד) ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע מי הלבנון? הרי פרשוהו ונתבאר. הפסוק הזה, אשר שם צפרים יקננו חסידה ברושים ביתה - אשר שם צפרים יקננו, באיזה מקום? בלבנון. ואלו הן שתי הצפרים שאמרנו בכמה מקומות, ומאלו נפרדות כמה צפרים אחרות. אבל אלו עליונות, ויוצאת מן לבנון, שהוא [פסחים] למעלה, וסוד הדבר - וילבן שתי בנות וגו'.

חסידה ברושים ביתה, [ו] לאה] באותם ששה בנים עליונים,

תמינאה, תליין ביה כל נהורין ונטיל לון, ומניה נפקו לכלהו עלמין.

שירותא וסיומא כגוונא חד קיימי, ועל דא איהו נהר דנגיד ונפיק, ולא פסקי מימוי לעלמין. פלא למהוי סיומא כשירותא, ובגין כך ויתן אתם אלהים ברקיע השמים, ולמה, להאיר על הארץ.

ואף על גב דאתמר פלא כגוונא חדא קיימי, ודא הוא ברירא דמלה, מה בין האי להאי. אלא, דא אוקים וזן לעלמא עלאה דאיהו ביה ולכל אינון סטרין עלאין, ודא אוקים וזן לעלמא תתאה ולכל אינון סטרין תתאין.

ואי תימא, עלמא דלעילא מאן איהו, והא (איהו) ההוא רקיעא תמינאה עלאה סתימאה, עלמא דלעילא איהו והכי אקרי, דהא תרין עלמין נינהו כמה דאתמר. אלא, איהו עלמא עלאה, וכל אינון דנפקי מניה, על שמייה אקרוין. ואינון דנפקי מעלמא תתאה, על שמייה אקרוין. וכל האי והאי כלא חד, ברירא הוא לעלם ולעלמי עלמין.

תא חזי (תהלים קד) ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע מאן לבנון. הא אוקמוה ואתמר, האי קרא (תהלים קד) אשר שם צפרים יקננו חסידה ברושים ביתה. אשר שם צפרים יקננו, באן אתר, בלבנון. ואלין אינון תרין צפרים דקאמרן בכמה אתר, (דף קסג ע"א) ומאלין אתפרשן כמה צפרין אחרנין, אבל אלין עלאין ונפקין מלבנון דאיהו (ס"א סתימאה) לעילא, ורזא דמלה, (בראשית כט) וילבן שתי בנות וגו'.

חסידה ברושים ביתה, (ס"א דא לאה) באינון שית בנין עלאין, שית סטרין

ששת צדדי העולם, כמו שנתבאר. למה נקרא חסידה? אלא העולם העליון הזה, אף על גב שהוא נקבה, קוראים לו זכר. שפאשר מתפשט, כל טוב וכל האור יוצא ממנו.

ומשום שהיא חסידה, יוצא [משם] ממנה חסד, שהוא האור הראשון, שכתוב (בראשית א) ויאמר אלהים יהי אור. ועל זה ברושים ביתה. ברושים - אל תקרי ברושים, אלא בראשים. דהא עלמא אחרא, בתתאין ביתה, ואיהי פי דינא דעלמא. ולזמנין אקרי כגוונא דלעילא, בכל אינון שמהן.

ועל אחר דא כתיב, (בראשית ו) וינחם יי ויתעצב אל לבו. חרון אף יי. דהא באחר דא תליא. דהא כל מה דלעילא, פלא איהו בנהירו, חיון לכל סטריין. ועל דא תנינן, אין עצבות לפני המקום, ועל דא פני שנינו, אין עצבות לפני המקום, בדיוק לפני, ועל זה כתוב (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה באו לפני ברננה. עבדו את ה' בשמחה - כנגד העולם העליון. באו לפני ברננה - כנגד העולם התחתון. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא, משום כך כתוב (דברים לב) אשריה ישראל מי כמוך עם נושע בה' מגן עזרך ואשר חרב גאותך ויפחשו וגו'.

ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר, (משלי ט) אם חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא. אם חכמת חכמת לך - בא ראה, אוי לאותם רשעי העולם שלא יודעים ולא משגיחים בדברי תורה. וכשהם משגיחים בה - משום שאין להם שכל, דברי התורה נראים בעיניהם כאלו פלם מלאים בעיניהם, והכל משום שהם ריקנים מדעת ושכל, שהרי כל דברי התורה, כלם

דעלמא, כמה דאתמר. אמאי אקרי חסידה. אלא, האי עלמא עלאה אף על גב דניקבא איהי, קרינן לה דכר, דכד אתפשט, כל טיבו וכל נהירו מניה נפיק.

ובגין כך דאיהי חסידה, נפיק (מתפון) מינה חס"ד, דאיהו נהורא קדמאה, דכתיב, (בראשית א) ויאמר אלהים יהי אור. ועל דא ברושים ביתה. ברושים, אל תקרי ברושים, אלא בראשים. דהא עלמא אחרא, בתתאין ביתה, ואיהי פי דינא דעלמא. ולזמנין אקרי כגוונא דלעילא, בכל אינון שמהן.

ועל אחר דא כתיב, (בראשית ו) וינחם יי ויתעצב אל לבו. חרון אף יי. דהא באחר דא תליא. דהא כל מה דלעילא, פלא איהו בנהירו, חיון לכל סטריין. ועל דא תנינן, אין עצבות לפני המקום, לפני דייקא. ועל דא פתיב, (תהלים ק) עבדו את יי בשמחה באו לפני ברננה. עבדו את יי בשמחה, לקביל עלמא עלאה, באו לפני ברננה לקביל עלמא תתאה. זכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי. בגין כך פתיב, (דברים לב) אשריה ישראל מי כמוך עם נושע ביי מגן עזרך ואשר חרב גאותך ויפחשו וגו'.

ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו'. (בראשית ל) פתח רבי אלעזר ואמר, (משלי ט)

אם חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא. אם חכמת חכמת לך, תא חזי, ווי לאינון חייבי עלמא, דלא ידעין ולא משגיחין במלי דאורייתא. וכד אינון משגיחין בה, בגין דלית לון סכלתנו, מלין דאורייתא דמין בעיניהו כאילו כלהו מלי ריקניא, ולית בהו תועלתא. וכלא בגין דאינון ריקנין מדעתא ריקנות ואין בהם תועלת, והכל משום שהם ריקנים מדעת ושכל, שהרי כל דברי התורה, כלם

דברים עליונים ונכבדים, וכל דבר ודבר שפתיב בה יקרה היא מפנינים וכל חפצים לא ישוו בה [בתורה].

וכך אותם הטפשים אטומי הלב, כשרואים דברי תורה, לא די להם שלא יודעים, אלא שהם אומרים שהם דברים פגומים, דברים שאין בהם תועלת. אוי להם כשיתבע אותם הקדוש ברוך הוא את עלבון התורה, ויענשו ענש שמורדים ברבונם.

מה פתיב בתורה? פי לא דבר רק הוא מכס. ואם הוא רק - הוא מכס, שהרי כל התורה מלאה מפל אכנים טובות ומרגליות יקרות מפל הטובות של העולם, כמו שנאמר וכל חפצים לא ישוו בה, ואיך יאמרו שהיא ריקה? ושלמה המלך אמר, אם חכמת חכמת לך. שפאשר יתחכם אדם בתורה, זוהי תועלת לו, שהרי בתורה לא יכול להוסיף אפלו אות אחת. ולצת לבדך תשא, שהרי התורה לא יגרע כלום מהשבח שלה, והליצנות היא שלו ונשארת בו להאביד אותו מן העולם הזה ומן העולם הבא. בא ראה, כאשר האותיות העליונות פלן מתחברות בדרגה הזו, הסוף של כל הדרגות הקדושות העליונות, ומתמלאת מהם ומתברכת מן העולם העליון, אז הדרגה הזו עומדת להשקות את כל העדרים, כל אחד ואחד כראוי לו, וכל אחד ואחד נשקה מדין ורחמים.

בא ראה מה פתיב, ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו'. שיעקב רצה לתקן תפלת ערבית, ולהאיר ללכנה ולהשקות ולברך אותה מפל הצדדים, שפתיב ויצג את המקלות, אלו דינים וגבורות

וסכלתנו. דהא כל מילי דאורייתא, פלהו מלין עלאין ויקירין. וכל מלה ומלה כתיב בה (משלי ג) יקרה היא מפנינים וכל חפצים לא ישוו בה (באורייתא).

וכך אינון טפשיין, אטימין דלבא, כד חמאן מלי דאורייתא, לא די לון דלא ידעי, אלא דאינון אמרי, דאינהו מלין פגימין, מלי דלית בהו תועלתא. ווי לון, כד יתבע לון קדשא בריך הוא, עלבונא דאורייתא, ויתענשו עונשא דמרדי במאריהון.

מה פתיב באורייתא, (דברים לב) פי לא דבר רק הוא מכס, ואי איהו רק מכס איהו, דהא אורייתא כלא, מלייא מפל אכנין טבין ומרגלאן ויקירין, מפל טבין דעלמא. כמה דאת אמר וכל חפצים לא ישוו בה, והיה ימרון דאיהי ריקנא.

ושלמה מלכא אמר, אם חכמת חכמת לך, כד יתחכם בר נש באורייתא, תועלתא דיליה איהו. דהא באורייתא לא יכיל לאוספא אפילו את אחת. ולצת לבדך תשא, דהא אורייתא, לא יגרע משבחה כלום, וליצנותא, דיליה איהו, ואשתאר ביה לאובדא ליה מהאי עלמא ומעלמא דאתי.

תא חזי, כד אתוון עלאין, מתחברן פלהו בהאי דרגא, סופא דכל דרגין קדישין עלאין, ואתמליא מנייהו, ואתברכא מעלמא עלאה. כדין, האי דרגא קיימא לאשקאה לכלהו עדריין, פל חד וחד פדקא חזי ליה, וכל חד וחד אתשקי מן דינא ורחמי.

תא חזי, מה כתיב, ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו', דיעקב בעא לאתקנא תפלה של ערבית, ולאנהרא לסיהרא, ולאשקאה ולברכא לה מפל סטריין, דכתיב

ויצג את המקלות. אלין דינין וגבורין דנפקי מגבורה דלעילא.

ויעקב פד בעא לאתקנא להאי דרגא, סליק לכל אינון דינין וגבורין מינה, ואוקים לון ברהטים, באינון רהטים ארבע, דקיימי תחות האי (במדבר כא) באר חפרויה שרים, דאתמלייא מאינון נחלין ומבועין עלאין. בגין דכד נפקין מיין מהאי באר קדישא, אלין ארבע נטלי פלא. ועל דא אקרון רהטים, ומתמן (ד קטג ע"ב) אתיין פלא למשתי. ואינון דינין וגבורין, פלהו קיימי תמן, לנטלא לכל חד וחד פדקא חזי ליה.

אשר תבאנה הצאן לשותות לנכח הצאן, אלין לקביל אלין. ויחמנה, מאי ויחמנה. דכד מתעטרין בדינא, מתחממין בהווא דינא, ואזלין ושאטין בעלמא, ומעייני בארחיהון דבני נשא, הן לטב הן לביש.

תא חזי, מה כתיב בתריה, (בראשית ל) ויחמו הצאן אל המקלות, בגין דאינון מקלות הוו מתחממן, ומשגיחין בדיני עלמא, ואתפקדן עליה, ואתדנו בני נשא עליהו, כמה דאת אמר (דניאל ד) בגזרת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא וגו'.

רבי חייא פתח ואמר, (תהלים ג) דבקה נפשי אחריו בי תמכה ימינה, האי קרא אית לאסתפקלא ביה, דבקה נפשי אחריו, בגין דדוד מלפא, הוה מתדבק נפשיה תדיר, אבתריה דקדשא בריו הוא. ולא חייש למלין אחרנין דעלמא, אלא לאתדבקא נפשיה ורעותיה ביה, וכיון דאיהו הוה מתדבק בקדשא בריו הוא, הוה תמיך ביה ולא שבקיה. מפאן, לבר נש פד אתא לאתדבקא בקדשא בריו הוא,

שיוצאים מן הגבורה שלמעלה. וכאשר יעקב רצה לתקן את הדרגה הזו, סלק את כל אותם הדינים והגבורות ממנה, והקים אותם ברהטים, באותם ארבעת הרהטים שעומדים תחת זו באר חפרויה שרים, שמתמלאת מאותם הנחלים והמעיינות העליונים. משום שפאשר המים יוצאים מהבאר הקדושה הזו, אלו הארבעה נוטלים הכל, ועל כן נקראים רהטים, ומשם פלם באים לשותות. ואותם דינים וגבורות, פלם עומדים שם לטל את כל אחד ואחד פראוי לו.

אשר תבאנה הצאן לשותות לנכח הצאן, אלו פנגד אלו. ויחמנה, מה זה ויחמנה? שפאשר מתעטרין בדין, מתחממים באותו הדין, והולכים ומשוטטים בעולם, ומעיינים בדרך בני האדם, הן לטוב הן לרע.

בא ראה מה פתוב אחריו, ויחמו הצאן אל המקלות. משום שאותם המקלות היו מתחממים ומשגיחים בדיני העולם, ונפקדים עליו, ונדונים אנשים עליהם, כמו שנאמר (דניאל ד) בגזרת מלאכים הדבר ובפקדת קדושים הגזרה וגו'.

רבי חייא פתח ואמר, (תהלים ג) דבקה נפשי אחריו בי תמכה ימינה. בפסוק הזה יש להסתפל, דבקה נפשי אחריו - משום שדוד המלך היה מדביק תמיד את נפשו אחרי הקדוש ברוך הוא, ולא חשש לדברים אחרים של העולם, אלא להדביק נפשו ורצונו בו. וכיון שהוא היה נדבק בקדוש-ברוך-הוא, היה תומך בו ולא עוזב אותו. מפאן שפאשר אדם בא להדבק בקדוש-ברוך-הוא,

ולא שבקיה. מפאן, לבר נש פד אתא לאתדבקא בקדשא בריו הוא,

הקדוש ברוך הוא אומוז בו ולא עוזב אותו.

דבר אחר דבקה נפשי אחריו - להתעטר דרגתו למעלה. שהרי כאשר נדבקות הדרגה ההיא ושל [בתוכה, וכשהתגלגלה] בדרגות העליונות לעלות אחריו, אז הימין אומוז בה להעלותה ולחברה בחבור אחד פראוי, כמו שנאמר ותאחזני ימינך, וכתוב וימינו תחבקני, ועל כן בי תמכה ימינך.

וכשאוחז בו בקדוש-ברוך-הוא, אז פתוב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. והוא יחוד אחד וחבור אחד. וכשהוא חבור אחד, אז מתמלאת אותה דרגה שלו ומתברכת.

וכשמחמדיים כל אותם הרהטים, מתמלאים לארבעת צדדי העולם, וכל העדרים משקים, כל אחד ואחד לצדו. וכשבא יעקב לתקן את הדרגה הזו, בחר לו צד הימין שראוי לו, והצד האחר שלא ראוי לו נפרד ממנו, כמו שכתוב וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן. לבדו - הנה לבדו שלא ישתמש במועבות האחרות שבצדדים האחרים. אשרי חלקם של ישראל, שעליהם פתוב (דברים יד) כי עם קדוש אתה לה' אלהיך ובך בחר ה' וגו'.

ובא וראה, יעקב הוא המשבח של האבות והוא הפלל של פלם, ומשום שהוא הפלל של הפל, משום כך הוא עומד להאיר ללבנה, שיעקב הוא עומד לתקן את תפלת ערבית.

וכך התקון ההוא הוא פראוי לו. כל אותם הצדדים הקדושים, כלם בתקון התקין בצדו, והפריד חלקו

קדשא ברוך הוא אחיד ביה, ולא שביק ליה.

דבר אחר דבקה נפשי אחריו, לאתעטרא דרגיה לעילא, דהא כד אתדבק ההוא דרגא (ס"א דיליה אתברכא וכד אתגלייא) בדרגין עלאין לסלקא בתרייהו, כדין ימינא אחיד ביה לסלקא ליה, ולחברא ליה, בחבורא חד כדקא יאות, כמה דאת אמר, (תהלים קלט) ותאחזני ימינך, וכתוב (שיר השירים ב) וימינו תחבקני, ועל דא בי תמכה ימינך.

וכד אחיד ביה בקדשא ברוך הוא, כדין פתיב, (שם) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. ואיהו יחודא חד וחבורא חד, וכד איהו חבורא חד, כדין אתמלא ההוא דרגא דיליה ואתברכא.

וכד אתמליין כל אינון רהטין, אתמליין לארבע סטרין דעלמא, וכלהו עדרייא אשתקין, כל חד וחד לסטריה. וכד אתא יעקב לאתקנא האי דרגא, בריר ליה סטרא דימינא, דאתחזי ליה, וסטרא אחרא דלא אתחזי ליה אתפרשת מיניה. כמה דכתוב, (בראשית ל) וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן. לבדו, הנה בלחודו, דלא ישתמש בטעוון אתרנין דבסטרין אתרנין. זכאה חולקהון דישראל, דעלייהו כתיב, (דברים יד) כי עם קדוש אתה לני אלהיך ובך בחר ה' וגו'.

ותא חזי, יעקב איהו תושבחה דאבהו, ואיהו כללא דכלהו, ובגין דאיהו כללא דכלא, בגין כך איהו קאים לאנהרא לסיהרא, דיעקב איהו קאים לאתקנא לתפלת ערבית.

וכך ההוא תקונא, איהו כדקא חזי ליה, כל אינון סטרין קדישין פלהו

מחלקם של שאר העמים. אלו הצדדים העליונים הקדושים בקדושה עליונה, ואלו צדדים טמאים בטמאות הטמאה.

והרי בארנו, שכתוב וישת לו עדרים לבדו. וישת לו - שהתקין תקונים לאמונה. לבדו - כמו שנאמר וקד בחר ה' להיות לו לעם סגלה מפל העמים. ולא שתם על צאן לבן - שלא שם חלקו וגורלו עמהם.

ועל כן יעקב, שלמות האבות, התקין סוד האמונה, והפריד חלקו וגורלו מהחלק והגורל של שאר העמים. ועל זה כתוב ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום.

רבי אבא אמר, אשרי חלקם של ישראל, שהם עליונים על העמים עובדי כוכבים ומזלות, משום שדרגתם למעלה, והדרגות של העמים עובדי כוכבים ומזלות למטה. אלו בצד הקדושה, ואלו בצד הטמאה. אלו לימין, ואלו לשמאל.

בין שנחרב בית המקדש מה כתוב? (איכה ב) השיב אהור ימינו מפני אויב. ומשום כך כתוב הושיעה ימינך וענני. והשמאל מתגבר והטמאה מתחזקת, עד שיבנה הקדוש ברוך הוא את בית המקדש ויתקן את העולם על תקונו, ויחזרו דבריו פראוי, ויעבר צד הטמאה מן העולם. והנה נאמר, שכתוב (זכריה ג) ואת ריח הטמאה אעביר מן הארץ וגו', וכתוב (ישעיה כה) בלע המות לנצח וגו'.

וישאר הקדוש ברוך הוא לבדו, כמו שכתוב והאלילים כליל יחלף, וכתוב ונשגב ה' לבדו ביום ההוא. הוא לבדו, כמו שכתוב

בתקוונא אתקין בסטרוי, ואפריש חולקיה, מחולקא דשאר עמין. אלין סטרין עלאין קדישין בקדושה עלאה. ואלין סטרין מסאבין, במסאבן דמסאבותא.

והא אוקימנא, דכתיב וישת לו עדרים לבדו. וישת לו, דאתקין תקונין למהימנותא. לבדו, פמה דאת אמר, ובך בחר יי להיות לו לעם סגלה מפל העמים. ולא שתם על צאן לבן, דלא שוי חולקיה ועדביה עמהון.

ועל דא יעקב שלימו דאבהו, אתקין רזא דמהימנותא, ואפריש חולקיה ועדביה, מחולקא ועדבא דשאר עמין. ועל דא כתיב, (דברים ד) ואתם הדבקים ביי אלהיכם חיים כלכם היום.

רבי אבא אמר, זפאה חולקהון דישראל, דאינון עלאין על עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות, בגין דדרגא דלהון לעילא, ודרגין דעמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות לתתא, אלין בסטרא דקדושה, ואלין בסטרא דמסאבא, אלין לימינא, ואלין לשמאלא.

בין דאתחרב בי מקדשא, מה כתיב, (איכה ב) השיב אהור ימינו מפני אויב, ובגין כך כתיב, (תהלים ס) הושיעה ימינך וענני. ושמאלא אתגבר ומסאבא אתתקף, עד דיבני קדשא בריך הוא בי מקדשא, ויתקין עלמא על תקונו, ויהדרון מליה בדקא יאות ויתעבר סטרא מסאבא מן עלמא. והא אתמר, דכתיב (זכריה ג) ואת ריח הטמאה אעביר מן הארץ וגו', (דף קסד ע"א) וכתבי, (ישעיה כה) בלע המות לנצח וגו'.

וישתאר קדשא בריך הוא בלחודוי, פמה דכתיב, (ישעיה ב) והאלילים

(דברים לב) ואין עמו אל נכר, משום שיקלה פח הטמאה מן העולם, ולא ישאר למעלה ולמטה אלא הקדוש ברוך הוא לבדו, וישראל לעבודתו, עם קדוש. ויקרא קדוש, שכתוב (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם. ואז יהיה מלך יחידי למעלה ולמטה, ועם יחידי לעבודתו, כמו שכתוב ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

רבי יצחק ורבי ייסא היו הולכים בדרך. אמר רבי ייסא, הנה שכינה אצלנו, נתעסק בדברי תורה, שכל מי שעוסק בדברי תורה ומשתדל בה, זוכה להמשיך אותה עמו.

פתח רבי יצחק ואמר, (תהלים יח) חי וברוך צורי ויורם אלוהי ישעי. הפסוק הזה הוא סוד. חי ה', וכי לא ידענו שהקדוש ברוך הוא נקרא חי? אלא אפלו צדיק גמור, הוא נקרא חי, שהרי חי - צדיק הוא למעלה וצדיק הוא למטה. למעלה הקדוש ברוך הוא נקרא חי - למטה הצדיק נקרא חי, שכתוב (שמואל ב-ב כג) ובניהו בן יהוידע בן איש חי. למה נקרא חי? משום שהוא צדיק, שהרי צדיק נקרא חי, חי העולמים. וברוך צורי - הכל אחד. חי וברוך - שלא נפרדים זה מזה. שפאשר מתחברים יחד נקרא באר מים חיים. זה נובע החוצה, וזה מתמלא ממנו.

יורם אלוהי ישעי - זה העולם העליון, שהוא רם ונשא, רם על הכל, שהרי ממנו יוצא הכל, ומקור שלא פוסק וכל הנביעה שנובע למלא הבאר כראוי, ומשם מתברכת להאיר לכל אותם שלמטה.

פליל יחלף, וכתוב, (שם) ונשגב יי לבדו ביום ההוא. הוא בלחודו, כמה דכתיב, (דברים לב) ואין עמו אל נכר, בגין דישתצי חילא מסאבא מעלמא, ולא ישתאר לעילא ותתא אלא קדשא בריך הוא בלחודו, וישראל לפולחניה, עם קדיש, ויתקרי קדיש, דכתיב, (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם. וכדין יהא מלפא יחידי, לעילא ותתא, ועמא יחידאה לפולחניה, כמה דכתיב, (דברי הימים א יז) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

רבי יצחק ורבי ייסא, הוו אזלי בארחה, אמר רבי ייסא, הא שכינתא לגבן נתעסק במלי דאורייתא, דכל מאן דעסיק במלי דאורייתא וישתדל בה, זכי לאמשכא ליה בהדיה.

פתח רבי יצחק ואמר, (תהלים יח) חי וברוך צורי ויורם אלוהי ישעי, האי קרא איהו רזא. חי יי, וכי לא ידענא דקדשא בריך הוא אקרי חי, אלא אפילו צדיק גמור, איהו אקרי חי, דהא חי, צדיק איהו לעילא וצדיק איהו לתתא. לעילא קדשא בריך הוא אקרי חי. לתתא צדיק אקרי חי, דכתיב, (שמואל ב כג) ובניהו בן יהוידע בן איש חי, אמאי אקרי חי בגין דאיהו צדיק, דהא צדיק חי אקרי, חי העולמים. וברוך צורי, פלא חד, חי וברוך, דלא מתפרשי מהדדי, דכד מתחברין פחדא אקרי (שיר השירים ד) באר מים חיים. דא נביע לגו, ודא אתמלייא מניה.

יורם אלוהי ישעי, דא עלמא עלאה, דאיהו רם ונשא, רם על פלא. דהא מיניה

נפיק פלא, (מקורא דלא פסיק) וכל נביעו דנביע, לאתמלייא בירא כדקא יאות.

וּכְשֶׁמִתְמַלֵּאת [ו] הַכֹּל כְּרֹאוּי, אֲזַ וַיְרוּם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

פָּתַח רַבִּי יִיסָא וְאָמַר, (איוב לו) לֹא יִגְרַע מִצְדִּיק עֵינָיו וְאֵת מַלְכִים לִפְסָא וַיִּשְׁיבֵם לְנֹצַח וַיִּגְבְּהוּ. בֹּא רֹאה, כְּשֶׁרִשְׁעִים לֹא שׁוֹלְטִים בְּעוֹלָם וְנֹאֲבָדִים מִמֶּנּוּ [מהעולם], אֲזַ הַצְּדִיק שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכֹתוֹב לֹא יִחְיֶה רָשָׁע וּמִשְׁפָּט עֲנִיִּים יִתֵּן. מֵה כְּתוֹב אַחֲרָיו? לֹא יִגְרַע מִצְדִּיק עֵינָיו. מֵה זֶה עֵינָיו? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לד) עֵינַי ה' אֵל צְדִיקִים.

וְאֵת מַלְכִים לִפְסָא - אֵלוֹ הֵם הַמַּלְכִים הַשׁוֹלְטִים שְׁנֹאֲחֲזִים בִּפְסָא. וַיִּשְׁיבֵם לְנֹצַח - שֶׁהִתְקִימוּ בִּפְסָא בְּקִיּוּם שְׁלֹם. וַיִּגְבְּהוּ - לְמַה וַיִּגְבְּהוּ? לְשֵׁלֵט בְּעוֹלָם, וַיִּתְקַיֵּם הַפְּסָא עַל עֲמוּדָיו. דְּבַר אַחֵר וַיִּגְבְּהוּ - שְׁנוּטָלִים אֵת הַפְּסָא וּמַעֲמִידִים אוֹתוֹ לְמַעַלָּה לְהֶאֱחֹז בְּמִקוּמוֹ כְּרֹאוּי, וְאֲזַ הַכֹּל יִחוּד אֶחָד.

בְּעוֹדָם הוֹלְכִים רָאוּ אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה בָּא, וְעָלָם אֶחָד עִמּוֹ רוֹכֵב עַל כֶּתֶפוֹ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְדַאי שֶׁהָאִישׁ הַזֶּה הוּא יְהוּדִי, וּכְדִי לְזִכּוֹת אֲנָשִׁים הוּא בָּא. אָמַר רַבִּי יִיסָא, נִזְכָּה אֲנִי בּוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה.

כְּשֶׁהִגִּיעַ אֵלֵיהֶם, אָמַר רַבִּי יִיסָא, אֵיפֹה הַכְּלִי [המורה של העמיר] עִם מֵאֲכָלֵי הַדֶּרֶךְ? אָמַר, כְּדִי שִׁיזְכּוּ [ב] אֲנָשִׁים, שֶׁהָרִי יֵשׁ לִי שְׁנֵי בָנִים, וְהִגִּיעַ הַצָּבָא לְעִיר וְנִשְׁבְּפוּ, וְכַעַת אֲנִי הוֹלֵךְ כְּדִי שִׁיזְכּוּ בָהֶם בְּנֵי אָדָם. זְכוּ עִמּוֹ וְנִתְנוּ לוֹ לְאָכֹל.

בִּנְיָתִים פָּתַח אוֹתוֹ יְהוּדִי וְאָמַר, (במדבר כח) אֵת קָרְבְּנִי לְחִמִּי לְאִשִּׁי וְגו'. הַקָּרְבָּן שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל יוֹם כְּדִי לְזוֹן אֵת הָעוֹלָם

וּמִתְמַן אֲתַבְּרָכָא, לְאַנְהָרָא לְכָל אֵינּוֹן דְּלִתְתָא, וְכַד (הא) אֲתַמְלִיָּא, כְּדָקָא יְאוּת, כְּדִין וַיְרוּם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

פָּתַח רַבִּי יִיסָא וְאָמַר, (איוב לו) לֹא יִגְרַע מִצְדִּיק עֵינָיו וְאֵת מַלְכִים לִפְסָא וַיִּשְׁיבֵם לְנֹצַח וַיִּגְבְּהוּ, תָּא חֲזִי, כְּדִי חֲיִיבָא לֹא שְׁלִטִין בְּעֵלְמָא וְאֲתַאֲבִידוּ מִיְנִיה (מעלמא), כְּדִין צְדִיק אִיהוּ שְׁלִיט בְּעֵלְמָא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (שם) לֹא יִחְיֶה רָשָׁע וּמִשְׁפָּט עֲנִיִּים יִתֵּן. מֵה כְּתִיב בְּתַרְיָה, לֹא יִגְרַע מִצְדִּיק עֵינָיו, מֵהוּ עֵינָיו, כְּמַה דְּאֵת אָמַר (תהלים לד) עֵינַי יי אֵל צְדִיקִים.

וְאֵת מַלְכִים לִפְסָא, אֵלִין אֵינּוֹן מַלְכִין שְׁלִיטִין, דְּאֲתַאֲחֲדָן לִפְסָא. וַיִּשְׁיבֵם לְנֹצַח, דְּאֲתַקִּימוּ בְּכִרְסֵיָא, בְּקִיּוּמָא שְׁלִים. וַיִּגְבְּהוּ, אֲמַאי וַיִּגְבְּהוּ, לְשֵׁלֵטָה בְּעֵלְמָא, וַיִּתְקַיֵּם כְּרִסֵּיָא עַל סְמִכוּתָהּ. דְּבַר אַחֵר וַיִּגְבְּהוּ, דְּנִטְלֵי כְּרִסֵּיָא, וְזַקְפִין לָהּ לְעֵילָא, לְאֲתַאֲחֲדָא בְּאֲתַרְיָה כְּדָקָא יְאוּת, וְכִדִּין כְּלָא יִחוּדָא חֲדָא.

עַד דְּהוּוּ אֲזִילִי, חֲמוּ חַד בַּר נָשׁ, דְּהוּוּ אֲתִי וְחַד יְנוּקָא עִמִּיהָ, רָכִיב עַל כְּתִפֶיהָ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְדַאי הָאִי בַר נָשׁ יוּדַאי אִיהוּ, וּבְגִין לְזַפָּאָה לְבָנֵי נָשָׁא קָא אֲתִי. אָמַר רַבִּי יִיסָא, נִזְכָּה אֲנִי בְּקַדְמִיתָא בֵּיהּ.

בַּר מְטָא לְגַבִּיָּהוּ, אָמַר רַבִּי יִיסָא אֲן קִיסְתָא דְטְרִימָא (ס"א קיסטא דעמירא) בְּקִירְטוּי דְאוּרְחָא, אָמַר בְּגִין דְּיִזְכּוּן (ד"א ל"ג ב) בְּנֵי נָשָׁא, דְּהָא תְרִין בְּנִין אִית לִי, וְאֲתָא טוּרְנָא לְמִתָּא, וְאֲשִׁתְּבוּ. וְהָאִידְנָא אֲזִילְנָא, בְּגִין

דְּיִזְכּוּן בְּהוּ בְּנֵי נָשָׁא. זְכוּ בְּהַדְיָה, וַיְהִיבּוּ לִיהָ לְמִיכָל.

אֲדַהְבִי פָּתַח הֵהוּא יוּדַאי וְאָמַר, (במדבר כח) אֵת קָרְבְּנִי לְחִמִּי לְאִשִּׁי וְגו'.

ולתת פלפלה למעלה ולמטה, שהרי בהתעוררות שלמטה מתעורר למעלה, ובה מתפלכלים כל אחד ואחד כראוי.

את קרבני לחמי - זהו שכתוב (שיר ה) אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי. לאשי - זהו שכתוב אכלו רעים וגו'. ומה הקדוש ברוך הוא צוה לעורר מזון למעלה [למטה] כדי לעורר מזון [למעלה] למטה מהמזון ההוא - מי שנותן לקים נפש על אחת כמה וכמה שהקדוש ברוך הוא מברך אותו, ויעיר לו מזון שלמעלה, ויתברך העולם בשבילו.

אמר רבי יצחק, ודאי זה הסוד כראוי, ויפה אמר. אמר רבי ייסא, ודאי על זה אמר אותו, שלא יזלזל אדם בשום אדם אחר בעולם, בשתי צורות זכינו לאיש הזה.

פתח ואמר, הפסוק הזה אמר רבי אלעזר, את קרבני לחמי לאשי. את קרבני - הסוד של כנסת ישראל, שכתוב את, את דוקא.

קרבני - זהו קרבן וקשר להתקשר. לחמי - זה המזון שבא מלמעלה בהתעוררות שלמטה. לאשי - להכליל שאר החילות האחרים שהצטרכו להזון כל אחד ואחד כראוי לו. ריח ניחחי - זה הרצון והקשר שאוחז את הכל בסוד העולם העליון.

תשמרו להקריב לי במועדו, מי הוא מועדו? בזמן שמתעורר אברהם לעשות רצונו, שכתוב (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר, ובזמן שנעקד יצחק על גבי המזבח, שאותה השעה היתה בין הערבים. ואמר רבי (תיא) ייסא, אם כך, זה שכתוב במועדו הנה צריך להיות במועדים! אמר לו, אותה

קרבנא דקדשא בריך הוא בכל יומא, בגין למיזן עלמא ולמיהב ספוקא לעילא ותתא. דהא באתערוותא דלתתא, אתער לעילא. ובדא מסתפקין כל חד וחד כדקא יאות.

את קרבני לחמי, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ה) אכלתי יערי עם דבשי שתיתי

ייני עם חלבי. לאשי, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ה) אכלו רעים וגו', ומה קדשא בריך הוא פקיד לאתערא מזונא לעילא (לתתא) בגין לאתערא מזונא (לעילא) לתתא מההוא מזונא. מאן דיהיב מזונא לקיימא נפשא, על אחת כמה וכמה דקודשא בריך הוא בריך ליה, ויתער ליה מזונא דלעילא, ויתברך עלמא בגיניה.

אמר רבי יצחק, ודאי רזא דא כדקא חזי, ושפיר קאמר. אמר רבי ייסא, ודאי על דא אמרו, דלא יזלזל בר נש, לשום בר נש אחרא בעלמא, בתרי גוויי זכינא להאי בר נש.

פתח ואמר, האי קרא אמר (דף קסד ע"ב) רבי אלעזר (במדבר כח) את קרבני לחמי

לאשי, את קרבני, רזא דכנסת ישראל. דכתיב את, את דייקא. קרבני, דא איהו קרבנא, וקשורא לאתקשרא. לחמי, דא מזונא דאתי מלעילא, באתערוותא דלתתא. לאשי, לאתפללא שאר חילין אחרנין דאצטריכו לאתזנא, כל חד וחד כדקא חזי ליה. ריח ניחחי, דא רעותא וקשורא, דאתאחדא כלא ברזא דעלמא עלאה.

תשמרו להקריב לי במועדו, מאן מועדו, בזמן דאתער אברהם למעבד

רעותיה, דכתיב, (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר. ובזמנא דאתעקד יצחק, על גבי מדבחא, דההיא שעתא, בין הערבים הנה. ואמר רבי (תיא) ייסא,

השעה נכלל אש במים ומים באש, ומשום כך פתוב במועדו. בא ראה, בכל הקרבנות לא כתוב כמו שכתוב כאן תשמרו להקריב לי. תשמרו - הסוד של שמור, שהוא צריך להקריב למעלה, שפתוב תשמרו להקריב לי במועדו, במין ובשמאל, כמו שנאמר באברהם ויצחק, והכל בסוד עליון.

אמר רבי ייסא, אלמלא לא באתי לכאן אלא לשמע הדברים הללו - די לי. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא. על זה פתוב (ישעיה ד) ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

ולכן הלך לגזז את צאנו וגו'. אמר רבי יוסי, מה זה תרפים? אלא עבודה זרה. ולמה נקראים תרפים? לגנאי היה, כמו ששינינו במקום התרף. ומניין לנו שהיו עבודה זרה? שכתוב למה גנבת את אלהי וכתוב עם אשר תמצא את אלהיך וגו'. ולכן המכשף של כל המכשפים של העולם היה, ובה היה יודע את כל מה שרוצה לדעת.

אמר רבי חייא, בקסם נעשה. רבי יוסי אומר, בנחש. אמר רבי יהודה, לא נעשו אלא בשעות ידועות. ולמה נקראים תרפים? משום שמפנים את השעה הזו, והשעה מרפה היר, כמו שנאמר רב עתה הרף ירך.

בשהאמן עושה אותו, אותו שיודע רגעים ושעות עומד עליו ואומר: פעת הרפה וכעת עשה. ולא תמצא מעשה שצריך שירפו ממנו אלא זה. והוא מדבר תמיד

אי הכי, האי דכתיב במועדו, במועדים מיבעי ליה. אמר ליה, ההיא שעתא, אתכליל אשא במיא ומיא באשא, ובגין כך פתיב במועדו.

תא חזי, בכל קרבנין לא כתיב כמה דכתיב הכא, תשמרו להקריב לי. תשמרו, רזא דשמור, דאיהו צריכא לקרבא לגבי עילא, דכתיב תשמרו להקריב לי במועדו. בימינא ושמאלא, כמה דאתמר באברהם ויצחק, וכלא ברזא עלאה.

אמר רבי ייסא אלמלא לא אתינא הכא, אלא למשמע מלין אלין, דיי. זכאין אינון ישראל, בעלמא דין ובעלמא דאתי. על דא כתיב, (ישעיה ס) ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

ולכן הלך לגזז את צאנו וגו'. אמר רבי יוסי מאן תרפים, אלא עבודה זרה הו, ואמאי אקרי תרפים, לגנאי הוה, כמה דתנינן במקום התורף. ומנלן דעבודה זרה הו, דכתיב, (שם) למה גנבת את אלהי. וכתיב, (שם) עם אשר תמצא את אלהיך וגו'. ולכן חרשא דכל חרשין דעלמא הוה, ובהאי הוה ידע בכל מאי דבעי למנדע.

אמר רבי חייא, בקסם אתעביד. רבי יוסי אומר, בנחש. אמר רבי יהודה, לא אתעבידו אלא בשעתי ידיען. ואמאי אקרי תרפים. בגין דבטשי האי שעתא, והאי שעתא ארפי ידא, כמה דאת אמר, (שמואל ב כד) רב עתה הרף ירך.

אומנא פד עביד ליה, ההוא דידע רגעי ושעתי קאים עליה, ואמר, השתא

ארפי, והשתא עביד. ולא

ונותן עצות רעות להרע לנפש האדם.

ורחל פחדה, משום שנתן עצה להרע ליצקב, ובשביל בזיון עבודה זרה שמה אותם פחמיה עד שאין יכולים לדבר. שהרי פשהוא מתקן לדבר, מכבדים ומרביצים לפניו. וכעת מה כתוב? ותשב עליהם. זכר ונקבה היו, ועבודות רבות עושים טרם מדברים. ומשום כף התעכב לכן שלשה ימים, שלא ידע שברח יצקב, שכתוב ויגד ללכן ביום השלישי כי ברח יצקב.

ואמר רבי יהודה, הזמין עצמו בשלשה דברים: הזדרז בכלי הכשפים שהיו לו, והזדרז בכלי זין כדי לאבד אותו מן העולם, שכתוב (דברים כו) ארמי אבד אבי. פיון שראה הקדוש ברוך הוא שרצה לאבד את יצקב, מה כתוב? השמר לך פן תדבר עם יצקב מטוב עד רע. והינו שכתוב יש לאל ידי לעשות עמכם רע.

במה בטח? בכשפים שהיו בידו. בא ראה, לכן הלך ביום אחד הדרך שהלך יצקב שבעה ימים כדי לעקר אותו מן העולם. אחד על שהלך, ואחד על אותם התרפים. ואף על גב שרחל היא שעשתה כדי לעקר את אביה מאחרי עבודה זרה - נענשה שלא גדלה את בנימין, ולא עמדה עמו שעה אחת בשביל הצער של אביה, אף על גב שהתפונה לטוב. רבי יצחק אמר, כל אותה התוכחה שהיתה ליצקב עם לכן, החזיר לו ללכן להודות לקדוש ברוך הוא, שכתוב ראה אלהים עד ביני וביניך. בא ראה, כתוב אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו. חזר אותו הרשע לתקלתו.

תשפח עבדתא דאצטריך דירפון מינה אלא האי. ואיהו מליל תדיר, ויהיב עיטין בישין לאבאשא לנפשיה דבר נש.

ורחל דחילת, בגין דיהב עיטא לאבאשא ליה ליצקב, ובגין בזיונא דעבודה זרה, שוי לון תחותה, עד דלא יכיל למלא. דהא כד איהו מתתקן למלא, מכבדין ומרביצין קמיה, והשתא מה כתיב, (בראשית לא) ותשב עליהם. דכר ונוקבא הוו, ופולחנין סגיאיין קא עבדין לון עד לא ממללן. ובגיני כף אתעפב לכן תלת יומין, דלא ידע דערק יצקב, דכתיב, (שם) ויגד ללכן ביום השלישי כי ברח יצקב.

ואמר רבי יהודה, זמין גרמיה בתרין מלין, אזדרז בכל חרשין דהוה ליה ואזדרז בזיינין, בגין לאובדא ליה מן עלמא, דכתיב (דברים כו) ארמי אבד אבי. פיון דחמא קדשא בריך הוא, דבעא לאובדא ליצקב. מה כתיב, (בראשית לא) השמר לך פן תדבר עם יצקב מטוב עד רע. והיינו דכתיב, (שם) יש לאל ידי לעשות עמכם רע. במה אתרחיין, בחרשין דהוו בידיה.

תא חזי, לכן אזל ביומא חד, ארח שבעה ימים דאזל יצקב, בגין לאעקרא ליה מן עלמא. חד, על דאזל. וחד, על אינון תרפים. ואף על גב דרחל איהי עבדת לאעקרא ליה לאבוה מפתר עבודה זרה, אתענשת. דלא רביאת ליה לבנימן, ולא קיימא בהדיה שעמא חדא, בגין צערא דאבוה, אף על גב דאתפונת לטב.

רבי יצחק אמר, כל ההיא תוכחתא דהוה ליה ליצקב בלכן. אהדר ליה ללכן,

לאודא ליה לקודשא בריך הוא, דכתיב (בראשית לא) ראה אלהים עד ביני

וּבִינְיָן. תָּא חֲזִי, פְּתִיב, (בראשית לא) אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וְאֱלֹהֵי נְחֹר יִשְׁפְּטוּ בִּינֵינוּ, אֶהְדֵּר הֵהוּא רָשַׁע לְתַקְלִיה, פִּינּוּן דְּאָמַר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, אֶהְדֵּר וְאָמַר וְאֱלֹהֵי נְחֹר. (דף קסח ע"א).
 וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק, (בראשית לא) מָאִי טַעְמָא בְּפַחַד יִצְחָק, וְלֹא בְּאֱלֹהֵי אַבְרָהָם. אֵלָא, דְּלֹא בְּעַא לְאַטְרַחָא לִימִינָא בְּגִינְיָה דְּלִבָּן. וְלֹא עוֹד, אֵלָא דְּלֹא לְפַעֲי לִיה לְאִינִישׁ, אָף עַל גַּב דְּאוּמִי בְּקוּשְׁטָא, לְאוּמָאָה בְּאַתֵּר עֲלָאָה דְּכֻלָּא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדַאי לְקִיּוּמָא (ס"א לְאוּמָאָה) פְּדָקָא יְאוּת, אוּמִי יַעֲקֹב פְּדָ, וְהָכִי אֶתְחַזִּי, וַיַּעֲקֹב אֶשְׁגַּח בְּמִלָּה, אָמַר, הָא אִיהוּ אָמַר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, וְשִׁבְק לְאַבָּא, אָנָּא אֲשֵׁלִים פְּלֹא, מִיָּד וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק. דָּבַר אַחֵר, לְאַתְּפִלָּא בְּדִינָא, לְמִיקָם עֲלִיה דְּלִבָּן.

השלמה מההשמטות (בין סימן נא - נב רעיא מהימנא פתח רבי שמעון השייך לרף קס"ה ע"א אצל ויעקב הלך תמצא בחלק ג' דף רכ"ה ע"ב (עד כאן מההשמטות)

וַיַּעֲקֹב הֵלֶךְ לְדַרְפּוּ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מְלֹאכֵי אֱלֹהִים. (בראשית לב) רַבִּי אַבָּא פְּתַח וְאָמַר, (בראשית ה) זָכַר וּנְקֵבָה בְּרֵאִים וְגו'. כַּמָּה יֵשׁ לָנוּ לְהַסְתַּפֵּל בְּדַבְרֵי הַתּוֹרָה. אוּי לְהֵם לְאוּתָם אֲטוּמִי הֵלֵב וְסִתּוּמִי הַעֵינַיִם. הִנֵּה הַתּוֹרָה קוֹרֵאת לְפָנֵיהֶם, (משלי ט) לְכוּ לְחַמּוּ בְּלַחְמֵי וּשְׂתוּ בֵּינָן מְסַכְתֵּי. מִי פְתִי יִסֵּר הַנֵּה. חֲסַר לֵב אֶמְרָה לוֹ, וְאִין מִי שִׁישְׁגִּיחַ.
 בַּא רְאָה, בְּפִסְקִי הַזֶּה יֵשׁ סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים, הוּא בְּפָנִים וְהוּא בַּחוּץ. זָכַר וּנְקֵבָה בְּרֵאִים, נִשְׁמַע לְצוּרָה הַזֶּה וְנִשְׁמַע לְצוּרָה הַזֶּה, וְנִשְׁמַע שְׁהַשְׁמֵשׁ וְהַלְבָּנָה הֵם בַּחֲבוּר אַחַד, שְׂכַתוֹב בְּרֵאִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (חֲבִיקוֹק א) שְׁמֵשׁ יָרַח עֲמַד זְבֻלָּה. וְנִשְׁמַע שְׂאָדָם וְחוּהָ נִבְרָאוּ יַחַד חֲדָא אִינּוּן, דְּכַתִּיב בְּרֵאִים. כַּמָּה דָּאתָ אָמַר, (חֲבִיקוֹק ג) שְׁמֵשׁ יָרַח עֲמַד זְבֻלָּה.

פִּינּוּן שְׂאָמַר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, חֲזֹר וְאָמַר וְאֱלֹהֵי נְחֹר.
 וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק. מִה הַטַּעַם בְּפַחַד יִצְחָק וְלֹא בְּאֱלֹהֵי אַבְרָהָם? אֵלָא שְׂלֹא רָצָה לְהַטְרִיחַ אֶת הַיָּמִין בְּשִׁבִיל לְבָן, וְלֹא עוֹד, אֵלָא שְׂלֹא צְרִיף לְאָדָם - אָף עַל גַּב שְׁנֹשְׁבַע בְּאֶמֶת - לְהַשְׁבַּע בְּמָקוֹם הַעֲלִיּוֹן שֶׁל הַכֹּל.
 אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדַאי לְקִיּוּם [לְשִׁבוּקָה] כְּרֵאוּי נִשְׁבַּע פֶּךָ יַעֲקֹב, וְכִף רְאוּי. וַיַּעֲקֹב הַשְׁגִּיחַ בְּדַבְרֵי. אָמַר, הָרִי הוּא אָמַר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, וְעוֹזֵב אֶת אַבָּא. אָנִי אֲשֵׁלִים אֶת הַכֹּל. מִיָּד - וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק. דָּבַר אַחֵר, לְהַפְלִל בְּדִין, לְעַמַּד עַל לְבָן.

השלמה מההשמטות (בין סימן נא - נב)

רעיא מהימנא פתח רבי שמעון השייך לרף קס"ה ע"א אצל ויעקב הלך תמצא בחלק ג' דף רכ"ה ע"ב (עד כאן מההשמטות)

וַיַּעֲקֹב הֵלֶךְ לְדַרְפּוּ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מְלֹאכֵי אֱלֹהִים. (בראשית לב) רַבִּי אַבָּא פְּתַח וְאָמַר, (בראשית ה) זָכַר וּנְקֵבָה בְּרֵאִים וְגו'. כַּמָּה יֵשׁ לָנוּ לְהַסְתַּפֵּל בְּדַבְרֵי הַתּוֹרָה. אוּי לְהֵם לְאוּתָם אֲטוּמִי הֵלֵב וְסִתּוּמִי הַעֵינַיִם. הִנֵּה הַתּוֹרָה קוֹרֵאת לְפָנֵיהֶם, (משלי ט) לְכוּ לְחַמּוּ בְּלַחְמֵי וּשְׂתוּ בֵּינָן מְסַכְתֵּי. מִי פְתִי יִסֵּר הַנֵּה. חֲסַר לֵב אֶמְרָה לוֹ, וְאִין מִי שִׁישְׁגִּיחַ.
 בַּא רְאָה, בְּפִסְקִי הַזֶּה יֵשׁ סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים, הוּא בְּפָנִים וְהוּא בַּחוּץ. זָכַר וּנְקֵבָה בְּרֵאִים, נִשְׁמַע לְצוּרָה הַזֶּה וְנִשְׁמַע לְצוּרָה הַזֶּה, וְנִשְׁמַע שְׁהַשְׁמֵשׁ וְהַלְבָּנָה הֵם בַּחֲבוּר אַחַד, שְׂכַתוֹב בְּרֵאִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (חֲבִיקוֹק א) שְׁמֵשׁ יָרַח עֲמַד זְבֻלָּה. וְנִשְׁמַע שְׂאָדָם וְחוּהָ נִבְרָאוּ יַחַד חֲדָא אִינּוּן, דְּכַתִּיב בְּרֵאִים. כַּמָּה דָּאתָ אָמַר, (חֲבִיקוֹק ג) שְׁמֵשׁ יָרַח עֲמַד זְבֻלָּה.

בְּזוּג אֶחָד, וְכִינּוֹן שְׁנַמְצָאוּ בְּזוּג אֶחָד, מִיַּד וַיִּבְרָךְ אֹתָם, שְׁאִין הַבְּרָכָה שׁוֹרָה אֶלָּא בְּמָקוֹם שְׁנַמְצָאִים זָכַר וַיִּנְקְבָהּ.

בֵּא רָאָה, כְּשִׁיִּצָא יַעֲקֹב לְלֶכֶת לְחָרֹן, הִיָּה לְבָדוֹ, שְׁלֵא נִשְׂא, מַה פְּתוּב? וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וְגו', וְלֹא הִשְׁכִּיחוּ לוֹ אֶלָּא בְּחֵלוֹם. פְּעַת שְׁנִשְׂא, וְהִיָּה בֵּא עִם כָּל הַשְּׂבָטִים, כְּפִיכּוֹל הַמַּחְנֹת הָעֲלִיּוֹנִים פִּגְשׁוּ בּוֹ וְהִתְחַנְּנוּ לוֹ, שְׁפְתוּב וַיִּפְגַּעוּ בּוֹ. הֵם חֲזָרוּ לְהַפְגִּישׁ בּוֹ. בְּרֵאשׁוֹנָה - וַיִּפְגַּע הוּא בְּמָקוֹם, וְכַעַת הֵם - וַיִּפְגַּעוּ בּוֹ.

מִשׁוֹם שְׂבָשְׁבִיל יַעֲקֹב וּבִאֲתָם הַשְּׂבָטִים הֵם מְשַׁקִּים, מִן הַמַּיִם שֶׁל הַיָּם הַגְּדוֹל. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא בְּרֵאשׁוֹנָה בְּלִילָה בְּחֵלוֹם, וְכַעַת בְּמֵרָאָה הָעֵינַן וּבִיּוֹם. זֶהוּ שְׁפְתוּב וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב פֶּאֶשֶׁר רָאִם מַחְנָה אֱלֹהִים זֶה וְגו'.

בְּמַה הִפְדִּיר אוֹתָם? אֶלָּא רָאָה שֶׁהֵם הָיוּ אוֹתָם שְׂרָאָה בְּחֵלוֹם, מִשׁוֹם כִּף קָרָא לָהֶם מַחְנִים, מַחְנֹת שְׁנֵרָאוּ לְמַעֲלָה וּמַחְנֹת שְׁנֵרָאוּ לְמַטָּה. לְמַה נִּתְגַּלְלוּ לְפָגַשׁ אוֹתוֹ? אֶלָּא הִשְׁכִּינָה הַלְכָה אֵלָיו לְטַל אֶת בֵּיתוֹ, וּמִצְפָּה לְבִנְיָמִן לְטַל אֶת הַבַּיִת עִם יַעֲקֹב כְּרֵאִי, וְאֵז פְּתוּב וְשָׁב יַעֲקֹב וְשָׁקַט וְשָׁאֲנָן וְאִין מַחְרִיד. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

סְתָרֵי תוֹרָה

וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבֵא הַשֶּׁמֶשׁ. מַה רָאָה שְׁלֵמָה הַמְּלִךְ שְׂרֵאשִׁית סִפְרָה הַחֲכָמָה שְׁלוֹ הוּא מִכָּאן? אֶלָּא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַמְּלִךְ שְׁלֵמָה הָקִים אֶת הַסִּפְרָה הַזֶּה עַל שְׁבַעַת הַבָּלִים, וְהָעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם.

מִלְפָּא, דְּשִׁירוּתָא דְּסִפְרָא דְּחֲכָמָתָא דִּילִיָּה מִהֲכָא אִיהוּ. אֶלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁלֵמָה מִלְפָּא הָאִי סִפְרָא, אוֹקִים לִיָּה עַל שְׁבַעַת הַבָּלִים, וְעֵלְמָא קָאִים עֲלֵיהוּ.

וְאֶשְׁתַּמַּע, דְּאָדָם וַחֲוָה כִּחְדָּא אֶתְבְּרִיאוּ, בְּזוּגָא חַד. וְכִינּוֹן דְּאֶשְׁתַּפְּחוּ בְּזוּגָא חַד, מִיַּד וַיִּבְרָךְ אֹתָם. דְּלִית בְּרִכְתָּא שְׂרֵיָא, אֶלָּא בְּאַתְר דְּאֶשְׁתַּפְּחוּ דְּכַר וְנוֹקְבָא.

תָּא חֲזִי, כַּד נִפְק יַעֲקֹב לְמִיָּהָ לְחָרֹן, בְּלַחְדוּי הָוָה, דְּלֹא אִינְסִיב. מַה פְּתִיב, (בראשית כח) וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וְגו', וְלֹא אָתִיבוּ לִיָּה אֶלָּא בְּחֵלְמָא, הַשְּׂתָא דְּאִנְסִיב וְהוּא אָתִי בְּכִלְהוּ שְׂבָטִין. כְּפִיכּוֹל מְשַׁרְיִין עֲלֵאִין, פִּגְעִין בֵּיה, וְאֶתְחַנְּנוּ לִיָּה. דְּכַתִּיב וַיִּפְגַּעוּ בּוֹ, אִינוּן אֶהְדְּרוּ לְמַפְגַּע בֵּיה. פְּקַדְמִיתָא אִיהוּ וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם, הַשְּׂתָא אִינוּן וַיִּפְגַּעוּ בּוֹ.

בְּגִין דְּבִגִינִיָּה דִּיעֲקֹב וּבְאִינוּן שְׂבָטִין, אֶתְשַׁקִּין אִינוּן מִמֵּיא דִּימָא רַבָּא. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא בְּקַדְמִיתָא בְּלִילָה בְּחֵלְמָא. הַשְּׂתָא בְּחִיזוּ דְּעִינָא, וּבִימָמָא. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (בראשית לב) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב פֶּאֶשֶׁר רָאִם מַחְנָה אֱלֹהִים זֶה וְגו'.

בְּמַה (דף קסה ע"ב) אֶשְׁתַּמוּדַע לֹוֹן, אֶלָּא חֲמָא, דְּאִינוּן הָוֹ, אִינוּן דְּחֲמָא בְּחֵלְמָא, בְּגִינֵי כִף קָרָא לֹוֹן מַחְנִים, מְשַׁרְיִין דְּאֶתְחַזּוּ לְעִילָא, וּמְשַׁרְיִין דְּאֶתְחַזּוּ לְתַתָּא. אֲמָאִי אֶתְגַּלְיָאוּ לְמַפְגַּע לִיָּה. אֶלָּא שְׁכִינְתָּא אֶזְלָא לְגַבִּיָּה, לְנִטְלָא לְבִיתִיָּה. וּמַחְפָּא לִיָּה לְבִנְיָמִן, לְנִטְלָא בֵּיתָא עֲמִיָּה דִּיעֲקֹב פְּדָקָא יָאוּת. וְכַדִּין פְּתִיב, (ירמיה מו) וְשָׁב יַעֲקֹב וְשָׁקַט וְשָׁאֲנָן וְאִין מַחְרִיד. בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. (ע"כ פִּרְשֵׁת)

(ויצא)

סְתָרֵי תוֹרָה

וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבֵא הַשֶּׁמֶשׁ. (קהלת א) מָאִי קָא חֲמָא שְׁלֵמָה

ואינון עמודין וסמכין, קיימא דעלמא. דבגין כף אקרין
הבלים, (ס"א כהאי הכל דנפיק מפומיה דבר נש ואתקנים ביה
ואתערו חברייהו אין העולם מתקנים אלא כהבל פיהם של תינוקות של בית
רבן. דבר אחר על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל
גמילות חסדים. התורה דא ועקב העבודה דא ויחק גמילות חסדים דא
אברהם. שלשה דברים אלון אינון סמכין עלאין תלתא מן שבועה הבלים)
מה גופא, לא אתקנים בלא הבל, אוף הכי עלמא, לא
אתקנים אלא על הבלים דאמר שלמה מלכא. ואינון שבע,
דכתיב, (קהלת א) הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל
הבל, הא שבע.

ואי תימא, אי הכי דאינון מרגלאן טבאן דעלמא קיימא
עליהו, הא באתר אחרא פתיב הבלים בישין, ואינון
סתירו דעלמא, כגון (קהלת ו) זה הבל וחלי רע הוא. (קהלת ד)
זה הבל ורעות רוח. אלא ודאי (אליו) אף על גב דהני שבע
הבלים, דאינון קדישין קיימא דעלמא, אית לקבל הני ז'
הבלים דכל דינין דעלמא (מנייהו) נפקין, ומנייהו מתפשטין.
(הבלים אחרנין ובלא קיימא דגלותא (ס"א דעלמא) בגין דאית בהני שבע
הבלים דכל דינין דעלמא נפקו ומתפשטו מיניה) ואקרין הבלים
אתרנין, לאלקאה בני נשא, ולא תקנא לון דיתהון בארץ
מישר, ואקרין הבל דשריא בהו חלי רע, הבל דאיהו רעות
רוח. ואינון קיימא (דעלמא). דבגיניהון בני נשא אזלין בארץ
מישר ודחילו מקדשא ברין הוא, ועל דא סגיאיין אינון
הבלים דמתפשטי מהני שבע.

ושירותא דאיהו אמר, רזא דשמשא, דאיהו הבל, דקיים
עלמא, ואיהו רזא לאעלא בר נש לגו מהימנותא
עלאה דקדשא ברין הוא. ובגין כף, כל מה דתחות האי
דרגא, לאו איהו רזא דמהימנותא, ועל דא כתיב, (קהלת ב)
ואין יתרון תחת השמש (קהלת ט) בכל אשר נעשה תחת
השמש, דהא תחות האי לא אצטרין לאתדבקא.

אדם הולכים בדרך ישר ופוחדים מהקדוש ברוך הוא, ועל כן רבים הם ההבלים שמתפשטים
משבעה הללו.

והם העמודים והתומכים, קיימא
העולם. שמשום כף נקראו
הבלים: (ס"א בהל זה שיוצא מפיו של אדם
ומתקם בו, והתעוררו החברים אין העולם מתקם
אלא כהבל פיהם של תינוקות של בית רבן. דבר
אחר, על שלשה דברים העולם עומד, על התורה
ועל העבודה ועל גמילות חסדים. התורה - זה
יעקב, העבודה - זה יצחק, גמילות חסדים - זה
אברהם. שלשה דברים אלו הם עמודים עליונים,
שלשה מן שבועה הבלים) מזה הגוף אינו
מתקם בלי הבל - אף כף העולם
אינו מתקם אלא על ההבלים
שאמר שלמה המלך, והם
שבעה, שכתוב הבל הבלים אמר
קהלת הבל הבלים הכל הבל.
הרי שבעה.

ואם תאמר, אם כף שאותן
מרגליות טובות שהעולם עומד
עליהם, הנה במקום אחר כתוב
הבלים רעים, והן חרבן העולם,
כמו (קהלת ו) זה הבל וחלי רע
הוא. זה הבל ורעות רוח. אלא
ודאי [אלו], אף על גב ששבעה
ההבלים הללו, שהם קדושים,
קיים העולם, יש כנגד אלו
שבעה הבלים שכל דיני העולם
יוצאים ומהם מתפשטים [הבלים
אחרים, והכל קיים של תגלות (של העולם), משום
שיש באלו שבעה הבלים שכל דיני העולם יוצאים
ומתפשטים מנגד] ונקראים הבלים
אחרים להלקות בני אדם
ולתקנם שילכו בדרך ישרה,
ונקראים הבל ששורה בהם חלי
רע, הבל שהוא רעות רוח. והם
הקיום [של העולם] שבגללם בני
אדם הולכים בדרך ישר ופוחדים מהקדוש ברוך הוא, ועל כן רבים הם ההבלים שמתפשטים
משבעה הללו.

והראשית שהוא אמר, סוד השמש, שהוא הבל שמקים את העולם, והוא הסוד להכניס את
האדם לתוך האמונה העליונה של הקדוש ברוך הוא. ומשום כף, כל מה שפתחת הדרך הזו אינו
סוד האמונה, ועל כן כתוב (סו) ואין יתרון תחת השמש, בכל אשר נעשה תחת השמש, שהרי
מתחת לזה לא צריך להדבק.

שִׁמְשָׁא בְּסִיתְרָא, חָדָא אֵינּוּן בְּלָא פִירוּדָא, וְסִיתְרָא אָף עַל גַּב דְּאִיהוּ תַחְתּוֹת שִׁמְשָׁא, כְּלָא אִיהוּ שִׁמְשָׁא, בְּלָא פִירוּדָא. וְתַחְתּוֹת הַאי, כְּלָא אִיהוּ רְעוּת רִיחַ, וְאַסִּיר לְאַתְדַּבְּקָא בֵּיהּ.

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב, (בראשית כח) בְּקִטְרָא דְּסִתִּימוּ, מַגּוּ סִתְרָא סִתִּימָא נְפָקָא, זֶהֱר אֶסְפֵּקְלָרְיָאָה דְּנִהְרָא, כְּלִילָא מִתְרִין גְּוֹוִינִין דְּמִתְחַבְּרִין כְּחָדָא, פִּינּוּן דְּאֵלִין אֶתְפְּלִילוּ דָא בְּדָא, אֶתְחַזִּין בֵּיהּ כָּל גְּוֹוִינִין. אַרְגָּמֶן אִיהוּ כָּל חִיזוּ דְּנִהוּרִין בֵּיהּ כְּלִילֵן. רְצוּא וְשׁוּב, אֵינּוּן נִהוּרִין לָא מִתְעַכְּבִין לְמַחְמִי, חַבּוּרָא חָדָא אֶתְחַבְּרִין בַּהּ הוּא זֶהֱר.

בְּהַאי זֶה"ר שְׁאָרֵי מָאן דְּשְׁאָרֵי. שְׁמָא אִיהוּ לְהֵוּא דְּסִתִּים דְּלָא יָדִיעַ כְּלָל. קוּל יַעֲקֹב אַקְרִי, בְּהַאי אֶתְחַזִּי מִהֵימְנוּתָא דְּכָלָא. הֵוּא דְּסִתִּים וְלָא יָדִיעַ כְּלָל, בְּהַאי שְׁרִיא יְהו"ה. שְׁלִימוּ דְּכָל סִטְרִין אִיהוּ, עֲלָאָה וְתַתְּאָה. הֵכָא אֶשְׁתַּכַּח יַעֲקֹב שְׁלִימוּ דְּאַבְהֶן דְּאַחִיד מִכָּל סִטְרִין. זֶה"ר דָּא, עַל פְּרִירוּ דְּשְׁמָא דָּא אַקְרִי, דְּכַתִּיב, (ישעיה מא) יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיד. תְּרִין שְׁמֵהֶן אַקְרִי, יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל. בְּקַדְמִיתָא יַעֲקֹב, וּלְבַתֵּר יִשְׂרָאֵל.

סִתְרָא דְּסִתְרָא דָּא, כִּד הָוָה בְּקַדְמִיתָא בְּהַאי סוּפָא דְּמַחְשְׁבָה, דְּאִיהוּ פְּרוּשָׁא דְּאוּרִייתָא דְּכַתְּבַת, וְאִיהוּ תוּרָה שְׁבַעַל פָּה. וְעַל דָּא אַקְרִי בָּאֵר, שְׁנַאָמֵר (דברים א) הוֹאִיל מֹשֶׁה בָּאֵר אֶת הַתּוּרָה, בָּא"ר אִיהוּ לְהֵוּא דְּאַקְרִי שְׁבַע, דְּכַתִּיב, (מלכים א) וַיִּבְנֶהוּ שְׁבַע שָׁנִים. וְהֵינּוּ קוּל גְּדוּל.

וְדָא סוּפָא דְּמַחְשְׁבָה, בָּא"ר שְׁבַע אִיהוּ. וְיַעֲקֹב עָאֵל בְּהַאי רִישָׁא לְמִהֵימְנוּתָא, פִּינּוּן דְּאַתְדַּבְּק בְּמִהֵימְנוּתָא דָּא, אֶצְטְרִיף לִיהּ לְאַתְבַּחְנָא, בְּהֵוּא אֶתֵר דְּאַתְבַּחְנוּ אַבְהֶן דִּילִיָּה דְּעָאֵלוּ בְּשָׁלָם וּנְפָקוּ בְּשָׁלָם.

אַדָּם עָאֵל וְלָא אֶסְתַּמֵּר, וְאַתְפַּתָּא אַבְתְּרָה, וְחֻטָּא בְּהֵיָא שְׁבַע. וְיַעֲקֹב נִכְנַס כְּרָאשׁ הִזְה לְאַמוּנָה. פִּינּוּן שְׁנַדְּבַק בְּאַמוּנָה הַזֵּו, הֲצַרְף לוֹ לְהַבְּחֵן בְּאוּתוֹ הַמְּקוּם שְׁנַבְּחָנוּ אַבְוִתֵּי, שְׁנַכְנְסוּ בְּשָׁלוֹם וַיֵּצֵאוּ בְּשָׁלוֹם. אַדָּם נִכְנַס וְלָא נִשְׁמַר, וְהַתְּפַתָּה אַחְרִיָּה, וְחֻטָּא בְּאוּתָהּ אֶשְׁתּוּ וְזוּנִים, הַנְּחַשׁ הַקְּדָמוּנִי. נַח נִכְנַס

הַשְּׁמֶשׁ וְהַלְבָּנָה הֵם אֶחָד בְּלֵי פִירוּד. וְאָף עַל גַּב שְׁהַלְבָּנָה הִיא תַחַת הַשְּׁמֶשׁ, הַכֹּל הוּא שְׁמֶשׁ בְּלֵי פִירוּד, וְתַחַת לָזֶה הַכֹּל הוּא רְעוּת רִיחַ וְאַסִּיר לְהַדְּבַק בּוֹ.

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב, בְּקִשְׁרָא שְׁל הַסִּתִּים, מִתּוּף הַסִּתְרָא הַסִּתּוּם יוֹצֵא, זֶהֱר הָאֶסְפֵּקְלָרְיָהּ הַמְּאִירָה כְּלִילָה מִשְׁנֵי גִוְנִים שְׁמֵתְחַבְּרִים יַחַד. פִּינּוּן שְׁאֵלוּ נִכְלְלוּ זֶה עִם זֶה, נִרְאִים בּוֹ כָּל הַגְּוִינִים. הוּא אַרְגָּמֶן. כָּל מְרָאָה הָאוּרוֹת כְּלִילִים בּוֹ. רְצוּא וְשׁוּב, אוֹתָם הָאוּרוֹת לֹא מִתְעַכְּבִים לְרָאוֹת, חַבּוּרָא אֶחָד הֵם מִתְחַבְּרִים בְּזֶהֱר הַהוּא.

בְּזֶה"ר הִזְה שׁוּרָה מִי שְׁשׁוּרָה, הוּא שֵׁם לְאוּתוֹ הַנְּסִתְרָא שְׁלָא יָדִיעַ כְּלָל, נִקְרָא קוּל יַעֲקֹב, בְּזֶה נִרְאִית הָאֶמוּנָה שְׁל הַכֹּל. אוֹתוֹ נִסְתָּר שְׁלָא יָדִיעַ כְּלָל, בְּזֶה שׁוּרָה יְהו"ה. הוּא הַשְּׁלֵמוֹת שְׁל כָּל הַצְּדָדִים, הַעֲלִינִן וְהַתְּחַתּוּן נִמְצָא כְּאֵן, יַעֲקֹב הַשְּׁלֵמוֹת שְׁל הָאֲבוֹת שְׁאֶחוּזוּ מִכָּל הַצְּדָדִים. הַזֶּהֱר הִזְה עַל בְּחִירַת הַשֵּׁם הִזְה נִקְרָא, שְׁכַתּוּב יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיד. שְׁנֵי שְׁמוֹת נִקְרָא - יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל. בְּרָאשׁוֹנָה יַעֲקֹב, וְאַחֵר כְּף יִשְׂרָאֵל.

הַסִּתְרָא שְׁל הַסִּתְרָא הִזְה, כְּשֶׁהִזְה בְּהַתְּחִלָּה בְּסוּף הִזְה שְׁל הַמַּחְשְׁבָה, שְׁהוּא הַפְּרוּשׁ שְׁל תוּרָה שְׁבַכְתְּב, וְהִיא הַתּוּרָה שְׁבַעַל פָּה. וְעַל כֵּן נִקְרָא בָּאֵר, שְׁנַאָמֵר (דברים א) הוֹאִיל מֹשֶׁה בָּאֵר אֶת הַתּוּרָה. בָּא"ר הוּא לְאוּתוֹ שְׁנַקְרָא שְׁבַע, שְׁכַתּוּב וַיִּבְנֶהוּ שְׁבַע שָׁנִים. וְהֵינּוּ קוּל גְּדוּל.

וְסוּף הַמַּחְשְׁבָה הִזְה הוּא בָּא"ר שְׁבַע. וְיַעֲקֹב נִכְנַס כְּרָאשׁ הִזְה לְאַמוּנָה. פִּינּוּן שְׁנַדְּבַק בְּאַמוּנָה הַזֵּו, הֲצַרְף לוֹ לְהַבְּחֵן בְּאוּתוֹ הַמְּקוּם שְׁנַבְּחָנוּ אַבְוִתֵּי, שְׁנַכְנְסוּ בְּשָׁלוֹם וַיֵּצֵאוּ בְּשָׁלוֹם. אַדָּם נִכְנַס וְלָא נִשְׁמַר, וְהַתְּפַתָּה אַחְרִיָּה, וְחֻטָּא בְּאוּתָהּ אֶשְׁתּוּ וְזוּנִים, הַנְּחַשׁ הַקְּדָמוּנִי. נַח נִכְנַס

ולא נשמר, והתפתה אחריה
 וחטא, שפתיב וישת מן היין
 וישכר ויתגל בתוך אהלה.
 אברהם נכנס ויצא, שפתיב וירד
 אברהם מצרימה, וכתוב ויעל
 אברהם ממצרים. יצחק נכנס
 ויצא, שפתיב וילך יצחק אל
 אבימלך מלך פלשתים גררה,
 וכתב ויעל משם באר שבע.

יעקב, פיון שנכנס באמונה,
 הצטרף להכניס מנחה לצד
 ההוא, משום שמי שנצל משם
 הוא אהוב ונבחר של הקדוש
 ברוך הוא. מה פתוב? ויצא
 יעקב מבאר שבע, הסתר של
 סוד האמונה. וילך חרנה - הצד
 של אשת זנונים, אשה מנאפת.
 סתר הסתרים מתוך התקף של
 אורו של יצחק [יצא] מתוך שמרי
 היין, יצאה צורה מרפכת אחת
 כוללת אחד זכר ונקבה, אדמה
 כמו שושנה, נפרדים לכמה
 צדדים ושבילים. הזכר נקרא
 סמא"ל, ונקבתו כלולה בתוכו
 תמיד. כמו שהוא בצד הקדשה,
 כך גם בצד האחר זכר ונקבה
 כלולים זה עם זה. הנקבה עם
 סמא"ל, נחש, נקראת אשת
 זנונים, קץ כל בשר, קץ הימים.
 שתי רוחות רעות נדבקות יחד.
 רוח הזכר דקה. רוח הנקבה
 בכמה דרכים ושבילים נפרדת,
 ונדבקות באותה הרוח של הזכר.
 מקשטת את עצמה בכמה
 תכשיטים, כמו זונה, מרחקת,
 עומדת בראש הדרכים
 והשבילים לפתות בני אדם.

השוטה שקרב אליה, מחזיקה בו
 ומנשקת אותו, מוזגת לו יין
 המשמר של מרורת פתנים. פיון
 ששותה, סוטה אחריה. אחר
 שרואה אותו סוטה אחריה מדרך האמת,
 מפשיטה את עצמה מפל אותם התקונים שהיתה
 מתקנת לשוטה הנה.
 התקונים שלה לפתות בני אדם: שערותיה מתקנים אדמים פניה לבנים ואדמים,

(הושע א) אשת זנונים, נחש קדמאה. נח עאל, ולא אסתמר,
 ואתפתא אבתרה, וחטא. דכתיב (בראשית ט) וישת מן היין
 וישכר ויתגל בתוך אהלה. אברהם עאל ונפק דכתיב,
 (בראשית יב) וירד אברהם מצרימה, וכתוב, (בראשית יג) ויעל
 אברהם ממצרים. יצחק עאל ונפק, דכתיב, (בראשית כו) וילך
 יצחק אל אבימלך מלך פלשתים גררה, וכתוב, (שם) ויעל
 משם באר שבע.

יעקב פיון דעאל במהימנותא, אצטריוף למיעל מנחתא
 לההיא סטרא, בגין דמאן דאשתויב מתמן, איהו
 רחיקא וברירא דקדשא בריך הוא. מאי (מח) פתיב, (בראשית
 כח) ויצא יעקב מבאר שבע, סתרא דרזא דמהימנותא. וילך
 חרנה, סטרא (הושע א) דאשת זנונים, אשה מנאפת.

סתרא דסטרין, מגו דתוקפא דטיהרא דיצחק (נפק), מגו
 דורדיא דחמרא, נפק חד נעיצו קטירא, כליל חד
 דכר ונוקבא, סומקא כוורדא, מתפרשן לכמה סטרין
 ושבילין. דכורא אקרי סמאל, נוקביה כלילא בגויה תדיר.
 כמה דאיהו בסטר קדושה, הכי נמי בסטרא אחרא, דכר
 ונוקבא כלילן דא בדא. נוקבא דסמאל, נחש, אקרי אשת
 זנונים, (בראשית ט) קץ כל בשר, קץ הימים.

תרין רוחין בישינ מתדבקן פחדא, רוחא דדכורא דיקי.
 רוחא דנוקבא, בכמה אורחין ושבילין מתפרשא,
 ומתדבקא בההוא רוחא דדכורא. קשיטת גרמה בכמה
 תכשיטין פזונה, מרחקא קיימת בריש אורחין ושבילין,
 לפתאה בני נשא.

שטרא דקריב בהדה, אתקיפת ביה ונשקת ליה, מסכת ליה
 חמרא דדורדנא, דמרורת פתנים. פיון דשתי, אסטי
 אבתרה, לבתר דחמאת ליה סטי אבתרה מאורחא דקשוט,
 אפשיטת גרמה מפל אינון תקונין דהות מתתקנא לגבי
 דההוא שטרא.

תקונין דילה, לפתאה לבני נשא. שערותא מתקנין סומקן
 שרואה אותו סוטה אחריה מדרך האמת, מפשיטה את עצמה מפל אותם התקונים שהיתה
 מתקנת לשוטה הנה.
 התקונים שלה לפתות בני אדם: שערותיה מתקנים אדמים פניה לבנים ואדמים,

בְּאַזְנֵיהָ תְּלוּיִים שֶׁשָּׂה תְּקוּנִים שֶׁל אֲטוּן מִצְרַיִם, תְּלוּיִים עַל צְוֹאֲרָה כָּל חֵילוֹת אֶרֶץ קְדָם, פִּיָּה מִתְּקַן כַּפְתִּיחָה דְקָה יָפָה בְּתִקּוּנֶיהָ, לְשׁוֹן חֲדָה פַּחֲרָב, דְּבִרְיָה חֲלָקִים כְּשִׁמֶן, שֶׁפְּתוּחֶיהָ יְפוֹת אֲדָמוֹת כְּשׁוֹשְׁנָה מְתוּקוֹת בְּכָל הַמְּתִיקוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, לְבוּשָׁה אֲרָגְמָן, מְתַקֶּנֶת בְּאַרְבָּעִים תְּקוּנִים חֹסֵר אֶחָד.

שׁוֹמְהָ ^[ה] שְׁסוּטָה אַחֲרֶיהָ וְשׁוֹתָה מִכּוֹס הַיַּיִן וְעוֹשָׂה עִמָּה נְאוּפִים וְסוּטָה אַחֲרֶיהָ, מָה הִיא עוֹשָׂה? מִשְׁאִירָה אוֹתוֹ יֵשֶׁן בַּמִּטָּה, וְעוֹלָה לְמַעְלָה וּמְלַשִּׁנָּה עָלָיו, וְנוֹטֶלֶת רְשׁוֹת וַיּוֹרְדֶת. מִתְּעוֹרֵר הַשְׁוֹטָה הַהוּא, וְחוֹשֵׁב לְצַחֹק עִמָּה כְּמוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהוּא מְסִירָה אֶת תְּקוּנֶיהָ מִמֶּנָּה, וְחוֹזֶרֶת לְגִבּוֹר חֲזַק שְׁעוֹמֵד כְּנִגְדּוֹ, לְבוּשׁ בְּלָבוּשׁ שֶׁל אֵשׁ לוֹהֶטֶת, כְּפֶחֶד חֲזַק מִרְתַּת עִצְמָה וְנִפְשָׁה עֲרָמָה, מְלֵאָה בְּעֵינָיִם מִפְּחִידוֹת, חָרָב שְׁנוּנָה בְּיָדוֹ ^[בְּהֵא] טְפוֹת מְרִירוֹת תְּלוּיּוֹת מִהַחֲרָב הַהִיא. הוֹרֵג אֶת הַשְׁוֹטָה הַהוּא, וְזוֹרֵק אוֹתוֹ לְתוֹף גִּיהֶנֶם. וְעַקֵּב יָרֵד אֵלָיָה וְהִלֵּךְ לְמִקוּמָהּ, שְׁנֹאמֵר וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, וְרָאָה אֶת כָּל תְּקוּן הַבַּיִת, וְנִצַּל מִמֶּנָּה. הַזְּכָר שֶׁלָּהּ סִמָּא"ל, הֵרַע לְפָנָיו, וַיָּרֵד לְעֶרְףָּהּ בּוֹ קָרָב וְלֹא יָכִיל לוֹ, שֶׁכְּתוּב וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ וְגו'. אִזִּי נִצַּל מִן הַכֹּל, וְהַשְׁתַּלֵּם בְּשַׁלְמוֹת, וְהַתְּעֵלָה בְּדִרְגָּה שְׁלֵמָה וְנִקְרָא יִשְׂרָאֵל. אִז עוֹלָה לְדִרְגָּה עֲלִיוֹנָה וְנִשְׁלַם בְּכָל וְנִהְיָה הַעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי, וְעָלָיו כְּתוּב וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכָן וְגו'.

מָהוּ וַיֵּנַע בְּכַף יָרֵכוֹ? לוֹ לֹא יָכִיל,

אֲבָל נִגַּע בְּכַף יָרֵכוֹ שֶׁהֵם נָדָב וְאָבִיחָהוּא שֶׁיֵּצְאוּ מִיָּרֵכוֹ שֶׁל אֶהְרֵן, ^{[בסכת אש זרה. ובמרי התעוררו לשמורד מאשה זרה וגו', והפסה אותם בְּרִשׁוּתָהּ. בא ראה מה כתוב בַּעֲבֹד הַשֵּׁלֶם] (ועל יַעֲקֹב כְּתוּב) וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכָן בְּתוֹף הַקְּרָשִׁים מִבְּרִית מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה.}

וַיַּחֲלֵם וְהִנֵּה סֵלֶם מִצָּב אֲרָצָה וְרֵאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשְּׁמִימָה. וַיַּחֲלֵם וְהִנֵּה סֵלֶם מִצָּב אֲרָצָה וְרֵאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשְּׁמִימָה. הַחֲלוּם, הַמְּדֻרְגָּה הַשְּׁשִׁית מֵאוֹתָן שְׁתֵּי

כְּוֹרְדָא, אֲנַפְהָ חוֹרִין וְסוּמְקִין. בְּאוֹדְנָהָ תְּלִיין שִׁתָּא תְּקוּנִין אֲטוּנָא דְּמִצְרַיִם, תְּלִיין עַל קַדְלָהָ כָּל חֵילֵי דְאַרְעָא דְקְדָם. פִּיָּה מִתְּתַקְנָא בְּפִתְחוֹ דְקִיק יָאָה בְּתִקּוּנָהָ, לִישְׁנָא חֲדִידָא כְּחֲרַבָא, שְׁעִיעֵן מְלָהָ כְּמִשְׁחָא. שְׁפּוּוּהָ יָאָן סוּמְקִין כְּוֹרְדָא, מְתִיקוֹ בְּכָל מְתִיקוֹ דְעִלְמָא, אֲרָגוּוּנָא לְבִשְׁתָּא, אֲתַתְּקַנַּת בְּאַרְבָּעִין תְּקוּנִין, חֹסֵר חֲדָ.

שְׁטִיָא (דָא) סְטִי אַבְתְּרָהָ, וְשְׁתִי מִכְּפֶסָא דְחִמְרָא וְעֵבִיד בַּהּ נִיאוּפִין וְאַסְטִי אַבְתְּרָהָ. מָה עֵבֶדְתָּ, שְׁבַקְתָּ לִיָּה נְאִים בְּעֶרְסָא, וְסֻלַּקְתָּ לְעִילָא וְאַלְשִׁינַת עֲלִיָּה, וְנִטְלָא רִשׁוֹ וְנִחְתָא. אֲתַעֲרָה הַהוּא שְׁטִיָא וְחָשַׁב לְחִיכָא בְּהֵדָה כְּקִדְמִיתָא, וְהִיא אֲעִידָתָא תְּקוּנָהָ מִינָּה, וְאַתְהִדְרַת גִּיבְרָה תְּקִיף קָאִים לְקַבְלִיָּה, לְבִישׁ לְבוּשָׂא דְנוּרָא מְלַהֲטָא, בְּדַחִילוֹ תְּקִיף מִרְתַּתָּא גִרְמָא וְנִפְשָׂא עֲרוּמָה. מְלִיָּא דְעֵינִין דִּחְלָן, חֲרַבָא שְׁנָנָא בִידֵיהָ (בִּידָה), טִיפִין מְרִירָן מְתִיין מִהַהוּא חֲרַבָא, קְטִיל לִיָּה לְהַהוּא שְׁטִיָא, וְאַרְמִי לִיָּה לְגוֹ גִיְהֶנֶם.

וַעֲקֹב נִחַת לְגַבְהָ, וְאַזֵּל לְאַתְרָהּ. שְׁנֹאמֵר וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, וְחִמָּא כָּל תְּקוּן בֵּיתָא, וְאַשְׁתִּזִּיב מִינָּה. דְּכֹרָא דִילָּה סִמָּאֵל, אֲבֵאִישׁ קָמִיָּה, וְנִחַת לְאַגְחָא בֵּיהָ קָרַבָא וְלֹא יָכִיל לִיָּה, דְכְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית ל"ב) וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ וְגו'. כְּדִין אֲשְׁתִּזִּיב מִכְּלָא, וְאַשְׁתִּלִּים בְּשַׁלְמוֹת וְאַסְתַּלַּק בְּדִרְגָּא שְׁלִים וְאַתְקַרֵּי יִשְׂרָאֵל. כְּדִין סִלִּיק בְּדִרְגָּא עֲלָאָה וְאַשְׁתִּלִּים בְּכָלָא, וְהוּא עֲמוּדָא דְאַמְצְעִיתָא, וְעֲלִיָּה כְּתִיב, (שְׁמוֹת כ"ו) וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכָן וְגו'.

מָהוּ (בְּרֵאשִׁית ל"ב) וַיֵּנַע בְּכַף יָרֵכוֹ, לִיָּה לֹא יָכִיל, אֲבָל נִגַּע בְּכַף יָרֵכוֹ, דְּאִינְהוּ נָדָב וְאָבִיחָהוּא, דְּנִפְקוּ מִן יָרֵכוֹ דְאַהֲרֹן, (ס"א) כְּסִיבַת אִשׁ זָרָה. וְהִיא אֲתַעֲרוּ לְשִׁמְרָד מֵאִשָּׁה זָרָה וְגו', וְנִפְסָה לוֹן בְּרִשׁוּתָהָ, תָּא חוּי, מָה כְּתִיב בְּעַקֵּב שְׁלִימָא) (ועל יַעֲקֹב כְּתִיב) וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכָן בְּתוֹף הַקְּרָשִׁים מִבְּרִית מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה.

וַיַּחֲלֵם וְהִנֵּה סֵלֶם מִצָּב אֲרָצָה וְרֵאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשְּׁמִימָה.

אֲבָל נִגַּע בְּכַף יָרֵכוֹ שֶׁהֵם נָדָב וְאָבִיחָהוּא שֶׁיֵּצְאוּ מִיָּרֵכוֹ שֶׁל אֶהְרֵן, ^{[בסכת אש זרה. ובמרי התעוררו לשמורד מאשה זרה וגו', והפסה אותם בְּרִשׁוּתָהּ. בא ראה מה כתוב בַּעֲבֹד הַשֵּׁלֶם] (ועל יַעֲקֹב כְּתוּב) וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכָן בְּתוֹף הַקְּרָשִׁים מִבְּרִית מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה.}

וַיַּחֲלֵם וְהִנֵּה סֵלֶם מִצָּב אֲרָצָה וְרֵאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשְּׁמִימָה. הַחֲלוּם, הַמְּדֻרְגָּה הַשְּׁשִׁית מֵאוֹתָן שְׁתֵּי

דרגות הנבואה עד אותה הדרגה, הן שש דרגות, ועל כן החלום אחד מששים דרגות של נבואה. סלם, ראה את בניו שעתידיים לקבל תורה בהר סיני. סלם זה סיני [בנימטריא], משום שהוא נעוץ בארץ וחושב בעליה לשמים, וכל המרכבות [הקדושות] והמחנות העליונים, כלם יורדים [ידרו] לשם עם הקדוש ברוך הוא כשנתן להם את התורה.

והב"ר ראה. ראה את מטטרו"ן זקן הבית ששולט בכל אשר לו, שהוא עומד בשלטון על העולם [מנה], בשלטון של שם שד"י. ועולה למעלה בעלית שם רבנו הוי"ה, המקום שיעקב השלם בו לאחר מכן. וראשו של שם שד"י הוא י', וזה מגיע השמ"מה. כיון שהגיעה ועלתה האות הזו למקום שהוא, השלם ונקרא באותו שם של רבנו הוי"ה.

והנה מלאכי אלהים עלים ויורדים בו. אותם המלאכים הקדושים שקרובים למלכות עולים, ואותם האחרים שאינם קרובים יורדים. ועוד, בו הם עולים ויורדים. כשהוא עולה, עולים עמו. כשהוא יורד, יורדים עמו. מלאכי אלהים - שתיים עשרה מרגליות טובות, והן: מיכאל, קדמיאל, פדאל, גבריאל, צדקיא"ל, חסדיאל, רפאל, נוריא"ל, וזיא"ל, סטורי"ה, שנא' - שו"ר נש"ר אר"ה. ו' אדם, פולל זכר ונקבה. והם עולים כשהוא עולה, ואלו יורדים כשהוא יורד. ועוד, כל אותם ששולטים

(בראשית כח) חלמא, מדרגא שתינתא מאינון דרגין תרין דנבואה, עד ההוא דרגא, שית דרגין אינון, ועל דא, חלמא חד משתין דרגין דנבואה. סלם, חמא בנוי דזמינין לקבלא אורייתא, בטורא דסיני. סלם דא סיני. (ס"א בנימטריא) בגין דאיהו נעיין בארעא, וחישיב בסליקו לשמ"א. וכל רתיכין (קדישין) ומשריין עלאין, פלהו נחתי (נחתי) תמן בהדי קדשא בריה הוא, פד זיהיב לון אורייתא.

וכלא חמא. חמא מטטרו"ן, סבא דביתא, דשליט בכל דליה. דאיהו קאי בשלטנו על (האי) עלמא. בשלטנו בשם שד"י. וסליק לעילא, בסליקו דשמ"א דמריה הוי"ה, אתר דיעקב אשתלים ביה לבתר. וראשו, דשם שד"י, איהו י', ודא מגיע השמ"מה. כיון דמטי וסליק את דא, לכהוא אתר, אשתלים ואתקרי בהוא שמ"א דמאריה הוי"ה.

והנה מלאכי אלהים עלים ויורדים בו, (בראשית כח) אינון מלאכין קדישין, דקרבין למלכותא סלקין, ואינון אחרנין דלא קרבין הם נחתי. ותו, בו סלקי ונחתי, פד איהו סליק, סלקין בהדיה, פד נחתי, נחתין בהדיה. מלאכי אלהים, תריסר מרגליטאן טבאן, ואינון, מיכאל, קדמיאל, פדאל, גבריאל, צדקיא"ל, חסדיאל, רפאל, וזיא"ל, סטורי"ה, נוריא"ל, יפיאל, ענאל, אלפי שנאן, שנא"ן, שו"ר, נש"ר, אר"ה, ו' אדם פליל דכר ונוקבא. ואינון סלקי, פד איהו סליק, ואלין נחתי, פד איהו נחתי.

ותו, כל אינון דשליטי בשלטנו דהאי עלמא, על ידיה סלקין, וכל אינון דנחתי על ידיה נחתי, פלהו בהאי סלם. הוי"ה שלטא על פלא, דכתיב, (בראשית כח) והנה ה' נצב עליו. פד אתער, כתיב, (בראשית כח) אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים. בית אלהים ודאי. ואיהו תרעא לאעלא לגו, דכתיב, (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבא כם אודה יה. זה השער לה'. זה שער השמים פלא חד.

בשלטון העולם הזה עולים על ידו, וכל אותם שיוורדים יורדים על ידו, כלם בפסלם הזה. הוי"ה שולט על הכל, שכתוב והנה ה' נצב עליו. כשהתעורר, כתוב אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים. בית אלהים ודאי, והוא השער להכנס פנימה, שכתוב (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבוא כם אודה יה זה השער לה'. זה שער השמים הכל אחד.

וַיֵּרָא וְהָנְהָ בָאָר בַּשָּׂדֶה וְהָנְהָ שֵׁם
שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ.
בָּאָר - הַדְּרָגָה שֶׁל אָדוֹן כָּל
הָאָרֶץ. בַּשָּׂדֶה - שָׂדֶה הַתְּפוּחִים
הַקְּדוּשִׁים. שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן -
שֶׁל דְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת קְדוּשׁוֹת
מְתַקְנֹת עַל אוֹתָהּ הַבָּאָר, וְהֵן
נִצְּחָה וְהוּ"ד וְהִסּוּד שֶׁל הָעוֹלָם.
וְאֵלוּ מוֹשְׁכוֹת מִים מְלַמְעֵלָה
וּמְמַלְאִים אֶת הַבָּאָר הַזֹּאת.

מִשּׁוּם שֶׁהַמְקוֹר הֵוא, יְסוּד
הָעוֹלָם, כְּשִׁשׁוּרָה בַּבָּאָר הַזֶּה,
הוּא עוֹשֶׂה פְרוֹת וְנוֹבֵעַ תָּמִיד,
וְאוֹתָהּ הַבָּאָר מְתַמְלֶאת מִמֶּנּוּ.
כִּינּוֹן שֶׁהַתְּמַלְאָה, וְדָאֵי כִּי מִן
הַבָּאָר הֵיא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים, אֵלוּ
הֵם כָּל הָאוּכְלוֹסִים וְהַמְחַנּוֹת
הַקְּדוּשִׁים, שֶׁכֻּלָּם מְשָׁקִים
וְשׁוֹתִים מִהַבָּאָר הַזֵּה, וְכָל אֶחָד
וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ.

וְהָאֶבֶן גְּדוֹלָה עַל פִּי הַבָּאָר - זוֹ
הָאֶבֶן שֶׁמִּמֶּנָּה כּוֹשְׁלִים בְּנֵי
הָעוֹלָם, אֶבֶן נֶגֶף וְצוֹר מְכֻשׁוֹל,
שֶׁעוֹמְדָת תָּמִיד עַל פִּי הַבָּאָר הַזֶּה,
עַל פְּקֻדָּתָהּ לְתַבַּע הַדִּין שֶׁל כָּל
הָעוֹלָם שֶׁלֹא יֵרֵד מִזּוֹן וְטוֹב
לְעוֹלָם.

וְנִאֲסַפּוּ שְׁמָה כָּל הָעֲדָרִים. לֹא
כְּתוּב וְנִאֲסַפּוּ שְׁמָה הָעֲדָרִים,
אֲלָא כָּל הָעֲדָרִים. הַמְחַנּוֹת
הַקְּדוּשִׁים לְמַעַלָּה וְהַמְחַנּוֹת
הַקְּדוּשִׁים לְמַטָּה. אֵלוּ בְּשִׁירִים
וְתַשְׁבּוּחוֹת לְמַעַלָּה, וְאֵלוּ
בְּתַפְלוֹת וּבִקְשׁוֹת לְמַטָּה. אֵלוּ
וְאֵלוּ מִדּוּ וְגִלְלוּ אֶת הָאֶבֶן מֵעַל
פִּי הַבָּאָר. מְגַלְגְּלִים אוֹתָהּ
וּמַעֲבִירִים אוֹתָהּ מִן הַקֶּדֶשׁ
וּמִסְתַּלְקֶת מִן הַדִּין. מִדּוּ וְהִשְׁקוּ
אֶת הַצֹּאן. נוֹסְעִים מְלֹאכִים
עֲלִיוֹנִים לְמַעַלָּה, וְנוֹסְעִים יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה.

אַחַר כֵּן וְהִשְׁבִּיבוּ אֶת הָאֶבֶן, עַל פְּקֻדַּת הַבָּאָר הַזֶּה, שֶׁתְּהִיָּה מְעַטְרַת [מְמַנֶּה] לְפָנָיו וּלְתַבַּע הַדִּין שֶׁל
הָעוֹלָם, לְהַנְהִיג הָעוֹלָם בְּדִין, וְכֵן צָרִיךְ, שֶׁהָרִי אֵין הָעוֹלָם יְכוּל לְעַמֵּד אֲלָא עַל דִּין, שֶׁהַפֶּל יִהְיֶה
בְּאִמַּת וְזִכּוֹת.

בֵּין שְׁנֵשֶׁלֶם יַעֲקֹב, לֹא הִצְטַרֵּף לְאֶבֶן הַזֶּה סִיּוּעַ אַחֲרָה. מֵה כְּתוּב? וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב וַיִּגַּל אֶת הָאֶבֶן. וַיִּגַּל

וַיֵּרָא וְהָנְהָ בָאָר בַּשָּׂדֶה וְהָנְהָ שֵׁם
שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן רֹבְצִים
עָלֶיהָ. (בראשית כט) בָּאָר, דְּרָגָא דְאָדוֹן כָּל הָאָרֶץ. בַּשָּׂדֶה,
חֶקֶל תְּפוּחִין קְדִישִׁין. שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן, תְּלַת דְּרָגִין עֲלִינִין
קְדִישִׁין, מְתַמְקְנִין עַל הֵהוּא בִּירָא, וְאִינוּן, נִצְּחָה וְהוּ"ד
וּיְסוּדָא דְעֵלְמָא. וְאֵלִין מְשָׁכִין מִיָּא מְלַעֲיֵלָא, וּמְלִינִין לְהֵאֵי
בִּירָא.

בְּגִין דִּהֵהוּא מְקוֹרָא, יְסוּדָא דְעֵלְמָא, כִּד שְׁאֲרֵי בְּגוּ הֵהוּא
בִּירָא, עֲבִיד פִּירֵי וְנִבְיַע תְּדִיר, וְאֶתְמַלְאָה הֵהוּא בִּירָא
מִגִּיָּה. כִּינּוֹן דְאֶתְמַלְאָה, וְדָאֵי (בראשית כט) כִּי מִן הַבָּאָר הֵיא
יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים, אֵלִין אִינוּן כָּל אוּכְלוֹסִין וּמְשָׁרְיִין קְדִישִׁין,
דְּכֻלְהוּ שְׁקִינִין וְשִׁתְּאֵן מִהֵהוּא בִּירָא, וְכָל חַד וְחַד כְּמָה
דְּאֶתְחַזִּי לֵיהּ.

וְהָאֶבֶן גְּדוֹלָה עַל פִּי הַבָּאָר. דָּא אֶבֶן, דְּמִיָּה כְּשֶׁלִּי בְנֵי
עֵלְמָא, אֶבֶן נֶגֶף וְצוֹר מְכֻשׁוֹל, דְּקִימָא תְּדִיר עַל פִּי
הֵאֵי בָּאָר, עַל מִימְרֵיהּ, לְמַתְבַּע דִּינָא דְכָל עֵלְמָא, דְלֹא יַחֲוֹת
מִזּוֹנָא וְטוֹב לְעֵלְמָא.

וְנִאֲסַפּוּ שְׁמָה כָּל הָעֲדָרִים, וְנִאֲסַפּוּ שְׁמָה הָעֲדָרִים, לֹא כְּתוּב,
אֲלָא כָּל הָעֲדָרִים, מְשָׁרְיִין קְדִישִׁין לְעֵלְא, וּמְשָׁרְיִין
קְדִישִׁין לְתַתָּא, אֵלִין בְּשִׁירִין וְתוֹשְׁבָחוֹן לְעֵלְא, וְאֵלִין
בְּצִלוֹתִין וּבְעוֹתִין לְתַתָּא, אֵלִין וְאֵלִין מִדּוּ (בראשית כט) וְגִלְלוּ
אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבָּאָר, מְגַנְדְּרִין לָהּ, וּמַעֲבִירִין לָהּ מִן
קְדֻשָּׁא וְאֶסְתַּלִּיק מִן דִּינָא. מִדּוּ וְהִשְׁקוּ אֶת הַצֹּאן, נְטִלוּ
מְלֹאכֵי עֵלְאֵי לְעֵלְא, וְנְטִלֵי יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא.

לְבַתֵּר וְהִשְׁבִּיבוּ אֶת הָאֶבֶן, עַל מִימְרָא, דִּהֵאֵי בָּאָר, לְאֶתְעַטְרָא
(ס"א לְאֶתְעַטְרָא) קְמִיָּה, וּלְמַתְבַּע דִּינָא דְעֵלְמָא,
לְאֶתְנַהֲגָא עֵלְמָא בְּדִינָא, וְהִכֵּי אֶצְטְרִיף דִּהֵא לֹא יְכִיל עֵלְמָא
לְמִיָּקָם אֲלָא עַל דִּינָא, לְמַהוּי כְּלָא בְּקֻשׁוּט וְזִכּוּ.

כִּינּוֹן דְאֶשְׁתַּלִּים יַעֲקֹב, לֹא אֶצְטְרִיף לְהֵאֵי אֶבֶן סִיּוּעַ אַחֲרָה,

מה כתיב (בראשית כט) ויגש יעקב ויגל את האבן. ויגל ויגלו, ולא כתיב ויסר והסירו. אלא ויגלו, היינו ערבובא דשטן, דמערבבין ליה, דלא יכול לקטרגא. ויעקב בלחודיה, לא אצטריך לסיועא אחרא, אלא איהו בלחודיה, דהא שלימו דאבהתא הוה יעקב, דכיון דיכיל ביה בעשו בהאי עלמא יכיל לעילא. ובכלא אצטריך עובדא.

ויגלו, ולא כתיב ויסר והסירו, אלא ויגלו, היינו ערבובא דשטן, שלא יוכל לקטרגא. ויעקב לבדו, לא הצטרף לסיוע אחר, אלא הוא לבדו. שהרי יעקב היה בחיר האבות. שפיון שכל לעשו בעולם הזה, יכול למעלה, ובכל צריך מעשה.

תרין עלמין אחסין יעקב, חד עלמא דאתגליא, וחד עלמא דאתפסיא כגוונא דלהון ממש, מחד נפקו שית שבטין, ומחד נפקו תרין שבטין. עלמא דאתפסיא אפיק שית סטרין, עלמא דאתגליא אפיק תרין, ואינון תרין כרובין דתחותה, ויעקב בין תרין עלמין אשתפח, בדיוקנא דלהון ממש, ובגין כך פל מלוי דלאה הוו באתפסיא, ודרחל באתגליא.

שני עולמות ירש יעקב - אחד העולם שנגלה, ואחד העולם שהתכסה, כמו שהם ממש. מאחד יצאו ששה שבטים, ומאחד יצאו שני שבטים. העולם המכסה הוציא ששה צדדים, והעולם המגלה הוציא שנים, ואותם שני הכרובים שפתחיה. ויעקב נמצא בין שני עולמות, בדמותם ממש, ומשום כך פל דברי לאה היו בנכסה, ושל רחל בהתגלות.

מתניתין. בני עליון, קדישי עליונין, בריכן (כ"א בררו) דעלמא, מוחא דאגוזא. פנשו למנדע, הא צפרא נחית בכל יומא, אתער בגנתא. שלהובא דנורא בגדפהא. בידהא תלתא מגרופיין שנינן כחרבא. מפתחן גניזין בידא ימינא.

משנה. בני עליון, קדושים עליונים, ברוכי ונבחרו העולם, מח האגוז, התפנסו לדעת. הנה צפור יורדת בכל יום, מתעוררת בגן. שלהבת אש בכנפיה, בידיה של מגרפות שנונות פחרב, מפתחות של גנוזים ביד ימין. קורא בחיל ואמר: מי מכס שפניו מאירות, שנכנס ויצא והחזיק בעץ החיים, הגיע לענפיו, אחז בשרשיו, אכל מפריו המתוק מדבש, נותן חיים לנפש ורפואה לעצמו?

קרי בחיל ואמר, מאן מנכון די נהירו אנפוי, די עאל ונפק ואתתקיף באילנא דחיי, מטא בענפוי, אחיד בשרשוי, אכיל מאיביה מתיק מדובשא, זיהיב חיי לנפשא, אסותא לגרמיה.

השכר מהרהור רע, מהרהור שמשקר בעץ החיים, מטמא הנהר והנחל המקור של ישראל, שנותן מות לנפש ושכר לעצמו, אין לו כלל קיום.

אסתמר מהרהורא בישא, מהרהורא דמשקר באילנא דחיי, מסאיב נהרא ונחלא מקורא דישראל, דיהיב מותא לנפשא, ותבירו לגרמיה לית ליה קיומא כלל.

הרהור מהרהור רע, מהרהור שמשקר בעץ החיים, מטמא הנהר והנחל המקור של ישראל, שנותן מות לנפש ושכר לעצמו, אין לו כלל קיום.

הרהורא דמסאיב ההוא מקורא דיליה, עביד אילנא דשקרא, בגין דההוא הרהורא סלקא, ואחלה נפשא תחות נפשא. אילנא דחיי אסתלק, ואילנא דמותא אתתקיף ביה, נפשא מתמן משיך.

אזי לו שנעקר בהרהור ההוא, מגו אילנא דחיי, שלו, עושה עץ של שקר, משום שאותו הרהור עולה ומחליף נפש תחת נפש. עץ החיים מסתלק, ועץ המות מחזיק בו, מושך משם הנפש.

ווי ליה, דאתעקר בההוא הרהורא, מגו אילנא דחיי,

אזי לו שנעקר בהרהור ההוא מתוך עץ החיים ונדבק בעץ המות, אין בו ענפים, לא רואה טוב

לעולמים, הוא יבש בלי לחות כלל, פרוו מר פלענה, עליו נאמר (ירמיה יז) והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבוא טוב וגו'.

משום שהרהור טוב עולה למעלה, אוחו בעץ החיים, מחזיק בענפיו, אוכל מפיו, כל הקדשות וכל הכרכות יוצאות ממנו, מוריש חיים לגפוש ויכופא לעצמו, עליו נאמר (שם) והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראה כי יבא חם וגו'.

כר דברי העולם הולכים אחר המחשבה וההרהור, ועל פן (ויקרא יא) והתקדשתם והייתם קדשים, משום שכל הקדשות של העולם מוציא ומושף בהרהור טוב.

מי שנטמא בהרהור רע, כשבא להזדוג עם אשתו ושם רצונו והרהורו באשה אחרת, וזרע זרע בהרהור אחר, זהו שמחליף את הדרגות העליונים שלמעלה, הדרגה של קדש בעבור הדרגה של הטמאה. כמו שההרהור שלו עושה חלופים למטה, אף כף עושה חלופים למעלה.

כמו שגופו של אותו בן שיוליד נקרא בן תמורה, כף גם בנפש נקרא בן תמורה, שהרי לא מושף משיכה קדושה בהרהור ההוא, ונפשו מתחלפת בדרגה אחרת. לעקב השלם של הפל, גלוי לפני הקדוש ברוך הוא שכל דרכיו היו באמת, והרהור של אמת הרהר תמיד בכל, באותו הלילה ששמש עם אשתו לאה, ההרהור שלו היה ברחל. משמש עם לאה וחושב על רחל. והמקור שלו הלך בהרהור ההוא שלו.

ורא לדעת, שהרי לא היה יודע, משום כף לא עלה ראובן בשם. הקדוש ברוך הוא שהיה יודע, הראה לו ואמר, ראו בן שנולד בעולם. ועל פן כתוב (ירמיה כג) אם יסתר

ואתדבק באילנא דמותא. ענפין לית ביה, לא תמא טבא לעלמין, יבשא איהו בלא לחותא כלל. אנביה מריר פלענה, עליה אתמר (ירמיה יז) והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב וגו'.

בגין דהרהורא טבא סליק לעילא, אחיד באילנא דחיי, אתקיף בענפוי, אכיל מאנביה, כל קדושיין וכל ברכאן נפקין מגיה. אחסין חיינ לנפשיה ואסוותא לגרמיה, עליה אתמר (ירמיה יז) והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראה כי יבא חום וגו'.

כל מלין דעלמא, אזלין בתר מחשבה והרהורא, ועל דא (ויקרא יא) והתקדשתם והייתם קדושים, בגין דכל קדושיין דעלמא אפיק ומשיף בהרהורא טבא.

מאן דאסתאב בהרהורא בישא, פד אתי לאזדווגא באתמיה ושוי רעותיה והרהוריה באתמא אחרא, וזרע זרעא בהרהורא אחרא, דא הוא דאחלה דרגין עלאין דלעילא, דרגא דקודשא בגין דרגא דמסאבא. כמה דהרהורא דיליה עביד חלופין לתמא, אוף הכי עבד חלופין לעילא.

כמה דגופא דההוא ברא דיוליד, אקרי בן תמורה. אוף הכי בנפשא בן תמורה אקרי. דהא לא משיף משיכו קדישא בההוא הרהורא, ונפשא דיליה אתחלה בדרגא אחרא.

יעקב שלימא דכלא, גלי קמי קדשא בריך הוא דכל ארחוי בקשוט הו, והרהורא דקשוט הרהר תדיר בכלא. בההוא ליליא דמשמש באתמיה בלאה, הרהורא דיליה ברחל הות. משמש בלאה וחשיב ברחל, ומקורא דיליה בההוא הרהורא דיליה אזלא.

ולאו לדעתא, דהא לא הוה ידע. בגין כף, לא סליק ראובן בשמא. קדשא בריך הוא דהוה ידע, אחמי ליה ואמר, ראו בן דאתיליד בעלמא. ועל דא כתיב, (ירמיה כג) אם יסתר

ורא לדעת, שהרי לא היה יודע, משום כף לא עלה ראובן בשם. הקדוש ברוך הוא שהיה יודע, הראה לו ואמר, ראו בן שנולד בעולם. ועל פן כתוב (ירמיה כג) אם יסתר איש במסתרים ואני לא

אֲרָאנוּ. אֵל תִּקְרִי אֲרָאנוּ אֶלָּא אֲרָאנוּ, שֵׁיִסְתַּכְלוּ בוֹ. וּמִשּׁוֹם שֶׁהִתְגַּלָּה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהָרִי זֶה הִיָּה לֹא לְדַעְתּוֹ וּבִדְרָךְ אֵמֶת הִרְהוּר בְּרִצּוֹנוֹ יַעֲקֹב, לֹא נִפְסַל מִתּוֹךְ הַשְּׁבֻטִים הַקְּדוֹשִׁים, שָׂאֵם לֹא כֶּף - הִיָּה נִפְסַל. וּמִשּׁוֹם שֶׁהִרְהוּר הוּא עֶקֶר וְעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהִיָּה יוֹדֵעַ אוֹתוֹ הִרְהוּר בְּמָקוֹם שֶׁנִּדְבַק, בְּאוֹתָהּ הַטֵּפָה הִרְאֵשׁוֹנָה נִשְׁמְרָה לוֹ הַבְּכוֹרָה, שֶׁכְּתוּב (ד"ה א-ב) כִּי הוּא הַבְּכוֹר וְגו'. נִתְּנָה בְּכוֹרְתּוֹ לְיוֹסֵף. בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהִרְהוּר הֵלֵךְ וְנִדְבַק בְּטֵפָה הַהִיא, שֵׁם נִדְבַק וְנִמְסְרָה אוֹתָהּ הַבְּכוֹרָה, וְנִטְלָה הַבְּכוֹרָה מִרְאוּבֵן, וְנִמְסְרָה לְמָקוֹם שֶׁהִרְהוּר נִדְבַק בָּהּ. בְּרַחֵל הִרְהוּר וְנִדְבַק הַרְצוֹן - בְּרַחֵל נִדְבְּקָה הַבְּכוֹרָה, וְהִפְלִי חִזּוֹר אַחַר הִרְהוּר וְהִמְחִשְׁבָּהּ.

כְּמוֹ כֵּן הִרְהוּר וְהִמְחִשְׁבָּה עוֹשִׂים מַעֲשֶׂה, וְנִמְשַׁכֵּת מְשִׁיכָה בְּכָל מָה שֶׁנִּדְבַק אֲדָם בְּסִתְרָה, שֶׁכְּתוּב (דברים כה) לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר, יִכְמֶה יָבֵא עָלֶיהָ, וְהָכָא אֲצִטְרִיף הַרְהוּרָא וְרַעוּתָא לְאִתְדַבְּקָא. וּבִהִיּוּא רַעוּתָא וּמְחִשְׁבָּה, מְשִׁיף מְשִׁיכוֹ וְעֵבִיד עוֹבְדָא דְאֲצִטְרִיף, וְלֹא יִשְׁתַּצִּי שְׂמָא דְמִיתָא מַעְלָמָא.

וְסִתְרָא זֶה, (איוב לד) אִם יִשִּׁים אֵלָיו לְבוֹ רֹחוֹ וְנִשְׁמַתוֹ אֵלָיו יֵאָסֵף. שֶׁהָרִי וְדָאֵי הַרְצוֹן וְהִמְחִשְׁבָּה מוֹשְׁכִים מְשִׁיכָה וְעוֹשִׂים מַעֲשֶׂה בְּכָל מָה שֶׁצְּרִיף. וְעַל כֵּן בְּתַפְלָה צְרִיף רְצוֹן וְהִרְהוּר לְכַוֵּן, וְכֵן בְּכָל אוֹתָן הַעֲבוּדוֹת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - הִתְרַהוּר וְהִמְחִשְׁבָּה עוֹשִׂים מַעֲשֶׂה, וּמוֹשְׁכִים מְשִׁיכָה בְּכָל מָה שֶׁצְּרִיף.

וַיִּלָּךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר חֲטִים וַיִּמְצָא דוּדָאִים בְּשָׂדֵה וְגו'. שְׁנִינּוּ, כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה אֵין מִתְבָּרְכֵת אֶלָּא בְּצַד יְמִין, וּמִשּׁוֹם כֶּף, בְּעוֹד שֶׁמִּתְעוֹרֵר הַיָּמִין לְכוֹס שֶׁל בְּרָכָה, הַשְּׂמָאל לֹא תִסְיַע לְשֵׁם, שֶׁהָרִי הַיָּמִין מוֹצֵא עֲלֶה בְּכוֹס הַהִיא לְעוֹרֵר כְּלָפֵי הַעוֹלָם הַעֲלִיּוֹן.

אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וְאֵנִי לֹא אֲרָאנוּ, אֵל תִּקְרִי אֲרָאנוּ אֶלָּא אֲרָאנוּ, דִּיִּסְתַּכְלוּן בֵּיהּ. וּבִגִּין דְּאִתְגַּלִּי קַמֵּיה דְּקְדוּשָׁא בְּרִיף הוּא, דְּהָא לֹא לְדַעְתָּא הִיָּה וּבְאִרְחַ קְשׁוּט הִרְהוּר בְּרַעוּתֵיהּ יַעֲקֹב, לֹא אִיִּפְסַל מִגּוֹ שְׁבֻטִין קְדִישִׁין, דְּאִי לֹא הָכִי הוּא אִיִּפְסַל.

וּבִגִּין דְּהִרְהוּרָא עֶקֶרָא אִיהוּ וְעֵבִיד עוֹבְדָא, קְדוּשָׁא בְּרִיף הוּא דְּהוּא יָדַע הִיּוּא הִרְהוּרָא, בְּאַתְר דְּאִתְדַבְּקָא. בְּהִיא טֵפָה קְדָמָאָה, אִסְתַּמַּר לֵיהּ כְּכִירוּתָא, דְּכְתִיב, (דברי הימים א ה) כִּי הוּא הַבְּכוֹר וְגו', נִתְּנָה בְּכוֹרְתּוֹ לְיוֹסֵף. בְּהִיּוּא אִתְר דְּהִרְהוּרָא אֲזִלָּא וְאִתְדַבַּק בְּהִיא טֵפָה, תַּמָּן אִתְדַבַּק וְאִתְמַסֵּר הִיּוּא בְּכוֹרָה. וְאִתְנַטִּילַת בְּכוֹרָה מִרְאוּבֵן, וְאִתְמַסֵּר בְּאַתְר דְּהִרְהוּרָא אִתְדַבַּק בָּהּ. בְּרַחֵל הִרְהוּר וְאִתְדַבַּק רַעוּתָא, בְּרַחֵל אִתְדַבַּק בְּכִירוּתָא, וְכִלָּא אִתְהַדַּר בְּתַר הִרְהוּרָא וּמְחִשְׁבָּהּ.

כְּמוֹ כֵּן הִרְהוּרָא וּמְחִשְׁבָּה, עֵבִיד עוֹבְדָא וְאִתְמַשְׁף מְשִׁיכוֹ, בְּכָל מָה דְּאִתְדַבַּק בֵּר נֶשׁ בְּסִתְרָא, דְּכְתִיב, (דברים כה) לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר, יִכְמֶה יָבֵא עָלֶיהָ, וְהָכָא אֲצִטְרִיף הַרְהוּרָא וְרַעוּתָא לְאִתְדַבְּקָא. וּבִהִיּוּא רַעוּתָא וּמְחִשְׁבָּה, מְשִׁיף מְשִׁיכוֹ וְעֵבִיד עוֹבְדָא דְאֲצִטְרִיף, וְלֹא יִשְׁתַּצִּי שְׂמָא דְמִיתָא מַעְלָמָא.

וְסִתְרָא דָא (איוב לד) אִם יִשִּׁים אֵלָיו לְבוֹ רֹחוֹ וְנִשְׁמַתוֹ אֵלָיו יֵאָסֵף, דְּהָא וְדָאֵי רַעוּתָא וּמְחִשְׁבָּה, מְשִׁיף מְשִׁיכוֹ, וְעֵבִיד עוֹבְדָא בְּכָל מָה דְּאֲצִטְרִיף. וְעַל דָּא, בְּצִלוּתָא אֲצִטְרִיף רַעוּתָא וְהִרְהוּרָא לְכוּוֹנָא, וְכֵן בְּכָל אִינוּן פּוֹלְחֵינִין דְּקְדוּשָׁא בְּרִיף הוּא, הִרְהוּרָא וּמְחִשְׁבָּה עֵבִיד עוֹבְדָא, וּמְשִׁיף מְשִׁיכוֹ בְּכָל מָה דְּאֲצִטְרִיף.

וַיִּלָּךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר חֲטִים וַיִּמְצָא דוּדָאִים בְּשָׂדֵה וְגו'. (שם) תַּנּוּ, כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה לֹא אִתְבָּרְכָא, אֶלָּא בְּסִטְר יְמִינָא. וּבִגִּין כֶּף, בְּעוֹד דְּאִתְעַר יְמִינָא לְגַבֵּי כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, שְׂמָאלָא לֹא תִסְיַע תַּמָּן. דְּהָא יְמִינָא אֲשַׁכַּח עִילָה בְּהִיּוּא כּוֹס, לְאִתְעַרָא לְגַבֵּי עֲלָמָא עֲלָאָה.

וְהַסֵּתֵר הַזֶּה, וַיִּלְךָ רְאוּבֵן, זֶה צַד הַדְּרוֹם, מִשּׁוֹם כֶּף דְּגָלוֹ בְּדְרוֹם, שֶׁהוּא רֹאשׁ לְשָׁנַיִם עֶשֶׂר הַתְּחוּמִּים, וְהַשּׁוֹקֵתוֹ שֶׁל צַד הַדְּרוֹם לְמִצַּע עֵלָה וְתַקְרֻכַת לְגַבִּירָה לְכַרְךָ אוֹתָהּ.

מַה כְּתוּב? וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה. הֲלֹךְ לְחַפֵּשׂ בְּכָל אוֹתָם הַגְּזֻזִים שָׁלָה, וַיִּמְצָא בַּשָּׂדֶה הַזֶּה אוֹתָם הַדוּדָאִים, וְעֲלִיָּהֶם נֶאֱמַר הַדוּדָאִים נָתְנוּ רִיחַ, וְאוֹתָם שְׁנֵי כְּרוּבִים שָׁהֶם הַתְּקוּנִים שָׁלָה, לְהַעִיר הַתְּעוֹרְרוֹת לְמַעְלָה, שֶׁהָרִי בְּכָל אוֹתָם הַתְּקוּנִים שֶׁל הַשָּׂדֶה הַזֶּה אֵין תְּקוּנָה שִׁיעוֹרָר כְּלַפִּי מַעְלָה, וְכַן הַכְּרוּבִים.

מִתִּי צַד הַדְּרוֹם מִתְּעוֹרָר אֲלֵיהָ לְמִצַּע עֵלָה לְכַרְךָ אוֹתָהּ? בִּימֵי קְצִיר חֲטִים, בְּזִמְנָה שֶׁמַּחֲלֶקֶת חֶלֶק שָׁלַל לְאוּכְלוֹסִיָּה, וְכָל קוֹצְרֵי הַשָּׂדֶה. מִיָּד - וַיָּבֵא אֹתָם אֶל לֶאֱהָ אֱמֹו. מַעְלָה רִיחַ וְהַתְּעוֹרְרוֹתָם לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, הָעוֹלָם הַנִּכְסָה, מִשּׁוֹם שֶׁמַּעִיר [שִׁיעוֹרָר] בְּרֻכּוֹת לְעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן.

וְכַאֲשֶׁר מִתְּבַרְכֵת, אוֹתָם הַדוּדָאִים לֹקְחִים וְנוֹתְנִים לְכָל הָעוֹלָמוֹת, שֶׁכְּתוּב הַדוּדָאִים נָתְנוּ רִיחַ וְעַל פְּתַחֲנוּ כָּל מְגָדִים. כַּאֲשֶׁר הֵם נָתְנוּ רִיחַ, אוֹתוֹ הָרִיחַ לֹקְחֵם אוֹתוֹ צַד הַדְּרוֹם לְהַתְּעוֹרָר לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. מִיָּד - עַל פְּתַחֲנוּ כָּל מְגָדִים, וְכָל טוֹב לֹא חָסַר [הַכֵּל] מִהָעוֹלָם.

הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן לֹא מִתְּעוֹרָר לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, אֲלֵא כִּשְׁאוֹתָם דוּדָאִים נוֹתְנִים רִיחַ לְזִמְנָה. כִּינֵן שֶׁהֵם נוֹתְנִים רִיחַ לְזִמְנָה, וְהַיְמִין מִתְּעוֹרָר לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, מִיָּד הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן לֹא מִתְּעוֹרָר לְצַד הַיְמִין.

אֲזִי הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן בְּשִׁמְחָה, בְּשִׁעְשׁוּעַ, מְשִׁיב אֲלֵיהָ, וְאוֹמְרָת הַמַּעֲטָה קִחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, כַּאֲשֶׁר אֶל בַּתָּהּ. וְאִם כֶּף, בְּעֵלָה שֶׁל הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הוּא יַעֲקֹב? לֹא כֶּף, אֲלֵא תְּשׁוּקַת הָאֵב תְּמִיד אֵינָה אֲלֵא

וְסִטְרָא דָא, וַיִּלְךָ רְאוּבֵן, דָּא סִטְרָא דְדְרוֹם. בְּגִין כֶּף דְּגַלְיָה בְּדְרוֹם, דְּאִיהוּ רִישָׁא לְתַרְסֵר תְּחוּמִין, וְתִיאוּבְתִיָּה דְסִטְרָא דְרוֹם, לְאַשְׁפְּחָא עֵלָה וְתַקְרוּכָא לְמִטְרוּנִיתָא לְכַרְכָּא לָהּ.

מַה כְּתוּב, וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה, אֲזַל לְחַפֵּשׂא בְּכָל אֵינוֹן גְּנִיזִין דִּילָהּ, וְאַשְׁפַּח בְּהַאי שָׂדֶה אֵינוֹן דוּדָאִים, וְעֲלִיָּהוּ אוֹתָמָר (שִׁיר הַשִּׁירִים ז) הַדוּדָאִים נָתְנוּ רִיחַ, וְאֵינוֹן תְּרִין כְּרוּבִים, דְּאֵינוֹן תְּקוּנִין דִּילָהּ, לְאַתְעָרָא אֲתַעְרוּ לְעֵילָא, דְּהָא בְּכָל אֵינוֹן תְּקוּנִין דְּהַאי שָׂדֶה, לִית תְּקוּנָא דִּיתַעַר לְגַבִּי עֵילָא, בְּרַ כְּרוּבִים.

סִטְרָא דְרוֹם אֵימְתִי אֲתַעַר לְגַבְיָהּ, לְאַשְׁפְּחָא עֵילָה לְכַרְכָּה לָהּ. בִּימֵי קְצִיר חֲטִים, בְּזִמְנָא דְפְּלִיגַת חוּלְקָא שְׁלָלָא לְאוּכְלוֹסִיָּה, וְכִלְהוּ חֲצָדֵי חֶלְקָא. מִיָּד וַיָּבֵא אוֹתָם אֶל לֶאֱהָ אֱמֹו, סָלִיק רִיחָא, וְאַתְעָרוּ דְלַהוֹן לְגַבִּי עֵלְמָא עֵלְמָה, עֵלְמָא דְאַתְפְּסִיָּא, בְּגִין דְּאַתְעָר (נ"א דִּיתַעַר) בְּרַכָּאן לְעֵלְמָא תַתָּאָה.

וְכַד אֲתַבְרַכָּא, אֵינוֹן דוּדָאִים נְקֻטִין וְיַהֲבִין לְכָל עֲלָמִין. דְּכַתִּיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ז) הַדוּדָאִים נָתְנוּ רִיחַ וְעַל פְּתַחֲנוּ כָּל מְגָדִים. כַּד אֵינוֹן נָתְנוּ רִיחַ, הַהוּא רִיחָא נְקִיט לֵיהּ סִטְרָא דְרוֹם לְאַתְעָרָא לְגַבִּי עֵלְמָא עֵלְמָה, מִיָּד עַל פְּתַחֲנוּ כָּל מְגָדִים, וְכָל טוֹבָא לֹא חָסִיר (ס"א מְכֵלָא) מִעֵלְמָא.

עֵלְמָא תַתָּאָה לֹא אֲתַעַר לְגַבִּי עֵלְמָא עֵלְמָה, אֲלֵא כַּד אֵינוֹן דוּדָאִים יַהֲבִין רִיחָא לִימִינָא, כִּינֵן דְּאֵינוֹן יַהֲבִין רִיחָא לִימִינָא, וְיַמִּינָא אֲתַעַר לְגַבִּי עֵלְמָא עֵלְמָה, מִיָּד עֵלְמָא תַתָּאָה אֲתַעַר לְשִׁאֲלָא מַה דְּאַצְטְרִיךְ. מַה כְּתוּב, (בְּרַאשִׁית ל) וְתִאמְרָה רַחֵל אֶל לֶאֱהָ תִנִּי נָא לִי מִדוּדָאִי בְּנֵךְ, הֵב לִי בְּרַכָּאן מִהַהוּא אֲתַעְרוּ, דְּאֵינוֹן דוּדָאִים דְּאַתְעָר לְגַבִּי סִטְרָא יַמִּינָא.

כְּדִין עֵלְמָא עֵלְמָה בְּחִדּוּהָ, בְּשִׁעְשׁוּעַ, אֲתִיב לְגַבְיָהּ, וְאַמְרָת הַמַּעֲטָה קִחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, כַּאֲמָא לְגַבִּי בְּרַתָּא. וְאִי הָכִי

הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן מִתְּעוֹרָר לְשִׁאֲלָא מַה שֶׁצְּרִיךְ. מַה כְּתוּב? וְתִאמְרָה רַחֵל אֶל לֶאֱהָ תִנִּי נָא לִי מִדוּדָאִי בְּנֵךְ. תֵּן לִי בְּרֻכּוֹת מֵאוֹתָהּ הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל אוֹתָם דוּדָאִים שֶׁמִּתְּעוֹרָר לְצַד הַיְמִין.

כַּלְפֵי הַבַּת הַזוֹ, [וְשֵׁי] שֶׁהַבַּת הַזוֹ אֶהְבְּתוּ אֵלֶיהָ תָּמִיד, מִשּׁוּם שֶׁהִיא בַת יַחֲדָה בֵּין שְׁשֵׁה בָּנִים, וְלִכְל אֹתָם שֶׁשֶׁת הַבָּנִים חִלַּק לָהֶם חֻלְקִים וְאוֹצְרוֹת וּמִתְנַנּוֹת, וְלֹא לֹא חִלַּק, וְאִין לָהּ יִרְשָׁה כְּלוּם, וְעַל כֵּן זֶה הוּא מִשְׁגִּיחַ בָּהּ בְּתִשּׁוּבָהּ וְאֶהְבָּה יוֹתֵר מִן הַכֹּל.

בְּאַהֲבָה שְׁלוֹ הוּא קוֹרֵא לָהּ בַּת. לֹא הִסְפִּיק לוֹ זֶה, וְקָרָא לָהּ אַחֹת. לֹא הִסְפִּיק לוֹ זֶה, קָרָא לָהּ אִם בְּשֵׁם אִמּוֹ. לֹא הִסְפִּיק לוֹ זֶה, קָרָא לָהּ בְּשֵׁמוֹ, שֶׁכְּתוּב וְהַחֲכָמָה מֵאִין תִּמְצָא, וְעַל כֵּן הָעוֹלָם הִעֲלִיזוֹן אוֹמְרֵת לָהּ, הִמְעֵט קָחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, שֶׁכָּל אֶהְבְּתוּ נִמְשָׁכָה לָךְ אֵלַיךְ וְעַל זֶה, בְּשִׁעֲשׂוֹעַ וְאֶהְבָּה הָאִם אֵל הַבַּת. מַה הִיא מְשִׁיבָה? לָכֵן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלֵּילָה. בְּכֹל מְקוֹם לָכֵן הִיא שְׁבוּעָה. יִשְׁכַּב, מַה זֶה יִשְׁכַּב? אֵלֶּא שְׁכִיבָה בְּכֹל מְקוֹם הִיא תִקְוֶן הַנִּקְבָּה לְזָכֵר לְהַכְנִיס בָּהּ צִיּוּר שֶׁל כָּל הָאוֹתִיּוֹת. וְזֶהוּ יִשְׁכַּב, י"ש כ"ב. י"ש זֶהוּ הָעוֹלָם הִעֲלִיזוֹן, [כ"ב סוד] הַסּוּד שֶׁל הַתּוֹרָה, נִקְדָּה טְמִירָה שְׁמֵתֵעוֹרְרִים אֵלֶיהָ כ"ב אוֹתִיּוֹת, וְזֶהוּ יִשְׁכַּב. י"ש - הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁכְּתוּב (מִשְׁלִי א) לְהַנְחִיל אוֹהֲבֵי י"ש. כ"ב - נִקְדָּה עֲלִיּוֹנָה שְׁמִכְנִיסָה כָּל כ"ב הָאוֹתִיּוֹת, הַסּוּד שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה. וְזֶהוּ יִשְׁכַּב, לֹא כְּתוּב יִשְׁכַּב עִמָּךְ יַעֲקֹב, אֵלֶּא יִשְׁכַּב עִמָּךְ, אוֹתוֹ הַטְּמִיר שְׂרָאוּי לְהַתְעוֹרֵר אֵלַיךְ, וְהַכֹּל בְּהַתְעוֹרְרוֹת שֶׁל אוֹתָם [שְׁכַלֵּם] דוֹדָאִים, וְהַכֹּל כְּתוּב בְּאַהֲבָה.

וַיִּבֵּא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בְּעָרֵב. וַיִּבֵּא יַעֲקֹב - זוֹ תַּפְאֲרַת הַקְּדוּשָׁה, מֵאוֹתָהּ הַשָּׂדֶה שְׁלוֹקַחַת אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת, שֶׁכְּתוּב בּוֹ אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה' בְּעָרֵב, לְמָה בְּעָרֵב? אֵלֶּא בְּעָרֵב שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית כד) וַיֵּצֵא יַצְחָק לְשׁוּחַ בַּשָּׂדֶה לְפָנֹת עָרֵב. בְּזִמְנָה שֶׁהַתְעוֹרֵר יַצְחָק אָבִיו לְשָׂדֶה הַזֶּה וְלָקַח אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי יַצְחָק לֹא מִתְעוֹרֵר לְשָׂדֶה הַזֶּה. כִּינּוּן שֶׁהַסְּתַלַּק

בְּעֵלָה דַעֲלָמָא עֲלָאָה יַעֲקֹב אִיהוּ. לֹאוּ הָכִי, אֵלֶּא תִיאוּבְתָא דַאֲבָא תְדִיר, לֹאוּ אִיהוּ, אֵלֶּא לְגַבֵּי בְרַתָּא דְנָא, (דְּאִיחֵי) דְּהִיא בַת, רַחֲמֵי דִילֵיהּ לְגַבֵּהּ תְדִיר, בְּגִין דְּאִיחֵי בַת יַחֲדָאָה בֵּין שֵׁית בָּנִין, וְלִכְל אִינוּן שֵׁית בָּנִין, פְּלִיג לֹון חוֹלְקִין וְנִבְזֻבְזֻן וּמִתְנַן, וְלֹא לֹא פְּלִיג, וְלִית לָהּ יוֹתָא כְּלוּם, וְעַל כֵּן דָּא, אִיהוּ אֲשַׁגַּח בָּהּ בְּתִיאוּבְתָא וְרַחֲמֵי יַתִּיר מִכָּלֵא.

בְּרַחֲמֵי דִילֵיהּ קָרָא לָהּ בַּת, לֹא סְפִיק לִיהּ דָּא, וְקָרָא לָהּ אַחֹת, לֹא סְפִיק לִיהּ דָּא, קָרָא לָהּ אִם בְּשׁוּם אִמִּיה, לֹא סְפִיק לִיהּ דָּא, קָרָא לָהּ בְּשִׁמְיָהּ, דְּכְתִיב, (אִיּוֹב כח) וְהַחֲכָמָה מֵאִין תִּמְצָא, חֲכָמָה וְדָאִי. וְעַל דָּא, עֲלָמָא עֲלָאָה אֲמַרְתָּ לְגַבֵּהּ, הִמְעֵט קָחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, דְּכָל רַחֲמֵי דִילֵיהּ אֲתַמְשֵׁךְ לָךְ לְגַבֵּךְ וְעַל דָּא. בְּשִׁעֲשׂוֹעַ וְרַחֲמֵי אִימָא לְגַבֵּי בְרַתָּא.

מַה אֲתִיבַת אִיחֵי, (בְּרֵאשִׁית ל) לָכֵן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלֵּילָה. בְּכֹל אַתֵּר, לָכֵן, שְׁבוּעָה אִיחֵי. יִשְׁכַּב, מַהוּ יִשְׁכַּב. אֵלֶּא שְׁכִיבָה בְּכֹל אַתֵּר תִּקְוֶנָא דְנוֹקְבָא לְגַבֵּי דְכוּרָא, לְאֶעֱלָא בָּהּ צִיּוּרָא דְאַתְוּוֹן כְּלָהוּ, וְדָא אִיהוּ יִשְׁכַּב, י"ש כ"ב. י"ש דָּא אִיהוּ עֲלָמָא עֲלָאָה, (ס"א כ"ב ר"א) רְזָא דְאוֹרִיּוֹתָא נִקְוֶדָה טְמִירָא, דְאַתְעֵר לְגַבֵּהּ כ"ב אַתְוּוֹן, וְדָא הוּא יִשְׁכַּב, י"ש עֲלָמָא דְאַתִּי, דְכְתִיב, (מִשְׁלִי ח) לְהַנְחִיל אוֹהֲבֵי י"ש. כ"ב נִקְוֶדָה עֲלָאָה דְאַעִיל כָּל כ"ב אַתְוּוֹן. רְזָא דְכָל אוֹרִיּוֹתָא. וְדָא הוּא יִשְׁכַּב, יִשְׁכַּב עִמָּךְ יַעֲקֹב לֹא כְתִיב, אֵלֶּא יִשְׁכַּב עִמָּךְ. הַהוּא טְמִירָא דְאַתְחִזִּי לְאַתְעֵרָא לְגַבֵּךְ, וְכֹלֵא בְּאַתְעֵרֵי דְאִינוּן (דְּבוֹלָהוּ) דוֹדָאִים, וְכֹלֵא כְתִיב בְּרַחֲמֵי.

(בְּרֵאשִׁית ל) וַיִּבֵּא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בְּעָרֵב. וַיִּבֵּא יַעֲקֹב, דָּא תַּפְאֲרַת קְדִישָׁא, מַהֵהוּא שְׂדָה דְנִקִּיט כָּל בְּרַכָּאן, דְּכְתִיב בֵּיהּ (בְּרֵאשִׁית כז) אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי. בְּעָרֵב, אֲמַאי בְּעָרֵב, אֵלֶּא בְּעָרֵב, דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כד) וַיֵּצֵא יַצְחָק לְשׁוּחַ בַּשָּׂדֶה לְפָנֹת עָרֵב. בְּזִמְנָא דְאַתְעֵר יַצְחָק אָבִיו לְגַבֵּי הָאִי שְׂדָה, וְנִקִּיט לִיהּ, דְּהָא יַצְחָק לֹא אֲתַעֵר לְגַבֵּי הָאִי שְׂדָה, כִּינּוּן דְּאַסְתַּלַּק יַעֲקֹב מִתַּמָּן

וַיִּבֵּא יַעֲקֹב - זוֹ תַּפְאֲרַת הַקְּדוּשָׁה, מֵאוֹתָהּ הַשָּׂדֶה שְׁלוֹקַחַת אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת, שֶׁכְּתוּב בּוֹ אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה' בְּעָרֵב, לְמָה בְּעָרֵב? אֵלֶּא בְּעָרֵב שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית כד) וַיֵּצֵא יַצְחָק לְשׁוּחַ בַּשָּׂדֶה לְפָנֹת עָרֵב. בְּזִמְנָה שֶׁהַתְעוֹרֵר יַצְחָק אָבִיו לְשָׂדֶה הַזֶּה וְלָקַח אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי יַצְחָק לֹא מִתְעוֹרֵר לְשָׂדֶה הַזֶּה. כִּינּוּן שֶׁהַסְּתַלַּק

יעקב משם בערב, השאיר את השדה הזו ליצחק אביו, והוא עלה באותו הזמן למעלה.

מה כתוב? ותצא לאה לקראתו. האם העליונה, לבן היחיד. ותאמר אלי תבוא, תחת כנפי, לברך אותך ולהרבות אותך בתפנוקים ועדונים עליונים. הנה עת רצון וענג לתת לך נחת רוח עליונה לאותה השדה טרם שישרף בחזק של יצחק.

בין שלקחה את יעקב תחת כנפיה, אז וישכב עמה בלילה הוא. הוא - שנסתר מן הכל. הוא - שכל הברכות וכל הקדשות יוצאות משם. לא כתוב יעקב, אלא הוא, מי שראוי להתעורר אליה.

וטרם מזמן אליה תחת כנפיה, מי שלקח אותם הקדושים [הקדשות] והברכות, לא מתמלא מהנקדה הטמירה, העולם העליון ההוא. ועל כן הדודאים מעוררים הכל, והכל כמו שסוד עליון. ראובן, מה זה ראובן? הקדוש ברוך הוא שם שמות בארץ, שכתוב (תהלים מז) לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ.

ויקח לו מקל לבנה וגו'. משנה. הרצון של המעשה, קשרי האמונה, קול הקול של הקולות, מתעורר מפעלה למטה. אנו היינו פתוחי עינים. הגלגל סובב מפעלה לכמה צדדים, קול של נעיונות התעורר. התעוררו ישנים נרדמים ששנה בנחיריהם, ולא יודעים ולא מסתכלים ולא רואים, אטומי אונים, כבדי לב, ישנים ואין יודעים, התורה

עומדת לפנייהם ולא משגיחים ולא יודעים במה מסתכלים, רואים ולא רואים. התורה מרימה קולות: הסתכלו טפשים, יפתחו העינים ותדעו. אין מי שישגיח, אין מי שיפכין אָנו. עד מתי תהיו בתוך החשכה של רצונכם? הסתכלו לדעת, ויתגלה לכם האור המאיר.

בערב, שביק האי שדה ליצחק אביו, ואיהו סליק ביהווא זמנא לגבי עילא.

מה כתיב, (בראשית ל) ותצא לאה לקראתו. אמא עלאה לגבי ברא יחידא. ותאמר אלי תבוא, תחת גרפאי לברכא לך, ולרואה לך בתפנוקין ועדונין עלאין. הא עידן רענא וענוגא למיחב לך נייחא דרוחא עלאה, לגבי ההוא שדה, עד לא יתוקד בתוקפא דיצחק.

בין דנקטא ליעקב תחות גרפאה, כדין (שם) וישכב עמה בלילה הוא. הוא, דסתים מפלא, הוא. דכל ברקאן וכל קדושין נפקי מתמן. יעקב לא כתיב אלא הוא. מאן דאתחזי לאתערא לגבה.

ועד דלא זמין לגבה תחות גרפאה, מאן דנקיט אינון קדישאן (קדושה) וברקאן לא אתמלי מנקודה טמירא, ההוא עלמא עלאה. ועל דא דודאים מתערי כלא, וכלא כגוונא דרזא עלאה. ראובן מאי ראובן, קדשא ברוך הוא שוי שמיהן בארעא, דכתיב (תהלים מז) לכו חזו מפעלות יי אשר שם שמות בארץ.

ויקח לו יעקב מקל לבנה וגו', (בראשית ל) מתניתין, רעותא דעובדא, קטרי דמהימנותא, קל קלא דקליא אתער מעילא לתתא, אָנו פתיחין עינין הוינו. גלגלא אסחר מעילא לכמה סטרין, קל נעימותא אתער. אתערו ניימין דמיכין דשינתא בחוריהון, ולא ידעי ולא מסתפלן, ולא חמאן. אטימין אודנין, כבדין דלבא, ניימין ולא ידעין. אורייתא קיימא קמייהו, ולא משגיחין ולא ידעי במה מסתפלן, חמאן ולא חמאן. אורייתא רמאת קלין אסתפלוי טפשיין, פתחו עינין, ותנדעון. לית מאן דישיגח, ולית מאן דירכין אודניה, עד מה תהוון בגו חשוכא דרעותיכו. אסתפלוי למנדע, ואתגלי לכוון נהורא דנהיר.

עומדת לפנייהם ולא משגיחים ולא יודעים במה מסתכלים, רואים ולא רואים. התורה מרימה קולות: הסתכלו טפשים, יפתחו העינים ותדעו. אין מי שישגיח, אין מי שיפכין אָנו. עד מתי תהיו בתוך החשכה של רצונכם? הסתכלו לדעת, ויתגלה לכם האור המאיר.

בזמנא דיעקב שלימא, מגו עאקו דארעא ורשו אחרא, בגו דרגין נוכראין דחה לכלהו, ובריר חולק עדביה ואחסנתיה. נהורא מגו חשוכא, חכמתא מגו טפשותא, ואוקיר ליה למאריה פד הוה קאים בגו רשותא דאל זר. על דא פתיב, (ישעיה כט) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו.

ויקח לו יעקב, (בראשית ל) בריר ליה לחולקיה לעדביה, מקל לבנה לח, סטרא דימינא, גוון חנור. לח, סטרא איהו דמים. ולו, דא סטרא דשמאלא, סומקא כוורדא. וערמון, כליל דא בדא. וכלהו אחיד ימינא חנורא בגווינה, וסלקא בהו. דכתיב מחשף הלבן, דאף על גב דאחיד לתרין סטרין, נטל (ס"א נטה) חולקיה לסטר ימינא, ואגליף בכלא, בהאי סטרא ובהאי סטרא, פדין אקרי גבר שלים, שלים בכלא.

מה כתיב בתריה, (שם) והיה בכל יחם הצאן המקשרות ושם יעקב את המקלות וגו'. סטרא דסטרין, לחכמי לפא אתמסר. בגו משריין עלאין קדישין אית דרגין עלאין אלין על אלין, אלין פנימאין, ואלין לבר. אינון פנימאין מתקשרין במלפא קדישא, ומתקשרין בישראל, בנין קדישין לקדשא ברין הוא, ואלין אקרון הצאן המקשרות, משריין דאינון מקשרות, עילא ותפא.

בשעתא דתיאובתא דלהון לגבי זוהרא עלאה דלעילא. עמודא דאמצעיתא, יעקב שלימא נטל אינון מקלות, תפלין דרישא, ברהטים, אתר ודוכתא, לדיורי תפלין. ומתקא נטלי נהורא וזיווא, פל חילין ומשריין עלאין, אינון דמתקשרן לעילא ומתקשרן לתפא. פיון דאינון נטלין מגו רהטין שקתות המים, פדין, אינון הו מקורין ומבועין לנחתא לתפא ולמיהב לכלא.

ובגין כן, אפריש יעקב בין דרגין עלאין קדישין, לדרגין אחרנין, דשאר עממין. כמה דאת אמר, (בראשית ל)

בזמן שיעקב השלם, מתוך הצרה של הארץ ורשות אחרת, בתוך דרגות זרות דחה את כלם, ובחר חלק גורלו ונחלתו, האור מתוך החשכה, חכמה מתוך הטפשות, וכבד את רבונו, פשהיה עומד בתוך הרשות של אל זר. על כן פתוב (ישעיה כט) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו.

ויקח לו יעקב (בראשית ל), בחר לו לחלקו ולגורלו, מקל לבנה לח, צד ימין, גון לבן. לח, הוא צד של המים. ולו, זה צד של השמאל, אדם כוורד. וערמון, כליל זה בזה. וכלם אחזו הימין הלבן בצבעו ועולה בהם, שפתוב מחשף הלבן, שאף על גב שאחזו לשני הצדדים, לוקח (נטל) חלקו לצד ימין, ונחלק כלם, בצד זה ובצד זה, אז נקרא גבר שלם, שלם בכל.

מה פתוב אחריו? (שם) והיה בכל יחם הצאן המקשרות ושם יעקב את המקלות וגו'. סטר הסטרין לחכמי לב נמסר. בתוך מחנות עליונים קדושים יש מדרגות עליונות אלו על אלו, אלו פנימיים ואלו לבחוץ. אלו הפנימיים מתחברים במלף הקדוש, ומתחברים בישראל, בנין קדושים להקדוש ברין הוא, ואלו נקראות הצאן המקשרות, מחנות של אלו מקשרות, מעלה ומטה.

בשעה שהתשוקה שלהם לגבי הזהר העליון שלמעלה, עמוד האמצעי, יעקב השלם לקח אותם המקלות, תפלין של ראש, ברהטים, מקום ומושב, להנחת התפלין. ומפאן לוקחים אור וזיו

פל החילות ומחנות העליונים, אלו שמתקשרים למעלה ומתקשרים למטה. פיון שאלו לוקחים מתוך הרהטים שקתות המים, אז אלו היו מקורות ונביעות להוריד למטה ולתת לכלם. ומשום כן הפריש יעקב בין המדרגות העליונות הקדושות למדרגות האחרות של שאר העמים,

כמו שְׁנֵאמַר (בראשית ל) וַיֵּשֶׁת לוֹ עֲדָרִים לְבָדוֹ וְלֹא שְׂתֵם עַל צֹאן לָבָן. [אלו] עֲדָרִים הַפְּרִיר לֹא לַעֲצָמוֹ, שְׁלֹא יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק בְּשֹׂאֵר הָאֲמוֹת, וּכְמוֹ שֶׁהַפְּרִישׁ לֹא מְדַרְגּוֹת הָאֲמוֹנָה לְמַעַלָּה לְחֻלְקוֹ וּלְגוּרְלוֹ, כִּף צָרִיף לְהַפְּרִישׁ מְדַרְגּוֹת שֶׁל מַחֲנוֹת קְדוּשִׁים לְמַטָּה, לְקַשֵּׁר אוֹתָם עִמּוֹ בְּאֵלוֹ הַהִיכָלוֹת שֶׁל הַגְּבִירָה.

וּכְבָּם רְשׁוּמִים בְּסִימָן שֶׁל הַפְּלֶף הַעֲלִיּוֹן, כְּמוֹ שִׁישְׂרָאֵל רְשׁוּמִים לְמַטָּה בֵּין כָּל שְׂאֵר הָאֲמוֹת, אָף מְדַרְגּוֹת שֶׁל מַחֲנוֹת עֲלִיּוֹנִים רְשׁוּמִים הֵם לְחֻלְקוֹ [שֶׁל הַקְּדוּשָׁה] שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא בֵּין כָּל שְׂאֵר הַחִילוֹת וּמַחֲנוֹת עֲלִיּוֹנִים. וְעַל זֶה בָּרַר יַעֲקֹב אֵת אֱלוֹ לְחֻלְקוֹ וּגְוָרְלוֹ, רְשׁוּמִים לְחֻלְקָא [בְּסוּר] שֶׁל הָאֲמוֹנָה, [משום כִּף כְּתוּב כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה יִשְׂרָאֵל לְסֻגְלוֹתוֹ, יְהוָה עֲלִיּוֹן הוּא, בְּרַר חֻלְקוֹ וּגְוָרְלוֹ סוּר הָאֲמוֹנָה] אָף כִּף הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא בָּרַר לוֹ מִכָּל שְׂאֵר צְבָאוֹת וּמַחֲנוֹת שֶׁל הָעוֹלָם.

וּמַחֲנוֹת עֲלִיּוֹנִים נִפְרָדִים אֱלוֹ מֵאֱלוֹ. בְּשַׁעַת שְׂזִיחָה שֶׁל אֵשׁ בְּהָאֲרֶת הַשְּׂכִינָה מִתְגַּלָּה, כָּל הַמְּדַרְגּוֹת הָאֲחֵרוֹת הָאֱלוֹ מְתַבְּשׁוֹת, וּמְתַפְּסוֹת מִהִזְהַר הַהוּא, וְלֹא יִכְלוּ לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו. וְכָל אֱלוֹ הַתְּקוּנִים [מְדַרְגּוֹת] הַקְּדוּשִׁים, שֶׁהֵם תְּקוּנִים שְׁלוֹ. בְּשַׁעַת שֶׁמִּתְגַּלָּה הַזִּיחָה הַהוּא, מִיָּד שְׂמַחִים וְעוֹלִים לְהִתְקַרֵּב עִמּוֹ וְלִהְיוֹת אֶצְלוֹ, וְהוּא בְּהֵם נִתְקַן, וְסוּד זֶה - (בראשית ל) וַהֲיֵה הָעֲטָפִים לְבָבְךָ וְהִקְשִׁירֵם לְיַעֲקֹב. וְצָרִיף לְבָרַר [לְבָרַר] וְלִהְיוֹת לְבָרַר.

מְדַרְגּוֹת קְדוּשׁוֹת [ס"א לְחֻלְקוֹ] שֶׁל חֻלְקוֹ מֵאֱלוֹ הַמְּדַרְגּוֹת שֶׁל שְׂאֵר הָעַמִּים, וּבְכֻלָּם צָרִיף יַעֲקֹב הַקְּדוּשׁ [בְּסוּר שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְהִתְקַרֵּב], וְעַל זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא כְּתוּב בַּתּוֹרָה, אֲמוֹנָה שְׁלוֹ, בְּתוֹף צְדִדֵי [ס"א סְתָרִי] מְלִים אֱלוֹ. אֲשֶׁרֵי חֻלְקוֹ.

וְיַעֲקֹב הֵלֵךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מְלֹאכֵי אֱלֹהִים. מִשְׁנָה. חֻזְקֵי הַשְּׂרִים זְקוּפִים מְלַמְעַלָּה, וְלֵהִט הַחֶרֶב הַשְּׁנוּנָה מִמֶּנָּה עַל כָּל [בְּמִתָּה] הַצְּבָאוֹת וְהַמַּחֲנוֹת.

וַיֵּשֶׁת לוֹ עֲדָרִים לְבָדוֹ וְלֹא שְׂתֵם עַל צֹאן לָבָן. (אינון) עֲדָרִים אֲפֹרִישׁ לִיָּה לְגַרְמִיָּה, דְּלֹא יָהֵא לִיָּה חוֹלֶק בְּשֹׂאֵר עַמְּמִין, כְּמָה דְאֲפֹרִישׁ לִיָּה, דְּרָגִי דְמַהִימְנוּתָא לְעִילָא, לְחוֹלְקִיָּה וְעַדְבִּיָּה, הַכִּי אֲצִטְרִיף לְאֲפֹרִישָׁא דְרָגִין דְּמִשְׂרִיין קְדִישִׁין לְתַתָּא, לְקַשְׂרָא לִזְן בְּהַדִּיָּה, בְּאִינוֹן הִיכְלִין דְּמִטְרוּנִיתָא.

וּכְלָהוּ רְשִׁימִין, בְּרִשְׁמִי דְמִלְכָּא עֲלָאָה. כְּמָה דִישְׂרָאֵל, רְשִׁימִין לְתַתָּא, בֵּין כָּל שְׂאֵר עַמְּמִין, אוֹף דְרָגִין דְּמִשְׂרִיין עֲלָאִין, רְשִׁימִין אִינוֹן לְחוֹלְקִיָּה (דְּקוּדְשָׁא) לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, בֵּין כָּל שְׂאֵר חִילוֹן, וּמִשְׂרִיין עֲלָאִין. וְעַל דָּא בְּרִיר יַעֲקֹב אִינוֹן לְחוֹלְקִיָּה וְעַדְבִּיָּה, רְשִׁימִין לְחוֹלְקָא (בְּרִיא) דְמַהִימְנוּתָא, (ס"א וּבְגִין כִּף כְּתוּב כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה יִשְׂרָאֵל לְסֻגְלוֹתוֹ. יְהוָה עֲלָאָה אִיהוּ בְּרִיר חוֹלְקִיָּה וְעַדְבִּיָּה רִוא דְמַהִימְנוּתָא) אוֹף הַכִּי קְדִישָׁא בְּרִיף הוּא, בְּרִיר לִיָּה, מִכָּל שְׂאֵר חִילוֹן וּמִשְׂרִיין דְעֲלָמָא.

וּמִשְׂרִיין עֲלָאִין, מִתְפָּרְשָׁן אֵלִין מֵאֵלִין. בְּשַׁעַתָּא זִזְהִרָא דְנוּרָא בְּנִהִירוֹ דְשְׂכִינְתָא אֲתַגְלִיא, כָּל אִינוֹן דְרָגִין אֲתַרְגִּין, אֲתַפְּסִין, וּמִתְעַטְפִין מִהִהוּא זִזְהִרָא וְלֹא יִכְלוּ לְקַרְבָּא לְגַבִּיָּה. וְכָל אִינוֹן תְּקוּנִין (ס"א דְרָגִין) קְדִישִׁין, דְאִינוֹן תְּקוּנָא דִלִיָּה. בְּשַׁעַתָּא דְאֲתַגְלִיא הַהוּא זִזְהִרָא, מִיָּד חֲדָן וְסֻלְקָן לְאֲתַקְרָבָא בְּהַדִּיָּה, וְלֹאֲתַקְשְׂרָא לְגַבִּיָּה, וְאִיהוּ בְּהוֹ אֲתַמְקַנָּת, (אֲתַמְקַנָּת) וְסֻתְרָא דָּא (בראשית ל) וַהֲיֵה הָעֲטָפִים לְבָבְךָ וְהִקְשִׁירֵם לְיַעֲקֹב.

וְאֲצִטְרִיף לְבָרַרָא (ס"א לְבָרַרָא) וְלֹאֲתַפְּרָשָׁא דְרָגִין קְדִישִׁין (ס"א לְחוֹלְקִיָּה) דְחוֹלְקִיָּה. מֵאִינוֹן דְרָגִין דְשֹׂאֵר עַמְּמִין, וּבְכֻלָּא אֲצִטְרִיף יַעֲקֹב קְדִישָׁא (ס"א בּוּכְרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא לְאֲתַקְרָבָא) וְעַל דָּא קְדִישָׁא בְּרִיף הוּא פְתִיב בְּאוּרִיָּתָא, מְהִימְנוּתָא דִלִיָּה, בְּגוֹ סְטְרִי (ס"א סְתָרִי) מְלִין אֵלִין. וְצָפָאָה חוֹלְקִיָּה.

וְיַעֲקֹב הֵלֵךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מְלֹאכֵי אֱלֹהִים. (בראשית לב)

מְדַרְגּוֹת קְדוּשׁוֹת [ס"א לְחֻלְקוֹ] שֶׁל חֻלְקוֹ מֵאֱלוֹ הַמְּדַרְגּוֹת שֶׁל שְׂאֵר הָעַמִּים, וּבְכֻלָּם צָרִיף יַעֲקֹב הַקְּדוּשׁ [בְּסוּר שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְהִתְקַרֵּב], וְעַל זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא כְּתוּב בַּתּוֹרָה, אֲמוֹנָה שְׁלוֹ, בְּתוֹף צְדִדֵי [ס"א סְתָרִי] מְלִים אֱלוֹ. אֲשֶׁרֵי חֻלְקוֹ.

וְיַעֲקֹב הֵלֵךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מְלֹאכֵי אֱלֹהִים. מִשְׁנָה. חֻזְקֵי הַשְּׂרִים זְקוּפִים מְלַמְעַלָּה, וְלֵהִט הַחֶרֶב הַשְּׁנוּנָה מִמֶּנָּה עַל כָּל [בְּמִתָּה] הַצְּבָאוֹת וְהַמַּחֲנוֹת.

אוֹתָהּ הַחֶרֶב הַלוֹהֶטֶת הַיָּא חֶרֶב
 אֲדָמָה, שְׁכָתוּב (ישעיה לז) חֶרֶב לַה'
 מְלֵאָה דָם. הַחֶרֶב הַזֹּאת שֶׁתְּלוּיָהּ
 בָּהּ הַהַפּוּךְ, הֵם שְׁמֵתֵהֶפְכִים
 לְכַמָּה צוּרוֹת. הוּא נְשִׁים, הוּא
 גְּבָרִים, בְּצַדִּים רַבִּים, נִפְרָדוֹת
 הַצּוּרוֹת הָאֲחֵרוֹת לְכַמָּה דְרָגוֹת.
 מִחֶצֶד שֶׁל עֵץ הַחַיִּים הֵם
 יוֹצְאִים, שְׁמֵתֵיחָדִים בִּיחוד
 בְּקֶשֶׁר. אֵלוֹ הַקְּדוּשִׁים נְשָׁאִים
 תָּמִיד מִטַּל הַשָּׁמַיִם. הַשֵּׁם שֶׁל
 אֱלֹהִים מִתְּתַקֵּן בָּהֶם. [וְעַל זֶה אָמַר
 מִשְׁמֵי הַאֲרִיז (נתקן)] בְּאַרְבַּעַת הַצַּדִּים
 שֶׁל הָעוֹלָם נַעֲשׂוּ לְעַמּוּדֵי הַכֶּסֶּא.
 כָּלֶם מְרַגְלִיּוֹת וְאִיבָרִים וְעַמּוּדִים,
 לֹא נִפְרָדִים לְעוֹלָם מִתּוֹךְ הַשֵּׁם
 הַזֶּה, הֵם הַקְּשָׁרִים שֶׁל יַעֲקֹב
 שֶׁבָּחַר לְחַלְקוֹ וְנִקְשָׁרִים בְּשֵׁם

הַזֶּה, כָּלֶם יֵצְאוּ (בערב).

וְיַעֲקֹב, כְּשִׁיצָא לְלֶכֶת לְדֹרְכוֹ,
 הַקִּיפּוֹ אוֹתוֹ לְאַרְבַּעַת צַדִּים.
 לְאַרְבַּע הַזְּווִיּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם שָׁמְרוּ
 אוֹתוֹ. בְּשִׁעָה קְלָה הִתְרַגַּשׁ מֵהַעֵץ
 [מִתְּתַקֵּן] שֶׁלְמַעַלָּה לְשִׁמֵּר אֶת הַעֵץ
 שֶׁלְמַטָּה, וְאָז וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כֹּאֲשֶׁר
 רָאִם מַחְנֵה אֱלֹהִים זֶה. אַז וַיִּקְרָא
 שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחְנֵים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֹּא רֵאֵה אֵת
 שְׁלֹמוֹתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב שְׁלֹא רָצָה
 לְלַכֵּת אֶלֶּא בְרִשׁוֹתוֹ שֶׁל לְבָן.
 וְאִם תֹּאמְרוּ, בְּפַעַם אַחֲרַת לְמָה
 לֹא? אֶלֶּא מִשּׁוּם שֶׁיַּעֲקֹב פָּחַד
 שְׁלֹא יַעֲזֹב אוֹתוֹ, וַיִּשְׁתַּלְּמוּ שָׁנִים
 עֶשֶׂר הַשְּׁבַטִים בְּאַרְצָא אַחֲרָת. וְעַל
 כֵּן, כִּינּוּן שְׁרָאָה שֶׁהִגִּיעָה הַשְּׁעָה
 שֶׁל בְּנֵימִין, בְּרַח, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 וַיִּבְרַח הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ. כִּינּוּן
 שְׁנוּלָד בְּנֵימִין, נִקְשָׁרָה הַשְּׁכִינָה
 עִם כָּל הַשְּׁבַטִים, וְנִטְלָה אֵת
 הַבֵּית עִמָּם. וַיַּעֲקֹב הִיָּה יוֹדֵעַ
 בְּרוּחַ הַחֲכָמָה, שֶׁכֹּאֲשֶׁר יִשְׁתַּלְּמוּ שָׁנִים עֶשֶׂר הַשְּׁבַטִים,
 שֶׁהַשְּׁכִינָה תִתְקַשֵּׁר עִמָּהֶם וְרַחֵל תָּמוּת,
 וְהִיא נוֹטֶלֶת אֵת הַבֵּית.

וְכֹא וַיֵּרָא, כִּי לְמַדְנֵה הָעוֹלָם הַתַּחֲתוֹן רָאוּ לוֹ לְיַעֲקֹב כְּמוֹ שְׁרָאוּי לְמֹשֶׁה, אֶלֶּא שְׁלֹא יִכְלָה עַד

מִתְנַתֵּינִן, תּוֹקֵפֵי דְהוֹרְמָנִי, זְקִיפִין מְלַעֲיָלָא, וְשִׁנְנָא דְחֶרֶבָא
 דְמִלְהֻטָא מִמְנָא עַל כָּל (ס"א כַּמָּה) חִילִין וּמִשִּׁירֵינִין.

הוּא חֶרֶב מְלַהֻטָא, הִיא חֶרֶב סוּמְקָא. דְכִתִּיב, (ישעיה לד)
 חֶרֶב לִי מְלֵאָה דָם. הוּא חֶרֶב דְתִלְיָא בֵּיה הַפּוּכָא,
 אֵינוֹן דְמֵהַפְכֵי לְכַמָּה גְּוֹנִין. הוּא נְשִׁינִין, הוּא גּוּבְרִין,
 בְּסֻטְרִין סְגִיָאִין, מִתְפָּרְשִׁין גְּוֹנִין אַחֲרֵינִין לְכַמָּה דְרָגִין.

מִסְטְרָא דְאֵילָנָא דְחַיִּי, נְפָקִי אֵינוֹן. דְמִתְנַתְּרֵי בִיחודָא
 בְּקֶשֶׁרָא. קְדִישִׁין אֵלִין, אֲשֶׁתְּאָבֹן תְּדִיר מִטַּל
 הַשָּׁמַיִם, שְׁמִיָּה דְאַלְקִים, אֲתַתְּקִין בְּהוּ. (ס"א וְעַל דָּא אָמַר מִשְׁמֵי
 הַאֲרִיז וְאֲתַתְּקוֹן) בְּאַרְבַּע סֻטְרִין דְעֻלְמָא, אֲתַעֲבִידוּ סְמִכִין
 דְכַרְסֵיָא. כָּלֶהוּ מְרַגְלִיטִין, שְׁיִיפִין וְסְמִכִין, לֹא מִתְפָּרְשִׁין
 לְעֻלְמָא. מַגּוּ דָּא שְׁמָא, אֵינוֹן קְשׁוּרִין דִּיעֲקֹב, דְבָרִיר
 לְחוּלְקִיָּה. וּמִתְקַשְׁרִין בְּשְׁמָא דָּא, כָּלֶהוּ נְפָקוּ (בערב).

וְיַעֲקֹב כַּד נִפְק לְמִיזַל לְאַרְחִיָּה, לְאַרְבַּע סֻטְרִין אֲקִיפּוּ לִיָּה,
 לְאַרְבַּע זְווִיּוֹן דְעֻלְמָא נְטְרוּ לִיָּה, בְּשַׁעֲתָא קְלָה
 אַתְרַגִּישׁ מֵאֵילָנָא (ס"א כַּמָּתֵר) לְעֵילָא, לְמִיטְר אֵילָנָא דְלִתְתָא,
 וְכַדִּין (בראשית ל) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כֹּאֲשֶׁר רָאִם מַחְנֵה אֱלֹהִים זֶה.
 כַּדִּין (בראשית ל) וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחְנֵים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תָּא חֲזִי, שְׁלֹמוֹתִיָּה דִיעֲקֹב, דְלָא בְעָא
 לְמִיזַל אֶלֶּא בְרִשׁוֹתִיָּה דְלְבָן, וְאִי תִימָא, זְמַנָּא אַחֲרָא
 אֲמַאי לֹא. אֶלֶּא בְגִין דְדַחִיל יַעֲקֹב דְלָא יִשְׁבּוּק לִיָּה,
 וַיִּשְׁתַּלְּמוּ תְרִיסַר שְׁבַטִין בְּאַרְעָא אַחֲרָא. וְעַל דָּא כִינּוּן דְחִמָּא
 דְמִטָּא שַׁעֲתָא דְבְנֵימִין, בְּרַח. כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (בראשית לא)
 וַיִּבְרַח הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ. דְכִינּוּן דְאַתְלִיד בְּנֵימִין, אֲתַקְשֵׁר
 שְׁכִינְתָא כְּכִלְהוּ שְׁבַטִין, וְנִטַּל בֵּיתָא בְּהוּ. וְיַעֲקֹב הָוָה יַדַּע
 בְּרוּחָא דְחֲכָמָתָא, דְכַד יִשְׁתַּלְּמוּ תְרִיסַר שְׁבַטִין, דְשְׁכִינְתָא
 תִתְקַשֵּׁר בְּהוּ, וְרַחֵל תָּמוּת, וְאִיָּהּ נִטְלָא בֵּיתָא.

וְתָא חֲזִי, הַכִּי אוֹלִיפְנָא, עֻלְמָא תַתָּא, אַתְחֲזִי לִיָּה לְיַעֲקֹב,

בְּרוּחַ הַחֲכָמָה, שֶׁכֹּאֲשֶׁר יִשְׁתַּלְּמוּ שָׁנִים עֶשֶׂר הַשְּׁבַטִים, שֶׁהַשְּׁכִינָה תִתְקַשֵּׁר עִמָּהֶם וְרַחֵל תָּמוּת,
 וְהִיא נוֹטֶלֶת אֵת הַבֵּית.

שְׁהוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבֻטִים בְּבֵית
 לְהִתְקַשֵּׁר עִמָּהֶם, וְאִזּוֹ נִדְחַתְהָ
 רַחֵל, וְהִיא נִטְלָה אֶת הַבַּיִת עִם
 כָּל הַשְּׁבֻטִים וְהִיָּתָה עֶקֶר הַבַּיִת,
 וְאִזּוֹ (תהלים קיג) מוֹשִׁיבֵי עֶקְרַת
 הַבַּיִת. אָמַר יַעֲקֹב, הִנֵּה הִגִּיעַ
 הַזְּמַן שִׁישְׁתַּלְמוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר
 הַשְּׁבֻטִים, וְיִוְדְאֵי שֶׁהָעוֹלָם
 שְׁלֹמְעֵלָה יָרַד לוֹ לְבַיִת וְיִתְקַשֵּׁר
 [הָעוֹלָם שְׁלֹמְעֵלָה יָרַד לוֹ בְּבֵיתוֹ וְהִתְקַשֵּׁר] בָּהֶם,
 וְהַעֲנִיָּה הַזֹּאת נִדְחִית לְפָנָיו. אִם
 תָּמוּת כָּאֵן, לֹא אֵצֵא מִכָּאֵן
 לְעוֹלָמִים. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא בְּאֶרֶץ
 הַזֶּה לֹא רְאוּי לְהַשְׁלִים אֶת הַבַּיִת.
 מִשּׁוּם כֶּף, (בראשית ל) וְיִהְיֶה כְּאֶשֶׁר
 יִלְדָה רַחֵל אֶת יוֹסֵף, טָרָם
 שִׁישְׁתַּלְמוּ הַשְּׁבֻטִים.

שְׁמַע רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר, וְיִוְדְאֵי
שְׁכַל דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה יָפִים, וְזֶה
עוֹלָה עַל הַכֹּל. וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה
לֹא הִלָּךְ לוֹ לְדַרְכּוֹ מִיָּד? אֲלֵא כָּל
זְמַן שֶׁרַחֵל לֹא הִתְעַבְרָה
מִבְּנִימִין, הִתְעַכַּב שָׁם. כִּיּוֹן
שֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁל בְּנִימִין, בְּרוּחַ,
וְלֹא בִקֵּשׁ רְשׁוּת, כְּדִי שְׁלֹא
יִתְעַכַּב שָׁם, וְהִתְחַבֵּר יַעֲקֹב עִם
כָּל הַשְּׁבֻטִים בְּמָקוֹם שְׁצָרִיף. ע"כ

סתרי תורה

פְּרֻשַׁת וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלָאָכִים וְגו'. רַבִּי
 יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים צא) כִּי מְלָאָכִיו
 יִצְוֶה לָךְ לְשִׁמְרֶךָ כָּל דְּרָכֶיךָ.
 פְּסוּק זֶה בְּאֵרוֹהוּ הַחֲבָרִים, שֶׁהָרִי
 בְּשַׁעַר שְׂאֵדָם בָּא לְעוֹלָם, מִיָּד
 מִזְדַּמֵּן עִמּוֹ יִצְרַח הָרַע שֶׁהוּא
 מְקַטְרֵג לְאָדָם תָּמִיד, כְּמוֹ
 שְׁנֵאמַר (בראשית ד) לְפָתַח חֲטָאת
 רִבְצִין. מִי זֶה חֲטָאת רִבְצִין? זֶה יִצְרַח
 הָרַע.

וְכַךְ גַּם דָּוִד קָרָא לוֹ חֲטָאת,
 (תהלים נא) וְחֲטָאתִי נִגְדִי תָּמִיד,
 מִשּׁוּם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כָּל יוֹם לְאָדָם לְחַטָּא לְפָנָיו רַבּוּנוֹ, וְיִצְרַח הָרַע הַזֶּה לֹא זֶה מִבֶּן הָאָדָם מִיּוֹם
 שְׁנוּלָד הָאָדָם לְעוֹלָמִים, וְיִצְרַח הַטּוֹב בָּא לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁבָּא לְהַטְהֵר.

כְּמָה דְאִתְחַזִּי לִיהָ לְמַשָּׁה, אֲלֵא דְלֹא יְכִילַת, עַד דְּהוּוּ תְרִיסָר
 שְׁבֻטִין בְּבֵיתָא, לְאִתְקַשְׁרָא בְּהוּ. וְכַדִּין, אִתְדַחֲתִית רַחֵל,
 וְנִטְלַת אִיהִי בֵיתָא כְּכֹלְהוּ שְׁבֻטִין, וְהָוּת עֶקְרָא דְבֵיתָא. וְכַדִּין
 (תהלים קיג) מוֹשִׁיבֵי עֶקְרַת הַבַּיִת. אָמַר יַעֲקֹב, הִיא מְטָא זְמַנָּא
 דִּישְׁתַּלְמוּ י"ב שְׁבֻטִין, וְיִוְדְאֵי עֲלֵמָא דְלַעֲיָלָא יִיחֻוּת לִיהָ
 לְבֵיתָא, וְאִתְקַשְׁרָא (נ"א עֲלֵמָא דְלַעֲיָלָא יִיחֻוּת לִיהָ בְּבֵיתָהּ, וְאִתְקַשְׁרָא)
 בְּהוּ, וּמִסְפַּנְתָּא דָּא אִתְדַחֲתִית קָמִיהָ. אִי תִימוּת הָכָא, לֹא
 אָפוּק מִכָּאֵן לְעוֹלָמִין. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא בְּאֶרֶץ דָּא, לֹא אִתְחַזִּי
 לְאִשְׁלָמָא בֵיתָא. בְּגִין כֶּף, (בראשית ל) וְיִהְיֶה כְּאֶשֶׁר יִלְדָה רַחֵל
 אֶת יוֹסֵף, עַד לֹא יִשְׁתַּלְמוּ שְׁבֻטִין.

שְׁמַע רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר, וְיִוְדְאֵי כָּל מְלוֹי דְרַבִּי יְהוּדָה שְׁפִיר,
 וְדָא סְלִיק עַל כֹּלָּא. וְאִי תִימָא, אִמָּאֵי לֹא אֲזַל לִיהָ לְאַרְחִיָּה
 מִיָּד. אֲלֵא, כָּל זְמַנָּא דְרַחֵל לֹא מִתְעַבְרָא מִבְּנִימִין, אִתְעַכַּב
 תַּמָּן. כִּיּוֹן דְּמְטָא זְמַנָּא דְבְנִימִין, עֶרְק, וְלֹא כְּעַא רְשׁוּתָא.
 בְּגִין דְּלֹא יִתְעַכַּב תַּמָּן, וְאִתְחַבֵּר יַעֲקֹב כְּכֹלְהוּ שְׁבֻטִין, בְּאִתְר
 דְּאַצְטְרִיף. (ע"כ סתרי תורה).

פְּרֻשַׁת וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלָאָכִים וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח
 (תהלים צא) כִּי מְלָאָכִיו יִצְוֶה לָךְ לְשִׁמְרֶךָ
 בְּכָל דְּרָכֶיךָ, הֵיאֵ קָרָא אוֹקְמוּהָ חֲבָרִיָּא, דְּהָא
 בְּשַׁעַר דְּבַר נֶשׂ אֶתִי לְעֵלְמָא, מִיָּד אֲזַדְמֵן
 בְּהַדִּיָּה יִצְרַח הָרַע דְּאִיהוּ מְקַטְרֵג לִיהָ לְבַר נֶשׂ
 תְדִיר כְּמָה דְאֵתָּא אָמַר, (בראשית ד) לְפָתַח חֲטָאת
 רִבְצִין. מָאִי חֲטָאת רִבְצִין, דָּא יִצְרַח הָרַע.

וְדָוִד הָכִי נָמִי קָרִיִּיה חֲטָאת דְּכַתִּיב, (תהלים נא)
 וְחֲטָאתִי נִגְדִי תָּמִיד, בְּגִין דְּאִיהוּ עֲבִיד
 לִיהָ לְבַר נֶשׂ כָּל יוֹמָא לְמַחֲטִי קָמִי מְאָרִיָּה,
 וְיִצְרַח הָרַע דָּא לֹא אִתְעַדִּי מִבְּר נֶשׂ מִיּוֹמָא
 דְּאִתְיַלִּיד בֵּר נֶשׂ לְעוֹלָמִין. וְיִצְרַח הַטּוֹב אֶתִי
 לְבַר נֶשׂ מִיּוֹמָא דְאִתִּי לְאִתְדַכְּפָּא.

מִשּׁוּם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כָּל יוֹם לְאָדָם לְחַטָּא לְפָנָיו רַבּוּנוֹ, וְיִצְרַח הָרַע הַזֶּה לֹא זֶה מִבֶּן הָאָדָם מִיּוֹם
 שְׁנוּלָד הָאָדָם לְעוֹלָמִים, וְיִצְרַח הַטּוֹב בָּא לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁבָּא לְהַטְהֵר.

וּמְתִי בֵּא אָדָם לְהִטְהֵר? כִּשְׁהוּא
 בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים, אִזּוּ מִזְדוּג
 הָאָדָם בְּשָׁנֵיהֶם, אֶחָד מִיָּמִין וְאֶחָד
 מִשְׂמָאל. יֵצֵר טוֹב לְיָמִין, וְיֵצֵר
 הָרַע לְשְׂמָאל. וְאֵלֶּה הֵם שְׁנֵי
 מְלָאכִים מִמָּשׁ מִמְּנֹן, וְהֵם
 נִמְצְאִים תָּמִיד עִם הָאָדָם.

בֵּא בֶּן אָדָם לְהִטְהֵר - אוֹתוֹ יֵצֵר
 הָרַע נִכְפָּה לְפָנָיו, וְשׁוֹלֵט הַיָּמִין
 עַל הַשְּׂמָאל. וְשָׁנֵיהֶם מִזְדוּגִים
 לְשֹׁמֵר אֶת הָאָדָם בְּכָל דְּרָכָיו
 שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. זֶהוּ שְׁכַתוּב פִּי
 מְלָאכִיו יֵצֵה לָךְ לְשֹׁמְרֶךָ בְּכָל
 דְּרָכֶיךָ.

רַבִּי אֶלְעָזָר מְבָאָר אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה
 בְּיַעֲקֹב, שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַזְּמִין
 עִמּוֹ מְלָאכִים מִחֲנוֹת מְמַנִּים,
 מִשׁוּם שֶׁהָרִי הוּא בֵּא שְׁלֹם
 בְּשִׁבְטִים עֲלִיוֹנִים כָּלֵם שְׁלָמִים
 פְּרָאוּי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעֲקֹב הֵלֵךְ
 לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מְלָאכִי אֱלֹהִים,
 וַנִּתְבָּאָר. וְכֵאן, כִּינּוֹן שְׁנֵי מְלָכִין
 וְהָרִי נִפְרַד מִמְּנֹן, אִזּוּ הַזְּדוּגָה עִמּוֹ
 שְׁכִינָה, וְכֵאן מִחֲנוֹת קְדוּשִׁים
 לְהִקְיָא אוֹתוֹ, וְאִזּוּ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב
 כִּי אֲשֶׁר רָאִם וְגו', וּמֵאוֹתָם מְלָאכִים
 שָׁלַח לַעֲשׂוֹ, זֶהוּ שְׁכַתוּב וַיִּשְׁלַח
 יַעֲקֹב מְלָאכִים. מְלָאכִים מִמָּשׁ הֵיוּ
 וְדָאִי.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, כְּתוּב (תהלים
 לד) חֲנֹה מְלֹאֲךָ ה' סְבִיב לִירְאָיו
 וַיִּחְלְצֵם. הָרִי פְּרִשׁוּהָ. אֲבָל בְּמִקּוּם
 אֶחָד כְּתוּב פִּי מְלָאכִיו יֵצֵה לָךְ,
 מְלָאכִיו רַבִּים, וְכֵאן אֶחָד, שְׁכַתוּב
 חֲנֹה מְלֹאֲךָ ה' סְבִיב לִירְאָיו
 וַיִּחְלְצֵם. אֵלֶּה פִּי מְלָאכִיו יֵצֵה לָךְ
 - אֵלֶּה שְׁאָר מְלָאכִים. מְלֹאֲךָ ה'
 סְבִיב - זֶה שְׁכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 (שמות א) וַיִּרְא מְלֹאֲךָ ה' אֵלָיו בְּלִבַת
 אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֶּנֶה. וְלִכֵּן חֲנֹה מְלֹאֲךָ
 ה' סְבִיב לִירְאָיו, לְהִקְיָפוּ בְּכָל
 הַצְּדָדִים כְּדִי לְהַצִּיל אוֹתוֹ,

וְאִמְתִּי אֶתִּי בַר נֶשׁ לְאֶתְדַכְּפָּה כַּד אִיהוּ בַר
 תְּלִיסַר שָׁנִין, כְּדִין אֲזִדְּוִיג בַר נֶשׁ
 בְּתַרוּוִייהוּ חַד מִיָּמִינָא וְחַד מִשְׂמָאלָא, יֵצֵר
 טוֹב לְיָמִינָא וְיֵצֵר רַע לְשְׂמָאלָא. וְאֵלֶּין אֵינּוֹן
 תְּרִין מְלָאכִין מִמָּשׁ מִמְּנֹן, וְאֵינּוֹן מִשְׁתַּכְּחִין
 תְּדִיר בְּהִדְיָה דְּבַר נֶשׁ.

אֶתִּי בַר נֶשׁ לְאֶתְדַכְּפָּה, הֵהוּא יֵצֵר הָרַע
 אֶתְכַפֵּיָא קַמִּיהּ וְשְׁלִיט יָמִינָא עַל
 שְׂמָאלָא. וְתַרוּוִייהוּ מִזְדוּגִין לְנִטְרָא לִיהּ
 לְבַר נֶשׁ בְּכָל אַרְחוּי דְּהוּא עֲבִיד. הָדָא הוּא
 דְּכַתִּיב פִּי מְלָאכִיו יֵצֵה לָךְ לְשֹׁמְרֶךָ בְּכָל
 דְּרָכֶיךָ.

רַבִּי אֶלְעָזָר מוֹקִים לִיהּ לְהֵאִי קָרָא בְּיַעֲקֹב,
 דִּקְוִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזַמִּין בְּהִדְיָה
 מְלָאכִין מִשְׁרַיִן מִמְּנֹן. בְּגִין דְּהָא אִיהוּ אֶתִּי
 שְׁלִים בְּשִׁבְטִין עֲלָאִין כְּלָהוּ שְׁלָמִין כְּדָקָא
 יְאוּת, כְּמָה דְּאֶתְמַר (דְּכַתִּיב) וַיַּעֲקֹב הֵלֵךְ לְדַרְכּוֹ
 וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מְלָאכִי אֱלֹהִים וְאֶתְמַר. וְהֵכָא כִּינּוֹן
 דְּאֶשְׁתַּזִּיב מִנִּיהּ דְּלִבָּן וְהָא אֶתְפָּרַשׁ מִנִּיהּ
 כְּדִין אֲזִדְּוִיגַת עִמִּיהּ שְׁכִינְתָּא וְאֶתּוֹ מִשְׁרַיִן
 קְדִישִׁין לְסַחְרָא לִיהּ, וְכִדִּין (דף קסו ע"א) וַיֹּאמֶר
 יַעֲקֹב כִּי אֲשֶׁר רָאִם וְגו'. וּמֵאֵינּוֹן מְלָאכִין
 שְׁדֵר לִיהּ לַעֲשׂוֹ הָדָא הוּא דְּכַתִּיב וַיִּשְׁלַח
 יַעֲקֹב מְלָאכִים, מְלָאכִים מִמָּשׁ הוּוּ וְדָאִי.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר כְּתִיב, (תהלים לד) חֲנֹה
 מְלֹאֲךָ יי סְבִיב לִירְאָיו וַיִּחְלְצֵם, הָא
 אוּקְמוּהָ. אֲבָל בְּאַתֵּר חַד כְּתִיב פִּי מְלָאכִיו
 יֵצֵה לָךְ, מְלָאכִיו סְגִיָּאִין, וְהֵכָא חַד דְּכַתִּיב
 חֲנֹה מְלֹאֲךָ יי סְבִיב לִירְאָיו וַיִּחְלְצֵם. אֵלֶּה
 כִּי מְלָאכִיו יֵצֵה לָךְ, אֵלֶּין שְׁאָר מְלָאכִין.
 מְלֹאֲךָ יי סְבִיב דָּא שְׁכִינְתָּא, כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר,
 (שמות א) וַיִּרְא מְלֹאֲךָ יי אֵלָיו בְּלִבַת אֵשׁ מִתּוֹךְ

הַסֶּנֶה. וּבְגִין כֵּן חֲנֹה מְלֹאֲךָ יי סְבִיב לִירְאָיו, לְאֶקְפָּא לִיהּ בְּכָל סְטְרִין

וכשהשכינה שורה בתוך האדם, כמה מחנות קדושים כלם מזדמנים לשם.

בא ראה, כשדוד המלך נצל מאכיש מלך גת, אז אמר את זה, משום שהשכינה הקיפה אותו ונצל מהם מאכיש ומעמו, כל אותם שהתקיפו [שהקיפו] אותו. מה פתוב? (שמואל א-א כא) ויתהלל בידם, למה ויתהלל? הנה צריך לכתב וישתגע, כמו שנאמר (שם) פי הבאתם את זה להשתגע עלי. אלא חזר על אותו דבר שאמר דוד בתחלה, שפתוב (תהלים עג) פי קנאתי בהוללים וגו'. אמר לו הקדוש ברוך הוא: חייך עדין אתה צריך את זה. פיון שונכנס לבית אכיש והחזיקו בו, מה פתוב? ויתהלל בידם, פאותם הוללים שקנא בהם בהתחלה. ואז באה שכינה ושרתה סביב דוד.

ואם תאמר שהשכינה לא שורה פי אם בנחלתה, שהיא הארץ הקדושה - ודאי לא שורה בעבור [שיינקים] לינק ממנה, אבל שורה כדי להגן. וכאן כשבא יעקב מבית לבן, כל המחנות הקדושים הקיפו אותו, ולא נשאר לבדו.

אמר רבי חזקיה, אם כן [ס"א שקל המחנות הקדושים באו יחד עמו והשכינה עמו], למה פתוב וינתר יעקב לבדו וגו'? אמר רבי יהודה, משום שהכניס עצמו לסכנה והיה רואה אותה סכנה בעיניו, הם פרשו ממנו, ואז אמר, קטנתי מפל החסדים ומפל האמת, אלו הם המחנות הקדושים שגפרדו ממנו.

רבי יצחק אמר, כדי להשאירו עם אותו ממנה של עשו שהיה בא ברשות עליונה, ואלה הלכו לומר שירה, שהגיע זמנם לשבח

בגין לשזבא ליה. וכד שכינתא שריא בגייה דבר נש, כמה משריין קדישין פלהו אזדמנו לתמן.

תא חזי, פד דוד מלכא אשתזיב מאכיש מלך גת כדין אמר האי, בגין דשכינתא סחרא ליה ואשתזיב מנייהו מאכיש ומעמיה כל אינון דאתקיפו (נ"א דאקיפו) ביה, מה כתיב, (שמואל א כא) ויתהולל בידם, אמאי ויתהולל, וישתגע מיבעי ליה, כמה דאתא אמר, (שם) פי הבאתם את זה להשתגע עלי.

אלא אהדר על ההוא מלה דאמר דוד בקדמיתא דכתיב, (תהלים עג) פי קנאתי בהוללים וגו'. אמר ליה קדשא בריך הוא חייך עדיין אנת אצטריך להאי, פיון דעאל לבי אכיש ואתקיפו ביה, מה כתיב ויתהולל בידם, פאינון הוללים דקני בקדמיתא, וכדין אתיא שכינתא ושריא סחרניה דדוד.

ואי תימא שכינתא לא שריא אלא באחסנתיה, דאיהי ארעא קדישא. ודאי לא שריא בגין (דינקו) לינקא מנה, אבל לאגנא שריא. והכא כד אתא יעקב מבי לבן פלהו משריין קדישין סחרן ליה ולא אשתאר בלחודו.

אמר רבי חזקיה אי הכי (ס"א דכלהו משריין קדישין אתו כהדרה ושכינתא כהדרה), אמאי כתיב וינתר יעקב לבדו וגו'. אמר רבי יהודה בגין דאעיל גרמיה לסכנה, והוה חמי לההיא סכנה בעיניו, אינון אתפרשו מניה, וכדין אמר קטנתי מפל החסדים ומפל האמת, אלין אינון משריין קדישין דאתפרשו מניה.

רבי יצחק אמר בגין לשבקא ליה עם ההוא ממנא דעשו דברשותא עלאה הוה אתי. ואלין אזלי למימר שירתא דמטא זמנייהו

אֵת הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָהּ
שְׁעָה, וְאַחַר כֵּךְ חֲזָרוּ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
קִטְנָתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת
אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדְּךָ וְגו', וְעַתָּה
הֵייתִי לְשָׁנֵי מַחְנוֹת. מַחְנֵה שְׁכִינָה,
וְכָל בֵּיתוֹ. [ס"א מַחְנֵה אַחַר הָיָה, שְׁפָתוֹב מַחְנֵה
אֱלֹהִים זָח]. לְשָׁנֵי מַחְנוֹת - שְׁהִיָּה
שְׁלָם מִכָּל הַצְּדָדִים מִשְׁנֵי חֻלְקִים,
לְבָן וְאֵדָם.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הָרִי נִתְבָּאָר
אוֹתוֹ לִילָה שְׁלֹטוֹן שֶׁל צַד שֶׁל
עָשׂוּ הָיָה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, שְׁהָרִי
כְּתוּב (בְּרַאשִׁית א) יְהִי מְאֹרֶת חֹסֶר,
וּמִשׁוּם כֵּךְ וַיִּתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ,
שֶׁנֶּשְׂאָר יַעֲקֹב, שֶׁהוּא שְׁמֵשׁ לְבָדוֹ,
שֶׁהִתְכַסְּתָה הַלְבָנָה מִן הַשֶּׁמֶשׁ.
וְאִף עַל גַּב שְׁשִׁמִּירַת [וְעַם כָּל זֶה הַשִּׁמְרָה
שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא זָזָה מִמֶּנּוּ
מִכָּל וְכָל, וְעַל זֶה לֹא יָכֹל לוֹ,
שְׁכָתוֹב וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ.

הַסְתַּבֵּר יְמִינָה וְרָאָה אֶת אַבְרָהָם,
הַסְתַּפֵּל שְׁמֵאלָה וְרָאָה אֶת יִצְחָק,
הַסְתַּפֵּל בְּגוּף וְרָאָה שְׁנַכְלָל מִצַּד
זֶה וּנְכַלָּל מִצַּד זֶה, וְאָז וַיִּגַע בְּכַף
יָרְכוּ, בְּעֵמוּד אֶחָד הַסְמוּךְ לְגוּף,
שֶׁהוּא מִחוּץ לְגוּף.

וְכֵן חֲנָה מְלֵאָף ה' סְבִיב לִירְאִיו
וַיַּחְלֹצֵם, הַקִּיפּוֹ בְּכָל צְדָדָיו כְּדִי
לְהַצִּילוֹ. וּכְשֶׁשָּׁרְתָה שְׁכִינָה בְּתוֹכוֹ
[ס"א אֵלֶיךָ], כִּמְהָ חֲזָרוֹת וּמַחְנוֹת בְּאוֹ
עֲמָה, וּמְאוֹתָם מְלֵאכִים שְׁלַח
לְעָשׂוּ.

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלֵאכִים. אָמַר רַבִּי
אַבָּא, וְכִי מָה הוּא הַתְּעוּרָר אֶל
עָשׂוּ? וְטוֹב הָיָה לוֹ לְשַׁתֵּק מִמֶּנּוּ.
אֵלָּא, אָמַר יַעֲקֹב, יוֹדַע אֲנִי שֶׁעָשׂוּ
חוֹשֵׁשׁ לְכַבּוֹד אַבָּא וּלְעוֹלָם לֹא
הִרְגִּיז אוֹתוֹ, וְהִרְגִּיז יוֹדַע, שֶׁהוּאֵיל
וְאַבָּא קָיָם, אֲנִי פוֹחַד מִמֶּנּוּ, אֲבָל
עָכְשׁוּ שְׁאַבָּא קָיָם, אֲנִי רוֹצֵה

לְשַׁבְּחָה לִיָּה לְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהֵיָא
שְׁעָתָא, וּלְכַתֵּר אֶהְדְּרוּ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב
קִטְנָתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת אֲשֶׁר
עָשִׂיתָ אֶת עַבְדְּךָ וְגו', וְעַתָּה הֵייתִי לְשָׁנֵי
מַחְנוֹת. מַחְנֵה שְׁכִינָתָא, וְכָל בֵּיתֵיהּ, (ס"א מַחְנֵה
חֲדָ הָיָה דְכְּתִיב מַחְנֵה אֱלֹהִים זָח), לְשָׁנֵי מַחְנוֹת, דְּהוּא
שְׁלָם מִכָּל סְטָרִין מִתְרִין חוּלְקִין חוּר
וְסוּמָק.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הָא אֲתָמַר, הַהוּא לִילֵיא
שׁוּלְטָנוּתָא דְסֵטְרָא דְעָשׂוּ הָוָה בְּהֵיָא
שְׁעָתָא דְהָא כְּתִיב (בְּרַאשִׁית א) יְהִי מְאֹרֶת חֹסֶר,
וּבְגִין כֵּךְ וַיִּתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ, דְּאֲשַׁתָּאָר יַעֲקֹב
דְּאִיהוּ שְׁמֵשׁא בְּלַחְדוּדֵי, דְּאֲתַכְּסִיָּא סִיְהָרָא
מִן שְׁמֵשׁא. וְאִף עַל גַּב דְּנִטְרִירו (ס"א וְעַם כָּל דָּא
נִטְרִירו) דְּקְדוֹשׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא אֲתַעְדִּי מְנִיָּה
מִכָּל וְכָל, וְעַל דָּא לֹא יָכֹול לוֹ, דְּכְּתִיב וַיֵּרָא
כִּי לֹא יָכֹול לוֹ.

אֲסַתְּבֵר לִימִינָא וְחָמָא לְאַבְרָהָם. אֲסַתְּבֵל
לְשְׁמֵאלָא וְחָמָא לְיִצְחָק. אֲסַתְּבֵל
בְּגוּפָא וְחָמָא דְאֲתַפְלִיל מִסְטָרָא דָּא
וְאֲתַפְלִיל מִסְטָרָא דָּא, כְּדִין וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוּ.
בְּחַד עֵמוּדָא דְסְמוּךְ לְגוּפָא דְאִיהוּ לְבָר מִן
גוּפָא.

וּבְגִין כֵּךְ חוֹנָה מְלֵאָף יי סְבִיב לִירְאִיו
וַיַּחְלֹצֵם, אֲקִיפָה לִיָּה בְּכָל סְטָרוֹי בְּגִין
לְשׁוֹבָא לִיָּה, וְכַד שָׂרָא שְׁכִינָתָא בְּגִיָּה (ס"א
לְגִיָּה) כִּמְהָ חֲזָרוֹת וּמִשְׁרִינָן אֶתוֹ בְּהֵיָא,
וּמְאִינוֹן מְלֵאכִין שְׁדֵר לְגִבְיָה דְעָשׂוּ:

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלֵאכִים, אָמַר רַבִּי אַבָּא וְכִי
אַמְאִי אֲתַעֵר אִיהוּ לְגִבְיָה דְעָשׂוּ,
וְטַב הָוָה לִיָּה לְאַשְׁתוּקֵי מְנִיָּה. אֵלָּא אָמַר

יַעֲקֹב יְדַענָא דְעָשׂוּ חֵישׁ לִיָּה לִיקְרָא דְאַבָּא וּלְעוֹלָם לֹא אֲרַגִּיז קְמִיָּה, וְהָא
יְדַענָא הוּאֵיל וְאַבָּא קָיָם לֹא מִסְתַּפִּינָא מְנִיָּה, אֲבָל הַשְׁתָּא דְאַבָּא קָאִים

לוח זיהור ש"ס דף היומי מפסקת פסחים

זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב קיט-קכ	פסחים דף ע	ח"ב נא-נב	פסחים דף לו	ח"א תרמוז-תרמח	פסחים דף ב
ח"ב קכא-קכב	פסחים דף עא	ח"ב נג-נד	פסחים דף לז	ח"א תרמט-תרנ	פסחים דף ג
ח"ב קכג-קכד	פסחים דף עב	ח"ב נה-נו	פסחים דף לח	ח"א תרנא-תרנב	פסחים דף ד
ח"ב קכה-קכו	פסחים דף עג	ח"ב נז-נח	פסחים דף לט	ח"א תרנג-תרנד	פסחים דף ה
ח"ב קכז-קכח	פסחים דף עד	ח"ב נט-ס	פסחים דף מ	ח"א תרנה-תרנו	פסחים דף ו
ח"ב קכט-קל	פסחים דף עה	ח"ב סא-סב	פסחים דף מא	ח"א תרנו-תרנח	פסחים דף ז
ח"ב קלא-קלב	פסחים דף עו	ח"ב סג-סד	פסחים דף מב	ח"א תרנט-תרס	פסחים דף ח
ח"ב קלג-קלד	פסחים דף עז	ח"ב סה-סו	פסחים דף מג	ח"א תרסא-תרסב	פסחים דף ט
ח"ב קלה-קלו	פסחים דף עח	ח"ב סז-סח	פסחים דף מד	ח"א תרסג-תרסד	פסחים דף י
ח"ב קלז-קלח	פסחים דף עט	ח"ב סט-ע	פסחים דף מה	ח"ב א-ב	פסחים דף יא
ח"ב קלט-קמ	פסחים דף פ	ח"ב עא-עב	פסחים דף מו	ח"ב ג-ד	פסחים דף יב
ח"ב קמא-קמב	פסחים דף פא	ח"ב עג-עד	פסחים דף מז	ח"ב ה-ו	פסחים דף יג
ח"ב קמג-קמד	פסחים דף פב	ח"ב עה-עו	פסחים דף מח	ח"ב ז-ח	פסחים דף יד
ח"ב קמה-קמו	פסחים דף פג	ח"ב עז-עח	פסחים דף מט	ח"ב ט-י	פסחים דף טו
ח"ב קמז-קמח	פסחים דף פד	ח"ב עט-פ	פסחים דף נ	ח"ב יא-יב	פסחים דף טז
ח"ב קמט-קנ	פסחים דף פה	ח"ב פא-פב	פסחים דף נא	ח"ב יג-יד	פסחים דף יז
ח"ב קנא-קנב	פסחים דף פו	ח"ב פג-פד	פסחים דף נב	ח"ב טו-טז	פסחים דף יח
ח"ב קנג-קנד	פסחים דף פז	ח"ב פה-פו	פסחים דף נג	ח"ב יז-יח	פסחים דף יט
ח"ב קנה-קנו	פסחים דף פח	ח"ב פז-פח	פסחים דף נד	ח"ב יט-כ	פסחים דף כ
ח"ב קנז-קנח	פסחים דף פט	ח"ב פט-צ	פסחים דף נה	ח"ב כא-כב	פסחים דף כא
ח"ב קנט-קס	פסחים דף צ	ח"ב צא-צב	פסחים דף נו	ח"ב כג-כד	פסחים דף כב
ח"ב קסא-קסב	פסחים דף צא	ח"ב צג-צד	פסחים דף נז	ח"ב כה-כו	פסחים דף כג
ח"ב קסג-קסד	פסחים דף צב	ח"ב צה-צו	פסחים דף נח	ח"ב כז-כח	פסחים דף כד
ח"ב קסה-קסו	פסחים דף צג	ח"ב צז-צח	פסחים דף נט	ח"ב כט-ל	פסחים דף כה
ח"ב קסז-קסח	פסחים דף צד	ח"ב צט-ק	פסחים דף ס	ח"ב לא-לב	פסחים דף כו
ח"ב קסט-קע	פסחים דף צה	ח"ב קא-קב	פסחים דף סא	ח"ב לג-לד	פסחים דף כז
ח"ב קעא-קעב	פסחים דף צו	ח"ב קג-קד	פסחים דף סב	ח"ב לה-לו	פסחים דף כח
ח"ב קעג-קעד	פסחים דף צז	ח"ב קה-קו	פסחים דף סג	ח"ב לז-לח	פסחים דף כט
ח"ב קעה-קעו	פסחים דף צח	ח"ב קז-קח	פסחים דף סד	ח"ב לט-מ	פסחים דף ל
ח"ב קעז-קעח	פסחים דף צט	ח"ב קט-קי	פסחים דף סה	ח"ב מא-מב	פסחים דף לא
ח"ב קעט-קפ	פסחים דף ק	ח"ב קיא-קיב	פסחים דף סו	ח"ב מג-מד	פסחים דף לב
ח"ב קפא-קפב	פסחים דף קא	ח"ב קיג-קיד	פסחים דף סז	ח"ב מה-מו	פסחים דף לג
ח"ב קפג-קפד	פסחים דף קב	ח"ב קטו-קטז	פסחים דף סח	ח"ב מז-מח	פסחים דף לד
ח"ב קפה-קפו	פסחים דף קג	ח"ב קיז-קיח	פסחים דף סט	ח"ב מט-נ	פסחים דף לה

לוח זוהר ש"ס דף היומי מַסְכַּת פְּסָחִים

זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב ריא-ריב	פסחים דף קטז	ח"ב קצט-ר	פסחים דף קי	ח"ב קפז-קפח	פסחים דף קד
ח"ב ריג-ריד	פסחים דף קיז	ח"ב רא-רב	פסחים דף קיא	ח"ב קפט-קצ	פסחים דף קה
ח"ב רטו-רטז	פסחים דף קיח	ח"ב רג-רד	פסחים דף קיב	ח"ב קצא-קצב	פסחים דף קו
ח"ב ריז-ריח	פסחים דף קיט	ח"ב רה-רו	פסחים דף קיג	ח"ב קצג-קצד	פסחים דף קז
ח"ב ריט-רכ	פסחים דף כ	ח"ב רז-רח	פסחים דף קיד	ח"ב קצה-קצו	פסחים דף קח
ח"ב רכא-רכב	פסחים דף כא	ח"ב רט-רי	פסחים דף קטו	ח"ב קצז-קצח	פסחים דף קט

